

PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2007. gada 17. septembrī*

Lieta T-201/04

Microsoft Corp., Redmonda, Vašingtona (Amerikas Savienotās Valstis), ko pārstāv Ž. F. Bellī [*J.-F. Bellis*], advokāts, un I. Foresters [*I. Forrester*], QC,

prasītāja,

ko atbalsta

The Computing Technology Industry Association, Inc., Oukbrūkterase [*Oakbrook Terrace*], Ilinoisa (Amerikas Savienotās Valstis), ko pārstāv G. van Gervens [*G. van Gerven*], T. Franko [*T. Franchoo*], advokāti, un B. Kilpatriks [*B. Kilpatrick*], *solicitor*,

DMDsecure.com BV, Amsterdama (Nīderlande),

MPS Broadband AB, Stokholma (Zviedrija),

Pace Micro Technology plc, Šiplija [*Shipley*], Rietumjorkšīra [*West Yorkshire*] (Apvienotā Karaliste),

* Tiesvedības valoda — angļu.

Quantel Ltd, Ņūberija [*Newbury*], Berkšira [*Berkshire*] (Apvienotā Karaliste),

Tandberg Television Ltd, Sauthemptona [*Southampton*], Hempšira [*Hampshire*] (Apvienotā Karaliste),

ko pārstāv Ž. Buržuā [*J. Bourgeois*], advokāts,

Association for Competitive Technology, Inc., Vašingtona, Kolumbijas apgabals [*DC*] (Amerikas Savienotās Valstis), ko pārstāv L. Riesmans [*L. Ruessmann*], P. Hekers [*P. Hecker*], advokāti, un K. Beikone [*K. Bacon*], *barrister*,

TeamSystem SpA, Pesaro (Itālija),

Mamut ASA, Oslo (Norvēģija),

ko pārstāv G. Berišs [*G. Berrisch*], advokāts,

Exor AB, Upsala (Zviedrija), ko pārstāv S. Martiness Lažē [*S. Martínez Lage*], H. Brokelmanns [*H. Brokelmann*] un R. Alendesalazar Korčo [*R. Allendesalazar Corcho*], advokāti,

personas, kas iestājušās lietā,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko sākotnēji pārstāvēja R. Veinraits [*R. Wainwright*], F. Kastiljo de la Tore [*F. Castillo de la Torre*], P. Helstrēms [*P. Hellström*] un E. Velans [*A. Whelan*], pārstāvji, pēc tam Kastiljo de la Tore, Helstrēms un Velans,

atbildētāja,

ko atbalsta

Software & Information Industry Association, Vašingtona, Kolumbijas apgabals, ko pārstāv Dž. Flinns [*J. Flynn*] QC, K. Simpsons [*C. Simpson*], T. Vinje [*T. Vinje*], *solicitors*, D. Peimens [*D. Paemen*], N. Dodo [*N. Dodoo*] un M. Dolmanss [*M. Dolmans*], advokāti,

Free Software Foundation Europe eV, Hamburga (Vācija), ko pārstāv K. Piana [*C. Piana*], advokāts,

Audiobanner.com, Losandželosa, Kalifornija (Amerikas Savienotās Valstis), ko pārstāv L. Alvisars Sebaljos [*L. Alvizar Ceballos*], advokāts,

European Committee for Interoperable Systems (ECIS), Brisele (Beļģija), ko pārstāv D. Peimens, N. Dodo, M. Dolmans, *avocats*, un Dž. Flinns, QC,

personas, kas iestājušās lietā,

par prasību atcelt Komisijas 2004. gada 24. marta Lēmumu 2007/53/EK par procedūru saskaņā ar [EKL] 82. pantu un Eiropas Ekonomikas zonas līguma 54. pantu pret *Microsoft Corporation* (Lieta COMP/C-3/37.792 — *Microsoft*) (OV 2007, L 32, 23. lpp.) vai, pakārtoti, atcelt vai samazināt naudas sodu, kas prasītājam uzlikts šajā lēmumā.

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs B. Vesterdorfs [*B. Vesterdorf*], tiesneši M. Jēgers [*M. Jaeger*], J. Pirungs [*J. Pirrung*], R. Garsija-Valdekasass [*R. García-Valdecasas*], V. Tili [*V. Tiili*], J. Azizi [*J. Azizi*], Dž. D. Kuks [*J. D. Cooke*], A. V. H. Meijs [*A. W. H. Meij*], N. Dž. Forvuds [*N. J. Forwood*], E. Martinša Ribeiru [*E. Martins Ribeiro*], I. Višņevska-Bjalecka [*I. Wiszniewska-Biatecka*], V. Vadapals [*V. Vadapalas*] un I. Labucka,

sekretārs E. Kulons [*E. Coulon*],

ņemot vērā rakstveida procesu un 2006. gada 24., 25., 26., 27. un 28. aprīļa tiesas sēdes,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Prāvas priekšvēsture

- 1 *Microsoft Corp.*, sabiedrība, kas reģistrēta Redmondā [*Redmond*], Vašingtonā (Amerikas Savienotās Valstis), izgudro, izstrādā un tirgo plašu programmatūras produktu klāstu, kas paredzēta dažādiem skaitļošanas [dator]iekārtu veidiem. Šo programmatūras produktu klāstā tostarp ir klientu personālo datoru (turpmāk tekstā — “klientu *PC*”) operētājsistēmas, darba grupas serveru operētājsistēmas un nepārtrauktas plūsmas nolasīšanu nodrošinoši multimediju draiveri. *Microsoft* sniedz arī tehnisko apkopi šiem dažādajiem produktiem.

- 2 1998. gada 15. septembrī Grīns [*Green*], *Sun Microsystems, Inc.* (turpmāk tekstā — “*Sun*”) viceprezidents, kas reģistrēta Palo Alto, Kalifornijā (Amerikas Savienotās Valstis) un kas tostarp piegādā serverus un serveru operētājsistēmas, rakstīja *Microsoft* viceprezidentam Maricam [*Maritz*] šādi:

“Mēs jums rakstam, lai lūgtu *Microsoft* sniegt [*Sun*] pilnīgu informāciju, kas ļautu [*Sun*] sniegt vietējo atbalstu *COM* objektiem uz *Solaris*.

Mēs arī lūdzam *Microsoft* sniegt [*Sun*] pilnu informāciju, kas ļautu [*Sun*] sniegt vietējo atbalstu *Active Directory* tehnoloģiju pilnajam komplektam uz *Solaris*.

Mēs uzskatām, ka tas ir industrijas interesēs, ka lietotnes, kas sarakstītas izpildei uz *Solaris*, spētu netraucēti komunicēt caur *COM* un/vai *Active Directory* ar operētājsistēmu *Windows* un/vai *Windows* bāzētu programmatūru.

Mēs uzskatām, ka *Microsoft* būtu jāiekļauj references implementēšana un cita informācija, kas nepieciešama, lai nodrošinātu bez reversās inženierijas nepieciešamības to, ka *COM* objekti un *Active Directory* tehnoloģiju pilnais komplekts darbosies pilnīgi saderīgā veidā uz *Solaris*. Mēs arī uzskatām, ka ir nepieciešams, lai šāda informācija tiktu sniegta bez nevajadzīgas kavēšanās un pastāvīgi saistībā ar *COM* objektiem un *Active Directive* tehnoloģijām, kas nākotnē tiks laistas tirgū.”

3 Turpmāk uz šo vēstuli tiks norādīts kā uz “1998. gada 15. septembra vēstuli”.

4 Ar 1998. gada 6. oktobra vēstuli Marics atbildēja uz 1998. gada 15. septembra vēstuli. Viņš tajā norādīja:

“Paldies par jūsu interesi strādāt ar *Windows*. Mums ir kopīgi klienti, kas izmanto mūsu produktus, un es uzskatu, ka tas ir lieliski, ka jūs esat ieinteresēti atvērt savu sistēmu, lai tā varētu savstarpēji sadarboties ar *Windows*. *Microsoft* vienmēr ir uzskatījis, ka ir jāpalīdz programmatūras izstrādātājiem, ieskaitot [tās] konkurentiem, izstrādāt vislabākos, iespējams, produktus un sadarbību [tās] platformai.

Jūs, iespējams, nenojaušat, ka informācija, kuru jūs esat lūguši par veidu kā savstarpēji sadarboties ar *COM* un *Active Directory* tehnoloģijām, ir publiskota un pieejama ikvienam citam programmatūras ražotājam pasaulē ar *Microsoft Developer Network (MSDN) Universal* produkta starpniecību. *MSDN* ietver pilnu informāciju par *Windows* platformas pakalpojumiem un saskarnēm un ir lielisks avots ražotājiem, kas ir ieinteresēti radīt programmas *Windows* videi vai savstarpēji sadarboties ar *Windows* vidi. Faktiski [*Sun*] tagad ir 32 aktīvas licences saistībā ar “*MSDN Universal*” abonēšanu. Turklāt, kā jūsu uzņēmums jau to ir darījis pagātnē, es pieņemu, ka jūs sūtīsiet ievērojamu skaitu cilvēku uz mūsu “*Professional Developers*” konferenci Denverā 1998. gada 11.–15. oktobrī. Šī būs vēl viena iespēja saņemt tehnisko informāciju, kuru jūs lūdzat, lai varētu strādāt ar mūsu sistēmu tehnoloģijām. Dažiem no 23 [*Sun*] darbiniekiem, kas apmeklēja pagājušā gada konferenci, būtu jāspēj jums sniegt komentārus par šajās “*Professional Developers*” konferencēs apskatītās informācijas kvalitāti un precizitāti.

Jūs būsit priecīgi uzzināt, ka jau pastāv *COM* references implementēšana uz *Solaris*. Šī *COM* implementēšana uz *Solaris* ir pilnībā atbalstīts binārais produkts, kas ir pieejams pie *Microsoft*. *COM* pirmkodu var licencēt no citiem avotiem, ieskaitot *Software AG* [..]

Saistībā ar *Active Directory* mums nav plānu to “portēt” uz *Solaris*. Tomēr, lai apmierinātu mūsu savstarpējos klientus, pastāv daudzas metodes ar dažādu funkcionalitātes pakāpi, lai savstarpēji sadarbotos ar *Active Directory*. Piemēram, jūs varat izmantot standarta protokolu *LDAP*, lai piekļūtu *Windows NT Server Active Directory* no *Solaris*.

Ja pēc piedalīšanās [“*Professional Developers*” konferencē] un pēc iepazīšanās ar visu publisko *MSDN* saturu jums ir nepieciešama papildu palīdzība, mūsu “*Developer Relations*” grupā ir “*Account Managers*”, kas cenšas palīdzēt ražotājiem, kuriem ir

nepieciešams papildu atbalsts saistībā ar *Microsoft* platformām. Es lūdzu Maršalam Goldbergam [*Marshall Goldberg*], *Lead Program Manager*, lai viņš jums vajadzības gadījumā palīdzētu [..].”

5 Turpmāk uz Marica 1998. gada 6. oktobra vēstuli tiks norādīts kā uz “1998. gada 6. oktobra vēstuli”.

6 1998. gada 10. decembrī *Sun* iesniedza Komisijai sūdzību saskaņā ar 3. pantu Padomes 1962. gada 6. februāra Regulā Nr. 17 — Pirmā Regula par [EKL] [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 13, 204. lpp.).

7 Sūdzībā *Sun* norādīja uz *Microsoft* atteikumu sniegt tai informāciju un tehnoloģiju, kas nepieciešamas, lai ļautu tās darba grupas serveru operētājsistēmām savstarpēji sadarboties ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu.

8 2000. gada 2. augustā Komisija nosūtīja *Microsoft* pirmo iebildumu rakstu (turpmāk tekstā — “pirmais iebildumu raksts”), kas būtībā skāra jautājumus par sadarbību starp, no vienas puses, *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu un, no otras puses, citu piegādātāju serveru operētājsistēmām (“klienta — servera sadarbība”).

9 Uz pirmo iebildumu rakstu *Microsoft* atbildēja 2000. gada 17. novembrī.

- 10 Šajā starplaikā, 2000. gada februārī, Komisija, rīkojoties pēc savas ierosmes, sāka izmeklēšanu tostarp saistībā ar *Microsoft Windows 2000* paaudzes klientu *PC* un darba grupas serveru operētājsistēmām un saistībā ar to, ka *Microsoft* integrēja *Windows Media Player Windows* klientu *PC* operētājsistēmā. Klientu *PC* operētājsistēma *Windows 2000* klāsts bija paredzēts profesionālai lietošanai un to sauca “*Windows 2000 Professional*”. Attiecībā uz serveru operētājsistēmām šajā klāstā tās ir šādās trīs versijās: *Windows 2000 Server*, *Windows 2000 Advanced Server* un *Windows 2000 Datacenter Server*.
- 11 Šī izmeklēšana tika pabeigta 2001. gada 29. augustā, kad Komisija nosūtīja *Microsoft* otro iebildumu rakstu (turpmāk tekstā — “otrais iebildumu raksts”). Tajā tā atkārtoti izteica savus agrākos iebildumus klienta/servera sadarbības jautājumā. Komisija turklāt uzdeva vairākus jautājumus saistībā ar darba grupas serveru sadarbību (“serveris/serveris sadarbību”). Visbeidzot, Komisija uzdeva vairākus jautājumus saistībā ar *Windows Media Player* multimediju draivera integrēšanu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmā.
- 12 Uz otru iebildumu rakstu *Microsoft* atbildēja 2001. gada 16. novembrī.
- 13 2001. gada decembrī *Microsoft* nosūtīja Komisijai ziņojumu, kurā bija ietverti *Mercer Management Consulting* (turpmāk tekstā — “*Mercer*”) veiktās aptaujas rezultāti un analīze.
- 14 No 2003. gada aprīļa līdz jūnijam Komisija veica plašu tirgus izpēti, izsūtot virkni informācijas pieprasījumu dažādām sabiedrībām un asociācijām, pamatojoties uz Regulas Nr. 17 11. pantu (turpmāk tekstā — “2003. gada tirgus izpēte”).

- 15 2003. gada 6. augustā Komisija nosūtīja *Microsoft* trešo iebildumu rakstu, kā uzskata Komisija, lai papildinātu abus iepriekšējos iebildumu rakstus un norādītu korektīvos pasākumus, ko tā paredzēja noteikt (turpmāk tekstā — “trešais iebildumu raksts”).
- 16 Uz šo trešo iebildumu rakstu *Microsoft* atbildēja ar 2003. gada 17. oktobra vēstuli.
- 17 2003. gada 31. oktobrī *Microsoft* nosūtīja Komisijai ziņojumu, kurā bija ietverti *Mercer* veikto divu papildu aptauju rezultāti un analīze.
- 18 Komisija 2003. gada 12., 13. un 14. novembrī organizēja uzklaušīšanu.
- 19 2003. gada 1. decembrī *Microsoft* iesniedza papildu apsvērumus par trešo iebildumu rakstu.
- 20 Komisija 2004. gada 24. martā pieņēma Lēmumu 2007/53/EK par procesu saskaņā ar [EKL] 82. pantu un Eiropas Ekonomikas zonas līguma 54. pantu pret *Microsoft Corporation* (Lieta COMP/C-3/37.792 — *Microsoft*) (OV 2007, L 32, 23. lpp.; turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”).

Apstrīdētais lēmums

- 21 Apstrīdētajā lēmumā tika atzīts, ka *Microsoft* ir pārkāpusi EKL 82. pantu un Eiropas Ekonomikas zonas līguma (EEZ) 54. pantu divos dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumos.
- 22 Komisija vispirms identificēja trīs dažādus pasaules mēroga preču tirgus un uzskatīja, ka *Microsoft* ieņēma dominējošu stāvokli divos no tiem. Pēc tam Komisija konstatēja divus *Microsoft* stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus šajos tirgos. Tādēļ Komisija uzlika *Microsoft* naudassodu un pienākumu veikt noteiktus korektīvos pasākumus.

I — Attiecīgie preču tirgi un ģeogrāfiskais tirgus

- 23 Apstrīdētajā lēmumā ir norādīti trīs atsevišķi preču tirgi, proti, klientu *PC* operētājsistēmu tirgus (apstrīdētā lēmuma 324.–342. apsvērums), darba grupas serveru operētājsistēmas (apstrīdētā lēmuma 343.–401. apsvērums) un nepārtrauktas plūsmas nolasišanu nodrošinošu multimediju draiveru tirgus (apstrīdētā lēmuma 402.–425. apsvērums).
- 24 Pirmais apstrīdētajā lēmumā identificētais preču tirgus ir klientu *PC* operētājsistēmu tirgus. Operētājsistēma tajā ir definēta kā “sistēmas programmatūra”, kas kontrolē datora pamatfunkcijas un ļauj lietotājam šo datoru lietot un palaist tajā lietojumprogrammatūras (37. apsvērums). Klientu *PC* ir vairākfunkciju datori, kas paredzēti vienam lietotājam un var tikt sasaistīti ar tīklu (45. apsvērums).

- 25 Saistībā ar otro tirgu apstrīdētajā lēmumā darba grupas serveru operētājsistēma ir definēta kā operētājsistēma, kas ir izveidota un tiek tirgota, lai integrētā veidā sniegtu “pamatinfrastruktūras pakalpojumus” relatīvi ierobežotam skaitam klientu *PC*, kas ir savienoti maza vai vidēja lieluma tīklos (53. un 345. apsvērums).
- 26 Apstrīdētajā lēmumā, konkrētāk, ir identificēti trīs pakalpojumu veidi, proti, pirmkārt, pakalpojumi serveros saglabāto datņu koplietošanai, otrkārt, printeru koplietošanai un, treškārt, lietotāju un lietotāju grupu pārvaldībai, tas ir, kārtības, kādā lietotāji un lietotāju grupas piekļūst pakalpojumiem tīklā, pārvaldībai (53. un 345. apsvērums). Šis pēdējais pakalpojumu kopums konkrēti garantē drošu piekļuvi tīkla resursiem un to izmantošanu, pirmkārt, autentificējot lietotājus un, otrkārt, pārbaudot, vai viņi ir pilnvaroti veikt attiecīgo darbību (54. apsvērums). Apstrīdētajā lēmumā ir precizēts, ka, lai nodrošinātu efektīvu grupas un lietotāju pārvaldības informācijas glabāšanu un pārbaudīšanu, darba grupas serveru operētājsistēmas plaši balstītas uz “direktoriju pakalpojumu” tehnoloģijām (55. apsvērums). Direktoriju pakalpojums, kas ir iekļauts *Microsoft Windows 2000 Server* operētājsistēmā, tiek saukts par “Active Directory” (149. apsvērums).
- 27 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu šie trīs iepriekš aprakstītie pakalpojumu veidi ir cieši saistīti darba grupu operētājsistēmu iekšienē. Tos var lielā mērā uzskatīt par “vienotu pakalpojumu”, bet apskatītu no diviem dažādiem skatupunktiem, proti, no lietotāja skatupunkta (datņu un drukāšanas pakalpojumi) un no tīkla administratora skatupunkta (lietotāju un lietotāju grupu administrēšanas pakalpojumi) (56. apsvērums). Apstrīdētajā lēmumā šie dažādie pakalpojumi ir raksturoti kā “darba grupas pakalpojumi”.
- 28 Trešais apstrīdētajā lēmumā identificētais tirgus ir nepārtrauktas plūsmas nolāsišanu nodrošinošu multimediju draiveru tirgus. Multimediju draiveris ir definēts

kā programmatūras produkts, kas ciparu formātā spēj nolasīt skaņas un grafisko informāciju, proti, atšifrēt attiecīgos datus un tos translēt instrukcijās aparatūrai (piemēram, skaļruņi vai ekrāns) (60. apsvērums). Nepārtrauktas plūsmas nolasīšanu nodrošinoši multimediju draiveri spēj nolasīt interneta tīklā izplatītu skaņas un grafisko informāciju (63. apsvērums).

- 29 Saistībā ar attiecīgo ģeogrāfisko tirgu Komisija apstrīdētajā lēmumā konstatē, kā tas norādīts šī sprieduma 22. punktā, ka tam ir pasaules mērogs katrā no trijiem noteiktajiem preču tirgiem (427. apsvērums).

II — *Dominējošais stāvoklis*

- 30 Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskata, ka *Microsoft* ir bijis dominējošs stāvoklis klientu *PC* operētājsistēmu tirgū vismaz kopš 1996. gada un darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū kopš 2002. gada (429.–541. apsvērums).

- 31 Saistībā ar klientu *PC* operētājsistēmu tirgu Komisija būtībā pamatojas uz šādiem faktoriem, lai nonāktu pie šī secinājuma:

— *Microsoft* aizņem vairāk nekā 90 % tirgus (430.–435. apsvērums);

— *Microsoft* tirgus spēks ir “baidījies pastāvīgu stabilitāti un turpinātību” (436. apsvērums);

— pastāv būtiski šķēršļi iekļūšanai tirgū sakarā ar tīkla netiešu iedarbību (448.–464. apsvērums);

— šis tīkla netiešās iedarbības pamatā ir divi faktori, proti, pirmkārt, tas, ka patērētāji atzinīgi novērtē platformas, kurās viņi var izmantot lielu skaitu lietojumprogrammatūru, un, otrkārt, tas, ka programmatūru izstrādātāji izstrādā lietojumprogrammatūras patērētāju vispieprasītākajām datoru operētājsistēmām (449. un 450. apsvērums).

³² Komisija 472. apsvērumā precizē, ka šai dominējošajai pozīcijai ir “ārkārtējs raksturs” tādā ziņā, ka *Windows* ir ne tikai dominējošais produkts klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, bet papildus tas ir “*de facto* standarts” šīm sistēmām.

³³ Attiecībā uz darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu Komisija būtībā balstās uz šādiem faktoriem:

— saskaņā ar piesardzīgiem aprēķiniem *Microsoft* daļa šajā tirgū atbilst vismaz 60 % (473.–499. apsvērums);

- trīs galveno *Microsoft* konkurentu stāvoklis tajā pašā tirgū ir šāds: *Novell* ar savu programmatūru *NetWare* aizņem no 10 līdz 25 % atbilstošu tirgus daļu; *Linux* produkti aizņem no 5 līdz 15 % atbilstošu tirgus daļu un *UNIX* produkti aizņem no 5 līdz 15 % atbilstošu tirgus daļu (503., 507. un 512. apsvērums);

- darba grupas serveru operētājsistēmu tirgum ir raksturīgi būtiski šķēršļi iekļūšanai tirgū tādēļ, ka pastāv īpaša tikla iedarbība un ka *Microsoft* atsakās atklāt sadarbības informāciju (515.–525. apsvērums);

- pastāv komerciālas un tehnoloģiskas saiknes starp šo minēto tirgu un klientu *PC* operētājsistēmu tirgu (526.–540. apsvērums).

³⁴ *Linux* ir “atklātā” operētājsistēma, ko izplata ar “GNU GPL (*General Public Licence*)” licenci. Precīzi runājot, to var saukt tikai par programmatūru bāzi, ko sauc par “kodolu”, kas izpilda ierobežota skaita pakalpojumus, kuri ir specifiski operētājsistēmai. Tomēr to var sasaistīt ar citām programmatūrām, lai izveidotu “*Linux* operētājsistēmu” (87. apsvērums). *Linux* tiek it īpaši izmantots kā bāze darba grupas serveru operētājsistēmām (101. apsvērums) un tādējādi darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū *Linux* atrodas kopā ar *Samba* programmatūru, kuru arī izplata ar “GNU GPL” licenci (506. un 598. apsvērums).

³⁵ “UNIX” apzīmē vairākas operētājsistēmas ar zināmiem kopīgiem raksturlielumiem (42. apsvērums). *Sun* ir izstrādājusi uz *UNIX* bāzētu darba grupas serveru operētājsistēmu, kas tiek saukta par “Solaris” (97. apsvērums).

III — *Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana*A — *Atteikšanās sniegt informāciju par sadarbību un atļaut izmantošanu*

³⁶ Pirmā *Microsoft* stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kurā *Microsoft* tiek vainota, ir *Microsoft* atteikšanās sniegt saviem konkurentiem “informāciju par sadarbību” un tiem ļaut to izmantot ar tās produktiem konkurējošu produktu izstrādei un izplatīšanai darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū laikposmā no 1998. gada oktobra līdz apstrīdētā lēmuma paziņošanas dienai (apstrīdētā lēmuma 2. panta a) punkts). Šī rīcība ir aprakstīta apstrīdētā lēmuma 546.–791. apsvērumā.

³⁷ Apstrīdētā lēmuma nozīmē “informācija par sadarbību” ir “visu to protokolu pilnīgas un precīzas specifikācijas, kas [ievietas] *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās un kurus izmanto *Windows* darba grupas serveri, lai *Windows* darba grupas tīkliem nodrošinātu datņu koplietošanas un drukas, kā arī lietotāju un [lietotāju] grupu pārvaldības pakalpojumus, tai skaitā *Windows* domēna kontroliera pakalpojumus, *Active Directory* pakalpojumus un “Group Policy” pakalpojumus (apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punkts).

³⁸ “*Windows* darba grupas tīkls” ir definēts kā “*Windows* klientu *PC* [kuros instalēta *Windows* operētājsistēma, kas paredzēta klientu *PC*] un *Windows* darba grupas serveru [kuros instalēta *Windows* operētājsistēma darba grupas serveriem] grupas, kas savā starpā savienotas datortīklā” (apstrīdētā lēmuma 1. panta 7. punkts).

- 39 “Protokoli” ir kā “noteikumu kopums savstarpējai savienojamībai un mijiedarbei starp dažādu *Windows* darba grupas tīklā dažādos datoros instalētu *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmu un *Windows* klientu personālo datoru [PC] operētājsistēmu” (apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punkts).
- 40 Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzsver, ka konkrētā atteikšanās attiecas nevis uz *Microsoft* “pirmkoda” elementiem, bet vienīgi uz attiecīgajām protokolu specifikācijām, proti, no konkrētas programmatūras sagaidāmā izpildījuma aprakstu, kas ir pretnostatāms implementācijai (šā sprieduma kontekstā saukta arī kā “realizācija” vai “īstenojumi”), kas sastāv no šī koda implementēšanas datorā (24. un 569. apsvērums). Komisija tostarp precizē, ka tā nedomā “izdot rīkojumu *Microsoft*, lai tā atļautu trešām personām kopēt *Windows*” (572. apsvērums).
- 41 Turklāt Komisija uzskata, ka *Microsoft* atteikums *Sun* ir daļa no vispārējas rīcības tendences (573.–577. apsvērums). Komisija arī apgalvo, ka *Microsoft* rīcība, kas izjauc agrākos augstākus piegāžu līmeņus (578.–584. apsvērums), izraisa konkurences likvidēšanas risku darba grupas serveru operētājsistēmas tirgū (585.–692. apsvērums) un negatīvi iespaido tehnisko attīstību un patērētāju labklājību (693.–708. apsvērums).
- 42 Visbeidzot, Komisija noraida *Microsoft* argumentus, ka atteikšanās ir objektīvi pamatota (709.–778. apsvērums).

B — *Windows klientu PC operētājsistēmas un Windows Media Player pārdošana ar piesaisti*

43 Otrs *Microsoft* pārmestais stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas fakts izpaužas tādējādi, ka laikā no 1999. gada maija līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienai *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas iegādi *Microsoft* pakārtoja vienlaicīgas *Windows Media Player* iegādes nosacījumam (apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punkts). Šī rīcība ir aprakstīta 792.–989. apsvērumā.

44 Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskata, ka šī *Microsoft* darbība atbilst nosacījumiem, kas nepieciešami, lai konstatētu ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti EKL 82. panta nozīmē (794.–954. apsvērumi). Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija atkārtoti uzskata, ka *Microsoft* ieņem dominējošu stāvokli klientu *PC* operētājsistēmu tirgū (799. apsvērumi). Otrkārt, nepārtrauktas plūsmas nolasišanu nodrošinošus multimediju draiverus un klientu *PC* operētājsistēmas tā uzskata par atšķirīgiem produktiem (800.–825. apsvērumi). Treškārt, tā norāda, ka *Microsoft* nedod patērētājiem iespēju nopirkt *Windows* bez *Windows Media Player* (826.–834. apsvērumi). Ceturtkārt, Komisija apgalvo, ka konstatētā pārdošana ar piesaisti ierobežo konkurenci multimediju draiveru tirgū (835.–954. apsvērumi).

45 Visbeidzot Komisija noraida *Microsoft* argumentus, ka, pirmkārt, attiecīgā pārdošana ar piesaisti radot veiktspējas priekšrocības, kas kompensē Komisijas konstatēto konkurenci ierobežojošo ietekmi (955.–970. apsvērumi), un, otrkārt, ka *Microsoft* nebija ieinteresēta pret konkurenci vērstā pārdošanā ar piesaisti (971.–977. apsvērumi).

IV — Naudassods un soda pasākumi

- 46 Par abiem apstrīdētajā lēmumā konstatētajiem stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumiem tika uzlikts naudas sods EUR 497 196 304 apmērā (apstrīdētā lēmuma 3. pants).
- 47 Turklāt saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 4. panta pirmo daļu *Microsoft* tika uzlikts pienākums šī lēmuma 5. un 6. pantā paredzētajā kārtībā izbeigt 2. pantā konstatēto stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. *Microsoft* turklāt jāatturas no 2. pantā minētajai darbībai līdzīgas darbības, kā arī mērķa vai seku ziņā identisku vai līdzvērtīgu darbību veikšanas (apstrīdētā lēmuma 4. panta otrā daļa).
- 48 Kā pasākumu, kas paredzēts, lai labotu apstrīdētā lēmuma 2. panta a) punktā konstatēto ļaunprātīgo atteikšanos, šī lēmuma 5. pantā *Microsoft* ir uzlikts pienākums veikt šādas darbības:
- “a) 120 dienu laikā pēc [apstrīdētā lēmuma] paziņošanas *Microsoft* [..] izpauž informāciju par sadarbību visiem uzņēmumiem, kas vēlas izstrādāt un izplatīt darba grupas serveru operētājsistēmas, un ļauj šiem uzņēmumiem ar saprātīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem izmantot informāciju par sadarbību, lai izstrādātu un izplatītu darba grupas serveru operētājsistēmas;
 - b) *Microsoft* [..] nodrošina, lai izpaustā informācija par sadarbību tiktu pēc vajadzības un pēc iespējas laikus atjaunināta;

- c) 120 dienu laikā pēc [apstrīdētā lēmuma] paziņošanas dienas *Microsoft* [..] izveido novērtēšanas mehānismu, kas ļautu ieinteresētajiem uzņēmumiem efektīvi iepazīties ar informācijas par sadarbību izmantošanas apjomu un nosacījumiem; *Microsoft* [..] drīkst paredzēt saprātīgus un nediskriminējošus noteikumus, lai nodrošinātu, ka šajā sakarā nodrošinātā pieeja informācijai par sadarbību tiktu izmantota vienīgi novērtēšanas mērķiem;

[..].”

49 Kā pasākumu, kas paredzēts, lai labotu apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punktā konstatēto ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti, šī lēmuma 6. pantā *Microsoft* ir uzdots 90 dienu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas dienas piedāvāt pilnībā funkcionējošu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas versiju, kas neietver *Windows Media Player*, kaut gan *Microsoft* saglabā tiesības piedāvāt *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu komplektā ar *Windows Media Player*.

50 Visbeidzot apstrīdētā lēmuma 7. pantā ir noteikts:

“30 dienu laikā pēc šī [apstrīdētā lēmuma] paziņošanas *Microsoft* ir jāiesniedz Komisijai piedāvājums par pienācīga mehānisma izveidi, kas ļautu Komisijai pārliecināties, ka *Microsoft* [..] pilda [apstrīdēto lēmumu]. Šim mehānismam ir jāietver pilnvarotā persona, kas ir neatkarīga no *Microsoft* [..]”

Ja Komisija uzskatīs, ka [*Microsoft*] piedāvātais mehānisms nav atbilstošs, Komisijai ir tiesības noteikt šādu mehānismu ar lēmumu.”

Process par Amerikas pretmonopola tiesību pārkāpumu

- 51 Paralēli Komisijas veiktajai izmeklēšanai attiecībā uz *Microsoft* tika veikta izmeklēšana saistībā ar ASV pretmonopola likumu pārkāpumiem.
- 52 1998. gadā Amerikas Savienotās Valstis, 20 federālās pavalstis un Kolumbijas apgabals uzsāka tiesvedību pret *Microsoft* saskaņā ar *Sherman Act* [“Šērmana likumu”]. To sūdzības attiecās uz pasākumiem, kurus *Microsoft* veica pret *Netscape Internet* tīkla pārlūkprogrammu “Netscape Navigator” un *Sun Microsystems* piedāvātajām “Java” tehnoloģijām. Minētās federālās pavalstis turklāt uzsāka tiesvedību pret *Microsoft* par to pretmonopola likumu pārkāpumiem.
- 53 Pēc tam, kad *United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit* [Amerikas Savienoto Valstu Kolumbijas apgabala iecirkņa Apelācijas tiesa] (turpmāk tekstā — “Apelācijas tiesa”), kurā *Microsoft* apelācijas kārtībā pārsūdzēja *United States District Court for the District of Columbia* [Amerikas Savienoto Valstu Kolumbijas apgabala Apgabaltiesas] (turpmāk tekstā — “*District Court*”) 2000. gada 3. aprīļa spriedumu, pasludināja savu spriedumu 2001. gada 28. jūnijā, *Microsoft* 2001. gada novembrī noslēdza izlīgumu ar Amerikas Savienoto Valstu Tieslietu ministriju un deviņu pavalstu *Attorneys General* [ģenerālprokuroriem] (turpmāk tekstā — “ASV izlīgums”), saskaņā ar kuru *Microsoft* uzņēmas divu veidu saistības.
- 54 Pirmkārt, *Microsoft* apņēmas izveidot to sakaru protokolu specifikācijas, kurus *Windows* serveru operētājsistēmas izmanto, lai “savstarpēji sadarbotos”, proti, lai būtu saderīgas ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām, un ar konkrētiem nosacījumiem piešķirt trešām personām licences attiecībā uz šīm specifikācijām.
- 55 Otrkārt, ASV izlīgumā tika paredzēts, ka *Microsoft* jāļauj elektronisko iekārtu ražotājiem un gala patērētājiem aktivizēt vai likvidēt pieeju tās starpprogrammatūrai

(*middleware*). Saskaņā ar ASV izlīgumā noteikto — *Windows Media Player* programmatūra ir viens no šādai kategorijai piederīgiem produktiem. Šie noteikumi ir paredzēti, lai nodrošinātu, ka starpprogrammatūras piegādātāji varētu izstrādāt un izplatīt produktus, kas pareizi darbotos ar *Windows*.

- 56 *District Court* šos noteikumus apstiprināja ar 2002. gada 1. novembra spriedumu.
- 57 Sakarā ar Masačūsetsas pavalsts iesniegto apelācijas sūdzību Apelācijas tiesa 2004. gada 30. jūnijā apstiprināja *District Court* 2002. gada 1. novembra spriedumu.
- 58 Izpildot ASV izlīgumu, 2002. gada augustā tika ieviesta *Microsoft Communications Protocol Program* (*Microsoft* sakaru protokola programma) (turpmāk tekstā — “*MCPP*”).

Process

- 59 2004. gada 7. jūnijā, iesniedzot prasības pieteikumu Pirmās instances tiesas kancelejā, *Microsoft* cēla šo prasību.
- 60 Ar atsevišķu Pirmās instances tiesas kancelejā 2004. gada 25. jūnijā reģistrētu dokumentu *Microsoft* saskaņā ar EKL 242. pantu turklāt lūdza apstrīdētā lēmuma 4. panta, 5. panta no a) līdz c) punkta un 6. panta a) punkta izpildes apturēšanu.

61 Ar 2004. gada 22. decembra rīkojumu lietā T-201/04 R *Microsoft/Komisija* (Krājums, II-4463. lpp.) Pirmās instances tiesas priekšsēdētājs noraidīja šo lūgumu un atlika lēmumu par tiesāšanās izdevumiem.

62 Ar 2005. gada 9. marta rīkojumu Pirmās instances tiesas ceturtās palātas priekšsēdētājs atļāva iestāties lietā *Microsoft* prasījumu atbalstam šādām asociācijām un sabiedrībām:

— *The Computing Technology Industry Association, Inc.* (turpmāk tekstā — “*CompTIA*”);

— *DMDsecure.com BV, MPS Broadband AB, Pace Micro Technology plc, Quantel Ltd* un *Tandberg Television Ltd* (turpmāk tekstā — “*DMDsecure u.c.*”);

— *Association for Competitive Technology, Inc.* (turpmāk tekstā — “*ACT*”);

— *TeamSystem SpA* un *Mamut ASA*;

— *Exor AB*.

63 Ar šo pašu rīkojumu Pirmās instances tiesas ceturtās palātas priekšsēdētājs atļāva iestāties lietā Komisijas prasījumu atbalstam šādām asociācijām un sabiedrībām:

— *Software & Information Industry Association* (turpmāk tekstā — “*SIIA*”);

— *Free Software Foundation Europe eV* (turpmāk tekstā — “FSFE”);

— *Audiobanner.com*, kas darbojas ar komercnosaukumu “VideoBanner”;

— *RealNetworks, Inc.*

⁶⁴ Ar 2004. gada 13. decembra, 2005. gada 9. marta, 27. jūnija un 9. augusta vēstulēm *Microsoft* lūdza, lai noteikti konfidenciāli fakti, kas ietverti prasības pieteikumā un aizstāvības rakstā, replikas rakstā, *Microsoft* apsvērumos par iestāšanās rakstiem un atbildē uz repliku, netiktu paziņoti personām, kas iestājušās lietā. Prasītāja iesniedza šo procesuālo dokumentu nekonfidenciālo versiju. Tikai šie nekonfidenciālie teksti tika nosūtīti personām, kas iestājušās lietā un kas minētas šī sprieduma 62. un 63. punktā. Personas, kas iestājušās lietā, šajā sakarā neizteica nekādus iebildumus.

⁶⁵ Katra no šī sprieduma 62. un 63. punktā minētajām personām, kas iestājušās lietā, iesniedza iestāšanās rakstu noteiktajā termiņā. Lietas pamatdalībnieki izteica savus apsvērumus par šiem iestāšanās rakstiem 2005. gada 13. jūnijā.

⁶⁶ Ar 2005. gada 28. aprīļa rīkojumu lietā T-201/04 *Microsoft/Komisija* (Krājums, II-1491. lpp.) Pirmās instances tiesas ceturtās palātas priekšsēdētājs atļāva *European Committee for Interoperable Systems (ECIS)* iestāties lietā Komisijas prasījumu atbalstam. Tā kā šis asociācijas lūgums par iestāšanos lietā tika iesniegts pēc termiņa, kas noteikts Pirmās instances tiesas reglamenta 116. panta 6. punktā, tai tika atļauts iesniegt apsvērumus mutvārdu procesa laikā, pamatojoties uz tai iesniegto tiesas sēdes protokolu.

- 67 Ar plenārsēdes 2005. gada 11. maija lēmumu lieta tika nodota Pirmās instances tiesas ceturtajai palātai paplašinātā sastāvā.
- 68 Ar plenārsēdes 2005. gada 7. jūlija lēmumu lieta tika nodota Pirmās instances tiesas virspalātai un tā tika uzticēta jaunam tiesnesim referentam.
- 69 Ar Pirmās instances tiesas virspalātas priekšsēdētāja 2006. gada 16. janvāra lēmumu *RealNetworks* tika izslēgta no lietas kā persona, kas iestājusies lietā Komisijas prasījumu atbalstam.
- 70 2006. gada 1. februārī Pirmās instances tiesa uzaicināja lietas dalībniekus uz neformālu sanākumi pie virspalātas priekšsēdētāja un tiesneša referenta, lai tostarp vienotos par tiesas sēdes noteikumiem. Šī sanākšana notika Pirmās instances tiesā 2006. gada 10. martā.
- 71 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (virspalāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu un Pirmās instances tiesas reglamenta 64. panta ietvaros aicināja lietas dalībniekus līdz tiesas sēdei iesniegt atsevišķus dokumentus un atbildēt uz virkni rakstveida jautājumu. Lietas dalībnieki šos lūgumus izpildīja noteiktajos termiņos.
- 72 Lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un atbildes uz Pirmās instances tiesas jautājumiem tika uzklauti 2006. gada 24., 25., 26., 27. un 28. aprīļa tiesas sēdēs.

- 73 Tiesas sēdē Pirmās instances tiesa lūdza *Microsoft* iesniegt informācijas pieprasījumu, ko Komisija tika nosūtījusi saistībā ar 2003. gada tirgus izpēti par multimediju draiveriem, un atbilžu uz šiem informācijas pieprasījumiem kopijas, kā arī ziņojumu, kuros ietverti *Mercer* veikto aptauju (turpmāk tekstā — “*Mercer* ziņojumi”) rezultāti un analīze, kopijas. *Microsoft* iesniedza šos dažādos dokumentus noteiktajos termiņos.
- 74 Ar Pirmās instances tiesas 2006. gada 3. maija vēstuli *Microsoft* tika lūgts iesniegt citus informācijas pieprasījumus, ko Komisija bija nosūtījusi saistībā ar 2003. gada tirgus izpēti, un atbilžu uz tiem kopijas. *Microsoft* izpildīja šo lūgumu noteiktajos termiņos.
- 75 Ar 2006. gada 22. jūnija lēmumu Pirmās instances tiesas virspalātas priekšsēdētājs mutvārdu procesu slēdza.

Lietas dalībnieku prasījumi

- 76 Prasītājas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdēto lēmumu;

— pakārtoti, atcelt vai būtiski samazināt naudassodu;

- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;
- piespriest *SIIA*, *FSFE* un *Audiobanner.com* segt savus tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar iestāšanos lietā.

77 Komisijas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- prasību noraidīt;
- piespriest *Microsoft* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

78 *CompTIA*, *ACT*, *TeamSystem* un *Mamut* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt apstrīdēto lēmumu;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

79 *DMDsecure* u.c. prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punktu, 4. pantu, 6. panta a) punktu un 7. pantu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

80 *Exor* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdētā lēmuma 2. un 4. pantu, 6. panta a) punktu un 7. pantu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

81 *SIIA, FSFE, Audiobanner.com* un *ECIS* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— prasību noraidīt;

— piespriest *Microsoft* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Atbilstošās tiesību normas

82 Iesākumā ir jāizvērtē pamati, kas saistīti ar prasījumiem par apstrīdētā lēmuma atcelšanu, un pēc tam tie pamati, kas saistīti ar prasījumiem par naudassoda atcelšanu vai tā apmēra samazināšanu.

I — Par prasījumiem par apstrīdētā lēmuma atcelšanu

- 83 Pamati, ko *Microsoft* izvirza, lai pamatotu lūgumu atcelt apstrīdēto lēmumu, var tikt sagrupēti apmēram trīs problemātikas aspektos, pirmkārt, saistībā ar atteikumu sniegt informāciju par sadarbību un atļaut tās izmantošanu, otrkārt, saistībā ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas un *Windows Media Player* pārdošanu ar piesaisti, un, treškārt, saistībā ar pienākumu norīkot neatkarīgu pilnvaroto personu, kas uzrauga, lai *Microsoft* ievērotu apstrīdēto lēmumu.

A — Ievada jautājumi

- 84 Savos procesuālajos dokumentos Komisija izvirza noteiktus jautājumus par Kopienu tiesas kontroles apjomu un par vairāku prasības pieteikuma pielikumu un replikas raksta pieņemamību.

1. Par Kopienu tiesas kontroles apjomu

- 85 Komisija apgalvo, ka apstrīdētais lēmums balstīts uz vairākiem apsvērumiem, kas ietver sarežģītus tehniskus un ekonomiskus vērtējumus. Komisija norāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienu tiesas var tikai ierobežotā mērā kontrolēt šādus vērtējumus (Tiesas 1991. gada 21. novembra spriedums lietā *C-269/90 Technische Universität München, Recueil*, I-5469. lpp., 13. punkts, un 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās *C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P* un *C-219/00 P Aalborg Portland u.c./Komisija, Recueil*, I-123. lpp., 279. punkts; Pirmās instances tiesas 2005. gada 21. aprīļa spriedums lietā *T-28/03 Holcim (Deutschland)/Komisija*, Krājums, II-1357. lpp., 95., 97. un 98. punkts).

86 *Microsoft*, kā piemēru minot Pirmās instance tiesas 2000. gada 6. jūlija spriedumu lietā T-62/98 *Volkswagen/Komisija (Recueil, II-2707. lpp., 43. punkts)*, atbild, ka Kopieniu tiesa neatturas “detalizēti izvērtēt Komisijas lēmumu atbilstību, pat ļoti sarežģītās lietās”.

87 Pirmās instances tiesa atgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai gan kopumā Kopieniu tiesas veic vispusīgu kontroli jautājumam — vai ir izpildīti nosacījumi konkurences noteikumu piemērošanai, tomēr šo tiesu veiktajai kontrolei attiecībā uz Komisijas veiktu sarežģītu ekonomisko vērtējumu jāaprobežojas ar pārbaudi, vai ir ievērotas procesuālās normas un normas par pamatojuma norādīšanu, kā arī faktu saturiskā pareizība, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda novērtējumā un vai nav notikusi pilnvaru nepareiza izmantošana (Pirmās instances tiesas 2000. gada 30. marta spriedums lietā T-65/96 *Kish Glass/Komisija, Recueil, II-1885. lpp., 64. punkts*, kas tika apstiprināta apelācijas tiesvedībā ar Tiesas 2001. gada 18. oktobra rīkojumu lietā C-241/00 P *Kish Glass/Komisija, Recueil, I-7759. lpp.*; šajā sakarā arī skat. saistībā ar EKL 81. pantu Tiesas 1985. gada 11. jūlija spriedumu lietā 42/84 *Remia u.c./Komisija, Recueil, 2545. lpp., 34. punkts*, un 1987. gada 17. novembra spriedumu apvienotajās lietās 142/84 un 156/84 *BAT un Reynolds/Komisija, Recueil, 4487. lpp., 62. punkts*).

88 Tāpat tā kā Komisijas lēmums ir sarežģītu tehnisku vērtējumu rezultāts, šie vērtējumi principā ir pakļauti ierobežotai tiesas kontrolei, kas nozīmē, ka Kopieniu tiesas nevar aizstāt Komisijas veikto faktu vērtējumu ar savu vērtējumu (skat. saistībā ar lēmumu, kas tika pieņemts pēc sarežģītiem vērtējumiem medicīnas/farmācijas jomā, Tiesas priekšsēdētāja 2001. gada 11. aprīļa rīkojumu lietā C-459/00 P(R) *Komisija/Trenker, Recueil, I-2823. lpp., 82. un 83. punkts*; skat. arī Tiesas 1999. gada 21. janvāra spriedumu lietā C-120/97 *Upjohn, Recueil, I-223. lpp., 34. punkts* un tajā minētā judikatūra, un Pirmās instances tiesas 2002. gada 3. jūlija spriedumu lietā T-179/00 *A. Menarini/Komisija, Recueil, II-2879. lpp., 44. un 45. punkts*, un 2002. gada 11. septembra spriedumu lietā T-13/99 *Pfizer Animal Health/Padome, Recueil, II-3305. lpp., 323. punkts*).

- 89 Tomēr, lai arī Kopienu tiesas atzīst Komisijai piešķirto rīcības brīvību ekonomikas vai tehnikas jomā, kas principā ir ierobežotā tiesas kontrolē, tas tomēr nenozīmē, ka Kopienu tiesām ir jāatturas no Komisijas veiktās šāda rakstura datu interpretācijas kontroles. It īpaši Kopienu tiesām ir jāpārbauda ne vien izvirzīto pierādījumu materiālā precizitāte, ticamība un konsekvence, bet arī jākontrolē, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo datu kopumu, kas ir jāņem vērā, lai izvērtētu sarežģītu situāciju, un to, vai šo pierādījumu raksturs ļauj pamatot no tiem izdarītos secinājumus (šajā sakarā saistībā ar koncentrācijas operāciju kontroli skat. Tiesas 2005. gada 15. februāra spriedumu lietā C-12/03 P Komisija/*Tetra Laval*, Krājums, I-987. lpp., 39. punkts).
- 90 Ņemot vērā šos principus, Pirmās instances tiesai ir jāizvērtē dažādie pamati, ko *Microsoft* ir izvirzījusi, lai pamatotu prasību atcelt apstrīdēto lēmumu.

2. Par atsevišķu pielikumu satura pieņemamību

- 91 Komisija, kuru šajā jautājumā atbalsta *SIIA*, apgalvo, ka vairākos prasības pieteikuma pielikumos un replikas rakstā *Microsoft* balstās uz argumentiem, kas nav iekļauti šajos procesuālajos dokumentos. Turklāt vairākos gadījumos *Microsoft* vispārēji atsauca uz ziņojumiem, kas pievienoti šiem dokumentiem. Papildus tam Komisija kritizē faktu, ka noteikti ekspertu atzinumi, ko ir iesniegusi *Microsoft*, ir balstīti uz informācijas, kurai ne Komisijai, ne Pirmās instances tiesai nebija piekļuves, un apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nevar ņemt vērā šos argumentus, ziņojumus un ekspertu atzinumus.
- 92 *Microsoft* apgalvo, ka “atbilstīgās prasības pieteikuma daļas” ietver būtiskus faktiskos un tiesību apstākļus, uz kuriem ir balstīta šī prasība. Saskaņā ar judikatūru specifiski punkti prasības pieteikumā var tikt atbalstīti un papildināti ar atsaucēm uz specifiskām daļām pievienotajos dokumentos (Pirmās instances tiesas 1993. gada

29. novembra rīkojums lietā T-56/92 *Koelman*/Komisija, *Recueil*, II-1267. lpp., 21. punkts). Turklāt prasītāja norāda, ka tā apzināti nolēma ierobežot pielikumu skaitu, jo nevēlējās, lai lieta būtu pārāk plaša, ka tai nav pienākuma iesniegt katru dokumentu, uz kuru ir izdarīta atsauce pielikumu zemsvītras piezīmēs, ka Komisijai ir kopija no visiem administratīvajā procesā iesniegtajiem dokumentiem un ka nevar tikt apstrīdēts, ka *Microsoft* ir tiesības sniegt informāciju saviem ekspertiem.

93 2006. gada 10. marta neformālajā sanāksmē (skat. šī sprieduma 70. punktu) tiesnesis referents vērsa *Microsoft* uzmanību uz faktu, ka tās dokumentu atsevišķos pielikumos tā šķietami izvirza argumentus, kas tieši neparādās pašos dokumentos, un iztaujāja *Microsoft* šajā sakarā. Atbilstoši sanāksmes protokolā pierakstītajam — *Microsoft* atbildēja, ka “*Microsoft* nebalstās uz argumentiem, kas nav tieši norādīti prasības pieteikumā vai replikas rakstā”.

94 Pirmās instances tiesa atgādina, ka saskaņā ar Tiesas Statūtu 21. pantu un Pirmās instances tiesas reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktu prasības pieteikumā ir jānorāda strīda priekšmets un kopsavilkums par izvirzītajiem pamatiem. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai prasība būtu pieņemama, pamata faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, uz kuriem prasība pamatota, jāizriet — vismaz kopsavilkuma veidā un tomēr saskaņotā un saprotamā veidā — no paša prasības pieteikuma teksta. Kaut arī atsevišķos jautājumos prasības pieteikumu var pamatot un papildināt, atsaucoties uz tam pievienotajiem materiāliem, vispārēja atsauce uz citiem dokumentiem, pat ja tie ir pievienoti prasības pieteikumam, nevar kompensēt galveno juridisko argumentu neesamību, kam atbilstoši iepriekš minētajiem noteikumiem ir jābūt ietvertiem prasības pieteikumā (Tiesas 1992. gada 31. marta spriedums lietā C-52/90 Komisija/Dānija, *Recueil*, I-2187. lpp., 17. punkts; iepriekš 92. punktā minētais Pirmās instances tiesas rīkojums lietā *Koelman*/Komisija, 21. punkts, un Pirmās instances tiesas 1999. gada 21. maija rīkojums lietā T-154/98 *Asia Motor France* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1703. lpp., 49. punkts). Pirmās instances tiesai turklāt nav pienākuma pielikumos meklēt un identificēt pamatus un argumentus, ko tā varētu uzskatīt par tādiem,

kuri veido prasības pamatojumu, jo pielikumi izmantojami vienīgi pierādīšanas un tehniskos nolūkos (Pirmās instances tiesas 1997. gada 7. novembra spriedums lietā T-84/96 *Cipeke/Komisija, Recueil*, II-2081. lpp., 34. punkts, un 2002. gada 21. marta spriedums lietā T-231/99 *Joynton/Komisija, Recueil*, II-2085. lpp., 154. punkts).

95 Šāda Tiesas Statūtu 21. panta un Pirmās instances tiesas reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta interpretācija arī paredz nosacījumus, ar kādiem ir pieņemams replikas raksts, kas saskaņā ar šī reglamenta 47. panta 1. punktu ir paredzēts, lai papildinātu prasības pieteikumu (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija, Recueil*, II-931. lpp., 40. punkts, ko Tiesa šajā sakarā neatcēla apelācijas tiesvedībā 2002. gada 15. oktobra spriedumā apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija, Recueil*, I-8375. lpp.).

96 Šajā lietā ir jākonstatē, ka vairākos dokumentos, kas ir pievienoti prasības pieteikumam un replikas rakstam, *Microsoft* izvirza juridiska vai ekonomiska rakstura argumentus, ar kuriem tā nevis pamato vai papildina faktu vai tiesību apstākļus, kas tieši izklāstīti minētajos procesuālajos dokumentos, bet izvirza jaunus argumentus.

97 Turklāt vairākos gadījumos *Microsoft* papildina prasības pieteikuma un replikas raksta tekstu specifiskos punktos ar atsaucēm uz pievienotajiem dokumentiem. Tomēr atsevišķas atsauces uz pievienotajiem dokumentiem ir vispārēja rakstura, kas neļauj Pirmās instances tiesai precīzi noteikt argumentus, kurus varētu uzskatīt par tādiem, kas papildina pamatus, kuri ietverti prasības pieteikumā vai replikas rakstā.

98 Pirmās instances tiesa norāda, ka, lai gan Komisija uzskata, ka nav jāņem vērā šajos dažādajos pielikumos minētā argumentācija, tā tomēr sniedz komentārus par to zemsvītras piezīmēs, kas pievienotas Komisijas procesuālajiem dokumentiem.

99 Saskaņā ar šī sprieduma 94. un 95. punktā atgādināto judikatūru un *Microsoft* paziņojumu neformālajā sanāksmē 2006. gada 10. martā (skat. šī sprieduma 93. punktu) šī sprieduma 96.–98. punktā minētos pielikumus Pirmās instances tiesa ņems vērā tikai tiktāl, ciktāl tie papildina vai pamato pamatus vai argumentus, kurus Komisija vai *Microsoft* ir tieši izklāstījušas procesuālo dokumentu tekstā, un ciktāl Pirmās instances tiesai ir iespējams noteikt, ko šajos pielikumos ietvertais pamato vai papildina attiecīgajos prasījumos vai argumentos.

100 Saistībā ar Komisijas pausto kritiku par faktu, ka *Microsoft* neiesniedza informāciju, uz kuru balstīti noteikti ekspertu atzinumi, kas pievienoti *Microsoft* procesuālajiem dokumentiem, ir pietiekami norādīt, ka Pirmās instances tiesas ziņā ir novērtēt, ja nepieciešams, vai apgalvojumiem šajos ziņojumos nav pierādījuma spēka. Ja, neesot piekļuvei šiem dokumentiem, Pirmās instances tiesa uzskatīs, ka šiem apgalvojumiem nav pietiekama pierādījuma spēka, tā neņems tos vērā.

B — *Par atteikumu sniegt informāciju par sadarbību un atļaut izmantošanu*

101 Šajā pirmajā jautājumā *Microsoft* izvirza vienu pamatu, apgalvojot EKL 82. panta pārkāpumu. Šo pamatu var sadalīt trīs daļās. Pirmajā daļā *Microsoft* apgalvo, ka kritēriji, saskaņā ar kuriem dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam varētu uzlikt pienākumu izsniegt licenci, kā tie ir definēti Kopieņu judikatūrā, nav izpildīti šajā lietā. Otrajā daļā *Microsoft* apgalvo, ka *Sun* nelūdza piekļuvei “tehnoloģijai”, kuru Komisija

lika *Microsoft* atklāt, un ka 1998. gada 6. oktobra vēstule nevar tikt nekādā gadījumā interpretēta kā tāda, kas ietver faktisku *Microsoft* atteikumu. Visbeidzot, trešajā daļā *Microsoft* apgalvo, ka Komisija pienācīgi neņem vērā pienākumus, kas Kopienām izriet no 1994. gada 15. aprīļa Līguma par ar tirdzniecību saistītajām intelektuālā īpašuma tiesībām [*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*] (*TRIPS*) (Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu (PTO) 1.C pielikums, (turpmāk tekstā — “*TRIPS* līgums”)).

1. Par pirmo daļu — ka kritēriji, kas ļauj dominējošā stāvokli esošam uzņēmumam uzlikt pienākumu izsniegt licenci, kā tos ir precizējusi Kopienų tiesa, nav izpildīti šajā lietā

a) Ievads

102 Iesākumā būtu lietderīgi vispārēji izklāstīt lietas pamatdalībnieku attiecīgo nostāju jautājumā par atteikšanos sniegt un atļaut izmantot informāciju par sadarbību.

103 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu *Microsoft* ļaunprātīgi izmantoja dominējošo stāvokli klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, atsakoties, pirmkārt, sniegt *Sun* un citiem konkurentiem specifikācijas par protokoliem, kas implementēti *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās un kurus izmanto serveri, kuros funkcionē šīs operētājsistēmas, lai sniegtu datņu un drukas pakalpojumus un grupu un lietotāju pārvaldības pakalpojumus *Windows* darba grupas tīkliem, un, otrkārt, atļaut šiem dažādajiem uzņēmumiem izmantot šīs specifikācijas, lai izstrādātu un tirgotu darba grupas serveru operētājsistēmas.

104 Kā uzskata Komisija, informācija, kuru *Microsoft* atsakās sniegt, ir sadarbības informācija Padomes 1991. gada 14. maija Direktīvas 91/250/EEK par datorprogrammu tiesisko aizsardzību (OV L 122, 42. lpp.) nozīmē. Komisija it īpaši apgalvo, ka šī direktīva paredz savstarpējo izmantojamību starp diviem programmatūras produktiem, kas ir to spēja apmainīties ar informāciju un savstarpēji izmantot šo informāciju, lai abi šie programmatūras produkti spētu darboties visos paredzētajos veidos (skat. it īpaši pirmā iebildumu raksta 256. punktu, otrā iebildumu raksta 79. punktu un trešā iebildumu raksta 143. punktu). Komisija uzskata, ka *Microsoft* aizstāvētais sadarbības jēdziens ir neprecīzs (apstrīdētā lēmuma 749.–763. apsvērums).

105 Komisija, pamatojoties uz virkni faktisku un tehnisku faktoru, konstatē, ka “*Windows* darba grupas tīkla pareiza funkcionēšana balstīta uz klientu/serveris un serveris/serveris savienotības un sadarbības arhitektūru, kas nodrošina atklātu piekļuvi darba grupas serveru pakalpojumu kodolam (saistībā ar *Windows 2000/Windows 2003* šī “*Windows* domēnu arhitektūra” [“*Windows domain architecture*”] var tikt saukta par “*Active Directory* domēnu arhitektūru” [“*Active Directory domain architecture*”]) un ka “kopējā spēja būt par daļu no šīs arhitektūras ir saderības elements starp *Windows* klientu *PC* un *Windows* darba grupas serveriem” (apstrīdētā lēmuma 182. apsvērums). Komisija raksturo saderību kā “sadarbspēju ar *Windows* domēnu arhitektūru” (apstrīdētā lēmuma 182. apsvērums) un apgalvo, ka šāda sadarbība ir “nepieciešama darba grupas serveru izplatītajam, lai tas varētu rentabli palikt tirgū” (apstrīdētā lēmuma 779. apsvērums).

106 Turklāt Komisija uzskata, ka, lai *Microsoft* konkurenti varētu izstrādāt darba grupas serveru operētājsistēmas, kas varētu sasniegt tādu sadarbības līmeni, kad serveri, kurās tās ir instalētas, tiek pievienoti *Windows* darba grupai, ir nepieciešams, ka tiem ir piekļuve informācijai par sadarbību ar *Windows* domēnu arhitektūru (apstrīdētā lēmuma 183. un 184. apsvērums). Komisija it īpaši apgalvo, ka neviena no piecām

Microsoft aprakstītajām metodēm, lai nodrošinātu sadarbību starp dažādu izplatītāju operētājsistēmām, nav pietiekams aizstājējs šīs informācijas izpaušanai (apstrīdētā lēmuma 666.–687. apsvērums).

107 Visbeidzot, Komisija norāda, ka saskaņā ar judikatūru, kaut gan uzņēmumi principā var brīvi izvēlēties savus biznesa partnerus, noteiktos apstākļos dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma atteikšanās sniegt informāciju var būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana EKL 82. panta nozīmē. Komisija apgalvo, ka šajā lietā ir vairāki “izņēmuma apstākļi”, kas ļauj secināt, ka *Microsoft* atteikums bija ļaunprātīga izmantošana, pat pie visstriktākās hipotēzes — un tādēļ pie vislabvēlīgākās *Microsoft* —, ka šis atteikums tiek uzskatīts par atteikumu izsniegt licenci saistībā ar intelektuālā īpašuma tiesībām trešām personām (apstrīdētā lēmuma 190. un 546.–559. apsvērums). Komisija apgalvo, ka tai ir tiesības ņemt vērā ne tikai tos “izņēmuma apstākļus”, ko Tiesa ir identificējusi 1995. gada 6. aprīļa spriedumā apvienotajās lietās C-241/91 P un C-242/91 P RTE un ITP/Komisija (*Recueil*, I-743. lpp.; turpmāk tekstā — “spriedums lietā *Magill*”), un apstiprinājusi 2004. gada 29. aprīļa spriedumā lietā C-418/01 *IMS Health* (*Recueil*, I-5039. lpp.). Katrā ziņā šie minētie izņēmuma apstākļi ir šajā lietā.

108 Attiecībā uz *Microsoft*, kopš administratīvā procesa sākuma *Microsoft* ir apgalvojusi, ka sadarbības jēdziens, ko izmanto Komisija šajā lietā, nav saderīgs ar “pilnās sadarbības” jēdzienu, kas paredzēts Direktīvā 91/250, un ka tas neatbilst veidam, kādā uzņēmumi organizē savus datortīklus praksē (skat. it īpaši 2001. gada 16. novembra atbildes uz otro iebildumu rakstu 151.–157. punktu un 2003. gada 17. oktobra atbildes uz trešo iebildumu rakstu 29. un 30. lappusi). *Microsoft* it īpaši apgalvo, ka “pilna sadarbība ir pieejama servera operētājsistēmas izstrādātājam, kad visai tā programmas funkcionalitātei var piekļūt no *Windows PC* klienta

operētājsistēmas” (2000. gada 17. novembra atbildes uz pirmo iebildumu rakstu 143. punkts; šajā pašā sakarā skat. arī 2003. gada 17. oktobra atbildes uz trešo iebildumu rakstu 29. un 63. lappusi). Tādējādi *Microsoft* pieņem to, ko Komisija dēvē par “vienvirziena” definīciju, bet Komisija pamatojas uz “divvirzienu attiecībām” (apstrīdētā lēmuma 758. apsvērums).

¹⁰⁹ *Microsoft* uzskata, ka iepriekš minētā pilnā sadarbība var tikt panākta, atklājot saskarnes informāciju, ko tā jau sniedz it īpaši ar tā saukto “MSDN” produktu vai konferencēs, ko tā organizē priekš “Professional Developers”, vai, izmantojot citas noteiktas tirgū pieejamas metodes (skat. it īpaši 2000. gada 17. novembra atbildes uz pirmo iebildumu rakstu 12., 57.–63., 73.–83. un 147. punktu; 2001. gada 16. novembra atbildes uz otro iebildumu rakstu 6., 72., 94.–96., 148. un 149. punktu, un 2003. gada 17. oktobra atbildes uz trešo iebildumu rakstu 31. lappusi).

¹¹⁰ *Microsoft* apgalvo, ka Komisijas sadarbības jēdziens savukārt nozīmē, ka tās konkurentu operētājsistēmām ir jāfunkcionē visādā ziņā kā *Windows* serveru operētājsistēmai. Kā uzskata *Microsoft*, šādu situāciju varētu sasniegt tikai tad, ja šiem konkurentiem tiktu atļauts klonēt *Microsoft* produktus vai kādus no to aspektiem, un ja *Microsoft* produktu iekšējie mehānismi tiktu paziņoti šiem konkurentiem (skat. it īpaši 2000. gada 17. novembra atbildes uz pirmo iebildumu rakstu 7., 20., 27., 144.–150. un 154.–169. punktu; 2001. gada 16. novembra atbildes uz otro iebildumu rakstu 158.–161. punktu, un 2003. gada 17. oktobra atbildes uz trešo iebildumu rakstu 10. un 20. lappusi).

¹¹¹ *Microsoft* uzskata, ka, ja tai liktu atklāt šādu informāciju, tas apdraudētu tās brīvu rīcību ar savām intelektuālā īpašuma tiesībām un tās stimulu veikt inovācijas (skat. it īpaši 2001. gada 16. novembra atbildes uz otro iebildumu rakstu 162., 163. un 176. punktu, un 2003. gada 17. oktobra atbildes uz trešo iebildumu rakstu 3., 10. un 11. lappusi).

- 112 Visbeidzot, *Microsoft* apgalvo, ka šī lieta ir jāizvērtē, ņemot vērā šī sprieduma 107. punktā minēto spriedumu lietā *Magill* un spriedumu lietā *IMS Health*, jo tai pārmestais atteikums ir jāanalizē kā atteikums piešķirt trešām personām licenci, kas attiecas uz intelektuālā īpašuma tiesībām, un tāpēc, ka apstrīdētais lēmums netieši paredz piespiedu licencēšanu. *Microsoft* norāda, ka, pēc tās domām, neviens no kritērijiem, kurus Tiesa bija, kā tā uzskata, izsmēloši akceptējusi šajos spriedumos, nav izpildīts šajā lietā. *Microsoft* secina, ka attiecīgais atteikums nevar tikt uzskatīts par ļaunprātīgu un ka Komisija tādēļ nevar tai likt atklāt sadarbības informāciju. Pakārtoti — *Microsoft* norāda uz Tiesas 1998. gada 26. novembra spriedumu lietā *C-7/97 Bronner (Recueil, I-7791. lpp.)* un apgalvo, ka tajā noteiktie kritēriji arī nav izpildīti šajā lietā.
- 113 Otrkārt, ir jāprecizē veids, kādā *Microsoft* strukturē argumentāciju pamata pirmajā daļā, un veids, kādā Pirmās instances tiesa izvērtēs šo argumentāciju.
- 114 Tādējādi pirms savas argumentācijas izklāstīšanas (skat. iepriekš minēto pirmās daļas d) punktu) *Microsoft* sniedz vairākus apsvērumus par sadarbību, kurus var apkopot šādi. Pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka pastāv pieci veidi kā panākt sadarbību starp, no vienas puses, *Windows* klientu *PC* un serveru operētājsistēmām un, no otras puses, konkurējošām serveru operētājsistēmām. Otrkārt, *Microsoft* kritizē, pirmkārt, sadarbības pakāpi, ko Komisija pieprasa šajā lietā (un būtībā apgalvo, ka Komisijas patiesais mērķis ir atļaut *Microsoft* konkurentiem klonēt *Microsoft* produktus vai noteiktus to aspektus), un, otrkārt, arī korektīvā pasākuma apjomu, kas noteikts apstrīdētā lēmuma 5. pantā.
- 115 Papildus šiem dažādajiem apsvērumiem *Microsoft* izklāsta virkni argumentu, lai pierādītu, ka sakaru protokoli, kas tai ir jāatklāj konkurentiem saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, ir tehnoloģiski jauninājumi un ka šos protokolus vai to specifikācijas aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības.

116 *Microsoft* faktiskā argumentācija, kas ietverta šī pamata pirmajā daļā, var tikt izklāstīta šādi:

- šī lieta ir jāizvērtē, ņemot vērā dažādos apstākļus, ko Tiesa atzinusi iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill* un ko tā ir apstiprinājusi iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*;

- apstākļi, kuros dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma atteikumu sniegt trešām personām licenci, kas aptver intelektuālā īpašuma tiesības, var raksturot kā ļaunprātīgu, pirmkārt, ir gadījumā, kad attiecīgais produkts vai pakalpojums ir neaizstājams, lai veiktu noteiktu darbību; otrkārt, gadījumā, kad šis atteikums var izslēgt visu konkurenci sekundārajā tirgū; treškārt, gadījumā, kad atteikums neļauj parādīties jaunam produktam, pēc kura ir potenciāls patērētāju pieprasījums, un, ceturtkārt, gadījumā, kad atteikums nav objektīvi pamatots;

- neviens no šiem četriem apstākļiem nepastāv šajā lietā;

- pakārtoti, piemērojamie kritēriji ir tie, ko Tiesa atzinusi iepriekš 112. punktā minētajā spriedumā lietā *Bronner* un kuri atbilst iepriekš minētajam pirmajam, otrajam un ceturtajam apstāklim, un kas ir norādīti iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*;

- attiecīgi neviens no iepriekš 112. punktā minētā sprieduma lietā *Bronner* trīs kritērijiem nav izpildīts šajā lietā.

117 Pirmās instances tiesa iesākumā izvērtēs *Microsoft* apgalvojumus par dažādām sadarbības pakāpēm un par korektīvā pasākuma apjomu, kas noteikts apstrīdētā lēmuma 5. pantā. Prasītājas argumenti par piecām metodēm, lai panāktu sadarbību starp *Microsoft* operētājsistēmām un konkurentu operētājsistēmām, tiks analizēti tad, kad Pirmās instances tiesa izvērtēs, kas ir apgalvotais sadarbības informācijas obligātais raksturs. Tad Pirmās instances tiesa izskatīs *Microsoft* argumentus par intelektuālā īpašuma tiesībām, kas aptver sakaru protokolus vai šo protokolu specifikācijas. Visbeidzot Pirmās instances tiesa izvērtēs faktisko argumentāciju, ko *Microsoft* izklāsta pamata pirmajā daļā, un noteiks, pirmkārt, kritērijus, saskaņā ar kuriem uz *Microsoft* attiecinātā rīcība būtu jāizvērtē, un, otrkārt, vai šie apstākļi pastāv šajā lietā.

b) Par dažādām sadarbības pakāpēm un apstrīdētā lēmuma 5. pantā noteiktā korektīvā pasākuma apjomu

Lietas dalībnieku argumenti

118 *Microsoft* būtībā uzskata, ka sadarbības jēdziens, uz kuru Komisija pamato secinājumu, ka atteikums sniegt sadarbības informāciju ir dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, un kas kalpo par pamatu apstrīdētā lēmuma 5. pantā noteiktajam korektīvajam pasākumam, ir nepareizs.

119 *Microsoft* uzsver, ka “sadarbspēja izpaužas kontinuumā” un ka “tā nav absolūts standarts”.

- 120 *Microsoft* norāda, ka, “lai gan var pastāvēt minimāls sadarbības līmenis, kas ir nepieciešams efektīvai konkurencei”, tomēr tā uzskata, ka šo līmeni nav grūti sasniegt, un pastāv vairāki veidi, kā panākt sadarbību tādā nozīmē, ka “dažādu izplatītāju operētājsistēmas labi strādā kopā”.
- 121 *Microsoft* uzskata, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pieņēmusi sadarbības jēdzienu, kas pilnībā atšķiras no jēdziena, kas izklāstīts Direktīvā 91/250 un ko praksē izmanto uzņēmumi, kad tie organizē savus datortīklus. Komisija pieļauj, ka ir iespējams, ka kāda *Microsoft* konkurenta ražota operētājsistēma “funkcionētu visos aspektos” tāpat kā *Windows* operētājsistēma (tas ir, sasniegtu “pilnīgu aizvietojamību” vai “spraudņaizvietojamību” [“plug replaceability”]). Faktiski šāda līmeņa savstarpēja izmantojamība varētu tikt sasniegta tikai tad, ja *Microsoft* konkurentiem būtu atļauts klonēt tās produktus vai noteiktus šo produktu aspektus. *Microsoft* piebilst, ka divas serveru sistēmas ir spējīgas savstarpēji sadarboties informācijas apmaiņas ziņā viena ar otru vai sniegt pakalpojumus viena otrai, obligāti nebūdamas “pilnīgi vienādas”. Tādējādi ir svarīgi nošķirt “sadarbības” jēdzienu no “klonēšanas” jēdziena vai “dublicēšanas” jēdziena.
- 122 Lai pamatotu šos apgalvojumus, *Microsoft* atsaucas uz divu informātikas ekspertu ziņojumu, ko tā pievienoja 2001. gada 16. novembra atbildei uz otro iebildumu rakstu un kurā šie eksperti izskaidro jēdzienus “ciešā saistīšana” [“tight coupling”] un “vājā saistīšana” [“loose coupling”], un arī paskaidro, kādēļ mēģinājumi panākt “ciešo saistīšanu” ar dažādu izstrādātāju programmatūru nav guvuši panākumus (prasības pieteikuma A.9.2. pielikums). Šiem mēģinājumiem nebija panākumu gan tehnisku, gan komerciālu iemeslu dēļ.
- 123 *Microsoft* arī norāda, ka administratīvā procesa laikā tā iesniedza 50 paziņojumus gan no publiskiem, gan privātiem uzņēmumiem, kas darbojas visos industrijas sektoros no dažādām dalībvalstīm. Šajos ziņojumos šie uzņēmumi apliecina augsto

sadarbspējas līmeni starp *Windows PC* klientu un serveru operētājsistēmām, no vienas puses, un tās konkurentu operētājsistēmām, no otras puses, jau tirgū pieejamo metožu izmantošanas dēļ. Tā piebilst, ka *Mercer* ziņojumi parāda, ka uzņēmuma operētājsistēmas izvēli nenosaka bažas par sadarbību ar *Windows PC* klientu un serveru operētājsistēmām.

124 Replikas rakstā, ieviešot argumentāciju, kas vērsta, lai parādītu, ka *Microsoft* protokolus aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, un arī atbildē uz vienu no rakstveida jautājumiem, ko uzdeva Pirmās instances tiesa, *Microsoft* izvirza virkni apgalvojumu par apstrīdētā lēmuma 5. pantā noteiktā korektīvā pasākuma apjomu. Ar šiem apgalvojumiem *Microsoft* arī izvirza jautājumu par sadarbības pakāpi, ko Komisija pieprasa šajā lietā.

125 Tādējādi replikas rakstā *Microsoft* apgalvo, ka pastāv nesaskaņotība starp šo korektīvo pasākumu un “sadarbspējas standartu”, uz ko Komisija atsaucas apstrīdētajā lēmumā, lai novērtētu “sadarbspējas alternatīvu līdzekļu” atbilstību. Atbildē uz vienu no Pirmās instances tiesas uzdotajiem rakstveida jautājumiem *Microsoft* apgalvo, ka informācijas atklāšanas pienākuma apjomu, kas noteikts apstrīdētā lēmuma 5. pantā, Komisija ir interpretējusi dažādi.

126 Saistībā ar pēdējo punktu *Microsoft* norāda, ka apstrīdētā lēmuma 669. apsvērumā Komisija norāda, ka “atklātie industrijas standarti neļauj konkurentiem panākt tādu pašu sadarbības pakāpi ar *Windows* domēnu arhitektūru, kādu to sasniedz *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas”. *Microsoft* arī norāda, ka apstrīdētā lēmuma 679. apsvērumā Komisija apgalvo, ka “*Novell* “bezklīentu” [“clientless”] darba grupas serveru operētājsistēmas nevar izmantot visas *Windows* klientu *PC* un darba grupas serveru iespējas tādā mērā, kā to spēj [*Windows*] darba grupas serveru operētājsistēmas”. *Microsoft* no šiem apgalvojumiem, pirmkārt, secina, ka Komisija

paredzēja, ka sadarbspēja nozīmē tās konkurentu spēju izgatavot savus produktus tā, lai tie funkcionētu tādā pašā veidā kā *Windows* serveru operētājsistēmas. Tādējādi Komisija paredz, ka pastāv kvaziidentiskums starp *Windows* serveru operētājsistēmām un tās konkurentu serveru operētājsistēmām.

127 *Microsoft* apgalvo, ka, lai šāda Komisijas atbalstītā sadarbspējas pakāpe tiktu sasniegta (pakāpe, kuru *Microsoft* dažādi sauc kā “plug replacement”, “plug-replaceability”, “drop-in”, “functional equivalent” un “functional clone”), *Microsoft* būtu jāatklāj daudz vairāk informācijas par to, kas ir norādīta apstrīdētā lēmuma 5. pantā, it īpaši informāciju par tās serveru operētājsistēmas iekšējās darbības mehānismu (ieskaitot “algoritmus un lēmumu noteikumus”).

128 *Microsoft* apgalvo, ka otrajā reizē Komisija atbalstīja šaurāku 5. panta interpretāciju, uzskatot, ka šajā pantā prasītājam tiek uzlikts pienākums licencēt saviem konkurentiem tikai “on the wire” sakaru protokolus. Lai pamatotu šo apgalvojumu, *Microsoft* izvirza faktu, ka tiesas sēdē par pagaidu noregulējuma pasākumiem lietas dalībnieki, kuriem tad bija atļauts iestāties lietā Komisijas prasījumu atbalstam, apgalvoja, ka tiem nebija intereses saņemt piekļuvi informācijai par *Windows* serveru operētājsistēmas iekšējās darbības mehānismiem. Tā atsauca arī uz to, ka Komisija apstiprināja aizstāvības rakstā un atbildes rakstā uz repliku, ka tā nepiedāvāja atļaut *Microsoft* konkurentiem klonēt datņu un drukas pakalpojumus vai grupas un lietotāju pārvaldības pakalpojumus, ko sniedz *Windows* serveru operētājsistēmas. *Microsoft* norāda, ka tomēr tūkstošiem lapaspusī, ko *Microsoft* nosūtīja Komisijai saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, ļaus tās konkurentiem kopēt noteiktus tās produktu “aspektus”, ko tā izstrādājusi, pateicoties saviem izpētes un izstrādes pūliņiem. Tādējādi, piemēram, pastāvot piekļuvei pie *DRS* (*Directory Replication Service*) protokola, trešās personas varēs reversi inženierēt citas daļas no *Windows* serveru operētājsistēmas, kas izmanto *Active Directory*.

129 Pieņemot trešo pieeju 2005. gada oktobrī un tādējādi vairākus mēnešus pēc rakstveida procesa izbeigšanas šajā lietā, Komisija atkal interpretēja apstrīdētā lēmuma 5. pantu tādējādi, ka informācijai, kas *Microsoft* ir jāatklāj, ir jāļauj tās konkurentiem radīt *Windows* serveru operētājsistēmas “funkcionālos ekvivalentus” vai, citiem vārdiem, sistēmas, kas ir “pilnībā aizvietojamās” ar šīm sistēmām. *Microsoft* atkal apgalvo, ka šāda 5. panta interpretācija uzliek tai pienākumu sniegt piekļuvi informācijai par *Windows* serveru operētājsistēmas iekšējās darbības mehānismiem.

130 Tiesas sēdē *Microsoft* plaši apsprieda “multimaster replication” mehānismu un šajā kontekstā izvirzīja argumentus ar tādu pašu nozīmi, kādi minēti iepriekš.

131 *Microsoft* izskaidroja, ka pagātnē direktoriju pakalpojumus īstenoja viens serveris, kas bija ļoti liels un ļoti dārgs. Mūsdienās šos pakalpojumus kopumā īsteno daudzi mazi, lētāki serveri, kas atrodas dažādās vietās un ir savienoti kopā, kā to ilustrēja *Microsoft* vairākos slaidos, kas tika parādīti tiesas sēdē kā “zilais burbulis” [“blue bubble”]. *Microsoft* apgalvoja, ka programmatūrai, kas instalēta šajos serveros, kuri veido šo “zilo burbuli”, un kas ir iesaistīta direktoriju pakalpojumu sniegšanā, ir jābūt tādai pašai iekšējai loģikai, lai serveri varētu strādāt kopā, it kā tie būtu viena vienība. Katram no šiem serveriem ir faktiski jāpieņem, ka citi reaģēs tādā pašā veidā, atbildot uz sniegto lūgumu. *Microsoft* piebilda, ka sakari starp serveriem, kas strādā noteiktā operētājsistēmā “zilā burbuļa” ietvaros, ir ļoti īpaša rakstura.

132 *Microsoft* arī izskaidroja, ka *multimaster replication* mehānisms ļauj, ka jebkura izmaiņa datos uz servera, kas funkcionē kā domēna kontrolieris “zilā burbuļa”

ietvaros (piemēram, izmaiņas lietotāja parolē), tiek automātiski “replicēta” visos citos serveros, kas funkcionē kā domēna kontrolieri un pieder pie tā paša “zilā burbuļa”.

133 *Microsoft* precizēja, ka pirmā sabiedrība, kam izdevās izveidot šādu mehānismu, bija *Novell*, un tas notika 1993. gadā. Tomēr tās *NetWare* servera operētājsistēmas mehānisms ļauj funkcionēt tikai maksimums 150 domēna kontrolieriem pilnībā sinhronizētā veidā “zilā burbuļa” ietvaros, bet mehānisms, kas tika izmantots *Active Directory Windows 2000 Server* sistēmā, spēj funkcionēt ar vairākiem tūkstošiem domēnu kontrolieru vienlaikus.

134 Vēl joprojām, atsaucoties uz *multimaster replication* mehānismu, *Microsoft* atkārtoja, ka apstrīdētā lēmuma mērķis ir ļaut tās konkurentiem izstrādāt serveru operētājsistēmas, kas ietvertu tās *Windows* serveru operētājsistēmas “funkcionālos ekvivalentus”. Lēmumā bija it īpaši paredzēts, ka direktoriju pakalpojumus implementējoši serveri, kuros ir instalēta ne-*Microsoft* serveru operētājsistēma, varētu aizvietot “zilā burbuļa” ietvaros pastāvošos serverus, kuros ir instalēta *Windows* serveru operētājsistēma, kas izmanto *Active Directory*. Lai šāds rezultāts varētu tikt sasniegts, ne-*Microsoft* serveru operētājsistēmām būtu jāfunkcionē tādā pašā veidā — un tādējādi tām būtu jābūt tādai pašai iekšējai loģikai — kā *Windows* serveru operētājsistēmām, kas izmanto *Active Directory*. Tas būtu iespējams tikai tad, ja *Microsoft* konkurentiem būtu informācija par tās serveru operētājsistēmu iekšējās darbības mehānismiem, ieskaitot noteiktus algoritmus, proti, informācija, kas krietni pārsniedz sadarbspējas informāciju apstrīdētā lēmuma nozīmē.

135 *Microsoft* piebilst, ka tādējādi *multimaster replication* nevar iejaukties starp serveriem, kas darbojas saskaņā ar operētājsistēmām no dažādiem piegādātājiem.

Piemēram, serveri, kurā ir instalēta *Sun* operētājsistēma, nevarētu ievietot “zilā burbuļa” ietvaros, kurā funkcionē serveri saskaņā ar *Novell* operētājsistēmu un izmantojot *Active Directory*. Tomēr *Microsoft* izskaidroja, ka, tā kā *Active Directory* pamatojas uz standarta protokoliem, tādiem kā *LDAP* (*Lightweight Directory Access Protocol*), tā spēj funkcionēt tajā pašā datortīklā ar direktoriju pakalpojumiem, kurus sniedz konkurentu serveru operētājsistēmas. Nav nekādas starpības, vai šī sadarbība notiek starp diviem atsevišķiem serveriem vai starp serveri un serveru grupu, kas savienota “zilā burbuļa” ietvaros.

136 Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumus.

137 Iesākumā Komisija atgādina “sadarbspējas” definīciju un “protokola” definīciju, kas norādītas apstrīdētā lēmuma 1. pantā 1. un 2. punktā. Saskaņā ar lēmumu *Microsoft* ir pienākums iesniegt tehnisko dokumentāciju ar nosaukumu “specifikācijas”, kurā sīki aprakstīti minētie protokoli. Specifikācijas parāda, “kā formatēt ziņojumus, kad tos sūtīt, kā tos interpretēt, kā rīkoties ar nepareiziem ziņojumiem utt.”. Komisija tomēr uzsver, ka esot svarīgi nošķirt šo tehnisko dokumentāciju no *Microsoft* produktu pirmkoda. Tā paskaidro, ka konkurentam, kurš vēlētos izstrādāt *Microsoft* protokolus “atpazīstošu” serveru operētājsistēmu, būtu jāieraksta savā produktā pirmkods, kas ļautu īstenot specifikācijas. Divi programmētāji, implementējot vienu un tā paša protokola specifikācijas, neuzrakstītu vienu un to pašu pirmkodu un viņu izstrādātās programmas funkcionētu dažādi (apstrīdētā lēmuma 24., 25., 698. un 719.–722. apsvērumi). No šāda viedokļa protokoli varētu tikt salīdzināti ar valodu, kuras sintakse un leksika ir specifikācijas, jo apstākļi, ka divas personas apgūst vienas valodas sintaksi un leksiku, pats par sevi nenodrošina, ka viņas to izmantos vienādi. Turklāt Komisija precizē, ka “fakts, ka divi produkti sniedz pakalpojumus, izmantojot savietojamus protokolus, nenorāda neko par to, kā tie sniedz pakalpojumus”.

138 Komisija apgalvo, ka *Microsoft* aizstāv šauru sadarbības jēdziena definīciju, kas nav saderīga ar Direktīvu 91/250. Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 749.–763. apsvērumu un norāda, ka *Microsoft* nesniedz nevienu jaunu argumentu salīdzinājumā ar apgalvojumiem, kas jau tika izteikti administratīvā procesa laikā. Tiesas sēdē Komisija precizēja, ka tā bija pamatojusies uz direktīvu ne tikai, lai pierādītu savstarpējās savietojamības nozīmi programmatūras sektorā, bet arī, lai izvērtētu sadarbības jēdzienu.

139 Turklāt Komisija arī atzīst, ka pastāv plaša gamma iespējamu sadarbības pakāpju starp *PC*, kas funkcionē ar *Windows*, un darba grupas serveru operētājsistēmām, un ka “noteikta sadarbība” ar *Windows* domēnu arhitektūru ir jau iespējama. Tā apgalvo, ka nav noteikusi *a priori* noteiktu sadarbības līmeni, kas nepieciešams efektīvas konkurences uzturēšanai tirgū, bet pēc izmeklēšanas tā konstatēja, ka sadarbības līmenis, ko varētu sasniegt konkurenti ar pieejamajām metodēm, ir pārāks zems, lai tie varētu rentabli palikt tirgū. Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma nodaļu, kurā tā parāda, ka “sadarbība ir galvenais dzinējs, kas liek izvēlēties *Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmas” (apstrīdētā lēmuma 637.–665. apsvērumi), un norāda, ka kļuva acīmredzams, ka šīs metodes “neļāva sasniegt klientiem nepieciešamo sadarbības pakāpi ekonomiski rentablā veidā”.

140 Atbildes rakstā uz repliku Komisija precizēja, ka apstrīdētajā lēmumā tā neseicināja, ka ir nepieciešams, lai *Microsoft* konkurentiem tiek atļauts reproducēt *Microsoft* “sadarbības risinājumus”. Nozīme ir tam, ka tie paši spēj sasniegt pienācīgu sadarbības pakāpi ar pašu radošajiem spēkiem.

141 Visbeidzot Komisija uzsver, ka, pretēji tam, ko apgalvo *Microsoft*, apstrīdētajā lēmumā nav paredzēts, lai ne-*Microsoft* serveru operētājsistēmas varētu funkcionēt visos aspektos tāpat kā *Windows* serveru operētājsistēma, un līdz ar to konkurentiem

būtu ļauts klonēt *Microsoft* produktu aspektus. Apstrīdētajā lēmumā ir paredzēts ļaut šiem konkurentiem izstrādāt produktus, kas “funkcionētu atšķirīgi, [bet būtu] spējīgi saprast attiecīgo *Microsoft* produktu sūtītos ziņojumus”. Tā piebilst, ka sadarbības informācija, kas *Microsoft* ir jāatklāj tās konkurentiem saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, neļautu tiem izveidot precīzi tādus pašus produktus kā *Microsoft* produktus.

142 Šajā sakarā Komisija tiesas sēdē precizēja, ka jēdziens “funkcionālais ekvivalents” ir jānošķir no jēdziena “funkcionālais klons”. Funkcionālais ekvivalents nav sistēma, kas darbojas identiski *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmai, ko tā aizvieto, bet sistēma, kas var sniegt pienācīgu atbildi uz specifiskiem pieprasījumiem ar tiem pašiem nosacījumiem kā *Windows* operētājsistēma un var likt *Windows* klienta PC vai serverim reaģēt uz tās ziņojumiem tādā pašā veidā, it kā tie būtu no šīs *Windows* operētājsistēmas.

143 Komisija apgalvo, ka “ciešā saistīšana” un “vājā saistīšana” nav skaidri definēti tehniski termini, it īpaši operētājsistēmu programmatūras jomā. Katrā ziņā tā nepiekrīt, ka “cieši sasaistītās saskarnes detaļas”, kas minētas ziņojumā prasības pieteikuma A.9.2. pielikumā, ir inovatīvas.

144 Saistībā ar klientu paziņojumiem, ko *Microsoft* iesniedza administratīvā procesa laikā, Komisija atgādina, ka tie jau ir komentēti apstrīdētā lēmuma 357., 358., 440.–444., 511., 513., 595., 602., 628. un 707. apsvērumā. Tā norāda, ka šie paziņojumi, kas izdarīti 2000. un 2001. gadā, būtībā attiecas uz uzņēmumiem, kas lielā mērā ir pieņēmuši *Windows* kā “standartu” saviem darba grupu tīkliem. Saistībā ar *Mercer* ziņojumiem Komisija apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma 645. apsvērumā tā jau ir norādījusi, ka šajā ziņojumā analizētie dati parāda tieši pretējo tam, ko apgalvo *Microsoft*.

145 Turklāt Komisija noraida argumentu, ko *Microsoft* izvirza — ka pastāv nesaskaņotība starp korektīvo pasākumu un “sadarbspējas standartu”, ko Komisija izmanto apstrīdētā lēmuma 5. pantā, lai novērtētu “sadarbspējas alternatīvu līdzekļu” atbilstību.

146 Komisija atzīst, ka ir grūti saprast šī argumenta jēgu. Šajā sakarā tā norāda, ka izvilcums no apstrīdētā lēmuma 669. un 679. apsvēruma, kurus citē *Microsoft*, Komisija nenoraida noteiktas alternatīvas sadarbības informācijas atklāšanai uz tā pamata, ka šīs alternatīvas neļauj klonēt *Microsoft* produktus vai noteiktus šo produktu aspektus. Tā konstatē, ka šie risinājumi nodrošina “mazāku sadarbības pakāpi ar *Microsoft* galvenajiem produktiem (mazāku spēju piekļūt [šo] produktu aspektiem) salīdzinājumā ar to, kādu piedāvā *Microsoft* pašas produkti”. Tādējādi runa ir par spēju “strādāt ar” *Windows* vidi.

147 Komisija piebilst, ka no apstrīdētā lēmuma 568.–572., 740. un 749.–763. apsvēruma skaidri izriet, ka šajā lēmumā ir paredzēta tikai saskarnes specifiku atklāšana. Turklāt Komisija uzskata, ka *Microsoft* nepamato juridiski pienācīgā līmenī apgalvojumu, ka, pastāvot piekļuvei pie tās sakaru protokolu specifiku, trešās personas varēs reversi inženierēt citas daļas no *Windows* serveru operētājsistēmas, kas izmanto *Active Directory*.

148 Tiesas sēdē Komisija apstrīdēja to apgalvojumu pamatotību, ko *Microsoft* izteica par *multimaster replication* mehānismu. Komisija apstiprināja, ka apstrīdētā lēmuma mērķis bija it īpaši nodrošināt, ka serveri, kuri funkcionē ar darba grupas serveru operētājsistēmu, kuru ir ražojis viens no *Microsoft* konkurentiem, varētu būt daļa no “zilā burbuļa”, kas sastāv no serveriem, kuros ir instalēta *Windows* darba grupas operētājsistēma, un ka tādējādi atklāšanas pienākums, kas ir noteikts apstrīdētā lēmuma 5. pantā, arī aptvertu informācijas izpaušanu par sakariem starp serveriem

“zilā burbuļa” ietvaros. Tomēr Komisija noraidīja *Microsoft* apgalvojumu, ka šo mērķi var sasniegt, tikai sniedzot piekļuvi informācijai par *Microsoft* produktu iekšējās darbības mehānismiem.

149 *SIIA* uzsver to būtisko nozīmi, kas sadarbspējai ir programmatūras sektorā. Tā uzskata, ka nav šaubu, ka patērētāji piešķir ļoti lielu nozīmi faktam, lai datorprogrammas būtu sadarboties spējīgas ar kvazimonopolistiskajiem produktiem, ko pārstāv *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas. Tā norāda, ka normālas konkurences apstākļos programmatūras izstrādātājiem ir patiesi stimuls atbalstīt sadarbspēju starp to produktiem un konkurentu produktiem un atklāt sadarbspējas informāciju. Tādējādi tie konkurē, pamatojoties uz “normāliem” faktoriem, tādi kā cenu un produkta drošums, skaitļošanas ātrums vai atsevišķu funkcionalitāšu novitāte. *Microsoft* savukārt izmanto savu kvazimonopolistisko situāciju noteiktos tirgus, lai izmantotu “sviras efektu” (*leveraging*) blakus tirgos. Konkrētāk, *Microsoft* ierobežo konkurentu spēju sasniegt sadarbspēju ar tās kvazimonopolistiskajiem produktiem, neievēro industrijas standarta protokolus, pievienojot tiem “mazus (un nebūtiskus) papildinājumus” un pēc tam atsakoties atklāt konkurentiem informāciju par šiem “paplašinātajiem protokoliem”.

150 Turklāt *SIIA* apstrīd *Microsoft* apgalvojumu, ka apstrīdētais lēmums ir vērsts uz to, lai atļautu *Microsoft* konkurentiem izstrādāt serveru operētājsistēmas, kas visos aspektos funkcionētu kā *Windows* operētājsistēmas. Kā uzskata *SIIA*, apstrīdētā lēmuma mērķis ir ļaut *ne-Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmām savstarpēji sadarboties ar *Windows* klientu *PC* un darba grupu operētājsistēmām tādā pašā veidā, kā to dara *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas.

Pirmās instances tiesas vērtējums

151 *Microsoft* ar saviem dažādajiem argumentiem, kas iepriekš izklāstīti 118.–135. punktā, izvirza divus galvenos jautājumus: pirmkārt, sadarbības pakāpi, ko Komisija pieprasa šajā lietā, un, otrkārt, korektīvā pasākuma apjomu, kas noteikts apstrīdētā lēmuma 5. pantā.

152 Ir jānorāda, ka šie divi jautājumi ir cieši saistīti, jo, kā it īpaši ir redzams no apstrīdētā lēmuma 998. apsvēruma, korektīvā pasākuma mērķis ir likt *Microsoft* atklāt to, ko atbilstoši Komisijas apgalvojumam tā ir ļaunprātīgi atteikusies atklāt, un atklāt to gan *Sun*, gan citiem konkurentiem. Tādējādi korektīvā pasākuma apjoms ir jāizvērtē atkarībā no ļaunprātīgās rīcības, par kuru tika konstatēts, ka *Microsoft* bija to veikusi, kas ir it īpaši atkarīgs no sadarbības pakāpes, ko Komisija paredzēja apstrīdētajā lēmumā.

153 Lai spriestu par šiem jautājumiem, iesākumā ir jāatgādina virkne fakti un tehnisko konstatējumu, kas ietverti apstrīdētajā lēmumā. Pamatojoties uz veidu, kā tiek organizēti *Windows* darba grupu tīkli, un izpētot saiknes starp dažādajām operētājsistēmām šajos tīklos, Komisija izvērtēja sadarbības pakāpi, kas tiek pieprasīta šajā lietā, un tādējādi secināja, ka piekļuve šai sadarbības informācijai ir obligāta. Ir jāprecizē arī informācijas raksturs, uz kuru attiecas apstrīdētais lēmums.

— Fakti un tehniskie konstatējumi

154 Apstrīdētā lēmuma 21.–59., 67.–106., 144.–184. apsvērumā Komisija izklāsta virkni fakti un tehnisko konstatējumu par attiecīgajiem produktiem un tehnoloģijām.

155 Iesākumā ir jānorāda, ka *Microsoft* būtībā neapstrīd šos dažādos konstatējumus. Lielā mērā šie konstatējumi balstīti uz paziņojumiem, ko *Microsoft* sniedza administratīvā procesa laikā, it īpaši tās atbildēs uz trīs iebildumu rakstiem, un arī dokumentiem un ziņojumiem, kas publicēti tās tīmekļa vietnē. Turklāt lietas dalībnieku ekspertu, ieskaitot *Microsoft* ekspertu, prezentācijas par tehniskajiem jautājumiem apstiprina šo konstatējumu pamatotību.

156 Pirmkārt, Komisija, norādījusi, ka terminu “sadarbspēja” tehniķi var izmantot dažādos kontekstos un tas var tikt dažādi saprasts, iesākumā citē Direktīvas 91/250 preambulas 10., 11. un 12. apsvērumu (apstrīdētā lēmuma 32. apsvērums).

157 Šie apsvērumi ir formulēti šādi:

“tā kā datorprogrammu uzdevums ir savienoties un darboties kopā ar citām datorsistēmas sastāvdaļām un tās lietotājiem, un tas prasa šo sastāvdaļu loģisku un dažkārt arī fizisku savstarpēju savienošānu un mijiedarbi, un lai visi tās lietotāji, programmatūras un datortehnikas elementi darbotos kā paredzēts kopā ar citām programmatūrām un datortehniku;

tā kā programmas daļas, kas nodrošina programmatūras un datortehnikas elementu savstarpēju savienojamību un mijiedarbi, parasti sauc par “saskarnēm”;

tā kā šādu funkcionālu savstarpēju savienojamību un mijiedarbi sauc par “sadarbspēju”; tā kā sadarbību var definēt kā spēju apmainīties ar informāciju un savstarpēji lietot sniegto un saņemto informāciju [..].”

158 Turpinājumā Komisija norāda, ka *Microsoft* to kritizē par to, ka šajā lietā tā pieņēma sadarbības jēdzienu, kas pārsniedz Direktīvā 91/250 paredzēto. Komisija precizē, ka tomēr tā un *Microsoft* ir vienisprātis, ka “sadarbspēja ir pakāpes jautājums un ka dažādie programmatūras produkti sistēmā “savstarpēji sadarbojas” [“interoperate”] (vismaz daļēji), kad tie ir spējīgi apmainīties ar informāciju un savstarpēji izmantot informāciju, ar kuru tie ir apmainījušies” (apstrīdētā lēmuma 33. apsvērums).

159 Otrkārt, Komisija norāda, ka mūsdienās uzņēmumos un organizācijās datori arvien vairāk funkcionē saistībā ar citiem datoriem datortīklā. Tā precizē, ka atkarībā no specifiskajiem uzdevumiem, ko klientu *PC* lietotāji vēlas paveikt, šie klientu *PC* lietotāji izmanto gan viņu pašu klientu *PC* skaitļošanas kapacitāti un tajā pašā laikā vairāku tipu daudz jaudīgāku “multi-user” datoru kapacitāti, proti, serveru, kuriem viņi piekļūst netieši caur saviem klientu *PC* (apstrīdētā lēmuma 47. apsvērums). Tā paskaidro, ka, lai nodrošinātu vieglu un efektīvu piekļuvi tīkla “resursiem”, lietotnēm ir jābūt sadalītām pa vairākiem datoriem, kuros katrā ir dažādas komponentes, kas “savstarpēji sadarbojas”, un datoriem, kas saslēgti tīklā, ir jābūt integrētiem vienotā “dalītā datorsistēmā” [“distributed computer system”] (apstrīdētā lēmuma 48. apsvērums). Visbeidzot Komisija norāda, ka ideālā variantā šāda sistēma padarītu tās pamatā esošās aparatūras un programmatūras komplikētību “caurspīdīgu” (tas ir, neredzamu) lietotājam, tā, ka lietotāji un lietotnes varētu orientēties šajā komplikētībā, lai piekļūtu skaitļošanas resursiem” (apstrīdētā lēmuma 48. apsvērums).

- 160 Treškārt, Komisija uzsver, ka šajā lietā tā koncentrējas uz darba grupas serveru pakalpojumiem, proti, uz bāzes infrastruktūras pakalpojumiem, ko biroju darbinieki izmanto ikdienas darbā (apstrīdētā lēmuma 53. apsvērum). Komisija identificē trīs pakalpojumu veidus: pirmkārt, serveros glabāto datņu koplietošana, otrkārt, printeru koplietošana, un, treškārt, grupu un lietotāju grupu pārvaldība. Tā precizē, ka trešais pakalpojumu veids tostarp ietver drošas piekļuves nodrošināšanu tīkla resursiem un šo resursu drošu izmantošanu, pirmkārt, autentificējot lietotājus un, otrkārt, pārbaudot, vai viņiem ir tiesības veikt noteiktu darbību (apstrīdētā lēmuma 54. apsvērum).
- 161 Turklāt Komisija konstatē, ka šie dažādie pakalpojumi ir cieši saistīti un faktiski lielā mērā var tikt uzskatīti par “vienu un to pašu pakalpojumu”, kas apskatīts no divām dažādām perspektīvām, proti, no vienas puses, no lietotāja perspektīvas (datņu un printeru pakalpojumi) un, no otras puses, no tīkla administratora perspektīvas (grupas un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumi) (apstrīdētā lēmuma 56. un 176. apsvērum). Ir jānorāda, ka, kaut gan argumentācijā par konkurences likvidēšanu *Microsoft* apgalvo, ka Komisija pieņēma “mākslīgi šauru” attiecīgā produkta tirgus definīciju, iekļaujot tikai trīs iepriekš minēto pakalpojumu veidus (skat. šī sprieduma 443.–449. punktu), tā neapstrīd, ka starp šiem pakalpojumiem pastāv šādas saiknes.
- 162 Ņemot vērā šos faktus, Komisija “darba grupas serveru operētājsistēmu” definē kā operētājsistēmu, kas ir izveidota un tiek tirgotā, lai integrēti sniegtu datņu un printeru pakalpojumus un arī grupas un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumus relatīvi mazam skaitam klientu *PC*, kas ir savienoti maza vai vidēja lieluma tīklos (apstrīdētā lēmuma 53. un 345. apsvērum). Ta tostarp precizē, ka, lai nodrošinātu efektīvu informācijas par lietotāju un lietotāju grupu pārvaldību glabāšanu un meklēšanu, šīs operētājsistēmas galvenokārt balstītas uz direktoriju pakalpojumu tehnoloģijām (apstrīdētā lēmuma 55. apsvērum).

163 Ceturtkārt, Komisija izvērtē veidu, kādā sadarbspēja tiek panākta *Windows* darba grupu tīklos (apstrīdētā lēmuma 144.–184. apsvērumi), proti, “*Windows* klientu *PC* grupās [kuros instalēta *Windows* operētājsistēma klientu *PC*], un serveros [kuros instalēta *Windows* operētājsistēma darba grupas serveriem], kas savā starpā savienoti datortīklā” (apstrīdētā lēmuma 1. panta 7. punkts).

164 Šajā sakarā Komisija koncentrējas uz *Microsoft Windows 2000* operētājsistēmu paaudzi, norādot, ka šo sistēmu būtiskās pazīmes ir līdzīgas nākamās paaudzes sistēmu pazīmēm (proti, *Windows XP Home Edition* un *Windows XP Professional* operētājsistēmas klientu *PC* un *Windows 2003 Server* operētājsistēma serveriem) (apstrīdētā lēmuma 182. zemspītras piezīme).

165 Iesākumā Komisija izklāsta virkni apsvērumu par lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumiem (apstrīdētā lēmuma 145.–157. apsvērumi). Tā norāda, ka *Windows* darba grupas tīklos “*Windows* domēni” ir šo pakalpojumu sniegšanas centrā, raksturojot šos domēnus kā “administratīvās vienības”, ar kuru starpniecību *Windows* darba grupas operētājsistēmas pārvalda klientu *PC* un darba grupas serverus (apstrīdētā lēmuma 145. un 146. apsvērumi). Komisija tostarp paskaidro, ka katram “resursam” (datoram, printerim, lietotājam, lietotnei utt.) *Windows* domēnā ir viens “domēna kods”, kas definē tā identitāti visam domēnam, un ka tajā pašā *Windows* domēnā ir “vienotā lietotāja pieslēgšanās” [“single user logon”] tādā ziņā, ka tad, kad lietotājs piesakās domēna resursā (parasti savā klienta *PC*), viņu “atpazīst” visi citi resursi tajā pašā domēnā un viņam atkal nav jāievada savs vārds un parole (apstrīdētā lēmuma 146. apsvērumi).

166 Komisija uzsver to serveru nozīmību *Windows* domēna ietvaros, kas tiek saukti par “domēna kontrolieriem”, salīdzinājumā ar citiem serveriem, kas ir pazīstami

kā “ierindas serveri” (“member servers”) (apstrīdētā lēmuma 147. apsvērum). Tā paskaidro, ka domēnu kontrolieri ir atbildīgi par domēnu kontu un saistītās informācijas glabāšanu. Citiem vārdiem, tie darbojas kā “vadības pults operatori” [“switch-board operators”] *Windows* domēnā (apstrīdētā lēmuma 147. apsvērum).

167 Komisija vēl konkrētāk uzsver *Active Directory* galveno nozīmi un izmaiņas, kas ar “pilno direktoriju pakalpojumu” [“full-fledged directory service”] *Windows 2000 Server* operētājsistēmā tikušas izdarītas veidā, kādā domēnu kontrolieri sadarbojas viens ar otru *Windows 2000* domēnos salīdzinājumā ar agrākām *Windows* serveru operētājsistēmām, proti, ar tām no *Windows NT* paaudzes (apstrīdētā lēmuma 149. apsvērum).

168 Šajā sakarā Komisija, pirmkārt, paskaidro, ka *Windows NT 4.0* operētājsistēmā bija primārie domēnu kontrolieri un domēnu sekundārie kontrolieri. Šajā sistēmā izmaiņas domēnu kontos varēja izdarīt tikai primārais domēnu kontrolieris un tad šīs izmaiņas periodiski un automātiski tika nodotas visiem domēnu sekundārajiem kontrolieriem. Savukārt *Windows 2000* domēnā visi domēna kontrolieri darbojas kā “vienranga” (*peers*), lai būtu iespējams veikt izmaiņas domēna kontā jebkurā no tiem, un tad šīs izmaiņas tiek nodotas citiem domēna kontrolieriem (apstrīdētā lēmuma 150. apsvērum). Šīs operācijas tiek veiktas, jaunu sinhronizācijas protokolu dēļ, kas atšķiras no tiem, kas tika izmantoti *Windows NT 4.0* operētājsistēmā.

169 Otrkārt, Komisija norāda, ka *Windows 2000* domēnu jauna iezīme ir tāda, ka tos var organizēt hierarhiski ar *Windows 2000* domēnu “kokiem” [“trees”], kas savienoti viens ar otru ar automātiskās uzticības attiecībām, bet vairāki “koki” tad var tikt savienoti ar uzticības attiecībām “mežā” [“forest”] (apstrīdētā lēmuma 151. apsvērum).

Tā piebilst, ka *Windows 2000* domēna kontrolieri var tikt izveidoti kā “globālie kataloga serveri” [“Global Catalog servers”], kas nozīmē, ka tie glabā ne tikai informāciju par to kontrolētajos domēnos pieejamajiem resursiem, bet arī “kopsavilkumu” par visiem resursiem, kas ir pieejami “mežā”, proti, “globālo katalogu” [“Global Catalog”]. Tā precizē, ka globālajā katalogā glabātos datus atjaunina saskaņā ar dažādiem protokoliem.

170 Turklāt Komisija skaidro, ka pāreja no *Windows NT* tehnoloģijas uz *Windows 2000* tehnoloģiju arī ir ietvērusi izmaiņas attiecībā uz *Windows* darba grupas tīklu drošības arhitektūru (apstrīdētā lēmuma 152.–154. apsvērums). Komisija tostarp konstatē, ka *Windows 2000* domēnā autentificēšana ir bāzēta uz “Kerberos” protokolu un vairs ne uz *NTLM (NT LAN Manager)* protokolu, kas sniedz virkni priekšrocību attiecībā uz savienojuma ātrumu, savstarpējo autentificēšanu un uzticības attiecību pārvaldību (“trust management”). Komisija norāda, ka “atslēgu sadales centrs” (*Key Distribution Centre*), ko paredz *Kerberos* protokols, “ir integrēts citos *Windows 2000* drošības pakalpojumos, kas funkcionē uz domēna kontroliera un izmanto domēna *Active Directory* kā drošības konta datu bāzi” (apstrīdētā lēmuma 153. apsvērums). Komisija precizē, ka *Kerberos* protokols, kas implementēts *Windows 2000 Professional* un *Windows 2000 Server* operētājsistēmās, nav standarta versija, ko izstrādājis *Massachusetts Institute of Technology (MIT)* [Masačūsetsas Tehnoloģiju institūts], bet gan versija, ko *Microsoft* “paplašinājusi” (apstrīdētā lēmuma 153. un 154. apsvērums).

171 Visbeidzot, izmaiņu, ko radija pāriešana no *Windows NT* tehnoloģijas uz *Windows 2000* tehnoloģiju un *Active Directory*, starpā Komisija norāda uz faktu, ka vairākas funkcijas ir integrētas gan *Windows 2000 Professional* operētājsistēmā, gan *Windows 2000 Server* operētājsistēmā, lai vienkāršotu *Windows* klientu *PC* pārvaldību *Windows* domēnos (apstrīdētā lēmuma 155.–157. apsvērums). Tā uzsver, ka šīs funkcijas — it īpaši minot “Group Policy” un “Intellimirror”— ir “būtiski uzlabotas”, vai ir tikai pieejamas atsevišķi *Windows 2000* domēnā, ko pārvalda *Windows 2000* domēna kontrolieris, izmantojot *Active Directory* (apstrīdētā lēmuma 156. apsvērums). Komisija norāda, ka *Microsoft* ir paskaidrojusi, ka “[Group Policy

bija] *Windows 2000* funkcija [..], kas [lāva] administratoriem centralizēti pārvaldīt lietotāju, datoru, lietotņu un citu tīkla resursu kopumu, tā vietā, lai pārvaldītu šos objektus katru atsevišķi”. Grupas var tikt definētas vietēji attiecīgam datoram vai visam *Windows* domēnam. Attiecībā uz *Intellimirror* — Komisija norāda, ka šī funkcija, kas ir pieejama tikai *Windows 2000* domēnā, ļauj, ka lietotājiem ir sava “darba vide” (dati, programmatūra utt.) ar personīgajiem iestatījumiem neatkarīgi no tā, vai viņi ir pieslēgti pie tīkla, vai nē, un jebkad, kad viņi ir tīklā (apstrīdētā lēmuma 157. apsvērums).

172 Otrkārt, Komisija izklāsta virkni apsvērumu par datņu un printeru koplietošanas pakalpojumiem (apstrīdētā lēmuma 158.–164. apsvērums).

173 Komisija it īpaši norāda, ka modernās darba grupas serveru sistēmas sniedz atbalstu “dalīto datņu sistēmām” [“distributed file systems”] un 1990. gadu beigās *Microsoft* laida tirgū šādu sistēmu, sauktu par “Dfs” (*Distributed File System*) paplašinājuma [“add-on”] formā, ko varēja instalēt klientu un servera *PC*, kuri funkcionēja ar *Windows NT 4.0*. Tā norāda, ka *Windows 2000* ir *Microsoft* produktu pirmā paaudze, kurā iekļauts “vietējais atbalsts” [“native support”] *Dfs* gan klientu *PC* pusē, gan darba grupas serveru pusē (apstrīdētā lēmuma 161.–163. apsvērums).

174 Komisija arī norāda, ka saskaņā ar *Windows 2000* operētājsistēmu *Dfs* var instalēt vai nu “autonomā” [“stand-alone”] režīmā, vai nu “domēna” [“domain-based”] režīmā, bet ka domēna režīms, kas sniedz vairākas priekšrocības *Dfs* informācijas no klientu *PC* “inteliģentas” iegūšanas ziņā, ir pieejams tikai *Windows* domēnos un to uzlabo domēnu kontrolieri, kuri izmanto *Active Directory* (apstrīdētā lēmuma 164. apsvērums).

175 Treškārt, Komisija paskaidro, ka *Microsoft* ir izstrādājusi savu atbilstošo “objektbāzēto sistēmu” tehnoloģijas [“distributed object-based system technologies”] kopumu, kas ietver *COM* (*Component Object Model*) tehnoloģijas un *DCOM* (*Distributed Component Object Model*) tehnoloģijas (apstrīdētā lēmuma 166. apsvērum). Tā precīzē, ka šīs divas minētās tehnoloģijas ir cieši saistītas un *COM*, kas ir implementēts gan *Windows* klientu *PC* operētājsistēmās, gan *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās, sasaista šīs divas operētājsistēmas saskanīgā platformā dalītajām lietotnēm (apstrīdētā lēmuma 166. apsvērum). Komisija norāda, ka atbildē uz trešo iebildumu rakstu *Microsoft* norādīja, ka “*COM* [bija] fundamentāla nozīme *Windows* operētājsistēmas arhitektūrai un ka daudzas *Windows* saskarnes [bija] bāzētas uz *COM*” (apstrīdētā lēmuma 167. apsvērum). Komisija, precīzāk, uzsver, ka daudzās mijiedarbības starp klientu *PC* un *Active Directory* pakalpojumu *Windows* darba grupas serveros ietver *COM/DCOM*. Tā piebilst, ka *DCOM* protokols tika izmantots klients/serveris sakaros, kuru dēļ *Windows* serveri sniedz autentificēšanas pakalpojumus vai datņu pakalpojumus *Windows* klientu *PC* (apstrīdētā lēmuma 167. apsvērum).

176 Ceturtkārt, Komisija paskaidro, ka *Microsoft* dažādos veidos veicina, lai gan tās klientu, gan programmatūras izstrādātāji “dabiski migrētu” no *Windows NT* operētājsistēmas uz *Windows 2000* operētājsistēmu (apstrīdētā lēmuma 168.–175. apsvērum).

177 Komisija norāda, ka *Windows* domēnā ir iespējams “atjaunināt” datorus, kuros ir instalētas iepriekšējās *Windows* versijas, liekot tiem “pārmigrēt” uz *Windows 2000*, neizmantojot *Active Directory*. Tomēr klienti var pilnībā izmantot atjauninājumu, tikai “vietējā režīmā” [“native mode”] instalējot *Windows 2000* domēnu, kas izmanto *Active Directory*, kas nozīmē, ka visi domēna kontrolieri attiecīgajā domēnā “migrē” uz *Windows 2000* un *Active Directory*. Domēna darba grupas serveriem, kas nefunkcionē kā domēna kontrolieri, arī ir jābūt saderīgiem ar *Windows 2000* (kas it īpaši prezumē, ka tie implementē *Kerberos* protokolu tādā versijā, kā to ir paplašinājusi *Microsoft*). Komisija paskaidro — kad *Windows 2000* domēns ir instalēts “jauktajā

režīmā” (proti, kad primārais domēna kontrolieris ir “migrējis” uz *Windows 2000*, bet daži no domēnu sekundārajiem kontrolieriem vēl joprojām izmanto *Windows NT*), lietotājs nespēj baudīt visas šī domēna modernizētās iezīmes. Lietotājam ir tostarp jāatsakās no lielākās daļas papildu pielāgojamības, ko *Active Directory* sniedz lietotāju grupu pārvaldībai. Komisijas precizē, ka, tiklīdz lietotājs pārslēdz savu primāro kontrolieri uz “vietējo režīmu”, viņš vairs kā domēna kontrolieri nevar izmantot serveri, kas ir savstarpēji izmantojams tikai ar *Windows NT 4.0* paaudzes *Microsoft* produktiem (ieskaitot darba grupas serverus, kurās ir instalētas ne-*Microsoft* sistēmas).

178 Saistībā ar programmatūras izstrādātājiem Komisija konstatē, ka *Microsoft* tos stingri mudina izmantot *Windows* operētājsistēmu jaunās iezīmes, it īpaši *Active Directory*, un it īpaši ar sertifikācijas programmu palīdzību, kuras tā ir ieviesusi (apstrīdētā lēmuma 171.–175. lpp.).

179 Piektkārt, Komisija izdara virkni secinājumu (apstrīdētā lēmuma 176.–184. apsvērumi).

180 Iesākumā tā atgādina, ka *Windows* tehnoloģijās datņu un printeru koplietošanas pakalpojumi, kā arī lietotāju un lietotāju grupu pārvaldība *Windows* klientu *PC* lietotājiem tiek sniegti kā “savstarpēji saistītu pakalpojumu kopums”. Ilustrējot, Komisija norāda, ka *Windows 2000* domēnā “servera ziņojuma bloks (*SMB*) (*Server Message Block*) klientam un serverim, kas ir pamatā [*Dfs*], [*DCOM*], *LDAP* autentificēšanai, [...] autentificēšanai visi automātiski izmanto [*Microsoft*] *Kerberos*” (apstrīdētā lēmuma 176. apsvērumi). Tā piebilst, ka papildu autentificēšanai pilnvarošanas process ir

atkarīgs no spējas radīt, grozīt un interpretēt “Access Control Lists” (ACL), kas ietver sakarus ar domēna kontrolieriem (apstrīdētā lēmuma 176. apsvērums).

- 181 Turpinājumā Komisija konstatē, ka, lai spētu sniegt šos pakalpojumus “pārskatāmā veidā” klientu PC lietotājiem, *Windows* darba grupas serveri izmanto specifiskas programmatūras koda daļas *Windows* klientu PC operētājsistēmā (apstrīdētā lēmuma 177. apsvērums). Šajā sakarā Komisija tostarp norāda, ka *Microsoft* apgalvoja, ka “*Dfs* [bija] lokāls komponents, kas strādātu pat tad, ja klientu PC, kas izmanto *Windows 2000 Professional*, strādātu neatkarīgā režīmā” un ka “*Windows 2000 Professional* ietvēra klientu kodu, ko [varēja] izmantot, lai piekļūtu *Active Directory*” (apstrīdētā lēmuma 177. apsvērums). Citējot *Microsoft Press* publicētā darba “*Understanding Active Directory Services*” (Izprotot aktīvo direktoriju pakalpojumus) autoru, Komisija arī norāda, ka “*Active Directory* ir pilnībā — bieži vien neredzami — integrēta [*Windows*] PC” (apstrīdētā lēmuma 177. apsvērums).

- 182 Komisija uzsver, ka tomēr ir svarīgi starpsavienojamību un sadarbību, kas ietver *Windows 2000 Professional* pirmkodu, neapskatīt tikai kā tādu, kas vērstas uz to, lai dotu iespēju konkrētam darba grupas serverim komunicēt ar konkrētu *Windows* klientu PC. Komisija apstiprina, ka precīzāk būtu aprakstīt šo starpsavienojamību un mijiedarbību sadarbības kategorijās datorsistēmas ietvaros, kas ietver vairākus *Windows* klientu PC un vairākus *Windows* darba grupas serverus, kas visi savienoti tīklā. Tā konstatē, ka sadarbībai šādas datorsistēmas ietvaros ir divi neatdalāmi komponenti, proti, klienta/servera savstarpējā izmantojamība un servera/servera savstarpējā izmantojamība (apstrīdētā lēmuma 178. apsvērums).

183 Saistībā ar šo minēto aspektu Komisija piebilst, ka vairākos gadījumos pastāv “simetrija starp servera/servera un klienta/servera starpsavienojamību un mijiedarbību” (apstrīdētā lēmuma 179. apsvērumš). Komisija kā piemēru min faktu, ka viena un tā pati “lietojumprogrammas saskarne” [“application program interface”] (API), proti, “ADSI” (*Active Directory Service Interface*), ir implementēta gan *Windows 2000 Professional*, gan *Windows 2000 Server*, lai vadītu piekļuvi *Active Directory* domēna kontrolieriem. Komisija sniedz vēl vienu piemēru, ka *Windows* domēnā *Kerberos* protokols *Microsoft* paplašinātajā versijā tiek izmantots autentificēšanai gan starp *Windows* klientu PC un *Windows* darba grupas serveri, gan starp vairākiem *Windows* darba grupas serveriem.

184 Komisija arī norāda, ka noteiktos apstākļos “serveri var sūtīt pieprasījumus citiem serveriem klienta PC vārdā” (apstrīdētā lēmuma 180. apsvērumš). Komisija kā piemēru šajā sakarā min “*Kerberos* deleģēšanu” [“*Kerberos* delegation”], funkcionalitāti, kas pastāv *Windows 2000 Server* operētājsistēmā un kas ļauj serverim aizņemt klienta PC identitāti un pieprasīt pakalpojumu no cita servera šī klienta PC vārdā. Tādējādi serveri diezgan bieži sūta pieprasījumus citiem serveriem un tādēļ darbojas kā klienta PC (skat. arī apstrīdētā lēmuma 51. zemsvitras piezīmi).

185 Komisija piebilst, ka noteikti klienta/servera sakari tiek balstīti uz pieņēmumu, ka noteikti servera/servera sakari ir jau notikuši. Šajā ziņā tā it īpaši norāda uz faktu, ka tad, kad klienta PC, kas darbojas ar *Windows 2000 Professional*, sūta pieprasījumus domēna kontrolierim *Windows 2000* domēnā, klienta PC sagaida “jau iepriekšēju koordināciju starp domēna kontrolieriem, kas darbojas ar *Windows 2000 Server*” (apstrīdētā lēmuma 181. apsvērumš). Komisija uzskata, ka “[tas] ietver, piemēram, gan faktu, ka domēna kontrolieri uzturēs pilnīgu *Active Directory* datu, kas tiek visu laiku atjaunināti caur sinhronizācijas protokoliem, kopiju, un faktu, ka globālā

kataloga [*Global Catalog*] serveri var uzglabāt informāciju par ārpus to domēna esošajiem “meža” [“forest”] datoriem, kas ir iespējams, izmantojot dažādus ar globālo katalogu saistītus protokolus” (apstrīdētā lēmuma 181. apsvērumš). Komisija izklāsta, ka šādā situācijā servera/servera sakari “ir loģiski saistīti” ar klienta/servera sakariem, jo tā notiek, sagatavojoties klienta/servera sakariem.

186 No iepriekš apskatītajiem faktiem izriet — fakti, ko *Microsoft* būtībā neapstrīd un kuru pareizumu lielā mērā apstiprināja tehniskās prezentācijas tiesas sēdē —, ka, un to Komisija pareizi norāda apstrīdētā lēmuma 182. apsvērumā, *Windows* darba grupas tikli balstīti gan uz klientu/serveru, gan serveru/serveru starpsavienojamības un mijiedarbības “arhitektūru” un ka šī arhitektūra — kuru Komisija kvalificē kā “*Windows* domēna arhitektūru” — ļauj nodrošināt “pārredzamu piekļuvi” galvenajiem pakalpojumiem, ko sniedz darba grupas serveri.

187 Šie dažādie fakti arī parāda, kā tas ir konstatēts apstrīdētā lēmuma vairākos punktos (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 279. un 689. apsvērumu), ka šī starpsavienojamība un mijiedarbība ir savstarpēji cieši saistītas.

188 Citiem vārdiem, *Windows* darba grupas tiklu pienācīga funkcionēšana balstīta gan uz klienta/servera sakaru protokoliem — kuri pēc savas būtības ir vienlaikus implementēti *Windows* klientu *PC* operētājsistēmās un *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās —, gan uz servera/servera sakaru protokoliem. Kā Komisija to izskaidroja tiesas sēdē, saistībā ar daudziem uzdevumiem servera/servera sakaru protokoli

faktiski izpaužas kā klienta/servera sakaru protokolu “paplašinājumi”. Noteiktos gadījumos serveris darbojas kā klienta *PC* attiecībā pret citu serveri (skat. šī sprieduma 184. punktu). Ir arī jānorāda, ka, kaut gan ir taisnība, ka noteikti protokoli ir implementēti tikai *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās, tomēr no funkcionāla skatpunkta tie ir saistīti ar klienta *PC*. Šajā sakarā Komisija norāda, ko neapstrīd *Microsoft*, uz ar globālo katalogu saistītajiem protokoliem un uz sinhronizēšanas un replicēšanas protokoliem starp domēna kontrolieriem.

189 Tādēļ ir jāuzskata, ka Komisija ļoti pareizi secināja, ka “kopējā spēja būt par daļu no [*Windows* domēna arhitektūras] ir saderības starp *Windows* klientu *PC* un *Windows* darba grupas serveriem pazīme” (apstrīdētā lēmuma 182. apsvērums).

190 Visbeidzot, ir jāpatur prātā direktoriju pakalpojumu lielā nozīme darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū. *Microsoft* pati replikas rakstā norāda, ka šajā tirgū “direktoriju pakalpojums ir galvenais konkurētspējas aspekts, kas ir lielā mērā atbildīgs par noteiktu produktu panākumiem”. Tā tostarp uzsver, ka “*Active Directory* ir [...] *Windows* serveru operētājsistēmu centrā”, pēc tam, kad bija norādījusi, ka “saisītībā ar datņu un printeru pakalpojumiem un lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumiem [bija] svarīgi precīzi zināt, kuram lietotājam [bija] tiesības piekļūt kādiem tikla resursiem”.

191 *Active Directory* reģistrē visu informāciju par tīkla objektiem un ļauj to vadīt centralizēti. Tā pilnībā integrē pārvaldības un lietotāju autentificēšanas un piekļuves kontroles funkcionalitātes, un tādējādi nodrošina informācijas drošību. Turklāt ir jāatgādina, ka *Active Directory* izmanto *multimaster replication* mehānismu.

— Par apstrīdētajā lēmumā norādītās informācijas raksturu

¹⁹² Pirmā ļaunprātīgā rīcība, kas tika pārmesta *Microsoft*, ir tās atteikšanās sniegt saviem konkurentiem informāciju par sadarbību un tiem ļaut to izmantot ar tās produktiem konkurējošu produktu izstrādei un izplatīšanai darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū laikposmā no 1998. gada oktobra līdz lēmuma paziņošanas dienai (apstrīdētā lēmuma 2. panta a) punkts).

¹⁹³ Kā pasākumu, kas paredzēts, lai labotu šo atteikšanos, *Microsoft* ir uzlikts pienākums (apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punkts) veikt šādas darbības:

“120 dienu laikā pēc [apstrīdētā lēmuma] paziņošanas *Microsoft* [..] jāizpauž informācija par sadarbību visiem uzņēmumiem, kas vēlas izstrādāt un izplatīt darba grupas serveru operētājsistēmas, un jāļauj šiem uzņēmumiem ar saprātīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem izmantot informāciju par sadarbību, lai izstrādātu un izplatītu darba grupas serveru operētājsistēmas.”

¹⁹⁴ Ir jāatgādina veids, kādā Komisija definēja un izvērtēja galvenos jēdzienus, kuriem ir nozīme šajā lietā.

¹⁹⁵ Apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punktā Komisija definēja, ka “informācija par sadarbību” ir “visu to protokolu pilnīgas un precīzas specifikācijas, kas [ieviesti] *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās un kurus izmanto *Windows* darba grupas serveri, lai *Windows* darba grupas tīkliem nodrošinātu datņu koplietošanas un

printēšanas, kā arī lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumus, tai skaitā *Windows* domēna kontroliera pakalpojumus, *Active Directory* pakalpojumu un "Group Policy" pakalpojumu".

196 Attiecībā uz "protokoliem" Komisija tos raksturo kā noteikumu kopumu savstarpējai savienojamībai un mijiedarbībai starp dažādiem programmatūras elementiem dator-tīklā (apstrīdētā lēmuma 49. apsvērums). Saistībā, kokrētāk, ar attiecīgajiem proto-koliem šajā lietā tā definēja, ka protokoli ir "noteikumu kopums savstarpējai savieno-jamībai un mijiedarbībai starp dažādu *Windows* darba grupas tīklā dažādos datoros instalētu *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmu un *Windows* klientu perso-nālo datoru operētājsistēmu lietošanas sistēmām" (apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punkts).

197 Ir jākonstatē, ka *Microsoft* neapstrīd veidu, kādā Komisija izmanto jēdzienu "proto-koli". Tieši pretēji, prasības pieteikumā *Microsoft* pati raksturo protokolus kā tādus, kas ļauj "datoriem, kas savienoti tīklā, apmainīties ar informāciju, lai paveiktu iepriekš noteiktus uzdevumus". Ir skaidrs, ka ziņojumā, ko sagatavojis viens no tās ekspertiem, Medniks [*Madnick*], un kas ir pievienots prasītājas apsvērumiem par iestāšanās rakstiem, prasītāja nošķir divas protokolu kategorijas atkarībā no tā, vai tie ir "vienkārši" vai "komplicēti", un norāda, ka *DRS* protokols ietilpst otrajā kategorijā (I.3. pielikums (*Madnick*, "Response to Mr. Ronald S. Alepin's Annex on Interopera-bility and the FSFE's Submission")). Tomēr, veicot šo nošķiršanu, *Microsoft* netiecas apstrīdēt iepriekš minētās definīcijas pareizību, bet tikai konstatēt, ka kompleksie protokoli nosaka sadarbību starp dažādiem līdzīgiem tīkla elementiem, kas, cieši koordinējoties, sniedz kopīgu pakalpojumu, un ka tie "atklāj" detalizētāku un vērtī-gāku informāciju nekā vienkāršie protokoli.

- 198 Saistībā ar jēdzienu “specifikācijas” — tās nav definētas apstrīdētā lēmuma rezolutīvajā daļā. Tomēr nav strīda par to, ka specifikācijas ir detalizēta tehniska dokumentācija, kas turklāt atbilst tam, kā šis jēdziens tiek kopumā saprasts datornozārē.
- 199 Apstrīdētā lēmuma 24. apsvērumā Komisija uzsver, ka ir svarīgi nošķirt jēdzienu “specifikācijas” no jēdziena “implementācija” tādā ziņā, ka “specifikācija ir apraksts, kas programmatūras produktam ir jāasniedz, bet implementācija attiecas uz konkrēto kodu, kas tiks izpildīts datorā” (šajā pašā sakarā skat. apstrīdētā lēmuma 570. apsvērumu). Citiem vārdiem, specifikācijas apraksta saskarnes, ar kurām noteikts datorsistēmas elements var izmantot citu elementu šajā pašā sistēmā. Specifikācijas tostarp ļoti abstraktā veidā apraksta, kādas funkcionalitātes ir pieejamas, un noteikumus, kas ļauj šīs funkcionalitātes izsaukt un saņemt.
- 200 Apstrīdētā lēmuma 571. apsvērumā Komisija izskaidro, ka ir iespējams sniegt saskarņu specifikācijas, neatklājot implementācijas detaļas. Tā precizē, ka datornozārē tā rīkoties ir parasta prakse it īpaši tad, kad tiek pieņemti atklātie sadarbības standarti (šajā sakarā skat. arī apstrīdētā lēmuma 34. apsvērumu). Rakstā par iestāšanos lietā *SIIA* izvirza tādus pašus argumentus.
- 201 Vairāki fakti apstiprina šo dažādo apgalvojumu pamatotību. Pirmkārt, praksi, uz kuru norāda Komisija, apstiprina virkne piemēru — ko neapstrīd *Microsoft* —, kas ir minēti apstrīdētajā lēmumā, proti, “POSIX 1” specifikācijas (apstrīdētā lēmuma 42. un 88. apsvērumi), “Java” specifikācijas (apstrīdētā lēmuma 43. apsvērumi), “Kerberos version 5” protokola specifikācijas (apstrīdētā lēmuma 153. apsvērumi), *NFS (Network File System)* protokola, ko izstrādājusi *Sun*, specifikācijas (apstrīdētā lēmuma 159. apsvērumi) un “CORBA” specifikācijas, ko izveidojusi *Object*

Management Group (apstrīdētā lēmuma 165. apsvērumš). Otrkārt, ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 571. apsvērumā Komisija norāda, ka saskaņā ar *MCPP*, kas tika ieviests saskaņā ar ASV izlīgumu, licences ņēmējiem netiek sniegta piekļuve *Microsoft* pirmkodam, bet gan attiecīgo protokolu specifikācijām.

202 Turklāt *Microsoft* neapstrīd, ja vien tikai netieši, iepriekš minēto nošķirumu starp jēdzienu “specifikācijas” un jēdzienu “implementēšana”, aprobežojoties prasības pieteikuma 74. zemsvītras piezīmē tikai ar vispārēju atsauci uz tās ekspertu, Mednika un Nikolsa [*Nichols*], atzinumu, ko *Microsoft* iesniedza Komisijai administratīvā procesa laikā un kas ir pievienots prasības pieteikumam (prasības pieteikuma A.12.2. pielikums). Šī sprieduma 94. un 97. punktā izklāstīto iemeslu dēļ Pirmās instances tiesa uzskata, ka tai nav jāņem vērā šis atzinums. Turklāt un katrā ziņā ir jākonstatē, ka argumenti šajā atzinumā ir bāzēti lielā daļā uz nepareizu pieņēmumu, proti, ka sadarbības pakāpei, ko Komisija pieprasa šajā lietā, ir jābūt tādai, ka *Microsoft* konkurentiem ir jābūt spējīgiem reproducēt vai klonēt *Microsoft* produktus vai noteiktas to funkcionalitātes (skat. šī sprieduma 234.–239. punktu).

203 Turklāt ir jānorāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija tieši uzsver faktu, ka ļaunprātīgais atteikums, kurā tiek vainota *Microsoft*, attiecas tikai uz noteiktu protokolu specifikācijām un nevis uz pirmkoda specifikācijām (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 568.–572. apsvērumu).

204 Šajā pašā ziņā Komisija vairākos gadījumos uzsver, ka tai nav nodoma likt *Microsoft* atklāt šādus faktus konkurentiem. Tādējādi apstrīdētā lēmuma 999. apsvērumā tā norāda, ka “termins “specifikācijas” izskaidro to, ka *Microsoft* nav pienākuma atklāt šo specifikāciju implementēšanu, tas ir, tās pirmkodu”. Tāpat Komisija apstrīdētā lēmuma 1004. apsvērumā norāda, ka lēmumā “nav paredzēts uzlikt pienākumu *Microsoft* atklāt *Windows* pirmkodu, jo tas nav nepieciešams savstarpēji izmanto-

jamu produktu izstrādāšanai”. Šajā pašā apsvērumā Komisija precizē, ka “rīkojums par izspaušanu skar tikai saskarnes specifikāciju atklāšanu”.

205 Ir jānorāda, ka atzinumā ar nosaukumu “Innovation in Communication Protocols that Microsoft is ordered to license to its server operating system Competitors” (“Inovācijas sakaru protokolos, kuri *Microsoft* ir jālicencē saviem konkurentiem”), kas pievienots kā replikas raksta C.4. pielikums, Liss [*Lees*], viens no *Microsoft* ekspertiem, nošķir “protokolus, kas tiek izmantoti sakariem starp serveriem, un [...] lēmumu algoritmus/noteikumus, kas iekšēji darbojas katrā serverī”, pēc tam norādot, ka tie ir protokoli, kas ir jāatklāj saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 5. pantu. Atzinumā Liss koncentrējas uz *DRS* protokolu, kas tiek izmantots *multimaster replication* mehānismā, un norāda, ka tas ir viens no daudziem protokoliem, kuriem *Microsoft* sniedz piekļuvi saviem konkurentiem saskaņā ar apstrīdēto lēmumu.

206 No tā izriet, ka informācija, uz kuru attiecas apstrīdētais lēmums, ir noteiktu starpsavienojamības un mijiedarbības noteikumu, kas var tikt izmantoti *Windows* darba grupas tīklos darba grupas pakalpojumu sniegšanai, detalizēts tehnisks apraksts. Šis apraksts neattiecas uz veidu, kādā *Microsoft* implementē šos noteikumus, proti, uz tās produktu iekšējo struktūru vai pirmkodu.

— Par sadarbības pakāpi, ko Komisija pieprasa apstrīdētajā lēmumā

207 Komisija izmantoja divpakāpju pieeju, lai izvērtētu, vai attiecīgā informācija bija obligāta. Iesākumā tā izvērtēja sadarbības pakāpi ar *Windows* domēna arhitektūru,

kas darba grupas serveru operētājsistēmām, kuras piegādā *Microsoft* konkurenti, ir jāsasniedz, lai šie konkurenti varētu rentabli palikt tirgū. Pēc tam tā noskaidroja, vai sadarbības informācija, kurai *Microsoft* liedza piekļuvi, bija obligāta, lai sasniegtu šādu sadarbības pakāpi.

208 Pirmās instances tiesa izvērtēs sadarbības pakāpi, ko Komisija pieprasīja apstrīdētajā lēmumā. Tomēr šajā stadijā tā neizvērtēs jautājumu par to, vai Komisija pamatoti secināja, ka *Microsoft* konkurenti varēji rentabli palikt tirgū tikai tad, ja to produkti spēja sasniegt šo sadarbības pakāpi. Šis jautājums kopā ar citiem Komisijas argumentācijas aspektiem, kas aprakstīti iepriekš, tiks izvērtēti tad, kad Pirmās instances tiesa vērtēs, kas Komisijas apgalvojumos tiek saprasts ar attiecīgās informācijas obligāto raksturu (skat. šī sprieduma 369.–436. apsvērumu).

209 Iesākumā ir jāatgādina lietas pamatdalībnieku argumenti.

210 *Microsoft* piekrīt Komisijas uzskatam, ka “sadarbība ir pakāpes jautājums” (apstrīdētā lēmuma 33. apsvērumš).

211 Tomēr *Microsoft* apgalvo, ka sadarbības pakāpe, ko pieprasa Komisija šajā lietā, nav atbilstīga tādā ziņā, ka tā pārsniedz “pilnās sadarbības” jēdzienu, kas ir paredzēts Direktīvā 91/250. Tā uzskata, ka šis jēdziens — kuru tā apraksta kā “multiizplatītāju sadarbību” [“multivendor interoperability”] — pieprasa tikai, ka dažādu izstrādātāju operētājsistēmas ir spējīgas “pareizi funkcionēt” kopā.

- 212 Konkrētāk, *Microsoft* uzsver, ka Komisijas patiesais nolūks ir tāds, lai konkurējošās serveru operētājsistēmas funkcionētu visos aspektos kā *Windows* serveru operētājsistēma. *Microsoft* šajā sakarā vienlaikus atsaucas uz izteikumiem “plug replacement”, “plug-replaceability”, “drop-in”, “functional equivalent” un “functional clone”. Tā apgalvo, ka šādas pakāpes sadarbību varētu sasniegt tikai tad, ja tā ļautu konkurentiem klonēt vai reproducēt tās produktus (vai šo produktu iezīmes) un ja tā sniegtu konkurentiem informāciju par tās produktu iekšējās darbības mehānismiem.
- 213 Visbeidzot, *Microsoft* apgalvo, ka multiizplatītāju sadarbība var tikt sasniegta ar jau tirgū pieejamajām metodēm.
- 214 Ir konstatēts, ka šādi aprakstīta *Microsoft* pozīcija atbilst tai, ko tā ir aizstāvējusi visa administratīvā procesa laikā.
- 215 Tādējādi 2000. gada 17. novembra atbildē uz iebildumu rakstu *Microsoft* norādīja, ka sadarbības pakāpe, ko, iespējams, pieprasa Komisija, neatbilst Kopienų tiesībām un nepastāv tirgū. Pamatojoties, konkrētāk, uz Direktīvas 91/250 10. apsvērumu (angļu un franču valodas versijās), prasītāja apgalvo, ka “pilna sadarbība ir pieejama servera operētājsistēmas izstrādātājam, kad visai tā programmas funkcionalitātei var piekļūt no *Windows PC* klienta operētājsistēmas” (atbildes 143. punkts; skat. arī apstrīdētā lēmuma 751. apsvērumu). *Microsoft* apgalvo, ka Komisija kļūdās, definējot sadarbību daudz plašāk, uzskatot, ka, lai starp diviem programmatūras produktiem pastāvētu sadarbība, abu produktu funkcionalitātēm ir jāstrādā pareizi. Tas nozīmē pieprasīt “plug-replaceability” vai klonēšanu (atbildes 144. punkts). *Microsoft* kritizē faktu, ka Komisija tādējādi piekrīt *Sun* pozīcijai, saskaņā ar kuru ir jābūt iespējamam nomainīt uzņēmuma datortīklā, kas sastāv no klientu *PC*, kuri funkcionē

ar *Windows*, serveri, kurš funkcionē ar *Windows 2000*, ar serveri, kurš funkcionē ar *Solaris* operētājsistēmu, neradot funkcionalitāšu, kurām piekļūst lietotāji, samazinājumu (atbildes 145. un 162. punkts). Kā uzskata *Microsoft*, lai sasniegtu pilnu sadarbību, ir pietiekami, ka *Microsoft* atklātu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu eksponētās saskarnes, kuras konkurējošo serveru operētājsistēmu izstrādātājiem ir jāzina, lai padarītu šo sistēmu funkcionalitātes pieejamas *Windows* klientu *PC* lietotājiem.

216 Tāpat 2001. gada 16. novembra atbildē uz otro iebildumu rakstu *Microsoft* būtībā atkārti to pašu argumentāciju, ko tā bija izklāstījusi atbildē uz pirmo iebildumu rakstu, uzsverot, ka kritika no Komisijas puses ir balstīta uz “nepareizas sadarbības definīciju” (atbildes 149.–163. punkts). Šajā sakarā *Microsoft* atkārti, ka Direktīva 91/250 nepieprasa “plug-replaceability”, bet gan pilnu sadarbību, un ka tā informācijas atklāšana, ko tā jau veic, ir pietiekama, lai to sasniegtu.

217 2003. gada 17. oktobra atbildē uz trešo iebildumu rakstu *Microsoft* būtībā atkal izmanto to pašu argumentāciju un atkārti, ka Komisija uzskata, ka tās konkurentiem ir jābūt piekļuvei pie visas nepieciešamās informācijas, lai varētu izgatavot “*Windows* serveru operētājsistēmu kopijas”, un ka Komisija tādējādi attiecas pret sadarbību tādā pašā veidā kā pret klonēšanu (atbildes 29.–32. lappuse). *Microsoft* apgalvo, ka “sadarbība paredz pietiekamu informācijas pieejamību *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas un serveru operētājsistēmas eksponētajām saskarnēm, lai ļautu konkurentu produktiem strādāt ar *Windows* klientu [*PC*] operētājsistēmās un serveru operētājsistēmām visos veidos, [kādos] bija paredzēts, lai konkurentu produkti strādātu” (atbildes 29. lappuse). Tāpat *Microsoft* apgalvo, ka tā “no paša sākuma ir piekritusi, ka potenciāli varētu rasties konkurences tiesību problēma, ja konkurenti nevarētu izstrādāt serveru operētājsistēmas, kuru funkcionalitātei var pilnībā piekļūt no *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas” (atbildes 63. lappuse). Tā apgalvo, ka nevienā no trīs iebildumu rakstiem Komisija tomēr nepierādīja šādas problēmas pastāvēšanu.

- 218 Komisija aizstāv pozīciju, ka sadarbības jēdziens, kas izmantots apstrīdētajā lēmumā, ir saderīgs ar Direktīvā 91/250 paredzēto jēdzienu. Tā noraida tostarp šī jēdziena vienvirziena interpretāciju, ko sniedz *Microsoft*.
- 219 Komisija atzīst, ka noteikta sadarbība ar *Windows* domēna arhitektūru ir jau iespējama, bet apgalvo, ka no izmeklēšanas izriet, ka sadarbības pakāpe, kas var tikt sasniegta, izmantojot pieejamās metodes, ir pārāk zema, lai ļautu *Microsoft* konkurentiem rentabli palikt tirgū (apstrīdētā lēmuma 712. zemsvītras piezīme).
- 220 Komisija norāda, ka *Windows* darba grupas serveru tīklos klienta/servera un servera/servera sadarbība ir cieši saistīta, un uzskata, ka, lai šī pilnā sadarbība varētu tikt sasniegta starp *Windows* klienta *PC* un ne-*Microsoft* operētājsistēmu, *Microsoft* ir jāsniedz piekļuve gan klienta/servera sakaru protokoliem, gan servera/servera sakaru protokoliem (apstrīdētā lēmuma 177.–182. un 689. apsvērumi), ieskaitot tos, kas ir “tikai” servera/servera protokoli, tas ir, protokoli, kas nav implementēti klienta *PC*, bet kuri ir tikai “funkcionāli saistīti [ar klienta *PC*]” (apstrīdētā lēmuma 277., 567. un 690. apsvērumi).
- 221 Komisija noliedz, ka apstrīdētajā lēmumā ir paredzēts, ka *Microsoft* konkurentiem būtu jāattīsta produkti, kas funkcionētu visos aspektos kā *Windows* servera operētājsistēma. Faktiski šis lēmums ir vērsti uz to, lai ļautu “radīt konkurējošus produktus, kas funkcionētu atšķirīgi, bet spētu saprast *Microsoft* attiecīgo produktu sūtītos ziņojumus”. Tādējādi, kā uzskata Komisija, attiecīgo sadarbības informāciju *Microsoft* konkurenti izmantos, nevis lai izstrādātu tādas pašas produktus kā *Microsoft*, bet lai izstrādātu uzlabotus produktus ar “pievienoto vērtību”.

- 222 Pirmkārt, Pirmās instances tiesa konstatē, ka no iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* un Komisijas starpā ir nesaskaņas par to, vai sadarbības jēdziens, kas izmantots apstrīdētajā lēmumā, ir vai nav saderīgs ar Direktīvā 91/250 noteikto.
- 223 Šajā sakarā ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 749.–763. apsvērumā Komisija detali-zēti izklāsta iemeslus, kādēļ tā uzskata, ka *Microsoft* sadarbības vienvirziena inter-pretācija nav pareiza.
- 224 Iesākumā ir jānorāda, ka rakstveida procesuālajos dokumentos *Microsoft* neizvirza nevienu argumentu, kas varētu apstrīdēt Komisijas vērtējumu šajā sakarā. *Microsoft* tikai apgalvo, atsaucoties uz noteiktām daļām atbildēs uz otro un trešo iebildumu rakstu, ka “apstrīdētajā lēmumā ir izmantots pilnībā atšķirīgs sadarbības jēdziens nekā Direktīvā [91/250] paredzētais” (prasības pieteikuma 95. punkts).
- 225 Ir jākonstatē, ka sadarbības jēdziens, kas ir izmantots apstrīdētajā lēmumā, — saskaņā ar kuru sadarbība starp diviem programmatūras produktiem ir to spēja apmainīties ar informāciju un savstarpēji izmantot šo informāciju, lai abi šie prog-rammatūras produkti spētu darboties visos paredzētajos veidos, — ir saderīgs ar jēdzienu, kas paredzēts Direktīvā 91/250.
- 226 Tādējādi, kā Komisija izskaidro apstrīdētā lēmuma 752.–754., 759. un 760. apsvē-rumā, Direktīvas 91/250 10. apsvērumā — vai nu angļu vai franču valodas versijā — neatbilst vienvirziena interpretācijai, kuru atbalsta *Microsoft*. Tieši pretēji, kā Komi-sija pareizi uzsver apstrīdētā lēmuma 758. apsvērumā, šis apsvērumš skaidri parāda, ka pēc savas būtības sadarbība paredz “divvirzienu” attiecības, jo tajā ir teikts, ka

“datorprogrammu uzdevums ir savienoties un darboties kopā ar citām datorsistēmas sastāvdaļām”. Šajā pašā sakarā ir jānorāda, ka Direktīvas 91/250 12. apsvērumā sadarbības tiek definēta kā “spēja apmainīties ar informāciju un savstarpēji lietot sniegto un saņemto informāciju”.

227 Katrā ziņā jāatgādina, ka šajā lietā runa ir par lēmumu, kas pieņemts, piemērojot EKL 82. pantu, kas ir hierarhiski augstāks noteikums nekā Direktīva 91/250. Šajā lietā jautājums ir ne tik daudz par to, vai sadarbības jēdziens, kas ir izmantots apstrīdētajā lēmumā, atbilst jēdzienam, kas paredzēts šajā direktīvā, bet gan par to, vai Komisija pareizi noteica sadarbības pakāpi, kas ir jāsasniedz, ņemot vērā EKL 82. panta mērķus.

228 Otrkārt, Pirmās instances tiesa atgādina, ka Komisija novērtēja sadarbības pakāpi saistībā ar to, kas, pēc tās domām, bija nepieciešams, lai ļautu darba grupas serveru operētājsistēmu izstrādātājiem, kas ir *Microsoft* konkurenti, rentabli palikt tirgū (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 712. lappusē zemsvītras piezīmi un 779. apsvērumu).

229 Šis pieejas pareizība nevar tikt apstrīdēta. EKL 82. pants attiecas uz viena vai vairāku tirgus dalībnieku rīcību, kas ietver ļaunprātīgu ekonomiskās varas izmantošanu, kas ļauj attiecīgajam tirgus dalībniekam kavēt efektīvas konkurences uzturēšanu attiecīgajā tirgū, un līdz ar to ļauj tam ievērojamā mērā rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem, klientiem un, visbeidzot, patērētājiem (Tiesas 2000. gada 16. marta spriedums apvienotajās lietās C-395/96 P un C-396/96 P *Companie maritime belge transports u.c./Komisija, Recueil*, I-1365. lpp., 34. punkts). Ir arī jāatgādina, ka, kaut gan dominējošā stāvokļa konstatēšana pati par sevi neietver pārmetumus attiecīgajam uzņēmumam, šim uzņēmumam ir īpaša atbildība neatkarīgi no šī stāvokļa cēloņiem neļaut tā rīcībai traucēt patiesai neizkropļotai konkurencei kopējā tirgū

(Tiesas 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 322/81 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, 3461. lpp., 57. punkts, un Pirmās instances tiesas 1999. gada 7. oktobra spriedums lietā T-228/97 *Irish Sugar*/Komisija, *Recueil*, II-2969. lpp., 112. punkts). Ja šajā lietā tiek konstatēts, ka pastāvošā sadarbības pakāpe neļauj ne-*Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmu izstrādātājiem rentabli palikt operētājsistēmu tirgū, no tā izrietēs, ka efektīvas konkurences uzturēšana šajā tirgū ir traucēta.

230 No apstrīdētā lēmuma izriet, ka, izmantojot šo pieeju un balstot to uz attiecīgo produktu un tehnoloģiju, kā arī veidu, kādā sadarbība tiek panākta *Windows* darba grupas tīklos, faktiskās un tehnoloģiskās analīzes, Komisija uzskatīja, ka, lai spētu rentabli konkurēt ar *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām, konkurējošām operētājsistēmām būtu jāspēj sadarboties ar *Windows* domēna arhitektūru līdzvērtīgā veidā tam, kā to dara *Windows* darba grupas operētājsistēmām (šajā sakarā it īpaši skat. apstrīdētā lēmuma 182. un 282. apsvērumu).

231 Komisijas tādējādi pieprasītajai sadarbībai ir divas neatņemamas sastāvdaļas, proti, pirmkārt, klienta/servera sadarbība, un, otrkārt, servera/servera sadarbība (apstrīdētā lēmuma 177.–182. un 689. apsvērumi).

232 Komisija arī uzskata, ka tad, kad ne-*Microsoft* darba grupas servera operētājsistēma ir instalēta *Windows* darba grupas servera tīklā, tai ir jāspēj ne tikai sniegt visas tās funkcionalitātes *Windows* klientu *PC*, bet arī izmantot visas funkcionalitātes, kuras piedāvā šie klientu *PC*.

233 Ņemot vērā šos dažādos faktus, Komisija it īpaši uzskata, ka serverim, kas darbojas ar ne-*Microsoft* darba grupas servera operētājsistēmu, ir jāspēj darboties kā domēna kontrolieriem, un nevis tikai kā ierindas serverim *Windows* domēnā, kas izmanto *Active Directory*, un līdz ar to jābūt spējīgam piedalīties “multimaster replication” mehānismā kopā ar citiem domēna kontrolieriem.

234 Pirmās instances tiesa uzskata, ka, pretēji *Microsoft* apgalvotajam, no Komisijas šādā veidā pieprasītās sadarbības pakāpes nevar izsecināt, ka Komisija patiesībā paredzētu, ka ne-*Microsoft* operētājsistēmām būtu jāfunkcionē visos aspektos kā *Windows* operētājsistēmai, un līdz ar to, ka *Microsoft* konkurentiem būtu jābūt spējīgiem klonēt vai reproducēt tās produktus vai šo produktu noteiktas iezīmes.

235 Šādi formulēti apgalvojumi no *Microsoft* puses balstīti uz kļūdainu apstrīdētā lēmuma izpratni.

236 Šajā sakarā ir jānorāda, ka saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 1003. apsvērumu tā mērķis ir “nodrošināt, ka *Microsoft* konkurenti var izstrādāt produktus, kas sadarbojas ar *Windows* domēna arhitektūru, kura tiek vietēji atbalstīta [“natively supported”] dominējošajā *Windows* klienta *PC* operētājsistēmā”, un tādējādi rentabli konkurētu ar *Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmu”.

237 Kā Komisija izskaidroja detalizētāk tiesas sēdē, šī mērķa sasniegšana prezumē to, ka ne-*Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmas ir spējīgas saņemt specifisku ziņojumu no *Windows* klientu *PC* vai darba grupas serveru operētājsistēmas un sniegt pieprasīto atbildi uz šo ziņojumu ar tiem pašiem nosacījumiem kā *Windows*

darba grupas servera operētājsistēma, kā arī to, ka *Windows* klientu *PC* vai darba grupas servera operētājsistēmas reaģē uz šo atbildi, it kā tā būtu nākusi no *Windows* darba grupas servera operētājsistēmas.

238 Lai šādas operācijas varētu tikt īstenotas, ne-*Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmām iekšēji nav jāfunkcionē tādā pašā veidā, kā *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām.

239 Šos dažādos apsvērumus nevājina rindkopas, ko *Microsoft* citējusi no apstrīdētā lēmuma 669. un 679. apsvēruma (skat. šī sprieduma 126. punktu). Pirmajā rindkopā Komisija tikai konstatē, ka sadarbības pakāpe ar *Microsoft* domēna arhitektūru, kas var tikt sasniegta ar ne-*Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmām, kas izmanto standarta protokolus, ir zemāka par to, kas tiek sasniegta ar *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām. Otrajā rindkopā Komisija tikai norāda, ka ne-*Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmas ir spējīgas izmantot *Windows* klientu *PC* un darba grupas serveru operētājsistēmu funkcionalitātes, bet tikai mazākā mērā kā *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas.

240 Šajā pašā kontekstā ir jānoraida *Microsoft* apgalvojums, ka apstrīdētajā lēmumā ir paredzēts, ka tās konkurentiem būtu jāizstrādā tādi paši produkti kā *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas. Kā tiks detalizētāk izskaidrots šī sprieduma 653.–658. punktā, izvērtējot apstākli saistībā ar jauna produkta parādīšanos, Komisijas mērķis ir likvidēt šķērslus *Microsoft* konkurentiem, kas izpaužas kā nepietiekama sadarbības pakāpe ar *Windows* domēna arhitektūru, lai ļautu šiem konkurentiem

piedāvāt darba grupas serveru operētājsistēmas, kas atšķiras no šāda veida *Microsoft* produktiem svarīgos aspektos, it īpaši tādos kā drošība, uzticamība, skaitļošanas ātrums vai noteiktu funkcionalitāšu novitāte.

241 Ir arī jānorāda, kā to *Microsoft* rakstveida procesuālajos dokumentos (skat., piemēram, replikas raksta 14. un 48. punktu) ir tieši atzinusi, ka tās konkurenti nebūs spējīgi izstrādāt produktus, kas ir *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmu “kloni” vai reprodukcijas, pastāvot piekļuvei pie sadarbības informācijas, uz kuru ir vērstas apstrīdētais lēmums. Kā tika norādīts šī sprieduma 192.–206. punktā, šī informācija neattiecas uz *Microsoft* pirmkoda elementiem. Konkrētāk, ar apstrīdētā lēmuma 5. pantu netiek pieprasīts no *Microsoft* atklāt implementēšanas detaļas konkurentiem.

242 Ir jāpiebilst, ka tas tiks izskaidrots detalizētāk šī sprieduma 658. punktā, kad tiks izvērtēts apstākļi, kas attiecas uz jaunu produktu, ka *Microsoft* konkurentiem nebūtu intereses attīstīt tieši tādu pašu darba grupas serveru operētājsistēmu kā *Microsoft*.

243 Nevar arī pieņemt *Microsoft* apgalvojumu, ka no uzņēmumu paziņojumiem, ko tā iesniedza administratīvā procesa laikā, izriet, ka jau pastāv augsta sadarbības pakāpe starp *Windows* klientu *PC* un serveru operētājsistēmām, no vienas puses, un ne-*Microsoft* serveru operētājsistēmām, no otras puses, sakarā ar to metožu izmantošanu, kas jau ir pieejamas tirgū.

244 Šajā ziņā pietiek tikai konstatēt, ka attiecīgie paziņojumi jau tika pilnībā izvērtēti apstrīdētajā lēmumā (skat. it īpaši 357., 358., 440.–444., 511., 513., 595., 598., 602., 628., 702. un 707. apsvērumu) un ka *Microsoft* neizvirza nevienu konkrētu argumentu, kas spētu pierādīt, ka Komisijas vērtējums ir kļūdainis. Būtībā, kā Komisija uzsvēra apstrīdētā lēmuma 707. apsvērumā, šie paziņojumi attiecas uz organizācijām, kas lielā mērā bija pieņēmušas “*Windows* risinājumu” saviem darba grupas tīkliem.

245 Attiecībā uz *Microsoft* apgalvojums, ka no *Mercer* ziņojumiem izriet, ka uzņēmumu izvēli par servera operētājsistēmu nenosaka to savstarpējā izmantojamība ar *Windows* klientu *PC* un serveru operētājsistēmu, ir kļūdaina, kā tas tiks izskaidrots detalizētāk šī sprieduma 401.–412. punktā.

— Par apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punkta apjomu

246 Apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punkts attiecas uz visu protokolu, kas implementēti *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām un kuri tiek izmantoti serveros, kuros šīs sistēmas ir instalētas, lai sniegtu darba grupas pakalpojumus *Windows* darba grupas serveru tīkliem, izsmeltošām un pareizām specifikācijām.

247 Kā izriet no tehniskajām un faktu konstatācijām šī sprieduma 154.–191. punktā, *Windows* darba grupas tīklu pienācīga funkcionēšana balstīta gan uz klienta/servera, gan servera/servera starpsavienojamības un sadarbības arhitektūru.

248 Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 999. apsvērumā precizē, ka lēmumā noteiktais atklāšanas pienākums “vienlaikus ietver gan tiešo starpsavienojamību un mijiedarbību starp *Windows* darba grupas serveri un *Windows* klientu *PC*, kā arī starpsavienojamību un mijiedarbību starp šīm mašīnām, kas ir netieša un iet cauri citam *Windows* darba grupas serverim”.

249 Specifikācijas, kas *Microsoft* ir jāizveido un jāatklāj saviem konkurentiem, attiecas gan uz klienta/servera sakaru protokoliem, kas ir implementēti gan *Windows* klientu *PC* operētājsistēmās, gan *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās, un arī uz servera/servera sakaru protokoliem.

250 Ir jāprecizē, ka informācijai, kas *Microsoft* ir jāatklāj saviem konkurentiem saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punktu, būtu tostarp jāļauj datoriem, kuros darbojas tās konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmas, ieņemt *Windows* domēnā, kas izmanto *Active Directory*, ierindas servera lomu vai domēna kontroliera lomu, un attiecīgi piedalīties *multimaster replication* mehānismā. Tādējādi šajā noteikumā noteiktais korektīvais pasākums līdz ar to it īpaši attiecas uz sakariem starp serveriem “zilā burbuļa” ietvaros.

251 Tādējādi precizētais apstrīdētā lēmuma 5. panta apjoms izriet no virknes šī lēmuma apsvērumu, proti, it īpaši no 194.–198., 206., 564. un 690. apsvēruma.

252 Tādējādi apstrīdētā lēmuma 194.–198. apsvērumā Komisija citu sadarbības informācijas piemēru starpā min, ka *Microsoft* atsakās atklāt gan *Sun*, gan citiem tās

konkurentiem noteiktu informāciju par replicēšanas mehānismu, ko izmanto *Active Directory*.

253 Apstrīdētā lēmuma 206. apsvērumā Komisija tieši noraida apgalvojumu, ko *Microsoft* puda 2001. gada 16. novembra atbildē uz otro iebildumu rakstu, ka “*Active Directory* replicēšanas un globālā kataloga aspekti neattiecas uz sadarbību”. Šajā sakarā Komisija izskaidro, ka “domēna kontrolieris *Active Directory* domēnā (vietējā režīmā) replicē datus, kas tiek glabāti *Active Directory*, ar datiem, kas tiek glabāti citu domēnu kontrolieru *Active Directory*, izmantojot noteiktus sinhronizēšanas protokolus”. Komisija arī norāda, ka ar citu protokolu, kuru specifiskācija ir sadarbības informācija, palīdzību globālā kataloga dati tiek nosūtīti un saņemti “meža” domēnu kontrolieru starpā.

254 Tāpat, kad apstrīdētā lēmuma 564. apsvērumā tiek minēts fakts, ka *Microsoft* “turpināja atteikt” pēc *Sun* sūdzības saņemšanas un trīs iebildumu rakstiem no Komisijas, tā norāda uz [apstrīdētā lēmuma] 194. un turpmākajiem apsvērumiem.

255 Turklāt ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 690. apsvērumā Komisija izskaidro, ka *CPLC* “neattiecas uz plašāku jautājumu — kā to, kas tiek apskatīts šajā lietā”, it īpaši tādēļ, ka tas neaptver protokolus, kas ir “tikai” servera/servera protokoli, bet tikai tos, kas ir funkcionāli saistīti ar klientu *PC*, ieskaitot “replicēšanas protokolus starp domēna kontrolieriem un ar globālo katalogu saistītos”.

256 Jāpiebilst, ka *Microsoft* interpretē apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punktu tādā pašā veidā. Tādējādi prasības pieteikumā, lai pierādītu sakaru protokolu, kas tai ir jāatklāj konkurentiem, novitātes raksturu, tā specifiski balstās uz *multimaster* replicēšanas

mehānismu, ko izmanto *Active Directory* (skat. it īpaši prasības pieteikuma A.20. pielikumā Kembela-Kelija [*Campbell-Kelly*] atzinumu “Commentary on Innovation in Active Directory”). Tāpat replikas rakstā *Microsoft* šajā sakarā galvenokārt pamatojas uz *DRS* protokolu, ko *Active Directory* izmanto, lai tostarp izpildītu replicēšanas funkcijas (skat. it īpaši Līsa atzinumu, kas minēts šī sprieduma 205. punktā). Šajā atzinumā Līss tostarp skaidro, ka *Microsoft* izveidotais *DRS* protokols ietver virkni jaunu iezīmju, proti, “tas var apkopot atjauninājumus no vairākiem serveriem vienlaikus; tas ir integrēts ar *Domain Naming Service (DNS)* (vārdu došanai) un *Kerberos* protokolu (savstarpējai autentificēšanai); tas nosūta informāciju, kas apraksta veidu, kādā noteikts uzņēmums ir izveidojis savu direktoriju pakalpojumu; tas nosūta informāciju par lomu, kādā noteiktiem serveriem ir, pārvaldot direktoriju pakalpojumu, un tas automātiski starp serveriem nosūta direktoriju atjauninājumus”. Līss precīzē, ka *DRS* protokols ir viens no daudziem sakaru protokoliem, kuru *Microsoft* ir pienākums atklāt saskaņā ar apstrīdēto lēmumu. Viņš arī norāda uz šādiem protokoliem: *Microsoft Remote Procedure Call (MSRPC)*, *Network Authentication (Kerberos extensions)*, *Dfs* un *File Replication Service (FRS)*.

257 Visbeidzot ir jānorāda, ka šādi precizēts apstrīdētā lēmuma 5. panta apjoms arī ietver informāciju, kurai *Sun* lūdza piekļuvi ar 1998. gada 15. septembra vēstuli. Kā tiks detalizētāk izskaidrots šī sprieduma 737.–749. punktā, ar savu lūgumu *Sun* tiecās panākt, ka *Solaris* darba grupas serveru operētājsistēma funkcionētu kā pilnībā saderīgs domēna kontrolieris *Windows 2000* darba grupas tīklos vai kā ierindas serveris (it īpaši kā datņu vai printeru serveris), kas būtu pilnībā saderīgs ar *Windows* domēna arhitektūru.

258 Turklāt kā nepamatots ir jānorāda *Microsoft* apgalvojums, ka apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punktā noteiktais korektīvais pasākums nav saderīgs ar “sadarbspējas standartu”, ko Komisija izmanto, lai novērtētu “alternatīvu sadarbspējas metožu” atbilstību (skat. šī sprieduma 125.–129. punktu).

- 259 Šis apgalvojums faktiski balstīts uz kļūdainu ideju, ka Komisija uzskata sadarbību par *Microsoft* konkurentu spēju izgatavot darba grupas serveru operētājsistēmas, kas strādātu tādā pašā veidā kā *Windows* operētājsistēmas, un ka tā tiecas dot konkurentiem iespēju klonēt šīs sistēmas (skat. šī sprieduma 234.–242. punktu).
- 260 Ir jāpiebilst, ka, pretēji tam, ko apgalvo, *Microsoft*, pozīcija, kuru Komisija aizstāv rakstveida procesuālajos dokumentos, par šajā lietā pieprasītās sadarbības pakāpi un apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punktā noteiktā korektīvā pasākuma apjomu ir pilnībā saderīga ar pozīciju, ko tā ir ieņēmusi apstrīdētajā lēmumā. Turklāt *Microsoft* nevar pamatoties uz apgalvojumiem, ko personas, kas iestājušās lietā, tika izteikušas tiesvedībā par pagaidu noregulējuma pasākumiem, lai piedēvētu Komisijai konkrētu apstrīdētā lēmuma interpretāciju. Ir vēlreiz jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienas tiesību akta likumība ir izvērtējama, balstoties uz faktiskajiem un tiesību apstākļiem, kas pastāvēja tiesību akta pieņemšanas brīdī (Tiesas 1979. gada 7. februāra spriedums apvienotajās lietās 15/76 un 16/76 Francija/Komisija, *Recueil*, 321. lpp., 7. un 8. punkts, un Pirmās instances tiesas 1996. gada 12. decembra spriedums apvienotajās lietās T-177/94 un T-377/94 *Altmann* u.c./Komisija, *Recueil*, II-2041. lpp., 119. punkts).
- 261 Visbeidzot, ir jānoraida kā nepamatoti arī argumenti par *multimaster* replicēšanas mehānismu un “zilo burbuli”, kurus *Microsoft* izvirzīja tiesas sēdē.
- 262 Ar šo argumentāciju *Microsoft* mēģina pierādīt, ka apstrīdētā lēmuma mērķi var pilnībā sasniegt tikai tad, ja *Microsoft* atklāj saviem konkurentiem noteiktu informāciju par servera operētājsistēmas iekšējās darbības mehānismu un it īpaši par algoritmiem, tas ir, informāciju, kas pārsniedz to, kas ir noteikta šajā lēmumā. *Microsoft*

pamato savu argumentu ar to, ka, lai domēna kontrolieris, kas funkcionē ar konkurentu darba grupas servera operētājsistēmu, varētu tikt ievietots “zilajā burbulī”, kas sastāv no domēna kontrolieriem ar *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmu, kas izmanto *Active Directory*, šim dažādajām sistēmām būtu jābūt vienai un tādai pašai iekšējai loģikai.

263 Pirmkārt, ir jākonstatē, ka *Microsoft* nepierāda, ka, lai tās funkcionētu kopā “zilā burbuļa” ietvaros, tās darba grupas serveru operētājsistēmai un konkurentu operētājsistēmām obligāti būtu jābūt vienai un tai pašai iekšējai loģikai.

264 Otrkārt, *Microsoft* nepierāda arī to, ka, pat ja šāds iekšējās loģikas identiskums būtu pieprasīts, tas obligāti nozīmētu, ka *Microsoft* būtu jāpaziņo saviem konkurentiem informācija par *Microsoft* produktu iekšējās darbības mehānismiem un it īpaši par to algoritmiem. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka replikas rakstam pievienotajā atzinumā viens no *Microsoft* ekspertiem, komentējot *DRS* protokolu, kas tiek izmantots *multi-master* replicēšanas mehānismā, nošķir “protokolus, kas tiek izmantoti sakariem starp serveriem”, un “lēmumu pieņemšanas algoritmus/noteikumus, kas iekšēji darbojas katrā serverī”, pēc tam norādot, ka tie ir protokoli, kas ir jāatklāj saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 5. pantu (skat. šī sprieduma 205. punktu).

265 Treškārt, saistībā ar “Intersite Topology” algoritmu, kuru *Microsoft* īpaši minēja tiesas sēdē, ir pilnībā iespējams, kā to Komisija arī izskaidroja tiesas sēdē, ka konkurentiem ir jābūt tikai tādā stāvoklī, lai implementētu algoritmu ar tādu pašu rezultātu kā tam algoritmam. Citiem vārdiem, *Microsoft* nebūtu pienākuma sniegt jebkādu

informāciju par šī algoritma implementēšanu tā darba grupas serveru operētājsistēmās, bet tas varētu vienkārši sniegt vispārēju šī algoritma aprakstu, ļaujot tā konkurentiem izstrādāt savu šī algoritma implementāciju.

266 No iepriekš minētā ir jāsecina, ka starp apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punktu un “sadarbspējas standartu”, ko Komisija pieprasījusi šajā lēmumā, nepastāv nekāda nesaskaņa.

c) Par apgalvojumu, ka *Microsoft* sakaru protokolus aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības

Lietas dalībnieku argumenti

267 Iesākumā *Microsoft* izvirza virkni argumentu, lai pierādītu, ka tās sakaru protokoli ir tehnoloģiski inovatīvi. Tā tostarp paskaidro, ka sakaru protokoli tiek bieži izstrādāti saistībā ar serveru operētājsistēmu specifiskiem uzdevumiem un ir cieši saistīti ar veidu, kā šie uzdevumi tiek izpildīti. Šo protokolu licencēšana tādējādi obligāti nozīmē, ka konkurentiem tiek sniegta informācija par serveru operētājsistēmas iekšējām iezīmēm, ar kurām šie sakaru protokoli tiek izmantoti. *Microsoft* piebilst, ka liels skaits inženieru un ievērojami finanšu resursi tiek izmantoti, lai izstrādātu un uzlabotu sakaru protokolus.

268 *Microsoft*, konkrētāk, uzstāj uz *Active Directory* inovatīvo raksturu, pēc tam, kad tā uzsvēra, ka direktoriju pakalpojumi ir būtisks konkurences aspekts darba grupas

serveru operētājsistēmu tirgū. Šajā sakarā prasītāja norāda uz ziņojumu, ko sagatavojis viens no tās ekspertiem, Kembels-Kelijs, kurā autors apraksta inovācijas, kuras raksturo *Active Directory*, un it īpaši “tās metodi, saskaņā ar kuru tā replicē sevi dažādos serveru datoros datortīklā” (prasības pieteikuma A.20. pielikums). *Microsoft* arī norāda uz Līsa atzinumu replikas raksta C.4. pielikumā (skat. šī sprieduma 205. un 256. punktu), kurā autors apraksta inovatīvos aspektus saistībā ar vienu no protokoliem, ko izmanto *Active Directory*, proti, *DRS* protokolu, saistībā ar kuru *Microsoft* uzskata, ka tai ir pienākums sniegt informāciju konkurentiem saskaņā ar apstrīdēto lēmumu. Visbeidzot, *Microsoft* norāda uz replikas raksta C.8.1. pielikumu, kurā viens no tās inženieriem, Hirsts [*Hirst*], apraksta virkni specifikāciju, kas attiecas uz *Active Directory* izmantoto *multimaster* replicēšanas mehānismu, par kuru *Microsoft* apgalvo, ka tai tas ir jānodrošina, piemērojot apstrīdēto lēmumu.

269 Pēc tam *Microsoft* izvirza vairākus argumentus, lai pierādītu, ka tās sakaru protokolus aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības.

270 Pirmkārt, *Microsoft* norāda, ka tās sakaru protokolu inovatīvie aspekti ir patentējami. *Microsoft* norāda, ka ir saņēmusi saistībā ar šiem protokoliem vairākus patentus Eiropā un Amerikas Savienotajās Valstīs, un aptuveni 20 patentu pieteikumi tiek izskatīti. Turklāt, pamatojoties uz diviem atzinumiem (prasības pieteikuma A.21. pielikums un replikas raksta C.6. pielikums), kurus sniedzis Knauers [*Knauer*], advokāts, kas specializējies patentu tiesībās, tā apstiprina apgalvojumu, ka apstrīdētā lēmuma 5. pantā ir paredzēta obligāta patentu licenču izsniegšana.

271 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka servera/servera sakaru protokolu specifikācijas, kas tai ir jāsaģatavo un jāatklāj konkurentiem saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, ir aizsargātas ar autortiesībām.

272 Replikas rakstā *Microsoft* apskata autortiesību jautājumu no diviem dažādiem aspektiem. Pirmkārt, tā norāda uz jēdzienu “piespiedu radišana” un “piespiedu publicēšana” un apgalvo, ka, ja apstrīdētajā lēmumā tai nebūtu uzlikts pienākums to darīt, tā nebūtu sagatavojusi attiecīgās specifikācijas un licencējusi tās konkurentiem. Otrkārt, pamatojoties uz Direktīvas 91/250 4. pantu, tā izvirza jautājumu par “ar autortiesībām aizsargāto darbu piemērošanu vai modificēšanu”. Tā it īpaši norāda, ka konkurents, kas izmanto specifikācijas, lai panāktu, ka tā serveru operētājsistēma sadarbojas ar *Windows* serveru operētājsistēmas daļām, kas sniedz darba grupas pakalpojumus, nebūs “atsevišķa darba” radišana.

273 Treškārt, *Microsoft* uzsver, ka sakaru protokoli ir ļoti vērtīgi komercnoslēpumi. Tā it īpaši šajā sakarā norāda, ka tā piedāvā klienta/servera sakaru protokolus tikai saskaņā ar licences līgumu, kas nosaka konfidencialitātes pienākumu un atzīst prasītājas kā tehnoloģijas īpašnieces statusu. Tā uzsver, ka komercnoslēpumi ir rūpnieciskā īpašuma paveids un ka tos aizsargā valsts tiesības. Visbeidzot, tā noraida Komisijas aizstāvēto ideju, ka uzņēmums cieš mazākus zaudējumus, atklājot komercnoslēpumu, salīdzinājumā ar situāciju, kad tam ir jāsamierinās ar tā patentu vai autortiesību pārkāpšanu.

274 *Microsoft* no iepriekš minētajiem apsvērumiem secina, ka prasība, ka tai ir jālicencē sakaru protokolu specifikācijas tās konkurentiem, atņemtu tai labumu no būtiskiem ieguldījumiem un izpētes un izstrādes, ko tā velta sakaru protokolu projektēšanai un uzlabošanai. Turklāt tas arī samazinātu tās konkurentiem stimulu investēt sakaru protokolos.

275 Komisija apstrīd dažādos argumentus, kas ir izklāstīti šī sprieduma 267.–274. punktā.

276 Iesākumā tā noraida *Microsoft* apgalvojumus, ka, pirmkārt, attiecīgie sakaru protokoli ir inovatīvi, un, otrkārt, šo protokolu licencēšana ietver informācijas sniegšanu par tās darba grupas serveru operētājsistēmu iekšējām īpašībām. Tā tostarp uzskata, ka Līsa (replikas raksta C.4. pielikums) un Hirsta sagatavotie dokumenti (replikas raksta C.8.1. pielikums) nepierāda, ka attiecīgā informācija ietver “raksturīgi vērtīgu izgudrojumu”. Komisija norāda uz diviem ziņojumiem, ko sagatavojis tās konsultants *OTR* (atbildes raksta uz repliku D.2. un D.3. pielikums), kuros sniegti komentāri par Līsa un Hirsta dokumentiem, un izskaidro, kādēļ idejas un principi, kas ir attiecīgo sakaru protokolu pamatā, nav jauni.

277 Turklāt Komisija noraida *Microsoft* tēzi, ka, pirmkārt, *Microsoft* protokolus aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, un, otrkārt, ka apstrīdētais lēmums paredz obligāto licencēšanu.

278 Pirmkārt, Komisija uzsver, ka *Microsoft* nepierāda, ka iespējamās inovācijas, kas izpaužas sakaru protokolos, būtu patentētas. Turklāt vairāki faktori pierāda, ka *Microsoft* atteikums nebija pamatots ar apsvērumiem, kas saistīti ar patentu aizsardzību. Šajā sakarā tā norāda, ka tikai administratīvā procesa beigās jeb dažas nedēļas pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas un pēc tam, kad Komisija uzstāja, *Microsoft* identificēja patentu (proti, patents EP 0669020).

279 Otrkārt, Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumus par autortiesībām. Tā tostarp norāda, ka neizslēdz iespēju, ka specifikācijas, par ko ir apstrīdētais lēmums, kā tādas var būt autortiesību objekts. Komisija tomēr precizē, ka tas nenozīmē, ka “šādi dokumentētas” informācijas izmantošana, to ieviešot operētājsistēmā, būtu autortiesību pārkāpums. Specifikācijas ieviešana nav tās kopēšana, bet gan izteikti atšķirīgs jaunradīts darbs. Turklāt Komisija uzstāj uz faktu, ka jautājums, vai uz specifikācijām

attiecas autortiesības, pēc savas būtības ir pilnībā papildu jautājums, atgādinot, ka šajā lietā galvenais ir tas, ka *Microsoft* ir uzlikts pienākums atklāt informāciju un atļaut tās izmantošanu, kas obligāti ietver dokumenta sagatavošanu. Visbeidzot, Komisija uzsver, ka *Microsoft* replikas rakstā izvirza divus jaunus argumentus saistībā ar autortiesībām (skat. šī sprieduma 272. punktu), un uzskata, ka tie ir jāatzīst par nepieņemamiem saskaņā ar Reglamenta 48. panta 2. punktu. Komisija uzskata, ka tie katrā ziņā nav pamatoti.

280 Treškārt, Komisija atzīst, ka informācija, kas *Microsoft* ir jāatklāj saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, līdz šim ir turēta noslēpumā no tās konkurentiem darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū. Savukārt tā uzskata, ka nebūt nav acīmredzama pielīdzināšana, ko veic *Microsoft* starp tās “komercnoslēpumiem” intelektuālā īpašuma tiesībām, “kuras ir radītas ar likumu”. Komisija šajā sakarā uzsver, ka judikatūra par obligāto licencēšanu neattiecas uz komercnoslēpumiem un ka šādu komercnoslēpumu aizsardzība saskaņā ar valsts tiesībām parasti ir daudz ierobežotāka nekā tā, kura attiecas uz autortiesībām vai patentiem. Tā apstiprina, ka, lai gan var būt pieņēmums, ka atteikšanās piešķirt licenci attiecībā uz “likumā atzītām” intelektuālā īpašuma tiesībām ir likumīga, tomēr konkurences tiesībās atteikuma izpaust noslēpumu, kura esamība ir atkarīga vienīgi no vienpusēja komerciāla lēmuma, likumiskums ir atkarīgs vairāk no lietas apstākļiem un it īpaši iesaistītajām interesēm. Šajā lietā attiecīgā “noslēpuma” vērtība slēpjas nevis apstākļi, ka tas ietver inovāciju, bet gan, ka tas pieder dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam.

281 *SIIA* būtībā izvirza tādus pašus argumentus, kādus Komisija ir izvirzījusi šajā sakarā, un apgalvo, ka *Microsoft* nepierāda, ka apstrīdētais lēmums pārkāpj tās intelektuālā īpašuma tiesības vai paredz obligāto licencēšanu.

282 *FSFE* apgalvo, ka “tehnoloģija”, ko *Microsoft* atsakās atklāt konkurentiem, nav ne jauna, ne inovatīva. Tā paskaidro, ka *Microsoft* praktizē politiku, saskaņā ar kuru tā pieņem pastāvošos protokolus un tad veic tajos nebūtiskus grozījumus, lai novērstu sadarbību. *FSFE* it īpaši norāda uz šādiem protokoliem: *CIFS/SMB* (*Common Internet File System/Server Message Block*), *DCE/RPC* (*Distributed Computing Environment/Remote Procedure Call*), *Kerberos 5* un *LDAP*.

Pirmās instances tiesas vērtējums

283 Kaut gan lietas dalībnieki veltīja garus argumentus gan rakstveida procesuālos dokumentos, gan tiesas sēdē jautājumam par intelektuālā īpašuma tiesībām, kas aptver *Microsoft* sakaru protokolus vai šo protokolu specifikācijas, Pirmās instances tiesa uzskata, ka nav jālemj par šo jautājumu, lai atrisinātu šo lietu.

284 Argumenti, kurus *Microsoft* balsta uz iespējamām intelektuālā īpašuma tiesībām, nevar ietekmēt apstrīdētā lēmuma tiesiskumu. Nevērtējot šo argumentu pamatotību, Komisija pieņēma lēmumu, prezumējot, ka *Microsoft* varēja pamatoties uz šīm tiesībām šajā lietā. Citiem vārdiem, tā balstījās uz pieņēmumu, ka tiktāl, ciktāl tā attiecas uz sadarbības informāciju, attiecīgā rīcība šajā lietā nevarētu būt vienkārši atteikšanās piegādāt produktu vai sniegt pakalpojumu, kas ir obligāts specifiskas darbības veikšanai, bet ir atteikšanās piešķirt trešām personām intelektuālā īpašuma tiesību licenci, un tādējādi izvēlējās stingrāko juridisko risinājumu un līdz ar to vislabvēlīgāko *Microsoft* (skat. šī sprieduma 312.–336. punktu). Tādēļ Komisija ne konstatē, ne izslēdz to, ka, pirmkārt, *Microsoft* pārmestā rīcība bija atteikums sniegt licenci, un, otrkārt, ka apstrīdētā lēmuma 5. pantā noteiktais korektīvais pasākums ietvēra obligāto licencēšanu.

285 Tādējādi apstrīdētā lēmuma 190. apsvērumā Komisija norāda, ka administratīvā procesa laikā *Microsoft* pamatojās uz to, ka pastāv intelektuālā īpašuma tiesības, un uz faktu, ka attiecīgā sadarbības informācija ir komercnoslēpums. Komisija norāda, ka nevar izslēgt to, ka *Microsoft* varētu pamatoties uz šīm tiesībām, lai liegtu *Sun* implementēt šīs attiecīgās specififikācijas tās produktos. Komisija arī atzīst, ka ir iespējams, ka šīs specififikācijas ietver inovācijas un ir komercnoslēpumi. Kopumā Komisija konstatē, ka nevar izslēgt to, ka, nosakot *Microsoft* pienākumu atklāt sadarbības informāciju trešām personām un ļaut tām to izmantot, traucētu tās intelektuālo tiesību brīvu izmantošanu. Komisija atkārtο šo konstatējumu apstrīdētā lēmuma 546. apsvērumā. Apstrīdētā lēmuma 249. zemsvītras piezīmē Komisija skaidro, ka “katrā ziņā, tā kā attiecīgās specififikācijas nav pieejamas [izvērtēšanai], Komisijai nav iespējams noteikt, kādā mērā *Microsoft* apgalvojumi par intelektuālā īpašuma tiesībām ir pareizi”.

286 Turklāt apstrīdētā lēmuma 1003. un 1004. apsvērumā Komisija, aprakstot pasākuma, kas vērsti, lai koriģētu *Microsoft* ļaunprātīgo atteikumu, uzsver, ka, pirmkārt, šis pasākums attiecas uz saskarņu specififikācijām un nevis uz pirmkodu, un, otrkārt, Komisijas mērķis ir tāds, lai *Microsoft* konkurentiem būtu atļauts implementēt atklātās specififikācijas darba grupas serveru operētājsistēmās. Tādējādi tā it īpaši norāda, ka “specifikācijas arī netiks reproducētas, adaptētas, labotas vai grozītas, bet tiks izmantotas, lai trešās personas izstrādātu savas specififikācijām atbilstošās saskarnes” (apstrīdētā lēmuma 1004. apsvērumā). Komisija secina, apstiprinot, ka “katrā ziņā tiktāl, ciktāl [apstrīdētais] lēmums varētu pieprasīt *Microsoft* atturēties no tās intelektuālā īpašuma tiesību pilnīgas realizēšanas, [tas] būtu pamatots ar nepieciešamību izbeigt konstatēto pārkāpumu” (apstrīdētā lēmuma 1004. apsvērumā).

287 Rakstveida procesuālajos dokumentos Komisija izvirza tādus pašus argumentus. Tādējādi atbildes rakstā uz repliku tā raksturo kā “maldinošu” *Microsoft* replikas rakstā ietverto apgalvojumu, ka “apstrīdētajā lēmumā ir pieprasīts, lai [tā] izsniegtu

licences saistībā ar jebkurām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas nepieciešamas, lai implementētu tās produktu specifikācijas”. Komisija šajā sakarā, pirmkārt, precizē, ka “[apstrīdētajā lēmumā] ir pieprasīts, lai *Microsoft* piešķirtu tiesības izmantot specifikācijas sadarbspējīgu produktu izstrādāšanai”, un ka “tiklīdz, ciktāl [šis pienākums] var ierobežot *Microsoft* tiesības pilnībā realizēt noteiktas tās [intelektuālā īpašuma tiesības], [tas] ir pamatots ar nepieciešamību izbeigt pārkāpumu”. Komisija uzsver, ka “apstrīdētajā lēmumā nav pausta pozīcija par to, vai *Microsoft* [intelektuālā īpašuma tiesības] ir skartas, vai nav”. Komisija pēc tam precizē, ka tomēr nav jāizsecina, ka *Microsoft* atteikums ir attaisnots saistībā ar intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu vai ka šajā lietā ir iesaistīta obligātā licencēšana. Nav arī nekādu faktu lietas materiālos vai prasības pieteikumā, kas pierādītu, ka tas tā būtu vai it īpaši ka “konkurentiem ir nepieciešama licence, kas sniedz piekļuvi noteiktām *Microsoft* [intelektuālā īpašuma tiesībām], lai panāktu sadarbību ar *Windows* domēna arhitektūru”.

288 Ir arī jānorāda, ka Komisija atbildē uz vienu no rakstveida jautājumiem, ko tai uzdeva Pirmās instances tiesa, apstiprināja, ka apstrīdētajā lēmumā netika konstatēts, ka uz sadarbības informāciju neattiecas patents vai autortiesības, vai, tieši pretēji, ka uz to tie attiecas. Tā uzskatīja, ka nebija jāņem par šo jautājumu, jo katrā ziņā “nosacījumi pārkāpuma konstatēšanai un korektīvā pasākuma noteikšanai [saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 5. pantu] tika izpildīti neatkarīgi no tā, vai informāciju aizsargā kāds patents vai autortiesības”.

289 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka pamata pirmās daļas pamatotība ir jāizvērtē, presumējot, ka attiecīgos protokolus vai šo protokolu specifikācijas aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības vai ka tie ir komercnoslēpumi, un ka šie komercnoslēpumi ir jāuzskata par komercnoslēpumiem, kas ir pielīdzināmi intelektuālā īpašuma tiesībām.

290 No tā izriet, ka galvenais jautājums, kas ir jāatrisina šajā pamata daļā, ir tas, vai, kā to apgalvo Komisija un noliedz *Microsoft*, nosacījumi, kas ļauj dominējošā stāvoklī esošam uzņēmuma uzlikt pienākumu izsniegt licenci, kas aptver tā intelektuālā īpašuma tiesības, ir izpildīti šajā lietā.

d) Par argumentiem, kas tieši izvirzīti pamata pirmās daļas atbalstam

i) Par apstākļiem, saistībā ar kuriem ir jāvērtē pārmestā rīcība

Lietas dalībnieku argumenti

291 *Microsoft*, ko atbalsta *CompTIA* un *ACT*, prioritāri uzsver, ka pirmais jautājums ir jāvērtē saistībā ar kritērijiem, kurus Tiesa atzinusi iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill*, un kas atkārtoti iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*.

292 Lai pamatotu šo argumentu, pirmkārt, *Microsoft* atkārtoti, ka apstrīdētā lēmuma 5. pants paredz tās sakaru protokolu obligāto licencēšanu, kuri ir tehnoloģiski inovatīvi un kurus aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības.

293 Otrkārt, *Microsoft* interpretē Komisijas argumentu, kas ir izklāstīts šī sprieduma 302. punktā, tādējādi, ka Komisija uzskata, ka tai nav jāpiemēro šie kritēriji, kad ir iesaistīta “pārdošana ar tehnoloģisko piesaisti”. Šo argumentu nekādā veidā neatbalsta Komisijas izvirzītais Pirmās instances tiesas 1994. gada 6. oktobra spriedums lietā T-83/91 *Tetra Pak*/Komisija (*Recueil*, II-755. lpp.), kas apelācijas tiesvedībā apstiprināts ar Tiesas 1996. gada 14. novembra spriedumu lietā C-333/94 P *Tetra Pak*/Komisija (*Recueil*, I-5951. lpp.) (turpmāk tekstā — “spriedums lietā *Tetra Pak II*”).

294 Treškārt, *Microsoft* noraida argumentus, ar kuriem Komisija tiecas nošķirt apstākļus šajā lietā no apstākļiem iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*.

295 Šajā sakarā *Microsoft* norāda, ka pirmajā lietā bija vērojama stipra tīkla iedarbība un tieši šīs iedarbības dēļ 1860 moduļu struktūra, ko izveidoja *IMS Health*, tika uzskatīta par industrijas standartu. *Microsoft* piebilst, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā neizvirzīja argumentu, saskaņā ar kuru *Microsoft*, “liedzot saderību”, rīkojās pretrunā sabiedrības interešu mērķiem, kas noteikti Direktīvā 91/250. Katrā ziņā neskaidri apsvērumi, kas pamatoti ar vispārējām sabiedrības interesēm, nevar būt par pamatu, lai uzņēmumam liktu izsniegt licences. Visbeidzot, *Microsoft* uzsver, ka Direktīva 91/250 nenosaka pozitīvu pienākumu atklāt informāciju.

296 Otrkārt, *Microsoft* noraida Komisijas apgalvojumu, ka *Microsoft* izmantoja tirgus spēku, kas tai ir klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, lai ieņemtu darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu. Tā uzskata, ka ne apstrīdētajā lēmumā, ne aizstāvības rakstā nav skaidri norādīts, ne kādu tirgus spēku *Microsoft* varētu būt izmantojusi, ne veidu, kādā šis spēks ir ticis izmantots.

297 Treškārt, *Microsoft* uzskata, ka Komisijas apgalvojums, ka *Microsoft* izjauca iepriekšējos piegādes līmeņus, ir kļūdaini gan tiesiski, gan faktiski, un ka šajā apgalvojumā nav ņemti vērā principi, kas noteikti iepriekš 112. punktā minētajā spriedumā lietā *Bronner*. Tā apliecina, ka nevienā brīdī *Microsoft* nav piešķirusi *Sun* vai citam konkurējošam operētājsistēmu izplatītājam licenci par tās sakaru protokolu specifikācijām. Tā norāda, ka *Microsoft* licencēja tikla tehnoloģiju sabiedrībai *AT & T* 1994. gadā, kas ļāva tai izstrādāt produktu ar nosaukumu "Advanced Server for UNIX (AS/U)", un vadošie *UNIX* izplatītāji izstrādāja virkni *AS/U* bāzētu produktu, ieskaitot *Sun* "PC NetLink". Tā precizē, ka, kaut gan *Microsoft* un *AT & T* 2001. gadā vienojās nepagarināt licences piešķiršanu, lai ietvertu jaunas tehnoloģijas, "AS/U tehnoloģija" un uz tās bāzētie produkti ir vēl joprojām pieejami. *Microsoft* uzskata, ka fakts, ka tā tādējādi licencēja specifisku tehnoloģiju sabiedrībai *AT & T* vairāk nekā 10 gadu iepriekš, neuzliek tai pienākumu licencēt visas citas saistītās tehnoloģijas, ieskaitot sakaru protokolus, uz nenoteiktu laiku.

298 Ceturtkārt, *Microsoft* norāda, ka apstrīdētā lēmuma 577. apsvērumā Komisija norāda, ka "Microsoft atteikums piešķirt *Sun* informāciju ir daļa no plašākas rīcības neatklāt sadarbības informāciju darba grupas serveru operētājsistēmu izplatītājiem". Tā uzskata, ka šādā veidā uz to attiecināts rīcības modelis atbilst "nediskriminējošas politikas praktizēšanai, ko izmanto praktiski visas tehnoloģiju sabiedrības, lai aizsargātu izpētes un izstrādes augļus", un ka šāda rīcība nevar būt "izņēmuma apstākļi" iepriekš 107. punktā minēto sprieduma lietā *Magill* un sprieduma lietā *IMS Health* nozīmē.

299 Pakārtoti — *Microsoft*, ko atbalsta *CompTIA* un *ACT*, apgalvo, ka, pieņemot, ka tiks uzskatīts, ka šajā lietā nav iesaistītas intelektuālā īpašuma tiesības, piemērojamie kritēriji būs tie, kurus Tiesa ir atzinusi iepriekš 112. punktā minētajā spriedumā lietā *Bronner*, kas atbilst pirmajam, otrajam un ceturtajam kritērijam iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*, kā tas ir izklāstīts šī sprieduma 116. punktā.

- 300 Visbeidzot, *Microsoft*, ko atbalsta *CompTIA* un *ACT*, apgalvo, ka neviens no četriem kritērijiem, kas izklāstīti iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*, un līdz ar to neviens no trīs kritērijiem, kas izklāstīti iepriekš 112. punktā minētajā spriedumā lietā *Bronner*, nav izpildīti šajā lietā.
- 301 Prioritāri, Komisija, ko atbalsta *SIIA* un *FSFE*, uzsver, ka, pat ja būtu jāuzskata, ka attiecīgais atteikums ir attaisnojams ar intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu un ka apstrīdētais lēmums ietver obligāto licencēšanu, no tā neizriet, ka apskatāmā problēma automātiski būtu jāizvērtē saskaņā ar kritērijiem, kas noteikti "*IMS Health* judikatūrā".
- 302 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija apgalvo, ka judikatūrā noteiktais "izņēmuma apstākļu noteikums" nevar tikt piemērots "kā tāds bez turpmākas kvalificēšanas" atteikumam atklāt komercnoslēpumus, kā rezultātā atsevišķs produkts tiek "tehnoloģiski piesaistīts" dominējošam produktam.
- 303 Otrkārt, Komisija apgalvo, ka iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health* nav noteikts izsmeļošs izņēmuma apstākļu saraksts. Tā norāda, ka šajā spriedumā, kā arī iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill* Tiesa noteica nosacījumus, ar kuriem varētu pieņemt lēmumu, kas paredz obligāto licencēšanu, ņemot vērā šo lietu īpašos apstākļus. Tādējādi iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health* Tiesa tikai noteica kritēriju sarakstu, kurus bija "pietiekami" izpildīt. Praksē, lai noteiktu, vai dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma, kas atsakās sniegt informāciju, rīcība ir ļaunprātīga, Komisijai ir jāizvērtē virkne faktoru, kas aptver šo atteikumu, un it īpaši ekonomiskais un normatīvais konteksts.
- 304 Treškārt, Komisija uzskaita faktus, kas nošķir šīs lietas apstākļus no iepriekš 107. punktā minētā sprieduma lietā *IMS Health* apstākļiem un kas ļauj uzskatīt, ka *Microsoft* pārmestais atteikums ir dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana.

305 Pirmkārt, Komisija norāda, ka apstrīdētā lēmuma īpaša iezīme ir tāda, ka tas attiecas uz atteikumu sniegt informāciju datorprogrammatūras industrijā. Lēmums ir vērst uz to, lai tiktu atļauts izstrādāt produktus, kas ir saderīgi ar *Microsoft* produktiem, toties precedenti, ko ir minējusi *Microsoft*, attiecas uz situācijām, kurās “aizsargātais produkts” bija jāinkorporē konkurentu produktos tādu iemeslu dēļ, kas pārsniedza vienkāršu saderīgumu starp diviem dažādiem produktiem. Turklāt šie precedenti neattiecas uz specifiskām problēmām, kas parādās sektoros, kuros tīkla iedarbība ir izplatīta. Komisija piebilst, ka atšķirībā no attiecīgā sektora šajā lietā attiecīgie ekonomikas sektori šajos precedentos nebija sektori, “kuros likumdevējs tika tieši atzinis, ka saderīgums bija noderīgs sabiedrībai kopumā”. Konkrētāk, Komisija, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 745.–763. apsvērumu, atgādina nozīmīgumu, kādu Kopienų likumdevējs ir piešķīris sadarbībai it īpaši Direktīvas 91/250 kontekstā, un arī likumdevēja pozīciju, proti, ka informācijas atklāšana sadarbības nodrošināšanai ir labvēlīga konkurencei un inovācijai.

306 Otrkārt, Komisija izvirza faktu, ka izskatāmā problēma netieši paredz, ka dominējošā stāvoklī esošs piegādātājs, kas izmanto tā tirgus spēku noteiktā tirgū, šajā gadījumā klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, lai likvidētu konkurenci blakus tirgū, proti, darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, “tādējādi paaugstinot iekļūšanas barjeras tā oriģinālajā tirgū, vienlaikus nodrošinot papildu monopola renti”. Šāda situācija pastiprina kaitējumu patērētājiem, kas rodas jau no jaunu produktu izstrādes ierobežošanas.

307 Treškārt, Komisija uzsver, ka izskatāmā problēma attiecas uz dominējošā stāvoklī esošu piegādātāju, kas izjauc iepriekšējos piegādes līmeņus (apstrīdētā lēmuma 578.–584. apsvērumi). Tā norāda, ka *Microsoft* sākotnējā politika bija atklāt sadarbības informāciju, nevis to paturēt, kas cita starpā ļāva *Microsoft* ieviest savu darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū un neatturēja to no inovēšanas. Tomēr, līdzko tās

“serveru produkti” bija pietiekami nostabilizējušies tirgū, *Microsoft* mainīja attieksmi un izvēlējās norobežot savus konkurentus, atsakot tiem piekļuvi šai informācijai (apstrīdētā lēmuma 587., 588., 637. un turpmākie apsvērumi).

308 Komisija uzskata, ka *Microsoft* nevar noliegt, ka tā izjauc iepriekšējos piegādes līmeņus. Šajā sakarā tā, pirmkārt, norāda, ka vienošanās starp *Microsoft* un *AT & T*, kas ļāva *AT & T* attīstīt *AS/U*, ietvēra ne tikai tāda tipa sadarbības informācijas atklāšanu, par kādu ir runa apstrīdētajā lēmumā, bet arī papildu informācijas atklāšanu. Pēc tam Komisija uzskata, ka faktam, ka *AS/U* tehnoloģija vēl joprojām ir pieejama, nav nozīmes. Atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 580.–583. apsvērumu, Komisija norāda, ka informācijas atklāšana “*AS/U* kontekstā” tagad ir novecojusi, jo *Microsoft* grozīja atbilstošos protokolus vēlākajās *Windows* versijās. Visbeidzot, Komisija uzskata, ka *Microsoft* apgalvojums, ka fakts, ka tā licencēja specifisku tehnoloģiju *AT & T* vairāk nekā 10 gadu iepriekš, nevar tai uzlikt pienākumu licencēt visas saistītās tehnoloģijas uz nenoteiktu laiku, ir nenozīmīgs, ņemot vērā pieeju, kas izmantota apstrīdētajā lēmumā. Jautājums par iepriekšējo piegādes līmeņu izjaukšanu tiek apskatīts šajā lēmumā nevis kā ļaunprātīga izmantošana, bet gan kā viens no faktiem, kuram ir nozīme *Microsoft* pārmestā atteikuma sniegt informāciju izvērtēšanā (apstrīdētā lēmuma 578. un turpmākie apsvērumi).

309 Ceturtkārt, Komisija norāda, ka neapgalvo, ka vienkāršs fakts, ka atteikšanās licencēt intelektuālā īpašuma tiesības ir daļa no vispārējās rīcības shēmas, pats par sevi ir “izņēmuma apstākļi”, kas ir pietiekams, lai padarītu atteikšanos par ļaunprātīgu. Tā tikai uzskatīja, ka fakts, ka *Sun* nav vienīgais konkurents, kuram *Microsoft* liedza piekļuvi sadarbības informācijai, ir nozīmīgs apstākļi, izvērtējot *Microsoft* rīcības saderīgumu ar EKL 82. pantu.

- 310 Attiecībā uz argumentāciju, ko *Microsoft* uzsver pakārtoti, ka šī lieta ir jāizskata, ņemot vērā kritērijus, kas noteikti iepriekš 112. punktā minētajā spriedumā lietā *Bronner*, Komisija uzskata, ka tas nevar tikt atbalstīts. Tā norāda, ka šis spriedums attiecas uz piekļuvi infrastruktūrai, kas bija prasījusi būtiskas investīcijas, un uzskata, ka, ja tiks konstatēts, ka attiecīgo informāciju šajā lietā neaizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, bet tā sastāv no pilnībā brīvām ziņojumu kombinācijām, šis spriedums noteikti nebūtu “atbilstīgs salīdzināšanas punkts”.
- 311 Pakārtoti, Komisija, ko atbalsta *SIIA* un *FSFE*, apgalvo, ka, pieņemot, ka apstrīdētā lēmuma tiesiskums tiktāl, ciktāl tas attiecas uz pirmo jautājumu, ir jāizvērtē saskaņā ar Tiesas atzītajiem kritērijiem iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*, šie kritēriji ir izpildīti šajā lietā.

Pirmās instances tiesas vērtējums

- 312 Ir jāatgādina, ka *Microsoft* aizstāv tēzi, ka tai pārmestais atteikums sniegt sadarbības informāciju nevar būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana EKL 82. panta nozīmē tāpēc, ka, pirmkārt, šo informāciju aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības — vai tā ir komercnoslēpums —, un, otrkārt, judikatūrā noteiktie kritēriji, kas nosaka, ka dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam var uzlikt pienākumu izsniegt licenci trešai personai, nav izpildīti šajā lietā.
- 313 Ir arī jāatgādina, ka Komisija uzskata, ka nav jālemj, vai *Microsoft* pārmestā rīcība ir atteikums licencēt intelektuālā īpašuma tiesības trešajai personai un vai komercnoslēpumiem ir tāda paša līmeņa aizsardzība kā intelektuālā īpašuma tiesībām, tā kā

stingrie kritēriji, saskaņā ar kuriem var konstatēt, ka šāds atteikums ir dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana EKL 82. panta nozīmē, katrā ziņā ir izpildīti šajā lietā (skat. šī sprieduma 284.–288. apsvērumu).

314 Lai gan *Microsoft* un Komisija piekrīt viena otrai, ka attiecīgais atteikums var tikt izvērtēts saskaņā ar EKL 82. pantu, pieņemot, ka tas ir atteikums licencēt intelektuālā īpašuma tiesības, tās nav vienisprātis par judikatūrā noteiktajiem kritērijiem, kas ir piemērojami šādā situācijā.

315 Tādējādi *Microsoft* izvirza, prioritāri, principus, kas noteikti iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*, un, pakārtoti, kritērijus, kas noteikti iepriekš 112. punktā minētajā spriedumā lietā *Bronner*.

316 Toties Komisija apgalvo, ka kritēriju, kas noteikti iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*, “automātiska” piemērošana šajā lietā būtu “problemātiska”. Tā apgalvo, ka, lai noteiktu, vai šāda atteikšanās ir ļaunprātīga, ir jāņem vērā visi īpašie apstākļi, kas pastāv saistībā ar šo atteikšanos, kuriem nav obligāti jābūt tādiem pašiem kā tiem, kas identificēti iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*. Tādēļ Komisija apstrīdētā lēmuma 558. apsvērumā precizē, ka “Eiropas Kopienu Tiesas judikatūra [...] ļauj domāt, ka Komisijai ir jāanalizē visi apstākļi saistībā ar atteikšanos un tai jāpieņem lēmums, [pamatojoties] uz šādas vispusīgas izvērtēšanas rezultātiem”.

317 Tiesas sēdē Komisija, kurai šajā sakarā jautājumus uzdeva Pirmās instances tiesa, apstiprināja, ka apstrīdētajā lēmumā tā uzskatīja, ka *Microsoft* piedēvētajā rīcībā bija vērojamas trīs pazīmes, kas ļāva to raksturot kā ļaunprātīgu. Pirmā pazīme izpaužas faktā, ka informācija, ko *Microsoft* atsakās atklāt konkurentiem, attiecas uz

sadarbspēju datorprogrammatūras sektorā, jautājumu, kuram Kapienu likumdevējs piešķir īpašu nozīmi. Otrā pazīme izpaužas faktā, ka *Microsoft* izmanto savu milzīgo spēku klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, lai likvidētu konkurenci darba grupas serveru operētājsistēmu blakus tirgū. Trešā pazīme izpaužas faktā, ka attiecīgā rīcība ietver iepriekšējo piegādes līmeņu izjaukšanu.

318 Komisija apgalvo, ka katrā ziņā kritēriji, kurus Tiesa atzinusi iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*, ir arī izpildīti šajā lietā.

319 Atbildot uz šiem dažādajiem argumentiem, ir jānorāda, kā to pamatoti uzsver Komisija apstrīdētā lēmuma 547. apsvērumā, ka, lai gan uzņēmumi principā var brīvi izvēlēties savus uzņēmējdarbības sadarbības partnerus, noteiktos apstākļos atteikšanās piešķirt [informāciju] no dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma puses var būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana EKL 82. panta nozīmē, ja vien tā nav objektīvi pamatota.

320 Tiesa arī uzskatīja, ka izejmateriālu tirgū dominējošā stāvoklī esoša sabiedrība, kura ar mērķi rezervēt šādus materiālus, lai pati ražotu preces, atteicās piegādāt klientam, kas pats bija šādu preču ražotājs, un tādējādi varēja likvidēt visu konkurenci no šī klienta puses, ļaunprātīgi izmantoja dominējošo stāvokli EKL 82. panta nozīmē (Tiesas 1974. gada 6. marta spriedums apvienotajās lietās 6/73 un 7/73 *Istituto Chemioterapico Italiano* un *Commercial Solvents*/Komisija, *Recueil*, 223. lpp.; skat. saistībā ar atteikšanos sniegt pakalpojumu Tiesas 1985. gada 3. oktobra spriedumu lietā 311/84 *CBEM*, *Recueil*, 3261. lpp.).

321 1988. gada 5. oktobra spriedumā lietā 238/87 *Volvo (Recueil, 6211. lpp.)* Tiesai saskaņā ar EKL 234. pantu tika iesniegts prejudiciālais jautājums par to, vai automašīnu ražotāja, kurš bija dizainparauga, kas aptvēra automašīnas virsbūves daļas, īpašnieks, atsakot trešām personām licenci, lai tās varētu piegādāt produktus, kas ietver aizsargāto dizainu, ir jāuzskata par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu EKL 82. panta nozīmē. Šajā spriedumā Tiesa uzsvēra, ka aizsargāta dizaina īpašnieka tiesības aizliegt trešām personām bez tā piekrišanas ražot, pārdot vai importēt produktus, kas ietver tā dizainu, ir tā ekskluzīvo tiesību pati būtība. Tiesa secināja (8. punkts), ka “pienākuma, kas uzlikts aizsargāta dizaina īpašniekam, izsniegt trešām personām pat pret pienācīgu atlīdzību licences, lai tās varētu piegādāt šo dizainu ietverošus produktus, rezultāts būtu tāds, ka šim īpašniekam tādējādi tiktu atņemta tā ekskluzīvo tiesību būtība, un ka licences atteikumu pašu par sevi nevar uzskatīt par ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu”. Tomēr Tiesa piebilda, ka “reģistrētā dizainparauga attiecībā uz automašīnu virsbūves daļām īpašnieka ekskluzīvo tiesību izmantošana [varētu] tikt aizliegta ar [EKL 82.] pantu, ja šī izmantošana ietvertu no dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma puses noteiktu ļaunprātīgu rīcību — tādu kā patvaļīga atteikšanās piegādāt rezerves daļas neatkarīgiem automašīnu remontdarbu veicējiem, netaisnīga rezerves daļu cenu noteikšana vai nolemšana turpmāk neražot noteikta automašīnas modeļa rezerves daļas, kas joprojām tiek plaši izmantots satiksmē, ja šāda rīcība varētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm” (9. punkts).

322 Iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill* Tiesai, lemjot par apelācijas sūdzību, bija jāspriež jautājums par dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma atteikšanos licencēt trešām personām intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu. Šī lieta, kurā tika pieņemts šis spriedums, attiecās uz lēmumu, kurā Komisija uzskatīja, ka trīs raidorģanizācijas bija ļaunprātīgi izmantojušas dominējošo stāvokli iknedēļas programmu sarakstu tirgū un televīzijas programmu tirgū, kuros šie saraksti tika publicēti, pamatojoties uz autortiesībām uz šiem sarakstiem, lai aizliegtu trešām personām publicēt pilnīgas nedēļas programmas, kurās būtu atspoguļoti televīzijas raidījumi, kurus pārraida šie dažādie atšķirīgie televīzijas kanāli. Tādēļ Komisija lika, lai šis raidorģanizācijas laikus piegādātu viena otrai iknedēļas programmu sarakstus un sniegtu tos arī trešām personām pēc pieprasījuma un pie nediskriminējošiem nosacījumiem,

un atļautu šīm trešām personām tos reproducēt. Komisija arī precizēja, ka jebkurām atlīdzībām, ko lūgtu šīs raidorganizācijas, jā tās nolemtu izsniegt licences un atļaut šo programmu reproducēšanu, ir jābūt saprātīgām.

- 323 Iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill* (49. punkts) Tiesa, atsaucoties uz spriedumu iepriekš 321. punktā minētajā lietā *Volvo*, norādīja, ka “ekskluzīvās reproducēšanas tiesības ir daļa no autortiesībām, tādējādi licences atteikumu, pat ja to ir izdarījis dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, pašu par sevi nevar uzskatīt par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu”. Vēl joprojām, atsaucoties uz iepriekš 321. punktā minēto spriedumu lietā *Volvo*, Tiesa tomēr paskaidroja, ka “izņēmuma apstākļos īpašnieka ekskluzīvo tiesību izmantošana var ietvert ļaunprātīgu rīcību” (50. punkts).
- 324 Tiesa uzskatīja, ka šādi apstākļi bija atbilstīgi, lai konstatētu, ka attiecīgā raidorganizāciju pārņemta rīcība bija ļaunprātīga. Pirmkārt, to atteikums attiecās uz produktu — televīzijas kanālu iknedēļu programmu saraksti —, kura piegāde bija obligāta attiecīgās darbības veikšanai — pilnā iknedēļas televīzijas programmu ceļveža publicēšanai (53. punkts). Otrkārt, atteikums liedza parādīties jaunam produktam, visaptverošam nedēļas televīzijas programmu ceļvedim, kuru attiecīgās teleraidīšanas sabiedrības nepiedāvāja un pēc kura bija potenciāls patērētāju pieprasījums, kas bija ļaunprātīga rīcība saskaņā ar EKL 82. panta otrās daļas b) punktu (54. punkts). Treškārt, šis atteikums nebija pamatots (55. punkts). Visbeidzot, ceturtkārt, šis teleraidīšanas sabiedrības ar savu rīcību bija sev rezervējušas sekundāro tirgu — tirgu iknedēļas televīzijas programmu ceļvežiem, izslēdzot jebkādu konkurenci šajā tirgū (56. punkts).
- 325 Lietā, kurā tika pieņemts iepriekš 112. punktā minētais spriedums lietā *Bronner*, Tiesa, kurai tika iesniegts prejudiciālais jautājums saskaņā ar EKL 234. pantu, tika lūgts spriest, vai tas, ka preses grupa, kurai pieder ļoti liela dienas laikrakstu tirgus

daļa Austrijā un kura izmanto vienīgo visas valsts mēroga laikrakstu piegādes uz mājām shēmu, atteica sniegt konkurējoša laikraksta izdevējam piekļuvi šai shēmai par pienācīgu atlīdzību vai atļaut šim izdevējam pirkt noteiktus papildpakalpojumus no šīs grupas, bija dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana pretrunā EKL 82. pantam.

326 Spriedumā (38. punkts) Tiesa iesākumā norādīja, ka, lai gan iepriekš 320. punktā minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Istituto Chemioterapico Italiano* un *Commercial Solvents*/Komisija un *CBEM* tā bija nospriedusi, ka noteiktā tirgū dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma atteikums piegādāt uzņēmumam, ar kuru tas konkurē blakus tirgū, attiecīgi izejmateriālus un pakalpojumus, kas ir obligāti konkurenta komercdarbības veikšanai, bija pārkāpums, un Tiesa bija to nospriedusi tiktāl, ciktāl attiecīgā rīcība varēja likvidēt jebkādu konkurenci no šī uzņēmuma puses.

327 Pēc tam Tiesa norādīja (39. punkts), ka iepriekš 107. punktā minētā sprieduma lietā *Magill* 49. un 50. punktā tā apstiprināja, ka intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka atteikums izsniegt licenci, pat ja tā ir dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcība, pati par sevi nevar būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, bet izņēmuma apstākļos šāda ekskluzīvo tiesību izmantošana varētu būt ļaunprātīga rīcība.

328 Visbeidzot, Tiesa atgādināja izņēmuma apstākļus, kurus tā bija noteikusi iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill*, un norādīja (41. punkts):

“Pat ja šī judikatūra par intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu būtu attiecināma uz jebkurām īpašuma tiesībām, būtu vēl nepieciešams, lai uz šo spriedumu varētu efektīvi pamatoties, lai apgalvotu ļaunprātīgas rīcības pastāvēšanu [EKL 82.] panta nozīmē situācijā, par kādu ir runa [...] prejudiciālajā jautājumā, ne tikai, ka atteikums

sniegt pakalpojumu, kas ietver piegādi mājās, varētu likvidēt jebkādu konkurenci dienas laikrakstu tirgū no tās personas puses, kas lūdz pakalpojumu, un ka šāds atteikums nevarētu tikt objektīvi pamatots, bet arī, ka pakalpojums kā tāds ir obligāts šīs personas uzņēmējdarbības veikšanai tiktāl, ciktāl nav nekādu faktisku vai potenciālu aizvietotāju šādai piegādes uz mājām shēmai.”

329 Iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health* Tiesa atkal sprieda par apstākļiem, kuros dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma atteikums izsniegt trešai personai licenci, lai tā varētu izmantot produktu, ko aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, varētu būt ļaunprātīga rīcība EKL 82. panta nozīmē.

330 Atsaucoties uz iepriekš 321. punktā minēto spriedumu lietā *Volvo* un iepriekš 107. punktā minēto spriedumu lietā *Magill*, Tiesa iesākumā apstiprināja (34. punkts), ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru reproducēšanas ekskluzīvās tiesības ir daļa no intelektuālā īpašuma īpašnieka tiesībām, līdz ar to intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka atteikums izsniegt licenci, pat ja to dara dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, pati par sevi nevar būt tā dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana. Tiesa arī norādīja (35. punkts), ka no šīs pašas judikatūras izriet, ka uzņēmuma apstākļos šāda ekskluzīvo tiesību izmantošana varētu būt ļaunprātīga rīcība. Uzskaitot izņēmuma apstākļus, kas tika konstatēti iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill*, Tiesa norādīja (38. punkts), ka no šīs judikatūras izriet, ka, lai uzņēmuma, kuram pieder autortiesības, atteikumu sniegt piekļuvi produktam vai pakalpojumam, kas ir obligāts noteiktas uzņēmējdarbības veikšanai, varētu uzskatīt par ļaunprātīgu, bija pietiekami izpildīt trīs kumulatīvus nosacījumus, proti, ka šis atteikums liedz parādīties jaunam produktam, pēc kura ir potenciāls patērētāju pieprasījums, ka tas nav pamatots un ka tas ir tāds, lai izslēgtu jebkādu konkurenci sekundārajā tirgū.

331 No iepriekš minētās judikatūras izriet, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma atteikums piešķirt trešai personai licenci tāda produkta izmantošanai, ko aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, pats par sevi nav dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana EKL 82. panta nozīmē. Tikai izņēmuma apstākļos intelektuālā īpašuma īpašnieka veiktā ekskluzīvo tiesību izmantošana var būt šāda ļaunprātīga rīcība.

332 No šīs judikatūras arī izriet, ka par izņēmuma apstākļiem tostarp ir jāuzskata šādi apstākļi:

— pirmkārt, atteikums attiecas uz produktu vai pakalpojumu, kas ir obligāts noteiktas uzņēmējdarbības veikšanai blakus tirgū;

— otrkārt, atteikums ir tāda rakstura, ka tas izslēdz jebkādu efektīvu konkurenci blakus tirgū;

— treškārt, atteikums ir šķērslis tam, ka parādās jauns produkts, pēc kura ir potenciāls patērētāju pieprasījums.

333 Kad ir konstatēts, ka šādi apstākļi pastāv, dominējošā stāvoklī esošā īpašnieka atteikums piešķirt licenci var būt EKL 82. panta pārkāpums, ja vien šis atteikums nav objektīvi pamatots.

334 Ir jānorāda, ka apstākļi, ka atteikums liedz parādīties jaunam produktam, pēc kura ir potenciāls patērētāju pieprasījums, parādās tikai judikatūrā par intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu.

335 Visbeidzot, ir jāpiebilst, ka, lai atteikumu sniegt piekļuvi produktam vai pakalpojumam, kas ir obligāts noteiktas uzņēmējdarbības veikšanai, varētu uzskatīt par ļaunprātīgu, ir jānošķir divi tirgi, proti, pirmkārt, tirgus, kuru veido produkts vai pakalpojums un kurā uzņēmums, kas atsakās sniegt piekļuvi, ieņem dominējošu stāvokli un, otrkārt, blakus tirgus, kurā produkts vai pakalpojums tiek izmantots, lai ražotu citu produktu vai sniegtu citu pakalpojumu. Ir jāprecizē, ka apstākļi, ka obligātais produkts vai pakalpojums netiek pārdots atsevišķi, neliedz uzreiz iespēju identificēt atsevišķu tirgu (šajā sakarā skat. iepriekš 107. punktā minēto spriedumu lietā *IMS Health*, 43. punkts). Tādējādi Tiesa iepriekš 107. punktā minētā sprieduma lietā *IMS Health* 44. punktā nosprieda, ka ir pietiekami, ka potenciālais tirgus vai pat hipotētiskais tirgus var tikt identificēts, un ka tā tas bija gadījumā, kad produkti vai pakalpojumi bija obligāti noteiktas uzņēmējdarbības veikšanai un kad pastāvēja faktiskis pieprasījums pēc tiem no uzņēmumiem, kas grāsijās veikt šo uzņēmējdarbību. Tiesa sprieduma nākamajā punktā secināja, ka bija noteicoši tas, ka var noteikt divus ražošanas posmus, kas bija saistīti šajā augšupējā produktā tādā ziņā, ka tas ir obligāts elements, lai varētu piegādāt lejupējo produktu.

336 Ņemot vērā iepriekš minētos faktus, Pirmās instances tiesa uzskata, ka iesākumā ir jāizvērtē, vai apstākļi, kas identificēti iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health* un aprakstīti 332. un 333. punktā, pastāv arī šajā lietā. Tikai, ja tā konstatēs, ka trūkst viena vai vairāku no šiem apstākļiem, Pirmās instances tiesa izvērtēs īpašos apstākļus, kurus izvirza Komisija (skat. iepriekš 317. punktu).

ii) Par sadarbības informācijas obligāto raksturu

Lietas dalībnieku argumenti

- 337 *Microsoft* apgalvo, ka sadarbības informācija, par ko ir apstrīdētais lēmums, nav obligāta, lai darba grupas serveru operētājsistēmu piegādātājs varētu veikt savu uzņēmējdarbību. Tā norāda, ka konkrētā tehnoloģija nevar tikt raksturota kā obligāta, ja dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma konkurentiem ir “ekonomiski rentabli” izstrādāt un tirgot produktus bez piekļuves šai tehnoloģijai.
- 338 *Microsoft* uzskata, ka šajā sakarā apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta tiesību kļūda un kļūda faktos.
- 339 Pirmkārt, saistībā ar tiesību kļūdu *Microsoft* apgalvo, ka tā izpaužas faktā, ka Komisija izmantoja neatbilstīgu, pārmērīgu un absolūtu standartu, “izvērtējot, vai konkurence varēja pastāvēt”. Prasītāja, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 176.–184. apsvērumu, apgalvo, ka Komisija uzskata, ka ne-*Microsoft* serveru operētājsistēmām ir jāspēj komunicēt ar *Windows* klientu *PC* un serveru operētājsistēmām tieši tādā pašā veidā, kā to dara *Windows* serveru operētājsistēmas. Judikatūrā nav pieprasīts, lai tiktu piešķirta šāda “optimāla piekļuve” tirgum.
- 340 Replikas rakstā *Microsoft* kritizē faktu, ka Komisija izvērtēja nepieciešamo sadarbības pakāpi saistībā ar to, kas ir vajadzīgs tās konkurentiem, lai tie rentabli paliktu tirgū. Tā apgalvo, ka sadarbības jēdziens, ko Komisija izmanto apstrīdētā lēmuma 666.–687. apsvērumā, ir nesaprātīgs, jo tas paredz “kvaziidentiskumu” starp *Windows*

operētājsistēmām un konkurējošām operētājsistēmām. Atsaucoties uz izvilkkumiem no apstrīdētā lēmuma 669. un 679. apsvērums, kas izklāstīti šī sprieduma 126. punktā, *Microsoft* apgalvo, ka, ja tiktu pieņemts šāds jēdziens, “jebkura tehnoloģija būtu obligāta”. *Microsoft* piebilst, ka vienīgais pamatojums, kas norādīts šim apgalvojumam apstrīdētajā lēmumā, ir tāds, ka šāda sadarbības “pakāpe” ir obligāta, lai konkurenti varētu rentabli palikt tirgū, un rodas no fakta, ka piekļuve attiecīgajām specifikācijām varētu ļaut konkurentiem izvairīties, ka lietotāji “piesakās divreiz” (apstrīdētā lēmuma 183. apsvērums). Tā uzskata, ka šis pamatojums nav pietiekams, jo, pirmkārt, daudzi izplatītāji jau piedāvā “vienotās pieteikšanās” [“single sign-on”] risinājumus; otrkārt, tas, ka jāpiesakās divreiz, ir alternatīvs risinājums (pat ja tas ir nedaudz neizdevīgāks), un, treškārt, apstrīdētā lēmuma 5. pantā noteiktais korektīvais pasākums pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai atrisināto šo nelielo problēmu.

341 Atbildē pēc atsaukšanās uz argumentiem, kas izklāstīti šī sprieduma 125.–128. punktā, un atkārtotības, ka apstrīdētā lēmuma 5. pantā noteiktais korektīvais pasākums neļaus tās konkurentiem izstrādāt produktus, kas ir “kvaziidentiski” *Windows* serveru operētājsistēmām, *Microsoft* apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi cēloņsakarību starp sakaru protokolu specifikācijas “nepieejamību” un iespējamo konkurentu nespēju palikt rentabli tirgū.

342 Apsvērumos par rakstiem par iestāšanos lietā *Microsoft* noliedz, ka tirgus dalībnieki un patērētāji pieprasa “spraudņaizvietojamību”, un apgalvo, ka šāda prasība krietni pārsniedz “obligātuma kritēriju”, ko Tiesa noteikusi iepriekš 112. punktā minētajā spriedumā lietā *Bronner* un iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health*. Tā tostarp norāda, ka tās konkurentiem “nav nepieciešama *Active Directory*”, jo to operētājsistēmām ir savi direktoriju pakalpojumi, kas var sniegt darba grupas pakalpojumus *Windows* klientu *PC* un serveru operētājsistēmām.

343 Otrkārt, *Microsoft* uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta kļūda faktos tiktāl, ciktāl Komisija neņēma vērā faktu, ka tirgū ir vairākas darba grupas serveru sistēmas. *Microsoft* apgalvo, ka uzņēmumi Eiropā turpina uzturēt dažādu tipu datortīklus, proti, kuros funkcionē dažādu izplatītāju operētājsistēmas.

344 Šajā sakarā *Microsoft* atgādina, ka administratīvā procesa laikā tā iesniedza ziņojumus, kuros informātikas eksperti aprakstīja “veidus, kādos sadarbība var tikt nodrošināta datortīklos”. Tā piebilst, ka atbildes uz informācijas pieprasījumiem no Komisijas apstiprina, ka sadarbība starp dažādu tipu operētājsistēmām ir parasta parādība datortīklos Eiropā. Tādējādi 47 % sabiedrību, kas atbildēja uz šiem informācijas pieprasījumiem, norādīja, ka tās izmanto *Microsoft* konkurentu operētājsistēmas datņu un printeru pakalpojumu sniegšanai *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām. Līdzīgi pierādījumi pastāv saistībā ar lietotāju un lietotāju grupu pārvaldīšanas pakalpojumiem. Turklāt *Microsoft* atkārtoti, ka no *Mercer* ziņojumiem izriet, ka uzņēmumi neuzskata, ka to serveru izvēli ierobežotu apsvērumi par sadarbību.

345 *Microsoft* arī apgalvo, ka sadarbība starp *Microsoft* konkurentu serveru operētājsistēmām un *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām var tikt panākta ar piecām dažādām metodēm. Katra no šīm metodēm ir alternatīvs risinājums attiecīgo sakaru protokolu atklāšanai un ļauj šīm dažādajām operētājsistēmām “pareizi strādāt kopā”. *Microsoft* uzsver, ka “pilnīgu aizvietojamību”, ko Komisija uzskata par nepieciešamu, nevar panākt ar šīm dažādajām metodēm, bet tās ļauj sasniegt “sadarbības minimālu pakāpi [...], kas ir nepieciešama efektīvas konkurences nodrošināšanai”.

346 Piecas metodes, uz kurām atsaucas *Microsoft*, ir šādas: pirmkārt, izmantojot standarta sakaru protokolus, piemēram, *TCP/IP* (*Transmission Control Protocol/Internet Protocol* [pārraides vadības protokols/interneta protokols] un *HTTP* (*HyperText Transfer Protocol* [hiperteksta transporta protokols]); otrkārt, pievienojot *Windows* klientu *PC* vai serveru operētājsistēmai programmatūras kodu, kas tai ļautu nodrošināt sakarus ar *Microsoft* konkurējošu serveru operētājsistēmu, izmantojot šīs serveru operētājsistēmas konkrētos sakaru protokolus; treškārt, *Microsoft* konkurējošu serveru operētājsistēmai pievienojot programmatūras kodu, kas tai ļautu nodrošināt sakarus ar *Windows* klientu *PC* vai serveru operētājsistēmu, izmantojot *Windows* operētājsistēmu sakaru protokolus; ceturtkārt, izmantojot *Windows* serveru operētājsistēmu kā “tiltu” *passerelle* starp *Windows* klientu personālo datoru operētājsistēmu un konkurējošo serveru operētājsistēmu; piektkārt, visu tiklā sasaitīto klientu *PC* un serveru operētājsistēmām pievienojot programmatūras kodu bloku, kas sadarbību ļautu nodrošināt ar sakariem starp šiem programmatūras kodu blokiem. Šajā pašā kontekstā *Microsoft* iebilst, ka apstrīdētāja lēmumā Komisija nepierādīja, ka tās sakaru protokolu reversā inženierija bija “tehniski un ekonomiski neiespējama”.

347 *Microsoft* piebilst, ka pierādījumi, kurus Komisija apkopojusi administratīvā procesa laikā, norāda, ka praksē šīs piecas metodes strādā priekš *Linux* un citām darba grupas serveru operētājsistēmām. Tā uzsver, ka *Linux* produktu izplatītāji ir konstanti palielinājuši savu tirgus daļu darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, nepastāvot piekļuvei *Microsoft* sakaru protokolu specifikācijām. Atsaucoties uz Evansa [*Evans*], Nikolsa un Padiljas [*Padilla*] ziņojuma D un E daļu (replikas raksta C.11. pielikums), *Microsoft* piebilst, ka *Linux* produkti turpinās progresēt uz *Windows* serveru operētājsistēmu rēķina. Tā vēl precīzē — kopumā ir atzīts, ka *Linux* ir nopietns konkurents *Microsoft* un ka 10 lielākie serveru, kuru cena ir līdz 25 000 ASV dolāru (USD), piegādātāji piedāvā darba grupas serverus, kas funkcionē ar *Linux*.

348 *CompTIA* un *ACT* būtībā izvirza argumentus, kas ir tādi paši, kā *Microsoft* izvirzītie.

349 *ComptIA* it īpaši kritizē faktu, ka Komisija uzskata, ka konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmām ir jāsasniedz tāda sadarbības pakāpe ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām, kas ir “tikpat laba, kā tā, kuru ir sasniegusi pati *Microsoft*”.

350 Atsaucoties uz argumentiem, ko savos rakstveida procesuālajos dokumentos šajā sakarā ir norādījusi *Microsoft*, *ACT* apgalvo, ka ir vairākas metodes, kā iespējams nodrošināt dažādu piegādātāju operētājsistēmu pietiekamu sadarbību. Turklāt *ACT* ir bažas par to, ka Komisijas veiktajai obligātuma kritērija interpretācijai būs nelabvēlīga iedarbība uz inovāciju.

351 Komisija apgalvo, ka *Microsoft* sadarbības informācijas atklāšana tās konkurentiem ir obligāta, lai tie turpinātu konkurēt darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

352 Pirmkārt, saistībā ar iespējamo tiesību kļūdu Komisija apgalvo, ka *Microsoft* apgalvojumi balstīti uz nepareizu Komisijas pozīcijas atspoguļojumu un uz dažādo apstrīdētajā lēmumā analizēto jautājumu sajaukšanu. Tā paskaidro, ka obligātuma kritērijs prasa pārbaudīt, pirmkārt, kāda ir vajadzīgā sadarbības pakāpe, lai būtu rentabli konkurenti tirgū, un, otrkārt, vai neatklātā informācija ir vienīgais ekonomiski rentablais avots, lai panāktu šādu sadarbības pakāpi.

353 Uzsvērusi, ka informācija, ko *Microsoft* atsakās atklāt, ir “funkcionāli saistīta ar klientu *PC*”, Komisija precizē, ka šīs informācijas obligātais raksturs izriet, pirmkārt, no sadarbības ar klientu *PC* nozīmes darba grupas serveru operētājsistēmām

(apstrīdētā lēmuma 383.–386. apsvēruma) un, otrkārt, no *Microsoft* kvazimonopola klientu *PC* operētājsistēmu tirgū.

354 Komisija arī norāda, ka tā tika analizējusi obligātuma kritēriju, kā tas ir definēts judikatūrā, apstrīdētā lēmuma 666.–686. apsvērumā un ka tā it īpaši izvērtēja, vai nepastāv alternatīvi risinājumi papildu attiecīgās informācijas atklāšanai, kas ļautu uzņēmumiem rentabli konkurēt ar *Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

355 Kā uzskata Komisija, ka *Microsoft* apgalvo, ka fakts, ka ir neefektīvas sadarbības risinājumi, kas ļauj tās konkurentiem sasniegt tikai “de minimis” tirgus penetrāciju vai aizsargāt “de minimis” pozīcijas tirgū, tas pierāda, ka obligātuma kritērijs nav izpildīts. Šādam argumentam nevar piekrist, jo šis kritērijs ir jāizvērtē saistībā ar mērķi saglabāt efektīvas konkurences struktūru, kas sniedz labumu patērētājiem. Jautājums ir par to, vai informācija, ko *Microsoft* atsakās atklāt, ir obligāta jebkuram konkurentam uzņēmējdarbības veikšanai attiecīgajā tirgū kā rentablam konkurējošam pretsvaram un nevis kā “de minimis” tirgus dalībniekam, kas ir faktiski pametis tirgu, lai ieņemtu “nišu”.

356 Atbildes rakstā uz repliku Komisija precizē, ka tā aizstāv tēzi, ka dominējošā stāvokli esošam uzņēmumam nav tiesību kompromitēt efektīvu konkurenci sekundārajā tirgū, ļaunprātīgi liedzot tā konkurentiem piekļuvi “ievadei”, kas nepieciešama to rentabilitātei. Tā piebilst, ka, ja nav risinājuma liegtas “ievades” aizstāšanai, kura ļautu konkurentiem izdarīt efektīvu konkurences spiedienu uz dominējošā stāvokli esošu uzņēmumu sekundārajā tirgū, tad ir skaidrs, ka šī “ievade” ir obligāta efektīvas konkurences uzturēšanai.

357 Arī atbildes rakstā uz repliku Komisija atkārtro, ka pastāv vesela virkne iespējamo sadarbības pakāpju starp *Windows PC* un darba grupas serveru operētājsistēmām. Komisija apgalvo ka tā nenoteica *a priori* noteiktu sadarbības pakāpi, kas ir obligāta efektīvas konkurences uzturēšanai tirgū, bet balstīja savas konstatācijas uz acīmredzami neapmierinošajām alternatīvajām metodēm, kuras *Microsoft* konkurenti jau izmantoja un kuras “nepieļāva tādu sadarbības pakāpi, ko pieprasa klienti ekonomiski rentablā veidā”. Komisija atkal apstrīd, ka tā ņēmusi vērā “praktisku identiskumu” sasniedzīgu sadarbības pakāpi, uz kuru norāda prasītāja, apgalvojot, ka obligāts nav tas, ka *Microsoft* konkurentiem būtu ļauts reproducēt *Microsoft* implementētos sadarbības risinājumus, bet gan tas, ka šie konkurenti paši varētu sasniegt “ekvivalentu sadarbības pakāpi ar savām inovācijām”. Visbeidzot, Komisija norāda, ka apstrīdētā lēmuma 590.–692. apsvērumā tā izvērtē “smagās sekas”, kas rodas konkurentiem un patērētājiem no ierobežotās sadarbības ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām. Tā precizē, ka *Microsoft* pārmestās rīcības sekas ir progresīva visu tās konkurentu izskaušana no darba grupas serveru operētājsistēmu tirgus, kaut gan dažiem no tiem sākotnēji bija būtisks komerciāls vai tehnoloģisks pārsvars pār *Microsoft* šajā tirgū (apstrīdētā lēmuma 587. un 668. apsvērumi).

358 Turklāt Komisija noraida apgalvojumus par iespējamām kļūdām faktos.

359 Pirmkārt, tā norāda, ka nav pierādīts, ka informātikas ekspertu piedāvātie risinājumi ziņojumos, ko iesniedza *Microsoft* administratīvā procesa laikā, ir komerciāli rentablas alternatīvas sadarbības informācijas atklāšanai.

- 360 Otrkārt, argumentam, ko *Microsoft* atvasina no atbildēm uz informācijas pieprasījumiem no Komisijas, nav nozīmes tiktāl, ciktāl “tas nozīmē, ka sadarbība ar mazajiem tirgus dalībniekiem ir pietiekama vai ka noteikta sadarbība jau pastāv”. Patiesībā *Microsoft* neievēro faktu, ka tās konkurenti ienāca darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū pirms tam, kad *Microsoft* sāka izplatīt šāda tipa produktus. Fakts, ka attiecīgā informācija ir obligāta, lai *Microsoft* konkurenti varētu turpināt pārstāvēt rentablu konkurences pretspēku *Microsoft* produktiem, nozīmē, ka šie konkurenti pamazām tiks izstumti no tirgus. Šis fakts, ka to izstumšana vēl nav pabeigta, nepierāda, ka obligātuma kritērijs nav izpildīts, jo būtiskais ir tas, vai informācija ir obligāta, lai saglabātu rentabla konkurenta pozīciju tirgū.
- 361 Treškārt, saistībā ar piecām alternatīvajām metodēm, lai sasniegtu sadarbību starp dažādu izplatītāju operētājsistēmām, uz ko norāda *Microsoft*, Komisija norāda, ka *Microsoft* neapstrīd apstrīdētajā lēmumā šajā sakarā izdarītās konstatācijas, bet tikai apgalvo, ka šīs metodes ir “īstenojamas” un ka tās ļauj tās produktiem un konkurentu produktiem “labi strādāt kopā”.
- 362 Komisija atgādina, ka apstrīdētajā lēmumā tā jau izvērtēja šīs metodes un, konkrētāk, jautājumu, vai reversā inženierija būtu alternatīva sadarbības informācijas izpaušanai (apstrīdētā lēmuma 683.–687. apsvērumi), un tā pierādīja, ka tās nav “reāli aizstājēji” attiecīgās sadarbības informācijas izpaušanai.
- 363 Ceturtkārt, Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumu, ka apstrīdētajā lēmumā veiktā analīze ir pretrunā *Linux* ieiešanai un apgalvotajai izaugsmei darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

364 Iesākumā tā precizē, ka apgrozījums par *Linux* “[neatino] viena tirgus operatora penetrāciju tirgū, bet drīzāk vairāku konkurējošo izplatītāju, kas izmanto *Linux*, pūles (*Red Hat, Novell/SuSE, IBM, Sun* u.c.)”. Šo konkurējošo izplatītāju attiecīgās tirgus daļas tādēļ ir “mazas”.

365 Komisija kritizē konstatācijas, kas ietvertas Evansa, Nikolsa un Padiljas ziņojuma D daļā, kas pievienota replikas raksta C.11. pielikumam, uzsverot:

— kā ir norādīts it īpaši apstrīdētā lēmuma 487.–490. apsvērumā, dati no *International Data Corporation (IDC)*, ko izmantoja šie eksperti, sagatavojot šo ziņojumu, ir aptuveni un tādējādi tie paši par sevi nav atbilstīgi, lai novērtētu tirgus attīstību;

— tas “*a fortiori* attiecas uz samērā nebūtiskām ikgadējām izmaiņām, salīdzinot ar tirgus kopējo apjomu”;

— nav pierādījumu, ka *Linux* tirgus daļa 6,75 % no pārdotajām vienībām, ko *Microsoft* aprēķina, izmantojot ekstrapolācijas faktoru saistībā ar visiem serveriem, attiecas uz darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu;

— divi atbilžu uz 2003. gada tirgus izpēti piemēri, uz kuriem eksperti atsaucas, lai pierādītu, ka saistībā ar *Linux* ir iespējams izmantot sadarbības risinājumus, kas balstīti uz reverso inženieriju, nav reprezentatīvi reprezentatīfs, jo

attiecīgās vienības ir divas no tikai trīs vienībām, kuras “nenozīmīgi izmantoja *Linux/Samba*”, no vairāk nekā 100 vienībām, kas piedalījās tirgus izpētē;

- eksperti nesniedz nekādu informāciju par to, kā četras pārējās metodes, par kurām *Microsoft* apgalvo, ka tās var nodrošināt sadarbību starp dažādu izplatītāju piegādātajām operētājsistēmām, būtu varējušas ļaut notikt apgalvotajai *Linux* ekspansijai tirgū laikposmā, kuru aptver ļaunprātīgā izmantošana, kas ietver atteikšanos sniegt informāciju.

366 Tāpat Komisija kritizē konstatācijas ziņojuma E daļā. Tā apgalvo:

- tā jau apstrīdētā lēmuma 605.–610. apsvērumā ir noraidījusi *Microsoft* argumentus, kas balstīti uz *IDC* paredzēto un trešās *Mercer* aptaujas rezultātiem;
- *IDC* bija tendence pārvērtēt paredzamās *Linux* tirgus daļas projekcijas “tiklošanas” un “datņu/printēšanas” apakškategorijās;
- “migrēšana” no *Windows NT* operētājsistēmas uz *Linux* operētājsistēmu, kas minēta Merila Linča [*Merrill Lynch*] 2004. gada 8. marta ziņojumā (replikas raksta C.11. pielikuma 7. pielikums), visticamāk, ir vienīgais fenomens, jo *Windows NT* ir “novecojis produkts, ko *Microsoft* vairs neatbalsta”;

— *Yankee Group* 2004. gada 25. maija ziņojums (replikas raksta C.11. pielikuma 10. pielikums) attiecas uz serveru operētājsistēmām kopumā un nevis uz darba grupas serveru operētājsistēmām, un tādējādi lielā mērā ir neatbilstīgs šajā lietā;

— *Forrester Research* 2004. gada 27. maija ziņojums (replikas raksta C.11. pielikuma 10. pielikums) galvenokārt neattiecas uz darba grupas serveru operētājsistēmām un ietver konstatācijas, kas ir pretrunā *Microsoft* aizstāvētajam argumentam, it īpaši konstatācijai, ka 92 % no aptaujātajiem izmantos *Active Directory* 2006. gadā.

³⁶⁷ *SIIA* būtībā izvirza tāds pašus argumentus, kādus ir izvirzījusi Komisija. *SIIA* uzsver, ka konkurencei, kas balstīta uz nopelniem, datorprogrammatūras tirgū ir būtiski, ka darba grupas serveru operētājsistēmu piegādātāji ir spējīgi sasniegt sadarbību ar *Microsoft* kvazimonopolistiskajiem produktiem “ar vienādiem spēles nosacījumiem” ar *Microsoft*. Tā apgalvo, ka, lai efektīvi konkurētu tirgū, šiem piegādātājiem ir jābūt piekļuvei pie attiecīgās sadarbības informācijas.

³⁶⁸ *FSFE* noraida *Microsoft* argumentāciju, kas balstīta uz piecām alternatīvajām metodēm sadarbības nodrošināšanai. Tā tostarp apgalvo, ka “tehniskā ziņā visi šie veidi apraksta reālistiskus scenārijus, bet tiem ir fundamentāls trūkums: autentificēšana”. Tā šajā sakarā paskaidro, ka *Microsoft* ir “cieši saistījis” tās *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas ar tās “autentificēšanas serveriem”, līdz ar to vienkārši nav iespējams nodalīt autentificēšanas uzdevumu no citiem uzdevumiem, kurus veic *Windows* darba grupas serveri.

Pirmās instances tiesas vērtējums

369 Kā jau tika norādīts šī sprieduma 207. punktā, Komisija izmantoja divu pakāpju pieeju, lai noskaidrotu, vai attiecīgā informācija bija obligāta, tādā ziņā, ka tā, pirmkārt, izvērtēja, kāda sadarbības pakāpe ar *Windows* domēna arhitektūru ir jāsaņiedz *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmām, lai *Microsoft* konkurenti varētu rentabli palikt tirgū, un, otrkārt, tā izvērtēja, vai sadarbība, ko *Microsoft* atteicās izpaust, bija obligāta, lai sasniegtu šādas pakāpes sadarbību.

370 *Microsoft* apgalvo, ka šajā argumentācijā ir pieļauta tiesību kļūda un kļūda faktos.

— Par apgalvoto tiesību kļūdu

371 *Microsoft* argumenti par iespējamo tiesību kļūdu, ko pieļāvusi Komisija, attiecas uz argumentācijas pirmo posmu.

372 Iesākumā *Microsoft* kritizē Komisijas šajā lietā pieprasīto sadarbības pakāpi, būtībā norādot, ka Komisijas pozīcija faktiski pieprasa, lai tās konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmas spētu komunicēt ar *Windows* klientu *PC* un serveru operētājsistēmām tādā pašā veidā, kā to dara *Windows* serveru operētājsistēmas. Prasītāja atkārtoti, ka šāda sadarbība ietver praktiski identiskumu starp tās sistēmām un konkurentu sistēmām.

373 Šie apgalvojumi ir jānoraida.

374 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa atgādina, ka tā jau šī sprieduma 207.–245. punktā ir definējusi to sadarbības pakāpi, ko Komisija pieprasīja apstrīdētajā lēmumā. Pirmās instances tiesa it īpaši norādīja, ka Komisija bija secinājusi, ka, lai tās spētu rentabli konkurēt ar *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām, konkurentu operētājsistēmām ir jāspēj sadarboties ar *Windows* domēna arhitektūru ar vienlīdzīgiem nosacījumiem salīdzinājumā ar šīm *Windows* sistēmām (skat. šī sprieduma 230. punktu). Pirmās instances tiesa precizēja, ka sadarbība tādā veidā, kā to paredzējusi Komisija, ietver divus neatdalāmus komponentus, proti, klienta/servera sadarbību un servera/servera sadarbību, un ka tā it īpaši paredzēja, ka serveris, kas funkcionē ar *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmu, varētu darboties kā domēna kontrolieris *Windows* domēnā, izmantojot *Active Directory*, un līdz ar to būtu spējīgs piedalīties *multimaster* replicēšanas mehānismā ar citiem domēna kontrolieriem (skat. šī sprieduma 231. un 233. punktu).

375 Pirmās instances tiesa jau ir konstatējusi, pretēji *Microsoft* apgalvojumam, ka, pieprasot šādas pakāpes sadarbību, Komisijai nebija nolūka paredzēt, ka konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmām būtu jāfunkcionē jebkurā aspektā kā *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmai, un ka attiecīgi prasītājas konkurenti varētu izstrādāt darba grupas serveru operētājsistēmas, kas būtu identiskas, vai “praktiski identiskas” prasītājas sistēmām (skat. šī sprieduma 234.–242. punktu).

376 Pēc tam *Microsoft* kritizē, ka Komisija izvērtēja nepieciešamo sadarbības pakāpi saistībā ar to, kas, pēc tās domām, bija nepieciešams, lai konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmu izstrādātāji varētu rentabli palikt tirgū.

377 Šajā sakarā ir pietiekami konstatēt, ka Pirmās instances tiesa jau šī sprieduma 229. punktā apstiprināja Komisijas šādi pieņemtās pieejas pamatotību.

378 Visbeidzot, *Microsoft* uzsver, ka tās konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmās nav jāsasniedz Komisijas pieprasītā sadarbības pakāpe, lai tie rentabli varētu palikt tirgū.

379 Ir svarīgi uzsvērt, ka analīze, ko Komisija apstrīdētajā lēmumā veikusi šī jautājuma sakarā, balstīta uz sarežģītiem ekonomiskiem vērtējumiem, un ka līdz ar to Pirmās instances tiesa to var pārbaudīt tikai ierobežotā mērā (skat. šī sprieduma 87. punktu).

380 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka Komisijas analīze ir acīmredzami kļūdaina.

381 Šajā sakarā, pirmkārt, ir jānorāda, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka Komisijas konstatācija, ka "savstarpējai izmantojamības ar klientu *PC* operētājsistēmu ir būtiska konkurētspējas nozīme darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū" (apstrīdētā lēmuma 586. apsvērums), ir acīmredzami nepareiza.

382 Tieši pretēji, vairāki fakti apstiprina šīs konstatācijas pareizumu.

383 Tādējādi, kā izriet no tehniskajiem skaidrojumiem par produktiem apstrīdētā lēmuma 21.–59. apsvērumā un arī no lietas dalībnieku ekspertu skaidrojumiem tiesas sēdē, ir jāpatur prātā, ka savā būtībā datorprogrammas nefunkcionē izolēti, bet ir izstrādātas, lai komunicētu un funkcionētu kopā ar citām programmām un aparāturu, it īpaši datortīklu vidēs (skat. arī šī sprieduma 157. punktā Direktīvas 91/250 preambulas 10. apsvērumu).

384 Ir arī jānorāda, ka organizācijās instalēto datortīklu ietvaros nepieciešamība spēt funkcionēt kopā ir īpaši jūtama, pirmkārt, klientu *PC* operētājsistēmu un, otrkārt, darba grupas serveru operētājsistēmu gadījumā. Kā Komisija uzsver apstrīdētā lēmuma 383. apsvērumā un kā Pirmās instances tiesa jau ir konstatējusi šī sprieduma 161. punktā, datņu un printeru pakalpojumi un lietotāju un lietotāju grupu pārvaldīšanas pakalpojumi ir cieši saistīti ar klientu *PC* izmantošanu un tiek sniegti klientu *PC* lietotājiem kā savstarpēji savienotu uzdevumu komplekts. Kā lietas dalībnieku eksperti paskaidroja tiesas sēdē, datortīklos attiecības starp darba grupas serveriem, no vienas puses, un klientu *PC*, no otras puses, tiek “stimulētas” vai “provocētas” ar no klientu *PC* lietotāju darbībām vai pieprasījumiem, tādiem kā it īpaši vārda un paroles ievadīšana, datnes izveidošana vai dokumentu izprintēšanas pieprasīšana. Tāpat Komisija pareizi konstatēja apstrīdētā lēmuma 532. apsvērumā, ka “klientu *PC* un darba grupas serveri ir mezgli datortīklā un [...] tādējādi ir fiziski saistīti viens ar otru”. Visbeidzot, ir jāatgādina, ka viena no būtiskajām darba grupas serveru operētājsistēmas funkcijām ir tieši klientu *PC* pārvaldība.

385 Turklāt, kā tas ir norādīts apstrīdētā lēmuma 383.–386. apsvērumā, noteikti *Mercer* aptauju rezultāti apstiprina sadarbības nozīmīgumu starp darba grupas serveru operētājsistēmām un klientu *PC* operētājsistēmām. Atšķirībā no otrās un trešās *Mercer* aptaujas rezultātiem, kas ir vairāk saistīti ar *Windows* klientu *PC* un kas tiks

izvērtēti šī sprieduma 401.–412. punktā, ir jānorāda, ka pirmā *Mercer* aptauja parāda, ka vieglums, ar kādu produkts var tikt integrēts pastāvošā vai plānotā datorvidē, ir viens no galvenajiem faktoriem, ko IT vadītāji ņem vērā, kad lemj, kādus produktus pirkt. Ir arī jānorāda, ka no noteiktu šīs pēdējās minētās aptaujas rezultātu salīdzināšanas ar noteiktiem rezultātiem no trešās *Mercer* aptaujas izriet, ka sadarbības ar klientu *PC* operētājsistēmām nozīme ir izteiktāka saistībā ar darba grupas operētājsistēmām nekā ar citiem serveru produktu tipiem (apstrīdētā lēmuma 386. apsvērums).

386 Otrkārt, Pirmās instances tiesa uzskata, ka darba grupas serveru operētājsistēmu un klientu *PC* operētājsistēmu sadarbība ir pat daudz svarīgāka *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu gadījumā.

387 Ir jānorāda, ka *Microsoft* dominējošajam stāvoklim klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, kā to Komisija ataino apstrīdētā lēmuma 429. un 472. apsvērumā, ir “ārkārtējas iezīmes”, jo tās tirgus daļas šajā tirgū pārsniedz 90 % (apstrīdētā lēmuma 430.–435. apsvērums) un *Windows* ir “faktiskais standarts” šīm operētājsistēmām.

388 Tā kā *Windows* operētājsistēma tādējādi ir sastopama praktiski visos klientu *PC*, kas atrodas organizācijās, konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmas nevar turpināt izplatīt, ja tās nav spējīgas sasniegt augstu sadarbības pakāpi ar *Windows*.

389 Treškārt, Pirmās instances tiesa norāda, ka saskaņā ar apstrīdēto līgumu ir svarīgi, ka *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmas var sadarboties ne tikai ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām, bet arī — vēl vispārīgāk — ar *Windows* domēna arhitektūru.

390 Konkrētāk, Komisija uzskata, ka, lai tās varētu rentabli izplatīt, *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmām ir jāspēj piedalīties *Windows* domēna arhitektūrā — kas sastāv no cieši saistītas klienta/servera un servera/servera starpsavienojamības un sadarbības “arhitektūras” (skat. šī sprieduma 179.–189. punktu) — līdzvērtīgā veidā salīdzinājumā ar *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām. Tas it īpaši nozīmē, ka serveris, kas funkcionē ar *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmu, ir spējīgs darboties kā domēna kontrolieris *Windows* domēnā, kas izmanto *Active Directory*, un līdz ar to ir spējīgs piedalīties *multimaster* repliķēšanas mehānismā ar citiem domēna kontrolieriem.

391 Ir jākonstatē, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka vērtējums ir acīmredzami nepareizs.

392 Šajā sakarā, pirmkārt, ir jānorāda, ka, ņemot vērā ļoti ciešās tehnoloģiskās un privilēģētās saites, ko *Microsoft* ir izveidojusi starp *Windows* klientu *PC*, no vienas puses, un darba grupas serveru operētājsistēmām, no otras puses, un faktu, ka *Windows* ir sastopama praktiski visos klientu *PC*, kas atrodas organizācijās, Komisija apstrīdētā lēmuma 697. apsvērumā pamatoti secināja, ka *Microsoft* bija spējīga uzspiest

Windows domēna arhitektūru kā “*de facto* darba grupas skaitļošanas standartu” (šajā pašā ziņā skat. apstrīdētā lēmuma 779. apsvērumu, kurā Komisija cita starpā norāda, ka kvazimonopols, kas vairākus gadus *Microsoft* ir klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, ļauj tai “lielā mērā un neatkarīgi no konkurentiem noteikt saskaņotu sakaru noteikumu komplektu, kas noteiks sadarbības *de facto* standartu darba grupas tīklos”).

³⁹³ Otrkārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 637. apsvērumā norāda dažādus datu avotus, tādus kā *Microsoft* mārketinga dokumenti, industrijas analītiķu ziņojumi, fakti, kas iegūti 2003. gada tirgus izpētē, un *Mercer* aptaujas, kas pierāda, ka sadarbība ar *Windows* vidi ir faktors, kam ir galvenā nozīme, izvēloties *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas.

³⁹⁴ Tādējādi apstrīdētā lēmuma 638.–641. apsvērumā Komisija uzsver dažādus faktus, kas pierāda, ka mārketinga vajadzībām *Microsoft* sistemātiski izmanto sadarbību ar *Windows* vidi kā galveno mārketinga argumentu par labu tās darba grupas serveru operētājsistēmām. *Microsoft* šos faktus neapstrīd.

³⁹⁵ Tāpat apstrīdētā lēmuma 642.–646. apsvērumā Komisija izvirza noteiktus 2003. gada tirgus izpētes rezultātus, lai pierādītu, ka sadarbībai ar *Windows* vidi ir liela loma saistībā ar organizāciju, kuras tika aptaujātas par darba grupas serveru iegādi, lēmumiem.

³⁹⁶ Ir jānorāda, ka prasības pieteikumā *Microsoft* tikai apgalvo, ka organizācijas neizvēlas serveru operētājsistēmas tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar sadarbību ar *Windows* operētājsistēmām, vispārēji norādot uz noteiktiem dokumentiem, kas pievienoti

šim prasības pieteikumam (prasības pieteikuma A.12.1. pielikums (*Matthews*, “The Commission’s Case on Microsoft’s Interoperability: An Examination of the Survey Evidence”), un prasības pieteikuma A.22. pielikums (*Evans, Nichols un Padilla*, “The Commission Has Failed to Address Major Flaws in the Design, Conduct, and Analyses of Its Article 11 Inquiries”)). Šī sprieduma 94.–99. punktā izklāstīto iemeslu dēļ Pirmās instances tiesa nevar ņemt vērā šos pielikumus.

³⁹⁷ Katrā ziņā ir jākonstatē, ka iepriekš minētie 2003. gada tirgus izpētes rezultāti apstiprina Komisijas tēzes pamatotību.

³⁹⁸ Tādējādi šīs izpētes laikā Komisija pieprasīja aptaujātajām vienībām norādīt, vai tās jau ir implementējušas (vai nolēmušas implementēt) *Active Directory* lielākajā daļā *Windows* domēnu to datortīklā (15. jautājums). Tā arī pieprasīja vienībām, kas apstiprinoši atbildēja uz šo jautājumu, tas ir, 61 vienībai no 102, norādīt no faktoru saraksta tos, kas bijuši nozīmīgi to lēmumam implementēt *Active Directory* (16. jautājums). No šīs 61 vienības, 52 (aptuveni 85,2 %) minēja kā šādu faktoru faktu, ka “*Active Directory* piedāvā labāku integrāciju ar *Windows* darbstacijām — ieskaitot lietotnes, kas funkcionē uz klientu *PC* vai ir integrētas klientu *PC* (piem., *Outlook, Office*) salīdzinājumā ar konkurējošiem direktoriju pakalpojumiem” vai faktu, ka “*Active Directory* pieprasa lietotnes, kas tiek izmantotas [to] organizācijā” (16. jautājums). Savukārt tikai 17 vienības (jeb aptuveni 27,9 %) minēja vienu no šādiem faktoriem, kas bija nozīmīgs to lēmumam implementēt *Active Directory*: “*Active Directory* piedāvā labāku integrāciju ar *Web* pakalpojumiem salīdzinājumā ar konkurējošiem direktoriju pakalpojumiem”; “*Active Directory* ir nobriedušāks produkts salīdzinājumā ar konkurējošiem direktoriju pakalpojumiem”, un “*Active Directory* piedāvā labāku direktoriju standartu implementēšanas saderību un kvalitāti salīdzinājumā ar konkurējošiem direktoriju pakalpojumiem”.

399 Tāpat ir jānorāda, ka vienībām, kas piedalījās 2003. gada tirgus izpētē, arī tika jautāts, vai tās galvenokārt izmantoja *Windows* serverus, lai sniegtu datņu un printēšanas pakalpojumus (13. jautājums). Ja tā, tad tām bija jāatbild, vai noteikti sadarbības faktori, kas izklāstīti šajā jautājumā, bija svarīgi to lēmumam izmantot šādus serverus. No 77 vienībām, kas atbildēja uz šo jautājumu, 58 (jeb aptuveni 75,3 %) minēja vismaz vienu no jautājumā minētajiem faktoriem.

400 Ir jānorāda, ka prasības pieteikuma 101. zemspītras piezīmē un arī replikas raksta 68. zemspītras piezīmē *Microsoft* apgalvo, tikai vispārēji atsaucoties uz argumentiem atsevišķos pielikumos (prasības pieteikuma A.22. pielikums un replikas raksta C.13. pielikuma A daļa (*Evans, Nichols un Padilla, "Response to the Commission's Annex B.6 Regarding Its Article 11 Inquiries"*)), ka virkne jautājumu, ko Komisija uzdeva saistībā ar 2003. gada tirgus izpēti, bija "kļūdaini" vai "tendenciozi". Pirmās instances tiesa uzskata, ka šo argumentu nevar pieņemt. Neraugoties uz faktu, ka šāda vispārēja atsauce uz pielikumiem nevar tikt pieņemta šī sprieduma 94.–99. punktā minēto apsvērumu dēļ, ir jākonstatē, ka *Microsoft* arguments ir iekšēji pretrunīgs tādā ziņā, ka procesuālo dokumentu daļās, uz kurām attiecas attiecīgās zemspītras piezīmes, prasītāja tieši balsta savu apgalvojumu uz noteiktiem 2003. gada tirgus aptaujas rezultātiem.

401 Turklāt ir jākonstatē, ka, pretēji tam, ko apgalvo *Microsoft, Mercer* otrās un trešās aptaujas rezultāti un 2003. gada tirgus izpētes rezultāti noved pie tādiem pašiem secinājumiem par sadarbības ar *Windows* operētājsistēmu nozīmi patērētājiem.

402 Tādējādi otrajā aptaujā *Mercer*, minot tos pašus ar sadarbību saistītos faktorus kā tos, kas minēti 2003. gada tirgus izpētes 13. jautājumā (skat. iepriekš 399. punktu), lūdza virknei IT vadītāju, kuru organizācijas galvenokārt izmantoja *Windows* operē-

tājsistēmas datņu un printēšanas pakalpojumu sniegšanai, norādīt, vai vienam, vai vairākiem no šiem faktoriem bija galvenā nozīme lēmumā izvēlēties šīs operētājsistēmas, sniedzot šiem faktoriem atzīmi skalā no 1 (maza nozīme) līdz 5 (liela nozīme). No 134 attiecīgajiem IT vadītājiem 99 (jeb aptuveni 73,9 %) norādīja, ka vismaz vienam no šiem faktoriem bija šāda nozīme. Turklāt ir jākonstatē, ka 91 IT vadītājs (jeb aptuveni 67,9 %) sniedza atzīmi 4 no 5 vismaz vienam no šiem faktoriem.

403 Šajā pašā aptaujā aptaujātajiem IT vadītājiem arī tika lūgts izvērtēt 21 dažāda faktora lomu iegādes lēmuma pieņemšanā saistībā ar operētājsistēmām datņu un printēšanas pakalpojumu izpildīšanai, dodot šiem faktoriem atzīmi skalā no 0 (nav nozīmes) līdz 5 (liela nozīme). Faktors “savstarpējā saderība ar (*Windows*) darbstacijām” saņēma vidējo atzīmi 3,78 un tika ievietots ceturtajā pozīcijā pēc faktoriem “uzticamība/pieejamība” (vidējā atzīme 4,01), “pieejamās funkcijas un palīdzības pieejamība (iekšējā vai ārējā)” (vidējā atzīme 3,93) un “drošība” (vidējā atzīme 3,80).

404 No *Mercer* otrās aptaujas rezultātiem ir jānorāda, ka tad, kad attiecīgajiem IT vadītājiem tika lūgts izvērtēt 18 faktoru nozīmi to lēmumu pieņemšanā par direktorijas pakalpojumu iegādi, tie deva faktoram “sadarbspēja ar (*Windows*) darbstacijām” vidējo atzīmi 3,94 (pirmā vieta).

405 Attiecībā uz trešo *Mercer* aptauju ir jākonstatē, ka IT vadītājiem tika lūgts izvērtēt 13 dažādu faktoru nozīmi to lēmumos par darba grupas serveru operētājsistēmu iegādi, dodot šiem faktoriem atzīmi skalā no 0 (nav nozīmes) līdz 5 (liela nozīme). Atbildēs uz šo jautājumu faktors “sadarbspēja ar *Windows* darbstacijām” ieguva

vidējo atzīmi 4.25. Kaut gan ir tiesa, ka šis faktors tika novietots tikai otrajā vietā, starp “serveru operētājsistēmu uzticamību/pieejamību” (vidējā atzīme 4,47) un “serveru operētājsistēmā integrētā drošība” (vidējā atzīme 4,04), tomēr iegūtie rezultāti pierāda, ka ļoti lielā mērā darba grupas serveru operētājsistēmas pircēju lēmumus nosaka apsvērumi par sadarbību ar *Windows* klientu *PC*.

406 Ir tiesa, ka trešajā *Mercer* aptaujā IT vadītājus arī lūdza izvērtēt visu iepriekšējā punktā minēto 13 faktoru relatīvo nozīmi un ka uz šī vērtējuma pamata atšķirība starp “serveru operētājsistēmas uzticamību/pieejamību” (pirmā vieta ar 34 %) un “sadarbspēja ar *Windows* darbstacijām” (otrā vieta ar 9 %) ir daudz lielāka. Tomēr šie rezultāti ir jārelativizē, ņemot vērā faktu, kā to Komisija izskaidro apstrīdētā lēmuma 643. un 659. apsvērumā, sadarbība ir faktors, kas ietekmē citus faktoros, ko pircēji ņem vērā, kad izvēlas darba grupas serveru operētājsistēmu. Tādējādi pircēji var uzskatīt, ka *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmai ir trūkumi saistībā ar drošību vai skaitļošanas ātrumu, bet praksē šie trūkumi ir attiecināmi uz sadarbības neesamību ar *Windows* operētājsistēmām (šajā sakarā skat. divus piemērus, ko Komisija minējusi apstrīdētā lēmuma 786. zemsvītras piezīmē). Tādējādi šiem pircējiem ir tendence nepietiekami novērtēt sadarbības ar *Windows* nozīmi.

407 Ir jāpiebilst, ka trešās *Mercer* aptaujas rezultāti ir svarīgi tiktāl, ciktāl tie parāda, ka *Microsoft* acīmredzamais un pieaugošais pārsvars pār tās konkurentiem darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū (šajā sakarā skat. apstākļu saistībā ar konkurences

likvidēšanu izvērtēšanu šī sprieduma 479.–620. punktā) ir izskaidrojams ne tik daudz ar tās produktu labajām īpašībām, cik ar tās sadarbības priekšrocību.

408 Turklāt ir jānorāda, ka attiecīgajiem IT vadītājiem tika lūgts ne tikai izvērtēt 13 dažādu faktoru nozīmi to lēmumos par darba grupas serveru operētājsistēmu iegādi (skat. šī sprieduma 406. punktu), bet izvērtēt saistībā ar katru no šiem faktoriem *Linux*, *NetWare*, *UNIX* un *Windows* operētājsistēmu sniegumu.

409 Saistībā ar “serveru operētājsistēmu uzticamību/pieejamību”, ko aptaujātie IT vadītāji uzskatīja par visnozīmīgāko faktoru (ar 34 %), *Windows* saņēma viszemāko vidējo atzīmi (3,63). *UNIX* sistēmas bija pirmās ar ievērojamu atstatumu (vidējā atzīme 4,55), kam sekoja *Linux* (vidēja atzīme 4,10) un *NetWare* (vidējā atzīme 4,01).

410 Tāpat *Windows* saņēma zemāko vidējo atzīmi par tās sniegumu saistībā ar “integrēto drošību serveru operētājsistēmās” (vidējā atzīme 3,14), daudz atpaliekot no *UNIX* (vidējā atzīme 4,09), *NetWare* (vidējā atzīme 3,82) un *Linux* (vidējā atzīme 3,73), kaut gan šim faktoram ir ļoti liela nozīme organizāciju lēmumos par darba grupas serveru operētājsistēmu iegādi (skat. šī sprieduma 405. punktu). Šie rezultāti ir vēl jo atklājošāki, jo, kā tas tika norādīts šī sprieduma 406. punktā, pircējiem ir tendence uzskatīt, ka problēmas ir saistītas ar drošību, kad patiesībā tās ir saistītas ar sadarbības neesamību ar *Windows*.

411 No otras puses, ir zīmīgi norādīt, ka par sniegumu saistībā ar “sadarbspēju ar *Windows* darbstacijām” *Windows* tika piešķirta augstākā vidējā atzīme (vidējā atzīme 4,87) no visām vidējām atzīmēm, kas tika dotas attiecīgajām dažādajām operētājsistēmām, saistībā ar katru no *Mercer* izmantotajiem 13 faktoriem. Turklāt tieši saistībā ar šo faktoru atšķirība starp *Microsoft* un tās konkurētāju sistēmām ir vislielākā, jo *NetWare* saņēma vidējo atzīmi 3,78, *Linux* saņēma vidējo atzīmi 3,43 un *UNIX* saņēma vidējo atzīmi 3,29.

412 Šajā pašā ziņā ir jānorāda, kā to Komisija pamatoti izklāsta apstrīdētā lēmuma 662. apsvērumā, ka, ja vidējās atzīmes, kas dotas *Linux*, *NetWare*, *UNIX* un *Windows* par katru no attiecīgajiem 13 faktoriem ar “relatīvās ietekmes” procentiem, kas piešķirti šiem faktoriem, tiek izsvērtas, un ja izsvērtās atzīmes tiek saskaitītas, tad *UNIX* saņem visaugstāko rezultātu, kam pirmā seko *Windows*, un tad ar ļoti tuviem rezultātiem, kas būtiski neatpaliek no *Windows* rezultātiem, *Linux* un *NetWare* sistēmas.

413 Treškārt, Pirmās instances tiesa norāda, ka apstrīdētā lēmuma 183. apsvērumā Komisija apstiprina, ka, “tad, kad [ne-*Windows*] darba grupas serveri pievieno *Windows* darba grupas tīklam, sadarbspējas pakāpei ar *Windows* domēna arhitektūru, ko šāds darba grupas serveris spēj sasniegt, būs ietekme uz efektivitāti, ar kuru šis darba grupas serveris sniedz pakalpojumus tīkla lietotājiem”.

414 Ir jākonstatē, ka šī apgalvojuma pamatotību apstiprina vairāki apstrīdētajā lēmumā ietvertie fakti. Apstrīdētajā lēmumā ir norādīts uz virkni problēmu, ar kurām sastopas *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmas tāpēc, ka tās nespēj sadarboties ar *Windows* domēna arhitektūru tādā pašā mērā, kā to var izdarīt *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas.

415 Pirmais Komisijas minētais piemērs ir fakts, ka, ja darba grupas serveris nepietiekami sadarbojas ar *Windows* darba grupas tīkla “drošības arhitektūru”, lietotājam varētu būt jāpiesakās divas reizes, ja viņš vēlas piekļūt gan “*Windows* bāzētajiem resursiem”, gan “resursiem, ko piedāvā [...] darba grupas serveri [izmantojot konkurējošas operētājsistēmas]” (apstrīdētā lēmuma 183. apsvēruma). Procesuālajos dokumentos *Microsoft* nenoliedz, ka šī problēma pastāv, bet tikai mēģina to pasniegt kā nenozīmīgāku (skat. šī sprieduma 340. punktu). Ir jākonstatē, ka tiesas sēdē viens no *Microsoft* ekspertiem pats uzsvēra riskus, kādus vairāki lietotājevārdi un paroles rada tīkla drošībai un kādus trūkumus tie rada efektivitātei un produktivitātei sakarā ar faktu, ka lietotājiem ir jāievada vairāki lietotājevārdi un paroles.

416 Vēl viens piemērs ir izklāstīts apstrīdētā lēmuma 196. apsvērumā. Komisija reproducē paziņojumu, ko *Microsoft* bija izklāstījis 2001. gada 16. novembra atbildē uz otru iebildumu rakstu, proti, ka “plašākas [lietotāju grupu] pārvaldības iespējas ir pieejamas, ja klienta *PC*, uz kura ir instalēts *Windows 2000 Professional*, ir pievienota *Windows 2000 Server*, kas izmanto *Active Directory*, nekā, ja tas funkcionē autonomā režīmā vai ir daļa no ne-*Windows 2000* domēna vai daļas”.

417 Apstrīdētā lēmuma 240. apsvērumā Komisija norāda, ka vairāk nekā gadu pēc *Windows 2000* izlaišanas *Microsoft* vēl nebija pilnībā atklājusi atjauninātās *CIFS/SMB* specifikācijas tās konkurentiem. 319. zemsvītras piezīmē Komisija pareizi norāda, ka, pat ja *Microsoft* būtu izpaudusi atjauninātās specifikācijas, tas nebūtu bijis pietiekami, lai nodrošinātu “pienācīgu datņu pakalpojumu pārvaldību”.

418 Ir arī jāmin apsvērumi, kurus Komisija pamatoti formulējusi par *ADSI* saskarni, ko *Microsoft* izstrādājusi, lai ļautu programmētājiem piekļūt *LDAP* protokolam, kas atbalsta *Active Directory* (apstrīdētā lēmuma 243.–250. apsvēruma). Konkrētāk,

Pirmās instances tiesa norāda uz *Novell* izstrādātā “*ADSI* provaidera” ierobežojumiem (apstrīdētā lēmuma 250. apsvērums).

419 Apstrīdētā lēmuma 251.–266. apsvērumā Komisija izskaidro, ka *Microsoft* ieviesa “savu” paplašinājumu *Kerberos* standarta protokolā un ka darba grupas serveru operētājsistēmas, kas darbojas ar “nepaplašināto” šī drošības protokola versiju, sastopas ar autorizācijas problēmām, kad šīs versijas darbojas *Windows* vidē (skat. arī apstrīdētā lēmuma 786. zemsvītras piezīmi). Attiecībā uz šo pašu *Kerberos* protokolu, kā to ir grozījusi *Microsoft*, ir jāatgādina, ka tas sniedz priekšrocības it īpaši saistībā ar ātrāku savienošanu un efektivitāti (skat. apstrīdētā lēmuma 152. apsvērumu un šī sprieduma 170. punktu).

420 Apstrīdētā lēmuma 283.–287. apsvērumā Komisija pareizi skaidro, ka “direktoriju sinhronizēšanas instrumenti”, uz kuriem atsaucas *Microsoft*, ļauj direktoriju pakalpojumiem tās konkurentu sistēmās sasniegt tikai ierobežotu sinhronizēšanu ar *Active Directory*. Tā it īpaši uzsver, ka šie instrumenti “sinhronizē tikai ierobežotu daļu informācijas, kas atrodas direktorijā”, un ka tie “nelikvidē nepieciešamību atsevišķi pārvaldīt lietotājus, atļaujas, grupu sastāvu un drošības politiku saistībā ar *Windows* darba grupas serveriem un konkurentu darba grupas serveriem” (apstrīdētā lēmuma 285. apsvērums).

421 No visa iepriekš minētā izriet, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka Komisija būtu pieļāvusi acīmredzamu kļūdu, uzskatot, ka *Microsoft* konkurentu darba grupas serveriem ir jāspēj sadarboties ar *Windows* domēna arhitektūru līdzvērtīgi ar *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām, lai varētu tās rentabli izplatīt tirgū.

422 No šiem apsvērumiem ir arī jāsecina, ka šādas sadarbības neesamības ar *Windows* domēna arhitektūra rezultāts ir tāds, ka tiek nostiprināta *Microsoft* konkurētspējīgā pozīcija darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū it īpaši tādēļ, ka tā liek patērētājiem izmantot *Microsoft* darba grupas serveru sistēmas, nevis konkurentu sistēmas, kaut gan konkurentu operētājsistēmas piedāvā iezīmes, kurām patērētāji piešķir lielāku nozīmi.

— Par iespējamo kļūdu faktos

423 Ir divu veidu argumenti, kurus *Microsoft* izvirza saistībā ar kļūdu faktos, ko pieļāvusi Komisija.

424 Pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka Komisijas tēzei pretrunā, pirmkārt, ir fakts, ka tirgū ir vairākas darba grupas serveru operētājsistēmas un uzņēmumos Eiropā ir daudzveidīgi datortīkli, un, otrkārt, fakts, ka, lai gan tiem nav piekļuves attiecīgajai sadarbības informācijai, *Linux* produktu izplatītāji ir nesen ienākuši tirgū un pastāvīgi paplašinājuši savu tirgus daļu.

425 Saistībā ar pirmo argumentu, kas izklāstīts iepriekšējā punktā, Pirmās instances tiesa uzskata, ka tas nav pietiekams, lai apstrīdētu Komisijas tēzes pamatotību.

- 426 Šajā sakarā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka, pretēji *Microsoft* apgalvotajam, sadarbības apsvērumiem ir galvenā nozīme lēmumos par darba grupas serveru operētājsistēmu iegādi (skat. šī sprieduma 381.–412. apsvērumu).
- 427 Ir arī jāatgādina, ka no trešās *Mercer* aptaujas izriet, ka “sadarbspēja ar *Windows* darba posteņiem” ir faktors, saistībā ar kuru atšķirība starp *Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmām un tās konkurentu operētājsistēmām ir vislielākā (skat. šī sprieduma 411. punktu).
- 428 Turklāt, kā tiks detalizētāk izskaidrots šī sprieduma 569.–582. punktā, *Microsoft* konkurenti, izņemot *Linux* produktu izplatītājus, bija darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū vairākus gadus pirms *Microsoft* sāka izstrādāt un izplatīt šādas sistēmas. Kaut gan ir tiesa, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas datumā šie konkurenti vēl bija tirgū, tomēr to tirgus daļa būtiski samazinājās līdz ar *Microsoft* tirgus daļu strauju palielināšanos, neraugoties uz faktu, ka dažiem no tiem, it īpaši *Novell*, bija ievērojams tehnoloģisks pārsvars pār *Microsoft*. Fakts, ka konkurence tiek izskausta pakāpeniski un nevis uzreiz, nekādi nav pretrunā Komisijas argumentam, ka attiecīgā informācija ir obligāta.
- 429 Kā Komisija atbildēja uz vienu no Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumiem, fakts, ka *Microsoft* konkurenti bija spējīgi turpināt pārdot darba grupas serveru operētājsistēmas tajos gados pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, ir daļēji izskaidrojams ar faktu, ka tajā laikā organizācijās vēl bija būtiska klientu *PC* bāze, kas funkcionēja ar *Windows* operētājsistēmu, kas piederēja pie produktu klāsta, kas nāca pirms *Windows 2000* klāsta (skat. apstrīdētā lēmuma 441.–444. apsvērumu). Piemēram, tabula apstrīdētā lēmuma 446. apsvērumā ataino, ka 2001. gadā *Windows 98*, *Windows Millenium Edition (Windows Me)* un *Windows NT* klientu

PC operētājsistēmas vēl tika licencētas ievērojamos apjomos. Tieši ar *Windows 2000* operētājsistēmu *Microsoft* konkurentiem sākās it īpaši akūtas sadarbības problēmas (skat. šī sprieduma 571.–573. punktu). Tajā pašā laikā bija arī ievērojama *Windows NT* operētājsistēmu izmantojoša darba grupas serveru bāze, kas radīja mazāk sadarbības problēmu salīdzinājumā ar sistēmām, kas nāca pēc tām. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka organizācijas modificē darba grupas serveru sistēmas tikai reizi vairākos gados un to dara tikai pakāpeniski (skat. apstrīdētā lēmuma 590. apsvērumu).

430 Otrais arguments, kas ir norādīts šī sprieduma 424. punktā un kas ir balstīts uz *Linux* ienākšanu un izaugsmi darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, arī ir jānoraida.

431 Šajā sakarā iesākumā ir jānorāda, kā to Komisija izskaidro apstrīdētā lēmuma 487. un 488. apsvērumā un kā tas tiks izskaidrots šī sprieduma 502. un 553. punktā, *IDC* datos, uz kuriem *Microsoft* balstās, lai aprakstītu *Linux* produkcijas pozīcijas attīstību tirgū, ir noteiktas neprecizitātes. Šie dati ir no datubāzes, ko *IDC* izveidoja, identificējot deviņus galvenos uzdevumus (vai “darba slodzes”), kas tiek veikti serveros organizācijās, nošķirot vairākas apakškategorijas galvenajās kategorijās. Divas uzdevumu apakškategorijas, kas ir visciešāk saistītas ar darba grupas uzdevumiem, uz kuriem ir norādīts apstrīdētajā lēmumā, proti, pirmkārt, datņu un printeru koplietošana un, otrkārt, lietotāju un lietotāju grupu pārvaldība, ir tās, kas attiecīgi ir pazīstamas kā “datņu/printeru koplietošana” un “tiklošana” (apstrīdētā lēmuma 486. apsvēruma). Tomēr uzdevumi, kas klasificēti šajās divās apakškategorijās, nav pilnībā atbilstīgi pakalpojumiem, kas veido darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu. Turklāt virkne

šo uzdevumu var tikt veikta ar daudz zemāku sadarbības pakāpi starp klientu PC un serveriem nekā darba grupu uzdevumi, kurus identificējusi Komisija, un tādējādi, visdrīzāk, tos, nevis pēdējos minētos uzdevumus izpildīs *Microsoft* konkurentu operētājsistēmas.

432 Turklāt ir jākonstatē, ka *Linux* produktu izaugsme darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū bija pieticīga iepriekšējos gados pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas. Kad šie *Linux* produkti tika izmantoti kopā ar *Samba* programmatūru (izstrādāta, izmantojot reverso inženieriju), tie varēja panākt noteiktu sadarbības pakāpi ar *Windows* operētājsistēmām. Tomēr šī sadarbības pakāpe tika ievērojami ierobežota pēc *Windows 2000* paaudzes izplatīšanas. Tādējādi 2003. gada oktobrī — tas ir, vairākus mēnešus pēc tam, kad *Microsoft* jau bija sākusi izplatīt *Windows 2003 Server* operētājsistēmu, kas sekoja pēc *Windows 2000 Server* sistēmas, — sadarbības pakāpe, ko *Linux* produktiem bija izdevies panākt, tiem ļāva darboties tikai kā ierindas serveriem domēnā, kas izmanto *Active Directory* (skat. apstrīdētā lēmuma 296. un 297. apsvērumu).

433 Visbeidzot, kā tiks detalizētāk izskaidrots šī sprieduma 595.–605. punktā, paredzētā *Linux* produktu izaugsme darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, pirmkārt, ir zemāka par *Microsoft* apgalvoto un, otrkārt, notika nevis uz *Microsoft* sistēmu rēķina, bet it īpaši uz *Novell* sistēmu un *UNIX* produktu sistēmu izplatītāju rēķina.

434 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka Komisija neņēma vērā faktu, ka vairākas citas metodes, nevis attiecīgās informācijas izpaušana, ļautu nodrošināt pietiekamu sadarbību starp dažādu izplatītāju operētājsistēmām.

435 Šajā sakarā ir pietiekami konstatēt, ka *Microsoft* pati gan rakstveida procesuālajos dokumentos, gan atbildē uz jautājumu, kas tika uzdots tiesas sēdē, atzina, ka neviena no ieteiktajām metodēm vai risinājumiem neļāva sasniegt tādu augstu sadarbības pakāpi, kādu Komisija pamatoti pieprasījusi šajā lietā.

436 No visa iepriekš minētā izriet, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka apstākļi, saskaņā ar kuru sadarbības informācija bija obligāta, nepastāvēja šajā lietā.

iii) Par konkurences likvidēšanu

Lietas dalībnieku argumenti

437 *Microsoft* apgalvo, ka tai pārmestais atteikums nav tāds, lai izskaustu visu konkurenci sekundārajā tirgū, proti, šajā gadījumā darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

438 Lai pamatotu šo apgalvojumu, pirmkārt, *Microsoft* norāda, ka Komisija šajā lietā piemēroja kritēriju, kas ir kļūdaini no tiesību skatpunkta.

439 Šajā ziņā *Microsoft* norāda, ka apstrīdētā lēmuma 589. apsvērumā Komisija norāda uz vienkāršu “risku” likvidēt konkurenci tirgū. Lietās par obligāto intelektuālā īpašuma tiesību licencēšanu Tiesa vienmēr ir pārbaudījusi, vai attiecīgais atteikums “varētu

izskaust visu konkurenci” un šajā sakarā pieprasīja “kaut ko, kas būtu tuvu noteiktībai”. Tādējādi Komisijai esot bijis jāpiemēro stingrāks kritērijs, proti, “augstas iespējamības”, ka tiks likvidēta konkurence, kritērijs. *Microsoft* apgalvo, ka, pretēji Komisijas apgalvotajam, vārdi “risks”, “iespēja” un “varbūtība” nenozīmē vienu un to pašu.

440 *Microsoft* piebilst, ka apstrīdētajā lēmumā izdarītā atsauce uz iepriekš 320. punktā minētajiem spriedumu apvienotajās lietās *Istituto Chemioterapico Italiano* un *Commercial Solvents*/Komisija un spriedumu lietā *CBEM*, nav atbilstīga. Šīs lietas neattiecās uz atteikumu licencēt intelektuālā īpašuma tiesības. Turklāt abās šajās lietās konkurences likvidēšanas iespēja bija tieša un reāla, jo nebija alternatīvu piegādes avotu.

441 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka Komisijas tēze, ka konkurence darba grupas serveru tirgū varētu tikt likvidēta sakarā ar tās atteikumu atklāt tās sakaru protokolus, ir pretrunā tirgus apstākļiem. Šajā sakarā *Microsoft* atkārti, pirmkārt, ka tā ir parasta prakse, ka uzņēmumiem Eiropā ir heterogēnas datorvides, kas sastāv no *Windows* klientu *PC* un serveru operētājsistēmām un *Microsoft* konkurentu serveru operētājsistēmām, un, otrkārt, ka *Mercer* ziņojumi parāda, ka profesionālie klienti balsta lēmumus par operētājsistēmas iegādi uz vairākiem kritērijiem, tādiem kā uzticamība, mērogojamība un lietotņu saderība, un neuzskata sadarbības kritēriju ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām par noteicošu kritēriju.

442 *Microsoft* arī norāda, ka sešus gadus pēc apgalvotā atteikuma sniegt informāciju darba grupu serveru operētājsistēmu tirgū vēl bija daudzi konkurenti, ieskaitot *IBM*, *Novell*, *Red Hat* un *Sun*, un vairāki *Linux* produktu izplatītāji. Prasītāja atkārti, ka *Linux* ir

nesens ienācējs tirgū un ir ļoti strauji audzis un ka tas ir neapgāžams fakts, ka *Linux* produkti vai nu paši par sevi, vai nu kopā ar *Samba* produktiem vai *Novell Nterprise* serveru programmatūru, tieši konkurē ar *Windows* serveru operētājsistēmām plaša klāsta uzdevumu veikšanā, ieskaitot darba grupas pakalpojumu sniegšanu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām. Turklāt *Microsoft* norāda, ka *IDC*, kas sevi raksturo kā pirmo vadošo globālā tirgus konsultāciju un izpētes grupu informāciju tehnoloģiju un telesakaru tirgos, uzskatīja, ka nepastāv risks, ka varētu tikt likvidēta konkurence. No *IDC* paredzētā izrietēja, ka laikposmā no 2003. līdz 2008. gadam *Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmu, kas tiek izmantotas serveros, kuru cena ir zemāka par USD 25 000, tirgus daļa saglabāsies praktiski stabila, bet *Linux* daļa dubultosies.

443 Treškārt, *Microsoft* kritizē “mākslīgi šauru” otrā produkta tirgus definīciju, kuru izmanto Komisija.

444 Būtībā *Microsoft* apgalvo, ka “konkurence ar *Windows* serveru operētājsistēmām ir [...] pat aktīvāka”, ja šī definīcija arī aptver ne tikai datņu un printeru pakalpojumus un lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumus, ko var izpildīt *Windows* serveru operētājsistēmas.

445 Šajā sakarā *Microsoft* norāda, ka Komisija neapstrīd to, ka *Windows Server 2003* operētājsistēmas bāzes versija ļauj veikt plašu uzdevumu klāstu, no kuriem daudzi ir ārpus otrā produkta tirgus, kā tas ir definēts apstrīdētajā lēmumā. Tā paskaidro, ka atbilstoši Komisijas pieejai tā pati *Windows* serveru operētājsistēma ietilpst attiecīgajā tirgū, kad tā sniedz datņu un printeru pakalpojumus *Windows* klientu *PC* operētājsistēmām, un neietilpst šajā tirgū, kad tā sniedz starpniekpakalpojumus — “proxy” pakalpojumus vai “ugunsmūra” pakalpojumus — pašām operētājsistēmām.

446 *Microsoft* uzskata, ka Komisijai neesot tiesību balstīties uz faktu, ka *Windows Server 2003* operētājsistēma tiek tirgota dažādās versijās par dažādu cenu, lai pamatotu apgalvojumu, ka šīs sistēmas bāzes versija ietilpst citā tirgū salīdzinājumā ar šīs pašas sistēmas citām versijām. Tā šajā sakarā norāda, ka “dārgākās” šīs sistēmas versijas sniedz tādus pašus darba grupas pakalpojumus kā bāzes versija.

447 Replikas rakstā *Microsoft* nedaudz skaidro savu iebildumu par otrā produkta tirgus nepareizo definīciju. Tā, pirmkārt, precizē, ka serveru operētājsistēmu tirgū kopumā tai ir aptuveni 30 % no tirgus. Turklāt tā apgalvo, ka “neviens industrijā neizmanto terminu “darba grupas serveris”, kā to Komisija ir darijusi, lai definētu [šo produkta tirgu]”, un ka tad, kad “industrijas apskatnieki” dažreiz atsaucas uz “darba grupas serveriem”, tie parasti iekļauj serverus, kas veic plašu uzdevumu klāstu, ieskaitot “*Web*, datubāžu un lietotņu apkalpošanu”. Visbeidzot, tā apgalvo, ka neviens no galvenajiem serveru izplatītājiem tirgū nepārdod darba grupas serverus, kas veic tikai uzdevumus, kurus identificējusi Komisija.

448 Turklāt *Microsoft* noraida paskaidrojumus, kurus Komisija izklāstījusi aizstāvības rakstā, lai pamatotu savu tirgus definīciju. Šajā sakarā, pirmkārt, *Microsoft* norāda, ka “izplatītāji neprasa no dažādiem cilvēkiem dažādas cenas par vienu un to pašu serveru operētājsistēmas izlaidumu atkarībā no tā, kā viņi to izmantos”. Turklāt *Microsoft* noliedz, ka serveru operētājsistēmas, kuras Komisija uzskata par darba grupas operētājsistēmām, ir “optimizētas” sniegt darba grupas pakalpojumus. No *IDC* datiem, uz kuriem pamatojās Komisija, aprēķinot tirgus daļas, izriet, ka, vienīgi izņemot *Novell NetWare*, “[šīs] operētājsistēmas pavada daudz vairāk laika ne-darba grupu uzdevumiem nekā darba grupas [uzdevumiem]”. Visbeidzot, prasītāja apgalvo, ka “modifikāciju izmaksas daudzos gadījumos būtu nulle [un] citos gadījumos [...] būtu nenozīmīgas”.

449 Turklāt *Microsoft* vispārēji norāda uz diviem ziņojumiem, ko sagatavojuši Evanss, Nikolss un Padilja un kas ietverti prasības pieteikuma A.23. pielikumā un replikas raksta C.12. pielikumā.

450 Ceturtkārt, replikas rakstā *Microsoft* kritizē metodoloģiju, ko Komisija izmantojusi, lai aprēķinātu tirgus dalībnieku tirgus daļas otrā produkta tirgū, kas ietver tikai tā laika ņemšanu vērā, ko serveri izmanto, veicot darba grupas uzdevumus, un tikai to serveru operētājsistēmu, kuru cena ir zemāka par USD 25 000, pārdošanas rezultātu ņemšanu vērā. Tas noved pie absurdām sekām, ka “operētājsistēmas vienība tiek uzskaitīta gan kā esoša tirgū, gan kā neesoša tirgū, atkarībā no uzdevumiem, ko tā veic kādā noteiktā laikā”, un nesniedz nekādu “atbilstīgu informāciju par dominējošo stāvokli”.

451 *CompTIA* iesākumā apgalvo, ka Komisija piemēroja juridiski kļūdainu kritēriju, nosakot, vai *Microsoft* atteikums ietvēra tikai “visas efektīvas konkurences likvidēšanas risku”, kad tai būtu bijis jāizvērtē, vai šis atteikums radīja varbūtību, ka visa konkurence tiks likvidēta sekundārajā tirgū. Pēc tam *CompTIA* uzsver, ka lietas materiālos ietvertie pierādījumi nepierāda, ka šim atteikumam varēja būt bijušas šādas sekas. Tā it īpaši uzsver *Linux* “pieaugošos panākumus”.

452 *ACT* uzsver ļoti ciešo saikni starp sadarbības kritēriju un “konkurences likvidēšanas” kritēriju. Tā it īpaši apgalvo, ka apstrīdētais lēmums ir pretrunīgs tiktāl, ciktāl, no vienas puses, tajā ir atzīts, ka līdz pat 40 % no darba grupas serveru operētājsistēmu tirgus pieder konkurentiem, kas spēj piedāvāt aizvietojošus produktus, nepastāvot piekļuvei pie sadarbības informācijas, un, no otras puses, tajā ir norādīts, ka konkurence šajā tirgū ir neiespējama, bez šādas piekļuves, jo šāda informācija ir obligāta.

453 *ACT* arī apstrīd Komisijas argumentu, ka nav jāņem vērā konkurence no “*de minimis* tirgus dalībnieku” puses. Tā arī kritizē faktu, ka Komisija balstās tikai uz konkurences likvidēšanas “risku”, un uzsver, ka *Linux* pozīcija tirgū turpina augt.

454 Komisija apstiprina, ka prasītājas attiecīgais atteikums rada risku, ka visa efektīvā konkurence darba grupas serveru operētājsistēmu sekundārajā tirgū tiks likvidēta.

455 Lai pamatotu šo apgalvojumu, Komisija iesākumā norāda, ka apstrīdētā lēmuma 585.–692. apsvērumā analizētie pierādījumi skaidri parāda, ka pastāv “augsta varbūtība”, ka šis risks tiks “realizēts tuvā nākotnē”. Atsaucoties uz šī lēmuma 700. apsvērumu, Komisija apgalvo, ka, ja *Microsoft* rīcība netiek ierobežota, tad pastāv nopietns risks, ka konkurentu produkti tiks iespiesti “nišā” vai vispār nebūs rentabli.

456 Komisija uzskata, ka iepriekš šī sprieduma 320. punktā minētie spriedums apvienotajās lietās *Istituto Chemioterapico Italiano* un *Commercial Solvents*/Komisija un spriedums lietā *CBEM* sniedz vērtīgas norādes, lai izvērtētu *Microsoft* rīcību saskaņā ar EKL 82. pantu, pat ja šīs lietas neietvēra atteikšanos licencēt intelektuālā īpašuma tiesības. Tā šajā sakarā apgalvo, ka izteicieniem “risks”, “iespēja” un “varbūtība”, ko izmantojusi Tiesa judikatūrā par ļaunprātīgu atteikšanos sniegt informāciju, ir viena un tā pati nozīme.

457 Komisija apgalvo, ka lielākā daļa *Microsoft* argumentu ir balstīti uz nepareizu premisu, ka Komisijai ir jāpierāda, ka konkurence jau ir likvidēta vai vismaz ka tās likvidēšana ir neizbēgama. Tā atgādina, ka apstrīdētajā lēmumā tā ir pierādījusi,

ka “sadarbspējas pakāpe, kas var tikt sasniegta uz *Microsoft* atklātās informācijas pamata, ir nepietiekama, lai ļautu konkurentiem rentabli palikt tirgū” (apstrīdētā lēmuma 712. zemspītras piezīme). *Microsoft* nav iesniegusi pierādījumus, ka šajā secinājumā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā.

458 Otrkārt, Komisija izsakās par argumentiem, kurus *Microsoft* pamato ar tirgū novērotajiem faktiem.

459 Komisija iesākumā norāda, ka “visas konkurences likvidēšanas risks pastāvēja jau 1998. gadā — tāpat kā tas pastāv šodien”: vienīgā atšķirība ir tā, “ka tagad konkurences likvidēšana ir daudz tuvāka, nekā tā bija 1998. gadā”.

460 Komisija turklāt apstrīd *Microsoft* secinājumus, ko tā izdarījusi no *Mercer* ziņojumiem, ka klienti izvēlas *Windows* kā darba grupas serveru operētājsistēmu *Microsoft* “netaisnīgās sadarbības priekšrocības” dēļ, neraugoties uz faktu, ka *Windows* “atpaliel” no citiem produktiem vairāku iezīmju ziņā, kuras klienti uzskata par svarīgām.

461 Komisija uzskata, ka arguments, kuru *Microsoft* pamato ar *Linux* produktu izaugsmi, ir pilnībā nepamatots, un norāda uz apstrīdētā lēmuma 506. un 632. apsvērumu, kurā ir skaidri parādīts, ka “*Linux* izaugsme pagātnē ir bijusi *de minimis*”. Tā piebilst, ka no pēdējām divām *Mercer* aptaujām izriet, ka *Linux* pieder ļoti maza tirgus daļa 5 % apmērā no darba grupas serveru operētājsistēmu tirgus.

462 Saistībā ar *IDC* paredzēto — Komisija atkārtο, ka tas ir pārspilēts un balstīts uz nepilnīgiem datiem (skat. šī sprieduma 365. un 366. punktu). Komisija piebilst, ka īstenībā *IDC* dati norāda, ka *Microsoft* ļoti ātri ieņēma dominējošo pozīciju attiecīgajā tirgū, ka tā turpina palielināt savu tirgus daļu un ka tā sastopas ar fragmentētākiem noteiktas nišas tirgus dalībniekiem.

463 Treškārt, Komisija noraida *Microsoft* kritiku par tās otrā produkta tirgus definīciju.

464 Komisija atgādina, ka, lai noformulētu šo definīciju, tā iesākumā identificēja “būtisku darba grupas pakalpojumu sarakstu, kas tieši atbilst specifiskām klientu vajadzībām”. Šie būtiskie pakalpojumi ir galvenie pakalpojumi, kurus klienti ņem vērā, kad tie pērk darba grupas serveru operētājsistēmu. Komisija paskaidro, ka tā balstīja analīzi uz daudzveidīgiem pierādījumiem, ieskaitot informāciju, kas tika iegūta 2003. gada tirgus izpētē (apstrīdētā lēmuma 349.–352. apsvērum), “statistisko korelāciju” starp noteiktas operētājsistēmas izmantošanu vienam no būtiskajiem pakalpojumiem un tās izmantošanu citiem būtiskajiem pakalpojumiem (apstrīdētā lēmuma 353. apsvērum), un *Microsoft* produktu aprakstu un cenas (apstrīdētā lēmuma 359.–382. apsvērum).

465 Komisija apgalvo, ka darba grupas serveru operētājsistēmas ir “optimizētas” sniegt darba grupas pakalpojumus un ka veidam, kādā tās sniedz šos pakalpojumus, ir izšķirošā loma lēmumos pirkt šīs sistēmas. Tā piebilst, ka faktam, ka darba grupas serveri dažreiz tiek izmantoti lietotņu izmantošanai, nav tādas sekas, ka tie tiktu “uz laiku” izslēgti no tirgus vai “uz laiku” iekļauti uzņēmumu serveros, kas ir “optimizēti” uzņēmuma lietotņu izmantošanai.

466 Atbildot uz *Microsoft* argumentu, ka tās *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas var tikt izmantotas, lai sniegtu starpniekpakalpojumus vai uguns mūra pakalpojumus, Komisija, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 58. apsvērumu, norāda, ka šos uzdevumus veic specializēti “perifērijas” serveri. Tādējādi šie serveri nevar radīt konkurences ierobežojumus uz *Microsoft* darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

467 Atbildes rakstā uz repliku Komisija uzsver, ka terminoloģija, ko tā izmanto, lai noteiktu produkta tirgu, ir nenozīmīga saistībā ar to, vai tā pareizi definēja tirgu. Turklāt izteiciens “darba grupas serveru operētājsistēma” patiešām tiek izmantota industrijā, lai raksturotu “tāda tipa produktus, pār kādiem ir runa [apstrīdētajā] lēmumā”.

468 Pēc tam Komisija noraida *Microsoft* kritiku par paskaidrojumiem, kas izklāstīti aizstāvības rakstā (skat. šī sprieduma 448. punktu).

469 Šajā sakarā Komisija apstiprina, ka, pirmkārt, pretēji *Microsoft* apgalvojumam, gan *Microsoft*, gan tās konkurenti “patiešām [...] prasa no klientiem dažādas cenas par vienu un to pašu operētājsistēmu atkarībā no tā, kā viņi šo sistēmu izmantos”. Cenas atšķiras atkarībā no klientu *PC* skaita, kuriem ir piekļuve attiecīgajam serverim. Tā piebilst, ka serveru operētājsistēmu izplatītāji piedāvā vairākus dažādus sistēmu izlaidumus — par dažādām cenām, kas kopā veido vienu “ģimeni”. Kopumā Komisija norāda, ka “*Windows* operētājsistēmas *Microsoft* licencē klientiem un [ka] principā nav nekāda iemesla, kādēļ *Microsoft* nevarētu nošķirt šos klientus atkarībā no izmantošanas”.

- 470 Otrkārt, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* apgalvojums, ka darba grupas serveru sistēmas “velta daudz vairāk laika ne-darba grupu uzdevumiem nekā darba grupu [uzdevumiem]”, ir balstīts uz *IDC* datiem, kas apstrādāti saskaņā ar neatbilstīgu metodi.
- 471 Treškārt, atbildot uz *Microsoft* apgalvojumu, ka “modificēšanas izmaksas daudzos gadījumos līdzinātos nullei”, Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 334.–341. un 388.–400. apsvērumu, kas pierāda, ka nav piedāvājuma aizvietojamības ne saistībā ar klientu *PC* operētājsistēmām, ne ar darba grupas serveru operētājsistēmām.
- 472 Turklāt atbildes rakstā uz repliku Komisija uzsver, ka *Microsoft* nenoliedz, ka sadarb-spēja ar klientu *PC* — un, specifiskāk, ar *Windows* klientu *PC* — ir it īpaši svarīga nozīme darba grupas uzdevumiem, kurus veic serveru operētājsistēma. Tā apgalvo, ka *Microsoft* atteikšanās atklāt sadarbības informāciju būtiski kaitē tās konkurentu spējai apmierināt klientu vēlmes saistībā ar šo uzdevumu veikšanu un tādējādi groza konkurences nosacījumus saistībā ar serveriem, kas tiek pārdoti, lai veiktu šos uzde-vumus, salīdzinājumā ar serveriem, kas tiek pārdoti citiem uzdevumiem. Kā uzskata Komisija, ka “[tas] ir tiesa, pat pieņemot [..], ka gan *Microsoft*, gan tās konkurentiem šie pašreiz tirgū esošie dažādie operētājsistēmu izdevumi ir vienlīdz atbilstīgi [..], lai veiktu gan darba grupas serveru uzdevumus, gan noteiktus citus “low-end” uzde-vumus (ne-kritiskās lietošanas, tādas kā e-pasts utt.)”.
- 473 Komisija piebilst, ka “saistībā ar piedāvājuma pusi ir redzams, ka, ja šīs analīzes vaja-dzībām tiek pieņemti, [no vienas puses], klientu pieprasījuma puses prasības saistībā ar darba grupas pakalpojumiem (ko *Microsoft* nav apstrīdējusi), un, [no otras puses],

Microsoft pašas hipotēzi, ka katra izplatītāja attiecīgo operētājsistēmu dažādajiem izdevumiem ir identiska kapacitāte saistībā ar darba grupas uzdevumiem, tad tie paši tirgus traucējumi, kas liek *Microsoft* konkurentiem doties prom no serveru operētājsistēmu, kas paredzētas darba grupas uzdevumu veikšanai, pārdošanas jomas, nepieļautu piedāvājumu puses aizvietošanu (atkārtotas) ienākšanas dēļ, pamatojoties uz šo pašu operētājsistēmu “ģimeņu” “high-end” izdevumiem”.

⁴⁷⁴ Visbeidzot, Komisija atsauca uz aizstāvības raksta B.11. pielikumu un atbildes uz repliku raksta D.12. pielikumu, kurā tā komentē apsvērumus, kas attiecīgi ietverti prasības pieteikuma A.23. pielikumā un replikas raksta C.12. pielikumā.

⁴⁷⁵ Ceturtkārt, Komisija noraida *Microsoft* kritiku par metodi, kuru tā izmantoja, lai aprēķinātu tirgus daļas. Iesākumā tā norāda, ka, lai veiktu šo vērtējumu, nav svarīgi, ka *Microsoft* jau ir ieņēmusi dominējošo stāvokli attiecīgajā sekundārajā tirgū ar tai pārnestās ļaunprātīgas rīcības palīdzību: nozīme ir tam, vai pastāv konkurences likvidēšanas risks šajā tirgū. Pēc tam Komisija norāda, ka tās metode sniedz “pietiekami uzticamu atspoguļojumu par spēku disbalansu darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū”. Turklāt Komisija apgalvo, ka tā ir ne tikai ņēmusi vērā laiku, ko attiecīgais serveris veltīja dažādiem uzdevumiem, bet arī izvērtēja saistībā ar uzņēmumiem, kas piedalījās 2003. gada tirgus izpētē, un atbildēja uz otro un trešo *Mercer* aptauju, kādu darba grupas uzdevumu proporciju veica dažādu piegādātāju serveri. Ne tirgus izpēte, ne šīs aptaujas nenorāda, ka *Microsoft* bija tirgus daļa, kas mazāka par 60 % saistībā ar katru no šiem darba grupas uzdevumiem.

⁴⁷⁶ Komisija piebilst, ka “*Microsoft* identificēto “filtru” izmantošana padara par iespējamu [IDC] datu izmantošanu par aptuveni dažādu izplatītāju izlaidumu, kas identificēti kā darba grupas serveru sistēmas, pārdošanas apjomiem”. Komisija norāda, ka “tiklāt,

ciktāl *Microsoft* pašas izslēdzošās rīcības iedarbība ir tāda, ka tiek nodalīti serveru operētājsistēmu, kas pirktas galvenokārt darba grupas uzdevumu veikšanai, pārdošanas apjomi no to operētājsistēmu, kas galvenokārt pirktas citu uzdevumu veikšanai, pārdošanas apjomiem, “darba slodzes” filtrs ļauj izveidot priekšstatu par *Microsoft* relatīvo spēku saistībā ar operētājsistēmu pārdošanu darba grupas uzdevumu veikšanai”. Katrā ziņā, pat ja tikai “USD 25 000 filtrs” tiktu piemērots, neveicot nekādu nošķiršanu saistībā ar darba slodzi, *Windows* daļa būtu 65 %, rēķinot pēc apjoma, un 61 %, rēķinot pēc attiecīgā apgrozījuma (apstrīdētā lēmuma 491. apsvērums).

⁴⁷⁷ *SIIA* uzsver, ka sadarbības informācijas obligātuma dēļ attiecīgais atteikums būtībā ir tāds, lai likvidētu konkurenci darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū. Tā tostarp uzsver, ka *Microsoft* tirgus daļa pieauga ievērojami un strauji tajā laikā, kad tā laida tirgū *Windows 2000 Server* operētājsistēmu. *SIIA* arī uzskata, ka argumenti, kurus *Microsoft* balsta uz apgalvoto *Linux* produktu izaugsmi, ir nepamatoti.

⁴⁷⁸ *FSFE* apgalvo, ka *Linux* produkti nerada konkurences draudus darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

Pirmās instances tiesas vērtējums

⁴⁷⁹ Pirmās instances tiesa šādā kārtībā izvērtēs četras kategorijas argumentus, kurus *Microsoft* izvirza, lai pamatotu apgalvojumu, ka šajā lietā nav konkurences likvidēšanas apstākļa: pirmkārt, attiecīgā produkta tirgus definīcija; otrkārt, metode, kas

izmantota tirgus daļu aprēķināšanai; treškārt, piemērojamais kritērijs, un, ceturtkārt, tirgus datu novērtējums un konkurences situācija.

— Par attiecīgā produkta tirgus definīciju

480 Argumenti, kurus *Microsoft* izvirza saistībā ar attiecīgā produkta tirgus definīciju, attiecas uz otro tirgu no trīs tirgiem, kurus Komisija identificējusi apstrīdētajā lēmumā (skat. šī sprieduma 23. un 25.–27. punktu), proti, darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu. Komisija raksturo šīs sistēmas kā tādas, kas ir izveidotas un tiek tirgotas, lai kolektīvi sniegtu datņu un printeru pakalpojumus un lietotāju un lietotāju grupu pakalpojumus relatīvi mazam skaitam klientu *PC*, kas savienoti maza vai vidēja lieluma datortīklā (apstrīdētā lēmuma 53. un 345. apsvērums).

481 *Microsoft* būtībā uzskata, ka Komisija definēja otro tirgu pārāk šauri, iekļaujot tikai serveru operētājsistēmas, kas tiek izmantotas iepriekšējā punktā minēto pakalpojumu sniegšanai, proti, tādu pakalpojumu sniegšanai, kas pazīstami kā “darba grupas” pakalpojumi. *Microsoft* mērķis, apstrīdot Komisijas izmantoto tirgus definīciju, būtībā ir pierādīt, ka tirgus attīstība atšķiras no tās, kas aprakstīta apstrīdētā lēmuma 590.–636. apsvērumā, un neatspoguļo visas konkurences likvidēšanu.

482 Iesākumā ir svarīgi norādīt, ka produkta tirgus definīciju tiktāl, ciktāl tā ietver kompleksus ekonomiskus vērtējumus no Komisijas puses, Kopienų tiesa kontrolē tikai ierobežotā mērā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 6. jūnija spriedumu lietā T-342/99 *Airtours*/Komisija, *Recueil*, II-2585. lpp., 26. punkts). Tomēr tas neliedz Kopienų tiesai pārbaudīt Komisijas veikto ekonomiska rakstura

datu interpretāciju. Šajā sakarā Kopienu tiesai ir jāpārbauda, vai Komisija ir pamatojusi savu vērtējumu uz precīziem, ticamiem un konsekventiem pierādījumiem, kas izveido visu atbilstošu datu kopumu, kas ir jāņem vērā, lai izvērtētu sarežģītu situāciju, un kas ir tādi, kas ļauj pamatot no tiem izdarītos secinājumus (šajā sakarā skat. iepriekš 89. punktā minēto spriedumu lietā *Komisija/Tetra Laval*, 39. punkts).

483 Turklāt ir jākonstatē, ka *Microsoft* būtībā, pirmkārt, atkārtot argumentus, ko tā jau iesniedza administratīvā procesa laikā un kurus Komisija tieši noraidīja apstrīdētajā lēmumā, bet nenorāda, kādā ziņā Komisijas vērtējums ir kļūdainš, un, otrkārt, vispārēji atsauca uz diviem ziņojumiem, kas ietverti prasības pieteikuma A.23. pielikumā un replikas raksta C.12. pielikumā. Šī sprieduma 94.–99. punktā norādīto iemeslu dēļ Pirmās instances tiesa ņems vērā šos ziņojumus tikai tiktāl, ciktāl tie pamato vai papildina prasījumus vai argumentus, ko *Microsoft* ir tieši izklāstījusi savos rakstveida procesuālajos dokumentos.

484 Lai nonāktu pie attiecīgā produkta tirgus definīcijas, Komisija ņēma vērā, no vienas puses, produktu pieprasījuma puses aizvietojamību un, no otras puses, piedāvājuma puses aizvietojamību. Ir jāatgādina, ka no Komisijas paziņojuma par attiecīgā tirgus noteikšanu saistībā ar Kopienu konkurences tiesībām (OV 1997, C 372, 5. lpp., 7. punkts) izriet, ka “attiecīgās preces tirgū ietilpst visas preces un/vai pakalpojumi, ko patērētājs uzskata par savstarpēji aizstājamiem vai aizvietojamiem to īpašību, cenas un tiem paredzētā izmantojuma dēļ”. Ir arī jāatgādina, kā norādīts šī paziņojuma 20. punktā, ka piedāvājuma puses aizvietojamību var arī ņemt vērā, nosakot tirgu situācijās, kurās tās iedarbība ir ekvivalenta pieprasījuma aizvietošanas

iedarbībai efektivitātes un tiešuma ziņā. Tas nozīmē, ka piegādātāji var novirzīt attiecīgos produktus un pārdot tos īsā laikā, tiem nerodoties būtiskām papildu izmaksām vai riskiem, reaģējot uz mazām, bet paliekošām izmaiņām relatīvajās cenās.

485 Iesākumā ir jānorāda, ka otrā tirgus definīcija nav balstīta uz ideju, ka pastāv atsevišķa serveru operētājsistēmu kategorija, kuras tikai implementē datņu un printēšanas pakalpojumus un lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumus. Tieši pretēji, vairākos punktos apstrīdētajā lēmumā Komisija tieši atzīst, ka darba grupas serveru operētājsistēmas var tikt arī izmantotas, lai veiktu citus uzdevumus, un it īpaši var izmantot “nekritiskās” lietotnes (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 59., 355., 356. un 379. apsvērumu). Apstrīdētā lēmuma 59. apsvērumā Komisija precizē, ka “nekritiskās” lietotnes ir tās, kuru izstāšanās no ierindas “ietekmētu dažu lietotāju darbību, [bet] neietekmētu organizācijas kopējo aktivitāti”. Šajā sakarā Komisija konkrētāk norāda uz iekšēja e-pasta pakalpojumu realizēšanu. Kā tiks detalizētāk izskaidrots turpmāk, Komisijas definīcija ir faktiski balstīta uz konstatāciju, ka darba grupas serveru operētājsistēmas kapacitāte kolektīvi sniegt datņu un printeru pakalpojumus un arī lietotāju un grupu pārvaldīšanas pakalpojumus neatkarīgi no citiem uzdevumiem, kurus tie spēj izpildīt, ir šo sistēmu galvenā iezīme un ka šīs sistēmas ir galvenokārt izstrādātas, tirgotas, pirktas un izmantotas, lai sniegtu šādus pakalpojumus.

486 Saistībā ar, pirmkārt, pieprasījuma puses aizvietojamību Komisija apstrīdētā lēmuma 387. apsvērumā secina, ka “nav produktu, kas [...] varētu izdarīt pietiekamu ekonomisku spiedienu uz darba grupas serveru operētājsistēmām, lai tos varētu iekļaut tajā pašā attiecīgā produkta tirgū”.

487 Lai nonāktu pie šī secinājuma, Komisija konstatēja, ka no 2003. gada tirgus aptaujā iegūtās informācijas izrietēja, ka darba grupas serveri veica savstarpēji savienotu noteiktu uzdevumu kopumu, ko pieprasīja patērētāji (apstrīdētā lēmuma 348.–358. apsvērumi).

488 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šo konstatāciju pamato lietas materiālos ietvertie pierādījumi un ka *Microsoft* nav izvirzījusi nevienu argumentu, kas to atspēkotu.

489 Šajā sakarā ir jānorāda, ka 2003. gada 4. jūnija informācijas pieprasījumā Komisija jautāja attiecīgajām organizācijām, vai šajās organizācijās tika izmantots noteikta tipa serveris, lai sniegtu datņu un printēšanas pakalpojumus un lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumus (1. jautājuma pirmā daļa). No 85 organizācijām, kas atbildēja uz šo jautājumu, 70 (aptuveni 82,3 %) atbildēja apstiprinoši.

490 Komisija arī jautāja organizācijām, vai tās uzskatīja šos pakalpojumus par tādiem, kas veido “servera uzdevumu kopumu, kas “iet kopā”” (1. jautājuma otrā daļa). No 83 organizācijām, kas atbildēja uz šo jautājumu, 51 (61,4 %) piekrita šim apgalvojumam.

491 Šos rezultātus it īpaši izskaidro fakts, ka šie pakalpojumi ir bāzes pakalpojumi, kurus klientu *PC* lietotāji izmanto ikdienas darbībā. Vienība I 06, piemēram, izskaidro apstiprinošo atbildi uz abām 1. jautājuma daļām, raksturojot serverus, kas sniedz darba grupas pakalpojumus, kā “infrastruktūras serverus” un šos pakalpojumus kā “standarta darbvirsmas pakalpojumus”. Tā norāda, ka “katram lietotājam ir jāidentificējas/jāautenticējas; viņš rada/groza datnes, izprintē tās, apmainās ar tām/koplieto

tās”. Tādā pašā ziņā citas organizācijas arī norāda uz serveriem kā “infrastruktūras pakalpojumu sniedzējiem” (skat. vienības I 13 atbildi un vienības I 30 atbildi).

492 Šajā sakarā ir arī svarīgi norādīt, kā Komisija to dara apstrīdētā lēmuma 352. apsvērumā, ka vairākas organizācijas izskaidroja apstiprinošo atbildi uz abām 1. jautājuma daļām ar nepieciešamību pēc “vienotas pieteikšanās identifikācijas” tās lietotājiem, kas vēlas piekļūt tīkla resursiem vai vienam tīkla administrēšanas punktam (skat. it īpaši vienības I 30, vienības I 46-16, vienības I 46-37 un sabiedrības *Inditex* atbildes). Citas organizācijas min izmaksu apsvērumus, it īpaši norādot, ka vienas un tās pašas operētājsistēmas izmantošana, lai sniegtu darba grupas pakalpojumus, ļauj samazināt administratīvās izmaksas (skat. it īpaši vienības I 49-19 un sabiedrības *Inditex* atbildes).

493 Ir tiesa, ka 2003. gada 4. jūnija informācijas pieprasījumā ietvertajā “darba grupas uzdevumu” aprakstā Komisija arī iekļāva “atbalstu iekšējam e-pastam un sadarbības pakalpojumus un citas “nekritiskās” lietotnes” un ka vairākas aptaujātās organizācijas piekrita šo pakalpojumu iekļaušanai šajā aprakstā. Ir arī tiesa, ka atbildē uz šī paša informācijas pieprasījuma 2. jautājumu 62 organizācijas no 85 (aptuveni 72,9 %) norādīja, ka tās atzinīgi novērtēja elastīgumu, ko sniedz darba grupas serveru operētājsistēma, kas papildus datņu un printēšanas pakalpojumiem un lietotāju un grupu pārvaldības pakalpojumiem spētu sniegt “nekritiskos” pakalpojumus.

494 Tomēr tikai no šīm konstatācijām nevar izsecināt, ka Komisija definēja otrā produkta tirgu pārāk šauri.

Pirmkārt, šajos konstatējumos ir jānorāda nianšes. Tādējādi ir jānorāda, ka atbildēs uz 2003. gada 4. jūnija informācijas pieprasījuma 1. jautājumu vairākas aptaujātās organizācijas precizēja, ka to iekšējā e-pasta un sadarbības pakalpojumus veic specializēti serveri un ka tās nošķir šos pakalpojumus no citiem darba grupas pakalpojumiem, ko min Komisija (skat. it īpaši vienības I 09-1, I 11, I 22, I 37, I 53, I 46-13, I 46-15, I 59 un I 72 atbildes, un arī sabiedrības *Danish Crown*, *Spardat* un *Stork Food & Dairy Systems* atbildes). Piemēram, kaut gan vienība I 37 uzskatīja, ka darba grupas uzdevumi, ko definējusi Komisija, ir savstarpēji savienotu servera uzdevumu kopums, tā norādīja, ka “datņu/printēšanas [pakalpojumi] [iet] kopā”, bet “iekšējā e-pasta [pakalpojumi] [pieder pie] cita serveru kopuma”. Tāpat vienība I 46-15 precizēja, ka tai ir “serveris, kas sniedz tikai datņu un printēšanas pakalpojumus un darbs-taciju pārvaldību”.

Otrkārt, Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 353. un 354. apsvērumā un atgādina atbildē uz vienu no rakstveida jautājumiem, ko tai uzdeva Pirmās instances tiesa, ka no 2003. gada tirgus izpētes arī izriet, ka tad, kad organizācijas izmanto noteiktu operētājsistēmu datņu vai printēšanas pakalpojumu sniegšanai, tās kopumā izmanto vienu un to pašu operētājsistēmu lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumu sniegšanai. Šajā sakarā ir jānorāda, ka *Microsoft* neapstrīd apstrīdētā lēmuma 436. un 438. zemsvītras piezīmē ietvertās konstatācijas, kas attiecas uz “korelācijas koeficientiem”, kurus Komisija ir aprēķinājusi, pamatojoties uz atbildēm uz 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījuma 5. jautājumu. Komisija tajās paskaidro, ka “korelācijas koeficients” starp *NetWare* sistēmas vai *Windows* sistēmas darba slodzes daļu saistībā ar vienu no darba grupas pakalpojumiem, proti, datņu koplietošanu, printēšanu vai lietotāju un lietotāju grupu pārvaldību, un tās pašas sistēmas darba slodzes daļu saistībā ar citu no šiem pakalpojumiem ir īpaši augsts. Savukārt “korelācijas koeficients” ir daudz zemāks starp *NetWare* sistēmas vai *Windows* sistēmas darba slodzes daļu saistībā ar vienu no darba grupas pakalpojumiem un tās pašas sistēmas darba slodzes daļu saistībā ar cita tipa pakalpojumu, it īpaši iekšējā e-pasta pakalpojumiem vai citām lietotnēm, kas ir “nekritiskas”. Komisija piebilst, ka šos pašus secinājumus var izdarīt no atsevišķiem otrās un trešās *Mercer* aptaujas rezultātiem.

Citiem vārdiem, no šiem pierādījumiem, kurus *Microsoft* neapstrīd, izriet, ka ir daudz parastāka prakse kombinēt uz viena servera darba grupas pakalpojumus, kurus ir identificējusi Komisija, nekā kombinēt vienu no šiem pakalpojumiem ar cita tipa pakalpojumu.

⁴⁹⁷ Līdz ar to, kaut gan ir tiesa, ka lietotāji piešķir noteiktu nozīmi iespējai izmantot darba grupas serveru operētājsistēmas, lai veiktu noteiktus “nekritiskos” uzdevumus papildus darba grupas pakalpojumiem, tas nekādi neietekmē secinājumu, ka pastāv atsevišķs pieprasījums pēc serveru operētājsistēmām, kas sniedz darba grupas pakalpojumus. Tā kā nav strīda par to, ka pastāv šādi apskatītu trīs kategoriju pakalpojumi, kas nosaka pieprasījuma izvēli, ir maznozīmīgi, ka serveru operētājsistēmas, kas ietilpst attiecīgajā tirgū, ir spējīgas veikt noteiktus papildu uzdevumus.

⁴⁹⁸ Turklāt ir jāpiebilst, kā ir norādīts apstrīdētā lēmuma 357., 358. un 628. apsvērumā, ka klientu paziņojumi, ko *Microsoft* iesniedza administratīvā procesa laikā, apstiprina Komisijas veiktās analīzes pamatotību.

⁴⁹⁹ No šiem paziņojumiem būtībā izriet, ka, lai gan, kā *Microsoft* to ir vairākas reizes uzsvērusi savos rakstveida procesuālajos dokumentos, organizācijām bieži vien ir “heterogēni” datortīkli, tas ir, tīkli, kuros tiek izmantotas serveru un klientu *PC* operētājsistēmas no dažādiem piegādātājiem, tās tomēr izmanto dažādu tipu serverus, lai veiktu dažādus uzdevumu tipus. Konkrētāk, no šiem paziņojumiem izriet, ka darba grupas pakalpojumus, kā tos definējusi Komisija, kopumā sniedz citu tipu serveri

nekā tie, kuri veic “kritiskos” pakalpojumus. Tādējādi no šo organizāciju datorvides aprakstiem izriet, ka darba grupas pakalpojumus parasti sniedz [entry-level] serveri, kuri funkcionē ar *Windows* vai *NetWare* sistēmu, bet “kritiskās” lietotnes funkcionē uz dārgākiem un lielākiem *UNIX* serveriem vai uz “mainframes” [lieldatoriem].

500 Piemēram, liela ķīmijas un farmācijas grupa norāda, ka uzņēmējdarbībai “kritiskās” lietotnes, kuras tā izmanto, lai izmaksātu saviem darbiniekiem algas vai lai veiktu iekšējās finanšu transakcijas, funkcionē uz lieldatoriem. Tā piebilst, ka citas uzņēmējdarbībai “kritiskās” lietotnes, kas cita starpā tiek izmantotas noteiktu nodaļu administratīvai vai tehniskai pārvaldībai, funkcionē uz *UNIX* serveriem. Savukārt uzņēmējdarbībai “nekritisko” uzdevumu grupas ietvaros, it īpaši datņu un printēšanas pakalpojumus un lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības pakalpojumus veic atsevišķi serveri, kuri galvenokārt funkcionē ar *Windows* operētājsistēmām. Šādā pašā sakarā liela lidsabiedrība skaidro, ka lietotnes, ko tā it īpaši lieto lidojumu plānošanai un rezervācijas serveriem, funkcionē uz *UNIX* serveriem, bet “nekritiskās” lietotnes funkcionē uz *Windows* serveriem. Vēl vienu atbilstīgu piemēru sniedz banku grupa, kura norāda, ka tā izmanto *UNIX* serverus galvenajām finanšu lietotnēm, *Solaris* serverus citām finanšu lietotnēm un lietotnēm, kuras tā pati izstrādā, un *Windows NT* serverus, lai atbalstītu “infrastruktūras funkcionalitāti, tādu kā domēna pakalpojumi (it īpaši pieteikšanās un atļauju sniegšana) un datņu un printēšanas pakalpojumi”.

501 Ir jānorāda, kā tas ir īpaši atzīmēts apstrīdētā lēmuma 58. un 346. apsvērumā, ka zemā klāsta serveri vispār netiek izmantoti darba grupas pakalpojumu sniegšanai. Daži no šiem serveriem ir instalēti tiklu “perifērijās” un ir paredzēti specializētu uzdevumu, tādu kā *Web* servera, *Web* kešdarbes un uzgunsmūra uzdevumu veikšanai.

502 Visbeidzot, *Microsoft* arguments, ka no *IDC* datiem izriet, ka, izņemot tikai *Novell NetWare* sistēmu, operētājsistēmas, kuras Komisija klasificē kā “darba grupas operētājsistēmas”, pavada daudz mazāk laika, veicot darba grupas uzdevumus, nekā veicot citus uzdevumus, nevar tikt pieņemts. Šis arguments ir bāzēts uz *IDC* datiem, kas nosaka, ka tikai 24 % no pārdotajiem serveriem visās cenu kategorijās, kuri funkcionē ar *Windows* operētājsistēmu, atbilst “datņu”, “printēšanas” un “tikla administrēšanas” uzdevumiem (skat. replikas raksta 93. zemsvītras piezīmi). Kā var redzēt no apstrīdētā lēmuma 487. un 488. apsvēruma un kā tiks detalizētāk izskaidrots 553. punktā, metodei, kuru *IDC* izmanto tirgus daļu aprēķināšanai, ir vairākas kļūdas. Katrā ziņā, pat ja iepriekš minētos uzdevumus uzskatītu par darba grupas uzdevumiem, kas minēti apstrīdētajā lēmumā, procenti, kas aprēķināti, balstoties uz *IDC* datiem, norādītu tikai *Microsoft* serveru operētājsistēmu tirgus daļas saistībā ar visām versijām, kas attiecas uz darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu. Pretēji *Microsoft* apgalvotajam, attiecīgie procenti neaprobežojas tikai ar darba grupas serveru operētājsistēmām.

503 Otrkārt, Komisija konstatēja, pamatojoties it īpaši uz *Microsoft* pašas produktu aprakstu, ka serveru operētājsistēmas ir “optimizētas” saistībā ar uzdevumiem, kuri tām ir jāveic (apstrīdētā lēmuma 359.–368. apsvērumi).

504 Pirmās instances tiesa uzskata, ka lietas materiālos iekļautie pierādījumi apstiprina šīs konstatācijas pamatotību.

505 Tādējādi saistībā ar *Windows 2000* klāsta serveru operētājsistēmām no informācijas, ko *Microsoft* ir publicējis savā interneta mājas lapā, izriet, ka šis klāsts tiek tirgots trīs dažādās versijās, proti, *Windows 2000 Server*, *Windows 2000* un *Windows 2000*

Datacenter Server, un ka katra versija ir paredzēta, lai apmierinātu specifisku lietotāju pieprasījumu saistībā ar uzdevumiem.

506 *Microsoft* raksturo *Windows 2000 Server* kā tās *Windows 2000 Server* operētājsistēmu “iesākuma” versiju un kā “pareizo risinājumu darba grupas datņu, printēšanas un sakaru serveriem” (apstrīdētā lēmuma 361. apsvērum). Tā precizē, ka *Windows 2000 Server* “atbalsta no viena līdz četriem procesoriem un līdz pat četriem gigabaitiem (Go)” (apstrīdētā lēmuma 364. apsvērum).

507 *Microsoft* iesaka *Windows 2000 Advanced Server* kā “pareizo operētājsistēmu galvenajām uzņēmējdarbības un e-komercijas lietotnēm, kas apstrādā lielākus darba apjomus un augstas prioritātes procesus” (apstrīdētā lēmuma 362. apsvērum). Tā precizē, ka *Windows 2000 Advanced Server* ne tikai ietver visas funkcionalitātes, kuras piedāvā *Windows 2000 Server*, bet arī piedāvā “papildu paplašināšanas un uzticamības iezīmes, tāda kā “clustering”, kas paredzēta, lai garantētu kritisko lietotņu funkcionēšanu visnelabvēlīgākajos apstākļos” (apstrīdētā lēmuma 362. apsvērum). *Microsoft* arī norāda, ka *Windows 2000 Advanced Server* “atbalsta no viena līdz astoņiem procesoriem un līdz pat astoņiem gigabaitiem (Go)” (apstrīdētā lēmuma 364. apsvērum).

508 Visbeidzot, *Microsoft* raksturo *Windows 2000 Datacenter Server* kā sistēmu, kas piedāvā “maksimālu uzticamību un pieejamību” un kas ir “pareizā operētājsistēma kritisko datubāžu [un] uzņēmuma resursu plānošanas programmatūras izmantošanai” (apstrīdētā lēmuma 363. apsvērum). Tā precizē, ka *Windows 2000 Datacenter Server* “ir paredzēts uzņēmumiem, kuriem ir nepieciešami ļoti uzticami “high-end” draiveri un programmatūra”, un “tā atbalsta no viena līdz 32 procesoriem un līdz pat 64 gigabaitiem (Go)” (apstrīdētā lēmuma 363. un 364. apsvērum).

509 Ir jānorāda, ka *Microsoft* līdzīgā veidā pasniedz dažādās serveru operētājsistēmas klāsta versijas, kas stājas *Windows 2000* klāsta vietā, proti, *Windows Server 2003 Standard Edition*, *Windows Server 2003 Enterprise Edition*, *Windows Server 2003 Datacenter Edition* un *Windows Server 2003 Web Edition*.

510 Tādējādi *Microsoft* apraksta *Windows Server 2003 Standard Edition* kā “ideālu daudzfunkcionālu tīkla operētājsistēmu visu lielumu organizāciju ikdienas vajadzībām, bet it īpaši maziem uzņēmumiem un darba grupām”, un kā tādu, kas piedāvā “ērtu datņu un printeru koplietošanu, drošu piekļuvi internetam, centralizētu darbvirsma politikas pārvaldi un *Web* risinājumus, kas savieno darbiniekus, partnerus un klientus” (apstrīdētā lēmuma 365. apsvērums).

511 Saistībā ar *Windows Server 2003 Enterprise Edition Microsoft* skaidro, ka šī sistēma papildus *Windows Server 2003 Standard Edition* funkcionalitātēm piedāvā “uzticamības iezīmes, kas nepieciešamas “kritiskajām” lietotnēm” (apstrīdētā lēmuma 366. apsvērums).

512 Saistībā ar *Windows Server 2003 Datacenter Edition Microsoft* norāda, ka šī operētājsistēma “ir paredzēta kritiskajām lietotnēm, kam nepieciešama augstākā līmeņa paplašināmība, pieejamība un uzticamība” (apstrīdētā lēmuma 366. apsvērums).

513 Visbeidzot, *Windows Server 2003 Web Edition Microsoft* raksturo kā tādu, kas “ir paredzēts *Web* lietotņu, lapu un pakalpojumu izstrādāšanai un izvietojšanai” un kas “ir specifiski paredzēta speciālām *Web* apkalpošanas vajadzībām” (apstrīdētā lēmuma 367. apsvērums). *Microsoft* uzsver, ka šī sistēma “var tikt izmantota vienīgi,

lai izvērstu *Web* lapu, *Web* vietni, *Web* lietotnes un *Web* pakalpojumus” (apstrīdētā lēmuma 367. apsvērumš).

- 514 No iepriekš minētajiem faktiem izriet, ka *Microsoft* pati pasniedz serveru operētājsistēmu dažādās versijas kā tādas, kas ir izstrādātas, lai apmierinātu dažādas lietotāju prasības, kas ir saistītas ar uzdevumiem. No šiem faktiem arī izriet, ka šīs dažādās versijas nav paredzētas lietošanai uz vienas un tās pašas skaitļošanas aparatūras.
- 515 Turklāt ir jānorāda, ka citu operētājsistēmu izstrādātāju produkti ir arī “optimizēti” darba grupas pakalpojumu sniegšanai. Tas it īpaši tā ir saistībā ar *Red Hat* produktiem, kuras *Red Hat Enterprise Linux ES* un *Red Hat Enterprise Linux AS* operētājsistēmas ir tieši izstrādātas, lai apmierinātu noteiktas lietotāju prasības. Tādējādi, kā Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 463. zemsvītras piezīmē, *Red Hat* mājas lapā tās *Red Hat Enterprise Linux ES* ir raksturota kā “ideāli piemērota tīkla, datņu, elektroniskā pasta, *Web* un speciālajām vai apvienotajām biznesa lietotnēm”. Savukārt *Red Hat Enterprise Linux AS* sistēma ir pasniegta kā tāda, kas paredzēta “high-end” un kritiskajām sistēmām” un kā “maksimālais risinājums lieliem departamentu un datucentru serveriem”. Tas atbilst konstatācijai, ka operētājsistēmas, kas instalētas *high-end* serveros, ir izstrādātas, lai veiktu “kritiskos” uzdevumus, un tādējādi tām ir jābūt daudz uzticamākām un ar vairāk funkcionalitātēm nekā darba grupas serveru operētājsistēmām (apstrīdētā lēmuma 57. un 346. apsvērumš).
- 516 Treškārt, Komisija pamatojas uz “*Microsoft* cenu stratēģiju” un it īpaši uz faktu, ka *Microsoft* pieprasīja dažādas cenas par dažādām operētājsistēmu versijām (apstrīdētā lēmuma 369.–382. apsvērumš).

517 Šajā sakarā iesākumā ir jākonstatē, ka no apstrīdētā lēmuma 370.–373. apsvēruma izriet, un to nav apstrīdējusi *Microsoft*, ka pastāv būtiskas cenu atšķirības starp dažādām operētājsistēmu versijām gan *Windows 2000 Server* klāstā, gan *Windows 2003 Server* klāstā.

518 Tādējādi, pamatojoties uz 25 “klienta piekļuves licencēm” vai “Client Access Licences (CAL)” *Windows 2000 Advanced Server* pārdošanas cena bija 2,22 reizes lielāka par *Windows 2000 Server* cenu. Savukārt *Windows 2000 Datacenter Server* maksā 5,55 reizes vairāk par *Windows 2000 Server* (pamatojoties uz 25 CAL).

519 Tāpat, pamatojoties uz 25 CAL, *Windows 2003 Enterprise Edition* pārdošanas cena ir 2,22 reizes lielāka par *Windows Server 2003 Standard Edition*. *Windows Server 2003 Datacenter Edition* pārdošanas cena ir 5,55 reizes lielāka par *Windows Server 2003 Standard Edition* (pamatojoties uz 25 CAL). *Windows Server 2003 Web Edition*, ko var izmantot tikai noteiktu specifisku uzdevumu veikšanai (skat. šī sprieduma 513. punktu), tiek pārdota par daudz zemāku cenu nekā *Windows Server 2003 Standard Edition*.

520 Turklāt ir jāuzsver, ka, pretēji *Microsoft* šķietami norādītajam (skat. šī sprieduma 446. punktu), Komisija no viena vienīga fakta, ka *Microsoft* pieprasa dažādas cenas par dažādām operētājsistēmu versijām, neizsecina, ka šīs dažādās versijas ietilpst atsevišķos produktu tirgos. No pieprasījuma puses aizvietojamības Komisija ņem vērā ne tikai šīs cenu atšķirības, bet arī galvenokārt faktu, ka katra no šīm dažādajām versijām ir paredzēta, lai apmierinātu specifisku lietotāja prasību.

521 Turklāt *Microsoft* nevar pamatoties uz faktu, ka “dārgākās” *Windows Server 2003* klāsta versijas, proti, *Windows Server 2003 Enterprise Edition* un *Windows Server 2003 Datacenter Edition*, ļauj veikt tādus pašus darba grupas uzdevumus kā *Windows Server 2003 Standard Edition*. Kaut gan tas tā var būt, tomēr pirmās divas sistēmas ir paredzētas, lai apmierinātu prasības, kas atšķiras no trešās sistēmas, un ir mazticams, ka lietotājs, kam interesē tikai darba grupas pakalpojumi, šīm vajadzībām iegādāsies daudz dārgāku sistēmu par *Windows Server 2003 Standard Edition*.

522 Kā Komisija pamatoti norāda apstrīdētā lēmuma 376. apsvērumā, *Microsoft* pati piekrīt šim viedoklim, kad tā savos mārketinga materiālos norāda, atsaucoties uz *Windows 2000 Server* klāstu:

“Ģimenes trīs produkti — *Windows 2000 Server*, [*Windows 2000*] *Advanced Server* un [*Windows 2000*] *Datacenter Server* — ļauj jums pielāgot ieguldījumu, lai sasniegtu tādu sistēmas pieejamību, kas ir atbilstīga jūsu dažādajām biznesa darbībām, nepārmaksājot par operācijām, no kurām netiek pieprasīts maksimums.”

523 Šajā pašā kontekstā *Microsoft* nevar balstīties uz faktu, ka *Windows Server 2003 Standard Edition* ļauj veikt arī citus uzdevumus, ne tikai darba grupas uzdevumus. Šajā argumentā nav ņemts vērā fakts, ka *Microsoft* pieprasa dažādas cenas par šo operētājsistēmu atkarībā no tā, vai to izmantos, lai sniegtu darba grupas pakalpojumus vai citus pakalpojumu tipus. Kā ir izskaidrots apstrīdētā lēmuma 84. un 380. apsvērumā, cenas, ko *Microsoft* pieprasa par *Windows Server 2003 Standard Edition* operētājsistēmu, ietver maksu par katru serveri, kurā tā ir instalēta, un maksu (CAL) par katru klienta PC, kuram šis serveris sniedz darba grupas pakalpojumus. Savukārt lietotājam

nav jāpērk *CAL*, ja viņš vēlas izmantot operētājsistēmu, lai veiktu “neautenticētos” uzdevumus — tādus kā ugunsūris, starpniekservēšana vai kešservēšana. Šīs konstatācijas turklāt parāda, ka *Microsoft* apgalvojums, ka “izplatītāji nepieprasa no dažādiem cilvēkiem dažādas cenas par vienu un to pašu operētājsistēmu atkarībā no tā, kā viņi to lieto”, ir nepareizs.

524 Ceturtkārt un visbeidzot, Komisija norādīja, ka citām serveru operētājsistēmām, kas nav darba grupas serveru operētājsistēmas, nebija jāsadarbojas tik pilnīgi ar organizācijas klientu *PC* kā darba grupas serveru sistēmām (apstrīdētā lēmuma 346. un 383.–386. apsvērumi).

525 Šajā sakarā pietiek atzīmēt, kā šī sprieduma 385. punktā jau tika konstatēts, ka Komisija bija pareizi veikusi šo vērtējumu. Katrā ziņā *Microsoft* šo vērtējumu neapstrīd.

526 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka Komisijas konstatējums, ka nav produktu, kas no pieprasījuma puses perspektīvas izdarītu pietiekamu konkurences spiedienu uz darba grupas serveru operētājsistēmām, lai pamatotu to iekļaušanu tajā pašā attiecīgajā produkta tirgū (apstrīdētā lēmuma 387. apsvērumi), ir acīmredzami nepareizs.

527 Otrkārt, piedāvājuma puses aizvietojamības jautājumu Komisija analizē apstrīdētā lēmuma 388.–400. apsvērumā.

528 Komisija šajā sakarā uzskata, ka “citu operētājsistēmu izplatītāji, ieskaitot it īpaši serveru operētājsistēmu izplatītājus, nespētu pārnest savus ražošanas un izplatīšanas līdzekļus uz serveru darba grupas sistēmām bez ievērojamu papildu izmaksu un risku gūšanas un pietiekami īsā laikā, lai varētu uzskatīt, ka piedāvājuma puses aspekti būtu atbilstīgi šajā lietā” (apstrīdētā lēmuma 399. apsvērumš). Konkrētāk, Komisija noraida argumentu, ko *Microsoft* izvirzījusi 2001. gada 16. novembra atbildē uz otro iebildumu rakstu, ka pastāv “praktiski tūlītēja piedāvājuma puses aizvietojamība” tādā ziņā, ka tā ir spējīga “atslēgt” “kompleksākas funkcionalitātes” augstāka klāsta operētājsistēmās, lai iegūtu produktu, kas ir līdzvērtīgs darba grupas serveru operētājsistēmai.

529 Ir jākonstatē, ka rakstveida procesuālajos dokumentos *Microsoft* neizvirza nevienu konkrētu argumentu, lai apšaubītu Komisijas analīzi, kas veikta iepriekš minētajos apstrīdētā lēmuma apsvērumos. Replikas rakstā tā tikai vispārēji apgalvo, ka “daudzos gadījumos modificēšanas izmaksas līdzinātos nullei” un “citos gadījumos [...] tās būtu nenozīmīgas”, nemaz nenorādot, vai tādējādi tā grasās apstrīdēt Komisijas konstatāciju, ka nav piedāvājuma puses aizvietojamības.

530 Šajos apstākļos ir jāuzskata, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka Komisija būtu acīmredzami kļūdaini secinājusi, ka šajā lietā nav piedāvājuma puses aizvietojamības.

531 No iepriekš minētā ir jāsecina, ka Komisija pamatoti definēja otrā produkta tirgu kā darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu.

532 Šo secinājumu neapšaubā *Microsoft* arguments, ka “neviens industrijā neizmanto terminu “darba grupas serveris” tādā veidā, kādā to Komisija ir izmantojusi, lai definētu [attiecīgā produkta tirgu]”. Pirmkārt, kā Komisija pamatoti norāda, terminoloģija, ko tā izmanto, lai raksturotu tirgu, nekādā veidā neietekmē to, vai tā pareizi definēja šo tirgu. Otrkārt, *Microsoft* apgalvojumam nav faktoloģiska pamatojuma, jo lietas materiāli liecina, ka izteicieni “darba grupas serveris” un “darba grupas serveru operētājsistēma” tiek izmantoti industrijā, lai raksturotu tāda tipa produktus, kurus aptver apstrīdētais lēmums. Tādējādi 1998. gada 10. decembra sūdzībā *Sun* tieši norāda, ka sūdzība attiecas uz *Microsoft* rīcību “darba grupas serveru operētājsistēmu sektorā”. Tāpat ir jāatgādina, ka mārketinga materiālos *Microsoft* pati pasniedz *Windows 2000 Server* kā “pareizo risinājumu darba grupas datņu, printeru un sakaru serveriem” (skat. šī sprieduma 506. punktu).

— Par metodi, kas izmantota, lai aprēķinātu tirgus daļas

533 *Microsoft* sūdzas, ka Komisija izmantoja nepienācīgu metodi, lai aprēķinātu dažādu tirgus dalībnieku tirgus daļas otrā produkta tirgū. *Microsoft* it īpaši apgalvo, ka šī metode nesniedz nekādu “atbilstīgu informāciju par dominējošo pozīciju”.

534 Pirmās instances tiesa uzskata, ka iepriekš minēto iemeslu dēļ *Microsoft* nav pierādījusi, ka Komisijas izmantotajā metodē ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā.

- 535 Apstrīdētā lēmuma 473.–490. apsvērumā Komisija sniedz detalizētus skaidrojumus par šo metodi.
- 536 Komisija iesākumā norāda, ka tā izmanto divas “indikatīvo vērtību” kategorijas (*proxies*), lai novērtētu dažādu tirgus dalībnieku pozīciju tirgū, proti, pirmkārt, *IDC* veikto vērtējumu, kas balstīts uz aparatūras cenu robežām un darba slodzes daļām saistībā ar dažādiem uzdevumiem, un, otrkārt, tirgus daļu vērtējumiem, kas balstīti uz 2003. gada tirgus izpētes un otrās un trešās *Mercer* aptaujas rezultātiem (apstrīdētā lēmuma 473. apsvērumš).
- 537 Iesākumā ir jānorāda, ka iepriekšējā punktā izklāstītā konstatācija pierāda, ka *Microsoft* apgalvojums, ka Komisija, aprēķinot tirgus daļas, ņēma vērā tikai laiku, ko serveru operētājsistēmas pavadīja, veicot darba grupas uzdevumus, un serveru, kuru cena ir zemāka par USD 25 000, operētājsistēmu pārdošanas apjomus, ir acīmredzami nepareizs. *Microsoft* nemin, ka Komisija arī ņēma vērā datus no citiem avotiem, ne tikai no *IDC*. Kā tiks parādīts šī sprieduma 556. punktā, tirgus daļas, kas noteiktas, izmantojot minētos datus, kopumā atbilst tām daļām, kas noteiktas, pamatojoties uz *IDC* datiem.
- 538 Komisija turklāt norāda, ka tirgus daļas ir jānosaka, ņemot vērā pārdoto produktu vienību skaitu un apgrozījumu, kas radies, pārdodot programmatūru kopā ar aparatūru (apstrīdētā lēmuma 474.–477. apsvērumš).
- 539 Visbeidzot, Komisija uzskata, ka *IDC* dati ir jāmodulē, izmantojot divus “filtrus” (apstrīdētā lēmuma 478.–489. apsvērumš). Pirmkārt, tā ņēma vērā tikai serverus, kas maksā mazāk par USD 25 000 vai EUR 25 000, jo, kā ir norādīts apstrīdētā lēmuma

6. zemsvītras piezīmē, attiecīgajā laikā EUR 1 aptuveni bija USD 1. Otrkārt, tā ņēma vērā tikai noteiktas uzdevumu kategorijas, kuras definēja *IDC*.

540 *Microsoft* iebildumi ir vērsti tieši pret šo divu filtru izmantošanu.

541 Saistībā ar pirmo filtru — *Microsoft* replikas rakstā tikai vispārēji apstrīd tās atbilstību. Replikas raksta C.12. pielikumā *Microsoft* nedaudz precizē savu argumentāciju, no vienas puses, apgalvojot, ka 2003. gada tirgus aptauja — dažus tās rezultātus Komisija izmantoja, lai pamatotu šī filtra izmantošanu, — attiecas “uz noteiktas grupas klientu rīcību”, un, otrkārt, kritizējot faktu, ka Komisija ņem vērā serveru pārdošanas cenas, nevis operētājsistēmu pārdošanas cenas. Saistībā ar šo pēdējo aspektu prasītāja norāda, ka viena un tā pati darba grupas serveru operētājsistēma var funkcionēt uz serveriem, kuru cenas ļoti atšķiras, un it īpaši uz serveriem, kas maksā vairāk nekā USD 25 000.

542 Šos argumentus nevar pieņemt.

543 Vispirms, vienības, kuras Komisija aptaujājusi 2003. gada tirgus izpētē, nepārstāv “īpašu klientu grupu”. Kā norādīts apstrīdētā lēmuma 8. apsvērumā, šīs vienības ir sabiedrības, kuras Komisija izvēlējusies pēc nejaušības principa, kuras atrodas dažādās dalībvalstīs, kuras ir dažāda lieluma un no dažādām tautsaimniecības nozarēm.

544 Turklāt jānorāda, kā Komisija precizēja atbildē uz vienu no rakstveida jautājumiem, ko uzdeva Pirmās instances tiesa, USD 25 000 vai EUR 25 000 cenas robeža attiecas uz “sistēmas kopējo cenu (tas ir, uz aparatūru un programmatūru)”. Pirmās instance tiesa uzskata, ka Komisija pamatoti ņēma vērā aparatūras un programmatūras pārdošanas cenas, lai noteiktu tirgus dalībnieku tirgus daļas darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū. Kā norādīts apstrīdētā lēmuma 69. un 474. apsvērumā, vairāki izplatītāji (ieskaitot *Sun* ar lielāko daļu *UNIX* produktu izplatītāju) izstrādā un pārdod serveru operētājsistēmas kopā ar aparatūru. Turklāt ir jākonstatē, ka administratīvā procesa laikā pati *Microsoft* ieteica šo pieeju, ko tādējādi pieņēma Komisija (skat. apstrīdētā lēmuma 476. apsvērumu).

545 Visbeidzot, ir jākonstatē, ka Komisija pamatoti noteica maksimālo cenu USD 25 000 vai EUR 25 000, kas atbilst maksimālajai serveru pārdošanas cenai, kuri ietilpst pirmajā no trīs serveru kategorijām, saskaņā ar kurām *IDC* sadala tirgu analīzes vajadzībām (apstrīdētā lēmuma 480. apsvēruma). Būtībā 2003. gada tirgus izpētes rezultāti parāda, ka darba grupas serveru operētājsistēmas kopumā funkcionē uz relatīvi lētiem serveriem, atšķirībā no “kritiskajām” lietotnēm, kas funkcionē uz augsta līmeņa serveriem.

546 Tādējādi saistībā ar šo izpēti Komisija lūdza attiecīgajām organizācijām precizēt, kādu cenu tās būtu gatavas maksāt par darba grupas serveri (2003. gada 4. jūnija informācijas pieprasījuma 3. jautājums). No 85 organizācijām, kas atbildēja uz šo jautājumu, 83 (jeb aptuveni 97,6 %) norādīja, ka tās nemaksātu vairāk par EUR 25 000.

547 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījumā Komisija uzdeva organizācijām noteiktus jautājumus par to pagātnes un plānotajiem serveru pirkumiem, kuri

paredzēti datņu un printēšanas pakalpojumu sniegšanai (8. un 9. jautājums). No atbildēm uz šiem jautājumiem izriet, ka no 8236 serveriem, kurus organizācijas nopirkušas šīm vajadzībām, 8001 (jeb aptuveni 97,1 %) maksā mazāk par EUR 25 000, un ka no 2695 serveriem, kurus plānots pirkt, 2683 (aptuveni 99,6 %) maksā mazāk par EUR 25 000 (apstrīdētā lēmuma 479. apsvērums).

548 Saistībā ar otro filtru *Microsoft* savā replikas rakstā tikai norāda, ka šī filtra izmantošana noved pie absurdām sekām, ka “operētājsistēmas vienība tiek uzskatīta par tādu, kas ir gan tirgū, gan ārpus tirgus, atkarībā no uzdevumiem, kurus tā veic kādā noteiktā laikā”. Replikas raksta C.12. pielikumā prasītāja piebilst, ka “lielākā daļa no (mākslīgi) izslēgtajiem pārdošanas apjomiem [izmantojot šo filtru] gandrīz vai noteikti ir [serveru operētājsistēmu] izdevumu, kuri ietilpst Komisijas kandidāttirgū [proti, darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū], pārdošanas apjomi”.

549 Šiem apgalvojumiem arī nevar piekrist.

550 Ir jākonstatē, ka ne vien Komisija pamatoti izmantoja otro filtru, bet arī, ka *Microsoft* ļoti pārspilē šī filtra izmantošanas sekas.

551 Šajā sakarā ir jāatgādina iemesls, kādēļ Komisija uzskatīja, ka ir jāizmanto šis filtrs. Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 482. apsvēruma, Komisija to darīja tādēļ, ka ne visas operētājsistēmas, kas ir instalētas uz serveriem, kas maksā mazāk par USD 25 000 vai EUR 25 000, sniedz darba grupas pakalpojumus. Konkrētāk, dažas no šīm sistēmām ir veltītas specifiskiem uzdevumiem, kas ir ārpus darba grupas tīkliem vai darba grupas

tiklu perifērijā, tādi kā *Web* pakalpojumi vai ugunsdmura pakalpojumi. Tā tas ir gadījumā, piemēram, ar *Windows Server 2003 Web Edition*, kuru saskaņā ar tās licences noteikumiem nevar izmantot, lai sniegtu darba grupas pakalpojumus, un kura parasti ir instalēta uz serveriem, kas maksā mazāk par USD 25 000 (vai EUR 25 000).

552 Tādēļ Komisija pareizi uzskatīja, ka ir jārelativizē *IDC* dati par serveru pārdošanas apjomiem, kuri maksā mazāk par USD 25 000 vai EUR 25 000, ņemot vērā arī dažādos uzdevumu tipus, ko veic šie serveri (apstridētā lēmuma 483. apsvērumš). Šajā sakarā Komisija izmantoja *IDC* datus, kas ietverti datubāzē ar nosaukumu “*IDC Server Workloads 2003 Model*”. Šie dati tika iegūti no patērētājiem, kurus *IDC* lūdz precizēt uzdevumus (vai “darba slodzes”), ko veica serveri, kurus tie izmantoja savā organizācijā. Kā jau tika norādīts iepriekš 431. punktā, *IDC* identificēja astoņu pamatkategoriju uzdevumus un sadalīja tos vairākās apakškategorijās. Komisija izmantoja apakškategoriju “datņu/printneru koplietošana” un apakškategoriju “tiklošana”, kuras vistuvāk atbilda “datņu un printneru” pakalpojumiem un “lietotāju un lietotāju grupu pārvaldības” pakalpojumiem, kas minēti apstridētajā lēmumā (apstridētā lēmuma 486. apsvērumš).

553 Protams, uzdevumi, kas ietverti šajās divās apakškategorijās, pilnībā neatbilst pakalpojumiem, kas veido darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu. Komisija tomēr pilnībā to apzinājās, kā to liecina piemēri, ko tā sniedz apstridētā lēmuma 487. un 488. apsvērumā un kuri it īpaši parāda, ka noteiktus uzdevumus, ko veic “high-end” serveri, var iedalīt vienā vai citā no šīm apakškategorijām, kaut gan šie uzdevumi tieši neatpoguļo darba grupas uzdevumus.

554 Tomēr tiešo šo divu filtru apvienošana, par kuru sūdzas *Microsoft*, ļāva samazināt konsistences problēmu starp *IDC* definētajiem uzdevumiem un Komisijas identificētajiem uzdevumiem.

555 Katrā ziņā ir jākonstatē, ka tirgus daļas, kas noteiktas, izmantojot tikai pirmo filtru, būtiski neatšķiras no tām tirgus daļām, kas noteiktas, izmantojot abus filtrus kopā. Tādējādi *Microsoft* tirgus daļa 2002. gadā, ja tā aprēķināta saistībā ar serveriem, kas pārdoti par cenu, kura zemāka par USD 25 000, ir 64,9 % pēc pārdotajām vienībām un 61 % pēc apgrozījuma (apstrīdētā lēmuma 491. apsvērums). Ja attiecībā pret šiem pašiem serveriem tiek ņemta vērā tikai apakšskategorija “datņu/printeru koplietošana” un apakšskategorija “tiklošana”, *Microsoft* tirgus daļas ir šādas: 66,4 % pēc pārdotajām vienībām (65,7 % pēc apgrozījuma) saistībā ar pirmo apakšskategoriju un 66,7 % pēc pārdotajām vienībām (65,2 % pēc apgrozījuma) saistībā ar otro apakšskategoriju (apstrīdētā lēmuma 493. apsvērums).

556 Kopumā, kā tika konstatēts apstrīdētā lēmuma 473. apsvērumā, procenti, kas iegūti, izmantojot *IDC* datus kopā ar abiem filtriem, kopumā atbilst tiem, kas iegūti, pamatojoties uz 2003. gada tirgus izpēti un otro un trešo *Mercer* aptauju (skat., piemēram, apstrīdētā lēmuma 495., 497. un 498. apsvērumu). Šajā kontekstā ir jāuzsver, ka visos gadījumos Komisija veica vērtējumus piesardzīgi. Tādējādi *Microsoft* gadījumā tā pieņēma mazāko tirgus daļu, “vismaz 60 %” (apstrīdētā lēmuma 499. apsvērums).

557 No iepriekš minētā ir jāsecina, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka metodē, kuru Komisija izmantoja, aprēķinot tirgus daļas, ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā, vai līdz ar to, ka tirgus daļu vērtējumi, kas izklāstīti apstrīdētā lēmuma 491.–513. apsvērumā, ir jāuzskata par acīmredzami nepareiziem.

558 Ir jāpiebilst, ka Komisija nebalstīja secinājumu, ka *Microsoft* ir dominējošs stāvoklis darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, tikai uz *Microsoft* tirgus daļām šajā tirgū. Komisija ņēma vērā arī faktu, ka pastāvēja šķēršļi iekļūšanai tirgū (apstrīdētā lēmuma

515.–525. apsvērum), sakarā it īpaši ar tīkla iedarbības pastāvēšanu un sadarbības spējas šķēršļiem, un arī sakarā ar ciešām komerciālām un tehnoloģiskām saiknēm starp šo tirgu un klientu *PC* operētājsistēmu tirgu (apstrīdētā lēmuma 526.–540. apsvērum).

559 Visbeidzot, ir jāatgādina, ka saistībā ar attiecīgo ļaunprātīgo atteikumu Komisija apstrīdētajā lēmumā pārmet *Microsoft*, ka tā ir izmantojusi “spēka sviru” (*leveraging*) saistībā ar tās kvazimonopolu klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, lai ietekmētu darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu (533., 538., 539., 764.–778., 1063., 1065. un 1069. apsvērum). Citiem vārdiem, *Microsoft* ļaunprātīgās rīcības cēlonis ir tās dominējošais stāvoklis pirmā produkta tirgū (apstrīdētā lēmuma 567. un 787. apsvērum). Pat ja Komisija būtu kļūdījies, uzskatot, ka *Microsoft* ir dominējošais stāvoklis otrajā tirgū (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 491.–541., 781. un 788. apsvērumu), ar to pašu par sevi tādējādi nebūtu pietiekami, lai konstatētu, ka Komisija nepamatoti secināja *Microsoft* dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

— Par piemērojamo kritēriju

560 Apstrīdētajā lēmumā Komisija pārbaudīja, vai attiecīgais atteikums “var” izskaust konkurenci darba grupu serveru operētājsistēmu tirgū (585., 589., 610., 622., 626., 631., 636., 653., 691., 692., 712., 725., 781., 992. un 1070. apsvērum). *Microsoft* uzskata, ka šis kritērijs nav pietiekami stingrs, jo judikatūrā par intelektuālā īpašuma tiesībām ir prasīts, lai Komisija pierādītu, ka atteikums izsniegt licenci trešajai personai “var pilnībā izskaust konkurenci” vai, citiem vārdiem sakot, ka pastāv “liela iespēja”, ka minētais atteikums rada šādu rezultātu.

561 Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Microsoft* iebildumi ir tīri terminoloģiski un pilnīgi nebūtiski. Vārdkopas “var izskaust konkurenci” un “var pilnībā izskaust konkurenci” Kopienų tiesa lieto bez izšķirības, lai atspoguļotu vienu un to pašu saturu, proti, ka EKL 82. pantu nesāk piemērot tad, kad tirgū vairs nav vai gandrīz nav konkurences. Ja Komisijai būtu jāgaida, līdz no tirgus ir izspiesti visi konkurenti vai to izspiešana ir pietiekami neizbēgama, lai tā spētu iejaukties saskaņā ar šo normu, tas būtu klajā pretrunā tā mērķim, proti, saglabāt netraucētu konkurenci iekšējā tirgū un aizsargāt jau esošo konkurenci konkrētajā tirgū.

562 Šajā lietā Komisijai vēl jo vairāk bija pamats piemērot EKL 82. pantu, pirms konkurences izskaušana darba grupu serveru operētājsistēmu tirgū ir pilnībā izpaudusies, jo šo tirgu raksturo būtiska tīkla iedarbība un šādas izskaušanas sekas būtu grūti labot (skat. apstrīdētā lēmuma 515.–522. un 533. apsvērumu).

563 Jāpiebilst, ka nav jāpierāda, ka ir izskausta visa konkurence tirgū. Lai konstatētu EKL 82. panta pārkāpumu, ir nozīme konstatējumam, ka attiecīgais atteikums izraisa vai var izraisīt visas efektīvās konkurences izskaušanu tirgū. Šeit šajā sakarā jāprecizē, ka apstākļi, ka dominējošā stāvokļa uzņēmuma konkurenti marginālā formā ir klātesoši dažās tirgus “nišās”, nav pietiekams, lai secinātu, ka šāda konkurence pastāv.

564 Visbeidzot jāatgādina, ka Komisijai ir pienākums konstatēt, ka attiecīgais atteikums var radīt faktiskās konkurences izskaušanas risku. Kā jau norādīts šī sprieduma 482. punktā, Komisijai ir jābalsta vērtējums uz precīziem, uzticamiem un konsekven-

tiem pierādījumiem, kas ietver visus atbilstošos datus, kuri jāņem vērā, lai izvērtētu sarežģītu situāciju, un uz to pamata jāizdara secinājumi.

— Par tirgus datu izvērtēšanu un konkurences situāciju

⁵⁶⁵ Pirmās instances tiesa secina, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija vienlaikus analizē apstākli, ka sadarbības informācija ir neaizvietoama rakstura un ka atteikums to sniegt rada konkurences izskaušanas risku (apstrīdētā lēmuma 585.–692. apsvērumi). Tās analizē ir četras daļas. Pirmkārt, Komisija izvērtē darba grupu serveru operētājsistēmu tirgus attīstību (apstrīdētā lēmuma 590.–636. apsvērumi). Otrkārt, Komisija konstatē, ka sadarbība ir faktors, kam ir izšķiroša loma, pieņemot *Windows* operētājsistēmas darba grupu serveru vajadzībām (apstrīdētā lēmuma 637.–665. apsvērumi). Treškārt, tā norāda, ka nav risinājumu, ar kuriem aizstāt *Microsoft* informāciju par sadarbību (apstrīdētā lēmuma 666.–687. apsvērumi). Ceturtkārt, tā sniedz dažus apsvērumus par *MCPP* (apstrīdētā lēmuma 688.–691. apsvērumi).

⁵⁶⁶ Argumenti, ko *Microsoft* izvirza, lai pamatotu šo iebildumu, galvenokārt attiecas uz pirmo minētās Komisijas analīzes daļu. *Microsoft* būtībā apgalvo, ka dati par tirgus stāvokli ir pretrunā Komisijas apgalvojumam, ka attiecīgais atteikums rada risku izskaust konkurenci darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

⁵⁶⁷ Pirmās daļas ietvaros Komisija vispirms pārbaudīja *Microsoft* un tā konkurentu tirgus daļu attīstību otrajā produkta tirgū. Tā būtībā konstatēja, ka *Microsoft* tirgus

daļa strauji un būtiski palielinājusies un turpina palielināties, radot nelabvēlīgus apstākļus, piemēram, *Novell*. Pēc tam Komisija atzīmēja, ka *UNIX* produktu programmatūras izplatītāju tirgus daļa ir neliela. Visbeidzot tā nosprieda, ka *Linux* tikai ierobežoti piedalās tirgū un nav panācis nekādu progresu tajos dažos gados pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas un ka dažas prognozes par izaugsmi nākotnē nevar radīt šaubas par secinājumu saistībā ar efektīvas konkurences izskaušanu tirgū.

568 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šīs dažādās konstatācijas apliecina lietas materiāli un tās nevar apstrīdēt ar *Microsoft* argumentiem.

569 Pirmkārt, no lietas materiāliem izriet, ka *Microsoft* sākotnēji piegādāja operētājsistēmas tikai *PC* klientiem un serveru operētājsistēmu tirgū ienāca diezgan vēlu (skat. 47. punktu 2000. gada 17. novembra atbildē uz pirmo iebildumu rakstu). Tikai 90. gadu sākumā tā sāka izstrādāt serveru operētājsistēmu, 1992. gada jūlijā laižot tirgū pirmo sistēmu “Windows NT 3.5 Server”, un tikai 1996. gada jūlijā, laižot tirgū produktu “Windows NT 4.0”, tā pirmo reizi guva reālus komercpanākumus (skat. 50. punktu 2000. gada 17. novembra atbildē uz pirmo iebildumu rakstu un prasības pieteikuma 50. un 56. punktu).

570 No *IDC* datiem, kas sniegti apstrīdētā lēmuma 591. apsvērumā, izriet, ka *Microsoft* operētājsistēmu tirgus daļa to pārdoto vienību izteiksmē, kas instalētas serveros, kuru cena nepārsniedz USD 25 000, ir palielinājusies no 25,4 % (apgrozījuma izteiksmē 24,5 %) 1996. gadā līdz 64,9 % (apgrozījuma izteiksmē 61 %) 2002. gadā, respektīvi, augšupeja par teju 40 % tikai sešos gados.

- 571 No IDC datiem, kas sniegti apstrīdētā lēmuma 592. apsvērumā, tāpat izriet, ka *Microsoft* tirgus daļa pēc *Windows 2000* operētājsistēmu laišanas tirgū visu laiku pieaugusi. Komisija tāpat pamatoti apstrīdētajā lēmumā vairākkārt konstatē (skat., piemēram, 578.–584., 588. un 613. apsvērumu), ka tieši ar šī produktu klāsta operētājsistēmām *Microsoft* konkurentiem sākušās īpaši smagas sadarbības problēmas.
- 572 Piemēram, tas sakāms par programmatūru “NDS NT”, ko izstrādājusi *Novell*, izmantojot inverso inženieriju, kas veicināja *Microsoft* konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmu sadarbību ar *Windows*, konkrēti *Windows NT*, domēna arhitektūru. Šo produktu varēja instalēt uz *Windows NT* kontrolētā domēna, ļaujot klientiem lietot *Novell NDS* (*Novell Directory Service*, vēlāk pārdēvēts par *eDirectory*), lai varētu pārvaldīt dažādus *Windows NT* domēnu aspektus. Tā kā *Microsoft* nepaziņoja *Novell* noteiktu informāciju, *NDS NT* nefunkcionē ar operētājsistēmu *Windows 2000 Server* (skat. apstrīdētā lēmuma 301. apsvērumu).
- 573 Cits piemērs ir produkts “AS/U”, ko *AT & T* izstrādāja 1990. gados, izmantojot *Windows* pirmkoda elementus, ko *Microsoft* bija piekritusi izpaust licences ietvaros. Šī produkta dēļ serveris ar *UNIX* sistēmu spēja darboties kā galvenā domēna kontrolieris *Windows NT* domēnā (skat. apstrīdētā lēmuma 211. apsvērumu). Tāpat *Sun*, izmantojot *AS/U* pirmkodu, kuru tam darija zināmu *AT & T*, licences ietvaros varēja izstrādāt *AS/U* līdzīgu produktu ar nosaukumu “PC NetLink”. Šis produkts, instalēts uz servera ar operētājsistēmu *Solaris*, ļāva minētajam serverim, pirmkārt, “pārskatāmā veidā sniegt *Windows 3.X/95/98/NT* klientiem *Windows NT* datņu, drukas, direktoriju un drošības pakalpojumus”, turklāt “dabiski”, tas ir, neliekot lietotājiem uz saviem *PC* instalēt papildu programmatūru, un, otrkārt, darboties kā kontrolierim galvenajā domēnā vai sekundārajā domēnā, ja tas ir *Windows NT* domēns (skat.

apstrīdētā lēmuma 213. apsvērumu). 2001. gadā *Microsoft* un *AT & T* izlēma neattecināt licences līgumu uz dažām jaunajām tehnoloģijām serveru operētājsistēmu jomā. Līdz ar to *Microsoft* nepaziņoja *AT & T* nepieciešamos pirmkoda elementus, kas saistīti ar sistēmām, kuras stājās *Windows NT 4.0* vietā. Tādējādi *PC NetLink* vairs nedarbojās to klientu datoros, kuros bija instalēta *Windows NT* sistēma — proti, nedarbojās ar *Windows 2000* sistēmām un pakāpeniski zaudēja nozīmi.

574 Tādā pašā kontekstā jāatsaucas uz dažādām pārmaiņām, kas izriet no pārejas *Windows NT* tehnoloģijas uz *Windows 2000* un uz *Active Directory* tehnoloģiju (skat. šī sprieduma 167.–171. punktu).

575 Otrkārt, no lietas materiāliem izriet, ka līdztekus iepriekš aprakstītajai *Microsoft* stāvokļa attīstībai *Novell* klātbūtne darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū turpināja samazināties, un dažu gadu laikā *Novell* kļuva par sekundāru tirgus dalībnieku. Tātad laikposmā, kad *Microsoft* ienāca serveru operētājsistēmu tirgū, darba grupas pakalpojumu sniegšanas produkcijas klāstā pirmo vietu ieņēma *Novell NetWare* (skat. prasības pieteikuma 56. punktu), *Novell* bija darbojusies tirgū jau kopš 80. gadu vidus.

576 Tā no *IDC* datiem, kas minēti apstrīdētā lēmuma 593. apsvērumā, izriet, ka apakškategorijā “datņu/printere koplietošana” un “serveri, kuru cena nepārsniedz USD 25 000”, *NetWare* tirgus daļa pārdoto vienību ziņā no 33,3 % 2000. gadā samazinājās līdz 23,6 % 2002. gadā, bet apgrozījuma izteiksmē tā samazinājās no 31,5 % 2000. gadā līdz 22,4 % 2002. gadā.

577 *Novell* lejujumsliedri apstiprina gan tirgus analitiku paziņojumi, gan arī pati *Microsoft* (skat. apstrīdētā lēmuma 596. apsvērumu).

578 Tāpat ziņojumā par trešās aptaujas rezultātiem *Mercer* skaidri norāda, ka daudzas organizācijas ir sākušas lietot *NetWare* mazāk. *Mercer* konkrēti atzīmē, ka “aptauja par operētājsistēmu lietojumu serveros darba grupas serveru funkciju veikšanai pēdējo piecu gadu laikā parāda, ka organizāciju skaits, kas lieto *NetWare* mazāk, pārsniedz to organizāciju skaitu, kuras to lieto vairāk attiecībā apmēram septiņi pret vienu” (skat. ziņojuma 25. lpp. un 16. tabulu).

579 Turklāt, kā Komisija pamatoti apstrīdētā lēmuma 594. un 595. apsvērumā norāda, daži aptaujas rezultāti par situāciju tirgū 2003. gadā un daži klientu paziņojumi, ko *Microsoft* iesniedza administratīvajā procesā, skaidri parāda, ka organizācijās vērojama tendence aizstāt *NetWare* ar *Windows 2000 Server*. Toties ir ļoti maz piemēru par “migrāciju” no *Windows* uz *NetWare* (skat. apstrīdētā lēmuma 594. un 632. apsvērumu).

580 Treškārt, attiecībā uz citiem *Microsoft* konkurentiem lietas materiāli pierāda, ka tie spējuši saglabāt vien nelielu darba grupas serveru operētājsistēmu tirgus daļu.

581 Tādējādi vispirms attiecībā uz *UNIX* sistēmas (tostarp *Sun* sistēmas) programmatūras izplatītājiem no apstrīdētā lēmuma 508. apsvērumā minētajiem datiem izriet, ka 2002. gadā kopējā to tirgus daļa, ņemot vērā apakškategoriju “datņu/printeru

koplietošana” un “serveri, kuru cena nepārsniedz USD 25 000”, pārdoto vienību ziņā sasniedza 4,6 %, bet apgrozījuma izteiksmē attiecīgi 7,4 %. “Tīkla vadības” apakškategorijā attiecīgie dati pārdoto vienību ziņā sasniedza 6,4 %, bet apgrozījuma izteiksmē 10,8 %.

582 Šajā sakarā jāatzīmē, ka no 2003. gada tirgus pētījumu rezultātiem un *Microsoft* iesniegtajiem klientu paziņojumiem izriet, ka *UNIX* sistēmas lieto nevis darba grupas uzdevumu veikšanai, bet lai apkalpotu “būtiskas” lietojumprogrammas, sniegtu *Web* un ugunsmūra pakalpojumus, kā arī — mazākā apjomā — nodrošinātu iekšējā e-pasta pakalpojumus (skat. apstrīdētā lēmuma 509.–511. apsvērumu).

583 Attiecībā uz *Linux* produktiem no *IDC* datiem un 2003. gada tirgus pētījumu rezultātiem, un *Microsoft* iesniegtajiem klientu paziņojumiem izriet, ka, pretēji *Microsoft* apgalvojumiem, arī šie produkti apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū aizņēma vien pavisam niecīgu daļu.

584 Kā var izsecināt no *IDC* datiem, kas minēti apstrīdētā lēmuma 599. apsvērumā, *Linux* produktu programmatūras izplatītājiem kopējā tirgus daļa attiecībā uz pārdotajām vienībām apakškategorijā “datņu/printere koplietošana” un “serveri, kuru cena nepārsniedz USD 25 000” no 5,1 % 2000. gadā samazinājās līdz 4,8 % 2002. gadā. Apgrozījuma ziņā šī kopējā tirgus daļa minētajā periodā saglabājās nemainīga — 3,9 %.

585 Attiecībā uz apakškategoriju “tīkla vadība” un “serveri, kuru cena nepārsniedz USD 25 000”, pēc *IDC* datiem *Linux* produktu programmatūras izplatītājiem kopējā tirgus daļa attiecībā uz pārdotajām vienībām, kas minētas apstrīdētā lēmuma

728. zemsvītras piezīmē (skat. arī apstrīdētā lēmuma 505. apsvērumu), no 10,1 % 2000. gadā palielinājās līdz 13,4 % 2002. gadā (apgrozījumam šajā laikā palielinoties no 8 līdz 10,8 %). Tomēr šis pieaugums jāaplūko relativizēti, ņemot vērā apstākli, kuru Komisija min apstrīdētā lēmuma 488. apsvērumā un iepriekš minētajā zemsvītras piezīmē, proti, ka šajā apakš kategorijā ietilpst pakalpojumi, kas nav darba grupas pakalpojumi apstrīdētā lēmuma nozīmē. *IDC* raksturo šo apakš kategoriju kā tādu, kurā “[ietilpst] šādi tīkla lietojum pakalpojumi: direktoriju pakalpojumi, drošība/autentificēšana, datu/datņu pārraide pa tīklu, sakari un datu/datņu pārraide caur sistēmu” (apstrīdētā lēmuma 488. apsvēruma). Šāda apraksta rezultātā *IDC* aptaujātie lietotāji minētajā apakš kategorijā ir iekļāvuši ar *Linux* vai *UNIX* sistēmām parasti veiktos uzdevumus, kuri nav saistīti ar minēto jomu un attiecīgā produkta tirgu. Piemēram, minēto aprakstu var interpretēt kā tādu, kas attiecas uz uzdevumiem, kuri “atrodas tīkla perifērijā”, piemēram, uguns mūri, ko var uzlūkot kā ar “drošību” saistītu, rūtingu, ko var uzskatīt par saistītu ar “datu/datņu pārraidi pa tīklu”. Līdz ar to atbilstoši apstrīdētā lēmuma 58., 346., 482., 600. un 601. apsvērumā norādītajam šāda veida uzdevumus parasti veic lētākie serveri, izmantojot *Linux* sistēmas. Līdz ar to *IDC* dati, kas saistīti ar “tīkla vadības” apakš kategoriju, pārmērīgi augstu novērtē *Linux* sistēmu tirdzniecības apjomus darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

586 Lai gan Komisija apstrīdētā lēmuma 487. apsvērumā tiešām norāda, ka *IDC* dati attiecībā uz apakš kategoriju “datņu/printeru koplietošana” arī ir nepilnīgi, jo tas, ka dārgākie serveri, kas apkalpo “būtiskas” lietojumprogrammas, var drukāt dažus dokumentus, piemēram, rēķinus, var likt aptaujātajiem lietotājiem uzskatīt, ka šie serveri veic minētajā apakš kategorijā ietilpstošos uzdevumus, pat ja ir pilnīgi skaidrs, ka tie nav darba grupas serveri. Tomēr, piemērojot EUR 25 000 vai USD 25 000 filtru kritēriju, var samazināt šādas neprecizitātes (skat. apstrīdētā lēmuma 489. apsvērumu, kurā Komisija izskaidro, ka centrālie datori “mainframes”, ar kuriem drukā rēķinus, parasti maksā vairāk nekā šī summa). *IDC* dati tāpat ir nepilnīgāki apakš kategorijā “tīkla vadība” nekā apakš kategorijā “datņu/printeru koplietošana”.

587 Jāatzīmē, ka 2003. gada tirgus pētījuma rezultātos nav tādu nepilnību, kas minētas iepriekšējā punktā. Šie rezultāti apliecina, ka *Linux* darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū bija tikai pavisam neliela daļa. Tā 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījumā Komisija lūdza attiecīgajām organizācijām paskaidrot, vai tās, veicot darba grupas uzdevumus, lieto serverus ar *Linux* operētājsistēmu un *Samba* programmatūru (25. jautājums). No 102 organizācijām, kas piedalījās šajā aptaujā, tikai 19 izmantoja šādus serverus, lai veiktu darba grupas uzdevumus, turklāt vairākumā gadījumu visai ierobežotā veidā (apstrīdētā lēmuma 506. apsvērumš). No vairāk nekā 1 200 000 personālo datoru klientu, kas tika iekļauti 2003. gada tirgus pētījumā, mazāk nekā 70 000 (tas ir, mazāk par 5,8 %) izmantoja serverus ar *Linux* operētājsistēmu un *Samba* programmatūru, lai veiktu datņu un printeru koplietošanas uzdevumus (apstrīdētā lēmuma 506. un 599. apsvērumš).

588 Tāpat jāatzīmē, ka atbilstīgi Komisijas aizstāvības rakstā norādītajam (140. punkts), otrajā *Mercer* veiktajā aptaujā atklājās, ka *Linux* izstrādājumu daļa kopējā tirgū bija 4,8 % attiecībā uz datņu un printeru koplietošanas uzdevumiem un 5,2 % attiecībā uz lietotāju un to grupu pārvaldību, bet trešajā *Mercer* pētījumā tiem pašiem izstrādājumiem atklājās, ka *Linux* daļa kopējā tirgū bija 5,4 % attiecībā uz datņu un printeru koplietošanas uzdevumiem un 4,5 % attiecībā uz lietotāju un to grupu pārvaldību.

589 Faktiski — tāpat kā *UNIX* sistēmām — 2003. gada tirgus pētījuma rezultāti pierāda, ka *Linux* izstrādājumus parasti lieto citiem uzdevumiem, nevis darba grupas uzdevumiem, konkrētāk, *Web* pakalpojumu sniegšanai un uguns mūra un “kritisku” lietojumprogrammu apkalpošanai (skat. apstrīdētā lēmuma 600. un 601. apsvērumu, kurā komentētas atbildes uz 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījuma 5. un 6. jautājumu).

590 Jāpiebilst, ka šo konstatāciju apstiprina administratīvajā procesā *Microsoft* sniegtie klientu paziņojumi, kā Komisija pamatoti norāda apstrīdētā lēmuma 602. apsvērumā.

591 Jāpiebilst, ka *Linux* programmatūras izplatītāju darbība darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū ne tikai nav salīdzināma ar *Microsoft* darbību tajā, kas iekarojis to vien dažu gadu laikā, un šī darbība nekādā ziņā nav notikusi par sliktu *Microsoft*, bet gan par sliktu *Novell* un *UNIX* izstrādājumu izplatītājiem. Šajā sakarā jāatzīmē, kā Komisija norāda atbildes uz repliku rakstā (104. punkts), ka no *Mercer* trešās aptaujas respondentiem, kas pēdējo piecu gadu laikā ir palielinājuši *Linux* sistēmu lietojumu darba grupas uzdevumu veikšanas nolūkos, 67 % mazāk lieto *NetWare* vai *UNIX* sistēmas, bet tikai 14 % mazāk lieto *Windows* sistēmas. Turklāt, kā pamatoti konstatēts apstrīdētā lēmuma 632. apsvērumā, 2003. gada tirgus pētījumi rāda, ka attiecībā uz darba grupas uzdevumu veikšanu tikai divos gadījumos notikusi "migrācija" no *Windows* sistēmām uz *Linux* sistēmām.

592 *Microsoft* replikas raksta C.11. pielikumā paustie apgalvojumi par pretējo nav visai ticami, it īpaši ņemot vērā pastāvīgo *Microsoft* tirgus daļas pieaugumu šī produkta tirgū visā laikposmā, uz kuru attiecas ļaunprātīgais atteikums.

593 Šie minētie fakti apliecina, ka minētā atteikuma dēļ *Microsoft* konkurentu izstrādājumi nonākuši marginālā situācijā vai pat kļuvuši nerentabli. Tas, ka pastāv margināla konkurence starp tirgus uzņēmējiem, nevar atspēkot Komisijas tēzi par jebkādas efektīvas konkurences izskaušanas risku šajā tirgū.

594 Ņemot vērā iepriekš 583.–593. punktā izklāstītos faktus, Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 603. apsvērumā ir pamatoti norādījusi, ka *Linux* programmatūras izplatītāji nav radījuši *Microsoft* nopietnus draudus darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

595 Attiecībā uz *Linux* izstrādājumiem — *Microsoft* apgalvo, ka to klātbūtne darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū turpināšot pieaugt arī turpmāk. Šis arguments izsvērts prasības pieteikuma A.19. pielikumā un replikas raksta C.11. pielikumā. Savukārt Komisija detalizēti atbild uz šo argumentu aizstāvības raksta B.10. pielikumā un atbildes uz repliku raksta D.11. pielikumā.

596 Lai pamatotu šo argumentu, *Microsoft* atsaucas uz dažiem trešās *Mercer* aptaujas rezultātiem.

597 Šajā aptaujā *Mercer* pajautāja to organizāciju IT vadītājiem, kuras darba grupas uzdevumus jau veica ar *Linux* operētājsistēmu, vai viņi nākamajos piecos gados gatavojas tās lietot vēl vairāk. No *Mercer* aptaujas rezultātu analīzes ziņojuma 19. tabulas izriet, ka no 70 IT vadītājiem, kam tika uzdots šis jautājums, 53 atbildēja apstipriņoši.

598 Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 605. apsvērumā pamatoti norādīja, ka šis fakts nav izšķirošs. Jāatzīmē, ka, pirmkārt, šie 53 IT vadītāji bija tikai apmēram 17,9 % no 296 vadītājiem, kas piedalījās trešajā *Mercer* aptaujā, bet 226 vadītāji norādīja, ka viņu organizācija nelieto *Linux* sistēmas, lai sniegtu darba

grupas pakalpojumus. Otrkārt, šie 53 atbildīgie nesniedza kvantitatīvas ziņas par to, ka viņi vairāk lieto *Linux* sistēmas darba grupas pakalpojumu sniegšanai, nedz arī precizēja, vai tas mazinās *Windows* sistēmu lietojumu.

599 Turklāt jāatzīmē, ka no tā paša *Mercer* ziņojuma 18. tabulas izriet, ka 58 IT vadītāji ir uzskatījuši, ka *Linux* sistēmas nākamo piecu gadu laikā darba grupas uzdevumu izpildē nebūs pat “dzīvotspējīgas”.

600 Tiesa, no tās pašas tabulas izriet, ka 60 % aptaujāto IT vadītāju ir norādījuši, ka viņu organizācija paredz nākamajos piecos gados ieviest *Linux* sistēmas darba grupas pakalpojumu sniegšanai. Tomēr, kā Komisija apstrīdētā lēmuma 606. apsvērumā pareizi norāda, šiem vadītājiem nav lūgts sniegt kvantitatīvus rādītājus vai precizēt, vai šāda ieviešana būs par sliktu *Windows* sistēmām.

601 Turklāt *Microsoft* norāda arī dažas prognozes, ko sniedz *IDC*, saskaņā ar kurām *Linux* tirgus daļa laikā no 2003. līdz 2008. gadam dubultosies.

602 Šajā sakarā jāatgādina, ka *IDC* datos ir zināmas nepilnības, jo *IDC* izvēlētajās apakškategorijās ietilpst uzdevumi, kas neietilpst darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, uz ko attiecas apstrīdētais lēmums. Tātad *IDC* prognozes attiecībā uz izaugsmi ir jāaplūko kritiski.

603 Turklāt Komisija apstrīdētā lēmuma 609. apsvērumā pamatoti atzīmē, ka *Linux* sistēmu ierobežotā izaugsme, ko tām prognozē, nenotiks uz *Windows* rēķina, bet gan uz konkurējošo sistēmu, konkrēti, *NetWare* rēķina. Šajā kontekstā jāatzīmē, ka 2003. gada aprīlī *Novell* paziņoja, ka no 2005. gada tā operētājsistēma “*NetWare 7.0*” tiks pārdota divās atšķirīgās versijās, proti, vienā, kas ir balstīta uz *NetWare* tradicionālās platformas, un otra — uz *Linux* operētājsistēmas (skat. apstrīdētā lēmuma 95. apsvērumu).

604 Visbeidzot, prasības pieteikuma A.19. pielikumā un replikas raksta C.11. pielikumā *Microsoft* min viedokli, ko snieguši “atsevišķi profesionāli nozares novērotāji”. Konkrētāk, *Microsoft* atsauca uz dažām rindkopām Merila Linča 2004. gada 8. marta ziņojumā (replikas raksta C.11. pielikuma 7. pielikums), kurā sniegti rezultāti, kas iegūti, aptaujājot 50 IT vadītājus. Tā atzīmē, ka puse šo atbildīgo paredz *Linux* sistēmu lietojuma pieaugumu savā organizācijā un ka 34 % no šīs puses paredzot ar *Linux* aizstāt *Windows NT*, lai veiktu datņu un printeru koplietošanas uzdevumus.

605 Šis arguments nepārliecina. Faktiski tas nozīmē, ka tikai 17 % no aptaujātajiem IT vadītājiem grasās aizstāt *Windows NT* ar *Linux* sistēmām, lai veiktu iepriekšējā punktā minētos uzdevumus, nekādi neprecizējot šīs aizstāšanas apjomu. Ņemot vērā apstākli, ka Merila Linča aptaujas laikā *Windows NT* tehnoloģija jau bija “novecojusi” (skat. apstrīdētā lēmuma 583. apsvērumu), ir visai ticams, ka, tā kā instalētā serveru bāze, kas strādāja ar šo sistēmu, bija salīdzinoši ierobežota, paredzētā iepriekš minētā “migrācija” bija sagaidāma tikai visai nelielā apmērā. Turklāt jāatgādina, ka ar *Microsoft* konkurējošo serveru operētājsistēmām varēja sasniegt lielāku sadarbību ar *Windows NT* paaudzes sistēmām nekā ar vēlāk *Microsoft* radītajām sistēmām. Kā Komisija uzsver, vērtējot apstākļus, kas saistīti ar attiecīgās informācijas

nepieciešamību (skat. šī sprieduma 366. punktu), Merila Linča ziņojumā minētā “migrācija” ir ierobežota parādība, kas nevar atspēkot Komisijas konstatācijas par konkurences izskaušanas risku.

606 Pirmajā analīzes posmā (proti, attiecībā uz darba grupas serveru operētājsistēmu tirgus attīstību) Komisija turklāt konstatēja, ka *Windows 2000* tehnoloģijas, it īpaši *Active Directory*, “drīz vien” ieņēma “aizvien būtiskāku tirgus daļu” (apstrīdētā lēmuma 613.–618. un 781. apsvērums). Tā piebilda, ka, “tā kā *Microsoft* ir pārtraukusi izpaust sadarbības informāciju, *Microsoft* [konkurentu] darba grupas serveru gadījumā sadarbība ar *Windows 2000* pazīmēm ir grūtāka nekā ar analogām *Windows NT* tehnoloģijām”, un secināja, ka, “ieviešot [jaunās *Windows* domēna iezīmes, kuras ir tipiskas *Windows 2000*], klientiem attiecībā uz darba grupas tīkliem atliek tikai *Windows* risinājumi (apstrīdētā lēmuma 613. apsvērums).

607 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šo konstatāciju pamatotību apstiprina vairāki lietas materiālos esošie pierādījumi.

608 Bukletā, kas publicēts 2001. gada novembrī, *IDC* paziņoja, ka “vairākumam lietotāju jautājums nav, vai, bet gan kad viņi ieviešis direktoriju pakalpojumus, lai atbalstītu *Windows 2000 Server* sistēmu un turpmākās *Windows* serveru operētājsistēmas” un ka “*Windows 2000* lietotāju lielais vairākums izvēlas kataloga pakalpojumus *Active Directory*” (apstrīdētā lēmuma 614. apsvērums).

- 609 Tāpat arī, kā to apstrīdētā lēmuma 616. apsvērumā konstatē Komisija, no *Evans Data Corporation* 2002. gada pētījuma izriet, ka, vaicāti, kādiem direktoriju pakalpojumiem viņiem ir izstrādātas lietojumprogrammas, 50,3 % no štata lietojumprogrammu izstrādātājiem minējuši *Active Directory*.
- 610 Daži 2003. gada tirgus pētījuma rezultāti arī apliecina ievērojamo interesi, ko izraisījis *Active Directory*. Tā 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījumā Komisija lūdza attiecīgajām organizācijām paskaidrot, vai tās jau ir ieviesušas (vai nolēmušas ieviest) *Active Directory* vairākumā sava informātikas tīkla *Windows* domēnu (15. jautājums). No 102 aptaujātajām organizācijām 61 uz šo jautājumu atbildēja apstiprinoši.
- 611 Šī interese izriet arī no dažiem *Mercer* otrās aptaujas rezultātiem, kā to Komisija konstatē apstrīdētā lēmuma 618. apsvērumā.
- 612 Turklāt šī sprieduma 571.–574. punktā jau tika izklāstīts, ka konkurējošo darba grupu serveru operētājsistēmu sadarbība, kuru tie varēja sasniegt ar *Windows 2000* paaudzes produktiem, bija daudz mazāka nekā tā, kuru tie varēja sasniegt ar iepriekšējās paaudzes produktiem.
- 613 Visbeidzot, Komisija noslēdza pirmo savas analīzes daļu, noraidot trīs argumentu kategorijas, kuras *Microsoft* bija izvirzījusi administratīvajā procesā, lai apstrīdētu Komisijas konstatēto konkurences izskaušanas risku. *Microsoft* bija atsaukusies uz

dažiem konkurentu paziņojumiem — par apstākli, ka uzņēmumu datortīkli ir nevien-
dabīgi, kā arī konstatējusi, ka pastāv *Windows* aizstājēji risinājumi.

- 614 Rakstveida procesuālajos dokumentos *Microsoft*, atsaucoties uz klientu paziņojumiem, kurus tā iesniedza administratīvajā procesā, vēlreiz atkārtu argumentu, ka uzņēmumu datortīkli ir nevien-
dabīgi.
- 615 Šajā sakarā pietiek atzīmēt jau šī sprieduma 498.–500. punktā konstatēto, ka šie pazi-
ņojumi apstiprina, ka attiecībā uz darba grupas serveriem šo klientu datortīkli galve-
nokārt sastāvēja no *Windows* operētājsistēmām.
- 616 Rakstveida procesuālajos dokumentos *Microsoft* atsaucas uz apstākli, ka profesionālie
klienti pieņem lēmumus saistībā ar serveru operētājsistēmām, ņemot vērā virkni
kritēriju, un ka jautājums par sadarbību ar *Windows* personālo datoru operētājsis-
tēmām šajā ziņā nav noteicošais elements. Jau šī sprieduma 426. punktā tika pierā-
dīts, ka šis apgalvojums ir neprecīzs.
- 617 *Microsoft* arguments, ka sešus gadus pēc eventuālā atteikuma vēl aizvien darba grupu
serveru operētājsistēmu tirgū eksistējot prāvs skaits konkurentu (skat. šī sprieduma
442. punktu), ir jānoraida šī sprieduma 429. punktā izklāstīto apsvērumu dēļ.

618 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka tirgus attīstība liecina par konkurences izskaušanas risku darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

619 Komisija vēl jo pamatotāk secināja, ka pastāv konkurences izskaušanas risks šajā tirgū, jo tam ir dažas pazīmes, kas liecina, ka organizācijām, kas darba grupu serveros lieto *Windows*, nākotnē varētu rasties grūtības pāriet uz *Windows* konkurentu operētājsistēmām. Tādējādi, kā Komisija pamatoti norāda apstrīdētā lēmuma 523. apsvērumā, no dažiem *Mercer* trešās aptaujas rezultātiem izriet, ka “stabilas un pārbaudītas tehnoloģijas reputācija” ir būtisks faktors lielākās daļas aptaujāto IT vadītāju skatījumā. Apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienā *Microsoft*, piesardzīgi vērtējot, bija ieguvusi vismaz 60 % no darba grupu serveru operētājsistēmu tirgus (apstrīdētā lēmuma 499. apsvēruma). Tāpat jāatzīmē, ka daži minētās aptaujas rezultāti liecina, ka “pieejamā kompetences līmeņa/atbalsta (iekšējā/ārējā) pieejamības” faktors ir būtisks lielākās daļas aptaujāto IT vadītāju skatījumā. Kā Komisija ļoti pamatoti apstrīdētā lēmuma 520. apsvērumā norāda, “tas nozīmē, ka jo vieglāk ir atrast kompetentus tehniķus konkrētai darba grupas serveru operētājsistēmai, jo vairāk klientu vēlas to lietot”, un “tāpat jo vairāk kādu darba grupu serveru operētājsistēmu klienti lieto, jo vieglāk tehniķiem ir iegūt zināšanas par šo produktu (un viņi ir vairāk tendēti to darīt)”. Ņemot vērā *Microsoft* visai ievērojamo darba grupas serveru operētājsistēmu tirgus daļu, ļoti daudziem tehniķiem ir zināšanas par *Windows* operētājsistēmu specifiku.

620 Līdz ar to ir jāsecina, ka apstākļi, saskaņā ar kuru attiecīgais atteikums rada risku izskaust konkurenci, pastāv šajā lietā.

iv) Par jauno produktu

Lietas dalībnieku argumenti

⁶²¹ *Microsoft* atsaucas uz iepriekš 107. punktā minētā sprieduma lietā *IMS Health* 48. un 49. punktu, uzskatot, ka nav pierādīts, ka tai pārmestā atteikšanās nav ļāvusi parādīties jaunam produktam, pēc kura ir neapmierināts patērētāju pieprasījums.

⁶²² Šajā sakarā *Microsoft* atgādina, pirmkārt, ka tā jau tirgo serveru operētājsistēmas, kas izmanto minētos sakaru protokolus, un tās konkurenti tirgo savas serveru operētājsistēmas, kuras izmanto tādus sakaru protokolus, ko tie ir izvēlējušies, lai nodrošinātu darba grupas pakalpojumus.

⁶²³ Turklāt *Microsoft* norāda uz apstrīdētā lēmuma 669. apsvērumu un no jauna apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma mērķis ir ļaut konkurentiem panākt, ka viņu produkti darbotos tieši tāpat kā *Windows* serveru operētājsistēmas. Tā atgādina, ka Komisijas mērķis ir panākt, lai prasītājas sakaru protokolus izmanto konkurenti, radot tādas serveru operētājsistēmas, kas, "atdarinot" prasītājas produktus, tiešā veidā ar tiem konkurētu.

⁶²⁴ *Microsoft* arī uzsver, ka apstrīdētajā lēmumā nav norādīts neviens jauns produkts, kuru tās konkurenti izstrādātu, izmantojot prasītājas sakaru protokolus, kā arī nav pierādīts, ka pēc šāda produkta ir pieprasījums. Komisija tikai apgalvo, ka *Microsoft*

konkurenti “varētu izmantot publiskoto informāciju, lai uzlabotu savu produktu darbību” (apstrīdētā lēmuma 695. apsvērums).

625 *Microsoft* norāda, ka nedz 1998. gada 15. septembra vēstulē, nedz *Sun* 1998. gada 10. decembra sūdzībā nav pilnīgi nekādu norāžu uz *Sun* ieceri izmantot *Microsoft* tehnoloģiju, lai radītu kaut ko vairāk par darba grupas servera operētājsistēmu.

626 *Microsoft* iebilst pret Komisijas apgalvojumu, ka, lai produktu varētu uzskatīt par jaunu produktu, pietiek ar to, ka svarīgus produkta elementus ir izveidojis licencesņēmējs. *Microsoft* uzskata, ka “no konkurenta aizgūtu iezīmju pievienošanu diezin vai var uzskatīt par jauna produkta radīšanu”.

627 *Microsoft* arī apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka tās atteikšanās ir “atteikšanās ļaut turpināt jaunrades procesu” (skat. šī sprieduma 632. punktu). *Microsoft* apšaubā apstrīdētā lēmuma 696. apsvērumā izklāstīto argumentu pamatotību un apgalvo, ka *Novell* nekad nav izmantojis *AS/U* un ka *Sun* un “dažu citu izplatītāju, kuriem bija *AS/U* izmantošanas licence”, nodrošināto darba grupas serveru operētājsistēmu tirdzniecības apjomi vienmēr ir bijuši nelieli. Būtībā, kā uzskata *Microsoft*, apstrīdētajā lēmumā pieprasītā obligātā licenču piešķiršana drīzāk mazinās jaunradi, jo prasītājam būs mazāka motivācija izstrādāt specifisku tehnoloģiju, ja būs prasība, ka šī tehnoloģija ir jādara pieejama konkurentiem.

628 Visbeidzot, *Microsoft* noliedz, ka atteikšanās kaitē patērētājiem. *Mercer* ziņojumā, uz kuru balstās Komisija (skat. šī sprieduma 635. punktu), aplūkoti tādi produkti, kas pašlaik ir tirgū, un tādēļ šis ziņojums nav izmantojams, lai noskaidrotu, vai atteikums

piešķirt izmantošanas licences ir negatīvi ietekmējis tādu jaunu produktu parādīšanos, pēc kuriem ir pagaidām neapmierināts patērētāju pieprasījums. Turklāt nevienā *Mercer* ziņojumā nav pierādīts, ka *Microsoft* "atpaliek" no saviem konkurentiem. Precīzāk izsakoties, Komisija nav minējusi, ka *Windows* serveru operētājsistēmas ir izrādījušās pārakas par *NetWare* un *Linux* sistēmām 10 kategorijās no 13 un *UNIX* sistēmām 9 kategorijās no 13. *Microsoft* arī norāda, ka nevienā administratīvajā procesā neviens patērētājs nav apgalvojis, ka ir bijis spiests izmantot *Windows* serveru operētājsistēmas tādēļ, ka prasītāja ir atteikusi izpaust sadarbības informāciju saviem konkurentiem.

629 *CompTIA* uzsver, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pierādījusi, ka *Microsoft* atteikums nav ļāvis parādīties jaunam produktam.

630 Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumu, ka atteikums nav kavējis tāda jauna produkta parādīšanos, pēc kura ir pagaidām neapmierināts patērētāju pieprasījums.

631 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija apgalvo, ka no iepriekš 107. punktā minētā sprieduma lietā *IMS Health* 49. punkta izriet, ka "jauns produkts" ir tāds produkts, kurš piedāvā ko vairāk par tādu produktu dublēšanu, ko tirgū jau piedāvā šo produktu autortiesību īpašnieki. Tādēļ pietiek ar to, ka attiecīgajam produktam ir tādi svarīgi elementi, kurus radījis pats licences ņēmējs. Tā kā no *Microsoft* tiek prasīts izpaust tikai specifikācijas, nevis saskarņu implementācijas, tās konkurenti neaprobežosies ar tās produktu dublēšanu un pat nespēs to izdarīt. Konkurenti, tā vietā, lai tiktu izstumti no tirgus tāpēc, ka *Microsoft* atsakās sniegt sadarbības informāciju (apstrīdētā lēmuma 695. apsvērums), izmantos šo informāciju, lai turpinātu laist tirgū

uzlabotus produktus un “piedāvātu [...] gan savus, gan iepriekš izveidotos *Microsoft* produktus ar pievienotu vērtību”. Tā piebilst, ka neviena *Microsoft* produktu īpašība un it īpaši daļas no tā programmatūras kodiem netiks integrētas citās darba grupas serveru operētājsistēmās.

632 Otrkārt, Komisija uzsver, ka tā apstrīdētajā lēmumā neaprobežojās ar iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health* definēto jauna produkta kritērija analīzi. Tā aplūkojusi šo kritēriju saistībā ar EKL 82. panta otrās daļas b) punktā noteikto aizliegumu ļaunprātīgi izmantot dominējošu stāvokli tirgū, lai ierobežotu tehnikas attīstību, kaitējot patērētājiem. Tādējādi Komisija ir pievērsusi īpašu uzmanību, lai pārliecinātos, ka *Microsoft* atteikums bija nevis tikai atteikums ļaut kopēt tās produktus, bet gan “atteikums ļaut turpināt jaunradi”, proti, jaunu produktu izstrādi.

633 Pamatojot šos apgalvojumus, Komisija pauž uzskatu, ka, pirmkārt, tā ir izpētījusi *Microsoft* konkurentu rīcību pagātnē, kad *Microsoft* sniedza tiem sadarbības informāciju vai nejauši ļāva dažiem izmantot “apiešanas risinājumus” [“workarounds”] (apstrīdētā lēmuma 696. apsvēruma). Atbildot uz *Microsoft* pausto kritiku par šo aspektu (skat. šī sprieduma 627. punktu), Komisija paskaidro, ka, tā kā *Novell* nebija “*UNIX* izplatītājs”, tam nebija īpašas intereses par tādiem “uz *UNIX* balstītiem risinājumiem” kā *AS/U*. Tā piebilst, ka *Sun* un citi *UNIX* izplatītāji piedāvāja inovatīvus produktus, kas izmanto *AS/U*, lai īstenotu sadarbību ar *Windows* sistēmām, kas būtu varējuši apmierināt to patērētāju pieprasījumu, ja *Microsoft* nebūtu atteikusies sniegt sadarbības informāciju.

634 Otrkārt, Komisija norāda, ka apstrīdētā lēmuma 698. apsvērumā tā ir minējusi, ka bija iespējami daudzi un dažādi vienas un tās pašas specifikācijas izmantošanas veidi.

635 Treškārt, Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 699. apsvērumu un apgalvo, ka no *Mercer* ziņojuma izriet, ka, lai gan, runājot par vairākām svarīgām funkcijām, kas serveru operētājsistēmu patērētājiem šķiet svarīgas, “*Microsoft* atpaliek no saviem konkurentiem”, šie patērētāji neatsakās no *Microsoft* produktiem, jo “sadarbspējas šķēršļu dēļ nav iespējams izmantot alternatīvas”. Tā precizē, ka *Microsoft* ir pārāka par saviem konkurentiem tikai tādēļ, ka, pirmkārt, sadarbspēja ar *Windows* ir faktors, kas tiek ņemts vērā, un tādēļ, ka, otrkārt, mazāk svarīgi faktori tiek ņemti vērā tādā pašā mērā kā svarīgākie faktori. Atbildot uz *Microsoft* argumentu, ka neviens patērētājs līdz šim nav sūdzējies par nepieciešamību izmantot *Windows* operētājsistēmu *Microsoft* atteikuma dēļ, Komisija norāda uz apstrīdētā lēmuma 702.–708. apsvērumu.

636 Ceturtkārt, Komisija norāda, ka *Microsoft* konkurenti veic izpēti un izstrādi, taču viņiem ir vajadzīga piekļuve *Microsoft* protokoliem, lai organizācijas, kas izmanto *Windows* personālos datorus un darba grupas serverus, varētu izmantot šo konkurentu inovācijas un neciestu sadarbspējas neesamības dēļ. Tā precizē, ka “šāds atteikums tiešā veidā nemazina konkurentu spēju radīt inovatīvus produktus, drīzāk tas mazina patērētāju iespējas izmantot šādus inovatīvus produktus, kā arī konkurentu iespējas gūt peļņu no savas inovācijas un līdz ar to ilgtermiņā — viņu inovācijas motivāciju”.

637 Piektkārt un visbeidzot, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* argumenti par savu inovācijas motivāciju nav svarīgi, izvērtējot dominējoša stāvokļa izmantošanas ietekmi uz konkurentu inovācijas motivāciju.

638 Treškārt, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* apgalvojums, ka “jauna produkta” kritērijs šajā lietā nav izpildīts, ir balstīts uz nepareizu judikatūras interpretāciju.

639 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija apgalvo, ka kritērijs neparedz, ka ir konkrēti jāpie-rāda, ka licencesņēmēja produkts piesaistīs to patērētāju uzmanību, kuri nepērk dominējošā piegādātāja piedāvātos produktus. Iepriekš 107. punktā minētajā sprie-dumā lietā *IMS Health* Tiesa koncentrējās uz tādu produktu diferenciāciju, kas var ietekmēt patērētāju izvēli, citiem vārdiem sakot, uz to, vai ir “potenciāls pieprasī-jums” pēc jauna produkta. Tā uzsver, ka jauna produkta kritērijs neattiecas tikai uz ražošanas ierobežojumiem. Atbildes uz repliku rakstā Komisija apgalvo, ka ierosi-nātie jaunie produkti neapšaubāmi būs vērsti uz potenciālā pieprasījuma apmierinā-šanu un uzlabos operētājsistēmas, kuras pašlaik tirgo *Microsoft* konkurenti un kurām ir funkcijas, kas apmierina patērētājus, bieži vien pat vairāk nekā līdzvērtīgas *Micro-soft* darba grupas serveru operētājsistēmu funkcijas.

640 Otrkārt, Komisija uzskata, ka *Microsoft* nevar balstīties uz to, ka apstrīdētais lēmums koncentrējas uz tā konkurentu spēju pielāgot savus “pašreizējos produktus”. Par svarīgu uzskatāms jautājums, vai šie konkurenti galvenokārt aprobežosies ar to esošo produktu pavairošanu, kurus izstrādājis intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieks. Komisija šajā sakarā uzsver, ka *Microsoft* konkurentu produktos būs izmantots tas pats protokolu kopums, kas ir *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās, taču ar būtiskām atšķirībām darbības, drošības un funkcionalitātes ziņā.

641 Treškārt, Komisija apgalvo, ka judikatūra neizslēdz iespēju licencesņēmēja nākama-jiem produktiem konkurēt ar intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka produktiem, kā to var redzēt faktos, sakarā ar kuriem tika pasludināti iepriekš 107. punktā minētie spriedums lietā *Magill* un spriedums lietā *IMS Health*.

642 *SIIA* uzsver, ka šajā lietā atteikums kavē “jaunu un inovatīvu darba grupas serveru operētājsistēmu, ko nav ražojis *Microsoft* un kas apmierina patērētāju sadarbības vajadzības”, rašanos. Tā paskaidro, ka sadarbības informācijas dēļ *Microsoft*

konkurenti spētu piedāvāt ne tikai “uzlabotas funkcionālās iespējas”, bet arī, kas pats svarīgākais, sadarbbspējīgus produktus. *SIIA* arī uzsver, ka, tikai “dublējot [*Microsoft*] produktus”, *Microsoft* konkurenti nekļūtu konkurētspējīgāki un ka viņi turklāt nemaz nespētu to izdarīt, pat ja viņiem būtu pieejama apstrīdētajā lēmumā minētā informācija.

Pirmās instances tiesas vērtējums

⁶⁴³ Jāuzsver, ka apstāklis, ka prasītājas rīcība kavē jauna produkta parādīšanos tirgū, jāaplūko saistībā ar EKL 82. panta otrās daļas b) punktu, kurā aizliegta dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kas izpaužas kā “ražošanas, tirgus vai tehnikas attīstības ierobežošana, kas kaitē patērētājiem”.

⁶⁴⁴ Tādējādi iepriekš 107. punktā minētā sprieduma lietā *Magill* 54. punktā Tiesa nosprieda, ka attiecīgo raidorganizāciju atteikums šī noteikuma nozīmē uzskatāms par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, jo tas kavēja jauna produkta parādīšanos, kuru lietā iesaistītās raidorganizācijas nepiedāvāja un pēc kura bija potenciāls patērētāju pieprasījums šī noteikuma nozīmē.

⁶⁴⁵ No lēmuma, kas bija tiesvedības priekšmets lietā, kurā tika pasludināts šis spriedums, izriet, ka Komisija ir uzskatījusi, ka ar savu atteikumu raidorganizācijas ierobežoja ražošanu vai tirgu, kaitējot patērētājiem (skat. Komisijas 1988. gada 21. decembra Lēmuma 89/205/EEK par procesu saskaņā ar [EKL 82.] pantu un 23. punkta pirmo daļu (IV/31.851, *Magill TV Guide/ITP, BBC un RTE*) (OV 1989, L 78, 43. lpp.)). Komisija konstatēja, ka minētais atteikums neļāva izdevējiem ražot un izdot iknedēļas televīzijas programmu, kas paredzēta patērētājiem Īrijā un Ziemeļīrijā, — programmas veidu, kas tolaik šajā ģeogrāfiskajā tirgū nebija pieejams. Katra no lietā iesaistītajām

raidorganizācijām pati izdeva iknedēļas televīzijas programmu, taču visās šajās televīzijas programmās bija iekļautas tikai konkrētās raidorganizācijas pārraides. Konstatējot, ka šīs raidorganizācijas ļaunprātīgi izmanto dominējošo stāvokli tirgū, Komisija uzsvēra kaitējumu, ko Īrijas un Ziemeļīrijas patērētājiem nodarīja vispārējas iknedēļas televīzijas programmas nepieejamība, jo, ja viņi vēlējās uzzināt, kādas televīzijas pārraides tiks piedāvātas nākamajā nedēļā, viņi bija spiesti iegādāties visu raidorganizāciju televīzijas programmas un paši meklēt vajadzīgo informāciju, lai salīdzinātu piedāvātās pārraides.

⁶⁴⁶ Iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *IMS Health* Tiesa, izvērtējot apstākļus, kādos jauns produkts parādās tirgū, aplūkoja šos apstākļus, arī ņemot vērā iespējamo kaitējumu patērētāju interesēm. Tādējādi minētā sprieduma 48. punktā Tiesa, atsaucoties uz ģenerālvokāta Ticano [*Tizzano*] secinājumu šajā lietā 62. punktu (*Recueil*, I-5042. lpp.), uzsvēra, ka, ja jāizvērtē intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka intereses un ekonomiskā brīvība un konkurences aizsardzība, pēdējās gūst pārsvaru tikai tad, ja atteikums sniegt izmantošanas licenci neļauj izveidot sekundāro tirgu, līdz ar to kaitējot patērētājiem.

⁶⁴⁷ Apstākļi, kādos parādās jauns produkts, kā minēts iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*, var nebūt vienīgais kritērijs, pēc kura iespējams noteikt, vai atteikums piešķirt licenci intelektuālā īpašuma izmantošanai var kaitēt patērētājiem EKL 82. panta otrās daļas b) punkta nozīmē. Saskaņā ar šo noteikumu šāds kaitējums var rasties, ja ierobežojumi skar ne tikai ražošanu vai tirgus, bet arī tehnisko attīstību.

648 Uz šo pēdējo hipotēzi Komisija balstīja savas konstatācijas, kas iekļautas apstrīdētajā lēmumā. Tā Komisija secināja, ka *Microsoft* pārmestais atteikums sniegt attiecīgo informāciju ir ierobežojis tehnisko attīstību, negatīvi ietekmējot patērētājus EKL 82. panta otrās daļas b) punkta nozīmē (apstrīdētā lēmuma 693.–701. un 782. apsvērumi) un noraidīja *Microsoft* apgalvojumu, ka tās atteikuma negatīvā ietekme uz patērētājiem nav pierādīta (apstrīdētā lēmuma 702.–708. apsvērumi).

649 Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisijas konstatācijas, kas ietvertas iepriekšējā punktā minētajos apsvērumos, nav acīmredzami nepareizas.

650 Tādējādi, pirmkārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 694. apsvērumā ir pareizi norādījusi, ka, “nepastāvot sadarbībai starp konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmas produktiem un *Windows* domēna arhitektūru, aizvien lielāks skaits patērētāju ir spiesti izmantot viendabīgos *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmu risinājumus”.

651 Šajā sakarā ir jāatgādina, kā tas ir izklāstīts šī sprieduma 371.–422. punktā, ka *Microsoft* pārmestais atteikums neļāva tās konkurentiem izveidot tādas darba grupas serveru operētājsistēmas, kas spēj sasniegt noteikta līmeņa sadarbību ar *Windows* sistēmas arhitektūru, tādēļ patērētāji, izvēloties darba grupas serveru operētājsistēmas, nosliecas par labu *Microsoft* produktiem. Pirmās instances tiesa šī sprieduma 606.–611. punktā jau ir norādījusi, ka no daudziem lietās materiāliem kļuvis skaidrs, ka aizvien vairāk organizāciju izmanto *Windows 2000* klāsta piedāvātās tehnoloģijas, īpaši *Active Directory*, tā kā šajā klāstā ir vairāk sadarbības problēmu darba grupas serveru operētājsistēmu jomā nekā iepriekšējās paaudzes produktiem (skat. šī

sprieduma 571.–574. punktu un apstrīdētā lēmuma 578.–584. un 588. un 613. apsvērumu), aizvien plašākais šo sistēmu izmantojums tikai pastiprina iepriekšējā punktā minēto “ierobežojošo” ietekmi.

652 Šādā veidā ierobežotās patērētāju izvēles iespējas vēl vairāk kaitē patērētājiem, jo, kā minēts šī sprieduma 407.–412. punktā, viņi uzskata, ka darba grupas serveru operētājsistēmas, ko nav radījusi *Microsoft*, ir labākas par *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām virknē funkciju, kuras viņi uzskata par ļoti svarīgām, piemēram, “sistēmas uzticamībā/pieejamībā” un “drošībā, kas integrēta servera operētājsistēmā”.

653 Otrkārt, Komisija ir pareizi secinājusi, ka mākslīgās priekšrocības sadarbības ziņā, uz kurām ar savu atteikumu pastāvēja *Microsoft*, mazināja tās konkurentu motivāciju izstrādāt un laist tirgū darba grupas serveru operētājsistēmas ar jaunām funkcijām, tā kaitējot galvenokārt patērētājiem (šajā sakarā skat. apstrīdētā lēmuma 694. apsvērumu). Šī atteikuma dēļ konkurenti savu produktu īpašību, īpaši tādu parametru kā drošums, uzticamība, lietošanas vieglums vai darbības ātrums, dēļ salīdzinājumā ar *Microsoft* atrodas neizdevīgākā situācijā (apstrīdētā lēmuma 699. apsvērumus).

654 Komisijas secinājumu, ka, “ja *Microsoft* konkurentiem būtu pieejama informācija par sistēmu sadarbību, kuru *Microsoft* atsakās sniegt, viņi varētu izmantot šo informāciju, lai padarītu pieejamas savu produktu sarežģītākās funkcijas sadarbības tīkla sistēmā, uz kuras balstīta *Windows* domēna arhitektūra” (apstrīdētā lēmuma 695. apsvērumus), apstiprina šo konkurentu rīcība pagātnē, kad viņiem bija pieejama noteikta informācija par *Microsoft* produktiem. Divi piemēri, ko Komisija

min apstrīdētā lēmuma 696. apsvērumā, proti, produkti — “PC NetLink” un “NDS NT” to pierāda. *PC NetLink* ir uz *AS/U* pamata *Sun* izstrādāta programmatūra, ko izveidoja *AT & T*, izmantojot pirmkodu, kura izmantošanai *Microsoft* piešķīra licenci 1990. gados (apstrīdētā lēmuma 211.–213. apsvērumi). Dokuments, ko *Microsoft* iesniedza administratīvā procesa laikā, rāda, ka *PC NetLink* izveidotās jaunās *Windows* darba grupu tīklu funkcijas un radīto pievienoto vērtību *Sun* uzsvēra kā argumentu šī produkta tirdzniecības veicināšanai (apstrīdētā lēmuma 840. zemsvītras piezīme). Līdzīgi savos reklāmas materiālos *Novell* uzsvēra jaunās funkcijas, ko *Windows* sistēmas arhitektūrā (šajā gadījumā *Windows NT*) piedāvā *NDS NT* — programmatūras, kuras tas izstrādājis, izmantojot reverso inženieriju (apstrīdētā lēmuma 841. zemsvītras piezīme).

655 Ir jānorāda, ka Komisija īpaši uzsvēra, ka ir bijušas “plašas iespējas diferencēšanai un inovēšanai, kas pārsniedz saskarņu specifiskāciju koncepciju” (apstrīdētā lēmuma 698. apsvērumi). Citiem vārdiem sakot, programmatūras izstrādātāji vienu un to pašu specifiskāciju var implementēt ļoti daudzos dažādos un inovatīvos veidos.

656 Tādējādi apstrīdētais lēmums balstīts uz ideju, ka, tiklīdz šķēršļi *Microsoft* konkurenciem, kas saistīti ar nepietiekamu *Windows* sistēmas arhitektūras sadarbību, būs novērsti, šie konkurenti spēs piedāvāt tādas darba grupas serveru operētājsistēmas, kas nevis atdarinās tirgū pieejamās *Windows* operētājsistēmas, bet atšķirsies no šīm operētājsistēmām ar parametriem, ko patērētāji uzskata par svarīgiem (šajā sakarā skat. apstrīdētā lēmuma 699. apsvērumu).

657 Tādēļ jāpatur prātā, ka *Microsoft* konkurenti nespēs klonēt vai atdarināt *Microsoft* produktus tikai tāpēc, ka tiem būs pieejama apstrīdētajā lēmumā minētā sadarbības

informācija. Papildus tam, ka *Microsoft* pati savā argumentācijā atzīst, ka apstrīdētā lēmuma 5. pantā paredzētais korektīvais pasākums neļautu sasniegt šādu rezultātu (skat. šī sprieduma 241. punktu), jāatgādina, ka attiecīgā informācija neattiecas uz implementācijas detaļām vai *Microsoft* pirmkoda elementiem (skat. šī sprieduma 194.–206. punktu). Ir arī jānorāda, ka protokoli, kuru specifikācijas *Microsoft* ir jāatklāj saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, aptver tikai minimālu daļu no visa protokolu kopuma, kas izmantots *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmās.

658 Tāpat ir jāatzīmē, ka *Microsoft* konkurentiem nebūs nekādas intereses tikai kopēt *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas. Ja tie paziņotās informācijas dēļ spēs izstrādāt ar *Windows* domēna arhitektūru pietiekami sadarbspējīgas operētājsistēmas — ja vien tie vēlēsies izmantot konkurences priekšrocības pret *Windows* un palikt rentabli tirgū, tiem nebūs citas izvēles, kā vien padarīt savus produktus atšķirīgus no *Windows* produktiem dažu parametru un īpašību ziņā. Šeit jāatceras, ka atbilstoši Komisijas skaidrojumiem apstrīdētā lēmuma 719.–721. apsvērumā — specifikāciju implementēšana ir grūts uzdevums, kas prasa daudz investīciju un laika.

659 Visbeidzot, attiecībā uz *Microsoft* argumentu, ka tā būtu mazāk motivēta izstrādāt specifisku tehnoloģiju, ja būs prasība, ka šī tehnoloģija ir jādara pieejama konkurentiem (skat. šī sprieduma 627. punktu), pietiek konstatēt, ka tam nav nekādas nozīmes, pārbaudot apstākli saistībā ar jauno produktu, kas ļauj izvērtēt attiecīgā atteikuma sekas uz *Microsoft* konkurentu motivāciju meklēt inovatīvus risinājumus, nevis *Microsoft* motivāciju inovēt. Šis pēdējais jautājums ir jāizvērtē, izskatot apstākli, kas saistīts ar objektīva pamatojuma neesamību.

660 Treškārt, Komisija pamatoti noraidījusi kā nepamatotu *Microsoft* apgalvojumu, ka administratīvajā procesā neesot ticis pierādīts, ka *Microsoft* pārmestais atteikums būtu radījis kaitējumu patērētājiem (apstrīdētā lēmuma 702.–708. apsvērumi).

661 Vispirms, kā jau atzīmēts šī sprieduma 407.–412. punktā, no *Mercer* trešās aptaujas rezultātiem izriet, ka, pretēji *Microsoft* apgalvojumiem, patērētāji attiecībā uz virkni raksturlielumu, ko viņi vērtē kā svarīgus, uzskata konkurentu darba grupas serveru operētājsistēmas par labākām nekā *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmas.

662 *Microsoft* turklāt nevar atsaukties uz apstākli, ka patērētāji administratīvajā procesā nekad nav teikuši, ka tie bijuši spiesti izvēlēties *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmu tāpēc, ka *Microsoft* ir atteicies izpaust konkurentiem informāciju par sadarbību. Šeit pietiek konstatēt, ka *Microsoft* neapstrīd Komisijas konstatējumus, kas ietverti apstrīdētā lēmuma 705. un 706. apsvērumā. Apstrīdētā lēmuma 705. apsvērumā Komisija atzīmē, ka tieši papildu programmatūras izstrādātājiem ir jāpanāk sadarbība ar *Microsoft* sistēmām, kas ir “atkarīgas no *Microsoft* izpaustās sadarbības informācijas”, un ka “patērētāji vienmēr nezina, ko *Microsoft* ir vai nav izpaudis šo darba grupas serveru operētājsistēmu izplatītājiem”. Apstrīdētā lēmuma 706. apsvērumā Komisija norāda, ka, “nostādīti izvēles priekšā, vai nu saskarties ar daudzām sadarbības problēmām, kas apgrūtina darbu vai padara to neefektīvāku, vai arī izvēlēties homogēnu *Windows* vidi, patērētāji lielākoties izvēlas pēdējo”, un ka, “kad viņi ir pārgājuši uz *Windows* standartiem, ir maz ticams, ka viņiem varētu rasties personālo datoru un darba grupas serveru operētājsistēmu sadarbības problēmas”.

663 Turklāt jāatzīmē, ka no *Microsoft* pašas paziņojumiem par informācijas atklāšanu ASV izlīguma ietvaros izriet, ka to rezultātā patērētājiem pieejamais sortiments ir paplašinājies (skat. apstrīdētā lēmuma 703. apsvērumu).

664 Visbeidzot jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 82. pants attiecas ne tikai uz darbībām, kas var radīt tiešu kaitējumu patērētājiem, bet arī tādām darbībām, kas var radīt netiešu kaitējumu, piemēram, apdraudot faktiskās konkurences struktūru (Tiesas 1979. gada 13. februāra spriedums lietā 85/76 *Hoffmann-La Roche*/Komisija, *Recueil*, 461. lpp., 125. punkts, un iepriekš 229. punktā minētais spriedums lietā *Irish Sugar*/Komisija, 232. punkts). Tātad šajā lietā *Microsoft* ir aizskārusi faktiskās konkurences struktūru darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, iegūstot būtisku tirgus daļu.

665 No visiem iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem jāsecina, ka Komisijas secinājums, ka *Microsoft* atteikums ierobežo tehnikas attīstību, kaitējot patērētājiem EKL 82. panta otrās daļas b) punkta nozīmē, nav acīmredzami kļūdaini. Līdz ar to ir jāuzskata, ka šajā lietā pastāv apstākļi saistībā ar jauna produkta parādīšanos tirgū.

v) Par objektīva pamatojuma neesamību

Lietas dalībnieku argumenti

666 Pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka tai pārņemtajam atteikumam esot objektīvs pamats intelektuālā īpašuma tiesībās, kas tai pieder uz attiecīgo "tehnoloģiju". Tā atzīmē, ka

ir ieguldījusi daudz līdzekļu, lai izstrādātu sakaru protokolus un ka šo produktu ienesīgums ir leģitīma atlīdzība. Tā arī apgalvo, ka parasti esot pieņemts, ka uzņēmuma atteikumam izpaust konkurentiem kādu tehnoloģiju var būt galvenokārt apstākļi, ka tas nevēlas, lai tie lietu šo tehnoloģiju, konkurējot ar šo uzņēmumu.

667 Replikas rakstā *Microsoft* atsaucas uz apstākli, ka konkurentiem izpaužamā tehnoloģija ir slepena, tai ir liela vērtība licences ņēmējiem un tā ir saistīta ar būtiskiem jauninājumiem.

668 Atbildē uz vienu no Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumiem *Microsoft* piebilst, ka tai bijis objektīvs pamatojums nepiešķirt licenci uz šo tehnoloģiju, “ņemot vērā kaitējumu motivācijai ieviest citus jauninājumus, ja *Sun* (vai citi) varētu lietot šo tehnoloģiju, lai izstrādātu funkcionāli līdzvērtīgu produktu, kas konkurētu ar *Microsoft* produktiem tai pašā tirgū”.

669 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka Komisija esot noraidījusi tās argumentus, piemērojot jaunu, juridiski kļūdainu kritēriju un novirzoties no judikatūrā lietotajiem kritērijiem. Faktiski apstrīdētā lēmuma 783. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka atteikums paziņot informāciju, kas aizsargāta ar intelektuālā īpašuma tiesībām, ir EKL 82. panta pārkāpums, ja, apsverot visus faktoros, jauninājuma pozitīvās sekas attiecīgajā jomā atsvērtu negatīvo ietekmi uz uzņēmuma motivāciju ieviest jauninājumus.

670 *Microsoft* uzskata, ka šāda “izvērtējuma” kritērija piemērošanas sekas būs tādas, ka uzņēmumi, kam tirgū ir dominējošs stāvoklis, būs mazāk motivēti investēt pētniecībā

un attīstībā, jo tiem savu pūliņu augļos nāksies dalīties ar konkurentiem. *Microsoft* norāda, ka intelektuālā īpašuma tiesības liek to īpašniekam turpināt inovēt, aicinot konkurējošos uzņēmumus izvērst savu darbību inovatīvo risinājumu laukā, lai “nepaliktu iepakaļ”. Turklāt tā kritizē apstākli, ka Komisija necenšas “skaitliski novērtēt” negatīvās sekas, kuras konkurentiem radīs obligāta licenču piešķiršana saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, jo konkurenti tad gaidīs, lai redzētu, pie kādām tehnoloģijām tie var tikt, izmantojot licenci, un nepūlēsies radīt paši savas tehnoloģijas.

671 *Microsoft* kritizē arī šī kritērija neskaidrību un neparedzamās sekas, tostarp atzīmējot, ka Komisija nav sniegusi nekādas norādes, kas ļautu dominējošiem uzņēmumiem novērtēt, vai “inovatīvu risinājumu meklēšanas motivācija var attaisnot to lēmumu atstāt savu intelektuālo īpašumu pašu lietojumam”. Vispārīgāk raugoties, apstrīdētajā lēmumā nekādi neesot precizēts, kā šis kritērijs ticis piemērots šajā lietā, nedz arī kā tas būtu jāpiemēro turpmāk.

672 Treškārt, *Microsoft* apstrīd Komisijas atsauces uz ASV izlīgumu un izlīgumu, kas tika noslēgts ar *Sun* (skat. šī sprieduma 687. punktu).

673 Attiecībā uz ASV izlīgumu — *Microsoft* atgādina, ka tas liek piešķirt licences saistībā ar sakaru protokoliem, kas *Microsoft* sistēmās ieviesti personālajos datoros, lai tos varētu pieslēgt servera programmatūrai. Gluži otrādi — ar apstrīdēto lēmumu tai tiek uzlikts pienākums piešķirt licences attiecībā uz sakaru protokoliem “serveris/serveris”, lai tos varētu saslēgt ar tiešo konkurentu serveru operētājsistēmām. Tā arī atzīmē, ka pienākumi, kas izriet no ASV izlīguma, ir jāpilda tikai piecu gadu laikposmā, turklāt uzņēmums ir vairāk motivēts izstrādāt tehnoloģiju tad, kad tas pēc noteikta laika var ekskluzīvi lietot uzlabojumus, kas panākti ar šo tehnoloģiju.

674 Attiecībā uz izlīgumu, kas noslēgts ar *Sun, Microsoft* atzīmē, ka tas paredz abpusējas saistības ar saskaņotiem nosacījumiem dalīties tehnoloģijās un intelektuālā īpašuma tiesībās, turklāt laikposmā, kas nepārsniedz sešus gadus. Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu *Microsoft* nevarēs brīvi izvēlēties licencesņēmējus, un tie tai nepiešķirs nekādas atbildes licences, turklāt atlīdzību vai saņemšanas nosacījumus attiecībā uz šo licenču saņemšanu kontrolēs Komisija, un *Microsoft* saistības attiecībā uz šo obligāto licenču piešķiršanu "būs neierobežotas laikā".

675 *CompTIA*, pirmkārt, uzsver, ka konkurences aspektā ir būtiski inovēt informācijas un sakaru tehnoloģiju jomā, kā arī ir nepieciešama "robusta sistēma, kas aizstāvētu intelektuālā īpašuma tiesības". Tā tostarp norāda, ka šīs tiesības rosina uzņēmumus uzlabot esošos produktus un laist tirgū jaunus.

676 *CompTIA*, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 783. apsvērumu, turklāt apgalvo, ka Komisija šajā lietā ir piemērojusi jaunu vērtēšanas kritēriju, un uzskata, ka tas neatbilst judikatūrai.

677 Komisija, pirmkārt, atzīmē, ka tā ir pienācīgi ņemusi vērā *Microsoft* izvirzītos pamatojumus.

678 Šajā ziņā Komisija, pirmkārt, atzīmē, ka prasības pieteikumā *Microsoft* ir atzinusi, ka ir balstījusies tikai uz vienu pamatojumu, proti, ka tai pieder intelektuālā īpašuma tiesības uz attiecīgo "tehnoloģiju". Komisija uzskata, ka šādu pamatojumu nevar

pieņemt, un, konkrētāk, norāda, ka lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 107. punktā minētais spriedums *Magill*, kurā nebija nekādu šaubu, ka apstrīdētais lēmums uzliek attiecīgajiem uzņēmumiem pienākumu piešķirt licences, kas saistītas ar autortiesībām, Tiesa nosprieda, ka atteikums tā rīkoties nav bijis objektīvi pamatots. Komisiju šajā aspektā atbalsta arī *SIIA*.

679 Komisija tad paskaidro, ka tā ir izpratusi *Microsoft* argumentu kā tādu, kas nozīmē, ka šīs konkrētās lietas fakti, konkrētāk, “iespējamās sekas, ko rīkojums varētu atstāt uz motivāciju inovēt”, ir tik būtiskas, ka tāpēc nav iespējams izmantot judikatūrā rodamos risinājumus.

680 Šajā kontekstā tā atgādina, ka tieši *Microsoft* ir jāpierāda, ka ļaunprātīgā rīcība, ko uz to attiecina, ir objektīvi pamatota. Konkrētāk, Komisija uzskata, ka *Microsoft* vismaz būtu bijis jāpierāda, ka, pirmkārt, tai uzliktais pienākums izpaust sadarbības informāciju varētu negatīvi ietekmēt tās motivāciju inovēt un, otrkārt, ka pastāv risks, ka šāda negatīva ietekme varētu pāsniegt “visus elementus, ko Komisija ir identificējusi un kas citādi padarītu šo rīcību par ļaunprātīgu”. Tātad *Microsoft* šajā ziņā esot izvirzījusi tikai teorētiskus, nekādi nepamatotus argumentus.

681 Komisija tāpat uzskata, ka *Microsoft* nevar attaisnot savu atteikumu ar apstākli, ka attiecīgā tehnoloģija ir slepena, tai ir liela vērtība un ka tā ir saistīta ar būtiskiem jauninājumiem. Šis pamatojums turklāt prasības pieteikumā nav minēts.

682 Otrkārt, Komisija apstrīd apstākli, ka tā šajā lietā būtu piemērojusi kādu jaunu kritēriju.

683 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumu, ka uzņēmuma atteikumam izpaust konkurentiem kādu tehnoloģiju var būt galvenokārt apstākļi, ka tas nevēlas, lai tie lietotu šo tehnoloģiju, konkurējot ar šo uzņēmumu. Šo apgalvojumu var interpretēt tā, ka, pirmkārt, tas nozīmē, ka, pat ja ir izpildīti pirmie trīs kritēriji, ko Tiesa ir izstrādājusi iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*, atteikums piešķirt licences ir likumīgs, ja konkurenti paredz licenci lietot konkurencē ar dominējošo uzņēmumu. Šāda tēze ir klaji kļūdaina. Minēto apgalvojumu, otrkārt, var interpretēt kā tādu, kas nozīmē, ka principi, kas izklāstīti iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill*, nav piemērojami, kad attiecīgās intelektuālā īpašuma tiesības ir saistītas ar kādu tehnoloģiju. Tātad, neskarot apstākli, ka *Microsoft* nekādi neizskaidro, ko tā šajā kontekstā saprot ar jēdzienu “tehnoloģija”, būtu ārkārtīgi sarežģīti nošķirt “tehnoloģiskās” intelektuālā īpašuma tiesības no “netehnoloģiskām”. Turklāt nav skaidri zināms, ka attiecīgā sadarbības informācija būtu šāda tehnoloģija, it īpaši, vai tās nav vienkāršas patvaļīgas konvencijas, kurām nepiemīt jauninājuma raksturs.

684 Otrkārt, Komisija apstrīd *Microsoft* apgalvojumu, saskaņā ar kuru apstrīdētā lēmuma dēļ konkurentiem zudīšot jebkāda motivācija radīt pašu tehnoloģijas. Tā apgalvo, ka *Microsoft* nav izteikusies par apstrīdētā lēmuma 697. apsvērumā norādīto konstatējumu, ka, ņemot vērā *Microsoft* piederošo gandrīz monopolista stāvokli personālo datoru operētājsistēmu tirgū, konkurenti nespēj izstrādāt reālas alternatīvas šiem sakaru protokolliem.

685 Treškārt, Komisija atzīmē, ka *Microsoft* tikai izsakās par savu motivāciju inovēt protokolu izstrādes jomā, neminot citus produktus. Atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 724. apsvērumu, Komisija apliecina, ka šāda pieeja ir kļūdaina.

686 Ceturtkārt, tā apgalvo, ka *Microsoft* noklusē apstākli, ka attiecīgā informācija ir nepieciešama sadarbībai Direktīvas 91/250 nozīmē. No šīs direktīvas 6. panta izriet, ka Kopienų likumdevējs uzskata, ka šādas informācijas izpaušana nāk par labu inovācijām.

687 Treškārt. Komisija atsaucas uz dažiem *Microsoft* paziņojumiem, ko tā paudusi administratīvā procesa laikā, kā arī pēc apstrīdētā lēmuma pieņemšanas. Tās uzklaušanās laikā *Microsoft*, atbildot uz Komisijas dienestu uzdoto jautājumu, norādīja, ka tā nav konstatējusi, ka ASV izlīgumam būtu bijusi negatīva ietekme uz *Microsoft* motivāciju inovēt. Tāpat kopējā preses konferencē ar *Sun* pēc izlīguma, kas ar *Sun* noslēgts, *Microsoft* paziņoja, ka abi uzņēmumi turpinās konkurēt un inovēt un ka “līguma rezultātā inovāciju skaits nevis mazināsies, bet pieaugs”. Komisija uzskata, ka *Microsoft* arguments, ka šis izlīgums paredz savstarpējas saistības, nav būtisks. Tā šajā sakarā norāda, ka *Sun* šī līguma noslēgšanas laikā jau praktizēja politiku izpaust attiecīgos protokolus visai nozarei.

Pirmās instances tiesas vērtējums

688 Iesākumā ir jāatgādina, ka, lai gan Komisijai ir pierādīšanas pienākums pierādīt tādu apstākļu pastāvēšanu, kuri veido EKL 82. panta pārkāpumu, attiecīgajam dominējošā stāvoklī esošajam uzņēmumam, nevis Komisijai, vajadzības gadījumā pirms administratīvā procesa beigām ir jānorāda iespējams objektīvs pamatojums un šajā sakarā ir jāizvirza argumenti un pierādījumi. Tad Komisijai ir pienākums, ja tā grasās konstatēt dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, pierādīt, ka šī uzņēmuma izvirzītie argumenti un pierādījumi nevar tikt pieņemti un līdz ar to nevar tikt pieņemts izvirzītais pamatojums.

689 Šajā lietā, kā konstatēts apstrīdētā lēmuma 709. apsvērumā un kā *Microsoft* ir skaidri apstiprinājusi prasības pieteikumā, *Microsoft* savas rīcības pamatojumam izvirzīja tikai apstākli, ka attiecīgo tehnoloģiju aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības. Tā šajā sakarā precizēja, ka, ja tai būtu jāļauj trešām personām piekļūt šai tehnoloģijai, tas “turpmāk atņemtu motivāciju investēt intelektuālā īpašuma radīšanā” (apstrīdētā lēmuma 709. apsvēruma). Replikas rakstā tā arī norādīja, ka minētā tehnoloģija ir slepena, tai ir liela vērtība un tā ir saistīta ar būtiskiem jauninājumiem.

690 Pirmās instances tiesa uzskata, ka tas vien — pat ja tas būtu patiesi —, ka apstrīdētajā lēmumā minētos sakaru protokolus vai to specifikācijas aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, nav objektīvs pamatojums iepriekš 107. punktā minēto sprieduma lietā *Magill* un sprieduma lietā *IMS Health* nozīmē. *Microsoft* aizstāvētā tēze ir nesavienojama ar judikatūrā atzītā izņēmuma pastāvēšanas iemeslu, kas ir veicināt brīvu konkurenci, proti, ja intelektuālā īpašuma tiesības vien būtu pietiekams objektīvs pamatojums atteikumam piešķirt licenci, tad nekad nevarētu piemērot judikatūrā noteikto izņēmumu. Citiem vārdiem sakot, atteikumu piešķirt licenci par intelektuālā īpašuma tiesībām nekad nevarētu uzskatīt par EKL 82. panta pārkāpumu, pat ja iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health* Tiesa ir nospriedusi tieši pretējo.

691 Šeit jāatgādina, ka atbilstīgi šī sprieduma 321., 323., 327. un 330. punktā izklāstītajam Kopienų tiesa ir uzskatījusi, ka intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka iespēja izmantot šīs tiesības tikai savās interesēs būtībā nozīmē ekskluzīvas tiesības. Līdz ar to, pat ja atteicējs ir izņēmums dominējošā stāvoklī, atteikums piešķirt licenci trešajai personai tad nevarētu kā tāds tikt klasificēts kā ļaunprātīga dominējošā stāvokļa izmantošana EKL 82. panta nozīmē. Tikai tad, kad tas būtu saistīts ar ārkārtīgiem apstākļiem, piemēram, tādiem, kas līdz šim minēti judikatūrā, šādu atteikumu varētu kvalificēt par ļaunprātīgu un tad, lai sabiedrības interesēs saglabātu tirgū

efektīvu konkurenci, varētu iejaukties šajās ekskluzīvajās intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka tiesībās, liekot viņam piešķirt licences trešām personām, kas censtos iekļūt vai palikt tirgū. Šeit jāatgādina, ka jau iepriekš tika konstatēts, ka šajā lietā var runāt par izņēmuma apstākļiem.

⁶⁹² Attiecībā uz *Microsoft* argumentu, ko tā sniedz replikas rakstā, minot, ka attiecīgā tehnoloģija ir slepena, tai ir liela vērtība licencesņēmējiem un tā ir saistīta ar būtiskiem jauninājumiem, arī nevar pieņemt.

⁶⁹³ Pirmkārt, fakts, ka attiecīgā tehnoloģija ir slepena, izriet no vienpusīga *Microsoft* komerclēmuma. Turklāt tā nevar vienlaikus argumentēt sadarbības informācijas iespējamo slepeno raksturu, lai apgalvotu, ka tai nevar likt izpaust šo informāciju, ja ir konstatēti izņēmuma apstākļi, ko Tiesa ir identificējusi iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*, pamatojot savu atteikumu ar to pašu eventuālo minētās informācijas slepenību. Visbeidzot, nav nekāda pamata piešķirt slepenai tehnoloģijai lielāku aizsardzības pakāpi nekā tehnoloģijai, kuru tās izgudrotājam ir nācies publiskot patenta izsniegšanas procesa ietvaros.

⁶⁹⁴ Otrkārt, sadarbības informācija tajā brīdī, kad — kā tas ir šajā lietā — tiek konstatēts, ka tā ir nepieciešama, vienmēr ir vērtīga konkurentiem, kas vēlas tai piekļūt.

⁶⁹⁵ Treškārt, oriģinālais vai jauninājuma raksturs nepieciešami izriet no fakta, ka attiecīgajam uzņēmumam ir intelektuālā īpašuma tiesības. Nav iespējams neko patentēt, ja nekas netiek izgudrots, tāpat nav iedomājamas autortiesības bez autorības rezultātā tapušā darba.

696 Turklāt Pirmās instances tiesa norāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav tikai noraidījusi *Microsoft* izvirzīto pamatojumu, kurā tā norādīja, ka attiecīgo tehnoloģiju aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības. Komisija tāpat izskatīja *Microsoft* argumentu par to, ka gadījumā, ja tai liktu izpaust šo tehnoloģiju trešām personām, tas nelabvēlīgi ietekmētu uzņēmuma motivāciju inovēt (apstrīdētā lēmuma 709.–712. apsvērums).

697 Līdz ar to jākonstatē — kā pamatoti norāda Komisija —, ka *Microsoft*, kurai šajā sakarā ir sākotnējais pierādīšanas pienākums (skat. šī sprieduma 688. punktu), nav pietiekami skaidri pierādījusi, ka gadījumā, ja tai liktu izpaust informāciju par sadarbību, tas ļoti negatīvi ietekmētu uzņēmuma motivāciju inovēt.

698 *Microsoft* faktiski šajā ziņā izvirza tikai neskaidrus, vispārīgus un teorētiskus argumentus. Kā Komisija apstrīdētā lēmuma 709. apsvērumā norāda, *Microsoft*, atbildot uz 2003. gada 17. oktobra trešo iebildumu rakstu, ir tikai paziņojusi, ka “informācija atņemtu motivāciju turpmāk investēt intelektuālā īpašuma izveidē”, neprecizējot, par kādām tehnoloģijām vai produktiem ir runa.

699 Dažos iepriekšējā punktā minētās atbildes fragmentos *Microsoft* paredz negatīvas sekas par motivāciju inovēt operētājsistēmu jomā vispār, proti, gan personālo datoru, gan serveru jomā.

700 Šajā ziņā pietiek konstatēt, ka apstrīdētā lēmuma 713.–729. apsvērumā Komisija ļoti pamatoti ir noraidījusi *Microsoft* argumentus, kuros paustas bažas par *Microsoft* produktu klonēšanu. Konkrēti — jāatgādina, ka apstrīdētā lēmuma 5. pantā paredzē-

tais korektīvais pasākums neļauj un neparedz ļaut *Microsoft* konkurentiem kopēt tās produktus (skat. šī sprieduma 198.–206., 240.–242. un 656.–658. punktu).

701 No tā izriet, ka nav pierādīts, ka tās informācijas izpaušana, uz kuru attiecas šis korektīvais pasākums, būtiski samazinās, vēl jo mazāk — iznīcinās *Microsoft* motivāciju inovēt.

702 Šajā kontekstā jāatzīmē, kā Komisija pamatoti konstatē apstrīdētā lēmuma 730.–734. apsvērumā, ka attiecīgajā jomā uzņēmēji parasti izpauž trešām personām informāciju, kuras uzdevums ir atvieglot produktu sadarbību ar tās produktiem, un pati *Microsoft* ir atzinusi, ka ir rīkojusies tāpat, līdz tā pietiekami iesakņojusies darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū. Tas šiem uzņēmumiem ļauj padarīt savus produktus pievilcīgākus un līdz ar to vērtīgākus. Tātad neviens lietas dalībnieks šajā lietā nav apgalvojis, ka līdzīgas atklāšanas būtu atstājušas jebkādas negatīvas sekas uz šo uzņēmēju motivāciju inovēt.

703 Turklāt ir jāuzskata, ka, ja šis informācijas izpaušana, kas notikusi ASV izlīguma un *MCPP* ietvaros saistībā ar serveris/klients protokoliem, nav negatīvi ietekmējusi *Microsoft* motivāciju inovēt (apstrīdētā lēmuma 728. apsvēruma), tad nav nekāda acīmredzama iemesla, kāpēc būtu jārodas atšķirīgām sekām, ja tiktu izpausta informācija par serveris/serveris protokoliem.

704 Visbeidzot, attiecībā uz *Microsoft* apgalvojumu, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā esot noraidījusi objektīvo pamatojumu, kuru tā iesniegusi, un piemērojusi jaunu vērtēšanas kritēriju, ir jākonstatē, ka tas radies šī lēmuma kļūdaina lasījuma dēļ.

705 Šī apgalvojuma pamatā faktiski ir viens teikums, kas parādās apstrīdētā lēmuma 783. apsvērumā un ir saistīts ar to lēmuma daļu, kurā ir Komisijas 560.–778. apsvērumā veiktās analīzes secinājumi saistībā ar minēto atteikumu.

706 Šis teikums ir formulēts šādi:

“Rūpīga attiecīgās izpaušanas apjoma izpēte liek secināt, ka, visu labi apsverot, iespējamo negatīvo ietekmi, kāda attiecīgās informācijas sniegšanas pienākuma uzlikšanai varētu būt attiecībā uz *Microsoft* vēlmi ieviest jauninājumus, atsver tās pozitīvā ietekme uz novatorismu visā nozarē kopumā (tai skaitā *Microsoft*).”

707 Šis teikums tomēr jālasa kopsakarībā ar teikumu, kas tajā pašā apsvērumā ir tieši pēc tā, proti, ka “[..] vajadzība aizsargāt *Microsoft* vēlmi ieviest jauninājumus nevarētu būt objektīvs pamatojums, kas atsvērtu iepriekš konstatētos izņēmuma apstākļus”.

708 Tas ir jāsalīdzina arī ar apstrīdētā lēmuma 712. apsvērumu, kurā Komisija izklāsta šādus apsvērumus:

“Iepriekš ir konstatēts [..], ka *Microsoft* atteikums radīja konkurences izskaušanas risku darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū, jo atteiktie ievades dati bija nepieciešami, lai turpinātu komercdarbību tirgū, un *Microsoft* atteikumam bija negatīvas sekas uz tehnikas attīstību, kas savukārt nodara kaitējumu patērētājiem. Ņemot vērā

izņēmuma apstākļus, tas, ka *Microsoft* atteikums ir atteikums licencēt intelektuālo īpašumu, nav objektīvs pamatojums. Tātad ir jāizvērtē *Microsoft* izvirzītie argumenti saistībā ar motivāciju inovēt, kas gūst virsroku pār izņēmuma apstākļiem.”

709 Citiem vārdiem sakot, saskaņā ar pastāvīgās judikatūras principiem (skat. šī sprieduma 331.–333. punktu) Komisija, konstatējusi, ka šajā lietā pastāv izņēmuma apstākļi, ko Tiesa ir identificējusi iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*, pārbaudīja, vai *Microsoft* izvirzītais pamatojums par eventuālo kaitējumu tās motivācijai inovēt var ņemt virsroku pār izņēmuma apstākļiem, tostarp tādiem, kuros attiecīgais atteikums varētu ierobežot tehnikas attīstību, nodarot kaitējumu patērētājiem EKL 82. panta otrās daļas b) punkta nozīmē.

710 Komisija šajā aspektā secināja noraidoši, kad tā bija izvērtējusi negatīvās sekas, ko attiecīgi uzliktais pienākums izpaust informāciju varētu nodarīt *Microsoft* motivācijai inovēt, salīdzinot tās ar pozitīvajām sekām, ko šis pienākums atstātu uz visu nozari, un kad tā bija noraidījusi *Microsoft* argumentus saistībā ar tās bažām par *Microsoft* produktu klonēšanu (apstrīdētā lēmuma 713.–729. apsvērums), Komisija konstatēja, ka sadarbības informācijas izpaušana šajā nozarē ir izplatīta prakse (apstrīdētā lēmuma 730.–735. apsvērums), un norādīja, ka *IBM* saistības pret Komisiju 1984. gadā būtiski neatšķirās no saistībām, ko *Microsoft* uzliek apstrīdētais lēmums (apstrīdētā lēmuma 736.–742. punkts), un ka tās pieeja atbilst Direktīvas 91/250 prasībām (apstrīdētā lēmuma 743.–763. apsvērums).

711 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka tās atteikumam izpaust attiecīgo sadarbības informāciju būtu jebkāds objektīvs pamatojums.

712 Tā kā šajā lietā ir konstatēti izņēmuma apstākļi, ko Tiesa ir identificējusi iepriekš 107. punktā minētajos spriedumā lietā *Magill* un spriedumā lietā *IMS Health*, pamata pirmā daļa ir pilnībā jānoraida kā nepamatota.

2. Par otro daļu, kas balstīta uz apstākli, ka *Sun* nav lūgusi, lai *Microsoft* sniegtu tehnoloģiju, kuru Komisija uzdod tai izpaust

a) Lietas dalībnieku argumenti

713 Pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka *Sun* neesot tai lūgusi piekļuvi sadarbības informācijai apstrīdētā lēmuma nozīmē.

714 Šajā sakarā *Microsoft*, atsaucoties uz fragmentu *Sun* sūdzībā, apgalvo, ka 1998. gada 15. septembra vēstulē ietvertais lūgums esot attiecies nevis uz sakaru protokolu "izsmelšām un pareizām specifikācijām", bet gan uz detalizētām ziņām saistībā ar *Windows* serveru operētājsistēmu iekšējām iezīmēm.

715 Līdz ar to *Microsoft* uzskata, ka, pat ja 1998. gada 6. oktobra vēstuli varētu interpretēt kā tādu, kura ir atteikums, kas tā nav, tik un tā nevarot apgalvot, ka tā ir atteikusi sniegt *Sun* tehnoloģiju, kuras neizpaušana tai pārņemta apstrīdētajā lēmumā.

716 *Microsoft* piebilst, ka “*Sun* prasījumu apjoms nav bijis tāds, kas varētu likt [tai] saprast [..], ka [*Sun*] grib iegūt sakaru protokolu licenci”.

717 Turklāt *Microsoft* atzīmē, ka savā sūdzībā *Sun* nekur nemin sakaru protokolus.

718 Visbeidzot, *Microsoft* norāda, ka 1998. gada 15. septembra vēstulē *Sun* ir norādījusi, ka uzskata, ka “*Microsoft* ir jāiekļauj uzstādīšanas pamatinformācija un jebkāda cita informācija, kas nepieciešama, lai bez reversās inženierijas nodrošinātu, ka *COM* objekti un viss *Active Directory* tehnoloģiju kopums *Solaris* operētājsistēmā darbotos pilnībā savietojamā veidā”. Tā norāda, ka pieeja šādai “tehnoloģijai” ļautu *Sun* “imitēt” gandrīz visas *Windows* operētājsistēmu funkcijas. *Microsoft* piebilst, ka *Sun* lūgums esot attiecies uz “izstrādes posmā esošu tehnoloģiju”, jo *Windows 2000 Server* un *Active Directory* tika laists tirgū tikai 1999. gada decembrī.

719 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka šajā 1998. gada 6. oktobra vēstulē tā nav tikai un vienkārši “iebildusi” pret *Sun* lūgumu, bet gan aicinājusi to kopīgi izskatīt “iespējas, ar kurām abi uzņēmumi varētu uzlabot savu attiecīgo produktu sadarbību par labu kopējiem klientiem”. Tā norāda, ka šajā vēstulē tā *Sun* vairākos veidos norādījusi, kā “panākt sadarbību”. Atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 565. apsvērumu, tā piebilst, ka Komisija nevarot apgalvot, ka attiecīgās tehnoloģijas ir bijušas tik sarežģītas, ka nav bijis iespējams sagaidīt no *Sun*, lai tā saprastu, kas tai vajadzīgs. *Microsoft* šajā

sakarā atzīmē, ka *Sun* ir augsti kvalificēts serveru operētājsistēmu izplatītājs un ka katrā ziņā tās pienākums būtu bijis precizēt savu lūgumu.

720 Turklāt *Microsoft* apgalvo, ka *Sun* nav reaģējusi uz uzaicinājumu, ko *Microsoft* tai izteica, konkrēti atzīmējot, ka *Sun* nav ieradies uz sanāksmi, kas tika sarīkota, lai pārrunātu attiecīgo produktu sadarbības jautājumu.

721 Visbeidzot *Microsoft* uzskata, ka nav nekādu pretrunu starp tās pausto nostāju, ka nav pierādīts, ka tā būtu atteikusies izpaust sakaru protokolu specifikācijas, ja *Sun* vai "jebkurš cits" būtu tai tās pieprasījis, un apstākli, ka tā vēlas panākt apstrīdētā lēmuma atcelšanu. Šeit faktiski esot būtiska atšķirība starp, no vienas puses, "licenču līgumu, kas noslēgts ar lielu operētājsistēmu izplatītāju", un, no otras puses, "pienākumu pēc valsts varas iestādes rīkojuma nodrošināt visai pasaulei tehnoloģiju, kura tai pieder".

722 Treškārt, *Microsoft* apgalvo, ka *Sun* nav tai prasījusi licenci uz intelektuālā īpašuma tiesībām, lai izstrādātu darba grupas serveru operētājsistēmas EEZ. *Microsoft* uzskata, ka tai līdz ar to nav bijis pienākuma ņemt vērā īpašo atbildību neskart efektīvu un netraucētu konkurenci, ko tai uzliek EKL 82. pants, kad tā sniedza atbildi ar 1998. gada 15. septembra vēstuli.

723 Šajā kontekstā *Microsoft* atgādina, ka *Sun* ir ASV uzņēmums un ka 1998. gada 15. septembra vēstule tika nosūtīta no *Sun* mītnes ASV uz *Microsoft* mītni ASV, jo tā arī ir ASV sabiedrība. *Microsoft* apgalvo, ka, ņemot vērā apstākli, ka nepastāv nekādas

saiknes ar EEZ, kā arī to, ka šajā vēstulē nekur nav minēts, ka attiecīgā tehnoloģija būtu nepieciešama darba grupas serveru operētājsistēmu attīstībai un izplatīšanai EEZ teritorijā, tai nav bijis nekāda iemesla uzskatīt, ka *Sun* gatavojas iegūt licenci darbībai šajā teritorijā.

724 Komisija pilnībā noraida *Microsoft* izvirzītos argumentus.

725 Pirmkārt, Komisija apgalvo, ka *Sun* 1998. gada 15. septembra vēstulē paustais lūgums, kas “dažos aspektos ir plašāks nekā [apstrīdētā] lēmuma piemērošanas joma”, ir pietiekami skaidrs, lai *Microsoft* saprastu, ka *Sun*, pirmkārt, vēlas pieeju sadarbības informācijai un, otrkārt, ka šī informācija daļēji attiecas uz *Windows* darba grupas tīklu raksturlielumiem (*Active Directory* domēna arhitektūru), kas *Sun* bija vajadzīgi, lai spētu rentabli konkurēt darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū.

726 Komisija apliecina, ka *Microsoft* ir neprecīzi izklāstījusi *Sun* lūgumu, apgalvojot, ka tas attiecas uz pirmkodu, nevis saskarnes informāciju. Tā atgādina, ka savā lūgumā *Sun* vēlējās panākt, lai tās produkti spētu “pārskatāmi komunicēt ar *Windows* vidi”, turklāt 1998. gada 6. oktobra vēstulē Marics skaidri norādīja, ka *Microsoft* saprot šo lūgumu kā tādu, kas attiecas uz sadarbības informāciju. Tā arī atzīmē, ka *Sun* savā sūdzībā ir uzsvērusi, ka vēlas piekļūt “saskarnes informācijai”.

727 Komisija, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 713.–722. apsvērumu, piebilst, ka pieeja sadarbības informācijai neļaus *Microsoft* konkurentiem “klonēt” vai “imitēt” *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmu funkcijas.

- 728 Komisija uzskata, ka apstākļi, ka *Sun* nav lietojis jēdzienu “sakarū protokols”, nav būtisks, jo lūgums ļaut piekļūt informācijai, kas nepieciešama, lai nodrošinātu savstarpēju savienojamību un mijiedarbi ar *Windows* programmatūru, un lūgums piekļūt protokolu specifikācijām ir “viens un tas pats”.
- 729 Komisija tāpat norāda, ka 1998. gada 6. oktobra vēstulē *Microsoft* nav atsaukusies uz apstākli, ka *Sun* lūgums attiektos uz “tehnoloģiju, kas vēl atrodas izstrādes stadijā”. Katrā ziņā šāds arguments ir noraidāms, jo pirmā beta versija *Windows 2000 Server* jau veselu gadu bija pieejama tirgū, kad *Sun* 1998. gada 15. septembrī nosūtīja vēstuli *Microsoft*.
- 730 Otrkārt, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* nevar apstrīdēt, ka tā ir noraidījusi *Sun* lūgumu.
- 731 Šajā sakarā tā, pirmkārt, atzīmē, ka *Microsoft* šādi aizstāvētā nostāja ir pretrunā tās prasījumam atcelt apstrīdētā lēmuma 5. pantu.
- 732 Otrkārt, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 194.–198. apsvērumu, Komisija apstiprina, ka *Microsoft* ir skaidri apliecinājusi, ka tā atsakās dot pieeju dažiem ar sadarbību saistītiem informācijas aspektiem. Komisija piebilst, ka atbilstīgi apstrīdētā lēmuma 573.–577. apsvēruma izklāstam šis atteikums raksturo *Microsoft* rīcību kopumā. Tāpat pagaidu noregulējuma tiesvedībā *Microsoft* norādīja, ka atteikums ietilpst tās “uzņēmējdarbības stratēģijā”.

733 Treškārt, Komisija norāda, ka tā šaubās, vai *Microsoft* būtu darījusi *Sun* zināmu pieprasīto informāciju, ja tā būtu apņēmīgāk atbildējusi uz eventuālo *Microsoft* ierosinājumu uzsākt diskusijas par sadarbību. Šeit Komisija atsaucas uz dažiem *Microsoft* vadītāju paziņojumiem, kas iekļauti apstrīdētā lēmuma 576.–778. apsvērumā. Komisija piebilst, ka ir maz ticams, ka Goldbergs, *Microsoft* darbinieks, kas minēts 1998. gada 6. oktobra vēstulē, ir bijis pilnvarots pieņemt šajā jautājumā kādus lēmumus. Komisija norāda, ka *Sun* darbinieks Teranova [*Terranova*] ir ticis ar Goldbergu 1998. gada 25. novembrī un ka *Microsoft* nepaskaidro, kāpēc apstākļi, ka Teranovam nācies atcelt sanāksmi, kurai bija jānotiek 1999. gada 8. martā, varētu traucēt diskutēt par sadarbību. Komisija visbeidzot atzīmē, ka šīs pēdējās sanāksmes dienas kārtībā, ko ierosinājis Goldbergs, vispār nav minētas attiecīgās tehnoloģijas, piemēram, *Active Directory*.

734 Treškārt, Komisija uzskata, ka nav svarīgi, ka 1998. gada 15. septembra vēstulē *Sun* nav tieši atsaukusies uz EEZ. Šajā ziņā Komisija norāda, pirmkārt, ka attiecīgais ģeogrāfiskais tirgus ir vispasaules mēroga tirgus un ka EEZ līdz ar to noteikti ietilpst šajā vēstulē paustajā lūgumā, otrkārt, tā atgādina, ka *Sun* 1998. gada 10. decembrī iesniedza Komisijai sūdzību.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

735 Savos argumentos, ar kuriem tā pamato vienīgā pamata otro daļu, *Microsoft* mēģina pierādīt, ka Komisijai nebija pietiekams pamats, lai apstrīdētajā lēmumā konstatētu, ka *Microsoft* ir ļaunprātīgi izmantojusi dominējošo stāvokli tirgū, atsakoties izpaust sadarbības informāciju, jo to faktiski nevar apsūdzēt nekādā atteikumā. Pamatojot šo argumentu, *Microsoft* balstās uz vēstuļu apmaiņu ar *Sun*, kas notikusi 1998. gada beigās. Tās argumenti izkārtoti trīs daļās. Pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka *Sun* pieprasījums 1998. gada 15. septembra vēstulē neattiecas uz sadarbības informāciju, kā

minēts apstrīdētajā lēmumā. Otrkārt, tā katrā ziņā noliedz, ka 1998. gada 6. oktobra vēstulē būtu atteikusies izpildīt šo pieprasījumu. Treškārt, *Microsoft* apgalvo, ka 1998. gada 15. septembra vēstulē *Sun* neprasija licenci tādu produktu izmantošanai, uz kuriem *Microsoft* EEZ ir intelektuālā īpašuma tiesības.

736 Katra no šīm daļām jāaplūko atsevišķi.

Par *Sun* pieprasījuma apjomu

737 Iesākumā ir jāatgādina precīzs 1998. gada 15. septembra vēstules saturs un apstrīdētajā lēmumā iekļautās šīs vēstules analīze, ko veikusi Komisija.

738 Šajā vēstulē *Sun* definē informāciju, ko vēlas iegūt no *Microsoft*, šādi:

— pirmkārt, visu informāciju, kas nepieciešama, lai varētu nodrošināt vietējo atbalstu “COM objektiem” *Solaris* operētājsistēmā;

— otrkārt, visu informāciju, kas nepieciešama, lai *Sun* varētu nodrošināt vietējo atbalstu visam *Active Directory* tehnoloģiju kopumam *Solaris* operētājsistēmā.

739 Savā vēstulē *Sun* precizēja pieprasītās informācijas apjomu un pieprasījuma mērķi, norādot, ka:

- lietojumprogramma, kas izveidota speciāli *Solaris* operētājsistēmai, varēs pārskatāmi ar *COM* un/vai *Active Directory* palīdzību sazināties ar *Windows* operētājsistēmām un/vai uz *Windows* balstītu programmatūru;
- *Microsoft* jāiekļauj references implementēšana un jebkāda cita informācija, kas nepieciešama, lai bez reversās inženierijas nodrošinātu, ka “*COM* objekti” un viss *Active Directory* tehnoloģiju kopums *Solaris* operētājsistēmā darbojas pilnībā savietojamā veidā;
- informācija jāsniedz par visu “*COM* objektu” kopumu, kā arī par visu pašlaik tirgū esošo *Active Directory* tehnoloģiju kopumu;
- jāturpina laikus sniegt informāciju par jaunajiem “*COM* objektiem” un *Active Directory* tehnoloģijām, kas parādās tirgū.

740 Apstrīdētā lēmuma 186. apsvērumā Komisija skaidro 1998. gada 15. septembra vēstulē paustā *Sun* pieprasījuma otro daļu (skat. šī sprieduma 738. punkta otro ievilkumu) kā “iespēju *Solaris* sistēmai darboties kā ar *Windows 2000* darba grupas tīkliem pilnība savietojamai domēna vadības sistēmai vai kā ierindas serverim (īpaši kā datņu vai printeru serverim), kas ir pilnībā savietojams ar *Active Directory* domēna

infrastruktūru (drošība, direktoriju pakalpojumi)”. Tā piebilst, ka *Sun* pieprasījums attiecas gan uz klientu/serveru sadarbību, gan uz serveru/serveru sadarbību, atbilst faktam, ka “*Windows* domēna arhitektūrā” abi sadarbības veidi ir cieši saistīti. Citiem vārdiem sakot, kā uzskata Komisija, *Sun* pieprasījums attiecas uz tādu protokolu specifikācijām, ko izmanto *Windows* darba grupas serveri, lai nodrošinātu “datņu un printeru koplietošanas uzdevumus un lietotāju un to grupu pārvaldību *Windows* darba grupas tīklos”, kas ietver kā “tiešu sadarbību un mijiedarbību starp *Windows* darba grupas serveri un *Windows* lietotāja personālo datoru, tā tādu sadarbību un mijiedarbību starp *Windows* darba grupas serveri un lietotāja personālo datoru, kas ir netieša un tiek nodrošināta ar cita *Windows* darba grupas servera vai serveru palīdzību” (apstrīdētā lēmuma 187. apsvērumš).

741 Apstrīdētā lēmuma 188. apsvērumā Komisija aplūko *Sun* pieprasījuma pirmo daļu (skat. šī sprieduma 738. punkta pirmo ievilkumu). Komisija atgādina, ka *COM/DCOM* ir tehnoloģija, kas “ir nepieciešama, lai nodrošinātu *Windows* datņu un printeru koplietošanas uzdevumus un lietotāju un to grupu pārvaldību”, un uzskata, ka šī *Sun* pieprasījuma daļa pārklājas ar šī pieprasījuma otro daļu, kura attiecas uz *Active Directory*. Tomēr nākamajā apsvērumā Komisija precizē, ka “vienīgi tā *Sun* informācijas par *COM* tehnoloģiju pieprasījuma daļa, kas attiecas uz *Sun* pieprasījumu, lai varētu nodrošināt savietojamību ar *Active Directory*, ir svarīga saistībā ar [apstrīdētajā lēmumā minēto] atteikumu sniegt informāciju.” Šis precizējums jāsalīdzina ar apstrīdētā lēmuma 566. apsvērumā iekļauto Komisijas paziņojumu, ka, pirmkārt, “vienīgais [apstrīdētajā lēmumā] minētais atteikums ir atteikums nodrošināt pilnas to protokolu specifikācijas, uz kurām balstīta *Windows* domēna arhitektūra, kura organizē veidu, kādā *Windows* grupas serveri nodrošina darba grupas serveru pakalpojumus *Windows* klientu personālajiem datoriem”, un, otrkārt, “tas, ka *Microsoft* jau ir noraidījusi *Sun* pieprasījumu sniegt informāciju, kas atvieglotu *COM* objektu platformu savstarpēju pārnēsamību, nav uzskatāms par daļu no tādas rīcības, ko [apstrīdētajā lēmumā] uzskata par atteikumu sniegt informāciju”.

742 Turpinājumā apstrīdētā lēmuma 190. apsvērumā Komisija piebilst, ka no *Sun* pieprasījuma izriet, ka *Sun* vēlas piekļuvi specifikācijām, lai varētu tās ieviest saviem produktiem.

743 Apstrīdētā lēmuma 199.–207. apsvērumā Komisija ir izklāstījusi virkni apsvērumu, lai pierādītu, ka informācija, kurai *Sun* 1998. gada 15. septembra vēstulē prasīja piekļuvi, ir saistīta ar operētājsistēmu sadarbību. Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija noraida apgalvojumu, ko *Microsoft* 2003. gada 17. oktobra atbildē paudusi, atbildot uz trešo iebildumu rakstu, proti, ka *Sun* esot vēlējies, lai *Microsoft* izveido tādu *Active Directory* versiju, ko var izmantot *Solaris* operētājsistēmā. Otrkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentu, kas arī iesniegts administratīvā procesa laikā, ka *Sun* pieprasījums attiecoties uz “*Windows* serveru operētājsistēmu iekšējo uzbūvi” un tādēļ neesot uzskatāms par pieprasījumu sniegt informāciju par sadarbību. Kas attiecas uz šo pēdējo punktu, Komisija norāda, ka 1998. gada 15. septembra vēstulē *Sun* nepārprotami norāda, ka tās nodoms ir panākt “pārskatāmus sakarus” starp *Solaris* vidi un *Windows* vidi (apstrīdētā lēmuma 207. apsvēruma). Komisija tāpat atzīmē, ka 1998. gada 6. oktobra vēstule liecina par to, ka *Microsoft* ir pilnībā sapratusi, ka *Sun* vēlas piekļuvi informācijai par sadarbību ar “atsevišķām *Windows* funkcijām” (apstrīdētā lēmuma 207. apsvēruma).

744 Turpinājumā, ņemot vērā šos dažādos faktorus, ir jākonstatē, ka, pirmkārt, lai gan Komisija pati atzīst savā aizstāvības rakstā, ka 1998. gada 15. septembra vēstulē iekļautais pieprasījums dažos aspektos bija plašāks nekā apstrīdētajā lēmumā minētais, tomēr nav apgāžams fakts, ka šajā vēstulē *Sun* ir precizējusi sava pieprasījuma apmēru, apgalvojot, ka tā vēlas vienīgi to, lai tās ražojumi spētu “neredzami sadarboties” (*seamlessly communicate*) ar *Windows* vidi. Jāatzīmē arī tas, ka *Sun* savā vēstulē arī ir apgalvojusi, ka pieprasītā informācija nepieciešama, lai “bez reversās inženierijas nodrošinātu, ka *COM* objekti un viss *Active Directory* tehnoloģiju kopums ir

pilnībā savietojams ar *Solaris* operētājsistēmu”. Citiem vārdiem sakot, no 1998. gada 15. septembra vēstules formulējuma ir skaidrs, ka *Sun* vēlas iegūt piekļuvi informācijai un ka šī informācija ļautu tai panākt, ka tās produkti ir sadarbspējīgi ar *Windows* vidi.

745 No 1998. gada 15. septembra vēstules arī izriet, ka *Sun* vēlas panākt augsta līmeņa sadarbspēju starp saviem ražojumiem un *Windows* domēna arhitektūru. Šajā sakarā ir jānorāda, ka 1998. gada 6. oktobra vēstulē Marics, norādot, ka *Microsoft* neplāno “pārnest [“to port”] *Active Directory* uz *Solaris*” un ka ir izveidotas “dažāda līmeņa funkcijas, kas [ļauj citām operētājsistēmām] būt savietojamām ar *Active Directory*”, viņš skaidri nošķir, no vienas puses, augsta līmeņa sadarbspēju, ko var panākt, ja vienas operētājsistēmas elementi tiek “pārnesti” uz citu operētājsistēmu, no otras puses, zemāka jeb “atšķirīga” līmeņa sadarbspēju, ko iespējams panākt, izmantojot citas šajā pašā vēstulē minētās metodes.

746 Otrkārt, *Microsoft* nevar racionāli atsaukties uz apstākli, ka *Sun* savā sūdzībā nav lietojusi jēdzienu “sakaru protokoli”. Kā minēts apstrīdētā lēmuma 49. apsvērumā un kā pareizi savos rakstveida apsvērumos atzīmē Komisija, “protokols” ir dažādu tīklā saslēgtu programmatūras elementu sadarbības un mijiedarbības noteikumu kopums (skat. arī 196. un 197. punktu iepriekš). Kā minēts šī sprieduma 740. punktā, *Sun* vēlējās iegūt informāciju tieši par šāda veida noteikumiem. *Microsoft* apgalvojums tādēļ vēl jo īpaši ir mazāk pieņemams, jo tas ir tīri formālistisks. 1998. gada 6. oktobra vēstulē Marics vairākkārt atsauca uz *Microsoft* ražojumu un *Sun* un citu programmatūras izplatītāju produktu sadarbspēju. Tas parāda, ka *Microsoft* bija pilnībā izpratis *Sun* pieprasījuma būtību, lai gan 1998. gada 15. septembra vēstulē nav tiešas atsauces uz “sakaru protokoliem”.

747 Treškārt, *Microsoft* apgalvojums, ka piekļuve tehnoloģijai ļautu *Sun* “atdarināt” faktiski visas *Windows* operētājsistēmu funkcijas, ir noraidāms. No iepriekšējiem argumentiem izriet, ka *Sun* vēlējās piekļuvi informācijai, kas nepieciešama, lai panāktu, ka tās ražojumi ir sadarbspējīgi ar *Windows* domēna arhitektūru. Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 34., 570. un 571. apsvērums un apgalvots šī sprieduma 199.–206. punktā, šādu rezultātu var panākt, darot pieejamas tikai atsevišķu protokolu specifikācijas, proti, neizpaužot implementācijas elementus. Ciktāl *Microsoft* apgalvojums ir balstīts uz faktu, ka *Sun* savā 1998. gada 15. septembra vēstulē norāda, ka *Microsoft* vajadzētu darīt pieejamu “references implementāciju”, ir jākonstatē, ka, pat ja *Sun* ar to pieprasa darīt pieejamu *Microsoft* pirmkodu, *Sun* precizētā pieprasījuma joma (skat. šī sprieduma 744. punktu) nozīmē, ka *Microsoft* nebija pamata secināt, ka *Sun* pieprasījums attiecas arī uz apstrīdētajā lēmumā minētajām protokola specifikācijām, taču šajā lēmumā sodītā rīcība, kā minēts apstrīdētā lēmuma 569. apsvērumā, attiecas tikai uz *Microsoft* atteikumu darīt pieejamas šīs specifikācijas.

748 Ceturtkārt, *Microsoft* nevar arī pamatoti apgalvot, ka 1998. gada 15. septembra vēstulē minētais *Sun* pieprasījums attiecas uz “tehnoloģijām, kas vēl atrodas izstrādes stadijā”. Pirmkārt, apgalvojums nekādi nav saistīts ar jautājumu, vai minētais pieprasījums bija saistīts ar apstrīdētajā lēmumā minēto informāciju par operētājsistēmu sadarbspēju. Otrkārt, *Microsoft* neņem vērā apstrīdētā lēmuma 398. un 790. apsvērumā minēto faktu, ka *Microsoft* jau 1997. gada 23. septembrī — gandrīz gadu pirms *Sun* vēstules — bija izlaidis *Windows 2000 Server* beta versiju.

749 Balstoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, jāsecina, ka, pretēji *Microsoft* apgalvojumam, *Sun* 1998. gada 15. septembra vēstulē minētais pieprasījums nepārprotami attiecas uz apstrīdētajā lēmumā minēto sadarbspējas informāciju un uz to attiecas minētā lēmuma 5. pantā paredzētais korektīvais pasākums.

Par 1998. gada 6. oktobra vēstules apjomu

750 Arī *Microsoft* argumenti prasījuma otrajā daļā par 1998. gada 6. oktobra vēstules apjomu nav pieņemami.

751 Aplūkojot šīs vēstules formulējumu saistībā ar kontekstu, kurā tā rakstīta, autoru, viņa zināšanām par attiecīgajām tehnoloģijām un *Microsoft* pieeju līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanai, jāsecina, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā pareizi secinājusi, ka vēstule ietver atteikumu sniegt *Sun* tās pieprasīto informāciju.

752 Šajā sakarā jāpatur prātā, ka, pirmkārt, kā teikts pamata pirmajā daļā, *Microsoft* argumenti attiecībā uz atteikumu sniegt sadarbības informāciju un atļauju izmantot šo informāciju galvenokārt balstīti uz to sadarbības līmeni, kas jāsasniedz starp tās produktiem un tās konkurentu produktiem. Visā administratīvā procesa laikā un šajā tiesvedībā *Microsoft* aizstāvēja savu nostāju, ka pietiek, ja dažādas operētājsistēmas spēj apmainīties ar informāciju vai abpusēji sniegt pakalpojumus, citiem vārdiem sakot, ka tās spēj "pienācīgi funkcionēt" kopā. *Microsoft* uzskata, ka tirgū jau pieejamā informācija un metodes ļauj sasniegt šādu rezultātu, tādēļ nevar prasīt, lai tiktu sniegta papildu informācija, īpaši informācija, kas saistīta ar sakariem, kas ietilpst "zilajā burbulī". *Microsoft* uzsver, ka Komisija pieprasa tāda līmeņa sadarbību, kas krietni pārsniedz Direktīvā 91/250 paredzēto un neatbilst veidam, kādā uzņēmumi praksē organizē savus datortīklus. Komisijas mērķis ir panākt, lai ar *Microsoft*

ražojumiem konkurējošās operētājsistēmas darbotos tieši tāpat kā *Windows* serveru operētājsistēmas, un likt *Microsoft* darīt saviem konkurentiem pieejamu ne tikai informāciju par ražojumu saskarnēm, kas apdraud tās intelektuālā īpašuma tiesības un mazina jaunrades motivāciju.

753 Kā ir jau konstatēts šī sprieduma 207.–245. punktā, veids, kādā *Microsoft* nepareizi interpretē Komisijas pieprasīto sadarbības līmeni un attiecīgi — arī apstrīdētajā lēmumā prasītās informācijas apjomu.

754 Šie faktori ir jāņem vērā, vērtējot, kā Komisija interpretē 1998. gada 6. oktobra vēstuli un *Microsoft* argumentāciju šajā sakarā.

755 Kā norādīts 746. punktā, *Microsoft* pilnībā saprata *Sun* 1998. gada 15. septembra vēstulē iekļauto pieprasījumu, īpaši to, ka *Sun* vēlējās iegūt informāciju, kas nepieciešama, lai tās ražojumi spētu “pārskatāmi komunicēt” ar *Windows* vidi, respektīvi, sasniegt augsta līmeņa sadarbību starp saviem ražojumiem un minēto vidi.

756 Turklāt 1998. gada 15. septembra vēstules mērķis nepārprotami bija gūt iespēju piekļūt informācijai, kas pieder *Microsoft* un nebija pieejama publiski vai iegūstama, iegādājoties tirgū piedāvātās licences.

757 1998. gada 6. oktobra atbildes vēstulē iekļauti šādi seši atbildes elementi:

- pirmkārt, Marics pateicas Grīnam [*Green*] par 1998. gada 15. septembra vēstuli un informē, ka *Microsoft* vienmēr ir vēlējusies palīdzēt saviem konkurentiem “izveidot pēc iespējas labākus ražojumus un panākt to sadarbību ar [*Microsoft*] platformu”;
- otrkārt, viņš vērš Grīna uzmanību uz to, ka informācija par “*Windows* platformas” pakalpojumiem un saskarnēm jau ir pieejama ar produkta “*MSDN*” starpniecību;
- treškārt, viņš aicina *Sun* apmeklēt konferenci, ko *Microsoft* rīko Denverā no 1998. gada 11. līdz 15. oktobrim;
- ceturtkārt, viņš atsaucas uz pamatinformāciju par *COM* izmantošanu *Solaris* operētājsistēmā, precizējot, ka *COM* pirmkoda licenci var iegādāties no *Software AG*;
- piektkārt, viņš apgalvo, ka *Microsoft* plānos neietilpst “pārnest” *Active Directory* uz *Solaris* operētājsistēmu, taču min, ka pastāv vairākas metodes, ar kuru palīdzību ar dažādiem sadarbības līmeņiem var sadarboties ar *Active Directory*, tostarp izmantojot *LDAP* standartprotokolu;
- sestkārt, viņš aicina, ja *Sun* nepieciešams “papildu atbalsts”, tā var sazināties ar “*Developer Relations*” grupas “*Account Managers*”, kuru uzdevums ir “palīdzēt

izstrādātājiem, kuriem nepieciešams papildu atbalsts saistībā ar *Microsoft* platformām”, proti, Goldbergu, ar ko sazināties.

758 Ir jākonstatē, pirmkārt, ka 1998. gada 6. oktobra vēstulē Marics nekādā veidā neatbild uz *Sun* 1998. gada 15. septembra vēstulē iekļauto konkrēto pieprasījumu, un norāda *Sun* tikai uz tiem informācijas avotiem un metodēm, kas jau bija pieejami publiski vai iegādājoties licenci. Tā kā Marics pilnībā izprata Grīna konkrēto pieprasījumu, šis norādes nevar uzskatīt par neko citu kā atteikumu sniegt pieprasīto informāciju.

759 Tas, ka Marics 1998. gada 6. oktobra vēstulē apgalvo, ka *Microsoft* neplāno “pārnest” *Active Directory* uz *Solaris* operētājsistēmu, apstiprina šīs interpretācijas pareizumu, jo pierāda, ka Marics pilnībā saprata, ka *Microsoft* konkurenti, tostarp *Sun*, tiecas panākt tādu sadarbības līmeni, kas ir augstāks par to, ko iespējams sasniegt ar vēstulē minētajām metodēm (skat. šī sprieduma 745. punktu).

760 Šis fakts šajā gadījumā ir vēl jo skaidrāk pierādīts, jo, pirmkārt, *Microsoft* sava pamata pirmajā daļā attiecībā uz *MSDN* neapstrīd apstrīdētajā lēmumā iekļauto Komisijas analīzi, kurā secināts, ka šis mehānisms neļauj *Microsoft* konkurentiem sasniegt pietiekama līmeņa sadarbību ar *Windows* klientu personālajiem datoriem (apstrīdētā lēmuma 563. apsvērums, kas atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 4.1.3. daļu, bet it īpaši uz 209. un 210. apsvērumu).

761 Otrkārt, par to, ka *Sun* var izmantot brīvi pieejamo *COM* izmantošanas pamatinformāciju, ko *Microsoft* arī min 1998. gada 6. oktobra vēstulē, *Microsoft* sava pamata pirmajā daļā neapgalvo, ka Komisija būtu kļūdījusies, apstrīdētajā lēmumā apgalvojot,

ka ar šo ražojumu nav iespējams panākt pienācīgu risinājumu (apstrīdētā lēmuma 563. apsvēruma, kas attiecas uz 4.1.3. daļu, bet it īpaši uz 218.–230. apsvērumu; skat. arī apstrīdētā lēmuma 288.–291. apsvērumu).

⁷⁶² Treškārt, par to, ka *Sun* varēja izmantot *LDAP* protokolu, kā nepārprotami norādīts 1998. gada 6. oktobra vēstulē, *Microsoft* sava pamata šajā daļā neapgalvo, ka Komisija būtu kļūdijusies, apstrīdētajā lēmumā, īpaši 194. un 195., kā arī 243.–250. apsvērumā secinot, ka ar šo protokolu nav iespējams panākt pienācīga līmeņa sadarbību ar *Active Directory*.

⁷⁶³ Otrkārt, *Microsoft* ar *Marica* piedāvājumu, ka *Goldbergs* varētu nodrošināt papildu atbalstu, nevar pamatot savu apgalvojumu, ka 1998. gada 6. oktobra vēstulē netiek pausts nekāds atteikums. Vēstules pēdējā punktā minētais papildu atbalsts attiecas tikai uz to informāciju un metodēm, kas minētas vēstules otrajā un trešajā punktā. Būtībā *Microsoft* piedāvā *Sun* tikai tādu palīdzību, kādu "Developer Relations" grupas "Account Managers" sniedz ikvienam izstrādātājam, kuram nepieciešama ar "*Microsoft* platformām" saistīta palīdzība.

⁷⁶⁴ *Microsoft* arī nevar pienācīgi izmantot pamatojumam protokolu, kuru tā sagatavoja, apkopojot vēstuļu apmaiņu ar *Sun*, lai pierādītu apgalvojumu, ka *Sun* nebija paredzējusi izmantot *Goldberga* ierosinājumus. Nevienā protokola punktā, kā Komisija pareizi novērojusi 193. apsvērumā, nav minēts oficiāls *Microsoft* priekšlikums sniegt *Sun* pieprasīto informāciju, proti, informāciju, kas nav publiski pieejama.

765 Treškārt, jāpiebilst, ka apstrīdētajā lēmumā Komisijai bija pamatots iemesls apgalvot, ka 1998. gada 6. oktobra vēstulē ir ietverts atteikums sniegt *Sun* pieprasīto sadarbības informāciju, jo administratīvā procesa laikā *Microsoft* skaidri atzina, ka nav izpauzusi daļu no pieprasītās informācijas un turpina to darīt (šajā sakarā skat. apstrīdētā lēmuma 194.–198. apsvērumu). Lai gan tiesas sēdē *Microsoft* apšaubīja apstrīdētā lēmuma 195. apsvērumā iekļautā citāta izsmeļošo raksturu, tā nenoliedza, ka administratīvā procesa laikā ir apgalvojusi, ka tai “piederēja” dažādo *Active Directory* kopiju replicēšanas process.

766 *Microsoft* arguments, ka 1998. gada 6. oktobra vēstule nav uzskatāma par atteikumu, tādējādi jānoraida kā nepamatots.

767 Turklāt ir lietderīgi analizēt 1998. gada 6. oktobra vēstuli plašākā, apstrīdētajā lēmumā minētajā kontekstā. Šajā lēmumā Komisija nebalstījās tikai uz šo vēstuli, bet, kā redzams jo īpaši apstrīdētā lēmuma 194.–198. un 573.–577. apsvērumā, tā ņēma vērā to, ka novērotā *Microsoft* uzvedība bija raksturīga un tipiska.

768 Apstrīdētā lēmuma 573. apsvērumā, kas atsaucas uz šī paša lēmuma 194. apsvērumu, Komisija apgalvoja, ka vairāki *Microsoft* konkurenti ir apstiprinājuši, ka viņi nav saņēmuši pietiekamu sadarbības informāciju, turklāt daži no viņiem apgalvo, ka *Microsoft* ir atteikusies sniegt viņu pieprasīto informāciju vai vispār nav atbildējusi uz viņu pieprasījumiem.

769 Turklāt apstrīdētā lēmuma 576. apsvērumā Komisija ir iekļāvusi fragmentus no liecībām, ko ASV tiesās sniedzis *Windows* pirmkoda licenču programmas vadītājs, kurš, pēc Komisijas teiktā, norāda, ka to licenču līgumiem, kas attiecas uz sadarbību ar *Windows* domēna arhitektūru, *Microsoft* nosaka ierobežojumus.

770 *Microsoft* šos faktus Pirmās instances tiesā tiešā veidā nenoliedza.

771 Turklāt ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 778. apsvērumā Komisija, atspēkojot *Microsoft* atteikuma noliegumu un apgalvojumu, ka *Microsoft* nekad nav bijis iemesla izslēgt konkurentus ar spēka sviras (*leveraging*) paņēmieniem, citē fragmentu no *Microsoft* uzņēmuma priekšsēdētāja Geitsa [*Gates*], *Microsoft* prezidenta, runas 1997. gada februārī, kurā viņš uzrunāja *Microsoft* tirdzniecības daļas darbiniekus. Šis fragments pierāda, ka *Microsoft* rīcība kopumā ir vērsta uz to, lai samazinātu sadarbības informācijas pieejamību, ko aplicina šāds paziņojums:

“Mēs cenšamies izmantot savas serveru pārvaldības tehnoloģijas, lai radītu jaunus protokolus un izslēgtu īpaši *Sun* un *Oracle* [..]. Nezinu, vai mums tas izdosies, bet mēs pie tā pašlaik strādājam.”

Par 1998. gada 15. septembra vēstulē ietvertā pieprasījuma ģeogrāfisko apjomu

772 Attiecībā uz trešo argumentācijas daļu, ko *Microsoft* izvirza par labu sava vienīgā pamata otrajai daļai, tās pamatā ir apstākļi, ka *Sun* 1998. gada 15. septembra vēstulē nav skaidri lūgusi licenci uz intelektuālā īpašuma tiesībām, kas *Microsoft* pieder EEZ,

lai izstrādātu darba grupas serveru operētājsistēmas EEZ. *Microsoft* no tā secina, ka, atbildot *Sun*, tai nebija jāuzņemas īpaša atbildība neskart efektīvo un neizkropļoto konkurenci.

773 Šie ir formālistiskie argumenti un līdz ar to ir noraidāmi.

774 Šeit jākonstatē, ka *Sun* 1998. gada 15. septembra vēstulē tiešām nav skaidri lūgusi licenci uz intelektuālā īpašuma tiesībām, kas *Microsoft* pieder EEZ. Tomēr *Sun* lūgumā nebija jāizvērtē, vai informāciju, kurai tā vēlējās piekļūt, aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, un vai šīs informācijas lietojumam bija nepieciešama *Microsoft* piešķirta licence. Turklāt ir acīmredzams, ka *Sun* vēlējās, lai *Microsoft* paziņotu tai attiecīgo informāciju, lai varētu to iekļaut savās darba grupas serveru operētājsistēmās. Papildus tam, attiecīgais ģeogrāfiskais tirgus ir vispasaules mēroga tirgus (šeit skat. apstrīdētā lēmuma 427. apsvērumu), līdz ar to EEZ teritorija ietilpst šajā vēstulē *Sun* vispārīgi paustajā lūgumā. Visbeidzot, kā Komisija norāda savos rakstiskajos apsvērumos, tā kā *Sun* dažas nedēļas vēlāk iesniedza sūdzību Komisijā saskaņā ar Regulas Nr. 17 3. pantu, *Microsoft* katrā ziņā nevarēja vairs ignorēt, ka lūgums attiecas arī uz EEZ.

775 No tā izriet, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 787. apsvērumā pamatoti nosprieda, ka *Microsoft*, atbildot uz 1998. gada 15. septembra vēstuli, nav ņēmusi vērā īpašo atbildību neskart efektīvu un neapdraudētu konkurenci kopējā tirgū. Komisija tajā pašā apsvērumā ir pamatoti norādījusi, ka šī īpašā atbildība izriet no "kvazimonopolstāvokļa", ko *Microsoft* ir ieguvusi personālo datoru operētājsistēmu tirgū. Kā tas izriet

no šī sprieduma 740. punktā sniegtajiem apsvērumiem, attiecīgais atteikums attiecās uz “saskarņu specifikācijām, caur kurām notiek [*Windows*] darba grupas serveru tīkla un personālo [*Windows*] datoru saziņa un kuras kā tādas nevar attiecināt uz vienu no diviem attiecīgo produktu [veidiem], bet drīzāk tās ir abu produktu [veidu] savietojamības noteikums” (apstrīdētā lēmuma 787. apsvērums).

⁷⁷⁶ No visiem iepriekšējiem apsvērumiem izriet, ka otrā daļa *Microsoft* izvirzītajā vienīgajā pamatā saistībā ar problēmām, ko rada atteikums sniegt attiecīgo sadarbības informāciju un ļaut to lietot, ir jānoraida kā nepamatots.

3. Par trešo daļu, ka Komisija pienācīgi neņēma vērā saistības, kuras Kopienām noteiktas ar *TRIPS* līgumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

⁷⁷⁷ *Microsoft* apgalvo, ka apstrīdētais lēmums, uzliekot tai pienākumu izsniegt konkurentiem licences uz sakaru protokolu specifikācijām, kas tai pieder, pārkāpj *TRIPS* līguma 13. pantu. Šī noteikuma kumulatīvie nosacījumi šajā lietā neesot izpildīti.

⁷⁷⁸ Šeit *Microsoft*, pirmkārt, apgalvo, ka šis pienākums ir plašāks nekā vajadzība nodrošināt sadarbību, līdz ar to tā neatzīst nosacījumu, saskaņā ar kuru intelektuālā

īpašuma tiesības var “ierobežot” vai “no tām atkāpties” tikai “īpašos gadījumos”. Uzliekot šādu pienākumu, Komisija faktiski grib citiem serveru operētājsistēmu piegādātājiem ļaut radīt produktus, kas “imitētu” *Windows* serveru operētājsistēmu funkcijas. Tāpat *Microsoft* kritizē pienākumu nodot konkurentu rīcībā sakaru protokolus neatkarīgi no tā, vai konkurentus skar *Microsoft* pret konkurenci eventuāli vērstā rīcība.

779 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka tai uzliktais pienākums piešķirt licences aizskar *Microsoft* iespējas “normāli izmantot” savas intelektuālā īpašuma tiesības. Šajā sakarā tā norāda, ka komerciālās programmatūras izstrādātāji, piemēram, pati *Microsoft*, parasti nevis piešķir trešām personām licences uz savu inovatīvo tehnoloģiju, bet gan izmanto savas intelektuālā īpašuma tiesības, attīstot un tirgojot produktus, ar kuriem var ieviest šīs tehnoloģijas. Tā norāda, ka minētais pienākums atstās negatīvas sekas uz tās tirdzniecības apjomiem, jo *Microsoft* konkurenti spēsot lietot sakaru protokolus, lai radītu serveru operētājsistēmas, ko var aizstāt ar *Microsoft* produktiem.

780 Treškārt, *Microsoft* apgalvo, ka tai uzliktais pienākums nodara “nepamatotu kaitējumu [tās] leģitīmajām interesēm” un ka tas ir nesamērīgs attiecībā uz mērķi, ko ir pasludinājusi Komisija, proti, likvidēt pret konkurenci vērstās rīcības sekas. Jaunais līdzsvara kritērijs, ko Komisija piemēro, faktiski šķiet leģitīmajam obligātu licenču piešķirumu ik reizi, kad dominējoša uzņēmuma konkurenti var gūt labumu no tā intelektuālā īpašuma, turklāt nav pat jānoskaidro, vai šāds pasākums ir vajadzīgs, lai likvidētu pret konkurenci vērstās rīcības sekas.

- 781 *Microsoft* visbeidzot norāda, ka ir iespējams, ka *TRIPS* līgums nav tieši piemērojams Kopienas tiesībās. *Microsoft* atzīmē, ka Tiesa tomēr ir izstrādājusi principu, saskaņā ar kuru Kopienas tiesības, tostarp EKL 82. pants, ir jāinterpretē, ņemot vērā Kopienas noslēgtos starptautiskos līgumus, piemēram, minēto līgumu (Tiesas 1996. gada 10. septembra spriedums lietā C-61/94 Komisija/Vācija, *Recueil*, I-3989. lpp., 52. punkts).
- 782 *ACT* uzskata, ka iepriekšējā punktā minētais interpretācijas princips ir jāpiemēro ne tikai sekundārajiem Kopienas tiesību aktiem, bet arī primārajiem Kopienas tiesību aktiem.
- 783 *ACT* arī apgalvo, ka tas, kā Komisija apstrīdētajā lēmumā interpretē EKL 82. pantu, trijos aspektos neatbilst starptautiskajām saistībām, kuras Kopienai rada *TRIPS* līgums.
- 784 Pirmkārt, apstrīdētā lēmuma 5. pantā paredzētais korektīvais pasākums esot nesaderīgs ar šī līguma 13. pantu.
- 785 Otrkārt, minētais korektīvais pasākums, ciktāl tas paredz pienākumu obligāti piešķirt licences par *Microsoft* patentiem, pārkāpjot *TRIPS* līguma 31. pantu.

786 Konkrētāk, *ACT* atgādina, ka šajā pantā ir teikts šādi:

“Gadījumos, kad dalībvalsts tiesību akti pieļauj citus patenta priekšmeta lietojumus [izņemot tos, kas atļauti saskaņā ar 30. pantu] bez tiesību īpašnieka atļaujas, to skaitā valsts iestāžu vai to pilnvarotu trešo personu lietojumu, ir jāievēro šādi noteikumi:

a) šāda lietojuma atļauja ir jāizskata, ņemot vērā šim lietojumam raksturīgos apstākļus.”

787 Tā apgalvo, ka šis noteikums netieši nozīmē, ka licences var piešķirt tikai katrā individuālā gadījumā. Tātad apstrīdētā lēmuma 5. pants paredz obligāti piešķirt licences “uz patentiem, kas ir tikuši izsniegti, pieprasīti vai tiks pieprasīti vai izsniegti nākotnē”. Šis lēmums nozīmējot obligātu licenču piešķirumu uz “izgudrojumu kategorijām”.

788 Treškārt, ņemot vērā *TRIPS* līguma 39. pantu (kas ir vienīgais pants šī līguma 7. sadaļā), apstrīdētā lēmuma 5. pantu, ciktāl tas liek *Microsoft* izpaust konkurentiem komercnoslēpumus, kas ne tikai nozīmē zaudēt tiesības uz šo komercnoslēpumu izmantošanas kontroli, bet šo tiesību “pilnīgu zudumu”.

789 Komisija vispirms atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, “ņemot vērā PTO līgumu raksturu un ievirzi, tie principā nav to normu klāstā, kuras Tiesa ņem vērā, kontrolējot Kopienas iestāžu aktu tiesiskumu” (Tiesas 1999. gada 23. novembra spriedums lietā C-149/96 Portugāle/Komisija, *Recueil*, I-8395. lpp., 47. punkts). Tā

piebilst, ka 2000. gada 14. decembra spriedumā apvienotajās lietās C-300/98 un C-392/98 *Dior u.c. (Recueil, I-11307. lpp., 44. punkts)* Tiesa nosprieda, ka “[*TRIPS* līguma] noteikumi, kas izklāstīti PTO [dibināšanas] līguma pielikumā, nerada privātpersonām tiesības, uz kurām tās var tieši atsaukties tiesā saistībā ar Kopienų tiesībām”. Tā apgalvo, ka iepriekš 781. punktā minētais spriedums lietā Komisija/Vācija šajā lietā nav būtisks, jo tas ir saistīts nevis ar EK līguma noteikumu interpretāciju, bet gan sekundārā Kopienų tiesību akta interpretāciju. Katrā ziņā tēze, ko būtībā aizstāv *Microsoft*, ir tāda, ka apstrīdētais lēmums ir prettiesisks, jo tas pārkāpj *TRIPS* līgumu.

790 Komisija pēc tam norāda, ka *Microsoft* argumentu pamatā ir kļūdaina premisa, saskaņā ar kuru apstrīdētais lēmums uzliek *Microsoft* pienākumu piešķirt konkurentiem licences uz *Microsoft* īpašumā esošo sakaru protokolu specifikācijām, ko aizsargā autortiesības. Tāpat Komisija atzīmē, ka autortiesību jautājums šajā lietā labākajā gadījumā ir “tikai pastarpināts”, un piebilst, ka, tā kā “izpaušanas tiesības”, uz kurām atsaucas *Microsoft*, ir “morālas dabas tiesības”, uz tām *TRIPS* līgums neattiecas.

791 Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* izteikumi par to, ka *TRIPS* līguma 13. pantā izklāstītie nosacījumi šajā lietā neesot izpildīti, balstīti uz “kļūdainiem pieņēmumiem”. Šajā sakarā tā apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā eventuāli noteiktais pienākums obligāti piešķirt licences nav plašāks nekā būtu vajadzīgs, lai panāktu sadarbību, un atkārtoti, ka tā nav piemērojusi šai lietai jaunu izsvēršanas kritēriju.

792 Attiecībā uz *ACT* argumentiem — Komisija uzskata, ka tie ir jānoraida kā nepieņemami, ciktāl to pamatā ir *TRIPS* līguma 31. un 39. pants, jo uz tiem *Microsoft* neat-saucas. Katrā ziņā šīs asociācijas argumenti kopumā nav pamatoti.

793 *SIIA* piekrīt Komisijas argumentiem.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

794 Vienīgā pamata trešajā daļā *Microsoft* pārmet Komisijai, ka tā interpretējusi EKL 82. pantu neatbilstoši *TRIPS* līguma 13. pantam. *Microsoft* apgalvo, ka tad, ja Komisija būtu pareizi ņēmusi vērā šo noteikumu, tā nebūtu varējusi apstrīdētā lēmuma 2. panta a) punktā uzskatīt, ka attiecīgais atteikums ir ļaunprātīga dominējoša stāvokļa izmantošana, tāpat tā nebūtu varējusi noteikt korektīvos pasākumus, kas paredzēti šī lēmuma 4., 5. un 6. pantā, ciktāl šie pasākumi attiecas uz sadarbības informāciju.

795 *Microsoft* argumentu pamatā ir iepriekš 781. punktā minētā sprieduma lietā Komisija/Vācija 52. punkts, kurā Tiesa precizēja, ka Kopienas tiesības, tostarp EKL 82. pants, ir jāinterpretē, ņemot vērā noslēgtos saistošos starptautiskos līgumus, piemēram, *TRIPS* līgumu. Tiesas sēdē *Microsoft* uzsvēra, ka tā nebūt neapgalvo, ka minētā līguma noteikumi būtu tieši piemērojami.

796 Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Microsoft* nevar pamatoti atsaukties uz iepriekš 781. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/Vācija.

797 Šī sprieduma 52. punktā tostarp ir teikts:

“Kopienas noslēgto starptautisko nolīgumu pārākums pār atvasinātajiem Kopienų tiesību aktiem liek šos tiesību aktus interpretēt pēc iespējas saskaņā ar šiem nolīgumiem.”

798 Jākonstatē, ka saskanīgās interpretācijas princips, ko min Tiesa, attiecas tikai uz tādiem gadījumiem, kad starptautisks nolīgums ir pārākums par konkrēto Kopienų tiesību aktu. Tā kā starptautiski līgumi, arī *TRIPS* līgums, nav pārāki par primārajiem Kopienų tiesību aktiem, šo principu nevar piemērot šajā gadījumā, kad norma, kas ir jāinterpretē, ir EKL 82. pants.

799 Turklāt šajā lietā atšķirībā no gadījuma, uz ko attiecas iepriekš 781. punktā minētā sprieduma lietā Komisija/Vācija 52. punkts, Komisijai faktiski nebija jāizvēlas starp vairākām viena Kopienų tiesību akta interpretācijām. Šī lieta faktiski attiecas uz situāciju, kurā Komisijai bija jāpiemēro EKL 82. pants tādiem faktiskajiem un juridiskajiem apstākļiem, kuros bija jāpieņem, ka, ja vien nav pierādīts pretējais, secinājumi, kurus Komisija ir izdarījusi, ir tie, pie kuriem tā varēja pamatoti nonākt.

800 Turklāt Pirmās instances tiesa uzskata, ka saskanīgas interpretācijas principa aizsegā *Microsoft* vienīgi mēģina radīt šaubas par apstrīdētā lēmuma tiesiskumu, aizbildinoties ar apstākli, ka tas ir pretrunā *TRIPS* līguma 13. pantam.

- 801 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ņemot vērā PTO līgumu raksturu un ievirzi, tie principā nav to tiesību normu klāstā, kuras Tiesa ņem vērā, kontrolējot Kopienas iestāžu aktu tiesiskumu (iepriekš 789. punktā minētais Tiesas spriedums lietā Portugāle/Padome, 47. punkts; 2002. gada 12. marta spriedums apvienotajās lietās C-27/00 un C-122/00 *Omega Air u.c.*, *Recueil*, I-2569. lpp., 93. punkts; 2003. gada 9. janvāra spriedums lietā C-76/00 P *Petrotub* un *Republica*/Padome, *Recueil*, I-79. lpp., 53. punkts, un 2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-93/02 P *Biret International*/Padome, *Recueil*, I-10497. lpp., 52. punkts).
- 802 Tikai tad, ja Kopiena būtu iecerējusi izpildīt konkrētas saistības, kuras tā uzņēmusies PTO ietvaros, vai ja Kopienas tiesību akts skaidri atsauktos uz precīziem PTO līgumu noteikumiem, Kopienas tiesai būtu jākontrolē attiecīgā Kopienas tiesību akta tiesiskums attiecībā uz PTO noteikumiem (skat. iepriekš 789. punktā minēto spriedumu lietā Portugāle/Padome, 49. punkts, un iepriekš 801. punktā minēto spriedumu lietā *Biret International*/Padome, 53. punkts).
- 803 Tā kā šīs lietas apstākļi acīmredzami nesakrīt ne ar vienu no šiem diviem gadījumiem, kas izklāstīti iepriekšējā punktā, *Microsoft* nevar atsaukties uz *TRIPS* līguma 13. pantu, lūdzot atcelt apstrīdētā lēmuma 2., 4., 5. un 6. pantu. Līdz ar to nav jāizskata *Microsoft* argumenti, ko atbalsta *ACT*, par to, ka šajā lietā nav izpildīti minētajā 13. pantā uzskaitītie nosacījumi.
- 804 Attiecībā uz *ACT* argumentiem, kas balstīti uz apstrīdētā lēmuma 5. panta nesaderību ar *TRIPS* līguma 31. un 39. pantu (skat. šī sprieduma 785.–788. punktu), tie ir jānoraida to pašu apsvērumu dēļ, kas izklāstīti iepriekš šī sprieduma 796.–803. punktā.
- 805 Cita starpā ir jāatzīmē, ka *ACT* arguments, ka apstrīdētā lēmuma 5. pants pārkāpjot *TRIPS* līguma 31. panta a) punktu, ir radies no pilnīgi aplamas domas, ka korektīvais

pasākums paredz obligāti piešķirt licences “izgudrojumu kategorijām” un neparedz nekādu individuālu izvērtējumu. Pieņemsim, ka apstrīdētā lēmuma 5. punkta izpildes nolūkos *Microsoft* būtu ar licences starpniecību jāatļauj dažiem konkurentiem izmantot vienu vai vairākus *Microsoft* patentus, tomēr nekas šajā lēmumā neliedz panākt vienošanos par licences piešķiršanas nosacījumiem katrā atsevišķā gadījumā.

806 Šajā ziņā ir jāatzīmē, ka no apstrīdētā lēmuma izriet, ka 5. pantā minētais korektīvais pasākums ir jāievieš, izmantojot trīsposmu procesu un ievērojot 1005.–1009. apsvērumā izklāstītos nosacījumus.

807 Tādējādi sākotnēji *Microsoft* uzdevums ir izstrādāt sadarbības informāciju apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punkta nozīmē, kā arī ieviest novērtēšanas mehānismu, kas minēts tā paša lēmuma 5. panta c) punktā.

808 Pēc tam *Microsoft* ir jāsniedz piekļuve sadarbības informācijai tām sabiedrībām, kas vēlas attīstīt un izplatīt darba grupas serveru operētājsistēmas, lai tās varētu noteikt ekonomiskās izmaksas, kas tām radīsies, iestrādājot šo informāciju savos produktos (apstrīdētā lēmuma 1008. apsvēruma i) punkts). Nosacījumiem, ar kuriem *Microsoft* ļaus noteikt šīs izmaksas, jābūt racionāliem un nediskriminējošiem.

809 Vēl pēc tam *Microsoft* vajadzēs nodrošināt ikvienam uzņēmumam, kas vēlēties pilnīgi vai daļēji iegūt sadarbības informāciju, iespēju tai piekļūt, kā arī atļaut šim uzņēmumam iestrādāt to savās darba grupas serveru operētājsistēmās (apstrīdētā lēmuma 1003. apsvēruma). Arī šajā kontekstā nosacījumiem, kurus tā paredz izvirzīt, jābūt racionāliem un nediskriminējošiem (apstrīdētā lēmuma 1005.–1008. apsvēruma).

810 No šiem dažādajiem apstrīdētā lēmuma elementiem skaidri izriet, ka gadījumā, kad konkrēta uzņēmuma lūgtā sadarbības informācija attiecas uz patentētu (vai ar citām intelektuālā īpašuma tiesībām aizsargātu) tehnoloģiju, *Microsoft* nekas neliedz atļaut piekļuvi šai informācijai un ļaut to lietot, izmantojot licenci, piemērojot racionālus un nediskriminējošus nosacījumus.

811 Pats apstāklis, ka apstrīdētajā lēmumā tiek izvirzīta prasība, lai nosacījumi, kas attiektos uz šīm iespējamajām licencēm, būtu racionāli un nediskriminējoši, nekādā ziņā nenozīmē, ka *Microsoft* būtu jāizvirza identiski nosacījumi visiem uzņēmumiem, kas prasītu šādas licences. Faktiski nav izslēgts, ka šādus nosacījumus var pielāgot katra uzņēmuma situācijai, piemēram, atkarībā no tā, cik plašai informācijai uzņēmums vēlas piekļūt, vai produktu veidiem, kuros tas paredz šo informāciju iestrādāt.

812 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka vienīgā pamata trešā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

813 No tā izriet, ka pirmās problēmātikas sakarā izvirzītais vienīgais pamats ir pilnībā jānoraida kā nepamatots.

C — *Par Windows klientu PC operētājsistēmas un Windows Media Player pārdošanas ar piesaisti problēmātiku*

814 Šīs otrās problēmātikas ietvaros *Microsoft* izvirza divus pamatus — pirmo par EKL 82. panta pārkāpumu un otro par samērīguma principa pārkāpumu. Pirmais pamats

attiecas uz Komisijas konstatāciju, ka *Microsoft* rīcība, *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas iegādi pakārtojot vienlaicīgas *Windows Media Player* iegādes nosacījumam, ir ļaunprātīga pārdošana ar piesaisti (apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punkts). Otrais pamats attiecas uz apstrīdētā lēmuma 6. pantā noteikto korektīvo pasākumu.

815 Pirms šo pamatu izvērtēšanas ir jāatgādina virkne faktisku un tehnisku konstatāciju, kas ietvertas apstrīdētajā lēmumā un kas attiecas uz iepriekš minētās rīcības kontekstu. Šajā sakarā ir jānorāda, ka būtībā *Microsoft* šīs dažādās konstatācijas nav apstrīdējusi.

1. Faktiskās un tehniskās konstatācijas

816 Apstrīdētā lēmuma 60.–66. apsvērumā Komisija raksturo digitālos multimedijus.

817 Iesākumā Komisija definē multimediju draiverus kā programmatūras produktus, kas ciparu formātā spēj nolasīt skaņas un grafisko informāciju, proti, atšifrēt attiecīgos datus un tos translēt instrukcijās aparatūrai, tādai kā skaļruņiem vai ekrānam (apstrīdētā lēmuma 60. apsvērumš).

818 Pēc tam apstrīdētā lēmuma 61. apsvērumā Komisija paskaidro, ka audio un video saturs ir sakārtots digitālajās datnēs atbilstīgi noteiktiem specifiskiem formātiem un ir izstrādāti kompresēšanas un dekompresēšanas algoritmi, lai samazinātu saturam nepieciešamo vietu, bet nezaudētu audio vai video satura kvalitāti. Komisija precizē,

ka šie algoritmi ir implementēti multimediju draiveros un kodēšanas programmatūrā, lai varētu veidot kompresētas datnes. Komisija piebilst, ka multimediju draiverī esošo koda daļu, kas implementē kompresēšanas un dekompresēšanas algoritmu, sauc par “kodeku”, un, lai multimediju draiveris spētu pareizi rīkoties ar noteiktā formātā, kas izmanto specifisku kompresēšanas/dekompresēšanas algoritmu, “kompresētu digitālo saturu”, tam ir jāatpazīst šis formāts un šis kompresēšanas/dekompresēšanas algoritms, proti, tam ir jāimplementē attiecīgais kodeks.

⁸¹⁹ Apstrīdētā lēmuma 62. apsvērumā Komisija paskaidro, ka gala lietotājs var piekļūt audio un video saturam, lejuplādējot no interneta savā klientu *PC* attiecīgo datni, proti, kopējot šo datni un pārnesot to uz savu klientu *PC*. Kad datne ir lejuplādēta, to var “nolasīt”, izmantojot ar datnes formātu savietojamu multimediju draiveri.

⁸²⁰ Apstrīdētā lēmuma 63. apsvērumā Komisija apgalvo, ka gala lietotājs var saņemt arī internetā straumētu audio un video saturu. Ja izmanto šo metodi, vairs nav jāgaida, kamēr attiecīgā datne pilnībā lejuplādējas, jo datne tiek nosūtīta uz lietotāja klientu *PC* mazu datnes fragmentu veidā, kas seko cits citam, proti, datu “straumes” veidā, ko multimediju draiveris atskaņo, tiklīdz saturs ir saņemts. Lai straumēšana būtu iespējama, lietotāja klientu *PC* jābūt straumēšanas multimediju draiverim.

⁸²¹ Komisija precizē, ka audio un video satura straumēšanai uz gala lietotāja klientu *PC* bieži vien ir nepieciešami īpaši straumēšanas protokoli, kas nosaka sakarus starp multimediju draiveri un programmatūras serveri, kurš izplata [audio un video] saturu internetā. Lai piekļūtu audio un video saturam, izmantojot konkrēto protokolu, lieto-

tāja rīcībā ir jābūt tādām multimediju draiverim, kas atpazīst šo protokolu (apstrīdētā lēmuma 64. apsvērums).

822 Visbeidzot, apstrīdētā lēmuma 66. apsvērumā Komisija paskaidro, ka, izmantojot kodējošās programmatūras straumēšanas serverus un multimediju draiverus, kuru kodeks, formāts un straumējuma protokola atbalsts ir savietojams, ir iespējams izveidot programmatūras infrastruktūru straumētas audio un video satura piegādei un izmantošanai IT tīklos. Tā precizē, ka šāda infrastruktūra var arī nodrošināt platformu citu lietojumprogrammatūru izstrādei, kuras izmantos šīs infrastruktūras piedāvātos pakalpojumus. Multimediju draiveri var tostarp nodrošināt lietojumprogrammu saskarnes (*API*), kuras citas lietojumprogrammas izmantos, lai, piemēram, draiveris sāktu lasīt datni.

823 Apstrīdētā lēmuma 107.–120. apsvērumā Komisija īsumā apraksta ekonomiskos faktorus, kas raksturo digitālo mediju sektora piedāvājuma, konkurences un patēriņa modeļus.

824 Pirmkārt, digitālo mediju satura ķēdes sākumā ir satura īpašnieki, kuriem parasti ir īpašumtiesības uz šo saturu un kuri tādēļ var kontrolēt šī satura pavairošanu un izplatīšanu (apstrīdētā lēmuma 108. apsvērums).

825 Otrkārt, Komisija norāda, ka saturu apkopo satura sniedzēji, kuri izplata to patērētājiem, it īpaši to uzglabājot serveros, kas pieslēgti internetam un kuriem patērētāji var piekļūt no saviem klientu *PC* (apstrīdētā lēmuma 109.–111. apsvērums).

826 Treškārt, Komisija norāda, ka programmatūras infrastruktūru, kas ļauj radīt, pārraidīt un atskaņot digitālo saturu, nodrošina programmatūras izstrādātāji, ieskaitot *Microsoft*, *RealNetworks* un *Apple* (apstrīdētā lēmuma 112. apsvērumš). Komisija precizē, ka šiem trim uzņēmumiem raksturīgs, ka tie ne tikai atbalsta noteiktus sektora standarta formātus, bet piedāvā ļoti plašu produktu klāstu — no kodējošās programmatūras līdz draiveriem, kas balstīti galvenokārt uz šo uzņēmumu izveidotām digitālo mediju tehnoloģijām un saviem, tiem piederošiem datņu formātiem (apstrīdētā lēmuma 113. apsvērumš). Tādējādi uzņēmumam *Microsoft* pieder šādi formāti: *Windows Media Audio (WMA)*, *Windows Media Video (WMV)* un *Advanced Streaming Format (ASF)*. *RealNetworks* formātus sauc par “RealAudio” and “RealVideo”, bet *Apple QuickTime* formātu datņu paplašinājumi ir “.qt”, “.mov” un “.moov”. Komisija piebilst, ka citi programmatūras izstrādātāji nepiedāvā visus mediju satura sniegšanai nepieciešamos produktus, bet parasti iegādājas kāda no triju iepriekš minēto uzņēmumu tehnoloģiju un lietošanas licencēm vai izmanto atvērtos nozares standartus (apstrīdētā lēmuma 117. apsvērumš).

827 Ceturtkārt, Komisija norāda, ka multimediju draiverus var piegādāt gala lietotājiem, izmantojot vairākus piegādāšanas kanālus (apstrīdētā lēmuma 119. un 120. apsvērumš).

828 Pirmkārt, iekārtu ražotāji var instalēt multimediju draiverus lietotāju klientu *PC* saskaņā ar vienošanos starp iekārtu ražotājiem un programmatūras izstrādātājiem. Tādējādi gala lietotāju personālajos datoros bez operētājsistēmām jau ir instalēts multimediju draiveris un bieži vien arī cita programmatūra. Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 68. apsvērumu iekārtu ražotāji ir sabiedrības, kas komplektē datorus, izmantojot dažādu ražotāju piegādātus komponentus. Komplektēšana parasti ietver programmatūras izstrādātāju piegādātās vai pamatiekārtu ražotāja paša izstrādātās operētājsistēmas instalēšanu, pievienojot gala lietotāju pieprasītās lietotnes. Šādā veidā komplektētas iekārtas pēc tam iepērk “tālākpārdevēji”, kuri pārdod tās tālāk kopā ar papildu programmatūru.

829 Otrkārt, gala lietotāji var lejuplādēt multimediju draiverus savos klientu PC no interneta.

830 Treškārt, multimediju draiverus var tirgot mazumtirdzniecības veikalos vai izplatīt kopā ar citiem programmatūras produktiem.

831 Apstrīdētā lēmuma 121.–143. apsvērumā Komisija apraksta *Microsoft* un tās konkurentu produktus.

832 Attiecībā uz *Microsoft* — tā atgādina, ka *Microsoft* multimediju draiveri sauc “Windows Media Player”, un precizē, ka apstrīdētā lēmuma laikā šis programmatūras jaunāko versiju sauca par “Windows Media Player 9 Series” (*WMP 9*). Tā norāda, ka *WMP 9*, kas ļauj atskaņot lejuplādētu vai straumētu audio un video saturu, ir pieejama kopš 2003. gada 7. janvāra, un no 2003. gada novembra tā darbojas arī ar OS un *UNIX* operētājsistēmām. *WMP 9* neatbalsta *Real* un *QuickTime* formātus.

833 Kas attiecas uz *Microsoft* konkurentiem, Komisija it īpaši apraksta *RealNetworks* (apstrīdētā lēmuma 125.–134. apsvērumi) un *Apple* (apstrīdētā lēmuma 135.–140. apsvērumi) produktus.

834 Komisija tostarp norāda, ka *RealNetworks*, kuru tolaik sauca par *Progressive Networks Inc.*, 1995. gadā bija pirmā lielā sabiedrība, kas tirgoja produktus digitālā audio saturā

straumēšanai, tostarp *RealAudioPlayer*. 1997. gada februārī *RealNetworks* izlaida *RealPlayer 4.0*, kas tiešsaistē un pēc pieprasījuma atskaņoja audio un video datus.

⁸³⁵ Savukārt *Apple* 90. gadu sākumā izstrādāja *Media Player* ar nosaukumu “QuickTime Player”, kas sākotnēji darbojās tikai uz *PC Macintosh*. 1994. gada novembrī *Apple* izlaida *Windows* paredzētu *QuickTime 2.0* un 1999. gada aprīlī — *QuickTime 4.0*, kas atbalstīja multimediju straumēšanu.

⁸³⁶ Komisija turklāt min arī tādas programmas kā *MusicMatch* izstrādāto *MusicMatch Jukebox* un *Nullsoft* izveidoto *Winamp Media Player*, precizējot, ka tās balstītas ne tikai uz saviem kodekiem vai datņu formātiem, bet arī uz *Microsoft*, *Apple* vai *RealNetworks* piederošajām tehnoloģijām vai atvērtiem formātiem (apstrīdētā lēmuma 141.–143. apsvērumš).

⁸³⁷ Apstrīdētā lēmuma 302.–314. apsvērumā ir iekļauts *Microsoft* darbību multimediju programmatūras sektorā hronoloģisks uzskaitījums, kuru var apkopot šādi:

— 1991. gada augustā *Microsoft* izlaida savas operētājsistēmas versiju *Windows 3.0*, kas ietvēra “multimediju paplašinājumus”, ar kuras palīdzību lietotāji varēja aplūkot nekustīgas fotogrāfijas un klausīties skaņu, bet ar kuru nebija iespējama multimediju straumēšana;

- 1993. gadā *Microsoft* izlaida “Video for Windows”, kas ietvēra *Media Player 2.0* un ļāva lietotājiem uz saviem klientu *PC* atskaņot lejuplādētas video datnes;

- 1995. gada augustā *Microsoft* izlaida operētājsistēmu *Windows 95*, kurā tā vēlāk iekļāva savu *Internet Explorer* pārlūkprogrammu un kurā bija iekļauts *RealNetworks* izstrādātais *RealAudio Player*;

- 1996. gada septembrī *Microsoft* izlaida *NetShow 1.0*, kas bija veidots tā, lai darbotos uz datoriem ar *Windows 95* operētājsistēmu, un ļāva izplatīt audio un video saturu iekštīklos [*intranet*] atskaņošanai;

- 1997. gada 21. jūlijā *Microsoft* un *RealNetworks* paziņoja par vienošanos sadarbības straumēšanas sektorā, saskaņā ar kuru *RealNetworks* deva *Microsoft* atļauju izmantot, pirmkārt, *RealAudio* un *RealVideo 4.0* kodekus iekļaušanai tās *NetShow* programmatūrā, otrkārt, *RealPlayer 4.0* iekļaušanai *Internet Explorer*;

- 1997. gada oktobrī *Microsoft* paziņoja, ka *RealPlayer 4.0* ir iekļauts *Internet Explorer 4.0*;

- 1998. gada 4. maijā *Microsoft* izlaida *Microsoft Media Player* beta versiju, kas spēja straumēt digitālo saturu internetā un atbalstīt tādus formātus kā *MPEG*, *QuickTime*, *RealAudio* un *RealVideo*, kā arī tās *Netshow 3.0 Server* programmatūras beta versiju;

- 1998. gada 25. jūnijā *Microsoft* izlaida *Windows 98* operētājsistēmu, kuras uzstādīšanas kompaktdiskā bija iekļauts draiveris *NetShow 2.0*, kas atskaņoja straumētu saturu, bet kas nebija iekļauts pamatkonfigurācijās, ko *Windows 98* piedāvāja lietotājiem;

- 1998. gada 7. jūlijā *Microsoft* izlaida *Windows Media Player 6 (WMP 6)*, draiveri, kas atskaņoja internetā straumētu saturu, darbojās ar operētājsistēmām *Windows 95*, *Windows98* un *Windows NT 4.0* un atbalstīja *RealAudio 4.0*, *RealVideo 4.0*, *ASF*, *AVI*, *WAV*, *MPEG* un *QuickTime*;

- 1999. gada 5. maijā *Microsoft* izlaida *Windows 98 Second Edition* operētājsistēmu lietotāju klientu *PC*, kurā bija iekļauts multimediju draiveris *WMP 6*; šo multimediju draiveri iekārtu ražotāji vai lietotāji nevarēja atvienot un tas tika iekļauts arī *Windows* versijās, proti, *Windows Me*, *Windows 2000 Professional* un *Windows XP*;

- 1999. gada augustā *Microsoft* izlaida “*Windows Media Technologies 4* arhitektūru”, kas ietvēra *Windows Media Player*, *Windows Media Services*, *Windows Media Tools* un *Microsoft* paša izveidoto digitāla satura lietošanas tiesību pārvaldes tehnoloģiju;

- šī programmatūra vairs “vietēja atbalsta līmenī” neatbalstīja *RealNetworks* vai *QuickTime* formātus;

- 2002. gada septembrī *Microsoft* paziņoja par savas tehnoloģijas *Windows Media 9 Series* beta versijas izlaišanu, kurā tostarp bija iekļauts *WMP 9* atskaņotājs.

838 Ir jānorāda, ka *Microsoft* izpildīja pienākumus saskaņā ar ASV izlīgumu, atļaujot iekārtu ražotājiem un gala patērētājiem aktivizēt vai likvidēt pieeju tās starpprogrammatūrai un laižot tirgū 2002. gada 1. augustā *Windows 2000 Professional Service Pack 3* un 2002. gada 9. septembrī *Windows XP Service Pack 1* (apstrīdētā lēmuma 315. apsvērums).

2. Par pirmo pamatu par EKL 82. panta pārkāpumu

839 Pirmajam pamatam, ko *Microsoft* izvirza šīs problemātikas ietvaros, ir četras daļas. Pirmajā daļā *Microsoft* apgalvo, ka Komisija piemēroja jaunu, spekulatīvu, juridiski nepamatotu teoriju, lai pierādītu, ka pastāv konkurentu izstumšana no tirgus. Otrajā daļā *Microsoft* norāda, ka Komisija nav pietiekami ņēmusi vērā ieguvumus, kas izriet no tās operētājsistēmas "arhitektūras koncepcijas". Trešajā daļā tā norāda, ka Komisija nav pierādījusi EKL 82. panta pārkāpumu un it īpaši EKL 82. panta otrās daļas d) punkta pārkāpumu. Visbeidzot, ceturtajā daļā *Microsoft* apgalvo, ka Komisija neņēma vērā saistības, kas izriet no *TRIPS* līguma.

840 Turklāt, sniedzot ievadu argumentācijā, kuru tā izklāsta saistībā ar šo problemātiku, *Microsoft* sniedz virkni apgalvojumu par nosacījumiem, kas ir nepieciešami, lai konstatētu ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti.

841 Iesākumā Pirmās instances tiesa izvērtēs apgalvojumus, kas norādīti iepriekšējā punktā. Pēc tam saistībā ar secinājumiem, kurus tā izdarīs šo apgalvojumu dēļ (skat. šī sprieduma 869. punktu), tā analizēs argumentus, ko *Microsoft* izvirza pirmā pamata pirmajās trīs daļās. Beigās Pirmās instances tiesa izvērtēs pamata ceturto daļu.

a) Par obligātajiem nosacījumiem, lai konstatētu ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti

Lietas dalībnieku argumenti

⁸⁴² *Microsoft*, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 794. apsvērumu, apgalvo, ka Komisija ir balstījusi konstatāciju par ļaunprātīgās pārdošanas ar piesaisti pastāvēšanu šajā lietā uz šādiem apstākļiem:

— pirmkārt, piesaistošais produkts un piesaistītais produkts ir divi atšķirīgi produkti;

— otrkārt, attiecīgajam uzņēmumam ir dominējošs stāvoklis piesaistošā produkta tirgū;

— treškārt, minētais uzņēmums nesniedz patērētājiem izvēli iegūt piesaistošo produktu bez piesaistītā produkta;

— ceturtkārt, attiecīgā prakse ierobežo konkurenci.

⁸⁴³ Atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 961. apsvērumu, *Microsoft* norāda, ka Komisija arī ņēma vērā, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti nebija objektīvi pamatota.

844 *Microsoft* apgalvo, ka šie dažādie elementi atkāpjas no nosacījumiem, kas noteikti EKL 82. panta otrās daļas d) punktā, divos aspektos.

845 Pirmkārt, Komisija aizvietoja nosacījumu, ka “līgumu noslēgšana tiek pakļauta tam, ka citas puses piekrīt papildu saistībām, kam pēc to rakstura vai saskaņā ar uzņēmējdarbības praksi nav nekādas saiknes ar līgumu priekšmetu”, ar nosacījumu, ka dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums “nesniedz patērētājiem izvēli iegūt piesaistošo produktu bez piesaistītā produkta”.

846 Otrkārt, Komisija ir pievienojusi nosacījumu par konkurentu izstumšanu no tirgus, kas nav tieši noteikts EKL 82. panta otrās daļas d) punktā un kas parasti netiek ņemts vērā, izvērtējot ļaunprātīgās pārdošanas ar piesaisti pastāvēšanu. Konkrētāk, Komisija, atzinusi apstrīdētā lēmuma 841. apsvērumā, ka šī lieta nav “klasiskā pārdošanas ar piesaisti lieta”, balstīja savu secinājumu, ka pastāv konkurentu izstumšana no tirgus, uz jaunu un “ļoti spekulatīvu” teoriju, ka plaša *Windows* multimediju funkcionalitātes izplatīšana liktu satura sniedzējiem kodēt to saturu *Windows Media* formātā, kura dēļ tiktu izstumti visi konkurējošie multimediju draiveri no tirgus un tad netiešā veidā patērētāji tiktu spiesti izmantot tikai šo multimediju funkcionalitāti.

847 *Microsoft* piebilst, ka apstrīdētais lēmums ir pretrunīgs tiktāl, ciktāl Komisija 792. apsvērumā konstatēja, ka EKL 82. panta otrās daļas d) punkta nosacījumi šajā lietā ir izpildīti, tajā pašā laikā ņemot vērā nosacījumus, kas atkāpjas no minētās tiesību normas.

848 *ACT* apgalvo, ka Komisija ņēma vērā trīs dažādu kategoriju nosacījumus, lai šajā lietā konstatētu ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti, proti, pirmkārt, tos nosacījumus,

kas noteikti EKL 82. panta otrās daļas d) punktā, otrkārt, tos, kas noteikti EKL 82. pantā kopumā, un, treškārt, četrus nosacījumus, kas izklāstīti apstrīdētā lēmuma 794. apsvērumā. *ACT* apgalvo, ka neatkarīgi no tā, kura kategorija tiek piemērota, Komisijas vērtējums ir kļūdainš.

849 Komisija, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 831. apsvērumu, apgalvo, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti pārkāpj “[EKL] 82. pantu kopumā un īpaši [EKL] 82. panta [otrās daļas] d) punktu”. Tā norāda, ka tā šīs divas tiesību normas izvirzīja kopā pret argumentiem, ko *Microsoft* bija izvirzījusi administratīvā procesa laikā, un lai “kļiedētu jebkādas šaubas”, kā arī “lai izvairītos no semantiska rakstura debatēm par [[EKL] 82. panta otrās daļas] d) punkta interpretēšanu”. Tā piebilst, ka nosacījumi, kurus tā piemērojusi šajā lietā, lai secinātu ļaunprātīgas pārdošanas ar piesaisti pastāvēšanu, atbilst tiem, kas atzīti judikatūrā.

Pirmās instances tiesas vērtējums

850 Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Microsoft* argumenti ir tikai semantiski un nevar tikt pieņemti.

851 Šajā sakarā jāatgādina, kā Komisija apstrīdētajā lēmumā strukturē savus argumentus par šo pārdošanu ar piesaisti.

852 Apstrīdētā lēmuma 794. apsvērumā tā izklāsta, ka ļaunprātīga pārdošana ar piesaisti EKL 82. panta nozīmē pastāv tad, ja ir konstatēti šī sprieduma 842. punktā izklāstītie četri faktori.

- 853 Tad tā aplūko *Microsoft* pārņemto uzvedību šo četru faktoru perspektīvā (apstrīdētā lēmuma 799.–954. apsvērumš).
- 854 Pirmkārt, Komisija atgādina, ka *Microsoft* ir dominējošs stāvoklis personālo datoru operētājsistēmu tirgū (apstrīdētā lēmuma 799. apsvērumš). Uzreiz jāatzīmē, ka šo apstākli *Microsoft* neapstrīd.
- 855 Otrkārt, Komisija apstiprina, ka straužējošie multimediju draiveri un personālo datoru operētājsistēmas ir divi atšķirīgi produkti (apstrīdētā lēmuma 800.–825. apsvērumš).
- 856 Treškārt, tā izklāsta, ka *Microsoft* nedod patērētājiem iespēju iegūt *Windows* personālo datoru operētājsistēmu bez *Windows Media Player* (apstrīdētā lēmuma 826.–834. apsvērumš).
- 857 Ceturkārt, Komisija apgalvo, ka *Windows Media Player* pārdošana ar piesaisti ierobežo konkurenci multimediju draiveru tirgū (apstrīdētā lēmuma 835.–954. apsvērumš). Šajā sakarā tā it īpaši norāda, ka klasiskos pārdošanas ar piesaisti gadījumos Komisija un Kopienu tiesa “atzina, ka atšķirīgas preces pārdošana ar piesaisti galvenajai precei liecina par to, ka šāda prakse ir vērsta uz konkurentu izstumšanu no tirgus” (apstrīdētā lēmuma 841. apsvērumš). Tomēr Komisija uzskata, ka šajā lietā ir pamatoti iemesli bez papildu analīzes nepieņemt, ka *Windows Media Player* pārdošana ar piesaisti būtu uzskatāma par konkurenci ierobežojošu rakstura darbību (tas pats apsvērumš). Būtībā tā uzskata, ka, “piesaistot [*Windows Media Player*] dominējošam produktam, *Windows* tiek padarīts par [*Windows Media Player*] platformu, uz kuras likt izvēlēto saturu un papildu lietojumprogrammas, tādējādi ierobežojot

konkurenci multimediju draiveru tirgū” (apstrīdētā lēmuma 842. apsvērum). Tā piebilst, ka “tam ir sekas uz konkurenci saistītu produktu tirgū, piemēram, kodēšanas programmu un multimediju vadības produktu tirgū (bieži tie ir saistīti ar serveriem), kā arī personālo datoru operētājsistēmu tirgū — tieši šajos datoros būtiskā formā tiek lietoti multimediju draiveri, kas ir savietojami ar kvalitatīvu saturu” (tas pats apsvērum).

858 Visbeidzot, Komisija pārbauda *Microsoft* nosauktos faktus, lai pierādītu, ka *Microsoft* pārmestā ļaunprātīgā rīcība ir objektīvi pamatota (apstrīdētā lēmuma 955.–970. apsvērum).

859 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šādi veiktā Komisijas pārdošanas ar piesaisti pamat-elementu analīze ir precīza un atbilst gan EKL 82. panta, gan judikatūras prasībām. Lai konstatētu, vai *Microsoft* pārmestā rīcība ir ļaunprātīga pārdošana ar piesaisti, Komisija pamatoti atsaucās uz apstrīdētā lēmuma 794. apsvērumā izklāstītajiem faktiem, kā arī uz apstākli, ka saistītajai tirdzniecībai nav objektīva pamatojuma. Šos faktus var izsecināt ne tikai no pašas pārdošana ar piesaisti jēdziena, bet arī no judikatūras (skat. it īpaši Pirmās instances tiesas 1991. gada 12. decembra spriedumu lietā T-30/89 *Hilti/Komisija*, *Recueil*, II-1439. lpp., ko apstiprinājusi Tiesa ar 1994. gada 2. marta spriedumu lietā C-53/92 P *Hilti/Komisija*, *Recueil*, I-667. lpp.; 1994. gada 6. oktobra spriedumu un iepriekš 293. punktā minēto 1996. gada 14. novembra spriedumu lietā *Tetra Pak/Komisija*).

860 Ir jāatgādina, ka ļaunprātīgo rīcību uzskaitījums 82. panta otrajā daļā nav izsmēlošs, jo tajā minētās rīcības ir tikai dominējošā stāvokļa ļaunprātīgās izmantošanas piemēri (šajā sakarā skat. iepriekš šī sprieduma 293. punktā minēto 1996. gada 14. novembra spriedumu lietā *Tetra Pak/Komisija*, 37. punkts). Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ļaunprātīgas izmantošanas rīcību uzskaitījums šajā tiesību normā nemin visus EK līgumā aizliegtās dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas veidus (Tiesas 1973. gada 21. februāra spriedums lietā 6/72 *Europemballage* un *Continental Can/Komisija*, *Recueil*, 215. lpp., 26. punkts, un iepriekš šī sprieduma 229. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Compagnie maritime belge transports* u.c./Komisija, 112. punkts).

- 861 No tā izriet, ka pārdošana ar piesaisti, ko praktizē dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, var būt pretrunā EKL 82. pantam pat tad, kad tā neatbilst konkrētam piemēram, kas minēts EKL 82. panta otrās daļas d) punktā. Līdz ar to, lai konstatētu, ka pastāv ļaunprātīga pārdošana ar piesaisti, Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatoti balstījās uz EKL 82. pantu kopumā, nevis tikai uz EKL 82. panta otrās daļas d) punktu.
- 862 Katrā ziņā ir jākonstatē, ka apstrīdētā lēmuma 794. apsvērumā Komisijas noteiktie pārdošanas ar piesaisti pamatelementi būtībā sakrīt ar EKL 82. panta otrās daļas d) punktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 863 Šajā kontekstā ir jānoraida *Microsoft* arguments, ka Komisija šajā lietā ir piemērojusi nosacījumus, kas divos aspektos neatbilst EKL 82. panta otrās daļas d) punktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 864 Tā, pirmkārt, norādot, ka ir jāpārbauda, vai dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums “neatņem patērētājiem iespēju izvēlēties piesaistošo produktu bez piesaistītā produkta”, Komisija vienkārši citiem vārdiem pauda ideju, ka pārdošanas ar piesaisti priekšnosacījums ir apstākļi, ka patērētāji ir spiesti tieši vai netieši pieņemt “papildu pakalpojumus”, kas norādīti EKL 82. panta otrās daļas d) punktā.
- 865 Šajā lietā, kā tiks sīkāk izklāstīts šī sprieduma 962. un 965. punktā, šos ierobežojumus, pirmkārt, piemēro oriģinālo iekārtu ražotājiem, kas tos pārnēs uz gala patērētājiem. Tie saskaras ar tiešiem ierobežojumiem retāk, kad viņi nevis iegādājas aprīkojumu no oriģinālo iekārtu ražotāja, bet *Windows PC* operētājsistēmu iegādājas tieši no kāda mazumtirgotāja.

⁸⁶⁶ Otrkārt, nevar apgalvot, ka Komisija būtu izvirzījusi kādu jaunu nosacījumu, kas būtu saistīts ar konkurentu izstumšanu no tirgus, lai konstatētu ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti EKL 82. panta otrās daļas d) punkta nozīmē.

⁸⁶⁷ Šajā sakarā, no vienas puses, ir jāatzīmē, ka nedz šī pēdējā, nupat minētā tiesību norma, nedz EKL 82. pants vispār nemin, ka minētajai rīcībai būtu kādas pret konkurenci vērstas sekas, tomēr ir spēkā princips, ka rīcību var uzskatīt par ļaunprātīgu tikai tad, ja tā var ierobežot konkurenci (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā T-203/01 *Michelin/Komisija, Recueil*, II-4071. lpp., 237. punkts; turpmāk tekstā — “*Michelin* spriedums”).

⁸⁶⁸ No otras puses, kā tiks precizēts šī sprieduma 1031.–1058. punktā, nevar apgalvot, ka Komisija būtu balstījies uz jaunu un augstākā mērā spekulatīvu teoriju, lai secinātu, ka šajā lietā pastāv konkurentu izstumšana no tirgus. No apstrīdētā lēmuma 841. apsvēruma izriet, ka Komisija ir uzskatījusi, ka, ņemot vērā lietas specifiskos apstākļus, tā nevarēja tikai uzskatīt — kā tā parasti dara ļaunprātīgās tirdzniecības ar piesaisti lietās —, ka attiecīgā produkta un dominējošā produkta pārdošanai ar piesaisti pašai par sevi ir no tirgus izstumjoša iedarbība. Tā līdz ar to vēlāk aplūkoja attiecīgās pārdošanas ar piesaisti konkrētās izpausmes attiecīgajā straumējošo multi-mediju draiveru tirgū, kā arī šī tirgus attīstības iespējas.

⁸⁶⁹ Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Pirmās instances tiesa uzskata, ka pārdošanas ar piesaisti jautājums ir jāizvērtē, ņemot vērā četrus nosacījumus, kas uzskaitīti apstrīdētā lēmuma 794. apsvērumā (skat. šī sprieduma 842. punktu), kā arī nosacījumu, ka trūkst objektīva pamatojuma.

870 Otrais nosacījums, kas minēts apstrīdētā lēmuma 794. apsvērumā, ir jāuzskata par izpildītu, jo ir zināms, ka *Microsoft* ir dominējošs stāvoklis eventuālā piesaistošā produkta tirgū, proti, *PC* operētājsistēmu tirgū. *Microsoft* argumenti, kurus tā izvirza pirmā pamata pirmajās trīs daļās (skat. šī sprieduma 839. punktu) tiks aplūkoti, sasaistot tos ar četriem nosacījumiem, kas nepieciešami, lai konstatētu ļaunprātīgas pārdošanas ar piesaisti esamību. Šī pārbaude notiks šādi. Pirmkārt, Pirmās instances tiesa izvērtēs nosacījumu, kas ir saistīts ar divu atsevišķu produktu pastāvēšanu, ņemot vērā *Microsoft* apsvērumus otrās un trešās daļas ietvaros. Otrkārt, Pirmās instances tiesa pārbaudīs nosacījumu, kas saistīts ar līgumu noslēgšanas pakārtošanu papildu pakalpojumiem, ņemot vērā *Microsoft* argumentus, kas izvirzīti trešās daļas pamatošanai. Treškārt, tā analizēs nosacījumu, kas saistīts ar konkurences ierobežošanu tirgū, ņemot vērā *Microsoft* apsvērumus pirmās daļas ietvaros. Ceturtkārt, tā pārbaudīs objektīvo pamatojumu, uz ko *Microsoft* atsaucas, ņemot vērā *Microsoft* argumentus otrās daļas ietvaros.

871 Visbeidzot tiks izskatīta ceturrtā daļa, kas attiecas uz apgalvojumiem par to, ka nav ņemti vērā pienākumi, kurus Kopienām uzliek *TRIPS* līgums.

b) Par divu atsevišķu produktu esamību

Apstrīdētais lēmums

872 Komisija apskata šo pirmo nosacījumu apstrīdētā lēmuma 800.–825. apsvērumā. Tās veiktajai analīzei ir trīs daļas. Pirmkārt, tā cenšas parādīt, ka straumējošie multimediju draiveri un klientu *PC* operētājsistēmas ir atsevišķi produkti (apstrīdētā lēmuma 800.–813. apsvērumi). Otrkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentu, ka tā sāka

multimediju draiveru tehnoloģiju pārdot ar piesaisti *Windows* operētājsistēmai pirms 1999. gada (apstrīdētā lēmuma 814.–820. apsvērums). Treškārt, tā noraida *Microsoft* argumentu, ka straužējošu multimediju draiveru pārdošana ar piesaisti operētājsistēmai ir normāla komercdarbības prakse (apstrīdētā lēmuma 821.–824. apsvērums).

873 Analīzes pirmajā daļā Komisija izklāsta, ka, pirmkārt, saskaņā ar judikatūru neatkarīgu ražotāju esamība, kas specializējas piesaistītā produkta ražošanā, liecina par atsevišķa patērētāju pieprasījuma esamību un tādējādi arī par atsevišķa tirgus esamību piesaistītajam produktam (apstrīdētā lēmuma 802. apsvērums). Tādēļ Komisija uzskata, ka analīzes veikšanai saskaņā ar EKL 82. pantu produktu atsevišķums jāvērtē, ņemot vērā patērētāju pieprasījumu tādā nozīmē, ka, ja nav atsevišķa pieprasījuma pēc apgalvotā piesaistītā produkta, attiecīgie produkti nav atsevišķi (apstrīdētā lēmuma 803. apsvērums).

874 Otrkārt, Komisija konstatē, ka “multimediju draiveri tiek piedāvāti tirgū atsevišķi” un ka ir izplatītāji, kas izstrādā un piegādā multimediju draiverus neatkarīgā veidā, nodalīti no operētājsistēmām (apstrīdētā lēmuma 804. apsvērums).

875 Treškārt, Komisija atsauca uz *Microsoft* praksi, saskaņā ar kuru tika izstrādātas un izplatītas *Windows Media Player* versijas sabiedrības *Apple* operētājsistēmai *Mac* un sabiedrības *Sun* operētājsistēmai *Solaris* (apstrīdētā lēmuma 805. apsvērums). Komisija arī norāda, ka *Microsoft* multimediju draiveru laidieni vai atjauninājumi atšķiras no *Windows* operētājsistēmu laidieniem vai atjauninājumiem (tas pats apsvērums).

- 876 Ceturtkārt, Komisija izklāsta, ka nevar uzskatīt par nenozīmīgu to patērētāju skaitu, kas izvēlas iegādāties multimediju draiverus atsevišķi no to operētājsistēmām, tostarp *RealPlayer* atsevišķi no *RealNetworks*, kas neizstrādā un nepārdod operētājsistēmas (apstrīdētā lēmuma 806. apsvērums).
- 877 Piektkārt, Komisija norāda, ka dažiem operētājsistēmu lietotājiem nebūs vajadzīgs vai viņi nevēlēsies multimediju draiveri (apstrīdētā lēmuma 807. apsvērums).
- 878 Sestkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentu par to, ka nav būtiska pieprasījuma pēc operētājsistēmām bez multimediju draiveru tehnoloģijām (apstrīdētā lēmuma 809. apsvērums).
- 879 Septītkārt, Komisija konstatē, ka *Microsoft* rīko veicināšanas kampaņas, kas ir specifiski veltītas *Windows Media Player* multimediju draiveriem neatkarīgi no operētājsistēmas (apstrīdētā lēmuma 810. apsvērums).
- 880 Astotkārt, Komisija paskaidro, ka klientu *PC* operētājsistēmas un straumējošie multimediju draiveri ir atsevišķi produkti arī attiecībā uz to funkcionalitātēm (apstrīdētā lēmuma 811. apsvērums).
- 881 Devītkārt, Komisija norāda, ka šie divi produkti “atbilst” dažādām nozaru struktūrām, ko var secināt arī no fakta, ka *Microsoft* multimediju draiveru tirgū vēl ir daži konkurenti, turpretim tās konkurenti klientu *PC* operētājsistēmu tirgū ir nenozīmīgi (apstrīdētā lēmuma 812. apsvērums). Turklāt produktu cenas arī ir dažādas (tas pats apsvērums).

- 882 Desmitkārt, Komisija paskaidro, ka *Microsoft* lieto programmatūras izstrādātāja rīkkopas licences (*software developer's kit*) (turpmāk tekstā — “*PIR licences*”), kuras atšķiras atbilstīgi tam, vai programmatūras izstrādātāja rīkkopa ir saistīta ar *Windows* operētājsistēmu, vai nu ar *Windows Media* tehnoloģijām (apstrīdētā lēmuma 813. apsvērums).
- 883 Analīzes otrajā daļā Komisija apgalvo — *Microsoft* arguments, ka tās multimediju draivera tehnoloģija ir piesaistīta *Windows* kopš 1992. gada, nevar apgāzt Komisijas secinājumu par divu atsevišķu produktu esamību. Komisija it īpaši norāda, ka tā “nosoda *Microsoft* rīcību ar brīdi, kad pārdošana ar piesaisti kļuva kaitīgāka, nekā tā bijusi iepriekš”, šajā sakarā precizējot, ka 1999. gadā *Microsoft* “pārdeva ar piesaisti produktu (*WMP 6*), kura būtiskā funkcionalitāte atbilda citu izplatītāju produktiem, kas mudināja daudzus patērētājus domāt, ka tas ir multimediju draiveris (multimediju straumēšana internetā), ar kuru *Microsoft* 1998. gadā ienāca straumējošo multimediju draiveru tirgū” (apstrīdētā lēmuma 816. apsvērums). Komisija arī konstatē, ka pirmais straumējošais multimediju draiveris, kuru *Microsoft* 1995. gadā izplatīja kopā ar *Windows*, bija *RealNetworks RealAudio Player*, tā kā šajā laika posmā *Microsoft* vēl nebija “dzīvotspējīga” straumējošā multimediju draivera (apstrīdētā lēmuma 817. apsvērums). Komisija precizē, ka *RealAudio Player* programmatūras kodu varēja pilnībā atinstalēt (tas pats apsvērums).
- 884 Analīzes trešajā daļā Komisija atspēko *Microsoft* argumentu, ka straumējošu multimediju draiveru pārdošana ar piesaisti klientu *PC* operētājsistēmai ir normāla komercdarbības prakse. Tā norāda, pirmkārt, ka šajā argumentā nav ņemts vērā fakts par piesaistītā produkta neatkarīgo izplatītāju esamību; otrkārt, ka *Sun* un *Linux* izplatītāji nepārdod ar piesaisti savus multimediju draiverus, bet gan trešo pušu multimediju draiverus un, treškārt, neviens no šo operētājsistēmu pārdevējiem nepiesaista multimediju draiveri operētājsistēmai tādējādi, lai to nevarētu atinstalēt (apstrīdētā lēmuma 823. apsvērums).

Lietas dalībnieku argumenti

885 Pirmkārt, *Microsoft*, ko atbalsta firmas *CompTIA*, *DMDsecure* u.c., *ACT*, *TeamSystem*, *Mamut* un *Exor*, apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā nav pierādīts, ka *Windows* operētājsistēmas un tās multimediju funkcionalitāte pieder diviem atsevišķiem produktu tirgiem.

886 *Microsoft* apgalvo, ka attiecīgā multimediju funkcionalitāte ir “*Windows* operētājsistēmas sena iezīme”. *Windows* operētājsistēmas programmatūras kods, kas atļauj lietotājiem atskaņot audio un video saturu, neatšķiras no koda, kas ļauj piekļūt cita veida informācijai, piemēram, tekstiem vai grafiskiem veidojumiem. Turklāt *Windows* citas daļas un trešo personu lietojumprogrammatūras, kas darbojas *Windows* operētājsistēmā, balstītas uz tā paša programmatūras koda.

887 *Microsoft* kritizē faktu, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija apskata vienīgi jautājumu par to, vai apgalvotais piesaistītais produkts, proti, multimediju funkcionalitāte, ir pieejama atsevišķi no apgalvotā piesaistošā produkta, proti, klientu *PC* operētājsistēmas. Patiesībā atbilstošais jautājums ir par to, vai piesaistošais produkts parasti tiek piedāvāts bez piesaistītā produkta. Nepastāv reāls patērētāju pieprasījums pēc klientu *PC* operētājsistēmām bez multimediju funkcionalitātes un tādēļ neviens tirgus dalībnieks nepārdod šādu sistēmu.

888 *Microsoft* uzskata, ka Komisija soda dominējošā stāvoklī esošus uzņēmumus, kas uzlabo savus produktus ar jaunu iezīmju iekļaušanu tajos, pieprasot, lai šādas iezīmes ir izņemamas vienmēr, kad trešās personas pārdod neatkarīgus produktus, kuri nodrošina tādas pašas vai līdzīgas funkcionalitātes.

889 *Microsoft* piebilst, ka Komisijas nostāja vēl jo vairāk ir nepieņemama, jo apgalvotā ļaunprātīgā rīcība nav bijusi multimediju funkcionalitātes iekļaušanas rezultāts *Windows* operētājsistēmā — tas izdarīts 1992. gadā, un notikusi nepārtraukta uzlabošana —, bet ir uzlabojums, ko *Microsoft* šai funkcionalitātei veica 1999. gadā, kad tā pievienoja straumēšanas spēju. Citiem vārdiem sakot, Komisija apstrīd multimediju funkcionalitātes esamību *Windows* operētājsistēmā tiktāl, ciktāl tā atļauj atrast audio un video saturu internetā, lai to atskaņotu, pirms tas pilnībā lejuplādēts.

890 *Microsoft* arī apgalvo, ka visās citās galvenajās klientu *PC* operētājsistēmās, proti, *Mac OS*, *Linux*, *OS/2* un *Solaris*, arī ir iekļauta multimediju funkcionalitāte, kas spēj atskaņot internetā straumētu saturu. Visi tās konkurenti uzskata, ka šādas funkcionalitātes iekļaušana klientu *PC* operētājsistēmās ir normāla komercdarbības prakse, kas atbilst patērētāju pieprasījumam. Tas liecina, ka straumēšanas spēja ir “dabiska funkcija” klientu *PC* operētājsistēmās un nav atsevišķs produkts. Šajā sakarā *Microsoft* uzstāj, ka “produkts galvenokārt jāformulē, ņemot vērā patērētāju vēlnes un pieprasījumu”. Kā norādīts apstrīdētā lēmuma 824. apsvērumā, tomēr šķiet, ka Komisija atzīst, ka patērētāji patiešām vēlas, lai operētājsistēmām būtu multimediju funkcionalitāte.

891 *Microsoft* piebilst, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 1013. apsvērumā skaidri atzīst, ka tā nebūtu jāuzskata par ļaunprātīgu rīcību, kad *Microsoft* 1999. gadā piedāvāja divas *Windows* versijas par to pašu cenu, proti, vienu ar *Windows Media Player*, bet otru — bez tā. Tomēr nav pierādījumu, ka būtu bijis pieprasījums pēc *Windows* versijas, kurā par to pašu cenu būtu iekļauts mazāk iezīmju. Pieprasījuma neesamība arī liecina, ka “*Windows* ar multimediju funkcionalitāti” ir viens produkts.

892 Turklāt *Microsoft*, ko šajā sakarā atbalsta firmas *DMDsecure* u.c. un *ACT*, apstiprina, ka Komisija nevar balstīties uz iepriekš šī sprieduma 293. punktā minēto spriedumu lietā *Tetra Pak II*, un iepriekš šī sprieduma 859. punktā minētajiem 1991. gada 12. decembra spriedumu un 1994. gada 2. marta spriedumu lietā *Hilti*/Komisija (turpmāk tekstā — “lieta *Hilti*”), lai pamatotu savu argumentu par to, ka *Windows* un tā multimediju funkcionalitāte pieder pie diviem atsevišķiem produktu tirgiem. Šajā sakarā tā vispirms norāda, ka šīs lietas attiecas uz patēriņa produktiem, kas lietoti ar noturīgām iekārtām visu šo noturīgo iekārtu kalpošanas laiku un kuri bijuši “fiziski nošķirti”. Tā turpina, ka minētajās divās lietās atšķirībā no šīs lietas bija pierādījumi pieprasījuma esamībai pēc piesaistītā produkta bez piesaistošā produkta. Turklāt šajā lietā Komisija nekad nav identificējusi patērētāju, kurš vēlētos iegādāties apgalvoto piesaistošo produktu bez apgalvotā piesaistītā produkta.

893 Visbeidzot *Microsoft* kritizē vairākus Komisijas aizstāvības rakstā esošos argumentus par to, ka *Windows* un *Windows Media Player* ir atsevišķi produkti. Pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka ASV tiesas nekad nav uzskatījušas, ka *Windows Media Player* un *Windows* operētājsistēma pieder pie atsevišķiem tirgiem. Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka fakts, ka tā laida klajā no *Windows* operētājsistēmas atsevišķas *Windows Media Player* versijas, neliecina par pieprasījuma esamību pēc *Windows* bez *Windows Media Player*. Turklāt tādas *Windows Media Player* versijas patiesībā vienīgi aktualizē pašreizējās *Windows* operētājsistēmas multimediju funkcionalitāti. Treškārt, *Microsoft* apgalvo, ka Komisijas apgalvojumam, ka datnes, kuras veido *Windows* multimediju draiverus, ir uzreiz identificējamās, nav nozīmes. Katrā ziņā šis apgalvojums ir nepareizs.

894 *Microsoft* turklāt apgalvo, ka Komisija nepierāda, ka multimediju funkcionalitāte pēc sava rakstura vai saskaņā ar komerciālo praksi nav saistīta ar klientu *PC* operētājsistēmām.

895 Prasītāja apgalvo, ka multimediju funkcionalitātes iekļaušana ir “dabisks solis” šo operētājsistēmu attīstībā, kā tas izriet no fakta, ka visi operētājsistēmu izplatītāji

iekļauj šādu funkcionalitāti savos produktos. *Microsoft* norāda, ka tā nepārtraukti cenšas uzlabot *Windows* atbilstoši tehnoloģiskajam progresam un patērētāju pieprasījuma izmaiņām, un *Windows* un citas klientu *PC* operētājsistēmas ir laika gaitā attīstījušās, lai atbalstītu datņu tipu aizvien plašāko darbības lauku. Programmatūras izstrādātājiem un patērētājiem nav būtiskas atšķirības starp datnēm, kas satur tekstus vai grafiskus veidojumus vai arī audio vai video. Faktiski tiek sagaidīts, ka moderna operētājsistēma atbalsta abus datņu veidus.

⁸⁹⁶ *Microsoft* piebilst, ka operētājsistēmas un mediju funkcionalitātes komerciālā lietojuma procesā arī kļūst “cieši savienotas”. Šajā sakarā tā atgādina, ka 1992. gadā tā iekļāva *Windows* operētājsistēmā multimediju funkcionalitāti, un kopš tā laika šī funkcionalitāte ir nepārtraukti uzlabota. Tā precizē, ka straumēšanas spēja, ko tā pievienoja 1999. gadā, bija “tikai viena no daudzām spējām, [ko tā] pievienoja, lai neatpaliktu no straujajām pārmaiņām tehnoloģijās”.

⁸⁹⁷ Visbeidzot, *Microsoft* uzskata, ka Komisija nevar balstīties uz Tiesas apgalvojumu iepriekš šī sprieduma 293. punktā minētā 1996. gada 14. novembra sprieduma lietā *Tetra Pak II* 37. punktā, ka, pat ja divu produktu pārdošana ar piesaisti atbilst komerciālajam lietojumam, šāds pārdošanas veids var būt ļaunprātīga rīcība EKL 82. panta nozīmē, ja vien tas nav objektīvi pamatots. Šajā sakarā tā it īpaši norāda, ka atšķirībā no situācijas lietā *Tetra Pak II* šajā lietā trešo personu multimediju draiveru piegādātāji netika izslēgti no tirgus multimediju funkcionalitātes esamības dēļ *Windows* operētājsistēmā.

⁸⁹⁸ Replikas rakstā *Microsoft* piebilst, ka Komisijas argumentam par to, ka dominējošā stāvokli esošam uzņēmumam var liegt tiesības īstenot rīcību, kas būtu pieņemama, ja to īstenotu uzņēmums, kas nav dominējošā stāvoklī, un ka nav pieļaujams atsaukties uz nozares praksi noteiktos apstākļos, nav nozīmes saistībā ar jautājumu, vai Komi-

sija ir pierādījusi, ka EKL 82. panta otrās daļas d) punktā paredzētie nosacījumi tika izpildīti.

899 Komisija, ko atbalsta *SIIA*, apstrīd *Microsoft* apgalvojumu, ka apstrīdētajā lēmumā nav pierādīts, ka *Windows* un tās “multimediju funkcionalitāte” attiecas uz diviem dažādiem tirgiem.

900 Komisija iesākumā norāda, ka *Microsoft* balstās uz “izplūdušu mediju funkcionalitātes jēdzienu”. Tā norāda, ka tas, ko Komisija apzīmē kā “multimediju funkcionalitāti”, nav viens vispārējs nedalāms kodu bloks. Faktiski *Microsoft* pati nodala operētājsistēmas pamatā esošās mediju infrastruktūras, kas darbojas kā multimediju lietotnes platforma un nodrošina sistēmas pamata pakalpojumus, no pārējās operētājsistēmas daļas, un multimediju draivera lietotnes, kuras strādā operētājsistēmā un kuras atkodē, dekompresē un atskaņo digitālās audio un video datnes, kas lejupielādētas vai straumētas ar interneta starpniecību — kā piemēru Komisija šajā sakarā norāda *Microsoft* produktu “Windows XP Embedded”. Komisija uzsver, ka apstrīdētais lēmums attiecas uz *Microsoft* veikto straumējošās multimediju lietotnes *Windows Media Player* piesaisti, bet nevis uz multimediju pamata infrastruktūru.

901 Komisija atsauca uz apstrīdēta lēmuma 802. apsvērumu un apgalvo, ka Kapienu tiesa ir nospriedusi, ka neatkarīgu ražotāju esamība, kas specializējas piesaistītu produktu ražošanā, liecina par patērētāju atsevišķu pieprasījumu un tādējādi par atsevišķa tirgus esamību piesaistītajam produktam. Tā uzskata, ka atšķirība starp šo lietu un lietām *Tetra Pak II* un *Hilti*, uz kurām norāda *Microsoft*, pamatojoties uz to, ka šīs lietas attiecas uz patēriņa produktiem, kas ir fiziski nošķirti no iekārtām, ar kurām tie tiek lietoti, nav pārliecinoša. Šajās lietās iepriekš 293. un 859. punktā minētos pasludinātos spriedumus nevar interpretēt tādā nozīmē, ka EKL 82. panta piemērošana jāierobežo, attiecinot to tikai uz patēriņa produktu piesaistišanu.

902 Komisija apstrīd *Microsoft* apgalvojumu, ka tai drīzāk būtu bijis jāapskata, vai bija pieprasījums pēc piesaistošā produkta bez piesaistītā produkta, kas, pēc Komisijas domām, ir kļūdainais apgalvojums, nevis tas, ka papildinošie produkti nevar veidot divus atsevišķus produktus EKL 82. panta piemērošanas nolūkos. Tā piebilst, ka ASV tiesas ir noraidījušas līdzīgus argumentus, kurus *Microsoft* ir izvirzījusi pirms tam, un konsekventi uzskatījušas, ka pastāvēja klientu *PC Intel* savietojamu operētājsistēmu atsevišķs tirgus un neiekļāva šajā tirgū “starpprogrammatūras” [“middleware”] produktus (kuros ietilpst *Windows Media Player*).

903 Komisija arī apgalvo, ka *Microsoft* komercdarbības prakse attiecībā uz *Windows Media Player* versiju izstrādāšanu un izplatīšanu *Apple* operētājsistēmai *Mac* un firmas *Sun* operētājsistēmai *Solaris* un pat klientu *PC* platformām — īpaši televīzijas dekodētājiem — arī liecina par to, ka klientu *PC* operētājsistēmas un multimediju draiveri nav viena un tā paša produkta daļas (apstrīdētā lēmuma 805. apsvērums). Turklāt tā norāda, ka *Microsoft* multimediju draiveru laidieni vai atjauninājumi atšķiras no *Windows* operētājsistēmu laidieniem vai atjauninājumiem, tas rīko veicināšanas kampaņas, kas ir specifiski veltītas *Windows Media Player*, un piemēro dažādas programmatūras izstrādātāja rīkkopas licences līgumus atkarībā no tā, vai programmatūras izstrādātāja rīkkopas licence attiecas uz *Windows* operētājsistēmu vai *Windows Media* tehnoloģijām (apstrīdētā lēmuma 805. un 813. apsvērums).

904 Turklāt Komisija norāda, ka īpaša nozīme jāpiešķir oriģinālo iekārtu ražotāju lomai, kas, izmantojot savas attiecības ar programmatūru izplatītājiem, rīkojas kā starpnieki gala lietotāju vārdā un piegādā tiem “gatavu” produktu, apvienojot datortehniku, klientu *PC* operētājsistēmas un lietotnes atbilstoši pieprasījumam (apstrīdētā lēmuma 68. un 119. apsvērums). Komisija uzsver, ka liels vairums (75 %) no *Microsoft* pārdotajām klientu *PC* operētājsistēmām pārdeva oriģinālo iekārtu ražotāji. Tā arī norāda, ka patērētāji vēlējas, lai multimediju draiveris jau iepriekš būtu instalēts uz viņu datoriem, un tas nav iemesls tam, lai *Microsoft* piesaistītu paša multimediju draiveri tās *PC* operētājsistēmai. Oriģinālo iekārtu ražotāji būtu varējuši apmierināt

šādu patērētāju pieprasījumu, pievienojot multimediju draiveri klientu *PC*, kurus tie pārdeva, tāpat kā viņi piedāvāja to, ka var iekļaut citu programmatūru lietotnes. Kā uzskata Komisija, *Microsoft* argumentā, ka nav pieprasījuma pēc *Windows* operētājsistēmām bez multimediju draivera, ignorēta oriģinālo iekārtu ražotāju loma.

905 Komisija piebilst, ka tās rīcībā esošie pierādījumi liecina, ka operētājsistēmu lietotāji obligāti neizrādīja vēlmi pēc tādām sistēmām, kurām ir straumējošie multimediju draiveri (apstrīdētā lēmuma 807. apsvērumš) un ka “attiecībā uz apmēru, ko tie vēlējās, jānošķir pieprasījums pēc straumējošiem multimediju draiveriem no pieprasījuma [pēc] operētājsistēmām”.

906 Turklāt Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 814.–820. apsvērumu un norāda, ka *Microsoft* paskaidrojums, ka apgalvotā ļaunprātīgā rīcība ir uzlabojumu rezultāts, kurus *Microsoft* 1999. gadā izdarījusi saistībā ar multimediju funkcionalitāti, ir maldinošs.

907 Atbildē uz *Microsoft* argumentiem par to, ka citi operētājsistēmu izplatītāji rīkojušies tieši tāpat kā *Microsoft*, Komisija konstatē, ka pārdošanas ar piesaisti praksei ir atšķirīga ietekme atkarībā no tā, vai to lieto dominējošs uzņēmums vai tāds, kas nav dominējošs. Tā arī norāda, ka daži operētājsistēmu izplatītāji, piemēram, firmas *Sun* un *Linux* izplatītāji, nepiesaista pašu multimediju draiverus pašu operētājsistēmām, bet gan piesaista dažādus multimediju draiverus, ko piedāvā neatkarīgi piegādātāji, un viņi nesaista attiecīgos multimediju draiverus ar viņu operētājsistēmām tādā veidā, ka tos nav iespējams atinstalēt (apstrīdētā lēmuma 822. un 823. apsvērumš).

- 908 Komisija noliedz, ka tā apstrīdētā lēmuma 1013. apsvērumā vai šā lēmuma jebkādā citā vietā ir atzinusi, ka tā nebūtu jāuzskata par ļaunprātīgu rīcību, ja *Microsoft* 1999. gadā būtu piedāvājis divas *Windows* versijas par to pašu cenu, proti, vienu ar *Windows Media Player*, bet otru — bez tā. Tā norāda, ka, ja *Microsoft* nolemtu pārdot *Windows* versiju bez piesaistes par tādu pašu cenu kā versiju ar piesaisti, Komisija pārbaudītu šo praksi, ņemot vērā konkrētā tirgus situāciju un *Microsoft* saistības atturēties no jebkāda pasākuma ar piesaistei līdzvērtīgu iedarbību, un vajadzības gadījumā saskaņā ar EKL 82. pantu pieņemtu jaunu lēmumu.
- 909 Visbeidzot, Komisija apstrīd *Microsoft* apgalvojumu par pierādījumu neesamību par to, ka multimediju funkcionalitāte pēc sava rakstura vai saskaņā ar komerciālo praksi nav sasaistīta ar klientu *PC* operētājsistēmām.
- 910 Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 961. apsvērumu un uzsver, ka dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam var liegt tiesības īstenot rīcību, kas būtu pieņemama, ja to būtu īstenojis uzņēmums, kas nav dominējošā stāvoklī. Tā norāda, ka Tiesa iepriekš šī sprieduma 293. punktā minētajā spriedumā lietā *Tetra Pak II* ir uzskatījusi, ka, pat ja divu produktu pārdošana ar piesaisti atbilst komerciālajam lietojumam, tā tomēr ir ļaunprātīga rīcība EKL 82. panta nozīmē, ja vien tā nav objektīvi pamatota. Tā uzskata, ka, atsaukties uz komerciālo lietojumu vai praksi nozarē, kuru par 95 % kontrolē *Microsoft*, ir “tautoloģija”, un atgādina, kā ir noteikts pastāvīgajā judikatūrā, ka nav pieļaujama atsaucē uz nozares praksi tirgū, kurā konkurence jau ir ierobežota ar dominējoša uzņēmuma klātbūtni.
- 911 Visbeidzot Komisija apstrīd *Microsoft* argumentu, ka multimediju funkcionalitātes iekļaušana *Windows* klientu *PC* operētājsistēmās veido dabiska attīstības procesa daļu. Šajā sakarā tā norāda, pirmkārt, ka *Microsoft* nespēja izstrādāt straumējošu multimediju draiveri, izmantojot pašas tehnoloģiju, un tikai dēļ tā, ka tā 1997. gadā iegādājās no sabiedrības *VXtreme*, tā varēja izstrādāt multimediju draiveri, kas spēj

konkurēt ar *RealNetworks* multimediju draiveri. Otrkārt, Komisija atsaucas arī uz elektronisko vēstuli, ko Geitsam 1999. gada janvārī nosūtīja Bejs [Bay], *Microsoft* vadītājs, kurā viņš ierosināja “repozicionēt cīņu saistībā ar straumējošiem medijiem no *NetShow* pret *Real* uz *Windows* pret *Real*” un “piemērot programmatūras [*Internet Explorer*] stratēģiju vienmēr, kad pienākas”.

Pirmās instances tiesas vērtējums

- 912 *Microsoft* būtībā apgalvo, ka multimediju funkcionalitāte nav atsevišķs produkts no *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas, bet veido šīs sistēmas neatņemamu daļu. Līdz ar to no tā izriet, ka attiecīgi ir viens produkts, proti, *Windows* klientu *PC* operētājsistēma, kas pastāvīgi attīstās. Saskaņā ar *Microsoft* apgalvojumiem patērētāji sagaida, ka ikvienai klientu *PC* operētājsistēmai būs funkcionalitātes, kuras viņi uzskata par būtiskām, tostarp audio un video funkcionalitātes, un ka šīs funkcionalitātes pastāvīgi tiks atjauninātas.
- 913 Iesākumā ir jānorāda, ka IT un sakaru nozare ir nozare, kas nemitīgi un ļoti ātri attīstās tādējādi, ka tie produkti, kas sākotnēji šķiet atsevišķi produkti, pēc tam var tikt uzskatīti par tādiem, kas veido vienu produktu gan tehnoloģijas aspektā, gan arī konkurences noteikumu aspektā.
- 914 Ņemot vērā faktisko un tehnisko situāciju, kāda bija laika posmā, kad, pēc Komisijas domām, inkriminētā rīcība kļuva kaitējoša, — tādējādi kopš 1999. gada maija Pirmās instances tiesai jānovērtē, vai Komisija ir pareizi konstatējusi, ka straumējošie multimediju draiveri un klientu *PC* operētājsistēmas bija divi atsevišķi produkti.

915 Pirmās instances tiesai arī jāpārbauda, vai Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatotī secinājusi, ka *Microsoft* rīcība, laižot klajā, sākot ar 1999. gada maiju, *Windows* versiju, kurā iekļauts *Windows Media Player*, bija divu atsevišķu produktu pārdošana ar piesaisti EKL 82. panta nozīmē.

916 Iesākumā ir jānorāda, kā Komisija pareizi norāda, ka *Microsoft* izvirzītais arguments saistībā ar *Windows* piesaisti *Windows Media Player* lielā mērā balstīts uz multimediju funkcionalitātes neskaidro jēdzienu. Šajā sakarā jāuzsver, ka no apstrīdētā lēmuma skaidri izriet, ka, ciktāl tas attiecas uz šo jautājumu, inkriminētā rīcība ir saistīta ar programmatūras lietotni, kas ir *Windows Media Player*, izslēdzot jebkuru citu multimediju tehnoloģiju, kas iekļauta *Windows* klientu *PC* operētājsistēmā (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 1019. un 1020. apsvērumu). Ir jākonstatē, kā Komisija un personas, kas iestājušas lietā tās atbalstam, to norādīja procesuālajos dokumentos un tiesas sēdē, *Microsoft* pati savos tehniskajos dokumentos nošķir datnes, kas veido *Windows Media Player*, no citām mediju datnēm, īpaši tām, kas saistītas ar operētājsistēmas pamatā esošajām multimediju infrastruktūrām. Ir lietderīgi minēt piemēru par *Microsoft* produktu ar nosaukumu “Windows XP Embedded”, uz kuru ir atsauce apstrīdētā lēmuma 1028.–1031. apsvērumā un kas apspriests tiesas sēdē. No tehniskā viedokļa šis produkts ir reāla klientu *PC* operētājsistēma, bet *Microsoft* licencēšanas noteikumi ierobežo to lietošanu uz dažām specifiskām mašīnām, piemēram, banku automātiskām skaitīšanas mašīnām un dekodētājiem. Šā produkta īpašā iezīme ir tāda, ka tas ļauj IT inženieriem izraudzīties operētājsistēmas komponentus. Lai to izdarītu, viņi izmanto rīku ar nosaukumu “Target Designer” piekļūšanai to komponentu izvēlei, kurus viņi var ielikt savās operētājsistēmās vai izņemt no tām. Šajos komponentos tostarp iekļauts *Windows Media Player*. Turklāt izvēlei ir divas atsevišķas ieejas — mediju infrastruktūrā un mediju lietotnē, un *Windows Media Player* ir skaidri iekļauts mediju lietotnēs.

- 917 Vispirms jānorāda, kā Komisija pareizi to apgalvo apstrīdētā lēmuma 803. apsvērumā, ka, lai veiktu produktu atšķirības analīzi saskaņā ar EKL 82. pantu, vērtējums jāizdara, ņemot vērā patērētāju pieprasījumu. Turklāt ir jākonstatē, ka *Microsoft* nepārprotami piekrist šim viedoklim (skat. šī sprieduma 890. punktu).
- 918 Tāpat Komisija šajā pašā apsvērumā pamatoti precizēja, ka, nepastāvot neatkarīgam pieprasījumam pēc, kā tiek apgalvots, piesaistītā produkta, nevar būt runas par atsevišķiem produktiem un ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti.
- 919 Nevar akceptēt *Microsoft* argumentu, ka Komisija tādā veidā piemērojusi kļūdainu kritēriju un ka faktiski tai vajadzēja pārliecināties, vai apgalvotais piesaistošais produkts parasti tika piedāvāts bez piesaistītā produkta un vai patērētāji “vēlējās *Windows* bez mediju funkcionalitātes”.
- 920 Pirmkārt, Komisijas arguments ir pamatots ar judikatūru (skat. attiecīgi iepriekš 293. punktā minēto 1996. gada 14. novembra spriedumu lietā *Tetra Pak/Komisija*, 36. punkts; iepriekš 859. punktā minēto 1991. gada 12. decembra spriedumu lietā *Hilti/Komisija*, 67. punkts, un iepriekš 293. punktā minēto 1994. gada 6. oktobra spriedumu lietā T-83/91 *Tetra Pak/Komisija*, 82. punkts).
- 921 Otrkārt, kā Komisija pareizi norādījusi procesuālajos dokumentos, no *Microsoft* argumenta, kas pamatots ar koncepciju, ka nav pieprasījuma pēc *Windows* operētājsistēmām bez straumējošā multimediju draivera, izriet apgalvojums, ka papildinošie produkti neveido divus atšķirīgus produktus EKL 82. panta nozīmē, kas ir pretrunā Kopienas judikatūrai par pārdošanu ar piesaisti. Piemēram, vērtējot spriedumu lietā

Hilti, var pieņemt, ka nav pieprasījuma pēc pneimatiskās naglu pistoles magazīnas bez naglām, jo magazīna bez naglām ir nederīga. Tomēr tas neliedza Kopienai tiesai secināt, ka šie divi produkti attiecās uz atsevišķiem tirgiem.

922 Papildinošo produktu gadījumā, kā, piemēram, attiecībā uz klientu *PC* operētājsistēmām un programmatūras lietotnēm, ir pilnīgi iespējams, ka patērētāji vēlēties iegādāties produktus kopā, bet no dažādiem avotiem. Piemēram, fakts, ka vairums klientu *PC* lietotāji vēlas klientu *PC* operētājsistēmu, kurai pievienota tekstastrādes programmatūra, nepārvērš šos divus atsevišķos produktus vienā produktā EKL 82. panta nozīmē.

923 *Microsoft* argumentā tiek ignorēta oriģinālo iekārtu ražotāju īpašā starpnieka loma, kuri apvieno datortehniku un programmatūras no dažādiem avotiem, lai piedāvātu gala lietotājiem lietošanai sagatavotu *PC*. Kā Komisija to pilnīgi pareizi konstatē apstrīdētā lēmuma 809. apsvērumā — ja oriģinālo iekārtu ražotāji un patērētāji spējuši iegādāties *Windows* bez *Windows Media Player*, tas nebūtu nozīmējis, ka viņi būtu izvēlējušies iegādāties *Windows* bez straumējošā multimediju draivera. Oriģinālo iekārtu ražotāji ņem vērā patērētāju pieprasījumu pēc iepriekš instalētiem multimediju draiveriem operētājsistēmās un piedāvā programmatūras paketi, kurā ir straumējošais multimediju draiveris, kas darbojas ar *Windows* starpniecību, bet atšķirība tāda, ka šim draiverim nav obligāti jābūt *Windows Media Player*.

924 Treškārt, un katrā ziņā *Microsoft* arguments nevar pārliecināt tādēļ, kā konstatē Komisija apstrīdētā lēmuma 807. apsvērumā, ka ir pieprasījums pēc klientu *PC* operētājsistēmām bez straumējošiem multimediju draiveriem, piemēram, uzņēmumos, kuri nevēlas, ka to darbinieki var izmantot tos mērķiem, kas nav saistīti ar darba pienākumu izpildi. Šo faktu *Microsoft* neapstrīd.

925 Tad Pirmās instances tiesa konstatē, ka virkne faktoru, kas balstīti uz attiecīgo produkta raksturu un tehniskajām iezīmēm, tirgū novērotie fakti, attiecīgo produktu attīstības vēsture un arī *Microsoft* komercdarbības prakse liecina par atsevišķa patērētāju pieprasījuma esamību pēc straumējošiem multimediju draiveriem.

926 Šajā sakarā, pirmkārt, jāņem vērā, ka *Windows* klientu *PC* operētājsistēma ir sistēmas programmatūra, bet *Windows Media Player* ir lietojumprogrammatūra. Kā Komisija paskaidro apstrīdētā lēmuma 37. apsvērumā, “sistēmas programmatūra” kontrolē datora tehniku, kam tiek nosūtītas norādes “lietotņu” vārdā, kas atbilst konkrētām lietotāja vajadzībām, piemēram, tekstapstrādei”, bet “lietojumprogrammatūras ir sistēmas programmatūru produkti, kas kontrolē datora pamatfunkcijas un ļauj lietotājam izmantot šādu datoru un darbina lietotnes programmatūru tajā”. Vispārīgākā veidā tas kļūst skaidrs no šādu produktu apraksta apstrīdētā lēmuma 324.–342. un 402.–425. apsvērumā, ka klientu *PC* operētājsistēmas un straumējošie multimediju draiveri skaidri atšķiras funkcionalitāšu ziņā.

927 Otrkārt, ir jāuzskata, ka ir izplatītāji, kas izstrādā un piegādā straumējošos multimediju draiverus autonomā veidā neatkarīgi no klientu *PC* operētājsistēmām. *Apple* piegādā draiveri *Quick Time* atsevišķi no tās klientu *PC* operētājsistēmām. Vēl viens īpaši pārlicinošs piemērs ir *RealNetworks*, kas ir *Microsoft* galvenais konkurents straumējošo multimediju draiveru tirgū, kura nedz izstrādā, nedz arī pārdod klientu *PC* operētājsistēmas. Šajā sakarā jānorāda, ka saskaņā ar judikatūru apstākļi, ka tirgū ir neatkarīgi uzņēmumi, kas specializējas piesaistītā produkta ražošanā un pārdošanā, ir vērā ņemams pierādījums šā produkta atsevišķa tirgus esamībai (šajā sakarā skat. iepriekš 293. punktā minēto 1996. gada 14. novembra spriedumu lietā *Tetra Pak*).

Komisija, 36. punkts; iepriekš 859. punktā minēto 1991. gada 12. decembra spriedumu lietā *Hilti/Komisija*, 67. punkts, un iepriekš 293. punktā minēto 1994. gada 6. oktobra spriedumu lietā *Tetra Pak/Komisija*, 82. punkts).

928 Šajā pašā ziņā, treškārt, ir jānorāda, ka *Microsoft*, kā tā ir piekritusi atbildē uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu, izstrādā un pārdod *Windows Media Player* versijas, kas izveidotas tā, lai darbotos *Microsoft* konkurentu klientu *PC* operētājsistēmās, proti, *Apple Mac OS X* un *Sun* operētājsistēmā *Solaris*. Līdzīgi *RealNetworks* draiveris *RealPlayer* tostarp darbojas *Windows*, *Mac OS X*, *Solaris* un dažās *UNIX* operētājsistēmās.

929 Ceturtkārt, *Windows Media Player* var lejupielādēt neatkarīgi no *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas no *Microsoft* mājas lapas. Turklāt ir jānorāda, ka *Microsoft* laiž klājā multimediju draiveru atjauninājumus neatkarīgi no *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu laidieniem vai atjauninājumiem.

930 Piektkārt, ir jāpiebilst, ka *Microsoft* rīko veicināšanas kampaņas, kas ir specifiski veltītas *Windows Media Player* (skat. apstrīdētā lēmuma 810. apsvērumu).

931 Sestkārt, kā Komisija atbilstoši norāda apstrīdētā lēmuma 813. apsvērumā, *Microsoft* piedāvā programmatūras izstrādātāja rīkkopas licences, kuras atšķiras atbilstīgi tam, vai tās ir saistītas ar *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu, vai nu ar *Windows* multimediju tehnoloģijām. Tātad ir īpaša programmatūras izstrādātāja rīkkopas licence *Windows Media Player* draiverim.

- 932 Visbeidzot un septītkārt, neraugoties uz *Microsoft* lietoto piesaisti, patērētāji, kuru skaits nav maznozīmīgs, turpina iegādāties multimediju draiverus no *Microsoft* konkurentiem atsevišķi no to klientu *PC* operētājsistēmām, kas liecina, ka viņi šos divus produktus uzskata par atsevišķiem.
- 933 Iepriekš minētie fakti pietiekami pierāda, ka Komisija pamatoti secinājusi, ka klientu *PC* operētājsistēmas un straumējošie multimediju draiveri ir divi atsevišķi produkti EKL 82. panta nozīmē.
- 934 Pārējie *Microsoft* argumenti neapgāž šo secinājumu.
- 935 Pirmkārt, attiecībā uz *Microsoft* argumentu, ka *Windows Media Player* iekļaušana *Windows* operētājsistēmā no 1999. gada maija ir normāls un nepieciešams pasākums šīs sistēmas attīstībā un atbilst nepieciešamībai pastāvīgi uzlabot tā multimediju funkcionalitāti, ir pietiekami konstatēt, ka no apstākļa, ka pārdošana ar piesaisti notikusi, tehniski iekļaujot vienu produktu otrā, neizriet, ka pārdošanas ar piesaisti ietekmes novērtēšanai tirgū šo iekļaušanu nevar uzskatīt par divu atsevišķu produktu pārdošanu ar piesaisti.
- 936 Kā pati *Microsoft* atzinusi atbildē uz Pirmās instances tiesas jautājumu tiesas sēdē, tās lēmums piegādāt *WMP 6* funkcionāli integrētu *Windows* operētājsistēmā no 1999. gada maija nenotika tehniskas nepieciešamības dēļ. Šajā laikā nekas nevarēja atturēt *Microsoft* izplatīt *WMP 6* tādā pašā veidā, kā tā izplatīja iepriekšējo multimediju draiveri *NetShow*, kas kopš 1998. gada jūnija bija iekļauts sistēmas *Windows 98*

instalēšanas kompaktdiskā — neviena no četrām *Windows 98* noklusējuma instalācijām neparedzēja *NetShow* instalēšanu, un lietotājiem to vajadzēja īpaši instalēt, ja viņi vēlējas to lietot.

937 Turklāt *Microsoft* arguments, ka *Windows Media Player* iekļaušana *Windows* operētājsistēmā bija nepieciešama tehnisku iemeslu dēļ, ir maz ticams, ņemot vērā to, kas izriet no tās vairākkārtējas iekšējās saziņas satura. Tā no Beja 1999. gada 3. janvāra elektroniskās vēstules Geitsam izriet (skat. iepriekš 911. punktu), ka *Windows Media Player* iekļaušanas mērķis *Windows* sistēmā galvenokārt bija padarīt *Windows Media Player* konkurētspējīgāku par *RealPlayer*, apzīmējot to kā *Windows* sistēmas daļu un nevis kā lietojumprogrammatūru, ko varētu pielīdzināt *RealPlayer*.

938 Otrkārt, *Microsoft* nevar apgalvot, ka Komisija nav pierādījusi, ka mediju funkcionalitāte pēc rakstura vai saskaņā ar komerciālo praksi nav saistīta ar klientu *PC* operētājsistēmām.

939 Pirmkārt, no iepriekš 925.–932. punktā izdarītajiem secinājumiem izriet, ka klientu *PC* operētājsistēmas un straumējošie multimediju draiveri būtībā nav nenošķirami produkti. Kaut arī tas atbilst patiesībai, ka pastāv saikne starp klientu *PC* operētājsistēmu, piemēram, *Windows*, un lietojumprogrammatūru, piemēram, *Windows Media Player*, tādā nozīmē, ka abi produkti no lietotāja viedokļa atrodas vienā un tajā pašā datorā un ka multimediju draiveris darbojas tikai tad, ja ir operētājsistēma, tas nenozīmē, ka šie divi produkti nav nošķirami ekonomiski un komerciāli attiecībā uz konkurences noteikumiem.

940 Otrkārt, kā Komisija pamatoti uzsver, ir grūti runāt par komerciālo praksi nozarē, kuru 95 % kontrolē *Microsoft*.

941 Treškārt, *Microsoft* nevar balstīties uz argumentu, ka konkurējošo klientu *PC* operētājsistēmu izplatītāji arī piesaista to sistēmas straumējošam multimediju draiverim. Pirmkārt, *Microsoft* nav iesniegusi nekādus pierādījumus, ka šādu piesaisti jau veikuši tās konkurenti laikā, kad uzsākta ļaunprātīga piesaiste. Otrkārt, ir jākonstatē, ka šo konkurentu ar komercdarbību saistītā rīcība, kas nebūt neatspēko Komisijas argumentu, to apstiprina. Kā izriet it īpaši no apstrīdētā lēmuma 822. un 823. apsvēruma un kā Komisija norāda procesuālajos dokumentos, daži *Microsoft* konkurentu izgatavoto operētājsistēmu izplatītāji, kuri piegādā savas operētājsistēmas ar multimediju draiveri, padara multimediju draivera uzstādīšanu par fakultatīvu vai ļauj to atinstalēt, vai arī piedāvā atlasī no dažādiem multimediju draiveriem.

942 Ceturtkārt, un katrā ziņā tā ir pastāvīgā judikatūra, ka pat tad, ja divu produktu pārdošana ar piesaisti atbilst komerciālajai praksei vai pastāv dabiska saikne starp diviem attiecīgajiem produktiem, tā tomēr var būt ļaunprātīga rīcība EKL 82. panta nozīmē, ja vien tā nav objektīvi pamatota (iepriekš 293. punktā minētais 1996. gada 14. novembra spriedums lietā *Tetra Pak*/Komisija, 37. punkts).

943 Visbeidzot un treškārt, arguments, kuru *Microsoft* izvirzīja tiesas sēdē, ka *Windows* versijai bez *Windows Media Player*, kuru tā laida tirgū atbilstoši korektīvajam pasākumam, nebija nekādu panākumu, arī jānoraida. Kā jau norādīts iepriekš 260. punktā, Kopienų pasākuma tiesiskums jāvērtē, pamatojoties uz faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāvēja, kad pasākums tika pieņemts. Turklāt jebkādas šaubas par Komisijas noteiktā korektīvā pasākuma efektivitāti pašas par sevi nepierāda, ka tās apgalvojums, ka pastāv divi atsevišķi produkti, ir nepareizs.

944 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem ir jāsecina, ka Komisija pamatoti ir konstatējusi, ka klientu *PC* operētājsistēmas un strauņējošie multimediju draiveri ir divi atsevišķi produkti.

c) Par faktu, ka patērētājiem nav izvēles iegūt piesaistošo produktu bez piesaistītā produkta

Apstrīdētais lēmums

945 Apstrīdēta lēmuma 826.–834. apsvērumā Komisija tiecas pierādīt, ka trešais nosacījums, kas nepieciešams, lai konstatētu ļaunprātīgu piesaisti, proti, ir nosacījums, kas saistīts ar piespiešanu, šajā lietā ir izpildīts tādējādi, ka *Microsoft* nedod patērētājiem iespēju iegūt *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu bez *Windows Media Player*.

946 Pirmkārt, Komisija norāda, ka parasti oriģinālo iekārtu ražotāji, kas no *Microsoft* licencē *Windows* operētājsistēmas iepriekšējai instalēšanai uz klientu *PC*, ir šīs piespiešanas “tiešie adresāti”, un tādējādi šī piespiešana pāriet uz gala lietotājiem (apstrīdētā lēmuma 827. apsvērum). Tā šajā sakarā paskaidro, ka saskaņā ar *Microsoft* licencēšanas sistēmu oriģinālo iekārtu ražotājiem tiek licencēta *Windows* operētājsistēma ar iepriekš instalētu *Windows Media Player*. *Microsoft* nelicencē *Windows* bez *Windows Media Player*. Oriģinālo iekārtu ražotāji, kas vēlas instalēt citu multimediju draiveri, nevis *Windows*, var to darīt, tikai pievienojot to *Windows Media Player*. Apstrīdētā lēmuma 829. apsvērumā Komisija papildina, ka nav tehnoloģisku iespēju atinstalēt *Windows Media Player*.

- 947 Otrkārt, Komisija uzsver, ka ASV izlīgums nemaina situāciju, tā kā “gala lietotāju piekļuves noņemšana neatjauno *Microsoft* klientiem izvēles iespējas iegādāties *Windows* bez [*Windows Media Player*]” (apstrīdētā lēmuma 828. apsvērumš).
- 948 Treškārt, Komisija uzskata, ka *Microsoft* nevar balstīties uz faktu, ka patērētājiem netika pieprasīts maksāt uzceņojumu par *Windows Media Player*, tā kā EKL 82. panta otrās daļas d) punktā nav minēta “maksāšana”, atsaucoties tajā uz “papildu saistībām” (apstrīdētā lēmuma 831. apsvērumš). Tā piebilst, ka *Windows Media Player* cena varbūt ir “paslēpta” kopējā *Windows* un *Windows Media Player* komplekta cenā (apstrīdētā lēmuma 971. zemsvītras piezīme).
- 949 Ceturtkārt, Komisija norāda, ka EKL 82. panta tekstā nav nekādas norādes, ka patērētājam ir jāizmanto “piesaistītais” produkts. Tā apgalvo, ka, ciktāl pārdošana ar piesaisti rada risku, ka var tikt ierobežota konkurence, nav nozīmes tam, vai patērētāji ir spiesti pirkt vai lietot *Windows Media Player* (apstrīdētā lēmuma 832. un 833. apsvērumš).

Lietas dalībnieku argumenti

- 950 *Microsoft*, kuru atbalsta *CompTIA*, *DMDsecure* u.c., *ACT*, *TeamSystem*, *Mamut* un *Exor*, uzsver, ka šeit nav runa par “papildu saistībām” EKL 82. panta otrās daļas d) punkta nozīmē.

- 951 Lai pamatotu šo apgalvojumu, *Microsoft* pirmām kārtām norāda, ka no patērētājiem netika pieprasīts maksāt uzcenojumu par *Windows* multimediju funkcionalitāti. Tā norāda, ka multimediju funkcionalitāte ir *Windows* iezīme un ir iekļauta operētājsistēmas kopējā cenā. Atšķirībā no situācijas iepriekš 664. punktā minētajā spriedumā lietā *Hoffmann-La Roche/Komisija* un spriedumā lietā *Hilti, Microsoft* neuzliek nekādu finanšu barjeru, kas varētu atturēt patērētājus lietot konkurentu produktus.
- 952 Turklāt *Microsoft* norāda, ka no patērētājiem netiek prasīts izmantot *Windows* multimediju funkcionalitāti. Viņi tāpat var lietot "Set Program Access & Defaults" funkciju *Windows* sistēmā, kuru *Microsoft* izstrādāja saskaņā ar ASV izlīgumu, kas apstiprināts ar *District Court* 2002. gada 1. novembra spriedumu, lai izņemtu visu gala lietotāju piekļuvi šai funkcionalitātei un instalētu konkurējošu multimediju draiveri kā noklusējuma izvēli saistībā ar citiem multimediju datņu tiem.
- 953 Visbeidzot, *Microsoft* apgalvo, ka atšķirībā no lietas *Tetra Pak II* un lietas *Hilti* patērētāji netika atturēti no trešo personu multimediju draiveru uzstādīšanas un lietošanas *Windows* multimediju funkcionalitātes vietā vai papildus tai. Tā norāda, ka apstrīdētā lēmuma 860. apsvērumā Komisija norāda, ka patērētāji vidēji lieto 1,7 multimediju draiverus mēnesī, un paskaidro, ka šis cipars palielinās.
- 954 Replikas rakstā *Microsoft* turklāt piebilst, ka Komisijas arguments atņem EKL 82. pantam tā efektīvo iedarbību. Ja Komisijas arguments būtu pieņemams, tā rezultātā tiktu atcelta prasība par "piespiešanu" kā ļaunprātīgas pārdošanas ar piesaisti elementu, kas būtu pretrunā saprātīgiem ekonomikas principiem.

955 Komisija apgalvo, ka *Microsoft* argumenti, kurus tā izvirza, lai pamatotu savu priekšlikumu, par to, ka jautājums par “papildu maksājumiem” EKL 82. panta otrās daļas d) punkta nozīmē šajā lietā neizvirzās, jau ir noraidīti apstrīdētā lēmuma 826.–834., 960. un 961. apsvērumā. Šie argumenti nerod pamatojumu judikatūrā un atņem EKL 82. pantam tā efektīvo iedarbību. Komisija uzsver, ka piespiešana pastāv, ja dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums atņem saviem klientiem izvēles iespējas nopirkt piesaistošo produktu bez piesaistītā produkta.

956 Komisija norāda, ka EKL 82. panta otrās daļas d) punktā “maksājumi” nav minēti. Savos argumentos *Microsoft* ierosina, ka nevar būt runas par kaitējumu konkurencei, ja dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums prasa vienotu cenu, nevis divas atsevišķas cenas par diviem produktiem vai uzspiež produktu patērētājiem, neprasot papildu maksājumu. Tādējādi *Microsoft* sajauc piespiešanas jautājumu ar jautājumu par kaitējumu konkurencei.

957 Komisija piebilst, ka no EKL 82. panta teksta neizriet, ka klienti jāpiespiež lietot piesaistīto produktu vai jāattur lietot konkurentu aizvietotājus piesaistītajam produktam. Tā savukārt uzsver, ka jautājums par to, vai patērētāji vai arī komplementāru programmatūru un satura piegādātāji iespējami lieto sasaistīto produktu uz konkurējošu nesasaistīto produktu rēķina, pilnīgi skaidri ir svarīgs, lai pārbaudītu nosacījumu, kas attiecas uz konkurences ierobežošanu.

958 Atbildot uz *Microsoft* apgalvojumu, ka vidēji patērētāji lieto 1,7 multimediju draiverus mēnesī, Komisija apgalvo, ka patērētāji savos *PC* nevar aizvietot *Windows Media Player*, bet vienīgi var pievienot vēl otru multimediju draiveri. Šis vidējais cipars 1,7 negroza faktu, ka *Windows Media Player* vienmēr jau iepriekš ir instalēts *Windows PC*.

959 Visbeidzot, atbildē uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu Komisija norādīja, ka ASV izlīgumā no *Microsoft* netika prasīts izņemt gala lietotāju piekļuvi *Windows Media Player*, bet tikai noslēpt šo piekļuvi, atstājot iepriekš instalēto un pilnībā aktīvo *Windows Media Player* uz *PC*. Tādējādi oriģinālo iekārtu ražotāji un gala lietotāji ir spiesti iegūt vienlaikus *Windows Media Player* un *Windows*. Atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 852. apsvērumu, Komisija arī savā atbildē ir minējusi, ka *Microsoft* bija izdomājusi slēpšanas mehānismu tādā veidā, ka *Windows Media Player* varētu neievērot noklusējuma parametrus un parādīties atkal, kad lietotājs piekļūst multimediju datnēm, kas straumētas internetā ar *Internet Explorer* palīdzību.

Pirmās instances tiesas vērtējums

960 *Microsoft* būtībā apgalvo, ka fakts, ka tā iekļāva *Windows Media Player* *Windows* klientu *PC* operētājsistēmā, nenozīmē piespiešanu vai papildu saistības EKL 82. panta otrās daļas d) punkta nozīmē. Lai pamatotu savu argumentu, tā, pirmkārt, uzsver, ka klienti par *Windows* multimediju funkcionalitāti papildus neko nemaksāja; otrkārt, viņi nebija spiesti lietot šo funkcionalitāti un, treškārt, viņi netika atturēti instalēt un lietot citu konkurentu multimediju draiverus.

961 Pirmās instances tiesa norāda, ka nevar būt strīds par to, ka inkriminētās rīcības dēļ patērētāji nevarēja iegādāties *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu, vienlaikus neiegūstot *Windows Media Player*, kas nozīmē (skat. šī sprieduma 864. punktu), ka ir izpildīts nosacījums par līgumu noslēgšanas pakļaušanu priekšnoteikumam par papildu pienākumu akceptēšanu.

- 962 Kā to pareizi norāda Komisija apstrīdētā lēmuma 827. apsvērumā, vairumā gadījumu piespiešana galvenokārt tika attiecināta uz oriģinālo iekārtu ražotājiem, un pēc tam tā tika pārnesta uz patērētājiem. Oriģinālo iekārtu ražotāji, kas komplektē klientu PC, šajos PC instalē klientu PC operētājsistēmu, kuru piegādājis programmatūras ražotājs vai ko viņi izstrādājuši paši. Oriģinālo iekārtu ražotājiem, kas vēlas instalēt *Windows* operētājsistēmu klientu PC, kuru šie ražotāji komplektē, jāiegūst no *Microsoft* licence, kas ļauj viņiem to darīt. Saskaņā ar *Microsoft* licencēšanas sistēmu nav iespējams iegūt *Windows* operētājsistēmas licenci bez *Windows Media Player* licences. Šajā sakarā ir jāprecizē, ka nav strīda par to, ka milzīga daļa *Windows PC* operētājsistēmu tiek pārdota ar oriģinālo iekārtu ražotāju starpniecību, tas nozīmē, izmantojot licenci pārdošanu kopā ar klientu PC pārdošanu, turpretim tikai 10 % no šo sistēmu pārdošanas apjoma tiek veikta, pārdodot individuālas *Windows* licences.
- 963 Tātad piespiešanai, ko tādējādi piemēro attiecībā uz oriģinālo iekārtu ražotājiem, nav tikai līgumisks, bet arī tehnisks raksturs. Līdz ar to nav strīda par to, ka tehniski nebija iespējams atinstalēt *Windows Media Player*.
- 964 Tā kā oriģinālie iekārtu ražotāji attiecībā pret programmatūru ražotājiem rīkojās kā gala lietotāju starpnieki un tā kā viņi gala lietotājiem piegādāja "lietošanai gatavus" PC, neiespējamība iegūt *Windows* klientu PC operētājsistēmu, vienlaikus neiegādājoties *Windows Media Player*, beigu beigās attiecās arī uz šiem lietotājiem.
- 965 Retākos gadījumos, kad gala lietotājs iegādājas *Windows* klientu PC operētājsistēmu tieši no mazumtirgotāja, iepriekš minētā līgumiskā un tehniskā piespiešana tiek tieši attiecināta uz šo gala lietotāju.

- 966 Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Microsoft* izvirzītie argumenti ir jānoraida.
- 967 Tā, pirmkārt, *Microsoft* nevar balstīties uz faktu, ka patērētājiem netika pieprasīts maksāt uzcenojumu par *Windows Media Player*.
- 968 Pirmkārt, kaut arī tas atbilst patiesībai, ka *Microsoft* nepieprasīja atsevišķu maksu par *Windows Media Player*, no tā nevar secināt, ka multimediju draiveris tiek piedāvāts bez maksas. No prasības pieteikuma 232. punkta izriet, ka maksa par *Windows Media Player* ir iekļauta cenā par *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu.
- 969 Otrkārt, katrā ziņā ne no EKL 82. panta otrās daļas d) punkta, ne no judikatūras par pārdošanu ar piesaisti neizriet, ka patērētājiem noteikti jāmaksā atsevišķa cena par piesaistīto produktu, lai attiecībā uz to varētu secināt, ka viņiem uzliktas papildu saistības šīs normas nozīmē.
- 970 Otrkārt, lai pārbaudītu esošo nosacījumu, nav svarīgs *Microsoft* izvirzītais fakts, ka patērētāji nebija spiesti lietot *Windows Media Player*, kas bija iepriekš instalēts viņu klientu *PC*, un ka viņi var savos *PC* instalēt un lietot citu uzņēmumu multimediju draiverus. Jāatkārto, ka ne EKL 82. panta otrās daļas d) punktā, ne judikatūrā par pārdošanu ar piesaisti netiek izvirzīta prasība, lai patērētāji tiktu piespiesti lietot piesaistīto produktu vai tiktu atturēti no dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma

konkurenta piegādāta tāda pašu produkta izmantošanas, lai par izpildītu būtu iespējams uzskatīt nosacījumu, ka līgumu noslēgšana ir pakļauta priekšnoteikumam, ka tiek akceptēti papildu pienākumi. Piemēram, kā Komisija pareizi konstatē apstrīdētā lēmuma 832. apsvērumā, lietā *Hilti* lietotāji netika piespiesti lietot naglas ar *Hilti* zīmolu, ko tie iegādājās kopā ar *Hilti* zīmola pneimatisko naglu pistoli.

- 971 Ir jānorāda, kā tiks precīzāk paskaidrots, ka, pārbaudot nosacījumu par konkurences ierobežošanu tirgū attiecīgās pārdošanas ar piesaisti dēļ, pirmkārt, oriģinālo iekārtu ražotāji tiek atturēti no iepriekšējas otra straumējošā multimediju draivera instalēšanas uz klientu *PC* un, otrkārt, patērētājiem ir stimulēti lietot *Windows Media Player* uz konkurējošo multimediju draiveru rēķina, lai gan šiem draiveriem ir labāka kvalitāte.
- 972 *Microsoft* arguments, kurā tā atsaucas uz vairākiem pasākumiem, kas pieņemti saskaņā ar ASV izlīgumu (skat. šī sprieduma 952. punktu), arī ir jānorāda.
- 973 Pirmkārt, izlīgums tika noslēgts tikai 2001. gada novembrī, un tikai 2002. gada augustā *Microsoft* pieņēma izlīgumā pieprasītos pasākumus attiecībā uz starpprogrammatūru (tostarp *Windows Media Player*); toties ļaunprātīgā piesaiste sākās 1999. gada maijā. Turklāt ASV izlīgums tika noslēgts uz ierobežotu periodu — līdz 2007. gadam.
- 974 Otrkārt, kā Komisija pareizi konstatē apstrīdētā lēmuma 828. apsvērumā, saskaņā ar ASV izlīgumu pieņemto pasākumu dēļ patērētājiem nebija iespējams iegūt *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu, vienlaikus neiegādājoties *Windows Media Player*. Saskaņā ar šo izlīgumu no *Microsoft* vienīgi prasīja noņemt *Windows Media Player* ikonu, kas parādījās uz ekrāna, un līdzīgus piekļuves punktus, kā arī atspējot šā

draivera automātisko implementēšanu. Tā kā *Windows Media Player* tādējādi saglabājas uzstādīts un pilnībā aktīvs, oriģinālo iekārtu ražotāji un patērētāji arī turpmāk bija spiesti iegādāties abus produktus kopā. Turklāt, kā norādīts apstrīdētā lēmuma 852. apsvērumā, *Microsoft* izdomāja tādu mehānismu, lai *Windows Media Player* varētu neievērot noklusējuma parametrus un parādīties atkal, kad lietotājs piekļūst multimediju datnēm, kas straumētas internetā, lietojot *Internet Explorer*.

⁹⁷⁵ No visiem iepriekšējiem apsvērumiem izriet, ka Komisija pamatoti konstatēja, ka nosacījums par papildu saistību uzspiešanu šajā lietā ir izpildīts.

d) Par konkurences ierobežošanu

Apstrīdētais lēmums

⁹⁷⁶ Apstrīdētā lēmuma 835.–954. apsvērumā Komisija analizē ceturto nosacījumu, kas nepieciešams, lai konstatētu ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti, proti, tādu, kas ir vērsta uz konkurences ierobežošanu.

⁹⁷⁷ Komisijas analīze sākas apstrīdētā lēmuma 841. apsvērumā, kas ir formulēts šādi:

“Pastāv [...] apstākļi saistībā ar [*Windows Media Player*] pārdošanu ar piesaisti, kas pamato detalizētāku šīs pārdošanas ar piesaisti iedarbības uz konkurenci izvērtēšanu

šajā lietā. Kaut gan klasiskās pārdošanas ar piesaisti lietās Komisija un Kopienu tiesa uzskatīja, ka konkurenci ierobežojošu iedarbību attiecībā pret konkurējošiem izplatītājiem pierādīja atsevišķa produkta pārdošana ar piesaisti pie dominējoša produkta, šajā lietā lietotāji var un zināmā mērā iegūst trešo personu multimediju draiverus internetā, dažreiz bez maksas. Tādēļ pastāv patiešām pamatoti iemesli nepieņemt bez turpmākas analīzes, ka [*Windows Media Player*] pārdošana ar piesaisti ir rīcība, kas pēc sava rakstura var ierobežot konkurenci.”

978 Komisijas argumentācijā, kas ir izklāstīta apstrīdētajā lēmumā, ir trīs posmi.

979 Pirmajā posmā tā konstatē, ka pārdošana ar piesaisti nodrošina *Windows Media Player* visuresamību uz klientu *PC* visā pasaulē (apstrīdētā lēmuma 843.–878. apsvērums).

980 Šajā kontekstā, pirmkārt, Komisija norāda, ka *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas ir iepriekš instalētas uz vairāk nekā 90 % klientu *PC*, kas tiek piegādāti visā pasaulē, tā ka, sasaistot *Windows Media Player* ar *Windows*, *Microsoft* nodrošina, ka tās multimediju draiveris ir tikpat visuresošs kā *Windows* uz klientu *PC*. Lietotāji, kuriem *Windows Media Player* ir iepriekš instalēts uz viņu klientu *PC*, kopumā ir mazāk tendēti izmantot citu multimediju draiveri (apstrīdētā lēmuma 843.–848. apsvērums).

981 Otrkārt, Komisija uzskata, ka iespēja noslēgt izplatīšanas līgumus ar iekārtu ražotājiem ir mazāk efektīvs veids, lai nodrošinātu multimediju draiveru izplatīšanu, nekā *Microsoft* praktizētā pārdošana ar piesaisti (apstrīdētā lēmuma 849.–857. apsvērums).

982 Treškārt, Komisija uzskata, ka ne multimediju draiveru lejuplādēšana no interneta, ne citi izplatīšanas kanāli, ieskaitot multimediju draivera pārdošanu ar piesaisti citai programmatūrai vai interneta piekļuves pakalpojumu pārdošanu ar piesaisti multimediju draiveriem, nevar atspēkot *Windows Media Player* visuresamību (apstrīdētā lēmuma 858.–876. apsvērumi).

983 Otrajā posmā Komisija izvērtē šīs pārdošanas ar piesaisti ietekmi uz satura piegādātājiem un programmatūras izstrādātājiem un uz noteiktiem blakus tirgiem (apstrīdētā lēmuma 879.–899. apsvērumi). Komisija būtībā uzskata, ka, ņemot vērā netiešo tīkla iedarbību, kas raksturo multimediju draiveru tirgu, “[*Windows Media Player*] koda visuresamība nodrošina [šim multimediju draiverim] būtisku konkurētspējas pārsvaru, kam var būt kaitīga ietekme uz konkurences struktūru šajā tirgū” (apstrīdētā lēmuma 878. apsvērumi).

984 Šajā kontekstā Komisija iesākumā uzsver, ka uz multimediju draiveru instalēšanas un izmantošanas procentu bāzes satura piegādātāji un programmatūras izstrādātāji izvēlas tehnoloģiju, kurai tie izstrādās savu papildu programmatūru. Šiem tirgus dalībniekiem ir tendence izstrādāt risinājumus uz *Windows Media Player* bāzes, jo tas ļauj tiem sasniegt visus *Windows* lietotājus, tas ir, vairāk nekā 90 % no klientu *PC* lietotājiem. Tā piebilst, ja papildu programmatūra ir iekodētā “*Windows* mediju īpašniekformātā”, tā strādās ar konkurentu multimediju draiveriem, tikai ja *Microsoft* licencēs attiecīgo tehnoloģiju.

985 Apstrīdētā lēmuma 883.–891. apsvērumā Komisija konkrētāk izvērtē satura piegādātāju situāciju. Komisija it īpaši norāda, ka, tā kā daudzu dažādu tehnoloģiju atbalstīšana prasa papildu izstrādes, infrastruktūras un administratīvās izmaksas, satura piegādātājiem ir tendence piešķirt prioritāti vienam tehnoloģiju komplektam. Tā arī norāda, ka noteikts multimediju draiveris, kas iekļauj daudzas mediju tehnoloģijas,

ir plaši izplatīts un ir būtisks faktors, kas pārliecina satura piegādātājus radīt mediju saturu tikai šī draivera izmantotajām tehnoloģijām. Atbalstot visvairāk izplatīto multimediju draiveri, satura piegādātāji maksimizē savu produktu iespējamo lietotāju skaitu. Komisija uzskata, ka *Windows Media Player* visuresamība uz *Windows* klientu *PC* tādējādi sniedz *Microsoft* konkurētspējas priekšrocības, kas nav saistītas ar šī produkta raksturīgajām īpašībām.

986 Apstrīdētā lēmuma 892.–896. apsvērumā Komisija izvērtē programmatūras izstrādātāju situāciju. Būtībā tā pauž, ka programmatūras izstrādātājiem ir stimuls radīt lietotnes, kas paredzētas, lai funkcionētu tikai uz *Windows Media Player*, nevis uz vairākām dažādām platformām, jo tie tādējādi var sasniegt praktiski visus produktu lietotājus, atgūt izmaksas un visefektīvāk izmantot savus izstrādes resursus. Komisija uzsver, ka daži no 2003. gada tirgus izpētes rezultātiem parāda, ka lietotņu, kas atbalsta vairākas mediju tehnoloģijas, izstrādāšana rada papildu izdevumus.

987 Apstrīdētā lēmuma 897.–899. apsvērumā Komisija konstatē, ka *Windows Media Player* visuresamībai uz klientu *PC* ir ietekme uz noteiktiem blakus tirgiem, tādiem kā multimediju draiveru, kas paredzēti bezvadu iekārtām, tirgus, televizora dekoderu tirgus, *DRM* (digitāla satura tiesību pārvaldība [*Digital Rights Management*]) tirgus un mūzikas piegādes tiešsaistē tirgus.

988 Visbeidzot, trešajā stadijā Komisija izvērtē tirgus attīstību, ņemot vērā tirgus pētījumus, ko veikusi sabiedrība *Media Metrix*, *Synovate* un *Nielsen/NetRatings* (apstrīdētā lēmuma 900.–944. apsvērumi). Tā uzskata, ka būtībā šajā aptaujā iegūtie dati "nemainīgi norāda uz tendenci par [*Windows Media Player*] un *Windows Media* formātu izmantošanu uz citu galveno konkurējošo multimediju draiveru rēķina un multimediju draiveru tehnoloģiju rēķina" (apstrīdētā lēmuma 944. apsvērumi).

Lietas dalībnieku argumenti

989 Iesākumā *Microsoft* apgalvo, ka Komisija pievienoja vēl vienu nosacījumu, proti, tirgus konkurentu izstumšanu, kas parasti netiek ņemta vērā, lai noskaidrotu ļaunprātīgās pārdošanas ar piesaisti pastāvēšanu. Apstrīdētā lēmuma 841. apsvērumā Komisija atzina, ka šī lieta nebija “klasiskā pārdošanas ar piesaisti lieta” un ka pastāvēja “pamatoti iemesli nepieņemt bez turpmākas analīzes, ka [*Windows Media Player*] pārdošana ar piesaisti bija rīcība, kas pēc sava rakstura varēja ierobežot konkurenci”. Tā atkārti, ka Komisija tad secināja, ka pastāvēja tirgus konkurentu izstumšanas iedarbība, pamatojoties uz jaunu un ļoti spekulatīvu teoriju (skat. 846. punktu).

990 Norādot uz apstrīdētā lēmuma 842. apsvērumu, *Microsoft* norāda, ka jaunā Komisijas teorija balstīta uz tikla netiešās iedarbības pastāvēšanu un uz jēdzienu, ka konkurence var tikt ierobežota kādā nenoteiktā laika punktā nākotnē, ja dēļ mediju funkcionalitātes plašās izplatīšanas *Windows* operētājsistēmā programmatūras izstrādātājiem un satura sniedzējiem būs stimuls izstrādāt produktus tikai *Windows Media Player*. Tādējādi šī teorija pamatojas uz pieņēmumu, ka pret konkurenci vērsta iedarbība pastāv, balstoties tikai uz vienu paredzējumu par trešo personu nākotnes rīcību, pār kuru *Microsoft* nav nekādas kontroles.

991 Pēc tam *Microsoft* apgalvo, ka īstenoja visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka mediju funkcionalitātes integrēšanas *Windows* dēļ netiek izstumti no tirgus citi konkurējoši multimediju draiveri. Turklāt virkne šo pasākumu tika “kodificēti” *District Court* 2002. gada 1. novembra spriedumā.

992 Lai pamatotu šo argumentu, *Microsoft* iesākumā izvirza virkni apsvērumu par veidu, kādā tā izstrādā *Windows*.

993 Pirmkārt, tā nodrošina, ka mediju funkcionalitāte netraucē konkurentu multimediju draiveru funkcionēšanai. Tādējādi ir tehniski iespējams — un tā ir pat parasta prakse — uz *Windows* bāzētam klientu *PC* palaist vienu vai vairākus trešo personu multimediju draiverus papildus *Windows* multimediju funkcionalitātei. Otrkārt, trešo personu multimediju draiveri ir viegli pieejami no *Windows* lietotāja saskarnes. Treškārt, *Microsoft* izstrādā *Windows* tādā veidā, lai trešo personu multimediju draiveri var automātiski nodrošināt noteiktus multimediju funkcionalitātes aspektus, kurus *Windows* pati var nodrošināt. Ceturtkārt, iekārtu ražotāji un patērētāji var izmantot speciālu instrumentu, ko izstrādājis *Microsoft*, lai izņemtu gala patērētāja piekļuvi *Windows Media Player*. Piektkārt, *Microsoft* veicina lietotņu izstrādāšanu, kas konkurē ar *Windows* mediju funkcionalitāti, atklājot šo funkcionalitāti ar publicētu *API* palīdzību.

994 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka tās līgumos ar *Windows* izplatītājiem — tas ir, pēc būtības ar iekārtu ražotājiem, — tā nodrošina, ka konkurējošo multimediju draiveru tirgotājiem ir iespēja izplatīt savus produktus. Tādējādi tā tieši nosaka, ka iekārtu ražotāji var brīvi instalēt jebkuru programmatūru uz klientu *PC* ar *Windows*, ieskaitot multimediju draiverus, kas konkurē ar *Windows Media Player*. Tā arī tiem atļauj piedāvāt piekļuvi internetam, ievietojot ikonu “Start” izvēlnē un uz *Windows* “darbvirsmas” un parādot šos piedāvājumus uz ekrāna, kad *Windows* tiek startēts pirmo reizi. Faktiski interneta provaideri bieži izplata un popularizē trešo personu multimediju draiverus.

- 995 Treškārt, *Microsoft* izklāsta, ka līgumos ar programmatūras izstrādātājiem, satura sniedzējiem vai citiem tā nekad tiem neuzliek pienākumu izplatīt vai citādi popularizēt *Windows Media Player* vai nu ekskluzīvi, vai kā noteiktu procentu no to kopējās mediju programmatūras izplatīšanas.
- 996 Ceturtkārt, *Microsoft* apgalvo, ka multimediju funkcionalitātes integrēšana *Windows* operētājsistēmā neliedz izmantot trešo personu multimediju draiverus šajā sistēmā un nekavē šo draiveru “plašu izplatīšanu”. Tā norāda, ka multimediju draiveri var tikt izplatīti, izmantojot dažādas metodes, proti, ieskaitot iekārtu ražotāju veikto iepriekšinstalēšanu uz jauniem klientu *PC*, lejuplādēšanu no interneta vai korporatīvajiem intranetiem, iekļaušanu citu izstrādātāju programmatūrā un izplatīšanu, ko veic satura sniedzēji vai interneta pakalpojumu sniedzēji, produktu un pakalpojumu lietotājiem.
- 997 Šajā pašā kontekstā *Microsoft*, norādot uz prasības pieteikuma A.24.1. pielikumā esošo pētījumu, precizē, ka no nesenās aptaujas izriet, ka lielākā daļa no iekārtu ražotājiem gan *ASV*, gan Rietumeiropā instalē ar *Windows Media Player* konkurējošus draiverus — tādus kā *RealPlayer* un *QuickTime* — uz to klientu *PC*. Komisijas apgalvojums, ka iekārtu ražotāji neinstalēs trešo personu multimediju draiverus uz klientu *PC*, ja vien tie var izņemt *Windows Media Player*, tādējādi nav pareizs. Tā piebilst, ka, pat ja apstrīdētajā lēmumā izklāstītie tirgus dati parāda, ka trešo personu multimediju draiveru izmantošana turpina palielināties, dažreiz pat tikpat vai pat vairāk nekā palielinās *Windows* multimediju funkcionalitātes izmantošana.
- 998 Visbeidzot, *Microsoft*, ko šajā sakarā atbalsta *ACT*, apgalvo, ka konkurentu izstumšanas teorija, ko ir pieņēmusi Komisija, neņem vērā noteiktus atbilstošus faktorus un ka tā ir balstīta uz prognozēm, kurām pretrunā ir fakti. Prasītāja uzsver, ka Komisijas pierādīšanas nasta ir it īpaši smaga, kad tā veic prospektīvu analīzi.

999 Šajā sakarā, pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka Komisija “neņēma vērā faktoros, ka vadošie satura sniedzēji izmanto citus formātus, nevis *Windows Media* formātu”. *Microsoft* apstiprina, ka nav pamata uzskatam, ka multimediju programmatūras, kas saistīta ar noteiktu formātu, izplatīšanas plašums nosaka satura sniedzēja izvēli saistībā ar formātu, kurā tas kodēs savus produktus. Šajā sakarā *Microsoft* kritizē Komisiju, ka tā 2003. gada tirgus izpētē netika pajautājusi satura sniedzējiem, vai citi faktori ietekmēja to kodēšanas lēmumus.

1000 *Microsoft* kritizē Komisijas apgalvojumu, ka satura sniedzējiem ir papildu izdevumi, kad tie izstrādā produktus, kas ir pieejami vairāk nekā vienā formātā. *Microsoft* apgalvo, ka Komisijai būtu bijis jāpierāda, ka izmaksas, kas saistītas ar satura sniegšanu papildu formātā, atsvēr ieguvumus to darīt. Patiesībā Komisija savāca, bet neņēma vērā pierādījumus, ka izmaksas, lai izstrādātu saturu, kas būtu pieejams kādā noteiktā mediju formātā, bija nenozīmīga daļa no kopējām izmaksām. *Microsoft* norāda uz apstrīdētā lēmuma 894. apsvērumu un apgalvo, ka “iekodēšana otrajā multimediju tehnoloģijā maksā [...] tikai 50 % no tā, kas nepieciešams, lai iekodētu pirmajā”. Atbalstīta šajā sakarā no *CompTIA* un *ACT* puses, prasītāja secina, ka vairāku mediju formātu piedāvāšana sniedz ekonomiju apjoma dēļ un ka otrais formāts tiks piedāvāts, pat ja tas ir mazāk populārs lietotāju vidū.

1001 *Microsoft* arī norāda, ka pat daži satura sniedzēji, kas izmanto vienu formātu, neizvēlējās *Windows Media* pat pēc tam, kad sākās apgalvotā ļaunprātīgā rīcība. Tādējādi *Apple* neizmanto *Windows* multimediju tehnoloģiju ne sakarā ar *iPod*, ne *iTunes* mūzikas tiešsaistes veikalā. Turklāt programmatūras izstrādātāji informēja Komisiju, ka tie vidēji izmantoja “divus vai trīs galvenos *API* komplektus (*Windows*, *Real* vai *QuickTime*)”.

- 1002 Savā replikas rakstā *Microsoft*, ko šajā sakarā atbalsta *DMDsecure* u.c., atsaucas uz ziņojumu, kuru sagatavojis viens no tās ekspertiem (replikas raksta C.16. pielikums) un kurā ir teikts, ka multimediju draiveri varētu būt tendēti uz “nosliekšanos”, tikai ja, pirmkārt, lietotājiem vai satura sniedzējiem būtu būtiskas izmaksas, ja tie izmantotu vairākus multimediju draiverus un, otrkārt, ja multimediju draiveri tiktu uzskatīti par homogēniem saistībā ar to raksturīgākajām īpašībām un saturu, kam var piekļūt ar šādiem multimediju draiveriem. Tomēr neviens no šiem nosacījumiem nav izpildīts šajā lietā.
- 1003 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma 984. apsvērumā izdarītā prognoze, ka “nosliekšanās” par labu *Windows Media* formātam notiks “paredzamā nākotnē”, ir pretrunā lietas materiālos esošajiem faktiem un pierādījumiem. Tie parāda, ka satura sniedzēji turpina sagatavot saturu dažādos formātos, ka, nebūt ne pazudušiem no tirgus, trešo personu multimediju draiveriem vērojama izaugsme un ka patērētāji nav spiesti izmantot *Windows Media Player*.
- 1004 Šajā sakarā, pirmkārt, *Microsoft* norāda, ka no 2003. gada tirgus izpētes izriet, ka 10 no 12 satura sniedzējiem, kas iekodēja savu saturu *Windows Media* formātā, arī to iekodēja citos formātos. Tādējādi daudzi satura sniedzēji turpina izmantot *Apple*, *RealNetworks* un citu izstrādātāju izstrādātos formātus. Pētījums par 1000 mājas lapām, kas bija visvairāk apmeklētas ASV no 2001. līdz 2004. gadam, parāda, ka virkne mājas lapu “ar jebkādu multimediju saturu” palielinājās par 47 %, bet mājas lapu skaits, kas izmanto *RealNetworks* formātus, palielinājās par 59 % un mājas lapu skaits, kas izmanto *QuickTime*, palielinājās par 79 %.
- 1005 Otrkārt, *Microsoft* apstiprina, ka iekārtu ražotāji turpina piedāvāt vairākus multimediju draiverus uz personālajiem datoriem, kurus tie pārdod. Tādējādi 2004. gada maijā trešo personu multimediju draiveru, kas instalēti mājas vai mazo biroju datoros, kurus pārdevuši galvenie iekārtu ražotāji, vidējais skaits bija 4,3 ASV modeļos un 2,4 Eiropas modeļos.

- 1006 Treškārt, *Microsoft* apgalvo, ka vidējais skaits multimediju draiveru, ko izmantojusi viena persona katrā mēnesī, palielinājās no 1,5 1999. gada beigās līdz 2,1 2004. gada sākumā. Tā uzskata, ka Komisijai nebija jāņem vērā fakts, ka *Windows Media Player* lietotāju skaits palielinās. Nozīme ir tam, vai citu formātu lietotāju skaits ir pietiekams satura sniedzējiem, lai tiem būtu izdevīgi iekodēt savus produktus šajos formātos. *Microsoft* arī apstrīd analogijas, ko Komisija izklāsta saistībā ar *Netscape Navigator*, atbilstību.
- 1007 *Microsoft* piebilst, ka Komisijas teorija par konkurentu izstumšanu acīmredzami nav objektīva. No apstrīdētā lēmuma izriet, ka šī teorija ir piemērojama tikai tad, kad mediju funkcionalitāti, ko pārdod ar piesaisti *Windows*, ir izstrādājusi *Microsoft*. Konkrētāk, Komisija nepiemēroja šo teoriju no 1995. līdz 1998. gadam, kad *RealNetworks* straumējošais multimediju draiveris bija integrēts *Windows* operētājsistēmā.
- 1008 *DMDsecure u.c., ACT, TeamSystem, Mamut un Exor* būtībā izvirza tādus pašus argumentus kā *Microsoft*.
- 1009 Komisija iesākumā atgādina apstrīdētā lēmuma 841. apsvērumā ietvertās konstatācijas un apgalvo, ka no "labi zināmiem precedentiem" izriet, ka pats fakts, ka dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums pārdod atsevišķi produktu sasaistītu ar dominējošo produktu, kā tāds ļauj secināt, ka tirgū pastāv konkurences izslēgšana. Šajā lietā tirgus īpašās iezīmes ļāva Komisijai uzskatīt, ka "[pastāvēja] pamatoti iemesli nepieņemt bez turpmākas analīzes, ka [*Windows Media Player*] pārdošana ar piesaisti bija rīcība, kas pēc sava rakstura varēja ierobežot konkurenci". Tā precizē, ka Komisija nesecināja, ka inkriminētā rīcība bija ļaunprātīga pati par sevi, bet uzskatīja, ka tā ir jāanalizē "specifiskā tirgus kontekstā". Komisija uzskata to par pārsteidzošu, ka *Microsoft*

to kritizē par to, ka tā bija uzņēmusies rūpes izvērtēt faktisko konkurentu izstumšanu, ko radīja attiecīgā pārdošana ar piesaisti, un uzskata, ka fakts, ka tā pierādīja šādu izstumšanu šajā lietā, kurā tā parasti tiek prezumēta, nenozīmē, ka tā piemēroja jaunu tiesību teoriju.

¹⁰¹⁰ Komisija apgalvo, ka tā konstatēja analīzes beigās, ka “*Microsoft* [traucēja] normālas konkurences procesam” (apstrīdētā lēmuma 980. apsvēruma) un ka “tādējādi [bija] ievērojams risks, ka [*Windows Media Player*] pārdošana ar piesaisti *Windows* [būtu] novedusi pie konkurences samazināšanās, tā ka efektīvas konkurences struktūra vairs [netiktu] nodrošināta pārredzamā nākotnē” (apstrīdētā lēmuma 984. apsvēruma). Tā norāda, ka, pretēji *Microsoft* apgalvotajam, Komisija neapgalvoja apstrīdētā lēmuma 984. apsvērumā vai kādā citā vietā šajā lēmumā, ka attiecīgā ļaunprātīgā rīcība likvidēšot visus trešo personu multimediju draiverus pārredzamā nākotnē. Komisija apgalvo, ka tā bija parādījusi, ka *Microsoft* “kropļoja tirgus dalībnieku izvēles un stimulus, izmantojot piesaisti”, un uzskata, ka šāda konkurences procesa kropļošana ir konkurences ierobežošana judikatūras nozīmē, “jo tā var izbeigt konkurenci”. Tā piebilst, ka Komisija arī analizēja, pamatojoties uz datiem par tirgus attīstību, faktisko konkurentu izstumšanu, ko radīja *Microsoft* ļaunprātīgā rīcība. Norādot uz apstrīdētā lēmuma 944. apsvērumu, Komisija apgalvo, ka šie dati nemainīgi norāda uz tendenci par labu *Windows Media Player* un *Windows Media* formātu izmantošanai un apstiprina, ka tirgū jau pastāv zināma līmeņa izstumšana.

¹⁰¹¹ Pēc tam Komisija apstrīd *Microsoft* apgalvojumu, ka tā esot īstenojusi visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka attiecīgā piesaiste neizstumtu trešo personu multimediju draiverus no tirgus. Tā apgalvo, ka šī ļaunprātīgā rīcība sākās 1999. gada maijā un vēl turpinājās datumā, kad tika iesniegts aizstāvības raksts. Tā norāda, ka ASV izlīgums tika noslēgts tikai 2001. gada novembrī un šī izlīguma izpildes pasākumi netika īstenoti agrāk par 2002. gada augustu vai septembri. Turklāt šie pasākumi ir acīmredzami nepietiekami, lai koriģētu ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti,

kas tika konstatēta apstrīdētajā lēmumā. Saistībā ar dažādažām konkurentu multi-mediju draiveru izplatīšanas metodēm, ko aprakstījusi *Microsoft*, Komisija norāda, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 849.–877. apsvērumu, ka tie neļauj šiem draiveriem sasniegt to visuresamību, ko *Microsoft* var nodrošināt *Windows Media Player*, pārdodot to ar attiecīgo piesaisti *Windows*.

1012 Turklāt Komisija atgādina konstatācijas saistībā ar konkurences izbeigšanu, kuras tā bija veikusi apstrīdētajā lēmumā, it īpaši 844.–846. un 879.–882. apsvērumā.

1013 Komisija, ko šajā sakarā atbalsta *SIIA*, uzskata, ka konstatācija par to, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti rada risku izbeigt tirgū konkurenci, nav spekulatīva, bet balstīta uz šī tirgus faktisko specifisko iezīmju izvērtējumu, kā arī uz satura sniedzēju un programmatūras izstrādātāju stimuliem. Komisija apgalvo, ka no Pirmās instances tiesas 2003. gada 23. oktobra sprieduma lietā T-65/98 *Van den Bergh Foods*/Komisija (*Recueil*, II-4653. lpp.) izriet, ka ir pieņemami ņemt vērā trešo personu, it īpaši konkurentu vai klientu iespējamo reakciju uz vienpusēju rīcību no dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma puses, novērtējot, vai šī rīcība varētu radīt konkurences izbeigšanu. Šajā lietā nav strīda par to, ka *Microsoft* nedod klientiem iespēju iegūt *Windows* bez *Windows Media Player*. Turklāt attiecīgā pārdošana ar piesaisti tieši ietekmē trešās personas un tādējādi traucē to brīvo izvēli (apstrīdētā lēmuma 845., 851., 870., 883., 884. un 895. apsvērums).

1014 Norādot uz apstrīdētā lēmuma 879.–896. apsvērumu, Komisija šajā kontekstā atgādina, ka tā detalizēti analizēja inkriminētās rīcības ietekmi, ieskaitot to, ka tā nosūtīja aptaujas lielumam skaitam satura sniedzēju, programmatūras attīstītāju un satura īpašnieku.

1015 Atbildes uz šīm aptaujām ļāva izdarīt šādas konstatācijas:

- visi satura sniedzēji, kas atbildēja uz šīm aptaujām, norādīja, ka specifiska satura radīšana vairāk nekā vienai tehnoloģijai radīja papildu izdevumus (apstrīdētā lēmuma 884. apsvērumš);

- šie paši satura sniedzēji uzskatīja, ka noteiktas tehnoloģijas lietotāju skaits un šīs multimediju programmatūras esamība uz *PC* bija būtiski faktori, lai nolemtu, kādu tehnoloģiju atbalstīt (apstrīdētā lēmuma 886. apsvērumš);

- daži no šiem sniedzējiem pat norādīja, ka noteiktas tehnoloģijas lietotāju skaits bija “vienīgais nozīmīgais faktors” (apstrīdētā lēmuma 889. apsvērumš);

- tikmēr, kamēr trešo personu multimediju draiveru izmantošana vēl ir nozīmīga, satura sniedzējiem papildu formātu atbalstīšana var būt izdevīga izmaksu ziņā (apstrīdētā lēmuma 890. apsvērumš);

- programmatūras izstrādātāji sniedza tādas pašas atbildes kā satura sniedzēji (apstrīdētā lēmuma 893.–896. apsvērumš);

- tādējādi 12 programmatūras izstrādātāji no 13 atbildēja apstiprinoši uz jautājumu, vai “vairāku formātu atbalstīšanas” papildu izdevumi varētu nākotnē ietekmēt to lēmumus par to, vai attīstīt citas lietotnes tehnoloģijām, kas nav *Windows Media* (apstrīdētā lēmuma 890. apsvērums);

 - sasaistot *Windows* pārdošanu ar *Windows Media Player* pārdošanu, *Microsoft* nodrošina satura sniedzējiem un programmatūras attīstītājiem to, ka gala lietotāji varēs atskaņot to saturu, citiem vārdiem, tie sasniegs plašu auditoriju; *Windows Media Player* visuresamība uz *Windows* klientu *PC* tādējādi sniedz *Microsoft* konkurētspējas priekšrocību, kas nav saistīta ar šī produkta raksturīgajām īpašībām (apstrīdētā lēmuma 891. apsvērums).
- 1016 Visbeidzot Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumu, ka šajā lietā piemērotā teorija neņem vērā noteiktus atbilstošus faktoros un ir bāzēta uz prognozēm, kuras ir pret-runā faktiem.
- 1017 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija apstrīd, ka tā “nav ņēmusi vērā faktoros, kas liek vadošajiem satura sniedzējiem rakstīt ne-*Windows Media* formātos”. Komisija apstiprina, ka informācijas pieprasījumos, ko tā bija izsūtījusi šiem satura sniedzējiem, tā neuzdeva tikai jautājumu par multimediju draiveru “izplatības pakāpi” un ka apstrīdētajā lēmumā tā nenorādīja, ka šī izplatības pakāpe ir vienīgais atbilstošais faktors, bet tikai uzsvēra šī faktora nozīmi. Katrā ziņā *Microsoft* atzīst, ka satura sniedzēji ņem vērā šo faktoru, kad tie izvēlas savu produktu iekodēšanas formātu, un tādējādi netieši pieņem, ka “nepārspētā visuresamība, kas iegūta ar pārdošanu ar piesaisti [...], izkropļo šo [izvēli]”.

1018 Komisija piebilst, ka no jautājumiem, ko tā uzdeva satura sniedzējiem un programmatūras izstrādātājiem, izriet, ka šīs trešās personas patiešām izsver un piešķir lielāku nozīmi multitehnoloģiju atbalstīšanas izmaksām nekā ieguvumiem no tās. Komisija norāda, ka *Microsoft* pati ir apgalvojusi, ka “straumēšanas satura iekodēšana, lai to varētu sniegt vairākos formātos satura sniedzējiem, [bija] dārga un laikietilpīga” (apstrīdētā lēmuma 883. apsvērums), un norāda uz noteiktiem pierādījumiem, kas tika savākti 2003. gada tirgus izpētē (apstrīdētā lēmuma 884. apsvērums). Pat ja vairāku tehnoloģiju atbalstīšanas izmaksas nav vienīgais faktors, kas nosaka satura sniedzēju izvēli, vai iekodēt saturu vairākos formātos, vai nē, tas acīmredzami ir būtisks faktors, ko viņi ņem vērā. Komisija arī noliedz, ka 2003. gada tirgus izpētes gaitā tā būtu savākusi pierādījumus, ka satura sagatavošana noteiktā multimediju formātā ir tikai nenozīmīga daļa no kopējām izmaksām. Tieši pretēji, atbildes, ko Komisija saņēma par satura sagatavošanas izmaksu aplēsēm, drīzāk norāda, ka šīs izmaksas ir būtiskas.

1019 Turklāt Komisija apstrīd konstatāciju pamatotību, kuras ietvertas ziņojumā, kas ietverts replikas raksta C.16. pielikumā (skat. šī sprieduma 1002. punktu). Tā atgādina, ka, pirmkārt, apstrīdētajā lēmumā ir parādīts, ka lejuplādēšana nevar atspēkot visuresamību, ko *Windows Media Player* iegūst sakarā ar attiecīgo pārdošanu ar piesaisti, un ka tā visuresamība kropļo satura sniedzēju stimulus. Pēc tam Komisija precizē, ka secinājums par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu nav balstīts uz pilnīgu konkurences likvidēšanas konstatēšanu vai tirgus “nosliekšanās” konstatēšanu. Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka, pirmkārt, šī ziņojuma autors nepamato savu apgalvojumu, otrkārt, neņem vērā dažādus būtiskus šīs lietas aspektus, tādus kā “kropļojumi, ko radījusi tīkla iedarbība sakarā ar spēka sviras izmantošanu ar monopolstāvokļa palīdzību”, un, treškārt, nepierāda, ka nosacījumi, par kuriem viņš apgalvo, ka tie ir nepieciešami, lai būtu “nosliekšanās”, nav izpildīti šajā lietā.

1020 Otrkārt, Komisija, ko šajā sakarā atbalsta *SIIA*, apstrīd *Microsoft* apgalvojumu, ka konkurences izbeigšanas analīze, kas veikta apstrīdētajā lēmumā, ir pretrunā faktiem.

- 1021 Iesākumā Komisija atkārtoti, ka *Microsoft* ir kļūdaini pasniegusi apstrīdētā lēmuma 984. apsvērumu, kurā nav norādīts uz tirgus “nosliekšanos”, bet gan tikai norādīts, ka *Microsoft* praktizētā pārdošana ar piesaisti riskē ietekmēt konkurences struktūru multimediju draiveru tirgū.
- 1022 Pēc tam Komisija apgalvo, ka komerciālie dati, kurus tā ir izmantojusi apstrīdētajā lēmumā, nemainīgi atklāj tendenci par labu *Windows Media Player* un *Windows Media* formātu izmantošanai uz citu galveno konkurējošo multimediju draiveru rēķina (apstrīdētā lēmuma 906.–942. apsvērumi). Šie dati parāda, ka līdz 1999. gada otrajam pusgadam *RealPlayer* bija tirgus līderis ar gandrīz divreiz vairāk lietotājiem nekā *Windows Media Player* un *QuickTime* (apstrīdētā lēmuma 906. apsvērumi). Savukārt no 1999. gada otrā pusgada līdz 2002. gada otrajam pusgadam kopējais *Windows Media Player* lietotāju skaits palielinājās par aptuveni 39 miljoniem, kas ir aptuveni līdzvērtīgs kopējam *RealNetworks* un *Apple* multimediju draiveru lietotāju skaita palielinājumam (apstrīdētā lēmuma 907. apsvērumi). Jaunāki dati no *Nielsen/NetRating* parāda, ka *Windows Media Player* sasniedza ievērojamu pārsvaru pār *RealPlayer* (vairāk nekā 50 % vienīgo lietotāju) un *QuickTime* (trīsreiz vairāk vienīgo lietotāju) un ka tās pārsvars palielinājās vēl vairāk starp 2002. gada oktobri un 2004. gada janvāri (apstrīdētā lēmuma 922. apsvērumi). Šī tendence ir līdzīga situācijai interneta pārlūkprogrammu tirgū, par kuru notika process sakarā ar Amerikas Savienoto Valstu pretmonopola likuma pārkāpumu.
- 1023 Komisija uzskata, ka *Microsoft* neapstrīd šos dažādos datus, bet iesniedz jaunus datus, no kuriem daži ir vēlāki par apstrīdēto lēmumu un tādēļ nevar tikt ņemti vērā.
- 1024 Visbeidzot, Komisija norāda, ka katrā ziņā konkurences izbeigšanu, kas konstatēta apstrīdētajā lēmumā, apstiprina nesenāki dati.

1025 Tādējādi, pirmkārt, saistībā ar datiem, kas attiecas uz satura sniedzējiem un kurus ir iesniegusi *Microsoft* (skat. šī sprieduma 1004. punktu), Komisija norāda, ka tie nav pamatoti, un veids, kā tos ir pasniegusi *Microsoft*, ir maldinošs. Komisija šajā sakarā apgalvo, ka ir skaidrs, ka laikposmā no 2001. līdz 2004. gadam interneta lapu skaits ar “jebkādu” multimediju saturu palielinājās, tā ka nav brīnums, ka ir vairāk interneta lapu, kas piedāvā ne-*Windows Media* formātus. Komisija piebilst, ka *Microsoft* nemin, ka šī paša perioda laikā interneta lapas, kas atbalsta *Windows Media* formātus, palielinājās par 141 %. *Microsoft* nesniedz nevienu norādi par faktisko satura daudzumu ne-*Windows Media* formātā, ko piedāvā attiecīgās interneta lapas, ne par faktisko šī satura izmantošanu šajos formātos.

1026 Otrkārt, Komisija apgalvo, ka dati, kas attiecas uz multimediju draiveru, kurus iekārtu ražotāji iepriekšinstalē uz klientu *PC*, vidējo skaitu, nav galīgi (skat. šī sprieduma 1005. punktu). Katrā ziņā no *Microsoft* iesniegtajiem pierādījumiem izriet, ka vairāk nekā 70 % no *PC*, kas tiek piegādāti Eiropā, un vairāk nekā 80 % *PC*, kas tiek piegādāti visā pasaulē, parasti ir tikai viens multimediju draiveris, un ka sakarā ar pārdošanu ar piesaisti tas vienmēr ir *Windows Media Player*. Komisija piebilst, ka tiktāl, ciktāl iekārtu ražotāji iepriekšinstalē konkurējošos multimediju draiverus uz klientu *PC*, šo iepriekšinstalēšanu “aizēno” fakts, ka *Windows Media Player* ir jau automātiski uz 95 % *PC*, kas tiek pārdoti visā pasaulē. Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* dati nav uzticami, jo tie it īpaši attiecas uz konkurējošiem multimediju draiveriem, kas tika iepriekšinstalēti sakarā ar “legacy deals” (līgumi, kas izbeidzas), kas netika atjaunoti, un uz programmatūru, kas neatbilst straumējoša multimediju draivera kritērijam.

1027 Treškārt, Komisija apgalvo, ka pastāv skaidra tendence par labu *Windows Media Player* un *Windows Media* formāta lietošanai. *Nielsen/NetRatings* dati par multimediju draiveru lietošanu Savienotajās Valstīs parāda, ka 2005. gada martā *Windows Media Player* lietošanas daļa pārsniedza 80 %, *RealPlayer* lietošanas daļa samazinājās zem 40 % un *QuickTime* lietošanas daļa bija tikai nedaudz pāri 10 %. Neseni *Nielsen/*

NetRatings dati arī parāda, ka *Windows Media Player* ekskluzīvo lietotāju daļa bija pamazām palielinājusies no 53 līdz 55 % lietotāju, kas tagad izmanto tikai *Windows Media Player*, pret no 10 līdz 13 % lietotāju, kas izmanto *RealPlayer*, un 3 vai 4 % lietotāju, kas izmanto *QuickTime Player*.

1028 Atbildot uz *Microsoft* apgalvojumu, ka tēze par konkurentu izstumšanu nav objektīva, jo tā neattiecas tad, kad *RealNetworks* multimediju draiveris bija integrēts *Windows* (skat. šī sprieduma 1007. punktu), Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 818. apsvērumu un norāda, ka tai nevar liegt vērsties pret noteiktu Kopienu konkurences tiesību pārkāpumu tādēļ, ka tā nebija vērsusies pret citu iespējamu pārkāpumu.

1029 *SIIA* pēc būtības izvirza tādus pašus argumentus kā Komisija.

1030 *Audiobanner.com* apgalvo, ka attiecīgajai pārdošanai ar piesaisti ir negatīva ietekme uz trešo personu investīcijām *Microsoft* konkurentu tehnoloģijās, uz inovāciju digitālās straumēšanas multimediju industrijā un uz patērētājiem. Sakarā ar pēdējo punktu *Audiobanner.com* uzsver, ka šī pārdošana ar piesaisti kavē konkurenci pēc nopelniem [pēc kvalitātes].

Pirmās instances tiesas vērtējums

1031 *Microsoft* būtībā apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi, ka *Windows Media Player* integrēšana operētājsistēmā *Windows* ietvēra konkurences ierobežošanu, tā kā ceturtais

ļauņprātīgās pārdošanas ar piesaisti nosacījums, kā tas ir izklāstīts 794. apsvērumā, nav izpildīts šajā lietā.

- 1032 Konkrētāk, *Microsoft* apgalvo, ka Komisijai, atzīstot, ka šī nav klasiskā pārdošanas ar piesaisti lieta, bija jāņem vērā jauna un ļoti spekulatīva teorija, pamatojoties uz trešo personu iespējamo reakciju prospektīvu analīzi, lai secinātu, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti varēja ierobežot konkurenci.
- 1033 Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Microsoft* argumenti nav pamatoti un ka tie balstīti uz selektīvu un neprecīzu apstrīdētā lēmuma lasīšanu. Šie argumenti būtībā koncentrējas uz otro no trīs Komisijas argumentācijas stadijām, kas izklāstīta apstrīdētā lēmuma 835.–954. apsvērumā.
- 1034 Faktiski ir jākonstatē, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija īpaši skaidri nodemonstrēja, ka fakts, ka no 1999. gada maija *Microsoft* piedāvāja iekārtu ražotājiem iepriekšinstalēšanai uz klientu PC tikai *Windows* versiju komplektā ar *Windows Media Player*, nenovēršami ietekmēja attiecības tirgū starp *Microsoft*, iekārtu ražotājiem un trešo personu multimediju draiveru piegādātājiem, būtiski izmainot konkurences līdzsvaru par labu *Microsoft* un par sliktu citiem tirgus dalībniekiem.
- 1035 Kā jau tika norādīts šī sprieduma 868. punktā, apstākļi, ka Komisija izvērtēja konkrēto ietekmi, kāda attiecīgajai pārdošanai ar piesaisti bija uz tirgu, un veidu, kādā tirgus, visticamāk, varētu attīstīties, nevis tikai uzskatīja — kā tā to parasti dara

lietās par ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti —, ka piesaistei pēc sava rakstura ir konkurences izbeigšanas ietekme, nenozīmē, ka tā ir pieņēmusi jaunu tiesību teoriju.

1036 Komisijas analīze par konkurences ierobežošanas kritēriju sākas apstrīdētā lēmuma 841. apsvērumā, kurā Komisija norāda, ka šajā lietā bija pamatoti iemesli nepieņemt bez turpmākas analīzes, ka *Windows* un *Windows Media Player* pārdošana ar piesaisti ir rīcība, kas pēc sava rakstura varētu ierobežot konkurenci (skat. šī sprieduma 977. punktu). Būtībā Komisijas izdarītais secinājums šajā sakarā ir balstīts uz konstatāciju, ka *Windows Media Player* pārdošana ar piesaisti *Windows* klientu *PC* operētājsistēmai — operētājsistēmai, kas ir iepriekšinstalēta lielākās daļas klientu *PC*, kuri tiek pārdoti visā pasaulē, — bez iespējas izņemt šo multimediju draiveri no operētājsistēmas, ļauj *Windows Media Player* gūt labumu no šīs operētājsistēmas visuresamības klientu *PC*, ko nevar atsvērt citas multimediju draiveru izplatīšanas metodes.

1037 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šī konstatācija, kas ir Komisijas argumentācijas pirmā argumentācijas posma priekšmets (skat. apstrīdētā lēmuma 843.–878. apsvērumu kopsavilkuma veidā šī sprieduma 979.–982. punktā), ir pilnībā pamatota.

1038 Tādējādi, pirmkārt, ir acīmredzams, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti sniedz *Windows Media Player* nepārspētu izplatību uz klientu *PC* visā pasaulē tāpēc, ka tas automātiski sasniedza tirgus penetrācijas līmeni, kas atbilst *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas līmenim, un to izdarīja, nekonkurējot pēc nopelniem ar citiem konkurējošiem produktiem. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka nav strīda par to, ka *Microsoft* tirgus daļa ir lielāka par 90 % un lielākā daļa *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas (aptuveni 75 %) tiek pārdotas caur iekārtu ražotājiem, kas iepriekšinstalē *Windows* uz klientu *PC*, kurus tie samontē un izplata. Tādēļ apstrīdētā lēmuma

843. apsvērumā minētie dati parāda, ka 2002. gadā *Microsoft* tirgus daļa bija 93,8 % no pārdotajām vienībām klientu *PC* operētājsistēmu tirgū (skat. arī apstrīdētā lēmuma 431. apsvērumu) un ka *Windows* — un līdz ar to *Windows Media Player* — bija iepriekšinstalēts uz 196 miljoniem no 207 miljoniem klientu *PC*, kas pārdoti visā pasaulē no 2001. gada oktobra līdz 2003. gada martam.

1039 Kā tiks turpmāk izskaidrots detalizētāk, neviens trešās personas multimediju draiveris nevarētu sasniegt šādu tirgus penetrācijas līmeni, nebaudot tādu priekšrocību izplatīšanas ziņā, kādu bauda *Windows Media Player* dēļ tā, kā *Microsoft* izmanto savu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu.

1040 Ir jāpiebilst, ka *Windows* operētājsistēmas un *NetShow 2.0* draivera kombinētais piedāvājums, ko *Microsoft* veica kopš 1998. gada jūnija, nepiedāvāja šim draiverim tādu pašu izplatības līmeni uz klientu *PC*. Kā jau tika izskaidrots šī sprieduma 837. un 936. punktā, *NetShow 2.0* bija iekļauts *Windows 98* instalācijas CD, bet netika instalēts ne ar vienu no četriem šīs sistēmas noklusējuma parametriem. Citiem vārdiem, lietotājiem bija jāpieliek pūles, lai instalētu *NetShow 2.0* atsevišķi, un tādējādi tie varēja nolemt to neinstalēt. Tāpat ir jānorāda, ka šis kombinētais piedāvājums neliedza trešo personu multimediju draiveriem konkurēt ar *Microsoft*, balstoties uz šo produktu raksturīgajām īpašībām, un neliedza iekārtu ražotājiem gūt labumu no šīs konkurences.

1041 Otrkārt, ir skaidrs, kā to Komisija pamatoti norāda apstrīdētā lēmuma 845. apsvērumā, ka "lietotāji, kas sastopas ar [*Windows Media Player*], kas iepriekšinstalēts uz viņu klientu *PC*, patiešām kopumā ir mazāk tendēti izmantot alternatīvus multimediju draiverus, jo viņiem jau ir lietotne, kas sniedz multimediju straumēšanas un

atskaņošanas funkcionalitāti”. Tādējādi ir jāuzskata, ka, nepastāvot pārdošanai ar piesaisti, patērētāji, kas vēlas straumējošu multimediju draiveri, būtu stimulēti izvēlēties vienu no daudzajiem, kas ir pieejami tirgū.

- 1042 Šajā sakarā ir jāatgādina apstākļi, uz kuru Komisija atsaucas apstrīdētā lēmuma 119., 848., 869. un 956. apsvērumā, proti, nozīme, kuru lietotāji piešķir tam, ka tie spēj nopirkt “lietošanai gatavus” (*out of the box*) klientu *PC* vai sistēmas, tas ir, tās, kuras var tikt instalētas un lietotas ar minimālu piepūli. Tādēļ piegādātājam, kura programmatūra ir iepriekš instalēta uz klientu *PC* un tiek automātiski palaista, līdzko *PC* tiek ieslēgts, acīmredzami ir konkurētspējas priekšrocība attiecībā pret jebkuru citu līdzīgu produktu piegādātāju.
- 1043 Treškārt, Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija pamatoti konstatēja apstrīdētā lēmuma 857. apsvērumā, ka inkriminētā rīcība radīja atturošus faktorus iekārtu ražotājiem iepriekšinstalēt konkurējošos multimediju draiverus uz klientu *PC*, kurus tie pārdod.
- 1044 No vienas puses, kā jau tika konstatēts apstrīdētā lēmuma 851. apsvērumā, iekārtu ražotājiem nav tendences pievienot otru multimediju draiveri komplektam, ko tie piedāvā patērētājiem, jo otrs multimediju draiveris aizņem vietu uz cietā diska, bet pēc būtības piedāvā tādu pašu funkcionalitāti, kāda ir *Windows Media Player*, un ir mazticams, ka patērētāji būtu gatavi maksāt augstāku cenu par šādu komplektu.
- 1045 No otras puses, vairāku multimediju draiveru esamību uz viena un tā paša klientu *PC* lietotājiem rada sajaukšanas risku un izraisa klientu atbalsta un testēšanas izmaksu paaugstināšos (skat. apstrīdētā lēmuma 852. apsvērumu). Šajā sakarā ir jānorāda, ka administratīvā procesa laikā *Microsoft* pati uzsvēra, ka iekārtu ražotāji kopumā strādā

ar ļoti mazu peļņas procentu un tādēļ tie vēlētos izvairīties no šādām izmaksām (skat. apstrīdētā lēmuma 1006. zemspvītras piezīmi).

1046 Tādējādi *Windows* un *Windows Media Player* komplekta laišana tirgū kā vienīgās *Windows* operētājsistēmas versijas, ko iekārtu ražotāji var iepriekšinstalēt uz jauniem klientu *PC*, tiešais un momentālais rezultāts bija tāds, ka iekārtu ražotājiem tika liegta iepriekš pastāvējusī iespēja komplektēt produktus, kurus tie uzskata par klientiem vispievilcīgākajiem un it īpaši tika liegta iespēja tiem izvēlēties vienu no *Windows Media Player* konkurentiem kā vienīgo multimediju draiveri. Šī pēdējā aspekta sakarā ir jāatgādina, ka tajā laikā *RealPlayer* bija būtisks komerciāls pārsvars kā tirgus liderim. Kā *Microsoft* pati to atzīst, tas bija tikai 1999. gadā, kad tai izdevās izstrādāt straumējošu multimediju draiveri, kas strādāja pietiekami labi, ņemot vērā tās iepriekšējo draiveri *NetShow*, “kas nebija populārs klientu vidū, jo tas nestrādāja pietiekami labi” (apstrīdētā lēmuma 819. apsvērums). Turklāt ir arī jāatgādina, ka no 1995. gada augusta līdz 1998. gada jūlijam tie bija *RealNetworks* produkti — iesākumā *RealAudioPlayer*, pēc tam *RealPlayer* —, kas tika izplatīti kopā ar *Windows*. Tādēļ ir pamatoti secināt, ka, ja *Microsoft* nebūtu praktizējusi inkriminēto rīcību, tad konkurence starp *RealPlayer* un *Windows Media Player* tiktu noteikta, balstoties uz šo abu produktu raksturīgajām īpašībām.

1047 Ir jāpiebilst, ka, pat ja multimediju draiveru izstrādātāji, kas konkurē ar *Microsoft*, būtu panākuši vienošanos ar iekārtu ražotājiem par produktu iepriekšinstalēšanu, viņi vēl joprojām būtu neizdevīgā konkurences pozīcijā salīdzinājumā ar *Microsoft*. Pirmkārt, tā kā iekārtu ražotāji vai lietotāji nevar izņemt *Windows Media Player* no komplekta, kas sastāv no *Windows* un *Windows Media Player*, trešo personu multimediju draiveris nekad nevarētu būt vienīgais multimediju draiveris uz klientu *PC*. Konkrētāk, attiecīgā pārdošana ar piesaisti liedz trešo personu multimediju draiveru izstrādātājiem konkurēt ar *Microsoft* šajā sakarā, balstoties uz produktu raksturīgajām īpašībām. Otrkārt, tā kā multimediju draiveru skaits, ko iekārtu ražotāji ir

gatavi iepriekšinstalēt uz klientu *PC*, ir ierobežots, trešo personu multimediju draiveru izstrādātāji konkurē viens ar otru, lai panāktu, ka to produkti tiek instalēti, bet tajā pašā laikā *Microsoft* pārdošanas ar piesaisti dēļ izvairās no konkurences un ievērojamām izmaksām, ko tā ietver. Šī pēdējā aspekta sakarā ir jānorāda uz apstrīdētā lēmuma 856. apsvērumu, kurā Komisija min *RealPlayer* izplatīšanas līgumu, kas 2001. gadā noslēgts starp *RealNetworks* un *Compaq*, un arī faktu, ka *Microsoft* administratīvā procesa laikā atzina, ka *RealNetworks* maksāja iekārtu ražotājiem, lai tie iepriekšinstalētu tās produktus.

1048 No šīm dažādajām konstatācijām izriet, ka Komisija pamatoti secināja, ka “iespēja noslēgt izplatīšanas līgumus ar iekārtu ražotājiem [bija] mazāk efektīvs veids kā nodrošināt multimediju draiveru izplatīšanu nekā *Microsoft* praktizētā pārdošana ar piesaisti” (apstrīdētā lēmuma 859. apsvērums).

1049 Ceturtkārt, Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija pamatoti konstatēja, ka multimediju draiveru izplatīšanas metodes, kas nav iekārtu ražotāju praktizētā iepriekšinstalēšana, nespēj atspēkot *Windows Media Player* visuresamību (apstrīdētā lēmuma 858.–876. apsvērums).

1050 Vispirms, runājot par multimediju draiveru lejuplādēšanu no interneta, ir taisnība, ka šis izplatīšanas veids ļauj sasniegt ļoti lielu lietotāju skaitu, bet tas tomēr nav tik efektīvs kā iepriekšinstalēšana, ko veic iekārtu ražotāji. Pirmkārt, lejuplādēšana negarantē konkurējošo multimediju draiveru izplatīšanu, kas būtu ekvivalenta *Windows Media Player* izplatīšanai (apstrīdētā lēmuma 861. apsvērums). Otrkārt, lejuplādēšanu, atšķirībā no iepriekšinstalēta produkta, ievērojams skaits lietotāju uzskata par sarežģītu. Treškārt, kā Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 866. apsvērumā, ievērojams skaits lejuplādēšanas mēģinājumu — vairāk nekā 50 % saskaņā ar *RealNetworks* testiem, kas veikti 2003. gadā, — netiek veiksmīgi pabeigti. Kaut gan ir taisnība, ka

platjoslas pieslēgums padara lejuplādēšanu ātrāku un mazāk sarežģītu, ir jāatgādina, ka 2002. gadā tikai vienā no sešām mājsaimniecībām, kurās bija interneta pieslēgums, Eiropā bija platjoslas pieslēgums (apstrīdētā lēmuma 867. apsvērums un 1037. zemsvītras piezīme). Ceturtkārt, lietotājiem, iespējams, būs tendence uzskatīt, ka multimediju draiveris, kas ir integrēts klientu *PC*, kuru viņi ir nopirkuši, strādās labāk nekā produkts, ko viņi instalē paši (apstrīdētā lēmuma 869. apsvērums). Visbeidzot un piektkārt, lielākajā daļā uzņēmumu darbinieki nevar lejuplādēt programmatūru no interneta, jo tas sarežģī tikla administratoru darbu (tas pats apsvērums).

¹⁰⁵¹ Noteikti dati, ko iesniedza pati *Microsoft* administratīvā procesa laikā un kas minēti apstrīdētā lēmuma 909.–911. apsvērumā, apstiprina, ka lejuplādēšana no interneta kā izplatīšanas metode ir mazāk efektīva salīdzinājumā ar instalēšanu, ko veic iekārtu ražotāji. *Microsoft* norādīja, ka, pirmkārt, 12 mēnešu laikā no tā izlaišanas tika lejuplādētas 8,8 miljoni *WMP 6* kopiju un, otrkārt, ka tā pārdeva 7,9 miljonus *Windows 98 SE* operētājsistēmu no 1999. gada jūlija līdz septembrim. Citiem vārdiem, trīs mēnešos *WMP 6* sasniedza gandrīz tādu pašu izplatīšanas līmeni komplektā ar *Windows* operētājsistēmu kā gada laikā ar lejuplādēšanas palīdzību.

¹⁰⁵² Saistībā vēl joprojām ar lejuplādēšanu ir jāpiebilst, kā to ir izklāstījusi Komisija apstrīdētā lēmuma 870. apsvērumā, ka, lai gan lejuplādēšana pati par sevi ir tehniski lēts veids kā izplatīt multimediju draiverus, izplatītājiem ir jāiegulda ievērojami resursi, lai “pārvarētu gala lietotāju” inerci un pārliecinātu viņus ignorēt iepriekšinstalētā [*Windows Media Player*] klātbūtni”.

1053 Otrkārt, pietiek tikai kontaktēt, ka *Microsoft* nav izvirzījusi nevienu argumentu, kas spētu vājināt Komisijas konstatāciju, ka citas straumējošo multimediju draiveru izplatīšanas metodes, kas minētas apstrīdētajā lēmumā, proti, multimediju draivera komplektēšana kopā ar citu programmatūru vai interneta piekļuves pakalpojumiem, un mazumtirdzniecība ir tikai “sekundāri risinājumi un nespēj sacensties ar programmatūras, kas ir iepriekšinstalēta uz [*Windows*] *PC*, izplatīšanas efektivitāti” (apstrīdētā lēmuma 872.–876. apsvērumš).

1054 No iepriekš minētā izriet, ka analizē, kas izklāstīta apstrīdētā lēmuma 843.–878. apsvērumā un kas ir argumentācijas pirmā stadija, Komisija juridiski pietiekamā veidā pierādīja, ka *Windows* un *Windows Media Player* pārdošana ar piesaisti no 1999. gada maija nenovēršami bija ievērojamas sekas attiecībā uz konkurences struktūru. Šī prakse ļāva *Microsoft* iegūt nepārspētu priekšrocību saistībā ar tās produkta izplatīšanu un nodrošināt *Windows Media Player* visuresamību uz klientu *PC* visā pasaulē, tādējādi atturot lietotājus izmantot trešo personu multimediju draiverus un atturot iekārtu ražotājus iepriekšinstalēt šādus draiverus uz klientu *PC*.

1055 Protams, kā to apgalvo *Microsoft*, daudzi iekārtu ražotāji turpina pievienot trešo personu multimediju draiverus komplektiem, kurus tie piedāvā saviem klientiem. Nav strīda arī par to, ka multimediju draiveru skaits un vairāku draiveru izmantošana pastāvīgi palielinās. Tomēr šie faktori neapgāž Komisijas secinājumu, ka inkriminētā rīcība varēja vājināt konkurenci judikatūras nozīmē. Kopš 1999. gada maija trešo personu multimediju draiveru izplatītāji vairs nav varējuši konkurēt caur iekārtu ražotājiem tā, lai to produkti tiktu instalēti *Windows Media Player* vietā kā vienīgais multimediju draiveris uz klientu *PC*, ko samontē un pārdod iekārtu ražotāji.

- 1056 Turklāt ir jānorāda, ka iepriekš minēto konstatāciju pamatotību apstiprina noteikti dati, kurus Komisija izvērtēja argumentācijas trešajā stadijā. Konkrētāk, kā tiks izskaidrots šī sprieduma 1080.–1084. punktā, dati, kas minēti apstrīdētā lēmuma 905.–926. apsvērumā, parāda skaidru tendenci par labu *Windows Media Player* izmantošanai uz konkurējošo multimediju draiveru rēķina.
- 1057 Ir jāpiebilst, ka no informācijas, ko *Microsoft* pati paziņoja administratīvā procesa laikā un kas norādīta apstrīdētā lēmuma 948.–951. apsvērumā, izriet, ka ievērojamā *Windows Media Player* izmantošanas palielināšanās nav notikusi tāpēc, ka šis draiveris ir labākas kvalitātes nekā konkurējošie draiveri, vai tāpēc, ka šiem multimediju draiveriem, un it īpaši *RealPlayer*, ir noteikti defekti.
- 1058 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jāsecina, ka Komisijas konstatācijas argumentācijas pirmajā stadijā pašas par sevi ir pietiekamas, lai konstatētu, ka ceturtais ļaunprātīgās pārdošanas ar piesaisti elements pastāv šajā lietā. Šīs konstatācijas nav balstītas uz nekādu jaunu vai augstākā mērā spekulatīvu teoriju, bet uz inkriminētās rīcības raksturu, uz tirgus apstākļiem un uz attiecīgo produktu būtiskajām iezīmēm. Tās ir balstītas uz precīziem, uzticamiem un saskanīgiem pierādījumiem, kurus *Microsoft*, vienkārši apgalvojot, ka tie ir tīri pieņēmumi, nav izdevies pierādīt kā nepareizus.
- 1059 No iepriekš minētā izriet, ka nav jāizvērtē argumenti, ko *Microsoft* izvirza pret konstatācijām, kuras Komisija bija veikusi divās pārējās argumentācijas stadijās. Tomēr Pirmās instances tiesa uzskata, ka tās ir īsumā jāizvērtē.

- 1060 Otrajā argumentācijas stadijā Komisija tiecas pierādīt, ka *Windows Media Player* visuresamībai, kas ir pārdošanas ar piesaisti *Windows* rezultāts, var būt ievērojama ietekme uz satura sniedzējiem un programmatūras izstrādātājiem.
- 1061 Komisijas aizstāvētā teorija ir balstīta uz faktu, ka straumējošo multimediju draiveru tirgu raksturo būtiska netiešā tīkla iedarbība, vai, izmantojot Geitsa izteicienu, “pozitīvās atbildes cilpas” [“positive feedback loop”] pastāvēšana (apstrīdētā lēmuma 882. apsvērum). Šis izteiciens apraksta fenomenu, saskaņā ar kuru jo lielāks ir noteiktas platformas lietotāju skaits, jo vairāk tiks investēts, izstrādājot produktus, kas ir saderīgi ar šo platformu, kas savukārt nostiprina šīs platformas popularitāti lietotāju vidū.
- 1062 Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija pamatoti konstatēja, ka šāds fenomens eksistēja šajā lietā un ka uz multimediju draiveru instalēšanas un izmantošanas procentu bāzes satura sniedzēji un programmatūras izstrādātāji izvēlas tehnoloģiju, kurai tie izstrādā savus produktus (apstrīdētā lēmuma 879. apsvērum). Komisija pamatoti konstatēja, ka, pirmkārt, šie tirgus dalībnieki bija galvenokārt tendēti izmantot *Windows Media Player*, jo tas ļāva tiem sasniegt ļoti lielu vairākumu no klientu *PC* lietotājiem visā pasaulē, un, otrkārt, satura un lietotņu, kas ir saderīgas ar noteiktu multimediju draiveri, izplatīšana pati par sevi ir būtisks konkurētspējas faktors, jo tas palielināja šī multimediju draivera popularitāti un savukārt deva priekšroku pamatā esošās multimediju tehnoloģijas izmantošanai, ieskaitot kodekus, formātus (ieskaitot *DRM* formātu) un serveru programmatūru (apstrīdētā lēmuma 880. un 881. apsvērum).
- 1063 Pirmkārt, saistībā tieši ar pārdošanas ar piesaisti ietekmi uz satura sniedzējiem, Pirmās instances tiesa uzskata, ka šī jautājuma vērtējums, ko Komisija veica apstrīdētā lēmuma 883.–891. apsvērumā, ir pamatots.

1064 Konkrētāk, Komisija ļoti pareizi konstatēja, ka vairāku tehnoloģiju izmantošana radīja papildu izstrādes, infrastruktūras un administratīvās izmaksas satura sniedzējiem, kuri tādējādi bija tendēti izmantot tikai vienu tehnoloģiju saviem produktiem, ja tas ļāva tiem sasniegt plašu auditoriju.

1065 Tādējādi no Komisijas savāktajiem pierādījumiem un it īpaši no atbildēm uz informācijas pieprasījumiem, kurus tā nosūtīja satura sniedzējiem saistībā ar 2003. gada tirgus izpēti, izriet, ka straumētā satura iekodēšana vairākos formātos ir dārga un laikietilpīga. 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījumā Komisija jautāja šiem satura sniedzējiem, vai tiem izmaksā dārgāk radīt vienu un to pašu saturu vairāk nekā vienā tehnoloģijā (19. jautājums). Visas organizācijas, kas atbildēja uz šo jautājumu apstiprinoši, galvenokārt minēja papildu darbiniekus/stundas satura sagatavošanai, papildu aparatūras/infrastruktūras izdevumus un papildu licencēšanas izdevumus. Kad tām tika lūgts veikt šo izmaksu aplēses, attiecīgās organizācijas tās noteica diapazonā no 20 līdz 100 % no sākotnējām satura sniegšanas vienā formātā izmaksām, vai noteica vidējās papildu samaksas aptuveni 50 % apmērā (20. jautājums). Kā Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 884. apsvērumā, viena no aptaujātajām organizācijām pat atbildēja, ka “relatīvi augstās satura sagatavošanas izmaksas [varētu] mūzikas ierakstu kompānijām un/vai interneta portāliem samazināt ekonomisko stimulu atbalstīt vairākus formātus ar dažādu izplatību” un ka “individuālās ierakstu kompānijas izvērtēs šīs papildu izmaksas attiecībā pret ieguvumiem no paplašinātās izplatības un vairāku tehnoloģiju atbalstīšanas”.

1066 Pretēji tam, ko apgalvo *Microsoft*, ir jānorāda, ka Komisija izvērtēja, vai ieguvumi no satura iekodēšanas vairākos formātos varētu atsvērt papildu izmaksas, ko rada šāda iekodēšana. Komisija aptaujāja satura sniedzējus par šo aspektu 2003. gada tirgus izpētē un satura sniedzēji izteica savu viedokli par šo jautājumu (skat. apstrīdētā lēmuma 884., 887., 889. un 890. apsvērumu).

1067 No Komisijas savāktajiem pierādījumiem arī izriet — jo izplatītāks ir multimediju draiveris, jo satura sniedzēji ir vairāk tendēti radīt saturu tehnoloģijai, kas implementēta šajā multimediju tehnoloģijā. Kā Komisija pamatoti norāda apstrīdētā lēmuma 885. apsvērumā — izstrādātāji, atbalstot plaši izplatītu multimediju draiveri, maksimizē savu produktu potenciālo lietotāju skaitu.

1068 Tādējādi, kā norādīts apstrīdētā lēmuma 886. apsvērumā, 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījumā Komisija jautāja satura sniedzējiem, vai noteiktas tehnoloģijas ievērojams lietotāju skaits un šīs multimediju programmatūras esamība uz *PC* bija būtiski faktori, lai nolemtu, kādu tehnoloģiju atbalstīt (33. un 34. jautājums). Visi satura sniedzēji, kas atbildēja uz šiem jautājumiem, sniedza apstiprinošu atbildi (apstrīdētā lēmuma 886. apsvēruma).

1069 Ņemot vērā iepriekš minēto un faktu, ka *Windows* ir gandrīz vai uz visiem klientu *PC* visā pasaulē, ir jāuzskata, ka Komisija pamatoti secināja apstrīdētā lēmuma 891. apsvērumā, ka, “pārdodot [*Windows Media Player*] ar piesaisti, *Microsoft* varēja garantēt satura sniedzējiem, ka gala lietotāji varēs atskaņot to saturu, tas ir, tie [varēs] sasniegt plašu auditoriju”, ka “[*Windows Media Player*] visuresamība uz *Windows PC* tādējādi nodrošināja *Microsoft* konkurētspējas pārsvaru, kas nav saistīts ar tās produktu raksturīgajām īpašībām” un ka “[tad, kad] saturs, kas bāzēts uz konkrētu formātu, [bija] izplatīts, saderīgo multimediju draiveru konkurētspējas pozīcija bija nostiprināta un jaunu konkurentu iekļūšana [kļuva apgrūtināta]”.

1070 Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka EKL 82. pants ir vērsts uz to, lai aizliegtu dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam nostiprināt savu stāvokli, izmantojot citus līdzekļus,

nevis tos, kas ir balstīti uz konkurenci pēc nopelniem (Pirmās instances tiesas 1997. gada 21. oktobra spriedums lietā T-229/94 *Deutsche Bahn*/Komisija, *Recueil*, II-1689. lpp., 78. punkts, un iepriekš šī sprieduma 1013. punktā minētais spriedums lietā *Van den Bergh Foods*/Komisija, 157. punkts).

- 1071 Otrkārt, Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 892.–896. apsvērumā pareizi novērtēja pārdošanas ar piesaisti ietekmi uz programmatūras izstrādātājiem.
- 1072 Konkrētāk, Komisija pamatoti norādīja apstrīdētā lēmuma 892. apsvērumā, ka programmatūras izstrādātāji bija tendēti izstrādāt lietotnes vienai platformai, ja tas tiem ļāva sasniegt praktiski visus to produktu potenciālos lietotājus, bet to programmu adaptēšanu citām platformām, šo programmu pārdošana un ar to saistītais klientu atbalsts radīja papildu izmaksas.
- 1073 Tādējādi no atbildēm uz noteiktiem jautājumiem, kurus Komisija uzdeva programmatūras izstrādātājiem 2003. gada tirgus izpētes ietvaros (skat. it īpaši 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījuma 8. un 48. jautājumu), izriet, ka programmatūras izstrāde vairākām multimediju tehnoloģijām ietver papildu izmaksas saistībā ar papildu darbiniekiem un darba laiku, licencēšanu un klientu atbalstu. Attiecīgās programmatūras izstrādātāji noteica šīs papildu izmaksas skalā no 1 līdz 100 % salīdzinājumā ar lietotņu izstrādes izmaksām vienai tehnoloģijai, jeb noteica vidējās papildu izmaksas aptuveni 58 % apmērā (skat. apstrīdētā lēmuma 894. apsvērumu).
- 1074 No atbildēm uz 2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījumu arī izriet fakts, ka lietotņu izstrāde papildu tehnoloģijām, kas nav *Microsoft* tehnoloģijas, programmatūras izstrādātājiem rada papildu izmaksas, kas var ietekmēt to lēmumus vai attīstīt

lietotnes papildu tehnoloģijām (skat. apstrīdētā lēmuma 894. apsvērumu; skat. arī vienības Nr. 30 paziņojumu apstrīdētā lēmuma 893. apsvērumā).

1075 Ņemot vērā šos elementus un faktu, ka *Windows Media Player* ir uz liela vairākuma klientu *PC* visā pasaulē, ir jākonstatē, kā Komisija pamatoti izklāstīja apstrīdētā lēmuma 895. apsvērumā, ka programmatūras izstrādātājiem, kas izstrādāja lietotnes, kuras balstītas uz multimediju draiveri, bija stimuls galvenokārt tās izstrādāt lietošanai ar *Windows Media Player*. Šajā sakarā ir jānorāda, ka 2003. gada tirgus izpētē Komisija bija lūgusi aptaujātajiem programmatūras izstrādātājiem norādīt faktoros, kas noteica to, kurai tehnoloģijai tie rakstīs savas lietotnes (2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījuma 7. jautājums). No 14 vienībām, kas atbildēja uz šo jautājumu, 10 norādīja multimedija draivera esamības uz *PC* līmeni kā vissvarīgāko vai otru vissvarīgāko faktoru (apstrīdētā lēmuma 896. apsvērumš). Komisija arī jautāja programmatūras izstrādātājiem, vai tiem bija svarīgi, ka *Windows Media Player* saskarnes bija praktiski uz visiem *Windows PC* (2003. gada 16. aprīļa informācijas pieprasījuma 14. jautājums). No 13 vienībām, kas atbildēja uz šo jautājumu, 10 sniedza apstipriņošu atbildi (apstrīdētā lēmuma 896. apsvērumš).

1076 Treškārt, Pirmās instances tiesa atgādina, ka apstrīdētā lēmuma 897.–899. apsvērumā Komisija izklāsta, ka *Windows Media Player* visuresamībai, ko tas bauda sakarā ar pārdošanu ar piesaisti, ir ietekme uz blakus tirgiem, tādiem kā multimediju draiveru, kas paredzēti bezvadu iekārtām, tirgus, televizora pierīču tirgus, *DRM* risinājumu tirgus un mūzikas piegādes tiešsaistē tirgus. Šajā sakarā ir pietiekami konstatēt, ka *Microsoft* nav izvirzījusi nevienu argumentu, kas spētu atspēkot šo vērtējumu.

1077 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāsecina, ka Komisijas argumentācijas otrais posms ir pamatots.

- 1078 Trešajā argumentācijas posmā Komisija izvērtē tirgus attīstību, ņemot vērā tirgus aptaujas, ko veikusi sabiedrība *Media Metrix*, *Synovate* un *Nielsen/NetRatings*. Būtībā šajās aptaujās iegūtie dati “nemainīgi norāda uz tendenci par [*Windows Media Player*] un *Windows Media* formātu izmantošanu uz citu galveno konkurējošo multimediju draiveru rēķina un multimediju draiveru tehnoloģiju rēķina” (apstrīdētā lēmuma 944. apsvērums).
- 1079 Pirmās instances tiesa uzskata, ka iepriekš minētajā punktā izklāstītais secinājums ir pareizs.
- 1080 Tādējādi, pirmkārt, saistībā ar multimediju draiveru izmantošanu no *Media Metrix* apkopotajiem datiem izriet, ka līdz 1999. gada otrajam pusgadam, kad sākās pārdošana ar piesaisti, *Windows Media Player* ievērojami atpalika no tirgus līdera, proti, *RealPlayer*, kuram bija gandrīz vai divas reizes vairāk lietotāju (apstrīdētā lēmuma 905. un 906. apsvērums). Otrkārt, no 1999. gada otrā pusgada līdz 2002. gada otrajam pusgadam kopējais *Windows Media Player* lietotāju skaits palielinājās par vairāk nekā 39 miljoniem, kas bija līdzvērtīgs kopējam *RealPlayer* un *QuickTime Player* lietotāju skaita pieaugumam (skat. datus apstrīdētā lēmuma 907. apsvēruma 8. un 9. tabulā).
- 1081 Dati, ko *Synovate* apkopojusi sabiedrībai *Microsoft* un kas minēti apstrīdētā lēmuma 918.–920. apsvērumā, skaidri parāda tendenci par labu *Windows Media Player* un par sliktu *RealPlayer* un *QuickTime Player*.
- 1082 It īpaši ir jānorāda, ka no *Synovate* datiem, kas izklāstīti apstrīdētā lēmuma 920. apsvērumā, izriet, ka, lai gan noteikts skaits lietotāju izmantoja vairāk nekā vienu multimediju draiveri, 2003. gada augustā 45 % no aptaujātajiem “vairāku draiveru lietotājiem”

norādīja, ka multimediju draiveris, ko tie izmantoja visbiežāk, bija *Windows Media Player*, salīdzinājumā ar 19 %, kas visbiežāk izmantoja *RealPlayer*, un 11 %, kas visbiežāk izmantoja *QuickTime Player*. Salīdzinājumam — 1999. gada oktobrī multimediju draiveris, ko visvairāk izmantoja vairāku draiveru lietotāji, bija *RealPlayer* (50 %), kam sekoja *Windows Media Player* (22 %) un tad *QuickTime Player* (15 %).

1083 Šajā sakarā ir jāpiebilst, ka *Microsoft* konstatācija, ka patērētāji vidēji izmantoja 1,7 multimediju draiverus 2002. gada jūnijā — skaitlis, kas ir palielinājies līdz 2,1 2004. gadā —, ir jāatspoguļo kontekstā. Kā Komisija pareizi norāda apstrīdētā lēmuma 860. apsvērumā, lejuplādēšana no interneta — kaut gan tā ir mazāk efektīvs izplatīšanas veids nekā iepriekšinstalēšana pie iekārtu ražotājiem — turklāt ļauj lietotājiem pievienot otru multimediju draiveri savam klientu *PC* un nevis aizvietot *Windows Media Player*. *Windows Media Player* vienmēr ir uz klientu *PC*, bet papildu multimediju draiveris dažos gadījumos ir *RealPlayer* un citos gadījumos *QuickTime Player* vai cits multimediju draiveris.

1084 Visbeidzot, *Nielsen/NetRatings* apkopotie dati (skat. apstrīdētā lēmuma 921. un 922. apsvērumu) arī parāda, ka no 2002. gada oktobra līdz 2004. gada janvārim *Windows Media Player* būtiski palielināja savu pārsvaru pār *RealPlayer* un *QuickTime Player*.

1085 Otrkārt, saistībā ar formātu izmantošanu ir jākonstatē, ka *Nielsen/NetRating* dati, kas minēti apstrīdētā lēmuma 930.–932. apsvērumā, skaidri parāda tendenci par labu *Windows Media* formātiem un par sliktu *RealNetworks* formātiem un *Apple QuickTime* formātiem.

1086 Treškārt, Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija pamatoti konstatēja apstrīdētā lēmuma 934.–942. apsvērumā, ka *Netcraft*, sabiedrības, kas sniedz interneta

pakalpojumus, apkopotie dati par internetā izmantotajiem multimediju formātiem, kurus *Microsoft* iesniedza administratīvā procesa laikā, nav pārliecinoši. Konkrētāk, Komisija juridiski pietiekami pierādīja, ka *Netcraft* aptauju kļūdainā metodoloģija, kas identificēta apstrīdētā lēmuma 940.–942. apsvērumā, vājināja *Microsoft* apgalvojumu, ka “2002. gada novembrī *RealNetworks* formāti vēl arvien bija daudz izplatītāki [internetā]” (apstrīdētā lēmuma 937. apsvērumš).

1087 Visbeidzot un ceturtkārt, ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 943. apsvērumā pamatoti noraidīja argumentu, ko *Microsoft* balstīja uz faktu, ka 2001. gadā Savienotajās Valstīs *RealPlayer* bija uz 92 % mājas *PC* un tādējādi tam bija nostiprināta bāze, kas salīdzināma ar *Windows Media Player* bāzi saistībā ar klientu *PC*. Pirmkārt, kā ir norādīts tajā pašā apsvērumā, 2003. gadā Savienotajās Valstīs *RealPlayer* jau bija tikai uz 60–70 % mājas *PC*. Otrkārt, ir jāatgādina, ka *Windows Media Player* instalēšanas likme ir 100 % uz *Windows* klientu *PC* un vairāk nekā uz 90 % klientu *PC* gan izmantošanai mājās, gan darbā visā pasaulē.

1088 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Komisijas nobeiguma secinājums, ko tā izklāsta apstrīdētā lēmuma 978.–984. apsvērumā, par pārdošanas ar piesaisti pret konkurenci vērsto ietekmi ir pamatots. Komisija pamatoti izvirzīja šādus elementus:

— *Microsoft* izmanto *Windows* kā izplatīšanas kanālu, lai sev nodrošinātu ievērojamu konkurētspējas pārsvaru multimediju draiveru tirgū (apstrīdētā lēmuma 979. apsvērumš);

- sakarā ar attiecīgo pārdošanu ar piesaisti *Microsoft* konkurenti ir *a priori* neizdevīgākā stāvoklī, pat ja to produktu raksturīgās īpašības ir labākas nekā *Windows Media Player* (tas pats apsvērums);

- *Microsoft* kavē normālu konkurences procesu, kas sniegtu labumu lietotājiem, nodrošinot ātrākus inovāciju ciklus sakarā ar netraucētu konkurenci pēc nopelniem (apstrīdētā lēmuma 980. apsvērums);

- attiecīgā pārdošana ar piesaisti palielina šķēršļu satura un lietotņu iekļūšanai, kas aizsargā *Windows*, un veicina šādu šķēršļu izveidošanu par labu *Windows Media Player* (tas pats apsvērums);

- *Microsoft* pasargā sevi no efektīvas konkurences no potenciāli efektīvāku multimediju draiveru izplatītājiem, kas varētu apdraudēt tās pozīciju, un tādējādi samazina multimediju draiveru inovācijā investēto talantu un kapitālu (apstrīdētā lēmuma 981. apsvērums);

- ar attiecīgo pārdošanu ar piesaisti *Microsoft* var paplašināt savas pozīcijas ar multimedijiem saistītas programmatūras blakus tirgos un vājināt konkurenci par sliktu patērētājiem (apstrīdētā lēmuma 982. apsvērums);

- ar attiecīgo pārdošanu ar piesaisti *Microsoft* sūta signālus, kas attur inovāciju jebkurās tehnoloģijās, kurās tai varētu būt interese un kuras nākotnē tā varētu sasaistīt ar *Windows* (apstrīdētā lēmuma 983. apsvērums).

1089 Līdz ar to Komisija pamatoti norādīja apstrīdētā lēmuma 984. apsvērumā, ka pastāvēja ievērojams risks, ka *Windows* un *Windows Media Player* pārdošana ar piesaisti būtiski samazinās konkurenci, tā ka efektīvas konkurences struktūras saglabāšana nevarētu tikt garantēta pārredzamā nākotnē. Ir jāprecizē, ka Komisija neapgalvoja, ka pārdošana ar piesaisti būtu likvidējusi visu konkurenci straumējošo multimediju draiveru tirgū. *Microsoft* arguments, ka vairākus gadus pēc attiecīgās ļaunprātīgās rīcības vairāki trešo personu multimediju draiveri vēl joprojām ir tirgū, tādējādi neapgāž Komisijas argumentu.

1090 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* nav izvirzījusi nevienu argumentu, kas varētu apgāzt konstatācijas, kuras Komisija veikusi apstrīdētajā lēmumā, par nosacījumu par konkurences ierobežošanu. Tādējādi Pirmās instances tiesai ir jāsecina, ka Komisija ir pietiekami pierādījusi, ka attiecīgais nosacījums ir izpildīts šajā lietā.

e) Par objektīva pamatojuma neesamību

Apstrīdētais lēmums

1091 Apstrīdētā lēmuma 955.–970. apsvērumā Komisija izvērtē *Microsoft* argumentu, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti rada efektivitātes ieguvumus, kuri atsvēr identificēto pret konkurenci vērsto iedarbību.

1092 Pirmkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentu, ka šī pārdošana ar piesaisti rada efektivitātes ieguvumus, kas saistīti ar izplatīšanu (apstrīdētā lēmuma 956.–961. apsvērums).

- 1093 Šajā sakarā Komisija iesākumā uzskata, ka *Microsoft* nevar apgalvot, ka fakts, ka opciju komplekts, kas "lietošanai gatavam" datoram ir noteikts pēc noklusējuma, sniedz patērētājiem ieguvumus, taupot laiku un samazinot sajaukšanas risku. *Microsoft* tādējādi jauc "patērētāju ieguvumu no tā, ka multimediju draiveris ir iepriekšinstalēts kopā ar klientu *PC* operētājsistēmu, ar to, ka *Microsoft* izvēlas patērētājiem multimediju draiveri" (apstrīdētā lēmuma 956. apsvēruma).
- 1094 Pēc tam Komisija uzsver iekārtu ražotāju lomu un it īpaši faktu, ka tie konfigurē klientu *PC* gan aparatūras, gan programmatūras ziņā, lai šos klientu *PC* diferencētu no konkurējošiem produktiem un apmierinātu specifisku patērētāju pieprasījumu. Komisija izskaidro, ka tirgus tādējādi atbildēs uz efektivitāti, kas saistīta ar pilna komplekta iegādi, [kurš sastāv no] aparatūras, operētājsistēmas un programmatūras lietotnēm, un papildus tam tirgus būtu brīvs piedāvāt daudzveidību, ko pieprasa patērētāji (apstrīdētā lēmuma 957. apsvēruma). Patērētāji varētu izvēlēties no klientu *PC* operētājsistēmu un multimediju draiveru komplektiem, kurus piedāvā iekārtu ražotāji, tos, kas tiem der vislabāk.
- 1095 Turklāt Komisija uzskata, ka *Microsoft* arī nevar izvirzīt faktu, ka efektivitāte, kas rodas no divu produktu pārdošanas ar piesaisti, var nozīmēt finanšu resursu ietaupījums, kas citā gadījumā tiktu izlietots, lai uzturētu izplatīšanas sistēmu otram produktam, un ka šī efektivitāte tiktu nodota patērētājiem, "kuri varētu ietaupīt izmaksas, kas saistītas ar otro pirkšanas gadījumu, ieskaitot produkta izvēlēšanās un instalēšanas izmaksas" (apstrīdētā lēmuma 958. apsvēruma). Komisija it īpaši kontrastē zemās izplatīšanas izmaksas, kas saistītas ar programmatūras licencēšanu, ar patērētāju izvēles un inovācijas nozīmību saistībā ar programmatūru, tādu kā multimediju draiveri.
- 1096 Visbeidzot, Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumu, ka, aizliedzot attiecīgo pārdošanu ar piesaisti, tā nostādīja *Microsoft* neizdevīgā konkurences pozīcijā salīdzinājumā ar

nājumā ar lielāko daļu tās konkurentu, kas piegādā multimediju funkcionalitātes kopā ar to operētājsistēmām. Komisija šajā sakarā norāda, ka, pirmkārt, apstrīdētais lēmums neliedz *Microsoft* noslēgt līgumus ar iekārtu ražotājiem, lai tie iepriekšinstalētu *Windows* operētājsistēmu un multimediju draiveri — iespējams *Windows Media Player* — lai apmierinātu patērētāju pieprasījumu. Komisija uzsver, ka “tas, kas ir ļaunprātīgs, ir tas, ka *Microsoft* nemainīgi uzspiež savu multimediju draiveri ar pārdošanu ar piesaisti” (apstrīdētā lēmuma 959. apsvērums). Komisija piebilst, ka *Microsoft* neņem vērā faktu, ka pārdošanai ar piesaisti ir dažāda ietekme uz tirgu atkarībā no tā, vai to praktizē dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums vai uzņēmums, kas tāds nav. Turklāt Komisija atgādina, ka dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam var tikt liegtas tiesības praktizēt rīcību, kas nebūtu sodāma, ja to praktizētu dominējošā stāvoklī neesoši uzņēmumi.

1097 Otrkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentu, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti rada efektivitātes ieguvumus, kas saistīta ar *Windows Media Player* kā platformas saturam un lietotnēm esamību (apstrīdētā lēmuma 962.–969. apsvērums).

1098 Šajā sakarā Komisija pēc būtības norāda, ka *Microsoft* nav iesniegusi pierādījumus, ka *Windows Media Player* integrēšana *Windows* uzlabo produkta tehnisko sniegumu vai, vispārīgāk, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti ir neaizvietoājama, lai sasniegtu konkurencei labvēlīgu ietekmi, uz kuras tā balstīta. Komisija it īpaši norāda, ka *Microsoft* ne apgalvo, ne pierāda, ka programmatūras izstrādātāji nebūtu varējuši izstrādāt lietotnes, ja *Windows Media Player* būtu bijis izplatīts neatkarīgi no *Windows* klientu PC operētājsistēmas (apstrīdētā lēmuma 965. apsvērums).

1099 Komisija arī norāda, ka fakts, ka dažādu izstrādātāju multimediju draiveri varēja funkcionēt ar *Windows*, sniedza ievērojamu ieguldījumu straumējošo multime-

diju tehnoloģiju izplatīšanā un tam sekojošā vairāku multimediju lietotņu attīstībā (apstrīdētā lēmuma 966. apsvērumš).

- 1100 Treškārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 970. apsvērumā secina, ka *Microsoft* nav pietiekami pierādījusi, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti bija objektīvi pamatota ar konkurenci labvēlīgu ietekmi, kas būtu atsvērusi konkurences šķērsli, ko radīja šī prakse. Ieguvumi, kurus *Microsoft* pasniedz kā tādus, kas radās sakarā ar pārdošanu ar piesaisti, varēja tikt sasniegti bez tās. Turklāt citi ieguvumi, uz kuriem balstās *Microsoft*, būtībā ietver *Microsoft* paaugstinātu rentabilitāti un ir nesamērīgi salīdzinājumā ar pārdošanas ar piesaisti pret konkurenci vērsto iedarbību.
- 1101 Apstrīdētā lēmuma 1026.–1042. apsvērumā Komisija izvērtē argumentus, kurus *Microsoft* balstīja uz apgalvoto savstarpējo atkarību starp *Windows* un *Windows Media Player* un savstarpējo atkarību starp *Windows* un trešo personu lietotnēm.

Lietas dalībnieku argumenti

- 1102 Sniedzot ievadu argumentiem, kurus tā attīstīs saistībā ar *Windows* un *Windows Media Player* pārdošanu ar piesaisti, *Microsoft* izklāsta virkni apsvērumu par faktiem.
- 1103 Tādējādi, pirmkārt, tā apgalvo, ka kopumā jaunu funkcionalitāšu integrēšana secīgajās *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas versijās sniedz ieguvumus programma-tūras izstrādātājiem, iekārtu ražotājiem un patērētājiem.

1104 Saistībā ar programmatūras izstrādātājiem *Microsoft* iesākumā izklāsta, ka *Windows* klientu *PC* operētājsistēma nodrošina stabilu un labi definētu platformu programmatūras izstrādāšanai. Jauno funkcionalitāšu integrēšana *Windows* atvieglo un paātrina ar *Windows* saderīgas programmatūras izstrādāšanu. Fakts, ka programmatūras izstrādātāji var izmantot *Windows* piedāvātas funkcionalitātes, ļauj tiem samazināt funkcionalitāšu skaitu, kas tiem ir nepieciešamas, lai izstrādātu, attīstītu un testētu savus produktus, un arī samazināt šo produktu kopējo lielumu. Visbeidzot, *Microsoft* norāda, ka, jo mazāk programmatūras koda satur lietotne, jo mazāk iespējams ir tas, ka šī lietotne nestrādās vai ka tai būs vajadzīga tehniskā palīdzība.

1105 Saistībā ar iekārtu ražotājiem *Microsoft* norāda, ka “tie rēķinās ar papildu funkcionalitāšu pievienošanu *Windows*, lai radītu *PC*, kas patiks patērētājiem un kas atbalstīs jaunu interesantu lietotņu radīšanu”.

1106 Patērētāji sagaida, ka *Windows* pastāvīgi uzlabosies. Turklāt jauni *PC* lietotāji, it īpaši ar ierobežotām tehniskām zināšanām, vēlas, lai *PC* būtu viegli uzstādāms un lietojams.

1107 Otrkārt, *Microsoft* apraksta ieguvumus, kas rodas no integrēšanas, konkrētāk, no multimediju funkcionalitātes integrēšanas *Windows*. Šajā sakarā tā iesākumā norāda, ka trešo personu lietotnes var balstīties uz šo funkcionalitāti, kas programmatūras izstrādātājiem ļauj vieglāk iekļaut audio un video saturu savos produktos. Multimediju funkcionalitātes vienvēidīgā esamība *Windows* operētājsistēmā, kas ir atklāta programmatūras izstrādātājiem ar publicētu *API* palīdzību, veicināja daudzu lietotņu radīšanu, kas izmanto šādu saturu. Pēc tam tā apgalvo, ka multimediju funkcionalitāte *Windows* operētājsistēmā piedāvā virkni funkciju, tādu kā iespēja atskaņot audio CD un video DVD un lejuplādēt mūziku internetā, kas ir populāras patērētāju vidū,

un ļauj palielināt klientu PC pārdošanas apjomus. Visbeidzot, *Microsoft* norāda, ka multimediju funkcionalitātes esamība *Windows* operētājsistēmās padara PC pievilcīgākus un vieglāk lietojamus patērētājiem.

1108 *Microsoft* norāda, ka tās rīcības galvenais pamatojums ir tāds, ka jaunas funkcionalitātes integrēšana operētājsistēmā sakarā ar tehnoloģisko progresu un izmaiņām patērētāju pieprasījumā ir galvenais konkurences elements operētājsistēmu uzņēmējdarbībā un ir kalpojis industrijai vairāk nekā 20 gadus. Tā apgalvo, ka straumēšanas iespējas integrēšana *Windows* ir viens no tās “veiksmīgā uzņēmējdarbības modeļa” aspektiem un ir sniedzis ieguldījumu tam, ka palielinās digitālo multimediju izmantošana. Šajā sakarā atbalstīta no *DMDsecure* u.c. un *Exor* puses, *Microsoft* apgalvo, ka Komisija pieļāva acīmredzamu kļūdu vērtējumā, pietiekamā mērā neņemot vērā patieso ieguvumu no jaunās funkcionalitātes integrēšanas *Windows* operētājsistēmā.

1109 Lai pamatotu iepriekšējā punktā izklāstīto argumentāciju, *Microsoft* formulē trīs apsvērumu sērijas.

1110 Pirmkārt, *Microsoft*, ko atbalsta *DMDsecure* u.c., *TeamSystem*, *Mamut* un *Exor*, apgalvo, ka multimediju funkcionalitātes integrēšana *Windows* vidē ir būtiska, lai ļautu programmatūras izstrādātājiem un interneta lapu veidotājiem efektīvi izmantot “stabilu un labi definētu” *Windows* platformu. Balstoties uz šo funkcionalitāti, šie programmatūras izstrādātāji un interneta lapu veidotāji var viegli iekļaut audio un video saturu savos produktos un tādējādi tiem nav jāizstrādā sarežģīts programmatūras kods, kas nepieciešams, lai atskaņotu šādu saturu, un tie var koncentrēties uz savu produktu iezīmju uzlabošanu.

- 1111 *Microsoft* noraida apstrīdētā lēmuma 1031. apsvērumā izklāstīto Komisijas apgalvojumu, ka nav nozīmes, vai multimediju funkcionalitāti, kas savienota ar *Windows*, piegādā *Microsoft* vai trešās personas, jo ir iespējams redistributēt programmatūras kodu, kas sniedz šo funkcionalitāti, vai balstīties uz funkcionalitāti, ko sniedz trešo personu multimediju draiveri. *Microsoft* apgalvo, ka, ja programmatūras izstrādātājiem nebūtu vienotas platformas, kas sniedz uzticamu sistēmu pakalpojumu komplektu, tiem vajadzētu katrā individuālā gadījumā noskaidrot, kāda funkcionalitāte ir tajā *Windows* versijā, kas ir instalēta uz noteikta klienta *PC*, un tad papildināt šo funkcionalitāti, ja nepieciešams. Tas padarītu lietotnes lielākas un sarežģītākas un tādējādi dārgākas izstrādāšanai, testēšanai un apkalpošanai.
- 1112 *Microsoft*, ko šajā sakarā atbalsta *Exor*, apgalvo, ka komponentu pievienošana *Windows* gabalu pa gabalam riskē radīt konfliktus starp dažādām šo komponentu versijām, kas varētu izraisīt to, ka *Windows* vai instalētā lietotne nestrādā.
- 1113 *Microsoft* arī apgalvo, ka saistībā ar lietotnēm, “kas jau tiek plaši izmantotas”, nav nekāda gatava mehānisma, lai izplatītu *Windows* komponentus, uz kuriem tie balstīti, lai iegūtu multimediju funkcionalitāti. Šīs lietotnes vairs nestrādās pareizi ar *Windows* versiju bez *Windows Media Player*. Turklāt multimediju funkcionalitāte *Windows* operētājsistēmā nav “savstarpēji aizvietojava” [“fungible”], tā ka lietotne, kas ir izstrādāta, lai balstītos uz šo funkcionalitāti, nevar balstīties uz līdzīgu konkurējoša multimediju draivera sniegtu funkcionalitāti bez tā, ka šī funkcionalitāte tiek būtiski pārstrādāta.
- 1114 Turklāt *Microsoft* apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka konkurējošie multimediju draiveri ir spējīgi aizvietot *Windows Media Player* saistībā ar lielāko daļu tā funkcionālītāšu. *Microsoft* it īpaši apgalvo, ka Komisija nepierāda, ka jebkāda trešā persona

nolems piedāvāt “substitūcijas funkcionalitāti saistībā ar visu multimediju funkcionalitāti, kas ir integrēta *Windows*”.

- 1115 *Microsoft* uzskata, ka multimediju funkcionalitātes neesamība noteiktos *Windows* eksemplāros būs arī kaitējoša interneta lapu veidotājiem, kas uz tās balstās, lai izplatītu audio un video saturu. Ja tie vairs nevar paļauties uz vienveidīgu multimediju funkcionalitātes esamību *Windows* operētājsistēmā, tad tiem nāksies inkorporēt savos produktos mehānismus, lai noteiktu nepieciešamās mediju funkcionalitātes klātbūtni, un tās neesamības gadījumā inkorporētu mehānismus, kas nepieciešami, lai lejuplādētu vajadzīgo programmatūras kodu lietotāja *PC*.
- 1116 Visbeidzot, replikas rakstā *Microsoft* apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka ieguvumi, kas izriet no multimediju funkcionalitātes integrēšanas *Windows* operētājsistēmā, nevar būt tiesisks pamatojums saskaņā ar Kopienas tiesībām. No vienas puses, kad Komisija piemēro EKL 82. pantu, tā nevar neņemt vērā ieguvumus, kas izriet no rīcības, kas tiek uzskatīta par ļaunprātīgu. No otras puses, nav pareizi apgalvot, ka standartizācija, kas būtu notikusi šajā lietā, nebūtu konkurences procesa rezultāts.
- 1117 Otrkārt, *Microsoft* apgalvo, ka multimediju funkcionalitātes integrēšana *Windows* operētājsistēmā ir neaizvietoājama, lai sasniegtu “citus ieguvumus”.
- 1118 *Microsoft* izskaidro, ka *Windows* sastāv no liela skaita specializētu programmatūras bloku, kas izpilda specifiskas funkcijas. Lai novērstu vienas un tās pašas funkcionalitātes dublēšanos katrā no šiem blokiem, noteikti programmatūras bloka kodi — “komponenti” — balstīti viens uz otru, lai izpildītu noteiktus uzdevumus. Viens komponents tādējādi var tikt izmantots, lai izpildītu vairākas funkcijas. Piemēram,

komponents, kas atskaņo audio saturu, var tikt izmantots gan "Help" sistēmā *Windows* vidē, gan teksta nolasišanas balsī sistēmā, kas padara *Windows* pieejamāku cilvēkiem ar sliktu redzi. Šī programmatūras izstrādāšanas metode, kas pazīstama kā "komponentizācija", balstīta uz komponentu savstarpējo atkarību, lai gadījumā, ja viens komponents tiktu izņemts, pārējie funkcionētu. Tādējādi daudzas *Windows XP* iezīmes, ieskaitot *Help* sistēmu, vairs nefunkcionētu, ja multimediju funkcionalitāte būtu izņemta no operētājsistēmas. Turklāt dēļ komponentu savstarpējās atkarības *Microsoft* nespēs izstrādāt citas *Windows* daļas, kuras ir paredzētas, lai balstītos uz multimediju funkciju, ja tā nevar būt pārliccināta, ka šī funkcionalitāte būs uz visiem *Windows* klientu *PC*. Tādēļ datoru ražotājiem nebūtu jābūt tiesīgiem brīvi izņemt *Windows* komponentus, it īpaši tos, kas sniedz multimediju funkcionalitāti.

1119 Replikas rakstā *Microsoft* noliedz, ka tā būtu jebkad apgalvojusi, ka *Windows Media Player* integrēšana *Windows* vidē radīja tehniska rakstura efektivitātes ieguvumus. Tā apgalvo, ka tā detalizēti izskaidroja iemeslus, kādēļ bija "tehniski efektīvi iekļaut multimediju funkcionalitāti *Windows* vidē, kas ir pieejama, lai uz tās varētu balstīties operētājsistēmas citas daļas, kā arī lietotnes, kas funkcionē uz šīs operētājsistēmas". Turklāt fakts, ka daudzi programmatūras izstrādātāji brīvi izvēlas balstīties uz *Windows* multimediju funkcionalitāti, pati par sevi ir pierādījums tam, ka šādas funkcionalitātes "vienveidīga integrācija" rada tehniska rakstura efektivitātes ieguvumus. Visbeidzot, *Microsoft* apgalvo, ka administratīvā procesa laikā tā parādīja, ka *Windows* strādāja "ātrāk", kad multimediju funkcionalitāte bija integrēta.

1120 Treškārt, *Microsoft* apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā noteiktā korektīvā pasākuma izpildei būs kaitīgas sekas.

- 1121 Šajā sakarā, no vienas puses, tā norāda, ka noteiktu komponentu izņemšana no veseluma, ko veido *Windows* un *Windows Media Player*, degradēs operētājsistēmu, it īpaši kad šie komponenti tiek izmantoti, lai sniegtu pamata pakalpojumus, tādus kā spēja atskaņot audio un video saturu.
- 1122 No otras puses, *Microsoft* norāda, ka, ja apstrīdētais lēmums tiktu piemērots kā precedents attiecībā pret integrēšanu *Windows* operētājsistēmā nākotnē, ļoti ātri kļūtu neiespējams izstrādāt, attīstīt un testēt šo operētājsistēmu. Saistībā ar katru programmatūras koda bloku, kas būtu jāpadara par izņemamu, *Microsoft* sastaptos ar eksponentālu nepieciešamā darba apjoma pieaugumu. Tādējādi, piemēram, ja Komisija nolētu piemērot otram programmatūras blokam tādus pašus principus, kā noteikti apstrīdētajā lēmumā, *Microsoft* būtu jāpiedāvā četras dažādas *Windows* versijas. Šādas “fragmentēšanas” rezultāts būtu tāds, ka būtu neiespējami zināt, vai konkrētais operētājsistēmas eksemplārs ietver funkcionalitāti, uz kuru programmatūras izstrādātāji, perifērijas ierīču ražotāji vai lietotāji vēlējas paļauties. Tādējādi uz katru datoru ražotāju būtu viena vai pat vairākas *Windows* versijas, no kurām katra piedāvā dažādu funkcionalitāšu komplektu. Ilgtermiņā iespēja izņemt *Windows* funkcionalitātes samazinātu patērētāju izvēli, jo patērētāji būtu piesaistīti pie noteiktu klientu *PC* zīmoliem, kuri funkcionētu ar īpašām *Windows* versijām, bez garantijas, ka lietotnes, tādās kā grafika, funkcionētu uz citām *Windows* versijām. Kļūtu arī daudz grūtāk jaukt un saskaņot dažādus zīmolus klientu *PC* vienā datortīklā. *Microsoft* uzskata, ka vienīgais veids, kā izvairīties no šādas “fragmentēšanas”, būtu “iesaldēt” *Windows* tās pašreizējā versijā.
- 1123 Komisija iesākumā noraida *Microsoft* apsvērumus par faktiem. Komisija it īpaši apgalvo, ka prasītājas vispārējiem apgalvojumiem par ieguvumiem no jauno funkcionalitāšu, kas nav saistītas *Windows Media Player*, integrēšanas klientu *PC* operētājsistēmā nav nozīmes.

1124 Pēc tam Komisija, ko atbalsta SIIA, apgalvo, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka inkriminētā rīcība ir objektīvi pamatota.

1125 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija atgādina, ka apstrīdētā lēmuma 955.–970. apsvērumā tā tika noraidījusi *Microsoft* argumentus, ka attiecīgajai pārdošanai ar piesaisti bija efektivitātes ieguvumi, kas spēj atsvērt identificēto pret konkurenci vērsto iedarbību. Saistībā ar, konkrētāk, apgalvotajiem izplatīšanas efektivitātes ieguvumiem Komisija norāda, ka *Microsoft* argumenti ir bāzēti uz to, ka ir sajaukti “patērētāju ieguvumi no tā, ka multimediju draiveris ir iepriekšinstalēts kopā ar klientu *PC* operētājsistēmu, ar faktu, ka *Microsoft* izvēlas multimediju draiveri patērētājiem”. Atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 962. apsvērumu, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* nav norādījusi nekādu tehniska rakstura ieguvumu, kam priekšnosacījums būtu *Windows Media Player* integrēšana *Windows* vidē. *Microsoft* apgalvojums, kas pirmo reizi tika izvirzīts replikas rakstā, ka *Windows* funkcionē ātrāk, kad multimediju funkcionalitāte ir integrēta, nav pamatots ne ar kādiem pierādījumiem. Visbeidzot, saistībā ar attiecīgo pārdošanu ar piesaisti *Microsoft* sevi nošķir no efektīvas konkurences no potenciāli daudz efektīvāku multimediju draiveru izplatītājiem, kas varētu apdraudēt tās pozīciju. *Microsoft* tādējādi samazina talantu un kapitālu, kas tiek investēts multimediju draiveru inovācijās, un samazina savu stimulu veikt inovācijas šajā sfērā.

1126 Otrkārt, Komisija izvērtē *Microsoft* apsvērumu trīs sērijās.

1127 Pirmkārt, Komisija norāda, ka multimediju draiveriem piemīt gan lietotnes, gan programmatūras platformas iezīmes. Citiem vārdiem, kaut gan tie balstīti uz klientu *PC* operētājsistēmu, citas lietotnes balstītas uz tiem. Multimediju draiveri piedāvā savu platformu pakalpojumus neatkarīgi no tā, vai tie ir piesaistīti *PC* operētājsistēmai.

- 1128 Komisija apgalvo, ka ieguvumi, ko pārdošana ar piesaisti sniedz programmatūras izstrādātājiem un satura sniedzējiem, ir tādi, ka tie ļauj tiem izvairīties no “konkurences pūlēm”, kas nevar būt tiesisks pamatojums saskaņā ar Kopienu konkurences tiesībām. Sakarā ar *Windows Media Player* sasaistīšanu ar “*Windows* monopola visuresamību” programmatūras izstrādātājiem un satura sniedzējiem, kas bāzē savus produktus uz *Windows Media Player*, nav jāpārlicina lietotājus instalēt šo draiveri. No otras puses, tie, kuri bāzē savus produktus uz trešo personu multimediju draiveriem, parasti rada stimulu lietotājiem instalēt nepieciešamo multimediju draiveri uz sava datora, piemēram, iekļaujot saites, caur kurām lejuplādēt draiveri no interneta.
- 1129 Komisija piebilst, ka attiecīgās pārdošanas ar piesaisti sekas ir tādas, ka tiek paaugstinātas izmaksas konkurējošo multimediju draiveru izplatītājiem un trešo personu programmatūras izplatītājiem, kas balstās uz šiem multimediju draiveriem, kas tiem obligāti rodas, pārliecinot lietotājus instalēt šos multimediju draiverus, tāpēc ka “konkurentiem ir nepieciešams pārvarēt bremsējošos faktorus, ko rada *Windows Media Player* automatiskā klātbūtne, instalēt atšķirīgu multimediju draivera produktu, bet kuram būtībā ir līdzīgas iezīmes (šādu bremsējošo faktoru piemēri ir apmācību, atbalsta un uzglabāšanas izmaksas)”.
- 1130 Komisija arī uzskata, ka *Microsoft* argumenti par vienoto platformu ir līdzvērtīgi apgalvošanai, ka tai būtu jāļauj paplašināt *Windows* monopolu, piesaistot citus programmatūras produktus pie *Windows* vienkārša iemesla dēļ, ka šādi citi programmatūras produkti arī piedāvā platformas kapacitāti trešo personu izstrādātājiem. *Microsoft* pēc būtības apgalvo, ka *Windows Media Player* integrēšana *Windows* vidē noved pie *de facto* standartizācijas un ka tas sniedz ieguvumus trešām personām, jo tās zina, ka *Windows Media Player* vienmēr būs *Windows* vidē. Tomēr šādu standartizāciju nevar vienpusēji noteikt dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums ar pārdošanas ar piesaisti palīdzību (apstrīdētā lēmuma 969. apsvērums).

- 1131 Turklāt Komisija apstiprina, ka, pat ja programmatūras kods nav pilnībā savstarpēji aizvietojams [*fungible*] (skat. šī sprieduma 1113. punktu), tomēr konkurējošie multimediju draiveri var aizvietot *Windows Media Player* lielākajā daļā tā funkcionalitāšu. Saistībā ar citām funkcionalitātēm trešo personu multimediju draiveru izplatītāji var izvēlēties tos pašreiz neimplementēt, jo tie zina, ka tās ir pieejamas *Windows Media Player* ietvaros. Tomēr tas neizslēdz iespēju, ka tie attīstīs šo funkcionalitāti uzreiz pēc korektīvā pasākuma izpildīšanas, lai izmantotu *Windows* versiju bez *Windows Media Player* un apmierinātu programmatūras izstrādātāju pieprasījumu.
- 1132 Atbildes rakstā uz repliku Komisija precizēja, ka tā nekad nav apgalvojusi, ka trešo personu multimediju draiveri bija “pilnīga substitūcija” *Windows* multimediju funkcionalitātei. Tā apstrīdētajā lēmumā tikai paskaidroja, ka trešo personu multimediju draiveri, kas funkcionē *Windows* versijā bez *Windows Media Player*, var lielā mērā “aizvietot” *Windows Media Player* iezīmes. Straumējošie multimediju draiveri konkurē, balstoties uz vairākiem parametriem, tādiem kā straumēšanas kvalitāte, satura organizēšanas metode un formāts, kādā ir sniegta datne.
- 1133 Visbeidzot, Komisija apstrīd *Microsoft* apgalvojumu, ka dažas lietotnes vairs pienācīgi nestrādās, kad tās tiks izmantotas ar to *Windows* versiju, kas noteikta apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā. Turklāt, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 1038. apsvērumā sniegto piemēru, Komisija norāda, ka profesionālās interneta lapas parasti inkorporē mehānismus, kas automātiski nosaka komponentu neesamību, kas nepieciešami, lai palaistu interneta lapu, un ļauj tos lejuplādēt. Atbildes rakstā uz repliku Komisija piebilst, ka katrā ziņā izstrādātājiem, kas bāzē savus produktus uz *Windows Media Player*, ir daudz veidu, kā rīkoties gadījumā, ja *PC* lietotājs vēl nav instalējis *Windows Media Player*.

- 1134 Otrkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentus par komponentizāciju.
- 1135 Komisija iesākumā norāda, ka šie argumenti ir pilnībā abstrakti, jo *Microsoft* atsaucas uz multimediju funkcionalitāti vispārīgi. Tā atkārtoti, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā noteiktais korektīvais pasākums neskar *Windows* multimediju pamata funkcionalitāti.
- 1136 Pēc tam Komisija apgalvo, ka *Windows Media Player* sastādošās datnes, kuras ir jāizņem saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, *Microsoft* ir skaidri identificējusi. Komisija atsaucas uz 2004. gada 13. septembra vēstuli no Heintera [Heiner], *Microsoft* darbinieka, un norāda, ka *Microsoft* nevar apgalvot, ka nav “tehniski iespējams” izstrādāt *Windows* versiju bez *Windows Media Player*.
- 1137 Turklāt Komisija atgādina, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieprasīts, lai *Microsoft* izstrādātu un piedāvātu *Windows* versiju bez *Windows Media Player* un nodrošinātu, ka šī versija ir pilnībā funkcionējoša un labas kvalitātes, bet neliedz *Microsoft* turpināt piedāvāt *Windows* versiju komplektā ar *Windows Media Player* “saskaņā ar tās pašreizējo programmatūras izstrādāšanas metodoloģiju”.
- 1138 Visbeidzot, Komisija norāda, ka *Microsoft* sniedz tikai vienu piemēru par “komponentu savstarpējo atkarību”, proti, *Windows XP Help* sistēmu. Tiktāl, ciktāl šī *Help* sistēma balstīta uz audio un video, tā balstīta uz multimediju infrastruktūru, kas paliks *Windows* versijā bez *Windows Media Player*. Tā tādējādi strādās labi neatkarīgi

no *Windows Media Player* klātbūtnes, kā to pierāda testa ziņojums, ko *RealNetworks* iesniedza pagaidu noregulējuma tiesvedībā. Turklāt *Microsoft* apgalvojums, ka vairākas citas *Windows XP* iezīmes vairs nestrādās, ja multimediju funkcionalitāte tiek izņemta no sistēmas, kas sastāv no *Windows* un *Windows Media Player*, ir pilnībā nepamatots.

- 1139 Komisija piebilst, ka apstrīdētā lēmuma 1026.–1042. apsvērumā tā detalizēti izvērtēja jautājumu par apgalvoto savstarpējo atkarību starp *Windows* un *Windows Media Player*. Tā atgādināja, ka ir konstatējusi, ka bija acīmredzams, ka, ja *Windows Media Player* tiktu izņemts no *Windows*, noteiktas funkcionalitātes, ko tas parasti sniedz, vairs nebūtu pieejamas (apstrīdētā lēmuma 1033. apsvērumš). Tas tomēr nenozīmē, ka šī operētājsistēma nestrādās pienācīgi vai ka produkts būs “degradēts” (pasliktināts). Turklāt *Windows XP Embedded* piemērs pierāda, ka *Windows* tehniskā ziņā spēj tikt galā ar multimediju iespēju neesamību, kas radusies sakarā ar koda izņemšanu, nenotiekot operētājsistēmas funkcionalitāšu sabrukumam (apstrīdētā lēmuma 1028.–1030. apsvērumš).
- 1140 Treškārt, Komisija uzskata, ka argumenti, kurus *Microsoft* izvirza sakarā ar apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā noteiktā korektīvā pasākuma negatīvo ietekmi nākotnē, ir hipotētiski, spekulatīvi un pilnībā neatbilstoši.
- 1141 Iesākumā Komisija atgādina, ka saskaņā ar apstrīdēto lēmumu *Microsoft* saglabā tiesības piedāvāt *Windows* versiju komplektā ar *Windows Media Player*.
- 1142 Pēc tam Komisija, ko šajā sakarā atbalsta *SIIA*, norāda, ka *Microsoft* jau komercializē vairākas dažādas klientu *PC* operētājsistēmas versijas, kas visas nav savstarpēji aizvietošanas, tādas kā *Windows 98*, *Windows 2000*, *Windows Millenium Edition*, *Windows NT* un *Windows XP*. Šīs dažādās *Windows* versijas neatbalsta vienas un tās pašas lietotnes.

1143 Visbeidzot, Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumu, ka tai būtu “jāiesaldē” *Windows* tās pašreizējā versijā. Tā apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā noteiktais korektīvais pasākums pilnībā saglabā *Microsoft* stimulu veikt inovācijas gan multimediju draiveru tirgū, gan klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, un ļauj patērētājiem izvēlēties produktus pēc to nopelniem. Komisija, ko šajā sakarā atbalsta *Audiobanner.com*, apgalvo, ka patiesībā tā ir pārdošana ar piesaisti, kas demotivē veikt inovācijas, it īpaši multimediju draiveru tirgū (apstrīdētā lēmuma 981. apsvērums). Turklāt šī prakse demotivē investīcijas visās tehnoloģijās, kurās *Microsoft* varētu būt interese nākotnē (apstrīdētā lēmuma 983. apsvērums).

Pirmās instances tiesas vērtējums

1144 Iesākumā ir jāatgādina, ka, lai gan Komisijai ir pienākums pierādīt to apstākļu pastāvēšanu, kas veido EKL 82. panta pārkāpumu, attiecīgajam dominējošā stāvoklī esošajam uzņēmumam, nevis Komisijai, vajadzības gadījumā pirms administratīvā procesa beigām ir jānorāda eventuāls objektīvs pamatojums un šajā sakarā ir jāizvirza argumenti un pierādījumi. Tad Komisijai ir pienākums, ja tā grasās konstatēt dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, pierādīt, ka šī uzņēmuma izvirzītie argumenti un pierādījumi nevar tikt pieņemti un līdz ar to izvirzītais pamatojums nevar tikt pieņemts.

1145 Rakstveida procesuālajos dokumentos *Microsoft* pēc būtības izvirza divas sērijas argumentu, lai attaisnotu savu rīcību, kuras lielā mērā aptver tos argumentus, kurus tā iesniedza šajā pašā sakarā administratīvā procesa laikā un kurus Komisija izvērtēja un pamatoti noraidīja apstrīdētā lēmuma 955.–970. un 1026.–1042. apsvērumā, kā tas izriet no turpmākajiem punktiem.

- 1146 No vienas puses, *Microsoft* kritizē Komisiju, ka tā nav ņēmusi vērā ieguvumus, kas izriet no *Microsoft* uzņēmējdarbības modeļa, kas ietver pastāvīgu jaunu funkcionalitāšu integrēšanu *Windows*. Šajā kontekstā *Microsoft*, konkrētāk, apgalvo, ka multimediju funkcionalitātes integrēšana *Windows* vidē ir neaizvietoājama, lai programmatūras izstrādātāji un interneta lapu veidotāji varētu turpināt gūt labumu no ievērojamām priekšrocībām, kuras sniedz “stabila un labi definēta” *Windows* platforma.
- 1147 No otras puses, *Microsoft* norāda, ka, ja multimediju funkcionalitāte tiktu izņemta no kopuma, ko veido *Windows* un *Windows Media Player*, tad rastos virkne problēmu, kas skartu patērētājus, programmatūras izstrādātājus un interneta lapu veidotājus. *Microsoft* it īpaši norāda uz faktu, ka *Windows* operētājsistēma balstīta uz metodi, kas ir pazīstama kā “komponentēšana” (skat. šī sprieduma 1118. punktu) un ka multimediju funkcionalitātes izņemšanas rezultāts būtu šīs sistēmas degradēšana un “fragmentēšana”.
- 1148 Saistībā ar *Microsoft* argumentu pirmo sēriju iesākumā ir jāatgādina apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punktā konstatētās ļaunprātīgās rīcības precīzais apjoms un šī lēmuma 6. panta a) punktā noteiktā korektīvā pasākuma precīzais apjoms.
- 1149 Tas, ko Komisija apstrīdētajā lēmumā pārmet *Microsoft*, ir nevis fakts, ka *Microsoft* integrē *Windows Media Player* *Windows* vidē, bet gan tas, ka *Microsoft* piedāvā tikai *Windows* versiju, kurā ir integrēts *Windows Media Player*, tas ir, tā neļauj iekārtu ražotājiem vai patērētājiem iegūt *Windows* versiju bez *Windows Media Player* vai vismaz izņemt *Windows Media Player* no sistēmas, kas sastāv no *Windows* un *Windows Media Player*. Tādējādi, kaut gan apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā *Microsoft* ir uzlikts pienākums “piedāvāt pilnīgi funkcionējošu *Windows* klientu PC

operētājsistēmas versiju, kas neietver *Windows Media Player*”, šajā pantā ir tieši noteikts, ka “*Microsoft* saglabā tiesības piedāvāt *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu komplektā ar *Windows Media Player*” (šajā pašā sakarā skat. apstrīdētā lēmuma 1011. un 1023. apsvērumu).

1150 Tādējādi Komisija nejaucas *Microsoft* uzņēmējdarbības modelī tiktāl, ciktāl tas ietver straumējoša multimediju draivera integrēšanu tās klientu *PC* operētājsistēmā vai iespēju, ka šī operētājsistēma ļauj programmatūras izstrādātājiem un interneta lapu veidotājiem izmantot priekšrocības, ko sniedz “stabila un labi definēta” *Windows* platforma. Komisija kritizē faktu, ka *Microsoft* vienlaikus ar *Windows* versiju, kas atbilst tās uzņēmējdarbības modelim, nepārdod šīs sistēmas versiju bez *Windows Media Player*, kas tādējādi ļautu iekārtu ražotājiem vai gala patērētājiem, kas to vēlas, instalēt uz klientu *PC* kā pirmo straumējošo multimediju draiveri produktu pēc savas izvēles.

1151 Pēc tam Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Microsoft* nevar balstīties uz faktu, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti nodrošina vienveidīgu multimediju funkcionalitātes esamību *Windows* vidē, kas ļauj programmatūras izstrādātājiem un interneta lapu veidotājiem izvairīties no nepieciešamības iekļaut savos produktos mehānismus, kas ļauj noteikt, kāds multimediju draiveris ir uz konkrētā klientu *PC*, un vajadzības gadījumā instalēt nepieciešamo funkcionalitāti (skat. šī sprieduma 1107., 1111. un 1115. punktu). Fakts, ka pārdošana ar piesaisti ļauj programmatūras izstrādātājiem un interneta lapu veidotājiem būt pārliecinātiem, ka *Windows Media Player* ir uz praktiski visiem klientu *PC* visā pasaulē, ir tieši viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc Komisija pareizi uzskatīja, ka pārdošana ar piesaisti izraisīja konkurējošo multimediju draiveru izstumšanu no tirgus. Kaut gan vienveidīgā esamība, uz kuru atsauca *Microsoft*, var sniegt priekšrocības šiem tirgus dalībniekiem, tas nevar būt pietiekami, lai atsvērtu attiecīgās pārdošanas ar piesaisti pret konkurenci vērsto iedarbību.

- 1152 Kā Komisija to pamatoti norāda (skat. šī sprieduma 1130. punktu), ar šādu argumentu *Microsoft* faktiski apgalvo, ka *Windows Media Player* integrēšana *Windows* vidē un *Windows* komercializēšana tikai šādā formā izraisa *de facto Windows Media Player* standartizāciju, kam ir labvēlīga iedarbība uz tirgu. Kaut gan vispārēji standartizācija var patiešām sniegt noteiktas priekšrocības, nevar pieļaut, ka to nosaka vienusējā veidā dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, izmantojot pārdošanu ar piesaisti.
- 1153 Ir jāpiebilst, ka nevar tikt izslēgts, ka trešās personas nevēlēsies *de facto* standartizāciju, ko atbalsta *Microsoft*, bet dos priekšroku tam, ka dažādas platformas turpina konkurēt, jo tas stimulēs inovāciju starp šīm dažādajām platformām.
- 1154 Turklāt ir jākonstatē, kā to pamatoti ir izvirzījusi Komisija un *SIIA*, ka citas priekšrocības, ko norāda *Microsoft*, varētu tikpat labi tikt sasniegtas, nepastāvot inkriminētajai rīcībai.
- 1155 Tādējādi patērētāju pieprasījumu pēc “lietošanai gataviem” klientu *PC*, kas ietver straumējošo multimediju draiveri, var pilnībā apmierināt iekārtu ražotājus, kas nodarbojas ar uzņēmējdarbību, kura ietver šādu *PC* montēšanu un cita starpā klientu *PC* operētājsistēmas kombinēšanu ar lietotnēm, kuras vēlas patērētāji (apstrīdētā lēmuma 68. un 119. apsvērums). Ir jāpiebilst, ka apstrīdētajā lēmumā *Microsoft* nav liegts turpināt piedāvāt *Windows* versiju komplektā ar *Windows Media Player* patērētājiem, kas dod priekšroku šādam risinājumam.
- 1156 Tāpat *Microsoft* nevar balstīties uz argumentu, ka iekārtu ražotāji “rēķinās ar papildu funkcionalitāšu pievienošanu *Windows*, lai radītu *PC*, kas patiks patērētājiem un

kas atbalstīs jaunu interesantu lietotņu radišanu”. Iekārtu ražotāji ir spējīgi piedāvāt klientu PC ar šādām iezīmēm, tajos iepriekš instalējot lietotnes, kas saņemtas no programmatūras izstrādātājiem. Tādā pašā veidā *Windows Media Player* piedāvātās funkcionalitātes var sniegt *Microsoft* vai tas var notikt neatkarīgā veidā, tas ir, bez tā, ka multimediju draiveris ir piesaistīts *Windows* operētājsistēmai.

1157 *Microsoft* arī nevar apgalvot, ka multimediju funkcionalitātes integrēšana *Windows* vidē ir būtiska, lai ļautu programmatūras izstrādātājiem un interneta lapu veidotājiem efektīvi izmantot *Windows* platformu, un ka tā ļauj tiem izvairīties no tā, ka tiem pašiem ir jāizstrādā nepieciešamais programmatūras kods.

1158 Apstrīdētā lēmuma 962.–967. apsvērumā izklāstīto iemeslu dēļ šis arguments ir jānoraida kā nepamatots. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka, lai gan strauvējošie multimediju draiveri — un tas attiecas gan uz *Windows Media Player*, gan uz konkurējošiem multimediju draiveriem — ir lietotņu programmatūra, tie tomēr atklāj *API* un tādējādi var kalpot par platformu trešo personu lietotnēm. Pilnībā nav vajadzīgs integrēt šo multimediju draiverus klientu PC operētājsistēmā, lai varētu sniegt šādus platformu pakalpojumus. Konkrētāk, pretēji tam, ko atspoguļotu *Microsoft*, šādas integrācijas neesamības sekas nav tādas, ka programmatūras izstrādātājiem ir jāraksta nepieciešamais programmatūras kods. Tādējādi, kā tas ir norādīts apstrīdētā lēmuma 966. apsvērumā, liels skaits programmatūras izstrādātāju un interneta lapu veidotāju izstrādā savu produkciju, izmantojot *API*, ko atklāj *RealPlayer*, kaut gan tas nav integrēts nevienā PC operētājsistēmā. Šajā pašā ziņā ir jānorāda, ka programmatūras izstrādātāji var radīt — un rada — lietotnes, kas izstrādātas darbam ar *WMP 9*, kaut gan šis draiveris nebija iepriekšinstalēts uz *Windows* (apstrīdētā lēmuma 965. apsvēruma).

- 1159 Visbeidzot, Pirmās instances tiesa konstatē, kā to Komisija ir izvirzījusi gan apstrīdētajā lēmumā, gan rakstveida procesuālajos dokumentos, ka *Microsoft* nepierāda, ka *Windows Media Player* integrēšana *Windows* vidē rada tehniska rakstura ieguvumus vai, citiem vārdiem, ka tas “izraisa izcilu produkta tehnisko sniegumu” (apstrīdētā lēmuma 962. apsvērumš).
- 1160 Replikas rakstā *Microsoft* pirmo reizi izvirza faktu, ka “*Windows* funkcionē ātrāk, kad multimediju funkcionalitāte ir integrēta”. Šajā sakarā ir pietiekami norādīt, ka šis apgalvojums nav pamatots.
- 1161 Arī replikas rakstā *Microsoft* apstiprina, ka fakts, ka daudzi programmatūras izstrādātāji brīvi izvēlas balstīties uz *Windows* multimediju funkcionalitāti, parāda, ka šādas funkcionalitātes “vienveidīga integrēšana” rada tehniska rakstura efektivitātes ieguvumus. Šis apgalvojums ir jānoraida. Pirmkārt, ir jāatgādina, ka apstrīdētais lēmums attiecas uz *Windows Media Player* un nevis uz multimediju funkcionalitāti kopumā. Otrkārt, pats fakts, ka programmatūras izstrādātāji balstās uz *Windows Media Player*, nepierāda, ka pārdošana ar piesaisti rada tehniska rakstura efektivitātes ieguvumus.
- 1162 Otrā argumentu sērija, ko izvirza *Microsoft*, arī ir jānoraida.
- 1163 Šajā sakarā, pirmkārt, saistībā ar *Microsoft* apgalvojumu, ka lietotnes, “kuras jau tiek plaši izmantotas”, vairs nestrādās pareizi, kad tās tiks implementētas *Windows* bez *Windows Media Player*, ir jānorāda, ka tas nav pietiekami pierādīts.

1164 Pēc tam Pirmās instances tiesa uzskata, ka multimediju funkcionalitātes izņemšana no sistēmas, kas sastāv no *Windows* un *Windows Media Player*, ietekmēs *Windows* operētājsistēmas daļu funkcionēšanu, nav pamatots. Vienīgie piemēri, ko šajā sakarā sniedz *Microsoft*, proti, piemērus par *Help* sistēmu un teksta nolasišanas balsī sistēmu, kas ir ietvertas *Windows*, nav pārliecinoši. Šīs sistēmas balstītas uz *Windows* operētājsistēmas multimediju pamata infrastruktūru un nevis uz *Windows Media Player*. Kā jau tika norādīts šī sprieduma 916. punktā saistībā ar attiecīgo pārdošanu ar piesaisti, inkriminētā rīcība attiecas tikai uz lietotņu programmatūru, kas veido *Windows Media Player*, izņemot jebkuru citu multimediju tehnoloģiju klientu *PC* operētājsistēmā, un šīs sistēmas multimediju pamata infrastruktūra paliek tajā *Windows* versijā, kas noteikta apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā. Šī sprieduma 916. punktā arī tika norādīts, ka *Microsoft* pati savā tehniskajā literatūrā nošķir datnes, kas veido *Windows Media Player*, no citām multimediju datnēm, it īpaši no tām, kas attiecas uz multimediju pamata infrastruktūru.

1165 Turklāt Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Microsoft* nevar apgalvot, ka *Windows Media Player* izņemšana no sistēmas, kas sastāv no *Windows Media Player* un *Windows*, degradēs šo operētājsistēmu. Tādējādi *Windows XP Embedded* var tikt nokonfigurēta tādā veidā, lai neiekļautu *Windows Media Player*, nekādā veidā neietekmējot šīs operētājsistēmas vienotību. Turklāt visā laikposmā no 1998. gada jūnija līdz 1999. gada maijam, kad *Microsoft* pirmo reizi integrēja *WMP 6 Windows* klientu *PC* operētājsistēmā, neļaujot iekārtu ražotājiem vai lietotājiem to izņemt no šīs sistēmas, *Microsoft* piedāvāja savu straumējošo multimediju draiveri kā atsevišķu lietotnes programmatūru bez jebkādas iedarbības uz *Windows* operētājsistēmas funkcionēšanu. Turklāt ir jānorāda, ka saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktu *Microsoft* ir laidusi tirgū *Windows* versiju bez *Windows Media Player* un ka šī versija ir pilnībā funkcionāla.

- 1166 Visbeidzot, ir arī jānoraida arguments, ko *Microsoft* izvirza par *Windows* operētājsistēmas “fragmentēšanas” risku (skat. 1122. punktu). Pirmkārt, kā Komisija norādīja aizstāvības rakstā, šis arguments ir hipotētisks un spekulatīvs. Otrkārt, šis arguments ir pretrunā pašas *Microsoft* uzņēmējdarbības praksei. Tādējādi pēdējo gadu laikā *Microsoft* ir komercializējusi vairākas dažādas *Windows* operētājsistēmas versijas, kas visas nav savstarpēji aizvietošanas, proti, *Windows 98*, *Windows 2000*, *Windows Me*, *Windows NT* un *Windows XP*. Turklāt saistībā, piemēram, ar *Windows XP* ir jāpiebilst, ka šo operētājsistēmu var iedalīt septiņās dažādās versijās.
- 1167 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* nav pierādījusi nekādu objektīvu pamatojumu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas un *Windows Media Player* ļaunprātīgajai pārdošanai ar piesaisti.

f) Par pienākumu, kas noteikti Kopienām ar *TRIPS* līgumu, neizpildi

Apstrīdētais lēmums

- 1168 Apstrīdētā lēmuma 1049.–1053. apsvērumā Komisija izvērtē *Microsoft* argumentu, ka pasākums, kas vērsts, lai koriģētu ļaunprātīgo atteikumu sniegt informāciju, neatbilst pienākumiem, kas Kopienai noteikti ar *TRIPS* līgumu, un arī argumentu, ka pasākums, kas vērsts, lai koriģētu ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti, neatbilst pienākumiem, kas Kopienai uzlikti saskaņā ar 1994. gada 15. aprīļa Līgumu par tehniskajām barjerām tirdzniecībai (TBT) (1.A pielikums PTO dibināšanas līgumam (turpmāk tekstā — “TBT līgums”)).

- 1169 Komisija būtībā apgalvo, ka apstrīdētais lēmums pilnībā atbilst pienākumiem, kas noteikti ar *TRIPS* līgumu un TBT līgumu (apstrīdētā lēmuma 1052. apsvērums).
- 1170 Turklāt Komisija apgalvo, ka šī sprieduma 801. un 802. punktā minēto iemeslu dēļ *Microsoft* nevar atsaukties uz šiem līgumiem, lai apstrīdētu apstrīdētā lēmuma tiesiskumu (apstrīdētā lēmuma 1053. apsvērums).

Lietas dalībnieku argumenti

- 1171 *Microsoft* apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā tai ir likts izveidot *Windows* operētājsistēmas versiju, no kuras ir izņemta “gandrīz visa” mediju funkcionalitāte, un piedāvāt patērētājiem Eiropā šo “degradēto produktu” ar *Microsoft* un *Windows* preču zīmēm. Tādējādi ar apstrīdēto lēmumu tiek pārkāptas tās preču zīmju tiesības un autortiesības, divu kategoriju tiesības, kuras Kopienām ir jāaizsargā saskaņā ar *TRIPS* līgumu.
- 1172 Pirmkārt, *Microsoft* apgalvo, ka ar apstrīdēto lēmumu tiek ierobežotas tās preču zīmju tiesības, pārkāpjot *TRIPS* līguma 17.–20. pantu. Saskaņā ar *TRIPS* līguma 17. pantu jebkādiem preču zīmju tiesību izņēmumiem ir jābūt ierobežotiem un jāņem vērā preču zīmes īpašnieka un trešo personu leģitīmās intereses, bet *TRIPS* līguma 20. pants nosaka, ka preču zīmes izmantošana nevar tikt nepamatoti apgrūtināta ar īpašām prasībām, tādām kā “lietošana kādā īpašā formā vai lietošana tādā veidā, kas ir nevēlams tās spējai atšķirt viena uzņēmuma preces vai pakalpojumus no citu uzņēmumu precēm vai pakalpojumiem”.

1173 *Microsoft* uzskata, ka Komisija, pieprasot, lai tā piedāvā licencēt *Windows* versiju bez mediju funkcionalitātes, uzliek tai pienākumu likt savu “visvērtīgāko” preču zīmi uz produkta, ko tā nebija paredzējusi un par kuru tā zina, ka tas nestrādās paredzētajā veidā. Turklāt pastāv sajaukšanas iespēja starp *Windows* versiju ar mediju funkcionalitāti un *Windows* versiju bez mediju funkcionalitātes. Ar apstrīdēto lēmumu arī tiek pārkāptas *Microsoft* tiesības kontrolēt produktu, uz kuriem tiek likta preču zīme, kvalitāti un šajā sakarā prasītāja atkārtoti, ka *Windows* versija, kura tiek pieprasīta apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā, skars, pirmkārt, virkni pašas *Windows* operētājsistēmas elementu funkcionēšanu un, otrkārt, lietotņu un interneta lapu funkcionēšanu, kuras balstītas uz šo multimediju funkcionalitāti. Tādējādi ar apstrīdēto lēmumu radītais “apgrūtinājums” neietilpst “ierobežotajos” izņēmumos, kas paredzēti *TRIPS* līguma 17. pantā, un ka prasība, ka *Microsoft* uzliek savas *Windows* un *Microsoft* preču zīmes uz zemas klases produktiem, pār kuriem tā nespēj īstenot izstrādes kontroli, tieši ir pretrunā tās pašas interesēm un arī patērētāju un trešo pušu programmatūras izstrādātāju interesēm.

1174 *TRIPS* līguma 20. pants ir pārkāpts tiktāl, ciktāl, neraugoties uz līdzvērtīgi efektīvām alternatīvām, Komisija liek *Microsoft* apgrūtināt *Windows* preču zīmi tādā veidā, kas ierobežo tās funkciju norādīt avotu un kvalitāti un kas savukārt jauc prātus patērētājiem un kaitē šīs preču zīmes “goodwill”.

1175 Otrkārt, saistībā ar autortiesībām *Microsoft* apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir pārkāptas tās ekskluzīvās tiesības — ko aizsargā *TRIPS* līgums — atļaut tās darbu adaptācijas, aranžējumus un citus grozījumus jebkādā veidā vai formā, un izplatīt *Windows* kopijas sabiedrībai. Apstrīdētajā lēmumā *Microsoft* tiek likts izveidot *Windows* adaptāciju, kas nav prasītājas pašas dizains un kas ir būtiska ar autortiesībām aizsargātā darba grozīšana, un arī licencēt šī “ar autortiesībām aizsargātā darba piespiedu adaptācijas” kopiju izmantošanu. Ar autortiesībām aizsargātā darba

obligāto licencēšanu *TRIPS* līgums ļauj tikai apstākļos, kas noteikti šī līguma 13. pantā un kas nav izpildīti šajā lietā.

1176 Prioritāri, Komisija norāda, ka apstrīdētā lēmuma tiesiskums nevar tikt izvērtēts saistībā ar *TRIPS* līgumu (skat. šī sprieduma 789. punktu).

1177 Pakārtoti, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* argumenti jebkurā gadījumā nav pamatoti.

1178 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentus par tās preču zīmju tiesībām.

1179 Iesākumā Komisija norāda, ka šie argumenti ir grūti saprotami un ka *Microsoft* neprecizē, vai iespējamais *TRIPS* līguma pārkāpums attiecas uz ļaunprātīgās pārdošanas ar piesaisti konstatāciju, kas izdarīta apstrīdētajā lēmumā, vai uz šo pārkāpumu koriģējošo pasākumu.

1180 Pēc tam Komisija izklāsta, ka saskaņā ar *TRIPS* līguma 16. panta 1. punktu reģistrētas preču zīmes īpašniekam ir ekskluzīvas tiesības neļaut izmantot trešām personām, kuras nav saņēmušas īpašnieka piekrišanu, identiskus vai līdzīgus apzīmējumus. *Microsoft* neizskaidro, kā šīs tiesības būtu ietekmējis apstrīdētais lēmums vai kādā mērā šīs preču zīmes izmantošana apstrīdētā lēmuma dēļ varētu būt nepamatoti apgrūtināta ar īpašām prasībām *TRIPS* līguma 20. panta nozīmē. Komisija uzskata, ka iepriekš minētās ekskluzīvās tiesības tādējādi saglabātas šajā lietā tāpat, kā ir saglabāta preču zīmes funkcija kā produktu izcelsmes garantija.

- 1181 Komisija piebilst, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā paredzētais korektīvais pasākums nepārkāpj *Microsoft* tiesības kontrolēt produktu kvalitāti, uz kuriem ir uzlikta preču zīme, jo *Microsoft* saglabātu “pilnīgu kontroli pār tās pašas produktu kvalitāti”. Turklāt arguments, ka *Windows* bez *Windows Media Player* būtu degradēts produkts, ir jau noraidīts, un no sajaukšanas riska, uz kuru balstās *Microsoft*, var izvairīties ar atbilstošu informāciju un marķēšanu.
- 1182 Visbeidzot, Komisija apstiprina, ka, pat pieņemot, ka apstrīdētais lēmums aizskar *Microsoft* preču zīmju tiesības, atkāpe, kas paredzēta *TRIPS* līguma 17. pantā, kas lasīta kopsakarā ar šī līguma 8. panta 2. punktu un 40. panta 2. punktu, ļautu izbeigt apstrīdētajā lēmumā identificēto konkurences tiesību pārkāpumu.
- 1183 Otrkārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentus, kas balstīti uz autortiesībām.
- 1184 Šajā sakarā, pirmkārt, apstrīdētais lēmums neļauj nevienai trešai personai adaptēt vai reproducēt *Microsoft* ar autortiesībām aizsargātos darbus un *Microsoft* nevar pamatoties uz “integritātes tiesībām”, kas ir morālas tiesības, un tādējādi tās neaptver *TRIPS* līgums.
- 1185 Turklāt saistībā ar argumentiem, ko *Microsoft* balsta uz *TRIPS* līguma 13. pantu, Komisija norāda, ka tos nevar pieņemt. Šajā sakarā Komisija it īpaši norāda, ka apstrīdētais lēmums attiecas uz “īpašu gadījumu” šī panta nozīmē, “jo tas attiecas uz piesaistes gadījumiem, kas būtu dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana”.

1186 Visbeidzot, Komisija uzskata, ka, pat pieņemot, ka apstrīdētais lēmums aizskar *Microsoft* autortiesības, atkāpes noteikums *TRIPS* līguma 13. pantā, kas aplūkots kopsakarā ar šī līguma 8. panta 2. punktu un 40. panta 2. punktu, ļautu izbeigt apstrīdētajā lēmumā identificēto konkurences tiesību pārkāpumu.

1187 *SIIA* būtībā atbalsta Komisijas argumentus.

Pirmās instances tiesas vērtējums

1188 Pirmās instances tiesa konstatē, ka *Microsoft* apstrīd apstrīdētā lēmuma tiesiskumu, pamatojoties uz to, ka tas ir pretrunā dažādiem *TRIPS* līguma noteikumiem un it īpaši šī līguma 13., 17. un 20. pantam.

1189 Tomēr, kā jau tika norādīts šī sprieduma 801. punktā, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ņemot vērā to raksturu un struktūru, PTO nolīgumi principā nav to tiesību normu klāstā, kuras Kopienas tiesas ņem vērā, kontrolējot Kopienas iestāžu aktu tiesiskumu.

1190 Kā jau tika arī norādīts šī sprieduma 802. punktā, tikai gadījumā, kad Kopiena ir paredzējusi izpildīt noteiktu pienākumu, kuru tā ir uzņēmusies PTO ietvaros, vai gadījumā, kad Kopienas pasākums tieši atsauca uz specifiskiem PTO līgumu noteikumiem, Kopienas tiesām ir jāizvērtē attiecīgā Kopienas pasākuma tiesiskums saistībā

ar PTO noteikumiem. Tā kā šīs lietas apstākļi neatbilst nevienai no šīm situācijām, *Microsoft* nevar balstīties uz *TRIPS* līgumu, it īpaši uz tā 13., 17. un 20. pantu, lai pamatotu tās prasību atcelt apstrīdēto lēmumu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz *Windows* un *Windows Media Player* pārdošanu ar piesaisti.

1191 No tā izriet, ka šī pirmā pamata daļa ir jānoraida, neizvērtējot argumentus, ko *Microsoft* izvirzījusi tās atbalstam.

1192 Katrā ziņā ir jāpiebilst, ka *TRIPS* līguma normās nav nekā, kas liegtu PTO dalībvalstu konkurences iestādēm noteikt pasākumus, kas ierobežo vai regulē intelektuālā īpašuma tiesību, kas pieder dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam, izmantošanu, ja šis uzņēmums šīs tiesības izmanto pret konkurenci vērsta veidā. Tādējādi, kā Komisija pamatoti norāda, no *TRIPS* līguma 40. panta 2. punkta tieši izriet, ka PTO dalībvalstis ir tiesīgas regulēt šādu tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, lai izvairītos no iedarbības, kas kaitē konkurencei. *TRIPS* līguma 40. panta 2. punkts paredz:

“Šis līgums neattur dalībvalstis no tādas licencēšanas prakses vai nosacījumu precizēšanas to likumdošanā [tiesiskajā regulējumā], kas noteiktos gadījumos var būt saistīta ar intelektuālā īpašuma tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, negatīvi ietekmējot konkurenci attiecīgajā tirgū. Kā noteikts iepriekš, dalībvalsts var apstiprināt, saskaņojot ar šī līguma citiem nosacījumiem, piemērotus pasākumus, lai novērstu vai kontrolētu, kas novērš derīguma apstrīdēšanu, kā arī iepakojuma piespiedu licencēšanu saskaņā ar šīs dalībvalsts attiecīgajiem likumiem un noteikumiem.”

1193 No visa iepriekš minētā izriet, ka pirmais pamats ir jānoraida kopumā.

3. Par otro pamatu par samērīguma principa pārkāpumu

a) Apstrīdētais lēmums

1194 Kā korektīvo pasākumu ļaunprātīgai pārdošanai ar piesaisti, kas minēta apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punktā, šī lēmuma 6. pantā *Microsoft* ir uzlikts pienākums 90 dienu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas dienas piedāvāt pilnīgi funkcionējošu savu *Windows* klientu personālo datoru operētājsistēmas versiju, kas neietver *Windows Media Player*, kaut gan *Microsoft* saglabā tiesības piedāvāt savu *Windows* klientu personālo datoru operētājsistēmu komplektā ar *Windows Media Player*. 6. pantā arī ir noteikts, ka šī paša perioda laikā *Microsoft* ir jāpaziņo Komisijai visi pasākumi, ko tā ir īstenojusi, lai izpildītu šo pienākumu.

1195 Apstrīdētā lēmuma 1011.–1042. apsvērumā Komisija sniedz šī korektīvā pasākuma detaļas.

1196 Pirmkārt, Komisija apraksta šī korektīvā pasākuma apjomu (apstrīdētā lēmuma 1011.–1014. apsvērumus).

1197 Komisija it īpaši precizē, ka *Microsoft* uzliktais pienākums piedāvāt *Windows* versiju bez *Windows Media Player* attiecas gan uz gadījumiem, kad *Windows* tiek tieši

licencēta gala lietotājiem, gan uz gadījumiem, kad tā *Windows* tiek licencēta iekārtu ražotājam. Tāpat iespēja, ko *Microsoft* saglabā, lai piedāvātu *Windows* komplektā ar *Windows Media Player*, attiecas gan uz gala lietotājiem, gan uz iekārtu ražotājiem.

- 1198 Turklāt Komisija aizliedz *Microsoft* noteikt jebkādu tehnoloģisku, komerciālu, līgumisku vai cita veida pasākumu, kura iedarbība būtu ekvivalenta *Windows* piesaistei pie *Windows Media Player*, un it īpaši norāda, ka *Windows* versijai bez *Windows Media Player* ir jāfunkcionē tikpat labi kā *Windows* versijai ar *Windows Media Player*. Apstrīdētā lēmuma 1013. apsvērumus ietver neizsmeļošu darbību sarakstu, kas ir aizliegtas šajā sakarā.
- 1199 Otrkārt, Komisija nosaka 90 dienu termiņu, kura laikā *Microsoft* ir jāīsteno attiecīgais korektīvais pasākums (apstrīdētā lēmuma 1015.–1017. apsvērumi).
- 1200 Treškārt, Komisija noraida *Microsoft* apgalvojumu, ka apstrīdētā lēmuma 6. pantā norādītais korektīvais pasākums nav pietiekami precīzs, jo *Microsoft* nezina tieši, kurš programmatūras kods tai būtu jāizņem no tās produkta (apstrīdētā lēmuma 1018.–1021. apsvērumi). Komisija cita starpā sniedz *Windows XP Embedded* piemēru un skaidri norāda, ka apstrīdētajā lēmumā nav pieprasīts, lai *Microsoft* izņemtu visas multimediju datnes no *Windows*, bet tikai tās, kas veido *Windows Media Player*.
- 1201 Ceturtkārt, Komisija izklāsta virkni apsvērumu, lai pierādītu, ka attiecīgais korektīvais pasākums ir samērīgs (apstrīdētā lēmuma 1022.–1042. apsvērumi).

- 1202 Šajā sakarā, pirmkārt, tā apgalvo, ka šis pasākums ir nepieciešams, lai novērstu konkurences ierobežojumus, kas rodas no inkriminētās rīcības (apstrīdētā lēmuma 1022. apsvērums).
- 1203 Otrkārt, Komisija izvirza, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā paredzētais korektīvais pasākums neliedz *Microsoft* tirgot tās multimediju draiveri un nenosaka *Microsoft* nekādus ierobežojumus, izņemot to, ka *Microsoft* tiek aizliegts veikt attiecīgo piesaisti vai īstenot pasākumus, kam ir līdzvērtīga iedarbība (apstrīdētā lēmuma 1023. apsvērums). Komisija atkārti, ka *Microsoft* var turpināt tirgot *Windows* komplektā ar *Windows Media Player* (tas pats apsvērums).
- 1204 Treškārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentu, ka nav būtiska patērētāju pieprasījuma pēc klientu *PC* operētājsistēmām bez multimediju funkcionalitātes (apstrīdētā lēmuma 1024. un 1025. apsvērums). Komisija būtībā norāda, ka iekārtu ražotāji var atbildēt uz to, ko sagaida patērētāji, iepriekš instalējot multimediju draiveri, ko izvēlēties patērētājs, klientu personālajos datoros, kurus iekārtu ražotāji pārdod patērētājiem.
- 1205 Ceturtkārt, apstrīdētā lēmuma 1026.–1034. apsvērumā Komisija izvērtē *Microsoft* argumentus par apgalvoto savstarpējo atkarību starp *Windows* un *Windows Media Player*. Atkal norādot uz *Windows XP Embedded* piemēru, Komisija noraida apgalvojumu, ka *Windows Media Player* koda izņemšana kaitētu operētājsistēmas integritātei. Tā arī apgalvo, ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka *Windows Media Player* integrēšana *Windows* bija priekšnosacījums efektivitātes ieguvumiem, un it īpaši apgalvo, ka, “ja izstrādātāji izgudro paši savus risinājumus vai integrē trešo personu redistribūjamu kodu savā lietotnē, tie nepamatojas uz to, ka lietotāju klientu personīgajā datorā ir multimediju draiveris” (apstrīdētā lēmuma 1032. apsvērums).

1206 Visbeidzot un piektkārt, apstrīdētā lēmuma 1035.–1042. apsvērumā Komisija izvērtē *Microsoft* argumentus par apgalvoto savstarpējo atkarību starp *Windows* un trešo personu lietotnēm. Konkrētāk, tā noraida apgalvojumu, ka *Windows Media Player* koda likvidēšanai būtu kaitīgas sekas attiecībā uz satura sniedzējiem un programmatūras izstrādātājiem. Attiecībā uz satura sniedzējiem — Komisija apgalvo, ka ir ierasti, ka satura sniedzēji implementē risinājumus, kas nosaka, kāds multimediju draiveris ir instalēts uz konkrētā klientu *PC*, un ka tie paredz veicamos pasākumus, ja to satura pasniegšanai ir nepieciešams noteikts multimediju draiveris vai noteikta multimediju draivera versija (apstrīdētā lēmuma 1037. apsvēruma), un tā noraida *Microsoft* argumentu, ka ir priekšrocības saglabāt *Windows* kā “konsistentu platformu” (apstrīdētā lēmuma 1041. apsvēruma). Būtībā Komisija uzskata, ka *Microsoft* nevar balstīties uz faktu, ka tās prakse ļauj programmatūras izstrādātājiem, kuru produkti balstīti uz multimediju draiveriem, saglabāt šajā sakarā “fokusa punktu”, jo šāda prakse kropļo konkurenci pēc nopelniem (apstrīdētā lēmuma 1042. apsvēruma).

b) Lietas dalībnieku argumenti

1207 *Microsoft* norāda, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā paredzētais korektīvais pasākums pārkāpj samērīguma principu trīs aspektos.

1208 Pirmkārt, ar šo korektīvo pasākumu nav ievērota programmatūras izstrādātāju un interneta lapu veidotāju leģitīmā interese “*Windows* kā stabilas un konsistentas platformas saglabāšanā”.

1209 Otrkārt, šis korektīvais pasākums aizskar *Microsoft* morālās tiesības, pieprasot tai degradēt *Windows* operētājsistēmu un licencēt tās produkta degradēto versiju trešām

personām. Ar šo pasākumu tiek it īpaši ignorētas *Microsoft* tiesības iebilst pret izmaiņām tās darbā vai pret tā deformēšanu, kropļošanu vai cita veida bojāšanu.

- 1210 Treškārt, *Microsoft* apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā noteiktais korektīvais pasākums ir “iekšēji pretrunīgs” un *Microsoft* to nav iespējams izpildīt tāpēc, ka tai ir pieprasīts izņemt svarīgu funkcionalitāti no *Windows* un tajā pašā laikā nodrošināt, ka *Windows* degradētā versija ir ne mazāk efektīva kā versija ar *Windows Media Player*.
- 1211 Komisija uzskata, ka attiecīgais korektīvais pasākums ir samērīgs, it īpaši tāpēc, ka *Microsoft* saglabā tiesības piedāvāt savu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu komplektā ar *Windows Media Player*. Komisija arī norāda, ka šis korektīvais pasākums neliedz *Microsoft* tirgot tās multimediju draiveri vai arī piedāvāt to atsevišķi lejuplādēšanai.
- 1212 Komisija apstrīd to, ka nav iespējams identificēt *Windows Media Player* programma-tūras kodu vai izpildīt apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā norādīto korektīvo pasākumu, un uzsver, ka *Microsoft* pati atzīst, ka tā jau ir izstrādājusi *Windows* versiju bez *Windows Media Player*, kas ir gatava laišanai tirgū. Turklāt Komisija atsauca uz apstrīdētā lēmuma 1018.–1021. apsvērumu.
- 1213 Papildus tam Komisija apgalvo, ka *Microsoft* nav iesniegusi pierādījumus, kas varētu pierādīt, ka šis korektīvais pasākums kaitētu trešām personām vai degradētu operētājsistēmu.

1214 Saistībā ar apgalvoto *Microsoft* morālo tiesību aizskārumu Komisija apgalvo, ka *Microsoft* “parasti netiek uzskatīta par morālo tiesību īpašnieci Eiropā”. Turklāt attiecīgais korektīvais pasākums neliedz darba autoriem pieprasīt “paternitāti” un tas neimplicē nekādu koda atklāšanu.

1215 Visbeidzot, Komisija, ko šajā sakarā atbalsta *SIIA*, apgalvo, ka pasākumi, kas noteikti ar 2002. gada 1. novembra *District Court* spriedumu, nav pietiekami, lai koriģētu ļaunprātīgo piesaisti, kas identificēta apstrīdētajā lēmumā. Šajā spriedumā nav pieprasīts, lai *Microsoft* izņem *Windows Media Player* kodu no klientu *PC* operētājsistēmas, bet tikai sniedz līdzekļus iekārtu ražotājiem un gala lietotājiem, lai tie varētu noslēpt ekrāna ikonas un izvēlnes ieejas, kas tiek izmantotas, lai piekļūtu *Windows Media Player* programmatūrai. Turklāt *Microsoft* izveidoja šo maskēšanās mehānismu tā, lai *Windows Media Player* varētu tikt reaktivēts un varētu ignorēt lietotāju izvēlētos noklusējuma iestatījumus. Šajā spriedumā norādītie pasākumi tādējādi neietekmē *Windows Media Player* koda visuresamību uz klientu *PC* vai līdz ar to programmatūras izstrādātāju un satura sniedzēju stimulu “centrēties uz *Windows Media Player* kā tehnoloģisko platformu to komplementārajiem piedāvājumiem”.

c) Pirmās instances tiesas vērtējums

1216 Iesākumā Pirmās instances tiesa konstatē, ka šī pamata pamatošanai *Microsoft* būtībā atkārtoti tos pašus argumentus, kurus tā izvirzīja pirmajā pamatā par apstākli, kas attiecas uz objektīva pamatojuma neesamību (skat. šī sprieduma 1102.–1122. punktu).

- 1217 Pamatojums, kura dēļ Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka šie argumenti nav pamatoti, ir arī jāpiemēro, izvērtējot šo pamatu.
- 1218 Tādējādi, pirmkārt, saistībā ar argumentu, ka Komisija netika ņēmusi vērā programmatūras izstrādātāju un interneta lapu veidotāju interesi, lai būtu stabila un labi definēta platforma, ir pieteikami norādīt uz šī sprieduma 1148.–1153. punktu.
- 1219 Otrkārt, saistībā ar *Microsoft* argumentu, ka ar apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā noteikto korektīvo pasākumu *Microsoft* tiek pieprasīts degradēt *Windows* operētājsistēmu un licencēt šādu degradētu produkta versiju trešām personām, tas jau ir noraidīts šī sprieduma 1165. punktā.
- 1220 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka apstrīdētajā lēmumā *Microsoft* nav pieprasīts piedāvāt *Windows* versiju, no kuras ir izņemtas visas multimediju datnes, ieskaitot tās, kas attiecas uz operētājsistēmas pamata multimediju infrastruktūru. Vienīgās norādītās datnes ir tās, kas veido *Windows Media Player*, ko pati *Microsoft* nošķir no citām datnēm tās tehniskajā dokumentācijā (skat. šī sprieduma 916. un 1164. punktu). Ir arī jāatgādina, ka *Windows XP Embedded* piemērs parāda, ka *Windows Media Player* operētājsistēmas neesamība nekaitē citu šīs sistēmas funkcionalitāšu integritātei (skat. šī sprieduma 1165. punktu).
- 1221 Ir jāpiebilst, ka visā laikposmā no 1998. gada jūnija līdz 1999. gada maijam *Microsoft* piedāvāja savu straumējošo multimediju draiveri kā atsevišķu lietotnes programmatūru bez jebkādam sekām attiecībā uz *Windows* operētājsistēmu. Kā jau tika norādīts

ši sprieduma 936. punktā, *Microsoft* tiesas sēdē atzina, ka 1999. gada maijā nebija nekāda tehniska iemesla, kas tai liegtu turpināt piegādāt tās multimediju draiveri tādā formā, tas ir, neintegrojot to *Windows 98 Second Edition* operētājsistēmā.

1222 Treškārt, no šī sprieduma 1219.–1221. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* apgalvojums, ka apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā noteiktais korektīvais pasākums ir iekšēji pretrunīgs un to nav iespējams izpildīt, ir nepamatots. Šis apgalvojums balstīts uz nepareizu premisu, ka 6. panta a) punktā pieprasītā *Windows* versija ir degradēta *Microsoft* operētājsistēmas versija. Kā Komisija pareizi norāda savos rakstveida procesuālajos dokumentos, kaut gan ir skaidrs, ka tad, kad *Windows Media Player* ir izņemts no *Windows*, šī draivera piedāvātās funkcionalitātes vairs nav pieejamas uz šādas operētājsistēmas versijas, nevar tikt secināts, ka šāda versija ir degradēta vai ka tā citos aspektos funkcionē sliktāk kā operētājsistēmas versija komplektā ar *Windows Media Player*. Prasība, lai *Microsoft* piedāvātu “pilnībā funkcionējošu” tās *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu bez *Windows Media Player* (apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punkts), ir jāskata kopsakarā it īpaši ar prasību apstrīdētā lēmuma 1012. apsvērumā, ka “*Windows* bez *Windows Media Player* ir it īpaši jābūt ne mazāk efektīvai kā *Windows* versijai kopā ar [*Windows Media Player*], uzsverot [*Windows Media Player*] funkcionalitāti, kas pēc definīcijas nebūs daļa no *Windows* versijas bez *Windows Media Player*”.

1223 Pēc tam Pirmās instances tiesa uzskata, ka, nebūdams nesamērīgs, apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā paredzētais korektīvais pasākums ir adekvāts līdzeklis, lai izbeigtu attiecīgo ļaunprātīgo rīcību un atrisinātu identificētās konkurences problēmas, tajā pašā laikā radot vismazākās iespējamās neērtības *Microsoft* un tās uzņēmējdarbības modelim.

- 1224 Tādējādi šī pasākuma īstenošana neietver nekādas izmaiņas *Microsoft* pašreizējā tehniskajā praksē, izņemot *Windows* versijas izstrādāšanu, kas noteikta apstrīdētā lēmuma 6. panta a) punktā.
- 1225 Konkrētāk, *Microsoft* saglabā tiesības piedāvāt *Windows* komplektā ar *Windows Media Player*. Ir jāatgādina, ka Komisijas vienīgais nolūks ir sniegt patērētājiem iespēju iegādāties šo operētājsistēmu bez šī multimediju draivera.
- 1226 Vēl ir jāpiebilst, kā to pamatoti izvirza Komisija, ka korektīvais pasākums neskar *Microsoft* iespēju tirgot savu multimediju draiveri un it īpaši to piedāvāt lejuplādēšanai internetā.
- 1227 Visbeidzot, Pirmās instances tiesa konstatē, ka šī sprieduma 974. punktā izklāstītā pamatojuma dēļ Komisija pamatoti uzskatīja, ka saistībā ar ASV izlīgumu *Microsoft* īstenotie pasākumi nebija pietiekami, lai izbeigtu attiecīgo ļaunprātīgo rīcību un atrisinātu identificētas konkurences problēmas.
- 1228 Ņemot vērā šos apsvērumus, otrais pamats ir jānoraida kā nepamatots.
- 1229 Attiecīgi ir jānoraida prasījumi par apstrīdētā lēmuma atcelšanu tiktāl, ciktāl tie attiecas uz *Windows* un *Windows Media Player* pārdošanu ar piesaisti.

D — *Par neatkarīgo pārraugošo pilnvaroto personu*

1. Apstrīdētais lēmums

- 1230 Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 4. panta pirmo daļu *Microsoft* tika uzlikts pienākums šī lēmuma 5. un 6. pantā paredzētajā kārtībā izbeigt 2. pantā konstatēto stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. *Microsoft* turklāt jāatturas no 2. pantā minētajai darbībai līdzīgas darbības, kā arī mērķa vai seku ziņā identisku vai līdzvērtīgu darbību veikšanas (apstrīdētā lēmuma 4. panta otrā daļa).
- 1231 Kā pasākumu, kas paredzēts, lai labotu apstrīdētā lēmuma 2. panta a) punktā konstatēto ļaunprātīgo atteikšanos, šī lēmuma 5. pantā ir noteikts, ka *Microsoft* ir 120 dienu laikā pēc šī lēmuma paziņošanas jāizpauž informācija par sadarbību visiem uzņēmumiem, kas vēlas izstrādāt un izplatīt darba grupas serveru operētājsistēmas, un jāļauj šiem uzņēmumiem ar saprātīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem izmantot informāciju par sadarbību, lai izstrādātu un izplatītu darba grupas serveru operētājsistēmas. *Microsoft* arī ir jānodrošina, lai izpaustā informācija par sadarbību tiktu pēc vajadzības un pēc iespējas laikus atjaunināta. Visbeidzot, apstrīdētā lēmuma 5. pantā ir noteikts, ka *Microsoft* 120 dienu laikā pēc šī lēmuma paziņošanas dienas ir jāizveido novērtēšanas mehānisms, kas ļautu ieinteresētajiem uzņēmumiem efektīvi iepazīties ar informācijas par sadarbību izmantošanas apjomu un nosacījumiem.
- 1232 Kā pasākumu, kas paredzēts, lai labotu *Windows* operētājsistēmas klientu *PC* un *Windows Media Player* ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti, apstrīdētā lēmuma 6. pantā *Microsoft* ir uzlikts pienākums 90 dienu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas dienas piedāvāt pilnībā funkcionējošu savu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmas

versiju, kas neietver *Windows Media Player*, kaut gan *Microsoft* saglabā tiesības piedāvāt savu *Windows* klientu *PC* operētājsistēmu komplektā ar *Windows Media Player*.

- 1233 Turklāt apstrīdētā lēmuma 7. pantā ir paredzēts izveidot pienācīgu mehānismu, kas palīdzētu kontrolēt, vai *Microsoft* izpilda apstrīdēto lēmumu, un kas it īpaši ietver neatkarīgās pārraugošās pilnvarotās personas iecelšanu. Saskaņā ar šo pantu 30 dienu laikā pēc šī lēmuma paziņošanas *Microsoft* ir jāiesniedz Komisijai piedāvājums par mehānisma izveidi, bet, ja gadījumā Komisija uzskatīs, ka šis mehānisms nav piemērots, tai “būtu tiesības noteikt šādu mehānismu, izdodot lēmumu”.
- 1234 Apstrīdētā lēmuma 1043.–1048. apsvērumā Komisija detalizētāk apraksta pārraudzības mehānismu, kas minēts iepriekšējā punktā, un it īpaši izklāsta “vadošos principus, ko izmantot *Microsoft*, [kad tā sagatavo piedāvājumu par neatkarīgās pārraugošās pilnvarotās personas iecelšanu]” (apstrīdētā lēmuma 1044. apsvērumš).
- 1235 Tādējādi apstrīdētā lēmuma 1045. apsvērumā Komisija izklāsta, ka pārraugošās pilnvarotās personas “galvenais pienākums” ir sniegt atzinumus un to darīt pēc trešo personu vai Komisijas lūguma, vai pēc savas ierosmes par to, “vai *Microsoft* konkrētā gadījumā nav izpildījusi [apstrīdēto] lēmumu, vai par jebkuru citu jautājumu, kam varētu būt nozīme saistībā ar šī lēmuma efektīvu izpildi”.
- 1236 Apstrīdētā lēmuma 1046. un 1047. apsvērumā Komisija precizē pārraugošās pilnvarotās personas uzdevumus saistībā ar abiem attiecīgajiem pārkāpumiem (skat. šī sprieduma 1261. punktu).

1237 Apstrīdētā lēmuma 1048. apsvērumā Komisija izklāsta principus, kuri *Microsoft* ir jāņem vērā piedāvājumā par pārraugošo pilnvaroto personu. Pirmkārt, pārraugošo pilnvaroto personu ieceļ Komisija no personu saraksta, ko tai iesniegusi *Microsoft*. *Microsoft* ir jānosaka process, kas ļauj Komisijai iecelt pārraugošo pilnvaroto personu pēc savas izvēles, ja tā uzskata, ka neviena no piedāvātajām personām nav atbilstoša šo pienākumu veikšanai. Otrkārt, Komisija norāda, ka pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jābūt pilnībā neatkarīgai no *Microsoft* un “ir jānosaka noteikumi, ka šai personai nav un nebūs interešu konflikta”. Pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jābūt vajadzīgajai kvalifikācijai, lai veiktu savus pienākumus, un šai personai jāspēj piesaistīt ekspertus, kas veiktu precīzi noteiktus uzdevumus tās vārdā. Treškārt, Komisija norāda, ka ir jānosaka noteikumi, lai garantētu, ka pārraugošajai pilnvarotajai personai ir “piekļuve *Microsoft* palīdzībai, informācijai, dokumentiem, telpām un darbiniekiem tādā mērā, kā šī persona to varētu saprātīgā mērā pieprasīt savu pienākumu veikšanai”. Ceturtkārt, Komisija uzskata, ka pārraugošajai personai ir jābūt pilnai piekļuvei attiecīgo *Microsoft* produktu pirmkodam. Visbeidzot un piektkārt, tā precizē, ka “visus izdevumus, kas saistīti ar pārraugošās pilnvarotās personas iecelšanu, ieskaitot taisnīgu atalgojumu par pārraugošās personas darbību, sedz *Microsoft*”.

2. Lietas dalībnieku argumenti

1238 *Microsoft* uzskata, ka apstrīdētā lēmuma 7. pantā tai uzliktais pienākums iecelt neatkarīgu pārraugošu pilnvarotu personu ir prettiesisks, jo Komisijai nav tiesību, pirmkārt, deleģēt privātpersonai izpildes pilnvaras, kas tai piešķirtas Regulā Nr. 17, un, otrkārt, pieprasīt *Microsoft* segt izmaksas, kas rodas sakarā ar pārraudzīšanu — vai *Microsoft* izpilda apstrīdēto lēmumu, ieskaitot pārraugošās pilnvarotās personas atalgojumu.

1239 Iesākumā *Microsoft* apstrīd, ka tās prasība atcelt apstrīdētā lēmuma 7. pantu ir priekšlaicīga. Komisija it īpaši nevar izvirzīt faktu, ka tā būtu varējusi noteikt pārraudzības

mehānismu, pieņemot atsevišķu lēmumu, ja tā nebūtu apmierināta ar *Microsoft* piedāvājumu, un ka *Microsoft* tad būtu varējusi lūgt šī lēmuma atcelšanu.

1240 Pirmkārt, *Microsoft* norāda, ka no apstrīdētā lēmuma 1043.–1048. apsvēruma skaidri izriet, ka šajā lietā pārraugošajai pilnvarotajai personai deleģētās pilnvaras ir izmeklēšanas un izpildes pilnvaras, kas parasti ir Komisijai. *Microsoft* norāda, ka, lai gan pārraugošās pilnvarotās personas primārais uzdevums ir sniegt atzinumus par apstrīdētā lēmuma izpildi, tai arī ir tiesības izmeklēt pasākumus, ko *Microsoft* īsteno, lai izpildītu šo lēmumu. *Microsoft* uzsver, ka apstrīdētā lēmuma 1317. zemsvītras piezīmē ir norādīts, ka “pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jābūt ne tikai reaģējošai, bet arī proaktīvai, pārraugot, kā *Microsoft* izpilda šo lēmumu”. Tādējādi apstrīdētais lēmums ir vērsts uz to, lai izveidotu neatkarīgu izmeklēšanas un izpildes pasākumu avotu.

1241 Tomēr saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. un 14. pantu un Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 18.–21. pantu izmeklēšanas un izpildes pilnvaras ir tikai Komisijai un valstu konkurences iestādēm. Nevienā no šīm regulām Komisijai nav atļauts deleģēt šīs pilnvaras trešām personām vai *a fortiori* privātpersonām.

1242 *Microsoft* piebilst, ka, šādi deleģējot pilnvaras, Komisija liedz garantijas, kas judikatūrā ir atzītas attiecībā pret uzņēmumiem, nodrošināt to tiesības uz aizstāvību.

1243 Replikas rakstā *Microsoft* precizē, ka tai nav nekādu iebildumu pret neatkarīgu pilnvarotu personu, kas Komisiju konsultētu par tehniskiem jautājumiem. Tomēr *Microsoft* uzskata, ka Komisijai būtu bijis pašai jānorīko savs eksperts šīm vajadzībām.

- 1244 Otrkārt, *Microsoft* norāda, ka apstrīdētā lēmuma 7. pantā kopsakarā ar šī lēmuma 1048. apsvēruma v) punktu tai ir noteikts pienākums segt “visus izdevumus, kas saistīti ar pārraugošās pilnvarotās personas iecelšanu, ieskaitot taisnīgu atalgojumu par pārraugošās pilnvarotās personas darbību”. Piemērojot konkurences noteikumus, Komisija nevar uzlikt nekādus citus maksājumus kā tikai naudas sodus un kavējuma naudu.
- 1245 *Microsoft* uzskata, ka Komisija nevar izvirzīt savas pilnvaras uzdot uzņēmumam izbeigt pārkāpumu kā pamatojumu tam, lai šim uzņēmumam būtu jāsedz izmaksas, kas saistītas ar pārraugošo pilnvaroto personu. Šāda maksājuma uzlikšanai nav juridiskā pamata Regulā Nr. 17, Regulā Nr. 1/2003 vai kādā citā noteikumā.
- 1246 Prioritāri, Komisija apgalvo, ka *Microsoft* argumenti par pārraugošo pilnvaroto personu nav pieņemami, jo tie ir priekšlaicīgi, hipotētiski un nepietiekami, lai pamatotu apstrīdētā lēmuma 7. panta atcelšanu. Komisija atgādina, ka šajā pantā *Microsoft* ir likts iesniegt piedāvājumu par pārraudzības mehānisma izveidošanu, bet tajā pašā laikā rezervējot Komisijai tiesības noteikt šādu mehānismu, pieņemot lēmumu, ja tā uzskatītu, ka *Microsoft* piedāvājums nav pienācīgs. Tā norāda, ka apstrīdētā lēmuma 1044.–1048. apsvērumā ir izklāstīti vadošie principi, kas *Microsoft* ir jāņem vērā, sagatavojot šo piedāvājumu, bet lielākā daļa šo principu nav noteikta ar apstrīdētā lēmuma 7. pantu. Konkrētāk, šis pants nenosaka ne pārraugošās pilnvarotās personas precīzas funkcijas, ne tās atalgojuma “avotu”. *Microsoft* līdz ar to varētu brīvi ierosināt tādu pārraugošās personas mandātu, kura darbības lauks būtu šaurāks, nekā to paredz apstrīdētais lēmums, kā arī paredzēt atšķirīgus atalgojuma nosacījumus. Komisija tad varētu noraidīt šos piedāvājumus un noteikt citādāk formulētus pienākumus ar lēmumu. Šāds lēmums nebūtu tikai apstrīdēto lēmumu apstiprinošs un to varētu apstrīdēt.

- 1247 Pakārtoti, Komisija norāda, ka *Microsoft* izvirzītie argumenti nav pamatoti.
- 1248 Pirmkārt, Komisija apgalvo, ka no apstrīdētā lēmuma 1044.–1048. apsvēruma neizriet, ka tā būtu deleģējusi privātpersonai izmeklēšanas un izpildes pilnvaras, kas tai piešķirtas ar EKL 81. un 82. pantu. Komisija norāda, ka no “informācijas vākšanas” aspekta apstrīdētajā lēmumā ir noteikts tikai “konsensuāls mehānisms”, kas ļauj ātri atrisināt daudzus tehniskos jautājumus, kas varētu rasties saistībā ar korektīvo pasākumu izpildi. Tā atzīst, ka apstrīdētā lēmuma 1048. apsvērumā un 1317. zemsvītras piezīmē ir noteikts, ka neatkarīgā pārraugošā pilnvarotā persona var uzdot jautājumus *Microsoft* un var piekļūt dokumentiem un attiecīgo produktu pirmkodam, bet tajā nav noteikts nekas, kas liegtu *Microsoft* precizēt piedāvājumā to, ka tā varētu atteikties atbildēt uz šādiem jautājumiem vai atteikt piekļuvi pieprasītajai informācijai. Šādas atteikšanās gadījumā Komisija izvērtētu, vai tai ir jārikojas saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 V nodaļu, un tādējādi paturētu pilnu izvērtēšanas brīvību saistībā ar tās izmeklēšanas pilnvarām.
- 1249 Atbildot uz Pirmās instances tiesas uzdoto jautājumu, Komisija precizēja, ka apstrīdētā lēmuma 7. pants ir bāzēts uz Regulas Nr. 17 3. pantu un ka tā ir “izpaušme” pilnvarām, kas tai piešķirtas ar šo pantu, pieņemot lēmumus, ar kuriem uzņēmumiem tiek uzdots izbeigt pārkāpumu.
- 1250 Otrkārt, Komisija norāda, ka *Microsoft* noteiktais pienākums segt izmaksas, kas saistītas ar pārraugošās personas atalgojumu, tiešā veidā nav daļa no sankcijām, kas noteiktas Regulā Nr. 17 un Regulā Nr. 1/2003. Tā norāda, ja apstrīdētā lēmuma 7. pants būtu jāsaprot kā tāds, kas nosaka pienākumu saistībā ar pārraugošās pilnvarotās personas atalgojumu, tad šī pamata juridiskajam pamatam ir jābūt Regulas Nr. 17 3. pantam. Tā paskaidro, ka lēmums, kas pieņemts uz šī panta pamata, var ietvert rīkojumu veikt noteiktas darbības vai sniegt noteiktus pakalpojumus, kas

prettiesiski nav sniegti, kā arī ietvert aizliegumu turpināt noteiktu darbību, praksi vai situācijas, kas ir pretrunā Līgumam, un ietvert noteiktus izdevumus adresātam. Komisija atsauca uz apstrīdētā lēmuma 1044. apsvērumu un norāda, ka korektīvo pasākumu īstenošanai ir nepieciešama efektīva pārraudzība, vai *Microsoft* izpilda ar apstrīdēto lēmumu noteiktos pienākumus.

3. Pirmās instances tiesas vērtējums

- ¹²⁵¹ *Microsoft* vēlas panākt apstrīdētā lēmuma 7. panta atcelšanu tādēļ, ka, prettiesiski deleģējot izmeklēšanas un izpildes pilnvaras trešai personai, Komisija ir pārsniegusi savas pilnvaras, kas tai noteiktas ar EKL 82. pantu un Regulu Nr. 17. Tāda pārraudzības mehānisma, kāds minēts apstrīdētā lēmuma 7. pantā, noteikšanai uzņēmumam un uzlikšanai par pienākumu segt šīs trešās personas, ko iecēlusi Komisija, lai šī persona tai palīdzētu pārraudzīt apstrīdētajā lēmumā noteikto korektīvo pasākumu izpildi, atalgojumu, nav nekāda juridiskā pamata Kopienų tiesībās.
- ¹²⁵² Komisija uzskata, ka šis lūgums atcelt ir pārags un tādējādi nepieņemams, jo apstrīdētā lēmuma 7. pantā *Microsoft* nav noteikts pienākums, bet tikai aicinājums iesniegt piedāvājumu par pārraudzības mehānisma izveidošanu. Katrā ziņā šis pants neietver Komisijas pilnvaru deleģēšanu. Komisija apgalvo, ka šī pārraudzības mehānisma izveidošana un neatkarīgās pārraugošās personas atalgojuma segšanas pienākuma noteikšana *Microsoft* ir pamatojama ar Regulas Nr. 17 3. pantu, kas tai ļauj likt attiecīgiem uzņēmumiem izbeigt pārkāpumu, ko tā ir konstatējusi.
- ¹²⁵³ Ir jāatgādina, ka apstrīdētā lēmuma 7. panta tiesiskums ir jāpārbauda, ņemot vērā faktiskos un tiesiskos elementus, kas pastāvēja apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī. Tajā laikā spēkā vēl bija Regula Nr. 17, bet Regula Nr. 1/2003, kas to aizstāja, stājās spēkā 2004. gada 1. maijā.

1254 Ir arī jāatgādina, ka pilnvaras izmeklēšanas un izpildes jomā, kas Komisijai bija apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā, tiktāl, ciktāl tās ir atbilstošas saistībā ar lūgumu atcelt šī lēmuma 7. pantu, bija tās pilnvaras saskaņā ar Regulas Nr. 17 3. panta 1. punktu pieprasīt attiecīgajam uzņēmumam izbeigt pārkāpumu, tās pilnvaras saskaņā ar šīs regulas 11. pantu pieprasīt informāciju, tās izmeklēšanas pilnvaras saskaņā ar šīs regulas 14. pantu un pilnvaras saskaņā ar šīs regulas 16. pantu uzlikt kavējuma naudas maksājumus uzņēmumiem, lai tiem liktu izbeigt konstatēto pārkāpumu.

1255 Iesākumā Pirmās instances tiesa uzskata, ka ir jānoraida Komisijas arguments, ka lūgums atcelt 7. pantu ir priekšlaicīgs, jo ar šo *Microsoft* ir tikai aicināta iesniegt piedāvājumu pirms tam, kad Komisija pieņems galīgo lēmumu par pārraudzības mehānisma izveidošanu. Fakts, ka apstrīdētā lēmuma 7. pantā ir ietverts aicinājums iesniegt piedāvājumu, nevar grozīt šī panta obligāto raksturu tiktāl, ciktāl tas ir Komisijas pilnvaru likt, lai tiktu izbeigts pārkāpums, īstenošana.

1256 Ja Komisija lēmumā konstatē, ka uzņēmums ir pārkāpis EKL 82. pantu, šim uzņēmumam bez kavēšanās ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai ievērotu šo noteikumu, pat nepastāvot specifiskiem pasākumiem, kurus Komisija noteikusi šajā lēmumā. Ja šajā lēmumā ir noteikti korektīvie pasākumi, attiecīgajam uzņēmumam tie ir jāveic un jāuzņemas visi izdevumi, kas saistīti ar to veikšanu, bet, ja tas netiek izdarīts, tiek noteikta kavējuma nauda saskaņā ar Regulas Nr. 17 16. pantu (skat. šī sprieduma 1259. punktu).

1257 No apstrīdētā lēmuma 7. panta un it īpaši no 30 dienu termiņa, kas noteikts *Microsoft*, izriet, ka tas tieši bija tāds obligātais pasākums, kāds noteikts ar šo noteikumu. Kaut gan pirmā reakcija, kas paredzēta gadījumā, ja *Microsoft* neiesniegtu pienācīgu piedāvājumu, ir norādīta apstrīdētā lēmuma 7. panta otrajā daļā, proti, pārraudzības

mehānisma noteikšana, izdodot lēmumu, tomēr ja *Microsoft* neizpilda pienākumu iesniegt piedāvājumu, tā arī riskē, ka tai var uzlikt kavējuma naudu. Šādi noteiktā pasākuma obligāto raksturu nevar ietekmēt vienkāršs fakts, ka Komisija saglabā tiesības noteikt šādu mehānismu pati gadījumā, ja tā uzskata, ka *Microsoft* piedāvājums nav atbilstīgs. Šāda specifiska pasākuma neizpildīšana, kas noteikts lēmumā, kurš paredzēts, lai izbeigtu EKL 82. panta pārkāpumu, pats par sevi ir atsevišķs Kopienas tiesību pārkāpums, šajā konkrētajā gadījumā Regulas Nr. 17 3. panta pārkāpums.

1258 Šo vērtējumu nevājina Komisijas arguments, ka *Microsoft* būtu varējusi iesniegt citu piedāvājumu, kas labāk atbilstu tās uzskatam par to, ko Komisija bija tiesīga tai pieprasīt. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai akta rezolutīvā daļa nav nošķirama no tā pamatojuma un, ja tas ir vajadzīgs, tā ir jāinterpretē, ņemot vērā iemeslus, kas ir noveduši pie tā pieņemšanas (Tiesas 1997. gada 15. maija spriedums lietā C-355/95 P *TWD/Komisija*, *Recueil*, I-2549. lpp., 21. punkts, un 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-91/01 Itālija/Komisija, *Recueil*, I-4355. lpp., 49. punkts; Pirmās instances tiesas 2004. gada 14. oktobra spriedums lietā T-137/02 *Pollmeier Malchow/Komisija*, Krājums, II-3541. lpp., 60. punkts).

1259 Pirmās instances tiesa pēc būtības uzskata, ka, it īpaši ņemot vērā misiju, ko Komisija paredz pārraugošajai pilnvarotajai personai, kā tas ir apkopots šī sprieduma 1261. punktā, un ņemot vērā Komisijai Regulas Nr. 17 3. un 16. pantā piešķirtās pilnvaras, apstrīdētā lēmuma 7. pantam ir tāda iedarbība, ka, ja *Microsoft* noteiktā 30 dienu termiņa laikā nebūtu iesniegusi piedāvājumu, kas atbilstu principiem, kuri it īpaši izklāstīti apstrīdētā lēmuma 1045.–1048. apsvērumā, *Microsoft* būtu pārkāpusi apstrīdēto lēmumu un tā būtu pakļauta riskam, ka tai uzliktu naudas maksājumus saskaņā ar Regulas Nr. 17 16. pantu. No tā izriet, ka *Microsoft* juridisko situāciju tieši ietekmēja apstrīdētā lēmuma 7. pants un ka lūgums atcelt šo pantu nevar tikt uzskatīts par priekšlaicīgu vai hipotētisku, kā to apgalvo Komisija.

1260 Pirmās instances tiesa uzskata, ka ir jāizvērtē, vai apstrīdētā lēmuma 7. panta juridiskais pamats ir Regula Nr. 17 vai, kā to apgalvo *Microsoft*, Komisija pārsniedza izmeklēšanas un izpildes pilnvaras tiktāl, ciktāl tā lika *Microsoft* pieņemt neatkarīgas pārraugošas pilnvarotās personas iecelšanu, kurai būtu attiecīgie pienākumi un pilnvaras.

1261 Šajā sakarā ir jānorāda, ka no apstrīdētā lēmuma 1043.–1048. apsvēruma izriet, ka neatkarīgās pārraugošās personas misija ietver:

- tās “galvenais pienākums” ir sniegt atzinumus par to, vai *Microsoft* konkrētā gadījumā nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar apstrīdēto lēmumu (ieskaitot pienākumu izpildīšanu īstenot korektīvos pasākumus pareizi);
- šie atzinumi tiek sniegti vai nu pēc trešās personas lūguma, vai nu pēc Komisijas lūguma, vai arī pēc pārraugošās pilnvarotās personas pašas ierosmes;
- šajā sakarā ir paredzēts, ka pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jābūt ne tikai reaģējošai, bet arī proaktīvai, pārraugot, kā *Microsoft* izpilda šo lēmumu (apstrīdētā lēmuma 1317. zemsvītras piezīme);
- saistībā ar attiecīgo ļaunprātīgo atteikumu pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jāizvērtē, vai informācija, ko *Microsoft* atklāj, ir pilnīga un pareiza, vai nosacījumi, ar kādiem tā sniedz piekļuvi specifikācijām un atļauj to izmantošanu, ir saprātīgi un nediskriminējoši un vai informācijas atklāšana tiek veikta laikus;

- saistībā ar ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jākonsultē Komisija par to, vai trešo personu iesniegtās sūdzības par *Microsoft* pienākumu izpildi ir pamatotas no tehniskā skatpunkta un it īpaši, vai *Windows* versija bez *Windows Media Player* ir mazāk efektīva kā *Windows* versija komplektā ar *Windows Media Player*, kuru *Microsoft* turpinās pārdot. Pārraugošajai pilnvarotajai personai ir arī jākonsultē par to, vai *Microsoft* aizskar citu konkurējošu multimediju draiveru veiktspēju ar selektīvu, neadekvātu un nesavlaicīgu *Windows API* atklāšanu.

1262 Apstrīdētā lēmuma 1048. apsvērumā Komisija izklāsta principus, kuri *Microsoft* ir jāņem vērā savā piedāvājumā par neatkarīgo pārraugošo pilnvaroto personu saskaņā ar šī lēmuma 7. pantu. Šie principi ir šādi:

- pārraugošo pilnvaroto personu ieceļ Komisija no personu saraksta, ko tai iesniegusi *Microsoft* (1048. apsvēruma i) punkts);
- pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jābūt pilnībā neatkarīgai no *Microsoft* un ir jānosaka noteikumi, ka šai personai nav un nebūs interešu konflikta; pārraugošajai pilnvarotajai personai ir jābūt nepieciešamajai kvalifikācijai, lai veiktu savus pienākumus, un šai personai būtu jāspēj piesaistīt ekspertus, kas veiktu precīzi noteiktus uzdevumus tās vārdā (1048. apsvēruma ii) punkts);
- ir jānosaka noteikumi, lai garantētu, ka pārraugošajai pilnvarotajai personai ir piekļuve *Microsoft* palīdzībai, informācijai, dokumentiem, telpām un darbiniekiem tādā mērā, kā šī persona to varētu saprātīgā mērā pieprasīt savu pienākumu veikšanai (1048. apsvēruma iii) punkts);

- pārraugošajai personai ir jābūt pilnai piekļuvei attiecīgo *Microsoft* produktu pirmkodam (jebkuras domstarpības par *Microsoft* atklāto specifikāciju precizitāti un pilnīgumu var atrisināt tikai tad, ja tehniskā informācija tiek pārbaudīta, salīdzinot to ar *Microsoft* produktu faktisko kodu) (1048. apsvēruma iv) punkts);

- visus izdevumus, kas saistīti ar pārraugošās pilnvarotās personas iecelšanu, ieskaitot taisnīgu atalgojumu par pārraugošās personas darbību, sedz *Microsoft* (1048. apsvēruma v) punkts).

1263 No šī apraksta izriet, ka Komisija paredzēja, ka neatkarīgās pārraugošās pilnvarotās personas pienākumos ietilpst izvērtēt un pārbaudīt korektīvo pasākumu izpildīšanu, vajadzības gadījumā piekļūstot resursiem, kas minēti iepriekšējā punkta trešajā un ceturtajā ievilkumā, rikojoties neatkarīgi vai pat pēc savas ierosmes.

1264 Komisija savos rakstveida procesuālajos dokumentos skaidri atzīst, ka tai nav tiesību deleģēt trešai personai izmeklēšanas un izpildes pilnvaras, kas tai piešķirtas Regulā Nr. 17. Komisija apstrīd, ka apstrīdētajā lēmumā paredzētais pārraudzības mehānisms ietver šādu pilnvaru deleģēšanu.

1265 Savukārt, kā to atzīst *Microsoft*, Komisijai ir tiesības pārraudzīt, kā attiecīgais uzņēmums izpilda pārkāpumu konstatējošā lēmumā noteiktos korektīvos pasākumus, un nodrošināt, lai citi korektīvie pasākumi, kas nepieciešami, lai izbeigtu pret konkurenci vērsto iedarbību, tiek izpildīti bez kavēšanās. Šajā sakarā Komisijai ir tiesības izmantot izmeklēšanas pilnvaras, kas noteiktas Regulas Nr. 17 14. pantā, un attiecīgā gadījumā izmantot ārēju ekspertu, lai atrisinātu tehniskas dabas jautājumus.

- 1266 Turklāt nevar tikt apstrīdēts, ka Komisija, ja tā nolemj pieaicināt ārēju ekspertu, var sniegt šim ekspertam jebkādu informāciju vai dokumentus, ko tā varētu būt ieguvusi, izmantojot izmeklēšanas pilnvaras saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. pantu.
- 1267 Saskaņā ar šīs regulas 11. panta 4. punktu un 14. panta 3. punktu uzņēmumiem ir jāsniedz Komisijas pieprasītā informācija un jāpakļaujas izmeklēšanai, ko tā veic. Tomēr šādi pieprasījumi un izmeklēšana ir vajadzības gadījumā pakļautas Kopienų tiesas kontrolei.
- 1268 Pirmās instances tiesa uzskata, ka, nosakot pārraudzības mehānismu, kas ietver neatkarīgas pilnvarotas personas iecelšanu, kā tas norādīts apstrīdētā lēmuma 7. pantā, un kurai uzticēti pienākumi, kas it īpaši izklāstīti šī lēmuma 1048. apsvēruma iii) un iv) punktā, Komisija nozīmīgi pārsniedza to situāciju, kurā tā norīkotu pati savu ārējo ekspertu, lai tas konsultētu Komisiju, kad tā izmeklē korektīvo pasākumu, kas noteikti apstrīdētā lēmuma 4., 5. un 6. pantā, izpildīšanu.
- 1269 Būtībā apstrīdētā lēmuma 7. pantā Komisija pieprasa, lai tiktu iecelta neatkarīga pilnvarota persona, kas, veicot savus pienākumus, ir neatkarīga ne tikai no *Microsoft*, bet arī no pašas Komisijas tiktāl, ciktāl šai personai ir jārikojas pēc savas ierosmes un pēc trešo personu lūguma, pildot savas pilnvaras. Tādējādi, kā Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 1043. apsvērumā, šī prasība pārsniedz vienkāršu pienākumu ziņot Komisijai par *Microsoft* rīcību.
- 1270 Turklāt neatkarīgās pilnvarotās personas pienākumi neaprobežojas tikai ar jautājumu uzdošanu *Microsoft* un atbilžu ziņošanu Komisijai, vai padomiem saistībā ar korektīvo pasākumu izpildīšanu. Saistībā ar *Microsoft* pienākumu atļaut pārraugošajai

pilnvarotajai personai neatkarīgi no Komisijas piekļūt informācijai, dokumentiem, telpām un darbiniekiem un arī attiecīgo produktu pirmkodam, Pirmās instances tiesa atzīmē, ka nav paredzēts nekāds ierobežojums laikā šai pastāvīgajai pārraugošās pilnvarotās personas dalībai *Microsoft* darbības, kas saistītas ar korektīvajiem pasākumiem, pārraudzībā. Šajā sakarā ir jākonstatē, ka no apstrīdētā lēmuma 1002. apsvēruma izriet, ka Komisija uzskata, ka pienākumam atklāt sadarbības informāciju ir jāattiecas “perspektīvā veidā” uz *Microsoft* produktu nākamajām paaudzēm.

1271 No tā izriet, ka Komisijai nav tiesību, izmantojot pilnvaras, kas tai izriet no Regulas Nr. 17 3. panta, likt *Microsoft* neatkarīgai pārraugošajai pilnvarotajai personai piešķirt pilnvaras, ko Komisija pati nav tiesīga piešķirt trešām personām. No tā izriet, ka apstrīdētā lēmuma 7. panta otrajai daļai tādejādi nav juridiskā pamatojuma it īpaši tiktāl, ciktāl tā implicē, ka neatkarīgai pārraugošajai pilnvarotajai personai tiek deleģētas pilnvaras, kuras tikai pati Komisija var īstenot Regulas Nr. 17 sakarā.

1272 Turklāt, ja, kā to apgalvo Komisija, tās nolūks bija noteikt tikai konsensuālu mehānismu, nebija nekādas nepieciešamības noteikt šādu mehānismu apstrīdētā lēmuma 7. pantā.

1273 Visbeidzot, Komisija pārsniedz savas pilnvaras tiktāl, ciktāl apstrīdētā lēmuma 7. pants, to aplūkojot kopsakarā ar šī lēmuma 1048. apsvēruma v) punktu, uzliek *Microsoft* pienākumu segt visas izmaksas, kas saistītas ar pārraugošās pilnvarotās personas iecelšanu, ieskaitot tās atalgojumu un izdevumus, kas rodas tās uzdevumu veikšanas dēļ.

1274 Neviena Regulas Nr. 17 norma Komisijai nedod tiesības pieprasīt uzņēmumam segt izmaksas, kas rodas Komisijai saistībā ar korektīvo pasākumu izpildes uzraudzību.

- 1275 Pēc būtības Komisijai kā iestādei, kas ir atbildīga par Kopienų konkurences noteikumu piemērošanu, ir jāseko pārkāpumus konstatējošo lēmumu izpildei neatkarīgā, objektīvā un taisnīgā veidā. Šajā sakarā ar tās atbildību, lai efektīvi īstenotu Kopienų tiesības, būtu nesavienojama paļaušanās uz vai ietekmēšanās no lēmuma adresāta vēlēšanās vai spējas segt šādas izmaksas.
- 1276 Turklāt no judikatūras izriet, ka Komisijai nav neierobežotas rīcības brīvības, nosakot korektīvos pasākumus, kas tiek noteikti uzņēmumiem, lai izbeigtu pārkāpumu. Regulas Nr. 17 3. panta piemērošanas kontekstā samērīguma princips pieprasa, lai apgrūtinājumi, kas tiek uzlikti uzņēmumiem, lai tie izbeigtu pārkāpumu, nepārsniegtu to, kas ir atbilstošs un nepieciešams, lai sasniegtu paredzēto mērķi, proti, atjaunot, ka tiek ievēroti noteikumi, kas bija pārkāpti (iepriekš šī sprieduma 107. punktā minētais spriedums lietā *Magill*, 93. punkts).
- 1277 Ja Komisijai nav kompetences saskaņā ar Regulas Nr. 17 3. pantu pieņemt lēmumu, ar kuru tiek noteikti korektīvie pasākumi EKL 82. pantu pārkāpušam uzņēmumam, ieskaitot ar to saistītās izmaksas, kas pārsniedz to, kas ir atbilstošs un nepieciešams, tad Komisijai ir vēl jo mazāk kompetences likt šim uzņēmumam segt izmaksas, kuras ir jāsedz Komisijai, izpildot savus izmeklēšanas un izpildes pienākumus.
- 1278 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka apstrīdētā lēmuma 7. pantam nav nekāda juridiskā pamata Regulā Nr. 17 un tas tādējādi pārsniedz Komisijas izmeklēšanas un izpildes pilnvaras saskaņā ar Regulu Nr. 17, jo Komisija uzdod *Microsoft* iesniegt piedāvājumu par mehānisma izveidi, kam ir jāiekļauj neatkarīgas pārrauģošas pilnvarotās personas iecelšana, kurai ir tiesības neatkarīgi no Komisijas saņemt

Microsoft palīdzību un piekļūt informācijai, dokumentiem, telpām un darbiniekiem un arī attiecīgo produktu pirmkodam, un arī nosaka, ka *Microsoft* ir jāsedz visas izmaksas, kas saistītas ar neatkarīgās pilnvarotās personas iecelšanu, ieskaitot tās atalgojumu. Tādējādi Komisija nevar saglabāt tiesības noteikt šādu mehānismu, izdodot lēmumu, gadījumā, kad tā uzskata, ka *Microsoft* piedāvātais mehānisms nav atbilstošs.

1279 No tā izriet, ka apstrīdētā lēmuma 7. pants ir jāatceļ iepriekšējā punktā aprakstītajā apmērā.

II — *Par prasījumiem par naudas soda atcelšanu vai tā apmēra samazināšanu*

A — *Apstrīdētais lēmums*

1280 Par abiem pārkāpumiem (ļauņprātības gadījumiem), kas tika identificēti apstrīdētajā lēmumā, tika uzlikts viens naudas sods EUR 497 196 304 apmērā (apstrīdētā lēmuma 3. pants).

1281 Jautājumu par naudas sodu Komisija izvērtē apstrīdētā lēmuma 1054.–1080. apsvērumā.

1282 Pirmkārt, Komisija precizē, ka tā ņēma vērā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta noteikumus (apstrīdētā lēmuma 1054. apsvērumš), un atgādina, ka naudas sodus nosaka, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, kā arī dažādus atbildību pastipriņošus vai mīkstinošus apstākļus (apstrīdētā lēmuma 1055. apsvērumš).

- 1283 Otrkārt, Komisija noraida argumentus, ko *Microsoft* bija izvirzījusi administratīvā procesa laikā, lai pamatotu savu tēzi, ka šajā lietā tai nebija jāuzliek nekāds naudas sods (apstrīdētā lēmuma 1056.–1058. apsvērumi).
- 1284 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija norāda, ka apstrīdētajā lēmumā ir pietiekami pierādīts, ka *Microsoft* ar nodomu, vai vismaz aiz nolaidības, pārkāpa EKL 82. pantu un EEZ līguma 54. pantu (apstrīdētā lēmuma 1057. apsvērumi). Otrkārt, Komisija noliedz, ka tā būtu ieviesusi “jaunu tiesību noteikumu”, un secina, ka *Microsoft* būtu bijis jāzina, ka *Microsoft* pārkāpj minētās tiesību normas (tas pats apsvērumi). Treškārt, Komisija noraida *Microsoft* argumentu, ka ļaunprātīgā pārdošana ar piesaisti nevarēja būt sākusies 1999. gadā, jo noteikta mediju funkcionalitāte ir bijusi integrēta *Windows* kopš 1992. gada (tas pats apsvērumi).
- 1285 Treškārt, Komisija izklāsta veidu, kādā tā aprēķināja naudas sodu (apstrīdētā lēmuma 1059.–1079. apsvērumi).
- 1286 Pirmkārt, Komisija naudas soda pamata apmēru nosaka, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu un ilgumu (apstrīdētā lēmuma 1059.–1078. apsvērumi).
- 1287 Komisija norāda, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu, ir jāņem vērā pārkāpuma raksturs, tā ietekme uz tirgu un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus lielums (apstrīdētā lēmuma 1060. apsvērumi).

1288 Saistībā ar pārkāpuma raksturu Komisija apstrīdētā lēmuma 1061.–1068. apsvērumā vērš uzmanību uz šādiem faktoriem:

- Tiesa vairākos gadījumos ir pasludinājusi, ka dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu atteikumi piegādāt un pārdošana ar piesaisti ir prettiesiska;
- *Microsoft* ir dominējošs stāvoklis klientu *PC* operētājsistēmu tirgū un tās tirgus daļa pārsniedz 90 %;
- šis tirgus un divi citi tirgi, kas identificēti apstrīdētajā lēmumā, ir raksturīgi ar to, ka tajos pastāv ievērojama tieša un netieša tīkla iedarbība;
- šajos apstākļos *Microsoft* izmantoja spēka sviras stratēģiju, kas izpaužas kā divi atsevišķi pārkāpumi;
- saistībā ar ļaunprātīgo atteikšanos piegādāt *Microsoft* praktizēja vispārēju rīcības plānu, kas bija vērsts uz to, lai izveidotu un izmantotu tās priekšrocību virknē privilģēto saikņu starp tās klientu *PC* operētājsistēmu un tās darba grupas serveru operētājsistēmu, un kas ietvēra iepriekšējo augstāko piegādes līmeņu izjaukšanu;
- šī ļaunprātīgā prakse *Microsoft* ļāva paplašināt dominējošo stāvokli, aptverot darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu, kuram ir “ievērojama vērtība”;

- šī minētā tirgus iegūšanai var būt citas negatīvas sekas attiecībā uz konkurenci;

- saistībā ar ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti tā nodrošina, ka *Microsoft* klientu *PC* operētājsistēmu visuresamība nodrošina *Windows Media Player* visuresamību, kas rada bremzējošu faktoru iekārtu ražotājiem iepriekšinstalēt trešo personu multimediju draiverus uz klientu *PC*, un kaitē konkurencei strauvējošu multimediju draiveru tirgū;

- turklāt šai ļaunprātīgajai praksei ir būtiska iedarbība uz konkurenci par satura piegādi internetā un multimediju programmatūras industrijā;

- visbeidzot, dominēšana strauvējošu multimediju draiveru tirgū var radīt stratēģisku ceļu uz saistītajiem tirgiem, no kuriem daži ir ļoti izdevīgi.

¹²⁸⁹ Ņemot vērā iepriekšējā punktā izklāstītos elementus, Komisija uzskata, ka pārkāpums pēc tā rakstura ir jākvalificē kā “ļoti smags” (apstrīdētā lēmuma 1068. apsvērums).

¹²⁹⁰ Saistībā ar pārkāpuma iedarbību uz tirgu Komisija konstatē, ka “*Microsoft* rīcības plānam, kas ietvēra spēka sviras izmantošanu, ko tai sniedza dominējošais stāvoklis *PC* klientu operētājsistēmu tirgū, lai izskaustu konkurenci, ir būtiska ietekme uz darba grupas serveru operētājsistēmas un strauvējošu multimediju draiveru tirgiem” (apstrīdētā lēmuma 1069. apsvērums).

1291 Komisija pamato šo konstatāciju ar šādiem elementiem:

- šis ļaunprātīgais atteikums sniegt sadarbības informāciju jau ir ļāvis *Microsoft* iegūt dominējošo stāvokli darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū un radījis risku, ka šajā tirgū var tikt likvidēta konkurence (apstrīdētā lēmuma 1070. apsvērums);
- ļaunprātīgā pārdošana ar piesaisti jau ir ļāvusi *Microsoft* sasniegt vadošo stāvokli straumējošu multimediju draiveru tirgū un no apstrīdētajā lēmumā izvērtētajiem pierādījumiem izriet, ka “tirgus jau iespējami tiecas par labu [*Windows Media Player*]” (apstrīdētā lēmuma 1071. apsvērums).

1292 Saistībā ar attiecīgā produkta ģeogrāfisko tirgu lielumu Komisija norāda, ka apstrīdētajā lēmumā identificētie trīs tirgi aptver visu EEZ (apstrīdētā lēmuma 1073. apsvērums).

1293 Apstrīdētā lēmuma 1074. apsvērumā Komisija no iepriekš izklāstītās analīzes secina, ka *Microsoft* ir izdarījusi ļoti smagu EKL 82. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpumu, par kuru iespējamais naudas sods pārsniedz 20 miljonus EUR. Nākamajā apsvērumā tā nosaka EUR 165 732 101 kā sākuma summu par pārkāpumu smagumu, kura ir atskaites punkts naudas soda pamata summai (turpmāk tekstā — “sākuma summa”).

1294 Apstrīdētā lēmuma 1076. apsvērumā Komisija izklāsta, ka, lai nodrošinātu pietiekamu preventīvu iedarbību attiecībā pret *Microsoft*, un ņemot vērā šī uzņēmuma būtisko ekonomisko kapacitāti, sākuma summa ir jādubulto, kas šajā stadijā palielina naudas soda summu līdz EUR 331 464 203.

- 1295 Turklāt saistībā ar pārkāpuma ilgumu Komisija konstatē, ka ļaunprātīgais atteikums sniegt informāciju sākās 1998. gada oktobrī un vēl nav beidzies, bet ļaunprātīgā pārdošana ar piesaisti sākās 1999. gada maijā un vēl nav beigusies (apstrīdētā lēmuma 1077. apsvērumš). Komisija uzskata, ka kopējais *Microsoft* izdarītā pārkāpuma ilgums tādējādi ir pieci gadi un pieci mēneši, kas ir ilgs pārkāpums (tas pats apsvērumš). Tādēļ Komisija palielina iepriekšējā punktā minēto summu par 50 % un tādējādi nosaka naudas soda pamata summu EUR 497 196 304 apmērā (apstrīdētā lēmuma 1078. apsvērumš).
- 1296 Otrkārt, Komisija uzskata, ka nav vainu mīkstinošu vai vainu pastiprinošu apstākļu, kas būtu jāņem vērā šajā lietā (apstrīdētā lēmuma 1079. apsvērumš). Galīgā naudas soda summa tādējādi ir noteikta EUR 497 196 304 apmērā (apstrīdētā lēmuma 1080. apsvērumš).

B — *Lietas dalībnieku argumenti*

- 1297 Prioritāri, *Microsoft* norāda, ka apstrīdētā lēmuma 3. pantā uzliktais naudas sods ir pilnībā nepamatots, nepastāvot EKL 82. panta pārkāpumam.
- 1298 Pakārtoti, *Microsoft* norāda, ka šis naudas sods ir pārmērīgs un nesamērīgs un ka tas tādēļ ir jāatceļ vai būtiski jāsamazina.
- 1299 Šajā sakarā, pirmkārt, *Microsoft* uzskata, ka nav pamata tai uzlikt naudas sodu, kad tai pārņemtie pārkāpumi izriet no “jaunas tiesību interpretācijas”. Lai pamatotu šo apgalvojumu, *Microsoft* atsaucas uz preses paziņojumiem, ko Komisija izplatījusi saistībā ar konkurences lietām (2001. gada 20. aprīļa preses paziņojums IP/01/584

un 2004. gada 2. jūnija preses paziņojums IP/04/705), un uz Komisijas praksi neuzlikt naudas sodus lietās, kurās tiek izvirzītas jaunas vai kompleksas problēmas. Turklāt dažās lietās Komisija ir uzlikusi tikai simboliskus naudas sodus attiecīgajiem uzņēmumiem tāpēc, ka no iepriekšējās prakses nevarēja viegli secināt, ka to uzvedība pārkāptu konkurences noteikumus.

1300 *Microsoft* apgalvo, ka principi, ko Komisija piemērojusi šajā lietā, ir “būtiska atkāpšanās no pastāvīgās judikatūras, un tie ir Komisijas teoriju būtisku grozījumu rezultāts, lietai progresējot šo piecu gadu laikā”.

1301 Tādējādi, pirmkārt, saistībā ar ļaunprātīgo rīcību, kas ietvēra atteikšanos sniegt konkurentiem sadarbības informāciju un atļaut tās izmantošanu, *Microsoft* apgalvo, ka Komisija nekad nav precīzi identificējusi attiecīgo informāciju. *Microsoft* atkārtoti, ka *Sun* tai nelūdz licencēt tās intelektuālā īpašuma tiesības, lai tās izmantotu darba grupas serveru operētājsistēmu izstrādāšanai EEZ. Visbeidzot, tā apliecina, ka Komisijas pozīcija ir pilnīgi jauna tajā ziņā, ka tā uzliek pienākumu licencēt vērtīgas intelektuālā īpašuma tiesības, lai atvieglotu produktu izstrādi, kas tieši konkurē ar *Windows* serveru operētājsistēmām. Šo dažādo iemeslu dēļ *Microsoft* ir pamats uzskatīt, ka šajā lietā nebija izņēmuma apstākļu, kurus pieprasa Tiesa.

1302 Otrkārt, saistībā ar ļaunprātīgo rīcību, kas ietver to, ka *Microsoft Windows* klientu PC operētājsistēmas iegādi pakārtoja vienlaicīgas *Windows Media Player* iegādes nosacījumam, *Microsoft* vispirms norāda, ka Komisijas teorija par pārdošanu ar piesaisti pirmajā iebildumu rakstā nebija pat minēta. Šī ir pirmā reize, kad Komisija ir uzskatījusi, ka, uzlabojot produktu, tajā integrējot “uzlabotu” funkcionalitāti, šajā gadījumā

multimediju funkcionalitāti, kas ietver straumēšanas kapacitāti, vienlaikus nepiedāvājot šī produkta versiju par to pašu cenu bez šīs funkcionalitātes, varētu būt EKL 82. panta pārkāpums.

1303 Turklāt *Microsoft* uzskata, ka naudas soda summa, kas tai uzlikta, ir pārmērīga. Lai pamatotu šo apgalvojumu, *Microsoft* izvirza trīs argumentu grupas.

1304 Pirmkārt, *Microsoft* norāda, ka naudas soda sākumsumma nav pamatota. Iesākumā tā apgalvo, ka EUR 165 732 101 summas noteikšana ir patvaļīga un nepareizi pamatota. Pēc tam tā apstrīd Komisijas apgalvojuma pamatotību, ka tā bija izdarījusi “ļoti smagu” pārkāpumu. Attiecībā uz šo, tā norāda, ka Komisijai bija nepieciešami vairāk nekā pieci gadi, lai nonāktu pie secinājuma, ka attiecīgā rīcība ir nosodāma, un pat vēl ilgāku laiku, lai noteiktu kādi korektīvie pasākumi ir atbilstoši. Visbeidzot, *Microsoft* apgalvo, ka nevarēja paredzēt, ka tās rīcība varētu tikt uzskatīta par konkurences noteikumu pārkāpumu, vēl jo mazāk par “ļoti nopietnu” pārkāpumu.

1305 Replikas rakstā *Microsoft* apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka attiecīgajiem pārkāpumiem ir būtiska ietekme uz attiecīgajiem tirgiem.

1306 Arī replikas rakstā *Microsoft* norāda, ka Komisija nebija tikai ņēmusi vērā “ar pārkāpumu skartos produktus”, lai noteiktu sākumsummu. Komisija arī ņēma vērā *Microsoft* apgrozījumu darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū kopumā. Mazāk kā ceturtda daļa no prasītājas ienākumiem no šīs sistēmas var tikt attiecināta uz darba grupas serveru operētājsistēmu tirgu, kā to ir definējusi Komisija.

1307 Otrkārt, *Microsoft* uzskata, ka Komisija nepamatoti dubultoja sākumsummu sakarā ar *Microsoft* "ievērojamo ekonomisko kapacitāti" un nepieciešamību nodrošināt pietiekamu preventīvo iedarbību. Tā norāda, ka Komisija tai nepārmēt, ka *Microsoft* nevēlējās ievērot tiesības, un ka, tieši pretēji, Monti [*Monti*], tā laika Komisijas loceklis, kas atbild par konkurenci, uzslavēja *Microsoft* pūles sasniegt izlīgumu lietā un arī tās komandas dalībnieku profesionālismu. *Microsoft* piebilst, ka Komisija vēl jo vairāk nevar izvirzīt nepieciešamību atturēt citus uzņēmumus no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas. Visbeidzot, *Microsoft* norāda, ka sākumsumma ir balstīta uz *Microsoft* apgrozījumu un peļņu visā pasaulē un ka tie paši dati tiek izmantoti, lai pamatotu naudas soda paaugstināšanu preventīvos nolūkos (apstrīdētā lēmuma 1342. zemsvītras piezīme), kas nozīmē to, ka "viens un tas pats reizinātājs tiek ņemts vērā divreiz". Citi faktori, kas minēti apstrīdētā lēmuma 1342. zemsvītras piezīmē, nepamato to, ka sākumsumma būtu jādubulto.

1308 Treškārt, *Microsoft* norāda, ka dubultās sākumsummas palielināšana par 50 % pārkāpuma ilguma dēļ ir pārmērīga. Tā kritizē, ka pirmkārt, Komisija nav ņēmusi vērā pasākumus, ko *Microsoft* ir īstenojusi, lai atrisinātu jautājumus, ko Komisija izvirzīja diskusiju gaitā un iebildumu rakstos vai apņemšanās, ko *Microsoft* uzņēmas saskaņā ar ASV izlīgumu. Tad *Microsoft* sūdzas, ka Komisija neņēma vērā administratīvā procesa ilgumu un ka *Microsoft* nevar kritizēt par to, ka tā mēģināja panākt izlīgumu ar Komisiju. *Microsoft* piebilst, ka tā nevarēja izbeigt apgalvotos pārkāpumus agrāk, jo "Komisijas teorijas ir būtiski mainījušās šo sešu gadu laikā".

1309 Komisija uzskata, ka *Microsoft* galvenais arguments ir jānoraida, jo nav pierādīts, ka Komisija bija kļūdaini konstatējusi EKL 82. panta pārkāpumu.

1310 Komisija arī apstrīd *Microsoft* pakārtoto argumentu.

- 1311 Šajā sakarā, pirmkārt, Komisija apgalvo, ka naudas sods ir pamatots.
- 1312 Pirmkārt, Komisija norāda, ka tā nav piemērojusi nevienu jaunu tiesību noteikumu šajā lietā.
- 1313 Tādējādi saistībā ar attiecīgo ļaunprātīgo atteikumu Komisija apgalvo, ka ir ņēmusi vērā faktu, ka bija iespējams, ka “ir iesaistītas intelektuālā īpašuma tiesības”. Līdz ar to, pamatojoties uz spriedumiem, tādiem kā iepriekš šī sprieduma 107. punktā minētais spriedums lietā *Magill*, tā veltīja lielu daļu no apstrīdētā lēmuma, lai parādītu, ka izņēmuma apstākļos atteikšanās licencēt intelektuālā īpašuma tiesības varētu būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana. Turklāt, kā Direktīvas 91/250 apsvērumos ir specifiski norādīts, ka sadarbības informācijas nesniegšana var būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, *Microsoft* nevar nopietni apgalvot to, ka tā nezināja, ka pārkāpj EKL 82. pantu.
- 1314 Turklāt Komisija atgādina, ka tā jau noraidīja *Microsoft* argumentus par *Sun* lūguma apjomu, un jau ir norādījusi, ka iespēja, ka autortiesību īpašnieka produkti un licences ņēmēja nākotnes produkti konkurēs, judikatūrā nav izslēgta. Atbildē uz replikas rakstu Komisija apgalvo, ka pirmā iebildumu raksta laikā tā bija identificējusi “noteiktu informācijas daudzumu, ko *Microsoft* ļaunprātīgi neatklāja”, un atgādina, ka *Microsoft* pilnībā zināja, ka tā atteicās sniegt tās konkurentiem piekļuvi pie sadarbības informācijas, kas norādīta apstrīdētajā lēmumā.
- 1315 Saistībā ar ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti Komisija atzīst, ka šī lieta vārētu atšķirties no iepriekšējām lietām par pārdošanu ar piesaisti tajā ziņā, ka apstrīdētajā lēmumā tā izvērtēja šīs rīcības faktisko iedarbību. Komisija uzskata, ka tomēr nevar

izsecināt, ka tā būtu attīstījusi jaunu teoriju, un tās konstatācijas ir balstītas uz labi zināmiem juridiskiem un ekonomiskiem principiem.

¹³¹⁶ Otrkārt, Komisija norāda, ka *Microsoft* ievērojamie finanšu un juridiskie resursi bija tādi, lai tā varētu paredzēt, ka tās rīcība, izmantojot tās dominējošo stāvokli vienā tirgū, lai iegūtu citu tirgu, tiks raksturota kā ļaunprātīga. Turklāt Kopienu tiesa ir pastāvīgi noraidījusi argumentu, ka nevar tikt uzlikts naudas sods, ja attiecīgais uzņēmums nevarēja zināt, ka tas pārkāpj konkurences noteikumus. Visbeidzot, tā uzskata, ka *Microsoft* nevar pamatoties uz faktu, ka Komisija nebija uzlikusi naudas sodu uzņēmumam citā lietā.

¹³¹⁷ Otrkārt, Komisija apgalvo, ka naudas sods nav pārmērīgs, un uzsver, ka tas ir tikai 1,62 % no *Microsoft* apgrozījuma visā pasaulē uzņēmējdarbības gada laikā, kas beidzas 2003. gada 30. jūnijā.

¹³¹⁸ Pirmkārt, Komisija izklāsta, ka tai ir rīcības brīvība, nosakot naudas soda summu, un tai nav jāpiemēro specifiska matemātiska formula. Tā piebilst, ka tās pienākumā sniegt pamatojumu neietilpst izklāstīt lēmumā datu izklāstu, kas attiecas uz naudas sodu aprēķināšanu. Turklāt tā norāda, ka saskaņā ar Pamatnostādnēm [naudas soda aprēķināšanai], piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un [EOTK līguma] 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — “pamatnostādnes”), Komisija novērtēja pārkāpuma smagumu saistībā ar tā raksturu, tā ietekmi uz tirgu un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus lielumu.

1319 Komisija apgalvo, ka tā noteica naudas soda sākumsummu, pamatojoties nevis uz *Microsoft* apgrozījumu visā pasaulē, bet tikai uz tās apgrozījumu EEZ klientu *PC* un darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū. Aizstāvības raksta 217. zemspītras piezīmē Komisija norāda, ka sākumsumma ir 7,5 % no šī apgrozījuma. Komisija secina, ka *Microsoft* apgalvojums, ka ir notikusi dubulta uzskaitīšana, ir nepamatots. Atbildot uz *Microsoft* apgalvojumu, ka Komisija ņēma vērā *Microsoft* apgrozījumu serveru operētājsistēmu tirgū kopumā, Komisija norāda, ka tā pamatojās uz datiem, ko *Microsoft* iesniedza atbildē uz pieprasījumu sniegt informāciju par darba grupas serveru sistēmām. Šajā sakarā Komisija atsaucas uz vēstuli, ko *Microsoft* tai nosūtīja 2004. gada 9. martā (atbildes uz replikas rakstu D.16. pielikums).

1320 Otrkārt, Komisija norāda, ka tā bija tiesīga piemērot naudas soda sākumsummai reizinātāju 2. Šajā sakarā Komisija norāda, ka šī sākumsumma bija mazāka kā 1 % no *Microsoft* apgrozījuma pēdējā komercdarbības gada laikā, kas to nebūtu padarījis par pietiekami preventīvu. Tā izklāsta, ka, nosakot šo reizinātāju, Komisija ņēma vērā faktu, ka lieliem uzņēmumiem kopumā ir resursi, kas tiem ļauj labāk zināt par konkurences tiesību prasībām un sekām salīdzinājumā ar mazākiem uzņēmumiem.

1321 Komisija arī norāda, ka no judikatūras izriet, ka prevencijas mērķis, ko tā ir tiesīga tiekties sasniegt, nosakot naudas sodu summas, ir vērsts uz to, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi ievēro Līgumā noteiktos konkurences noteikumus, kad tie veic uzņēmējdarbību Kopienā vai EEZ (Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp., 110. un 111. punkts). No tā izriet, ka naudas soda, kas uzlikts par konkurences noteikumu pārkāpšanu, preventīvais raksturs nevar tikt izvērtēts tikai saistībā ar sodītā uzņēmuma īpašo situāciju. Ir ne tikai nepieciešams atturēt šo

uzņēmumu no tāda paša pārkāpuma atkārtošanas vai no konkurences noteikumu pārkāpumu izdarīšanas, bet arī atturēt citus uzņēmumus, kam ir “līdzīgs lielums un resursi”, no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas.

1322 Turklāt Komisija uzsver, ka, pirmkārt, tā nav apgalvojusi, ka *Microsoft* traucēja izmeklēšanai, un ka, otrkārt, tā nav konstatējusi nekādus *Microsoft* vainu pastipriņoņus apstākļus.

1323 Treškārt, Komisija apstrīd, ka palielinājums par 50 %, ko tā piemēroja summai par pārkāpuma smagumu un kas tika noteikts, lai atspoguļotu pārkāpuma ilgumu, ir pārmērīgs. Komisija apgalvo, ka tā sekoja parastajai praksei piemērot saistībā ar pārkāpuma ilgumu 10 % palielinājumu par katru piedalīšanās pārkāpumā gadu.

1324 Komisija uzskata, ka *Microsoft* nevar pamatoties uz pasākumiem, kurus tā īstenoja, lai risinātu Komisijas norādītās problēmas, vai kurus tā īstenoja saskaņā ar ASV izlīgumu, kam nav nekādas nozīmes, aprēķinot pārkāpuma ilgumu. Komisija atsauca uz apstrīdētā lēmuma 241., 242. un 270.–279. apsvērumu un norāda, ka šie pasākumi neizbeidza pārkāpumu.

1325 Visbeidzot, Komisija apstrīd *Microsoft* argumentu par administratīvā procesa ilgumu, it īpaši norādot, ka šo ilgumu objektīvi pamatoja lietas sarežģītība un nepieciešamība nodrošināt *Microsoft* tiesības uz aizstāvību.

C — *Pirmās instances tiesas vērtējums*

- 1326 Saistībā ar šiem secinājumiem Pirmās instances tiesai ir jāizvērtē apstrīdētā lēmuma 3. panta tiesiskums un vajadzības gadījumā, īstenojot neierobežoto kompetenci, jāatceļ vai jāsamazina naudas sods, kas šajā pantā uzlikts *Microsoft*.
- 1327 Komisija uzlika vienu naudas sodu par diviem pārkāpumiem, kuri tika konstatēti apstrīdētā lēmuma 2. pantā. No šī lēmuma 1061.–1069. apsvēruma izriet, ka Komisija, kaut gan atzīstot divu atsevišķu pārkāpumu pastāvēšanu, tomēr uzskatīja, ka *Microsoft* izdarīja vienu pārkāpumu, proti, piemērojot stratēģiju, kas ietvēra tās dominējošā stāvokļa kā spēka sviras izmantošanu klientu *PC* operētājsistēmu tirgū (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 1063. apsvērumu).
- 1328 No apstrīdētā lēmuma 1054.–1080. apsvēruma izriet, ka, lai gan apstrīdētais lēmums uz to tieši nenorāda, Komisija aprēķināja naudas soda summu saskaņā ar pamatnostādnes atspoguļoto metodoloģiju.
- 1329 Prioritāri, *Microsoft* norāda, ka apstrīdētā lēmuma 3. pants ir jāatceļ, jo, tā kā nav bijis EKL 82. panta pārkāpuma, uzliktajam naudas sodam nav pamatojuma.
- 1330 Šis arguments ir jānoraida. No izvērtējuma par atteikšanos sniegt un atļaut izmantot sadarbības informāciju un arī no izvērtējuma par *Windows* klientu *PC*

operētājsistēmas un *Windows Media Player* pārdošanas ar piesaisti izriet, ka Komisija pamatoti konstatēja, ka *Microsoft* bija pārkāpusi EKL 82. pantu, īstenojot šīs divas rīcības.

1331 Pakārtoti, *Microsoft* apgalvo, ka naudas sods ir pārmērīgs un nesamērīgs un ka tādēļ tas ir jāatceļ vai būtiski jāsamazina. *Microsoft* it īpaši norāda, ka divi rīcības veidi, kas minēti apstrīdētā lēmuma 2. pantā, ir pilnībā jaunas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas formas, un *Microsoft* nevarēja paredzēt, ka tās rīcību, kas ietver tās intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu saistībā ar vērtīgu tehnoloģiju, ko tā izstrādāja, un saistībā ar jaunas tehnoloģijas ieviešanu pastāvošā produktā, Komisija interpretēs kā EKL 82. panta pārkāpumu.

1332 Pirmās instances tiesa uzskata, ka pakārtoti izvirzītie *Microsoft* argumenti nav pamatoti un it īpaši ka *Microsoft* nav pierādījusi, ka Komisija pieļāva kļūdu, izvērtējot pārkāpuma smagumu vai ilgumu vai nosakot naudas soda summu.

1333 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka, izvērtējot pirmo problemātiku, Pirmās instances tiesa apstiprināja Komisijas vērtējuma pamatotību, ka *Microsoft* atteikums — un Komisija izmantoja premisu, ka šis atteikums varētu būt atteikums licencēt *Microsoft* intelektuālā īpašuma tiesības trešai personai, — bija ļaunprātīgs, jo, pirmkārt, tas notika izņēmuma apstākļos, tādos kā judikatūrā paredzētie, kas, lai sabiedrības interesēs nodrošinātu efektīvu konkurenci tirgū, ļāva iejaukties intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka ekskluzīvajās tiesībās, un, otrkārt, tas nebija objektīvi pamatots.

- 1334 Ir arī jāatgādina, ka, izvērtējot otrās problemātikas jautājumus, Pirmās instances tiesa konstatēja, ka Komisija bija pietiekami pierādījusi, ka fakts, ka *Microsoft Windows* klientu *PC* operētājsistēmas iegādi pakārtoja vienlaicīgas *Windows Media Player* iegādes nosacījumam, atbilda nosacījumam, lai konstatētu ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti EKL 82. panta nozīmē, un ka tas nebija objektīvi pamatots.
- 1335 Pirmkārt, saistībā ar *Microsoft* argumentu, ka apstrīdētā lēmuma 2. pantā konstatētie divi pārkāpumi izriet no “jaunas tiesību interpretācijas” (skat. šī sprieduma 1299.–1302. punktu), pietiek norādīt, ka Pirmās instances tiesa, izvērtējot divas pirmās problemātikas, jau tika konstatējusi, ka *Microsoft* arguments nav pamatots. Šis vērtējums parāda, ka Komisija šajā lietā netika piemērojusi nevienu jaunu tiesību noteikumu.
- 1336 Tādējādi saistībā ar, pirmkārt, apstrīdētā lēmuma 2. panta a) punktā konstatēto pārkāpumu, ir jau izskaidrots, ka attiecīgo faktu laikā Tiesa iepriekš 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Magill* jau bija nospriedusi, ka intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka atteikums izsniegt licenci, pat ja tā ir dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcība, pati par sevi nevar būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, bet izņēmuma apstākļos šāda ekskluzīvo tiesību izmantošana varētu būt ļaunprātīga rīcība.
- 1337 *Microsoft* apgalvojums, ka tā nevarēja viegli pārliecināties, ka tās rīcība pārkāpa konkurences noteikumus, turklāt ir grūti savienojams ar tās pozīciju, ko tā bija ieņēmusi administratīvā procesa laikā. *Microsoft* būtībā apgalvo, ka, ja Komisija konstatētu, ka attiecīgais atteikums ir ļaunprātīgs, tas varētu izjaukt “pārdomāto līdzsvaru starp autortiesībām un konkurences politiku”, kas noteikts Direktīvā 91/250 (apstrīdētā lēmuma 743. apsvērums). Ir jāpiebilst, ka šīs direktīvas 26. apsvērumā ir noteikts, ka direktīvas noteikumi “neattiecas konkurences noteikumu piemērošanu

saskaņā ar [EKL 81. un 82. pantu], ja dominējošā stāvoklī esošais sniedzējs atsakās sniegt informāciju, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu sadarbspēju, kā tā ir definēta šajā direktīvā”.

- 1338 No tā izriet, ka Komisija pamatoti secināja, ka *Microsoft* būtu bijis jāzina, ka tās atteikums varētu pārkāpt konkurences tiesības.
- 1339 Tas pats, otrkārt, attiecas uz apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punktā konstatēto pārkāpumu, jo argumenti, ar kuriem tika apgalvota jaunas teorijas piemērošana, jau tika noraidīti, izvērtējot ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti (skat. it īpaši šī sprieduma 859. un 863.–868. punktu). Līdz ar to Pirmās instances tiesa konstatē, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 1057. apsvērumā pamatoti apgalvoja, ka attiecīgās pārdošanas ar piesaisti izvērtēšana un tās secinājums, ka *Microsoft* rīcība bija ļaunprātīga, tika balstīts uz labi iedibinātu praksi, it īpaši spriedumā lietā *Hilti* un spriedumā lietā *Tetra Pak II*.
- 1340 Faktam, ka ļaunprātīgā pārdošana ar piesaisti netika minēta pirmajā iebildumu rakstā, nav nekādas nozīmes saistībā ar jautājumu, vai Komisija tika piemērojusi jaunu tiesību teoriju.
- 1341 Apgalvojums, ka apstrīdētais lēmums ir pirmais lēmums, kurā Komisija kā ļaunprātīgu ir raksturojusi produkta uzlabošanu, kas ietver “uzlabotas” funkcionalitātes ietveršanu šajā produktā, arī nevar tikt pieņemts. Kā tika norādīts šī sprieduma 936., 937. un 1221. punktā, šo integrēšanu nenoteica tehniski apsvērumi. Turklāt šī sprieduma 935. punktā izklāstīto iemeslu dēļ šis apgalvojums nevājina Komisijas konstatāciju par divu atsevišķu produktu pastāvēšanu, kas veido vienu no kritērijiem, pēc kuriem ir iespējams konstatēt ļaunprātīgu pārdošanu ar piesaisti saskaņā ar šī sprieduma 859. punktā minēto judikatūru.

- 1342 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* nevar pamatoti apgalvot, ka Komisijai nebija tai jāuzliek naudas sods vai arī būtu bijis tai jāuzliek simbolisks naudas sods.
- 1343 Otrkārt, *Microsoft* arguments, ka naudas soda summa ir pārmērīga, arī ir jānoraida. Pirmās instances tiesa pēc būtības uzskata, ka Komisija ir pareizi novērtējusi pārkāpuma smagumu un ilgumu.
- 1344 Pirmkārt, saistībā ar pārkāpuma smagumu iesākumā ir jāatgādina, ka abi attiecīgie pārkāpumi veido pārkāpumu, kas ietver *Microsoft* stratēģiju izmantot spēka sviru, proti, izmantot dominējošo stāvokli, kas tai ir klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, lai paplašinātu savu dominējošo stāvokli uz diviem blakus tirgiem, proti, uz darba grupas serveru operētājsistēmas tirgu un straumējošu multimediju draiveru tirgu.
- 1345 Saistībā ar apstrīdētā lēmuma 2. panta a) punktā konstatēto ļaunprātīgo rīcību Komisija iesākumā izvērtēja šīs ļaunprātīgās rīcības smagumu, ņemot vērā tās raksturu (apstrīdētā lēmuma 1064. un 1065. apsvērums), tās faktisko ietekmi uz tirgu (apstrīdētā lēmuma 1069. un 1070. apsvērums) un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus lielumu (apstrīdētā lēmuma 1073. apsvērums). Komisija raksturoja pārkāpumu, kurā ietilpa šī ļaunprātīgā rīcība, kā “ļoti nopietnu” un tādējādi kā tādu, par kuru naudas sods varētu pārsniegt 20 miljonus EUR.
- 1346 Pirmās instances tiesa uzskata, ka elementi, ko Komisija ņēma vērā iepriekšējā punktā minētajos apsvērumos, pamato, ka pārkāpums ir jāraksturo kā “ļoti nopietns”. Šo vērtējumu nevar atspēkot *Microsoft* argumenti.

1347 Pirmās instances tiesa šajā sakarā uzsver, ka vairāki *Microsoft* iekšējie dokumenti, kas ietverti lietas materiālos, apstiprina, ka *Microsoft* izmantoja, lietojot spēka sviru, savu dominējošo pozīciju klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, lai nostiprinātu savu pozīciju darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū. Tādējādi apstrīdētā lēmuma 774. apsvērumā Komisija citē izvilkumu no Beiera [*Bayer*], *Microsoft* vecākā direktora, e-pasta vēstules Mediganam [*Madigan*], citam vecākajam direktoram, kurā viņš norāda, ka “[*Microsoft*] ir milzīga priekšrocība uzņēmumu datoru tirgū saistībā ar spēka sviru, kas tai ir dominējošā stāvokļa dēļ *Windows* galddatoru jomā”.

1348 Nākamajā apstrīdētā lēmuma apsvērumā Komisija norāda uz daļu no citas e-pasta vēstules starp diviem vecākajiem direktoriem, kas parāda, ka darba grupas serveru operētājsistēmu tirgus iekarošana tika uzskatīta par līdzekli, lai īstenotu tādu pašu spēka sviras stratēģiju attiecībā pret internetu. Šī daļa ir formulēta šādi:

“Dominēšana serveru infrastruktūrā internetā ir cietāks rieksts, [bet] mēs varētu to panākt, sākot no uzņēmumu datortīkliem, ja mēs varētu iegūt dominēšanu pār tiem (ko, es domāju, mēs varam).”

1349 Turklāt, kā Komisija pamatoti norāda apstrīdētā lēmuma 778. apsvērumā, no Geitsa 1997. gada februāra runas izvilkuma izriet, ka *Microsoft* augstākā ranga vecākie direktori uzskatīja savstarpējo izmantojamību kā šīs spēka sviras stratēģijas līdzekli. Šis izvilkums ir formulēts šādi:

“Mēs mēģinām izmantot kontroli pār serveriem, lai izstrādātu jaunus protokolus un it īpaši izslēgtu *Sun* un *Oracle* [...]. Es nezinu, vai mums tas izdosies, bet tas ir tas, ko mēs mēģinām darīt.”

- 1350 Ir jānorāda, ka Geitsa runa tika sniegta 1997. gada februārī jeb krietnu laiku pirms datuma, kurā *Microsoft* noraidīja lūgumu, kas tika ietverts 1998. gada 15. septembra vēstulē. Tādējādi Komisija pareizi uzskatīja, ka *Microsoft* atteikums bija daļa no kopējās stratēģijas, kas ietvēra to, ka *Microsoft* izmanto tās dominējošo stāvokli klientu *PC* operētājsistēmu tirgū, lai nostiprinātu dominējošo stāvokli blakus tirgos darba grupas serveru operētājsistēmām.
- 1351 Turklāt saistībā ar *Windows Media Player* un *Windows* pārdošanu ar piesaisti, kas minēta apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punktā, Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija arī pareizi izvērtēja pārkāpumu smagumu, raksturojot to kā “ļoti nopietnu”.
- 1352 Šajā sakarā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka no e-pasta vēstules, ko Bejs nosūtījis Geitsam 1999. gada janvārī (skat. šī sprieduma 911. punktu), izriet, ka otra ļaunprātīgā rīcība arī bija daļa no spēka sviras stratēģijas.
- 1353 Otrkārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 1068. apsvērumā pamatoti konstatēja, ka šī ļaunprātīgā rīcība pēc sava rakstura bija ļoti smags EKL 82. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpums.
- 1354 Pārdošanas ar piesaisti praksi Kapienu tiesa jau ir tieši pasludinājusi par pretlikumīgu, it īpaši spriedumā lietā *Hilti* un spriedumā lietā *Tetra Pak II*, un inkriminētā rīcība atbilst nosacījumiem, kas noteikti šajā judikatūrā. Ir jāatgādina, kā tas ir

norādīts šī sprieduma 859. un 863.–868. punktā, Komisija netika piemērojusi jaunu tiesību teoriju šajā lietā, it īpaši kad tā izvērtēja, vai konkurentu izstumšanas nosacījums bija izpildīts.

1355 Turklāt Komisija apstrīdētā lēmuma 1066. apsvērumā ļoti pareizi norādīja, ka attiecīgā pārdošana ar piesaisti nodrošināja *Windows Media Player* visuresamību visā pasaulē, kas rada bremzējošu faktoru iekārtu ražotājiem iepriekšinstalēt trešo personu multimediju draiverus uz klientu *PC* un kaitē konkurencei straumējošu multimediju draiveru tirgū (skat. šī sprieduma 1031.–1058. punktu).

1356 Visbeidzot, kā pamatoti uzsver Komisija apstrīdētā lēmuma 1067. apsvērumā, attiecīgajai ļaunprātīgajai pārdošanai ar piesaisti bija būtiska ietekme uz konkurenci jomā par satura piegādi internetā un arī uz multimediju programmatūras nozari. Kā norādīts šī sprieduma 1060.–1075. punktā, visuresamība, ko piesaiste sniedz *Windows Media Player*, rada satura sniedzējiem stimulu izplatīt saturu *Windows Media* formātos un rada programmatūras izstrādātājiem stimulu izstrādāt produktus, lai tie varētu paļauties uz noteiktām *Windows Media Player* funkcionalitātēm, neraugoties uz faktu, ka konkurējoši multimediju draiveri ir tādas pašas vai augstākas kvalitātes nekā *Windows Media Player*. Šī sprieduma 1076. punktā arī tika parādīts, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 897.–899. apsvērumā pamatoti konstatēja, ka šai ļaunprātīgajai pārdošanai ar piesaisti arī bija ietekme uz dažiem blakus tirgiem.

1357 Treškārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 1069.–1071. apsvērumā pareizi norādīja, ka attiecīgajai ļaunprātīgajai pārdošanai ar piesaisti bija būtiska ietekme uz straumējošu multimediju draiveru tirgu. Šī pārdošana ar piesaisti ļāva *Microsoft* ar *Windows Media Player* palīdzību kļūt par tirgus lideri.

1358 Ceturtkārt, nav strīda par to, ka straumējošu multimediju draiveru tirgus aptvēra visu EEZ (apstrīdētā lēmuma 1073. apsvērums).

1359 No šī sprieduma 1344.–1358. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Komisija pamatoti ņēma vērā kā atskaites punktu naudas soda noteikšanai minimālo summu 20 miljonu EUR apmērā.

1360 Šajā lietā pēc tam, kad bija ņēmusi vērā pārkāpuma raksturu, tā ietekmi uz attiecīgo produktu tirgiem un šo tirgu ģeogrāfisko lielumu, Komisija izvēlējās vienu sākumsummu, kuru tā noteica EUR 165 732 101 apmērā (apstrīdētā lēmuma 1075. apsvērums). Ir jānorāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija nepaskaidroja, ko šī summa nozīmēja vai kā tā bija sadalīta starp diviem ļaunprātīgās rīcības gadījumiem. Tomēr, lasot aizstāvības raksta 217. zemsvītras piezīmi kopsakarā ar *Microsoft* 2004. gada 9. marta vēstules saturu (skat. šī sprieduma 1319. punktu), ir redzams, ka ir 7,5 % no *Microsoft* kopējā apgrozījuma EEZ klientu PC operētājsistēmu tirgū un darba grupas serveru operētājsistēmu tirgū komercdarbības gadā, kas beidzas 2003. gada 30. jūnijā. Pretēji *Microsoft* apgalvotajam, nevar tikt uzskatīts, ka sākumsumma tika noteikta patvaļīgi.

1361 Saistībā ar *Microsoft* apgalvojumu, ka Komisija nesniedza pamatojumu naudas soda sākumsummai EUR 165 732 101 apmērā, ir pietiekami norādīt, ka judikatūrā ir noteikts, ka pienākums norādīt pamatojumu neliek Komisijai savā lēmumā norādīt skaitļus saistībā ar naudas soda aprēķināšanas veidu (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-291/98 P *Sarrió*/Komisija, *Recueil*, I-9991. lpp., 76. un 80. punkts,

un iepriekš 95. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c., 464. punkts).

¹³⁶² Nevar tikt apstiprināts arī *Microsoft* apgalvojums, ka Komisija ņēma vērā tās kopējo apgrozījumu serveru operētājsistēmu tirgū, tas ir, plašāku tirgu nekā otrais tirgus, kas identificēts apstrīdētajā lēmumā. Komisija pamatojās uz datiem, ko *Microsoft* tai bija iesniegusi 2004. gada 9. marta vēstulē (skat. šī sprieduma 1319. punktu) kā atbildi uz 2004. gada 2. marta informācijas pieprasījumu (atbildes raksta uz repliku D.16. pielikums), tieši norādot uz *Windows* darba grupas serveru operētājsistēmām, kuras *Microsoft* vēl tajā laikā piedāvāja.

¹³⁶³ Turklāt Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija pamatoti piemēroja palielinājuma koeficientu 2 šai sākumsummai, lai nodrošinātu, ka šim naudas sodam ir pietiekama preventīva iedarbība, ņemot vērā *Microsoft* ievērojamo ekonomisko kapacitāti. Pirmkārt, tā kā ir ļoti ticams, ka *Microsoft* saglabās dominējošo stāvokli klientu *PC* operētājsistēmu tirgū vismaz nākamajos gados, nevar tikt izslēgts, ka tai būs citas iespējas izmantot spēka sviru attiecībā pret citiem blakus tirgiem. Otrkārt, ir jānorāda, ka pret *Microsoft* jau ir bijuši vērsti tiesas procesi Amerikas Savienotajās Valstīs par praksi, kas līdzīga attiecīgajai pārdošanai ar piesaisti, proti, *Internet Explorer* pārlūkprogrammas piesaistei *Windows* klientu *PC* operētājsistēmai, un nevar tikt izslēgts risks, ka tā nākotnē varētu izdarīt tāda paša veida pārkāpumu ar citu lietojumprogrammatūru.

¹³⁶⁴ Otrkārt, saistībā ar pārkāpuma ilgumu *Microsoft* arguments, ka naudas soda pamata summas palielināšana par 50 % ir pārmērīga, ir jānoraida. Kā Pirmās instances tiesa jau ir konstatējusi, izvērtējot atteikuma sniegt sadarbības informāciju problemātikas otro daļu, Komisija pamatoti uzskatīja, ka 1998. gada 6. oktobra vēstulē bija atteikums paziņot *Sun* informāciju, ko tā bija lūgusi. No tā izriet, ka Komisija

pamatoti konstatēja, ka no šī datuma *Microsoft* bija vainojama EKL 82. panta pārkāpumā. Ir konstatēts, ka šis pārkāpums turpinājās līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanas datumam un ka no 1999. gada maija otrš ļaunprātīgas rīcības veids tika pievienots šim pārkāpumam.

1365 Treškārt, Pirmās instances tiesa konstatē, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka nav nekādu vainu pastiprinošu vai vainu mīkstinošu apstākļu, kas bija jāņem vērā šajā lietā.

1366 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *Microsoft* arguments, ka naudas sods ir pārmērīgs un nesamērīgs, ir jānoraida.

1367 Līdz ar to prasība ir jānoraida kā nepamatota tiktāl, ciktāl tā bija vērsta uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu.

Par tiesāšanās izdevumiem

1368 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tomēr atbilstoši 87. panta 3. punktam, ja abiem lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs vai izņēmuma gadījumos, Pirmās instances tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

- 1369 Šajā lietā netika apmierināti *Microsoft* prasījumi par to, lai apstrīdētais lēmums tiktu atcelts pilnībā un lai naudas sods tiktu atcelts vai samazināts, un netika apmierināti Komisijas prasījumi noraidīt prasības pieteikumu kopumā.
- 1370 Saistībā ar lietu pamata prāvā šajos apstākļos ir jāsadala tiesāšanās izdevumi. *Microsoft* sedz 80 % no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina 80 % no Komisijas tiesāšanās izdevumiem, izņemot tiesāšanās izdevumus, kas Komisijai radušies sakarā ar *CompTIA*, *ACT*, *TeamSystem*, *Mamut*, *DMDsecure* u.c. un *Exor* iestāšanos lietā. Komisija sedz 20 % no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina 20 % no *Microsoft* tiesāšanās izdevumiem, izņemot tiesāšanās izdevumus, kas radušies saistībā ar *SIIA*, *FSFE*, *Audiobanner.com* un *ECIS* iestāšanos lietā.
- 1371 Saistībā ar pagaidu noregulējuma tiesvedību *Microsoft* sedz savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzina Komisijas tiesāšanās izdevumus, izņemot tos tiesāšanās izdevumus, kas Komisijai radušies saistībā ar *CompTIA*, *ACT*, *TeamSystem*, *Mamut*, *DMDsecure* u.c. un *Exor* iestāšanos lietā.
- 1372 *CompTIA*, *ACT*, *TeamSystem*, *Mamut*, *DMDsecure* u.c. un *Exor* sedz savus tiesāšanās izdevumus, ieskaitot tos, kas radušies pagaidu noregulējuma tiesvedībā. Tā kā Komisija nelūdza, lai šīs personas, kas iestājušās lietā, segtu tās tiesāšanās izdevumus, kas tai radās sakarā ar šo personu iestāšanos lietā, šīs personas sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.
- 1373 *SIIA*, *FSFE*, *Audiobanner.com* un *ECIS* tiesāšanās izdevumus, ieskaitot tos, kas radušies pagaidu noregulējuma tiesvedībā, atlīdzina *Microsoft*.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (virspalāta)

nospriež:

1) atcelt Komisijas 2004. gada 24. marta Lēmuma par procesu saskaņā ar [EKL] 82. pantu un Eiropas Ekonomikas zonas līguma 54. pantu pret *Microsoft Corporation* (Lieta COMP/C-3/37.792 — *Microsoft*) 7. pantu tiktāl, ciktāl:

- tajā ir uzdots *Microsoft* iesniegt piedāvājumu par mehānisma izveidi, kam ir jāiekļauj neatkarīgās pārraugošās pilnvarotās personas iecelšana, kurai ir tiesības neatkarīgi no Komisijas saņemt *Microsoft* palīdzību un piekļūt informācijai, dokumentiem, telpām un darbiniekiem un arī attiecīgo *Microsoft* produktu “pirmkodam”;

- tajā ir pieprasīts, ka piedāvājumā par šī mehānisma izveidošanu ir noteikts, ka *Microsoft* ir jāsedz visas izmaksas, kas saistītas ar neatkarīgās pilnvarotās personas iecelšanu, ieskaitot tās atalgojumu;

- tajā Komisijai ir noteiktas tiesības ar lēmumu izveidot mehānismu, kāds tas ir aprakstīts iepriekšējos divos ievilkumos;

- 2) pārējā daļā prasību noraidīt;

- 3) *Microsoft* sedz 80 % no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina 80 % no Komisijas tiesāšanās izdevumiem, izņemot tiesāšanās izdevumus, kas Komisijai radušies sakarā ar *The Computing Technology Industry Association, Inc., Association for Competitive Technology, Inc., TeamSystem SpA, Mamut ASA, DMDsecure.com BV, MPS Broadband AB, Pace Micro Technology plc, Quantel Ltd, Tandberg Television Ltd* un *Exor AB* iestāšanos lietā;

- 4) saistībā ar pagaidu noregulējuma tiesvedību lietā T-201/04 R *Microsoft* sedz savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzina Komisijas tiesāšanās izdevumus, izņemot tos tiesāšanās izdevumus, kas Komisijai radušies saistībā ar *The Computing Technology Industry Association, Association for Competitive Technology, TeamSystem, Mamut, DMDsecure.com, MPS Broadband, Pace Micro Technology, Quantel, Tandberg Television* un *Exor* iestāšanos lietā;

- 5) *Microsoft* atlīdzina *Software & Information Industry Association, Free Software Foundation Europe, Audiobanner.com* un *European Committee for Interoperable Systems (ECIS)* tiesāšanās izdevumus, ieskaitot tos, kas radušies pagaidu noregulējuma tiesvedībā;

- 6) Komisija sedz 20 % no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina 20 % no *Microsoft* tiesāšanās izdevumiem, izņemot tiesāšanās izdevumus, kas tai radušies saistībā ar *Software & Information Industry Association, Free Software Foundation Europe, Audiobanner.com* un *ECIS* iestāšanos lietā;

- 7) *The Computing Technology Industry Association, Association for Competitive Technology, TeamSystem, Mamut, DMDsecure.com, MPS Broadband, Pace Micro Technology, Quantel, Tandberg Television un Exor* sedz pašas savus tiesāšanās izdevumus, ieskaitot tos, kas radušies pagaidu noregulējuma tiesvedībā.

Vesterdorf

Jaeger

Pirrung

García-Valdecasas

Tiili

Azizi

Cooke

Meij

Forwood

Martins Ribeiro

Wiszniewska-Bialecka

Vadapala

Labucka

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2007. gada 17. septembrī.

Sekretārs

Priekšsēdētājs

E. Coulon

B. Vesterdorf

Satura rādītājs

Prāvas priekšvēsture	II - 3623
Apstrīdētais lēmums	II - 3629
I — Attiecīgie preču tirgi un ģeogrāfiskais tirgus	II - 3629
II — Dominējošais stāvoklis	II - 3631
III — Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana	II - 3634
A — Atteikšanās sniegt informāciju par sadarbību un atļaut izmantošanu ..	II - 3634
B — <i>Windows</i> klientu <i>PC</i> operētājsistēmas un <i>Windows Media Player</i> pārdošana ar piesaisti	II - 3636
IV — Naudassods un soda pasākumi	II - 3637
Process par Amerikas pretmonopola tiesību pārkāpumu	II - 3639
Process	II - 3640
Lietas dalībnieku prasījumi	II - 3644
Atbilstošās tiesību normas	II - 3646
I — Par prasījumiem par apstrīdētā lēmuma atcelšanu	II - 3647
A — Ievada jautājumi	II - 3647
1. Par Kopienu tiesas kontroles apjomu	II - 3647
2. Par atsevišķu pielikumu satura pieņemamību	II - 3649
B — Par atteikumu sniegt informāciju par sadarbību un atļaut izmantošanu	II - 3652

1. Par pirmo daļu — ka kritēriji, kas ļauj dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam uzlikt pienākumu izsniegt licenci, kā tos ir precizējusi Kopienu tiesa, nav izpildīti šajā lietā	II - 3653
a) Ievads	II - 3653
b) Par dažādām sadarbības pakāpēm un apstrīdētā lēmuma 5. pantā noteiktā korektīvā pasākuma apjomu	II - 3659
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3659
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3670
— Faktu un tehniskie konstatējumi	II - 3670
— Par apstrīdētajā lēmumā norādītās informācijas raksturu	II - 3684
— Par sadarbības pakāpi, ko Komisija pieprasa apstrīdētajā lēmumā	II - 3688
— Par apstrīdētā lēmuma 5. panta a) punkta apjomu	II - 3699
c) Par apgalvojumu, ka <i>Microsoft</i> sakaru protokolus aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības	II - 3705
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3705
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3710
d) Par argumentiem, kas tieši izvirzīti pamata pirmās daļas atbalstam	II - 3713
i) Par apstākļiem, saistībā ar kuriem ir jāvērtē pārmestā rīcība ...	II - 3713
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3713
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3719

ii) Par sadarbības informācijas obligāto raksturu	II - 3728
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3728
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3739
— Par apgalvoto tiesību kļūdu	II - 3739
— Par iespējamo kļūdu faktos	II - 3754
iii) Par konkurences likvidēšanu	II - 3758
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3758
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3769
— Par attiecīgā produkta tirgus definīciju	II - 3770
— Par metodi, kas izmantota, lai aprēķinātu tirgus daļas	II - 3786
— Par piemērojamo kritēriju	II - 3793
— Par tirgus datu izvērtēšanu un konkurences situāciju	II - 3795
iv) Par jauno produktu	II - 3811
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3811
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3817
v) Par objektīva pamatojuma neesamību	II - 3824
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3824
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3830
	II - 4031

2. Par otro daļu, kas balstīta uz apstākli, ka <i>Sun</i> nav lūgusi, lai <i>Microsoft</i> sniegtu tehnoloģiju, kuru Komisija uzdod tai izpaust	II - 3837
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 3837
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3842
Par <i>Sun</i> pieprasījuma apjomu	II - 3843
Par 1998. gada 6. oktobra vēstules apjomu	II - 3849
Par 1998. gada 15. septembra vēstulē ietvertā pieprasījuma ģeogrāfisko apjomu	II - 3855
3. Par trešo daļu, ka Komisija pienācīgi neņēma vērā saistības, kuras Kopienām noteiktas ar <i>TRIPS</i> līgumu	II - 3857
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 3857
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3862
C — Par <i>Windows</i> klientu <i>PC</i> operētājsistēmas un <i>Windows Media Player</i> pārdošanas ar piesaisti problemātiku	II - 3866
1. Faktiskās un tehniskās konstatācijas	II - 3867
2. Par pirmo pamatu par EKL 82. panta pārkāpumu	II - 3875
a) Par obligātajiem nosacījumiem, lai konstatētu ļaunprātīgo pārdošanu ar piesaisti	II - 3876
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3876
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3878
b) Par divu atsevišķu produktu esamību	II - 3883
Apstrīdētais lēmums	II - 3883
Lietas dalībnieku argumenti	II - 3887
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3895

c)	Par faktu, ka patērētājiem nav izvēles iegūt piesaistošo produktu bez piesaistītā produkta	II - 3904
	Apstrīdētais lēmums	II - 3904
	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3905
	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3908
d)	Par konkurences ierobežošanu	II - 3912
	Apstrīdētais lēmums	II - 3912
	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3916
	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3929
e)	Par objektīva pamatojuma neesamību	II - 3948
	Apstrīdētais lēmums	II - 3948
	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3951
	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3963
f)	Par pienākumu, kas noteikti Kopienām ar <i>TRIPS</i> līgumu, neizpildi	II - 3970
	Apstrīdētais lēmums	II - 3970
	Lietas dalībnieku argumenti	II - 3971
	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3975
3.	Par otro pamatu par samērīguma principa pārkāpumu	II - 3977
	a) Apstrīdētais lēmums	II - 3977
	b) Lietas dalībnieku argumenti	II - 3980
	c) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3982
		II - 4033

D — Par neatkarīgo pārraugošo pilnvaroto personu	II - 3986
1. Apstrīdētais lēmums	II - 3986
2. Lietas dalībnieku argumenti	II - 3988
3. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 3992
II — Par prasījumiem par naudas soda atcelšanu vai tā apmēra samazināšanu	II - 4001
A — Apstrīdētais lēmums	II - 4001
B — Lietas dalībnieku argumenti	II - 4006
C — Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 4014
Par tiesāšanās izdevumiem	II - 4024